DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

(DOĞU HALKLARININ EMPERYALİZME KARŞI KUTSAL CİHATI)

ŞARK ŞÛRASI VE ŞARK İLİ MECMUASI

YAVUZ ASLAN

SOSYAL TARİH YAYINLARI

100. Yıl Anısına

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ŞARK ŞÛRASI VE ŞARK İLİ MECMUASI • YAVUZ ASLAN

SOSYAL TARİH YAYINLARI

(DOĞU HALKLARININ EMPERYALİZME KARŞI KUTSAL CİHATI)

ŞARK ŞÛRASI VE ŞARK İLİ MECMUASI

YAVUZ ASLAN

100. Yıl Anısına

SOSYAL TARİH YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

© TÜSTAV İktisadi İşletmesi
Bu yapıtın telif hakları TÜSTAV İktisadi İşletmesine aittir,
izin alınmadan kullanılamaz.

Baskıya Hazırlık: Gönül Göner

İstanbul Ağustos 2020

ISBN: 978-605-4513-55-0

Sertifika No: 43438

TÜSTAV İktisadi İşletmesi
Meşrutiyet Mahallesi, Hacı Mansur Sokak
No: 10 A Blok Kat:3 No: 64 34363
Şişli-İstanbul
Tel: (+90) 212 237 98 92
http://www.tustav.org
e-posta: bilgi@tustav.org

Baskı ve cilt:
İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri (Sertifika No: 44066)
Çobançeşme Mah. Altay Sok. No: 8
Yenibosna - Bahçelievler / İstanbul
Tel: 0212 496 11 11

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

(DOĞU HALKLARININ
EMPERYALİZME KARŞI KUTSAL CİHATI)

ŞARK ŞÛRASI VE ŞARK İLİ MECMUASI

ŞARKIN UYANMASINA ÇALIŞAN "ŞARK ŞÛRASI"NIN FİKİRLERİNİ NEŞR EDER, AYLIK MECMUADIR. TÜRK, ARAP, FARS VE RUS DİLLERİNDE ÇIKARILIR.

YAVUZ ASLAN

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 9

GİRİŞ 11

I. BÖLÜM
BİRİNCİ DOĞU HALKLARI KURULTAYI 17

1- Kurultayın Kararlaştırılması ve Hazırlıkları 19
a) Kurultayın Toplanış Tarihi 19
b) Kurultaya Katılım Meselesi 22
c) Kurultay ile İlgili "Komünist Fraksiyası" Toplantısı 27
2- Kurultayın Açılışı (1 Eylül 1920) 28
a) Kurultayın Açılışı ve Yönetim Organlarının Seçimi 28
b) Kurultay Görüşmelerinde Uyulması Gereken Kurallar 32
3- Kurultayda Görüşülen Konular ve Alınan Kararlar 33
a) Doğu Halkları Kurultayının Amacı ve Hedefleri - Raportör: Zinovyev 33
b) Milletlerarası Durum ve Doğunun Emekçi Kitlelerinin Görevleri - Raportör: Karl Radek 34
c) Milliyetler ve Sömürgeler Sorunu - Raportör: Pavloviç 35
d) Doğuda Sovyetler Kurulması Hakkında - Raportör: Bela Kun 36
e) Doğuda Ziraat (Tarım) Sorunu - Raportör: Skaçko 36
4- Kurultaya Sunulan Bildiriler 37
5- Doğu Halkları Birinci Kurultayının Doğu Halklarına Bildirisi 37
6- Kurultayın Kapanışı (7 Eylül 1920) 38
7- Birinci Doğu Halkları Kurultayı ve Türkiye 40
8- Kurultaya Tepkiler 44
9- Kurultayın Genel Değerlendirmesi 50
10- Kurultayın Türkiye Açısından Sonuçları 52
a) Kurultayın TBMM Hükümeti Açısından Sonuçları 52
b) Kurultayın Enver Paşa ve Arkadaşları Açısından Sonuçları 55
c) Kurultayın Türkiye Komünist Teşkilatı Açısından Sonuçları 59
11- Kurultaydan Günümüze Yönelik Çıkarımlar 61

II. BÖLÜM
ŞARK ŞÛRASI (DOĞU HALKLARI KURULTAYI PROPAGANDA VE EYLEM SOVYETİ) VE ŞARK İLİ MECMUASI 64
1- Şark Şûrası (Doğu Halkları Kurultayı Propaganda ve Eylem Sovyeti)'nın Kuruluşu 64
2- *Şark İli* Mecmuası 69

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

III. BÖLÜM
ŞARK İLİ MECMUASININ
BİRİNCİ DOĞU HALKLARI KURULTAYINA ÖZEL SAYISI 72
1- İdare Heyetinden 72
2- Şark İllerinin Birinci Kurultayı 73
3- Şark İlleri Kurultayı ve Ehemmiyeti 79
4- Şark Milletlerine Kurultayın Beyânnamesi 85
5- Şark Milletleri Kurultayının Reisi Yoldaş Zinovyef'in Başlangıç Nutku 96
6- Avrupa, Amerika ve Japonya İşçilerine Şark Milletleri Kurultayının Selamı 110
7. Beynelmilel Vaziyet ve Şarkta Çalışıcı Kitlelerin Vazifesi Hakkında Yoldaş Radek'in Beyanatı 117
1- Milliyet ve Müstemlekeler Meselelerinde Yoldaş Pavloviç'in Nutku 132
2- Komünist Beynelmilelin İkinci Kurultayında Milliyet ve Müstemleke Meseleleri Hakkında Yoldaş Lenin'in Tezleri 152
3- Ziraat Meselesinde Yoldaş Skaçko'nun Nutku 158
4- Şarkta Şûra Tesisi Hakkında Yoldaş Bela Kun'un Nutku 167
5- Şûra Hükümranlığının Şarkta Kuruluşuna Dair Tezler 169
13- Enver Paşa'nın Beyanâtı 172
14- Enver Paşa'nın Beyanına Dair Karar 176
15- Ankara Hükümetinin Vekili İbrahim Tali'nin Beyannamesi 177
16- Ermenistan İşçi Kitleleri Vekillerinin Beyannamesi 180
17- Şark Milletleri Kurultayı Riyasetine Kars ve Batum Vilayetleri Vekillerinin Ma'rûzası 183
18- Delican Vekillerinin Ma'rûzası 184
19- Ziraat Meselesinde Tezler (Hal'in ve Çarenin Delillerle Tasviri) 186
20- Ermenistan Ahvaline Dair Şark Kurultayına Verilen Ma'rûza 191
21- Kurultayın Kapanması Münasebetiyle Reis Yoldaş Zinovyef'in Nutku 197

IV. BÖLÜM
ŞARK İLİ MECMUASININ TIPKIBASIMI 205

KAYNAKÇA 285

EKLER 290

DİZİN 320

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Sevgili ve biricik kızım
İDİL GÖKSU'ya....

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ÖNSÖZ

2007 yılında kaleme aldığım "Birinci Doğu Halkları Kurultayı" adlı eserimin "Önsöz"üne aşağıdaki paragrafla başlamıştım:

> *"Yüzyıllardır emperyalist güçler, Doğunun gelişmemiş ve az gelişmiş toplumlarını sömürge veya yarı sömürge halinde elinde tutmakta, Doğunun kaynaklarını ve emeğini insafsızca sömürmeye devam etmektedirler. Doğunun kaynakları ile Batı toplumları her geçen gün refah ve hayat standartlarını yükseltirken, Doğu toplumları giderek fakirleşmekte, geri kalmışlığın, anarşinin, açlığın ve sefaletin pençesinde kıvranmaya mahkûm edilmektedirler. Bu süreç içerisinde Batının emperyalist tutku ve istekleri artarken, ne yazık ki Doğu halklarının geleceğine ve doğal kaynaklarına sahip çıkmak ve kendisini sömüren Batı emperyalistlerine karşı mücadele etmek azmi zayıflamaktadır. Bununla beraber Batı toplumları kendi aralarında ekonomik, siyasi ve askeri birliktelikler oluşturarak güç ve etkinliklerini artırırlarken, Doğu toplumları her geçen gün daha fazla bölünmekte, parçalanmakta ve güç kaybına uğramaktadırlar."*

Aradan geçen süreç içerisinde Doğu halklarının durumunda bir düzelme olmadığı gibi her geçen yıl bir öncekini aratmaktadır. Ortadoğu'da bitmeyen savaş ve buhranlar milyonlarca insanın ölmesine, evsiz ve aşsız kalmasına, yaşadıkları yerleri terk etmelerine sebep olmaya devam etmektedir. Afrika'da her geçen gün kabile savaşları, açlık ve sefalet artmakta ve sanki bu coğrafyanın silinmez kaderi haline gelmektedir. Maalesef Asya coğrafyasının birçok bölgesinde de aynı durum söz konusudur. İşin asıl acıtıcı yanı; bu halkların sadece Emperyalist güçler tarafından değil, onlarla işbirliği içerisinde bulunan kendi diktatör yöneticileri tarafından sömürülmesi ve sefalete mahkûm edilmesidir. Asya'da güçlenen Rusya ve Çin gibi devletler, güçlerini kendi halklarının ve diğer Doğu halklarının durumunun iyileşmesine ve mutluluğuna değil, bölge halklarını ekonomik, siyasi ve bazen de askeri güçlerini kullanarak sömürme ve baskı altına almaya yönelik emperyalist yaklaşımlar sergilemektedirler.

Bundan 100 yıl önce 1920 Eylül ayında, Üçüncü Enternasyonalin teşvik ve desteği ile Bakü'de toplanan *"Doğu Halklarının Birinci Kurultayı"*, Doğu halklarının bu yazgısını değiştirmek yolunda önemli bir adım atmış ve bütün Doğu halklarını emperyalist ve kapitalistlere

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

karşı *"Kutsal Cihat"*a davet etmişti. Bu kurultay Doğu halklarını emperyalistlere ve onların sömürü düzenine karşı teşkilatlandırmak ve bir araya getirerek ortak politikalar üretmelerini sağlamak amacıyla "Şark Şûrası(Doğu Halkları Propaganda ve Eylem Sovyeti)" adıyla bir teşkilat kurdu. Bu teşkilat belirtilen amaçlar doğrultusunda Doğu halklarını bilinçlendirmek için *Türkçe, Arapça, Farsça ve Rusça* olmak üzere dört dilde "Şark İli" adında bir dergi çıkardı. Bu derginin ilk sayısı da Doğu Halklarının Birinci Kurultayına "özel" yayımlandı. Teoride oldukça umut verici bu söylem ve girişimler ne yazık ki uygulamada pek çok sebepten dolayı anlamlı ve kalıcı sonuçlar üretemedi.

Bu eserde Şark Şûrasının kuruluşu ve onun yayın organı "Şark İli" dergisi ve bu derginin *"Doğu Halkları Kurultayına Özel Birinci Sayısı"* konu edinilmiştir. Konunun daha iyi anlaşılması ve algılanması için çalışmanın Birinci Bölümünde; *"Birinci Doğu Halkları Kurultayı"* geniş olarak ele alınmıştır. Aslında bu bölüm yukarıda sözünü ettiğimiz bu kurultayla ilgili eserimizin özeti şeklindedir.

Eserin İkinci Bölümünde Şark Şûrasının kuruluşu ve Şark ili dergisi hakkında bilgi verilmiştir.

Üçüncü Bölüm; Şark İli dergisinin *"Birinci Doğu Halkları Kurultayına Özel Sayısı"*nın Arap harfli yazıdan günümüz yazısına çevrilmiş halidir. Bu sayı genelde Doğu Halkları Kurultayında ele alınan konuları ve kabul edilen kararları ihtiva etmektedir ve Kurultayın tutanağı mahiyetindedir. Bu nedenle büyük bir değere ve öneme sahiptir. Bununla birlikte Kurultayın önemi ile ilgili bazı yazıları da içermektedir.

Eserin Dördüncü Bölümünde ise Şark İli dergisinin "Tıpkıbasımı" verilmiş ve böylece Şark İli dergisinin kalıcı olarak geleceğe taşınması amaç edinilmiştir.

Bu eseri hazırlarken destek ve yardımlarını esirgemeyen herkese, özellikle en büyük moral kaynaklarım olan sevgili eşim Prof. Dr. Betül ASLAN'a, kızım İdil Göksu ve oğlum Oğuz Alp'e, eseri hazırlamam konusunda beni teşvik eden Erden AKBULUT'a ve eserin basımını gerçekleştiren TÜSTAV yönetici ve çalışanlarına teşekkür ediyorum.

Yavuz Aslan
Erzurum- 2020

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

GİRİŞ

"Doğu Sorunu"nun, emperyalist güçlerin Asya'yı ve Afrika'yı bölüşmek ve paylaşmak sorunu olduğu, tarihin açık delillerle ortaya koyduğu bir gerçektir. Özellikle 19. yüzyılın bütün tarihini Doğuyu istila ve sömürmek amacıyla Emperyalist Devletlerin birbirleriyle yapmış oldukları mücadeleler doldurmaktadır. Neriman Nerimanov'un Birinci Doğu Halkları Kurultayını açış konuşmasındaki ifadesiyle; Avrupa kapitalistlerinin zulmünden ve tahakkümünden Doğunun çektiği cefalar on yıllık mesele değildir, yüzyıldan fazladır ki Doğu milletleri soyguncu kapitalist devletlerin siyasi tahakkümüne ve istila muharebelerine hedef ve zemin olmuşlardır.

19. yüzyılın ortalarına gelindiğinde Asya, Avrupalı devletler tarafından büyük ölçüde paylaşılmaya başlanmıştı. Hindistan ve Birmanya (Burma, bugünkü Myanmar) İngiltere'nin, Hindiçin'i Fransa'nın, Kuzey Asya da Rusya'nın eline geçmiş bulunuyordu. Bu devletlerin amaçları, ele geçirdikleri çıkarları daha da genişletmekti. Bu nedenle bir taraftan kıtada yeni sömürgeler elde etmek için çabalarken, diğer taraftan birbirleriyle çatışmaktaydılar.

Avrupa'nın sömürgeci devletleri Afrika'ya ise çok erken tarihlerde el atmışlardı. İngiltere, Fransa, Danimarka, Hollanda, Belçika, İspanya ve Portekiz, Afrika'yı sömürgeleştirmek için birbirleriyle yarışmaktaydı[1]. Yakın tarihte ise Almanya ve İtalya'da bu yarışa dâhil olmuştu.

19. yüzyılda şiddetlenen ve 20. yüzyılın başlarında dünya savaşına sebep olan sömürgecilik yarışında İngiltere rakiplerine üstünlük sağladı ve savaştan en kazançlı ülke olarak çıktı. Almanya ve Osmanlı Devletlerinin yenilgisi İngiltere'ye yeni sömürge bölgeleri elde etme

1 Rifat Uçarol, *Siyasi Tarih (1789-1999)*, İstanbul, 2000, s.299-300.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

imkânını sunmuştu. İngiltere Ortadoğu, Afrika ve Pasifik'te yeni sömürgeler elde ederken, çıkarlarını kalıcı bir hale getirmek ve nüfuz alanını genişletmek istiyordu[2].

Savaş sonucunda İngiltere'nin yayılmacı siyaseti için Almanya ve Osmanlı Devleti bir tehdit unsuru olmaktan çıkıyor, Rusya ise içinde bulunduğu belirsizlik ve karışıklıklardan dolayı büyük bir tehlike olarak algılanmıyordu. Türkiye, Kafkasya ve Ortadoğu bir anda İngiltere'nin egemenlik alanına dâhil olmuş görünüyordu. Nitekim Osmanlı Devleti'nin yalnız Arap toplumların yaşadığı Filistin, Arabistan, Suriye ve Irak gibi bölgeleri değil, başkent İstanbul dâhil Türkiye'nin önemli bir kısmı da İtilaf işgali altına giriyordu. Rusya'nın içindeki kaostan faydalanan İngiltere Kafkas ötesinde de işgallerine devam ediyor, Mondros Mütarekesi gereği Kafkasya'dan Osmanlı ordusu çekilirken İngilizler bölgenin yeni egemeni oluyordu. 1918-1919 yıllarında Doğu dünyasının büyük bir bölümünde açık bir İngiliz hâkimiyeti görünüyordu. Karışıklık içerisinde bulunan Rusya, İran ve Türkiye'nin İngiliz hegemonyasına ciddi bir rakip olacağı ise pek düşünülmüyordu.

İngiltere, yüzyılların vermiş olduğu emperyalist tecrübelerle sömürge ve nüfuz alanlarını genişletmek, eski sömürgelerindeki durumunu sağlamlaştırmak çabası içerisine girdi. Bunun için de her yolu deniyordu. Rusya'da Bolşevik yönetimi yıkmak için Çarlık generalleri komutasındaki kuvvetlere büyük para ve silah yardımı yaparken, Anadolu'da yeşermekte olan ulusal hareketi söndürmek için Yunanlıları Anadolu'ya sokarak destekliyordu. Kafkasya'yı işgal eden ve Bakü petrol bölgesini eline geçiren İngiliz Generali William M. Thomson komutasındaki İngiliz ordusu ise çoğunlukla Hintli subay ve askerlerden oluşmaktaydı. Yani İngiltere Doğunun insan ve doğal kaynaklarını kullanarak Doğuda kendi egemenliğini sürdürmeye çalışıyordu.

Bu görüntü 1920 yılı başlarından itibaren dağılmaya başladı. Rusya'da Bolşevik iktidar, bir bir Çarlık generallerine karşı zaferler kazanarak, bu kalıntıları ortadan kaldırmaya başlarken, Anadolu'da Mustafa Kemal Paşa önderliğindeki Milli Kuvvetler, İngiltere'nin çıkarlarını tehdit edecek şekilde gelişme gösteriyordu. Özellikle Kızıl Ordu'nun Kafkasya'da

2 Bülent Gökay, *Emperyalizm ile Bolşevizm Arasında Türkiye*, Türkçesi: Sermet Yalçın, İstanbul, 2006, s. XII.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://iranrtv.org

ilerlemesi ve tüm çabalara karşın Mustafa Kemal Hareketi'nin çökertilememesi ve üstelik Anadolu'da ve Kafkasya'da Türk-Sovyet işbirliğinin kurulması yönünde faaliyetlerin artması İngiltere'yi endişeye düşürdü. Bununla birlikte İngiltere bölgedeki uzun vadeli hedeflerinden kolayca vazgeçmek niyetinde değildi.

Ancak İngilizlerin bölgeyi uzun süre ellerinde tutmaları, egemenlik kurup bölgede düzeni sağlamaları da mümkün görünmüyordu. Bunun başarılabilmesi için, çok büyük askeri ve mali güç gerekli idi. Birinci Dünya Savaşı yorgunu İngiltere ve diğer İtilaf Devletleri, artık bu imkânlara sahip değillerdi. Bu nedenle, kendi gücüyle uzun süre Anadolu'da ve Kafkasya'da emperyalist siyasetini sürdüremeyeceğini çok iyi kavrayan İngiltere, diplomatik bazı oyunlarla yerel güçleri elde ederek kullanmaya çalışacak ve böylece onlar sayesinde bölgedeki statü ve emperyalist çıkarlarını korumaya çaba gösterecektir. Bu siyasetin başarı şansı oldukça azdı. Nitekim bir süre sonra Bolşevik kuvvetlerin önünü alamayacağını anlayan İngiltere, Kafkasya'dan çekilmek zorunda kalacaktır. Anadolu'da Mustafa Kemal önderliğinde başlayan Türk Ulusal Hareketi'ni, Yunanlılar vasıtasıyla ortadan kaldırma siyaseti de bir sonuç vermediği gibi bu hareketin Sovyet Rusya ile yakınlaşmasına da neden olacaktı.

---------- o --------

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Doğu Halkları Kurultayına katılanlar

1920 yılı, birçok açıdan Doğunun tarihinde bir dönüm noktası olmuştur. Emperyalist güçlerin yüzyıllardır Doğuyu sömürge haline getirme politikasına yönelik en önemli direncin bu dönemde başlaması da bir tesadüf değildir.

1917 Bolşevik İhtilali, Batı emperyalistlerinin Doğu siyasetlerinde karşılarına Sovyet Rusya'yı bir rakip olarak çıkarmıştır. Doğuda İngiltere-Sovyet Rusya rekabeti, özellikle Bolşeviklerin büyük ölçüde iç hâkimiyeti sağladıkları 1920 yılında en üst seviyeye çıkmıştır. Bu iki güç arasındaki çatışma; bölgedeki diğer halkların hareket sahasını genişletmiş ve emperyalizme karşı başlayan ulusal hareketler bu rekabetten kendi açılarından olumlu yararlar elde etmişlerdir.

Kendi iç savaşında Batı emperyalistlerinin desteklediği güçlere karşı başarı sağlayan Sovyet Rusya, Batı emperyalizminin Doğudaki egemenliğine son vermek için Doğu halklarına yönelik yeni politikalar üretmeğe başlamıştır.

Doğu halkları arasında emperyalist güçlere karşı yapılacak propagandalar, Bolşevik siyasetinin en önemli yönünü oluşturmaktaydı. Üçüncü Enternasyonalin 1919'da Moskova'da kurulması bu yönde atılmış adımlardan biriydi. 1919 yılı Mart ayı başlarında Moskova'da

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Kremlin Sarayı'nda açılan Üçüncü Enternasyonalin İlk Kongresinde, Lenin'in "*Proletarya Diktatörlüğü ve Burjuva Demokrasisi*" hakkındaki tezleri kabul edilmiş, dünyanın her yanında Sovyetlerin galibiyeti ve proleter iktidarını kurmak için bir bildiri ile bütün dünya proletaryası kararlı mücadeleye davet edilmişti[3]. Ancak Doğuya yönelik asıl adımlar Üçüncü Enternasyonalin İkinci Kongresinde atıldı[4]. 17 Temmuz 1920'de Petrograd'da açılan, daha sonra Moskova'da devam eden ve 37 ülkeden 200'den fazla delegenin katıldığı bu kongrede Bolşeviklerin Doğuda izleyecekleri siyasetin ana hatları belirlendi[5]. Kongrede kabul edilen Lenin'in "*Milliyet ve Sömürgeler Sorunu Üzerine Tezleri*"nde ifadesini bulan ilkeler, Doğudaki Bolşevik siyasetinin yol haritası olacaktır.

Lenin'in bu tezlerinde;

- Demokratik anayasalarına rağmen tüm kapitalist ülkelerde milletlerin eşitliğine ve milli azınlık haklarına tasallut edildiği ve "sahte Milletler Cemiyeti"nin, savaşın galipleri arasında karşılıklı olarak ganimetleri güvence altına alan basit bir araç olduğu belirtilerek, siyasi bakımdan bağımsız devletler görünümü altında mali ve askeri açıdan tamamıyla kendilerine bağımlı devletler kuran emperyalist devletlerin sistemli olarak uyguladıkları hilelerin geri kalmış ülkelerin emekçi yığınlarına anlatılmasının gerekliliği vurgulanıyor,

- Kurtuluşlarının Sovyet iktidarının dünya emperyalizmine karşı zafer kazanmasına bağlı olduğunu acı tecrübeler sonucunda öğrenen tek tek tüm sömürgeler ve mazlum milletler arasındaki milli kurtuluş hareketleri zorunlu olarak Rus Sovyet Cumhuriyeti çevresinde toplanmakta oldukları değerlendirmesi yapılıyor,

- Bugünkü uluslararası koşullarda bağımlı ve güçsüz milletler için Sovyet Cumhuriyetleriyle birleşmekten başka kurtuluş yolu olmadığı ortaya konuluyor,

- Birliğe geçiş formatı federasyon olarak gösteriliyor,

- Emperyalist ve kapitalist işgalcilere karşı Komünist Enternasyonalin sömürge ve geri kalmış ülkelerdeki burjuva demokrasisiyle geçici bir ittifaka girmesi, bütün komünist partilerin bu ülkelerdeki burjuva demokratik kurtuluş hareketlerine

3 *İstoriya Kommunistiçeskoy Parti Sovyetskogo Soyuza*, Moskova, 1960, s.289; *Sovyetskaya Rossiya i Kapitaliçeskiy Mir v 1917-1923*, Moskova, 1957, s.446; Yavuz Aslan, *Türkiye Komünist Fırkası'nın Kuruluşu ve Mustafa Suphi*, Ankara, 1997, s.73; *Marxist Düşünce Sözlüğü*, Türkçeye Çeviriyi Derleyen: Mete Tunçay, İstanbul, 1993,s.200-201. Bu kongre için bkz. *Protokoli Kongresov Kommunistiçeskogo İnternatsionala, Perviy Kongress Kominterna (Mart 1919)*, Moskova, 1933.

4 *Yeni Dünya*, Bakü, 19 Temmuz 1920.

5 *Yeni Dünya*, 19 Temmuz 1920.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yardımcı olmaları ve çeşitli milletlerin emekçi hakları arasında daha sıkı bir birlik kurulması gereksinimini yalnızca tanımakla ya da ilan etmekle yetinmeden bütün milli ve sömürge kurtuluş hareketlerinin Sovyet Rusya ile en sıkı ittifakını gerçekleştirecek bir siyaset izlenmesi öneriliyor,

- Ancak bununla birlikte geri kalmış ülkelerde gerçek komünist olmayan burjuva demokratik kurtuluş hareketlerini komünist olarak sunan girişimlere de karşı durulması ifade ediliyordu[6].

Lenin'in tezleri, Sovyet Rusya'nın Doğu siyasetinin teorik zeminini oluşturmuş ve bu ilkeler doğrultusunda politika takip edilmeye çalışılmıştır. *Birinci Doğu Halkları Kurultayı* ve Kurultayda oluşturulan *Şark Şûrası* da bu düşüncelerin ürünüdür. Bununla birlikte bu düşüncelerin teoriden pratiğe geçişi esnasında bazı kırılmalar ve sapmalar olduğu, Sovyet Rusya'nın Doğu siyasetinin, Batıya yönelik siyasetini oluşturmada bir araç olarak kullanıldığı da görülecektir.

6 *Şark İli*, 19 Teşrin-i Sâni 1920, Bakü, s.50-53; *Gün Doğumunu Görmek Birinci Doğu Halkları Kurultayı/ Bakü-1920*, Türkçeye çeviren ve derleyen: Devriş Okan, İstanbul, 2006, s.197-202.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://tarihtey.org

I. BÖLÜM

BİRİNCİ DOĞU HALKLARI KURULTAYI

(BAKÜ 1- 7 EYLÜL 1920)

1920 yazına doğru Rusya içerisinde duruma tamamen hâkim olmaya başlayan Bolşevikler için artık dış dünyaya da inkılâbı ihraç etme zamanı gelmişti. Bu nedenle Bolşevikler propaganda ve teşkilatlanmalarını Batı ülkeleri ve Doğu ülkelerine yönlendirme çabasına girişeceklerdir.

Ancak Batı ve Doğunun yapısı birbirinden çok farklı idi. Dünya pazarlarına hâkim ve sanayileşmiş olan Batıda büyük bir işçi kadrosu vardı. Sosyalist Partiler Batının her tarafında mevcuttu ve bunların mücadele, bilgi, nazariye ve örgütleri güçlü idi. Bu durumda, Sovyetlerin Batıya yönelişleri; bu partileri demokratik, evrimci ve pasif cephelerinden koparak, ihtilâlci bir cephede birleştirmeye çalışmak şeklinde olacaktı. Bunun için 1919'da Moskova'da Üçüncü Enternasyonal Merkezi kuruldu ve Batıya el atıldı[7].

Doğuda ise bunların hiçbiri mevcut değildi. Yani burada ne sanayi, ne proletarya, ne sendika, ne parti, ne örgüt, ne de sosyal bilinç vardı. Sovyetlerin güçlük çektiği taraf bu idi. Bu yüzden yeni yaklaşım ve politikalara ihtiyaç vardı. İşte bu yeni politikaları belirlemek için, Doğu halklarının temsilcilerini bir araya getirecek ve onlara Sovyet Hükümetinin emperyalistlere karşı verilen savaşta yanlarında olacağını gösterecek, bir kurultay düzenlemek isteği Moskova'da konuşulmaya

7 Şevket Süreyya Aydemir, *Makedonya'dan Orta Asya'ya Enver Paşa, III*, İstanbul, 1972, s.541.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

başlamıştı[8]. Böyle bir girişimle Sovyet Hükümeti, Batılı Devletlerin en zayıf oldukları, Doğudan gelecek tehditlerle onları korkutmayı ve Batıya karşı Doğu Dünyasını kendisine müttefik yapmayı planlıyordu[9]. Sovyet Rusya, artık yalnız Doğu halklarının Batı emperyalizmine karşı başkaldırma girişimlerini kutlamayla yetinmeyip, bu hareketleri bizzat teşvik etmek istiyordu[10]. Bunun ilk adımı da bir kurultay düzenlemekle atılabilirdi.

Böyle bir kurultay düzenlemekle Sovyetler neyi amaçlıyorlardı?

A.F. Cebesoy "Moskova Hatıraları" adlı eserinde, Komünist Enternasyonalin Doğu Halkları Kurultayını çağırmakla neleri amaçladığını şu şekilde özetlemektedir[11]:

> *"1- Cepheden ve garp hudutlarından Avrupa'ya sirayet ettirilemeyen inkılâp hareketini Şarktan ve müstemlekelerden sokmak.*
>
> *2- Üçüncü Enternasyonalin İkinci Enternasyonale mukabil köylü ve amele hukukunu tanıdığını cihana ilân etmek.*
>
> *3- Şark milletlerinin kendileriyle beraber olduğunu Avrupalılara göstermek.*
>
> *4- Şark milletlerini ihtilâle, kıyama davet veya mecbur etmek.*
>
> *5- Enver Paşa ve arkadaşlarının kendileriyle müşterek çalıştığını göstererek, İslâm milletleri arasında emniyet ve nüfuz kazanmak.*
>
> *6- İnkılâpçı Türkiye'nin kendileriyle dost ve siyasetlerine zahir olduğunu İslâm âlemine göstermek suretiyle Türkiye'nin İslâm âlemi üzerindeki nüfuzundan faydalanarak Avrupalıların aleyhine ihtilâller çıkartılmasını teşvik, mazlum ve mağdurlara yardım maskesi altında İslâm memleketlerine hulûl ve nüfuz etmek."*

Bolşevikler, bütün bu istek ve planlarına işlerlik kazandırmak için

---

8 18 Haziran 1920 tarihli Komünist Enternasyonal İcra Komitesi toplantısında, Karl Radek, *"Moskova mahfillerinde bir süredir Doğu Halklarının temsilcilerinin katılacağı bir kongrenin yapılmasının konuşulduğunu"* belirtmektedir (*Azerb.Cum. SPİHA*, F.495,Op:1, D.1, L.67). Zinovyev, Birinci Doğu Halkları Kurultayında yaptığı konuşmada bu durumu doğrulamaktadır. (*Perviy Siyezd Narodov Vastoka*, Bakü, 1-8 Sentiyabır (Eylül) 1920, (Stenoğrafiçeski otçeti), Petrograd, 1920, s.36). Kongre tutanaklarının yer aldığı bu eser 1920'de Petrograd'da Rusça olarak basılmıştır. 1921 yılında, yine Petrograd'da Fransızcaya çevrilerek yayımlanmıştır. (*L'Internationale Communiste et la Libération de l'Orient, Le Premier Congrès Des Peuples De L'Orient Bakou 1920*, Petrograd, 1921.); Bakü Kongresi tutanakları Fransızcasından ilk olarak 1975'te Türkçeye çevrilmiş ve 1990 yılında ikinci baskısı yapılmıştır. (*Birinci Doğu Halkları Kurultayı, Bakü, 1920*, Türkçesi: Ali Alev, İstanbul 1990.) Ancak bu çeviride, Rusça aslı ile karşılaştırıldığında bazı küçük hatalar olduğu görülmektedir.

9 Cosroe Chaqueri (Hüsrev Çakeri), *Bakü Kongresi*, Çeviri: Yuluğ Tekin Kurat, Ankara, 1984, s.1.

10 Komintern İcra Komitesi toplantısında Radek bu durumu açıklıkla dile getirmiştir. (*Azerb. Cum.SPİHA*, F.495, Op:1, D.1, L.69).

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

11 Ali Fuat Cebesoy, *Moskova Hatıraları*, Ankara, 1982, s.39-40.

bir kurultay düzenlemek ve burada Doğu politikalarını açıklamak gereğini düşündüler. İşte bu kurultay; 1-7 Eylül 1920 tarihlerinde Bakü'de yapılacak olan Birinci Doğu Halkları Kurultayıdır. Üçüncü Enternasyonal tarafından çağrılan Doğu Halkları Kurultayı, aslında 19 Temmuz-7 Ağustos tarihleri arasında yapılan Kominternin İkinci Kongresine bir ilavedir[12].

1- Kurultayın Kararlaştırılması ve Hazırlıkları

a) Kurultayın Toplanış Tarihi

Doğu Halkları Kurultayını toplama düşüncesi, Üçüncü Enternasyonalin İkinci Kongresi hazırlıklarının yapıldığı ve çeşitli yerlerden bu kongre için delegelerin Moskova'ya geldiği sıralarda ortaya atılmıştır[13]. Moskova siyasi platformlarında olgunlaşmaya başlayan bu düşünce, ilk olarak Komünist Enternasyonal İcra Komitesinin 18 Haziran 1920 tarihinde yapılan toplantısında[14] ele alınmış ve Bakü'de Doğu halklarının temsilcilerini bir araya getirecek bir kurultay yapılması kararlaştırılmıştır. Bunun için bir de komisyon oluşturulmuştur[15].

Birinci Doğu Halkları Kurultayının Komintern İcra Komitesi tarafından kararlaştırıldığı, Komintern İcra Komitesi tarafından sık sık vurgulanacaktır. 25 Ağustos 1920 tarihinde, Komintern İcra Komitesi adına Başkan Zinovyev, Stasova'ya çektiği telgrafta şöyle demektedir[16]:

"*Kurultay, Komintern İcra Komitesi tarafından çağrılmıştır ve onu başka kimse açabilemez.*"

Yine kurultaya çağrı bildirilerinde bu durum açıkça ifade edilirken[17], 1 Ağustos 1920 tarihli *Kommunist* gazetesi de Doğu Halkları Kurultayından "*Komintern İcra Komitesi tarafından çağrılan kurultay*" diye söz etmektedir[18].

---

12 *Şark İli*, s.4; Yavuz Aslan, *Türkiye Komünist Fırkası'nın Kuruluşu ve Mustafa Suphi*, Ankara, 1997, s.132.

13 Doğu Halklarının Kongresi esnasında Zinovyev yaptığı konuşmada, bu durumu açıkça ifade etmiştir. (*Perviy Siyezd Narodov Vastoka*, s.36).

14 *Azerb.Cum.SPİHA*, F.495, Op.1, D.1, L.67-71.

15 Komintern İcra Komitesinin yaptığı bu toplantı ve tartışmalar için bakınız. Yavuz Aslan, *Birinci Doğu Halkları Kurultayı (1-7 Eylül !920-Bakü)*, Kaynak Yay., İstanbul, 2007, s.25-29.

16 *Azerb.Cum.SPİHA*, F.544, Op.2, D.6, L.126.

17 *Kommunisticeskii Internatsional*, N.12, 1920, s.2259.

18 *Kommunist*, Bakü, 1 Ağustos 1920.

Rantey Kitap Arşivi - https://rantey.org

Bütün belgeler bu durumu açıkça ortaya koyarken bir hususu gözden kaçırmamak gerekir. O da; Sovyet Rusya'daki bütün kuruluşların olduğu gibi, Komintern İcra Komitesinin de Rus Komünist Partisi Merkezi Komitesi tarafından yönlendirildiği gerçeğidir. Nitekim Zinovyev, Stasova'ya gönderdiği 25 Ağustos 1920 tarihli telgrafta[19], verdiği emirlerde RKP Merkezi Komitesi ile razılaştığını belirtmek gereğini hissedecektir.

Komintern İcra Komitesi, kurultayın yapılmasının kararlaştırılmasından sonra hazırlıkları yapmak üzere bir "Teşkilat Bürosu" oluşturmakla işe başlamış, Stasova ve Ordjonikidze'yi de Doğu Komünist Teşkilatları elemanlarından, bir teşkilat oluşturması için görevlendirmiştir. Kurultay için hazırlıklar yapacak ve yukarıda istenilen bilgileri toplayarak, Komintern İcra Komitesine sunacak Teşkilat Bürosunda şu kişiler yer almaktaydı[20]:

Stasova
Ordjonikidze
Nerimanov
Sait Gabiyev
Mikoyan.

Stasova

Nerimanov

Ordjonikidze

Mikoyan

Daha sonraları bu teşkilatın bazı toplantılarına Mustafa Suphi, Eminov, Hüseyinov, Karayev ve Midivani'nin de katıldığı, bu teşkilatın toplantılarının tutanaklarında görülmektedir[21]

19 *Azerb.Cum.SPİHA*, F.544, Op.2, D.6, L.126.
20 *Azerb.Cum.SPİHA*, F.544, Op.2, D.5, L.1.
21 *Azerb.Cum.SPİHA*, F.544, Op.2, D.5, L.1.1.

Üretsiz DP Kütüphanesi - https://rantey.org

Birinci Doğu Halkları Kurultayının hazırlıklarını yapmakla görevli Teşkilat Bürosu derhal çalışmalara başlayarak, ilk toplantısını 19 Temmuz 1920'de yapmış ve bu toplantıda; kurultayın tarihi, kurultaya hangi ülkelerin davet edileceği, ne kadar delege ile temsil edilecekleri ve diğer bazı konular hakkında kararlar almıştır[22].

18 Haziran 1920 tarihli Komintern İcra Komitesi toplantısında, Doğu Halklarının Kurultayının Bakü'de yapılması kararlaştırılırken, kongrenin hangi tarihte yapılacağı hazırlık çalışmalarını yapmak için kurulacak Teşkilat Bürosuna bırakılmıştı[23]. Teşkilat Bürosu 19 Temmuz 1920'de yaptığı ilk toplantısında, kurultay açılış tarihini 15 Ağustos olarak muhafaza etmeyi ve bu müddet içerisinde Komintern İcra Komitesine kurultayın 25 Ağustos'ta yapılmasının amaca daha uygun olacağını önermeyi kararlaştırmıştır[24].

Kurultayın 15 Ağustos 1920'de açılmasının kararlaştırıldığı kesindir. Bu konuda daha birçok belge mevcuttur. İran, Türkiye ve Ermenistan'ın ezilen halk kitlelerine yapılan kurultaya çağrı bildirisinde, "*Komintern İcra Komitesi 1920 yılının 15 Ağustos'unda, Bakü'de İran, Ermenistan ve Türkiye işçi ve köylülerinin kurultayını geçirecektir*" denilmekte ve bu halkların temsilcileri Bakü'ye davet edilmektedir[25].

Yine Sultan Galiyev, 20 Temmuz 1920'de Nerimanov, Mustafa Suphi ve Sultan Efendiyev'e gönderdiği telgrafta; Yakın Doğu'nun inkılâpçı partilerinin 15 Ağustos'ta Bakü'de bir kurultay toplayacağını belirterek, yapacakları çalışmalar hakkında onlara bilgi vermektedir[26].

Bu sırada gazetelerde de, kurultayın 15 Ağustos'ta yapılacağı hakkında haberler çıkmıştır. 1 Ağustos 1920 tarihli "*Kommunist*" gazetesi bu haberi, "*kurultaya hazırlanın*" başlığı altında şöyle duyurmaktadır[27]: "*15 Ağustos'ta, Bakü'de, Üçüncü Enternasyonal İcra Komitesinin çağırdığı halk temsilcilerinin kurultayı olacaktır.*"

---

22 Bu toplantının tutanakları oldukça önemlidir ve şimdiye kadar bilinmeyen ve üzerinde fikir yürütülen birçok konuya açıklık getirmektedir. Bu toplantı için bkz. Aslan, *Birinci Doğu Halkları Kurultayı*, s.30-32.

23 *Azerb.Cum.SPİHA*, F.495, Op.1, D.1, L.71.

24 *Azerb.Cum.SPİHA*, F.544, Op.2, D.5, L.2

25 *Kommunistiçeskii İnternatsional*, Moskova, 1920, No.12, s.2259; *Yeni Dünya*, Bakü, 22 Temmuz 1920.

26 *Azerb.Cum.SPİHA*, F.544, Op.2, D.6, L.11.

27 *Kommunist*, 1 Ağustos 1920.

Üretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ancak Birinci Doğu Halkları Kurultayı 15 Ağustos tarihinde toplanamayacaktır. Gerekli hazırlıkların zamanında tamamlanamamasından dolayı, yukarıda belirtildiği gibi, Teşkilat Bürosu, kurultayın 15 Ağustos'tan, 25 Ağustos'a ertelenmesini Komintern İcra Komitesine teklif etmeyi kararlaştırmıştı. Bu durumun Komintern İcra Komitesi ile Teşkilat Bürosu arasında görüşülerek bir karara bağlandığı anlaşılmaktadır. Komintern İcra Komitesi Ağustos ayının ilk haftasında Stosova ve Ordjonikidze ile görüşerek, tekliflerini ele almış ve bu görüşmede kurultayın 1 Eylül 1920'de açılması kararlaştırılmış[28] ve Birinci Doğu Halkları Kurultayı, 1 Eylül 1920'de Bakü'de açılmıştır[29].

b) Kurultaya Katılım Meselesi

Doğu Halkları Kurultayı hazırlıklarını yapmak için kurulan Teşkilat Bürosu, 19 Temmuz 1920'de yaptığı toplantıda[30] kurultaya, hangi ülke ve halkların davet edileceği ve bu ülke ve halklardan ne kadar delegenin kurultaya katılabileceği hakkında kararlar almıştır. Bu toplantıda aşağıdaki ülke ve halkların kurultaya davet edilmesi kararlaştırılmıştır: "*İran, Türkiye, Ermenistan, Gürcistan, Azerbaycan, Sovyet Türkistanı, Hive, Buhara, Afganistan, Çin Türkistanı, Kuzey Kafkas Dağlıları, Kazan Tatarları, Başkırtlar, Kalmıklar, Kırgızlar, Kırım Tatarları ve Hintliler.*"

Türkiye	400
İran	300
Ermenistan	100
Gürcistan	150
Sovyet Türkistanı	400
Azerbaycan	45
Hive	200
Buhara	200
Afganistan	200
Çin	100
Dağlılar	450

28 *Azerb.Cum.SPİHA*, F.544, Op.2, D.6, L.126.

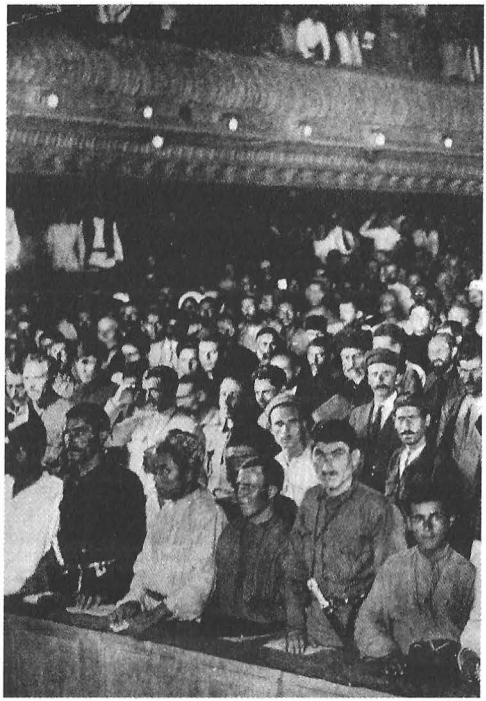
29 *Perviy Siyezd Narodov Vastoka*, s.27.

30 Teşkilat Bürosu'nu 19 Temmuz 1920 tarihli toplantısına, Stasova, Ordjonikidze, Nerimanov, Sait Gabiyev ve Mikoyan katılmışlardır. Toplantı protokolü için bakınız. (*Azerb.Cum.SPİHA*, F.544, Op.2, D.5, L.1.2.)

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://kantev.org

Kazanlılar	20
Başkırtlar	20
Kırgızlar	100
Kırım Tatarları	20
İnduslar	50

Toplam 3.280 delege[31]

Doğu Halkları Kurultayına katılanlar

Burada açıklığa kavuşturulması gereken önemli konu, bu ülke ve halkların kongrede kaçar delege ile temsil edilecekleri ve bu delegelerin nasıl tespit edileceğidir. Şimdiye kadar yapılan araştırmalarda bu durum bir sonuca bağlanamamıştır. Örneğin, Cosroe Chaqueri şöyle demektedir[32]: "*Milletlerin kaç delege ile temsil olunacaklarına karar verildiği belli değildir. Ölçüt olarak nüfus mu alınıyordu? Kesinlikle hayır.*"

31 Yukarıdaki rakamlar toplandığında 3160 etmektedir. Ancak yukarıda adı geçen Kalmıklar'ın burada adı geçmemektedir. Belgeye unutularak dâhil edilmemiş olması büyük ihtimaldir. Kalmıkların 120 delege ile temsil edilecekleri şeklinde listeye eklendiğinde, 3280 rakamına ulaşabiliriz. Ancak bu üzerinde doğrulayacak bir belge elimizde mevcut değildir.

32 Chaqueri, *Bakü Kongresi*, s.4.

Chaqueri'nin, bu fikirleri ileri sürerken kurultaya katılan delegeleri göz önüne alarak yorum yaptığı anlaşılmaktadır. Hâlbuki gerçek böyle değildir. 19 Temmuz 1920 tarihli yukarıda belirtilen toplantıda, bu konuyla ilgili de karar alınmıştır. Yani hangi ülke ve halkın ne kadar delege ile temsil edilecekleri kararlaştırılmıştır. Cosroe Chaqueri'nin dediğinin aksine bu sayı belirlenirken nüfus ölçüt alınmış ve yirmi beş bin ahaliden bir delegenin kurultayda temsil edilmesi kabul edilmiştir[33].

Görüldüğü gibi Doğu halklarından kurultaya toplam 3.280 delegenin katılması öngörülmüştür. Fakat kararlaştırılan sayıda delegenin kurultaya katılımı sağlanamamıştır. Zamanın darlığı ve Doğunun o günkü vaziyeti göz önüne alındığında, bu durum gayet normaldir.

Acaba kurultayda yalnız Doğu ülkelerinin komünist parti ve gruplarından temsilciler mi bulunacaktı? Bu soruya Radek'in Stasova'ya çektiği 6 Temmuz 1920 tarihli telgrafta cevap verilmektedir[34]: "*Kurultaya yalnız tanınmış komünist teşkilatlarının değil, Doğunun bütün teşkilatlarının, Antanta ve kendi istismarcılarına karşı mücadele veren bütün tarafsız işçi ve köylü kitlelerinin katılımını temin edin.*"

Kurultay resmi tutanaklarına göre, kongreye 1.891 delege iştirak etmiştir. Bunların 1.273'ü komünist, diğerleri ise partisizdir. 266 delege milliyetini bildirmemiş, 100'den fazlası da soru kâğıdı doldurmamıştır[35]. Tutanaklarda kurultaya katılanların milliyetlerine göre dağılımı ise şöyledir:

"Polonyalı-5, Macar-3, Alman-3, Rus-104, Ukraynalı-1, Letonyalı-1, Çek-1, Yahudi-41, Gürcü-100, Ermeni-157, Özbek-15, Türkmen-35, Türk-235, İranlı ve Fars-192, Başkırt-1, Arap-3, Kalmık-3, Hazarlı-11, Kürt-8, Lezgi-25, Cemşit-12, Kaçar-10, Sart-10, Kırgız-47, Tacik-61, Hintli-14, Hırvat-1, Kumık-33, Oset (Rusya-Gürcistan)-12, Abaza-2, Çinli-8, Koreli-3, Avar-7, Tekelili (Kazakistan)-2, Çeçen(Doğu Kafkasya)-82, Kabartay(Kuzey Kafkasya)-9,İnguş(Kafkasya)-13.

Kommunist gazetesi, 1 Eylül 1920 tarihli nüshasında "*Kurultayın açılışında 1.891 delege vardı*" haberi ile, resmi tutanakları doğrulamaktadır[36].

33 *Azerb.Cum.SPİHA*, F.544, Op.2, D.5, L.2.

34 *Azerb.Cum.SPİHA*, F.64, Op.1, D.20, L.99.

35 *Perviy Siyezd Narodov Vostoka*, s.5

36 *Kommunist*, 1 Eylül 1920.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Sorkin ise, kurultayın basılı olmayan belgelerine dayanarak, 2.050 delegenin listede adı olduğunu yazmaktadır[37]. Kurultay sonuçları ile ilgili bilgiler veren 10 Eylül 1920 tarihli *Kommunist* gazetesi[38] ve Pavloviç'in kurultaydan sonra yazdığı bir raporda[39] da kurultaya 1.891 delegenin katıldığı belirtilmiştir. Kurultaydan hemen sonra, Doğu Halkları Kurultayı Propaganda ve Eylem Sovyeti tarafından çıkarılan "*Şark İli*" adlı dergide ise bu kurultayda Doğu halklarının 1.902 vekil ile temsil edildiği kaydedilmiştir[40]. Birinci Doğu Halkları Kurultayına, Sovyet Rus Hükümeti çok büyük önem vermiştir. Doğu Halklarının emperyalizme karşı mücadelesini desteklediklerini göstermek için Komintern İcra Komitesi Başkanı Zinovyev ve sekreteri Karl Radek Kurultay için Bakü'ye gelirken, 18 Haziran 1920 tarihli Komintern İcra Komitesi kararına uygun olarak[41], Kominternin İkinci Kongresi için Moskova'ya gelmiş bulunan Avrupalı ve diğer birçok ülke temsilcisinin Kurultaya katılımı sağlanmıştır. Zinovyev ve Radek'le birlikte, 1 Eylül 1920'de, Bakü'ye gelerek Kurultaya iştirak eden bu kişilerin listesi aşağıdadır[42]:

Şablin İvan Petroviç (Bulgaristan)

Skot Çarl Yansen (Amerika-Şikago)

Rid Con (John Reed) (Amerika-Newyork)

Grasio Romen Merino (Gracia Ramon Merino) (İspanya-Madrid)

Kvelç Tom (Quelch Thomas) (İngiltere-Londra)

Yansen Y. (Jan Proost – Jansen) (Hollanda)

Şteyngart Karl (Steinhardt Karl) (Avusturya-Viyana)

Rosmer Alfred (Fransa-Paris)

Toro Yaşihara (Hodo Yu Şihro/Gentaro Yoşivara) (Japonya-Tokyo)

Merejits Abram (Merejin A.N.) (Moskova Yahudi Şubesi)

37 G.Z. Sorkin, *Perviy Siyezd Narodov Vastoka*, Moskova, 1961, s.21. Azerbaycan Eski Komparti Arşivinde Kurultay kayıt defterlerini inceleme imkânını bulduk. Oldukça karışık ve birçok defterden oluşan bu kayıtlardan hangi ülkeden ne kadar delegenin kurultaya katıldığını tespit etmek oldukça zordur. Çünkü bazı delegelerin adı ile birlikte ülkesi de yazılırken birçoğu yalnız isim olarak kayıtlara geçmiştir.

38 *Kommunist*, 10 Eylül 1920.

39 *Azerb.Cum.SPİHA*, F.544, Op.2, D.14, L.67.

40 *Şark İli*, s.4.

41 *Azerb.Cum.SPİHA*, F.495, Op.1, D.1, L.71.

42 *Azerb.Cum.SPİHA*, F.7, Op.1, D.31, L.153; F.7, Op.1, D.12, L.78-79.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Şablin John Reed Thomas Quelch Alfred rosmer

Ayrıca şu hususu da ifade etmekte yarar vardır. Kurultay hazırlıklarını yapmakla görevli Teşkilat Bürosu, kurultaya gelecek delegeler için harcırah ayırdığı gibi, Bakü'ye gelecek delegelerin geride kalan ailelerinin bakımlarını da düşünmüştü. Bu amaç ve delegelerin seyahati için 2.420.000 ruble ayrılmıştır[43] Bu paranın delegelere nasıl dağıtıldığı hakkında bir belgeye sahip değiliz. Ancak Trabzon'dan kurultay için Bakü'ye giden delegelere bir miktar paranın verildiği Tarakçıoğlu tarafından bildirilirken[44], Erzurum'dan kurultaya katılan Salim Cimilli; "*Ruslar, Doğu Cephesi Komutanlığından 1 Eylül 1920 de toplanacak, Bakü kongresine delege gönderilmesini rica etmişler ve her delege için 10 lira yollamışlardı*" demektedir[45] Kâzım Karabekir Paşa tarafından kurultaya gönderilen Erzurumlu İsmail Bey ise Bakü'ye kendi parasıyla gittiğini, hiçbir harcırah almadığını 1926 yılında İstiklâl Mahkemesinde yargılanırken ifade etmiştir[46]

Türkiye, İran ve Ermeni halklarının temsilcilerinin kurultayda bulunmasına özel önem verildiği ve çalışmaların bu yolda yoğunlaştırıldığı anlaşılmaktadır. Ancak Üçüncü Enternasyonal İcra Komitesinin, Kurultaya delege gönderilmesi için bu ülkelerdeki hükümetlere değil, bizzat halklara müracaat ettiği görülmektedir. Bu durum her üç ülkedeki egemen çevrelerin tepkisine sebep olmuş, İran ve Ermenistan hükümetleri ülkelerinden Kurultaya temsilciler gitmemesi yönünde tedbirler alırlarken, bu dönemde Bolşeviklerle iyi ilişkiler kurmak için çabalayan

43 *Azerb.Cum.SPİHA*, F.554, Op.2, D.5, L.1.

44 Mustafa Reşit Tarakçıoğlu, *Trabzon'un Yakın Tarihi*, Trabzon, 1986, s.62.

45 Süreyya H. Şehitoğlu, *Eylül 1920 Bakü Kurultayı ve Milli Mücadele'ye Sağdan ve Soldan El Koyma Çabaları*, 1975, s.6.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

46 *Ankara İstiklâl Mahkemesi Zabıtları 1926*, Hazırlayan: Ahmed Nedim, İstanbul, 1993, s.208

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti de resmi temsilci göndermemiş, Moskova'da bulunan İbrahim Tali Bey'i gözlemci sıfatıyla görevlendirmiştir. Resmi bir davet olmaması ve doğrudan halka çağrı yapılması TBMM Başkanı Mustafa Kemal Paşa'nın şiddetli tepkisine sebep olmasına rağmen, TBMM Hükümeti resmi olmasa da Türkiye'den kendi kontrol ve yönlendirmesi ile birçok kişinin kurultayda bulunmasını sağlamış ve Türkiye'den diğer çevrelerden Kurultaya gitmek isteyenleri engellemeye çalışmıştır[47].

c) Kurultay ile İlgili "Komünist Fraksiyası" Toplantısı

Kurultayın açılışına geçmeden, Kurultaydan hemen önce yapılan Komünist Fraksiyası toplantısından söz etmek gerekir. Çünkü 1 Eylül 1920 sabahı yapılan Doğu Halkları Kurultayı Komünist Fraksiyası toplantısında[48], kurultay ile ilgili önemli kararlar alınmıştır. Bu toplantıda alınan kararların Kurultay açıldığında aynen kabul edilmesi de oldukça ilginçtir. Bu durum, Kurultaya komünist olmayan, yani tarafsız olarak katılanların hiçbir söz hakları olmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Şöyle ki, bu toplantıda, Kurultaya kimin başkan seçileceğinden, gündem maddelerine kadar bütün işler, daha Kurultay açılmadan kararlaştırılmıştı. 400'den fazla delegenin katıldığı Komünist Fraksiyası toplantısında; Kurultay başkanlığına Zinovyev, Kurultay şeref başkanlığına Lenin, başkanlık divanı şeref üyeliğine Zinovyev, Kvelç, Rosmer, Şablin, Yansen, Rid, Bela Kun, Radek, Toro Yaşihara, Troçki, Kurultay sekreterliğine de Ostrovski'nin getirilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca Doğu Halkları Kurultayı Başkanlık Divanına Komünist Fraksiyası adına teklif edilecek adaylar da belirlenmiştir.

47 Aslan, *Türkiye Komünist Fırkası*, 143-146.

48 *Azerb.Cum.SPİHA*, F.544, Op.2, D.14, L.117-118.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

2- Kurultayın Açılışı (1 Eylül 1920)

Kurultay Başkanlık Divanı ve salonun genel görünümü

a) Kurultayın Açılışı ve Yönetim Organlarının Seçimi

Birinci Doğu Halkları Kurultayı 1 Eylül 1920'de akşam saat 9.40'ta Neriman Nerimanov'un konuşması ile açıldı[49] Nerimanov, "*Komünist Enternasyonalin Merkezi Komitesi adına, Birinci Doğu Halkları Kurultayının açıldığını ilân ediyorum*" sözleriyle başladığı kısa konuşmasında şöyle diyordu[50]:

"*Yoldaşlar! Dünyada örneği görülmeyen büyük kurultayı açmakla kendimi bahtiyar sayıyorum. Bütün dünya halkına medeniyet veren koca Doğu bugün birinci defa bu yerde, bu kurultayda gözyaşlarını dökecek ve altınperestlerden gördüğü zulüm ve hakaretlere ve göğsündeki derin yaralara dair şikâyetleri söyleyecektir. Bu zamana kadar birbirinden habersiz yaşayan Doğu milletleri altınperestlerin haklarında yaptığı zulmü bilmiyorlardı. Bunun için, bütün felaketleri her millet yalnız kendi başında sanıyordu da başka yerlerde yaşayan milletleri rahat ve bahtiyar sanıyordu. İşte bugün bu kurultayda bütün Doğulular anladı ki, Doğunun her yerinde insanoğlunun tahammül edemeyeceği zulümler var imiş: Doğu halkı her yerde altınperestlerin pençesi altında eziliyor, çürüyormuş! İşte bunun için, Doğu ülkeleri aralarında bir ittifaka*

49 *Perviy Siyezd Narodov Vostoka*, s.27.

50 *Şark İli*, s.4-5; *Perviy Siyezd Narodov Vastoka*, s.27.

Ücretsiz Kitap Arsivi - https://rantey.org

gelip, sermayeperestlerin gölgesinden çıkmak yolunu aramaya mecburiyet gördüler.

Kurultayın bundan başka bir önemi daha vardır: Burada birbirlerine muhalif iki zümre var: Ezenler, bir de ezilenler. Eğer işçiler burjuvazi zümresinin vekili olarak gelmiş olsalardı koca Doğunun şikâyetleri, iniltileri ve gözyaşları boşuna giderdi. Ancak şükürler olsun ki zenginlerin hükümran olduğu yerlerden gelen vekiller de hep işçi ve rençperlerdir ve işçi, rençper taraftarlarıdır. Onun için diyebiliriz ki uyanık işçiler Doğunun başına gelen belaları biliyorlar ve bitip tükenmeyen facialarn önünü almak için birlikte iş görüp bizimle birlikte bütün dünyada Üçüncü Enternasyonal Devleti teşkil ediyorlar."

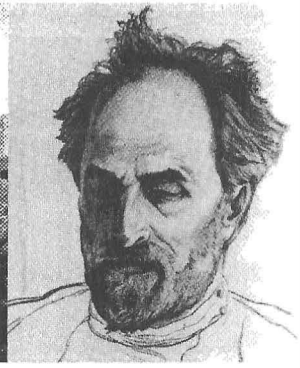
Nerimanov'un bu kısa ve anlamlı konuşmasından sonra, kurultay yönetim organlarının seçimine geçilmiştir. Kurultay başkanlığına, bütün grupların tek adayı olarak önerilen Zinovyev, Şeref Başkanlığına Lenin, Zinovyev ve Troçki, Başkanlık Divanı Şeref Üyeliklerine; Kvelç (İngiltere), Rosmer (Fransa), Şablin (Bulgaristan), Yansen (Hollanda), Rid (Amerika), Bela Kun (Macaristan), Hodo Yu Şihro(Toro Yaşihara) (Japonya), Steyngardt (Avusturya), Stalin ve Radek seçilmişlerdir[51] Kurultay Sekreterliğine komünistlerden Ostrovski, partisizlerden Abdülhamit Yumusov, Melikov, Mahmud Han ve Ahmed Han seçilirken[52], Doğu Halkları Kurultayı Başkanlık Divanı şu kişilerden oluşturulmuştur[53]:

Mustafa Suphi

Rıskulov

Maharadze

51 *Perviy Siyezd Narodov Vastoka*, s.29.

52 *Perviy Siyezd Narodov Vastoka*, s.29.

53 *Perviy Siyezd Narodov Vastoka*, s.28-29.

Üsküdar Üniversitesi Kitap Arsivi - https://rantey.org

Komünistler:

1- Rıskulov, Abdurraşidov, Karayev (Türkistan)
2- Mustafa Suphi (Türkiye)
3- Van (Çin)
5- Agariya (Hindistan)
5- Mollabekcan Rahmanov (Hive)
6- Muhammedov (Buhara)
7- Korkmazov (Dağıstan)
8- Digurov (Terek)
9- Aliyev (Kuzey Kafkasya)
10- Kastanyan (Ermenistan)
11- Nerimanov (Azerbaycan)
12- Yenikiyev (Tatar Cumhuriyeti)
13- Amur Sanan (Kalmık Cumhuriyeti)
14- Filip Maharadze (Gürcistan)
15- Haydar Han (İran)
16- Ağazâde (Afganistan)

Partisizler:

1- Narbutabekov (Taşkent)
2- Mahmudov (Fergana)
3- Tahsin Bahri (Anadolu)
4- Hafız Mehmet (Anadolu)
5- Van (Doğu Türkistan)
6- Kubayev (Mangışlak Bölgesi)
7- Niyaz Kuli (Türkmenistan)
8- Kara Taci (Semerkant)
9- Nazir Sediki (Hindistan)
10- Sidaceddin Kardaşoğlu (Dağıstan)
11- Elçiyev (Azerbaycan)
12- Musayev (Azerbaycan)
13- Azim (Afganistan)
14- Abdullayev (Hive-Özbekistan)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bibinur ile Şabanova

Kurultay işlerinin daha hızlı yürümesini sağlamak için, Kurultayın dördüncü oturumunda Nerimanov ve Narbutabekov başkan yardımcılıklarına seçilmişlerdir[54] Ayrıca Kurultayın kadınlara ve kadınların kurtuluşuna ne kadar önem verdiğini göstermek için kurultay başkanlık kuruluna 3 kadın üye daha ilave edilmiştir. Bunlar Bulaç (Bulak Tatu) (Dağıstan), Naciye Hanım (Türkiye), Şabanova (Azerbaycan)'dır[55]

En önde Naciye hanım

54 *Perviy Siyezd Narodov Vostoka*, s.190.

55 *Perviy Siyezd Narodov Vastoka*, s.155.

Ücretsiz Kitap Arsivi - https://rantey.org

b) Kurultay Görüşmelerinde Uyulması Gereken Kurallar

Kurultay toplantılarının belirli bir düzen içerisinde yürütülmesi ve zaman kaybını önlemek maksadıyla bazı kurallar belirlenmişti. Buna göre, Kurultayda gündem hakkında konuşacak raportörler için süre sınırı konmamıştı[56]. Ancak zamanın darlığı göz önüne alınarak, dördüncü oturumda raportörlerin konuşması 1 saatle sınırlandırıldı[57]. Rapor hakkında, raportörün konuşmasına ek olarak yapılacak konuşmalara 30 dakika süre ayrılırken, raporla ilgili konuşmak isteyenler ancak 10 dakika konuşabilecekti. Her konuşmacı en fazla iki defa söz alabilecek, teklifler hakkında biri lehinde, diğeri aleyhinde olmak üzere iki kişiye söz verilecekti. Konuşmacı sorulan sorulara anında cevap verecek, şahsî meseleler hakkında söz, ancak toplantının sonunda alınabilecekti. Konuşma hakkı isteyenler yazılı olarak ricada bulunacaklar, bildiriler de yazılı olarak Kurultay Başkanlığına sunulacaktı. Ayrıca Kurultay toplantılarının Rusça ve Türkçe olmak üzere iki dilde yapılması kararlaştırılmıştı[58]

Nerimanov, Zinovyev ve Radek Başkanlık Divanında

56 *Azerb.Cum.SPİHA*, F.544, Op.2, D.6, L.264.

57 *Pervıy Siyezd Narodov Vostoka*, s.100-101.

58 *Azerb.Cum.SPİHA*, F.544, Op.2, D.6, L.264.

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphane ve Dokümantasyon Arsivi - https://rantey.org

3- Kurultayda Görüşülen Konular ve Alınan Kararlar

Doğu Halkları Kurultayı yönetim organları seçilip, uyulması gereken kurallar belirlendikten sonra, görüşmelere geçilmiştir. Kurultayda görüşülecek gündem maddeleri şöylece tespit edilmişti:

1- Doğu Halkları Kurultayının amacı ve hedefleri - Raportör: Zinovyev.

2- Milletlerarası durum ve Doğu'nun emekçi kitlelerinin görevleri Raportör: Radek.

3- Milliyetler ve sömürgeler sorunu - Raportör: Pavloviç.

4- Doğuda Sovyetler kurulması hakkında - Raportör: Bela Kun

5- Doğuda Toprak (Ziraat) Sorunu - Raportör: Skaçko.

Bunlardan başka Kurultayın Doğu Halklarına bildirisinin hazırlanması, Doğu Halkları Kurultayı Propaganda ve Eylem Sovyetinin kurulması konuları ele alınmış ve birçok kişi de Kurultaya bildiriler sunmuştur.

a) Doğu Halkları Kurultayının Amacı ve Hedefleri - Raportör: Zinovyev

Zinovyev

III. Enternasyonal Yürütme Kurulu Başkanı olan Zinovyev, Kurultayda başkan seçildikten sonra oldukça uzun bir konuşma yapmıştır. Doğu Halkları Kurultayının amacı ve hedefleri konusunu içeren bu konuşmanın ilk bölümünde Zinovyev, II. Enternasyonali eleştirmekte ve daha sonra Doğu Halkları Kurultayının amaç ve hedeflerini ortaya koymaktaydı. Zinovyev konuşmasının önemli bir bölümünü de Türkiye'ye ve Türkiye'deki "Mustafa Kemal Hareketi"ne ayırmış-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

tı. Onun Türkiye hakkındaki görüşleri, aslında Kominternin İkinci Kongresinde kabul edilen Türkiye'yi de ilgilendiren Lenin'in tezinin ifadesiydi. Zinovyev, kurultaya katılan delegelerin coşku dolu alkışları arasında konuşmasını yaptı ve bütün Doğu Halklarını "Kutsal Savaşa" davet ederek sonlandırdı[59]

b) Milletlerarası Durum ve Doğunun Emekçi Kitlelerinin Görevleri - Raportör: Karl Radek

Radek

Milletlerarası durum ve Doğu'da emekçi kitlelerin görevleri konusunda raportör Karl Radek idi. Radek Kurultayın ikinci oturumunda okuduğu raporunda[60], "Yakın Doğu için İngiliz-Rus Mücadelesi, Almanya ile İngiltere'nin Yakın Doğu'da birbirleriyle mücadeleleri, İngiliz emperyalizminin Yakın Doğu'yu boyunduruğu altına alması, ekonomik çöküş ve emperyalizm, sömürgelerdeki ayaklanmalar" konuları üzerinde durarak, Sovyet Rusya'nın nasıl dünya halklarına örnek olduğunu anlattı ve Sovyet Rusya'nın emperyalizme karşı isyan başlatan Doğu Halkları ile ittifakının Doğunun kurtuluşu için gerekli olduğunu dile getirdi[61]

59 *Şark İli*, s. 17-25; *Perviy Syezd Narodov Vastoka*, s.30-48.

60 *Perviy Siyezd Narodov Vastoka*, s.54-67.

61 *Perviy Siyezd Narodov Vastoka*, s.68.

Üsküdar Üniversitesi Kitap Arsivi - https://rantey.org

c) Milliyetler ve Sömürgeler Sorunu - Raportör: Pavloviç

Pavloviç

Sömürgecilik ve milliyetler sorunu hakkında raportör olan Pavloviç, konuşmasında ağırlıklı olarak, emperyalist devletlerin Doğu halklarını boyunduruları altına alma ve dünyayı paylaşma planları üzerinde durmuş, Almanya, İngiltere, Fransa ve Rusya'nın Doğu halklarını sömürge yapmak için uyguladıkları siyaseti anlatmıştır. Pavloviç, konuşmasında sözü Türkiye'ye getirdiğinde şunu söylüyordu[62] *"Egemenlik, zenginlerin, mülkdarların ve vurguncuların elinde kalacaksa, yeniden doğmuş güçlü bir Türkiye'nin doğmasının ne yararı vardır?"*

Batı halklarının Doğuya karşı birleşmesini savunan II. Wilhelm Almanya'sıyla Enver Paşa Türkiyesi'nin ittifak yaptığını belirten Pavloviç'in[63] *"Sömürgecilik ve Milliyetler Sorunu Hakkındaki Tezleri"* kurultayda okundu. Bununla birlikte Doğu Halkları Kurultayı *"Sömürge Sorunu"* üzerine, Komünist Enternasyonal İkinci Kongresinde kabul edilen kararların benimseneceğini düşünerek, özel bir karar kabul etmedi[64]

62 *Pervıy Siyezd Narodov Vastoka*, s.148.

63 *Pervıy Siyezd Narodov Vastoka*, s.148.

64 *Pervıy Siyezd Narodov Vastoka*, s.170.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

d) Doğuda Sovyetler Kurulması Hakkında - Raportör: Bela Kun

Bela Kun

Doğu Halklarının Kurultayının 6 Eylül günlü altıncı oturumunda, Doğuda Sovyet iktidarının kurulması hakkında Bela Kun raporunu okumuştur[65] Konuşmasına Çarlık Rusya'sına karşı Rus köylü ve işçisinin verdiği mücadeleden bahsederek başlayan Bela Kun, emperyalist devletlerin Doğu Halklarını sömürmek için yaptığı çalışmalar üzerinde durmuştur. Bela Kun konuşmasını, Sovyet düzeninin ancak Doğunun köylü ve işçisini sömürü düzeninden kurtarabileceğini, emekçi kitlelerin kurtuluşu için, Sovyet iktidarından başka bir çözüm yolu olmadığını belirterek sonlandırmıştır[66]

e) Doğuda Ziraat (Tarım) Sorunu - Raportör: Skaçko

Doğuda ziraat (tarım) sorunu hakkında ise Skaçko, Kurultayda bir rapor okumuştur. Bu raporunda; bütün Doğulu milletlerin tarıma dayalı bir yaşam sürdürdüklerini, kapitalist Batı ve kendi feodalleri yüzünden öz sanayilerini kurup geliştiremediklerinden söz eden Skaçko, Doğu ülkelerindeki nüfusun büyük bir bölümünün köylülerden oluştuğunu, bu nedenle Doğunun kurtuluşunun köylülerin kurtuluşu anlamına geldiğini belirtmiştir. Doğu ülkelerindeki feodal yapılanmalardan, dini ve geleneksel algılayışlardan dolayı köylülerin açlık, sefalet ve perişanlık içerisinde bulunduğunu, Doğunun birçok ülkesinde köylülerin

65 *Perviy Siyezd Narodov Vastoka*, s.173.

66 *Şark İli*, s.60-61; *Perviy Siyezd Narodov Vastoka*, s.173-182.

Ücretsiz Kitap Arsivi - https://rantey.org

köle muamelesi gördüğünü ifade eden Skaçko, Doğu köylüsünün Sovyet Cumhuriyeti ile ittifak yapmak suretiyle Batının işçi sınıfı ile birlikte hem yabancı işgalcilere ve hem de kendi ülkelerindeki ağalara, despotlara ve kendisini ezen burjuvalara karşı mücadele edebileceğini vurgulamıştır[67]. Skaçko'nın konuşmasından sonra "Doğuda Ziraat Sorunu" üzerine tezler okunarak, Kurultay delegelerinin oy birliği ile kabul edilmiştir[68].

4- Kurultaya Sunulan Bildiriler

Yukarıda belirtilen konular hakkındaki görüşmeler ve alınan kararlardan başka, Kurultaya birçok bildiri ve ma'rûza verilmiştir. Kurultaya sunulan bildiriler şunlardır:

1- Enver Paşa'nın Beyanatı

2- Ankara Hükümetinin Vekili İbrahim Tali'nin Beyanatı

3- Ermenistan İşçi ve Köylüleri Vekillerinin Beyannâmesi

4- Delican Vekillerinin Mar'ûzası

5- Şark Milletleri Kurultayı Riyasetine Kars ve Batum Vilâyetleri Vekillerinin Mar'ûzası

6- Ermenistan Ahvaline dair Şark Kurultayına Verilen Mar'ûza

Doğu Halkları Kurultayının önemle üzerinde durduğu bir konuda, Kurultay sonunda yayınlanacak olan, Doğu Halkları Kurultayının bildirisinin hazırlanması olmuştur. Bunun yanında "Avrupa, Amerika ve Japonya İşçi ve Köylülerine Selam" başlığıyla da bir bildiri kaleme alındığı gibi, John Reed'in bildirisi zaman darlığından Kurultayda okunmamasına rağmen, Kurultay kitabında ek olarak yer almıştır[69].

5- Doğu Halkları Birinci Kurultayının Doğu Halklarına Bildirisi

Birinci Doğu Halkları Kurultayı, özellikle Kurultayın Doğu halklarına yayınlayacağı bildiri üzerinde önemle durmuş, Kurultayın ilk günlerinden itibaren komisyonlarda, bu bildirinin hazırlanması için çalışılmış-

67 *Şark İli*, s.54-59; *Perviy Siyezd Narodov Vastoka*, s.186-199

68 *Şark İli*, s.72-73; *Perviy Siyezd Naradov Vastoka*, s.199-206.

69 *Perviy Siyezd Narodov Vastoka*, s.120-125. Bütün bu bildiriler, eserin Şark İli Mecmuası kısmında bulunmaktadır. Ayrıca John Reed'in bildirisi ekte verilmiştir. Bkz.Ek-16

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://iran-tev.org

tır. Tamamen İngilizler aleyhine kaleme alınan bildiri, Doğu halklarını İngilizlere karşı ayaklanmaya, isyana çağırıyor ve Üçüncü Enternasyonal Bayrağı altında bütün Doğu işçi ve köylülerini toplanmaya davet ediyordu[70].

6- Kurultayın Kapanışı (7 Eylül 1920)

Birinci Doğu Halkları Kurultayı son oturumuna 7 Eylül 1920 akşam saat 7.30'da başlamıştır[71]. Bu oturumda, Doğudaki inkılâpçı hareketlere bizzat katılacak, onları destekleyecek, Kurultayın aldığı kararları hayata geçirecek bir organın oluşturulması kararlaştırılmış ve bu amaçla Doğu Halkları Kurultayı Propaganda ve Eylem Sovyeti (Şark Şûrası) kurulması kabul edilerek, bu Sovyet için seçim yapılmıştır. Propaganda ve Eylem Sovyetinin kuruluşu ve hedefleri üzerinde ayrıca durulacaktır.

Bu seçimden sonra, kurultay çalışmalarını tamamlamış ve Kurultay başkanı Zinovyev, kapanış konuşmasını yapmıştır. Zinovyev'in, "*Doğunun kurtuluşunun yalnız Komünist idaresinin kurulması ile olacağını*" vurguladığı kapanış konuşmasından sonra[72] gece saat 10.40'ta, Birinci Doğu Halkları Kurultayı "Enternasyonal Marşı"nın hep birlikte söylenmesi ile sona ermiştir[73].

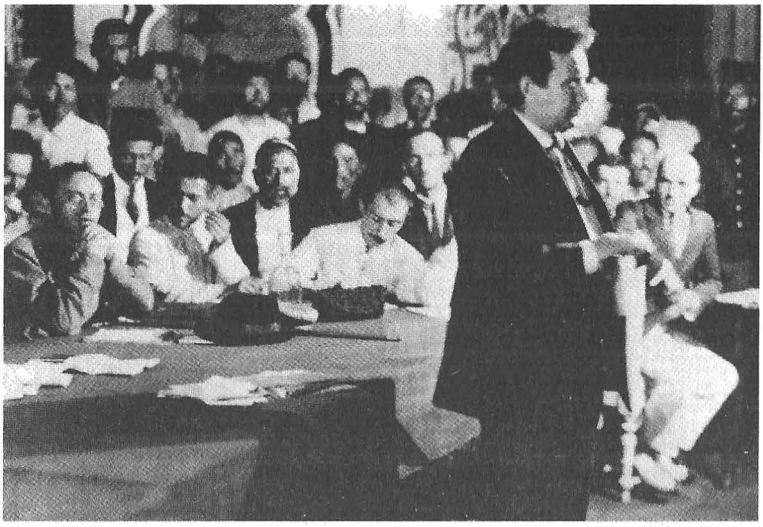
70 *Şark İli*, s.11-16; *Kommunistiçeskii İnternatsional*, No.15, Moskova, (1920), s.3141-3150. Bu bildiri eserin Şark İli Mecmuası kısmında bulunmaktadır.

71 *Perviy Siyezd Narodov Vaskoka*, s.211.

72 *Şark İli*, s.78-81.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

73 *Perviy Siyezd Narodov Vaskoka*, s. 232; *Doğu Halkları Kurultayı Filmi*.

Zinovyev Kurultaya sesleniyor

Kurultayın kapanışının ertesi günü, yani 8 Eylül'de, Bakü'de büyük törenler yapılmıştır. Kurultaya katılan bütün delegelerin de hazır bulunduğu bu törenlerde, Karl Marks'ın Kafkasya'daki ilk heykeli Bakü'de açılmış, "26 Bakü Komiseri"[74] için anma merasimi düzenlenmiş, Bakü'de TKT tarafından Türk esirlerinden oluşturulan Türk Kızıl Alayının da katıldığı büyük bir geçit töreni yapılmış, konserler verilmiş, eğlenceler tertip edilmiştir[75]

74 Bakü'de, 18 Mart 1918'de, Bolşevik Rusya'nın Kafkasya'ya gönderdiği Şaumyan, Bakü'deki Rus ve Ermenilere dayanarak bir hükümet darbesi yapıp, idareyi ele geçirmiş ve Bakü'de çoğunluğu Rus ve Ermenilerden oluşan bir Sovyet Hükümeti kurmuştur. (Fazla bilgi için bakınız. Ronald Grigor Suny, *Bakü Komünü*, Türkçesi: Kudret Emiroğlu, İstanbul, 1990, s. 212-285). Bu idare zamanında Bakü'de, 12 binden fazla Müslüman Türk'ün Ermeni Taşnaklar tarafından katledilmesi olayı meydana gelmiştir. (Bakınız. Ali Azeri, "Mart Faciası (17-21 Mart 1918)", *Yeni Kafkasya*, No.13, (31 Mart 1924), s.11; Nesip Nesipzade, "Mart Faciası", *Azadlık* (Bakü), 17 Ocak 1991; S. Ahundzâde, *Mart Hadiseleri ve Nuri Paşa'nın Bakü'yü İşgali*, Bakü, 1919.) Bu idarenin başında 26 Komiser bulunuyordu. Bakü'de "Sentro Kaspi Hükümeti"nin iktidarı ele geçirmesi üzerine 14 Ağustos 1918'de, Bakü Halk Komiserleri tutuklanarak yargılanmışlardır. Ancak Türk ordusunun Bakü'ye yaklaşması üzerine 26 Bakü Komiseri hapisten çıkarılarak bir gemi ile Astarhan'a doğru gönderilmişler ve yolda Sovyet aleyhtarı ve İngiliz subaylarının etkisi altındaki gemi mürettebatı, gemiyi İngiliz hâkimiyeti altında bulunan Krasnavolski'ye götürmüşlerdir. 26 Bakü Komiseri Kızılkum Sahrası'nda kurşuna dizilmek suretiyle idam edilmişlerdir. (*Dokumentı po İstorii Grajdanskoy Vaynı v SSSR*, I, Moskova, 1941, s. 296-297; Manaf Süleymanov, *İşittiklerim, Okuduklarım, Gördüklerim*, Bakû, 1989, s. 239.) Azerbaycan'ın 1920 Nisan'ında Sovyetleştirilmesinden sonra, bu 26 Bakü Komiserinin cenazeleri Bakü'ya getirilerek, Doğu Halkları Kurultayının kapanmasından hemen sonra yapılan büyük törenlerle gömülmüşlerdir. (*Doğu Halkları Kurultayı Filmi.*)

75 Aslan, *Türkiye Komünist Fırkası*, s.180.

ücretsiz gönüllü arşivi

Karl Marks Anıtı'nın açılışı

7- Birinci Doğu Halkları Kurultayı ve Türkiye

TBMM Hükümeti Doğu Halkları Kurultayına çok büyük önem veriyordu. Sovyetlere karşı olan siyasetini Bakü Kurultayı sonuçlarına ve Bolşevikler hakkında alacağı doğru bilgiler üzerine oluşturacaktı. Ancak Kurultay Düzenleme Kurulu, Doğu Halkları Kurultayına Türkiye'den delege gönderilmesi için TBMM Hükümetine resmi davetname göndermedi, doğrudan doğruya Türkiye halkına bir çağrı yayımladı[76]. Türk halkının kendi seçtiği temsilcilerden oluşan ve Türkiye'yi temsil eden TBMM'nin, devre dışı bırakılarak, doğrudan halka çağrı yapılması TBMM Başkanı Mustafa Kemal Paşa tarafından tepki ile karşılanmıştır. Mustafa Kemal Paşa'nın bu durumu içine sindiremediği 14 Ağustos 1920'de TBMM'de yaptığı konuşmasından anlaşılmaktadır[77].

TBMM Hükümeti bu Kurultaya resmen davet edilmemişti. Bu durumda TBMM Hükümetinin Kurultaya resmen delege göndermesi düşünülemezdi. Nitekim TBMM Hükümeti, Kurultaya resmi olarak delege göndermemiştir. Yalnız TBMM Hükümeti temsilcisi olarak,

76 *ATASE*, A.6/2, 865, D.2/56, K1.849, F.23-2.

77 *TBMM ZC.*, D.I, C.3, (14.8.1336/1920), s.210; *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*-I-III, Ankara, 1989, s.102.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rastey.org

Moskova'da bulunan Dr. İbrahim Tali Bey, Türkiye adına Kurultaya gözlemci olarak katılmaya memur edilmiştir[78].

Ancak Türkiye'nin çok güç şartlar içerisinde bulunduğu bir zamanda Doğu Halklarını ilgilendiren bir kurultaya ilgisiz kalması söz konusu olamazdı. Çünkü bu Kurultay, diğer bütün Doğu halklarından çok Türkiye'yi ilgilendirmekte idi. TBMM Hükümeti, Sovyet Rusya ile iyi geçinmek, ondan maddî yardım almak ve onu kendisine dost yapmak istiyordu. Kurultayda olup biteni ve Sovyet siyasetinin ne yönde geliştiğini görmek de oldukça önemli idi. Bundan başka Azerbaycan'da neler oluyordu. Bakü Kurultayında Türk, İslâm ve diğer unsurların bağımsızlık ve faaliyetlerine, Bolşeviklerin durum ve emellerine dair birçok şeyler öğrenilebilecekti. Ayrıca Kurultaya gelecek diğer halklar arasında gerekli propagandalar yapılabilir ve Türkiye'nin Batı emperyalizmine karşı verdiği mücadelede, onların desteği sağlanabilirdi. Bütün bu sebeplerden dolayı TBMM Hükümeti, resmi olmasa bile, kendi belirlediği kişilerin kurultayda bulunmasının önemini kavramıştı. Nitekim gerek Moskova'da bulunan İttihatçı liderler, gerekse Sovyet Rusya'yla ilk Moskova görüşmelerini gerçekleştiren Hariciye Vekili Bekir Sami Bey, Mustafa Kemal Paşa'ya gönderdikleri raporlarda, Kurultayın önemine vurgu yaparak, mutlaka birkaç temsilcinin gönderilmesi gerektiğini belirtiyorlardı[79].

Diğer önemli bir husus da Türkiye'den gidecek temsilcilerin, Türkiye'deki komünistlerden seçilmesi idi ki; bu TBMM Hükümeti için çok olumsuz bir durumdu. Çünkü Baha Ali, Salih Zeki, Süleyman Sami gibi Türkiye Komünist Teşkilatının elemanları Bakü'deki kongrelere Türkiye'den temsilciler getirilmesi için faaliyetlerde bulunuyorlardı. Onların vasıtasıyla gidecek temsilcilerin TBMM'nin siyaseti doğrultusunda çalışmayacakları açıktı. Bu nedenle Trabzon'dan ve Erzurum'dan gayri resmi surette Kâzım Karabekir Paşa tarafından belirlenen kişiler, Bakü Kurultayına gönderildi[80].

78 Cebesoy, *Moskova Hatıraları*, s.22.

79 Bekir Sami Bey, Büyük Millet Meclisi Riyasetine gönderdiği raporda; Bakü'de Şark Kongresinin toplanacağını, bu kongreye yetenekli, işçi ve köylüyü temsil edecek birkaç kişinin gönderilmesinin uygun olacağını yazmaktadır.(*TİTE*, K.324, B.No:16.)

80 Bakü'ye Anadolu'dan gönderilen delegeler hakkında bkz. Arslan, *Birinci Doğu Halkları Kurultayı*, s.216-231.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantav.org

TBMM Hükümetinin bilgisi dâhilinde Trabzon-Tuapse yoluyla Bakü'ye 40-50 arası delege gitmiştir. Bunlardan büyük bir kısmının TBMM Hükümetinin bu bölgelerdeki (Erzurum, Trabzon) mülkî ve askerî makamları ile Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri tarafından belirlendiği açıktır. Ayrıca bilhassa Karadeniz sahilindeki yerlerde gizli faaliyet göstermekte olan Türkiye Komünist Teşkilatı propagandacılarının, bazı kişileri Kurultay için Bakü'ye götürmüş olmaları muhtemeldir[81].

Kurultayda TBMM Hükümetinin resmi olarak delege bulundurmamasının, Türkiye açısından çok olumlu bir yararı da vardı. Şöyle ki Kurultayda kabul edilecek kararlarda TBMM Hükümetinin bir sorumluluğu olmayacak ve böylece bu kararlardan dolayı bir yükümlülük altına girmeyecekti.

Ankara Hükümeti kendi inisiyatifiyle belirlediği kişileri Bakü'ye gönderirken, Türkiye'deki Komünist gruplardan temsilcilerin Bakü'ye gitmesini engellemeye çalışmış ve bunda da Karadeniz sahili ve hududa yakın bölgeler dışında başarılı olmuştur. Karadeniz sahillerinden TBMM Hükümetinin isteği dışında bazı kişilerin Doğu Halkları Kurultayına gittikleri bir gerçektir. Kongre kayıtlarına bakıldığında da Türkiye adına kongreye katılanların büyük bölümü Trabzon ve Tuapse'dendir. Bunları Erzurum vilâyeti takip etmektedir[82].

Bakü'deki Türkiye Komünist Teşkilatından da başta Mustafa Suphi olmak üzere birçok kişi Türkiye adına kongreye katılmışlardır. Tuapse'den gelen delegelerin de Türkiye Komünist Teşkilatının vasıtasıyla kongreye getirildikleri dikkate alınırsa, TKT'nin önemli sayıda bir delege topluluğu ile kurultayda yer alması gerekmektedir. Ancak Türkiye adına Doğu Halkları Kurultayına katılanların büyük kısmını, o sırada Bakü'de toplanmış bulunan Türk harp esirlerinin teşkil ettiği bilinmektedir.

Karakol Cemiyeti tarafından Bolşeviklerle ilişki kurmak için Kafkasya'ya gönderilen ve o günlerde Bakü'de bulunan Baha Sait ve Nüzhet Sabit de Türkiye adına kongreye katılanlar arasında yer almaktadır[83]. Ermeni takibatına rağmen Elviye-i Selâse bölgesinden Bakü'ye

81 Aslan, *TKF'nın Kuruluşu ve Mustafa Suphi*, s.148.

82 Aslan, *TKF'nın Kuruluşu ve Mustafa Suphi*, s.148.

83 Şevket Süreyya Aydemir, *Makedonya'dan Orta Asya'ya Enver Paşa*, III, İstanbul, 1972, s.574.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantav.org

gitmeyi başaranlar da olmuştur. Osman Server Atabek ve Dr. Esat (Oktay) bunlar arasındadır[84].

Yine Şevket Süreyya (Aydemir), kendi belirttiğine göre, Doğu Halkları Kurultayına Türkiye adına değil, Azerbaycan delegesi olarak katılırken[85], III. Enternasyonalin önde gelen şahsiyetleri ile birlikte Moskova'dan Bakü'ye gelen Enver Paşa, Azmi Bey ve Bahattin Şakir Kurultaya Fas, Tunus, Cezayir ve Trablusgarp inkılâpçılarını temsilen katılmışlardır[86]. Doğu Halklarının Birinci Kurultayına Türkiye adına toplam 235 delegenin katıldığı, Kurultay resmi tutanaklarında belirtilmiştir[87].

TBMM Hükümeti, Türkiye'den Bakü'ye gönderdiği delegelere bazı talimatlar da vermiştir. Kâzım Karabekir Paşa Erzurum'dan gidecek temsilcilerle bizzat konuşup, bu talimatları verirken, Trabzon'dan gidecek olanlara da iletilmek üzere 3. Kafkas Fırkası Kumandanı Rüştü Bey'e bir şifre ile bu talimatları bildirmiştir[88]. Buna göre, eğer Kurultayda delegelere, Türkiye'nin yeni şekil ve mahiyetine dair bir şey sorulursa, bir hüküm ve karar ittihazına salahiyettar olmadıklarını söyleyeceklerdir[89]. Bu husus özellikle belirtilmiştir[90].

84 Aslan, *TKF'nın Kuruluşu ve Mustafa Suphi*,, s.150.

85 Şevket Süreyya Aydemir, *Suyu Arayan Adam*, İstanbul, 1993, s.205; Aydemir, *Enver Paşa*, III, s.574.

86 Cebesoy, *Moskova Hatıraları*, s.21; Samih Çoruhlu, "İstiklâl Savaşında Komünizm Faaliyeti", *Yeni İstanbul*, 10 Temmuz 1966.

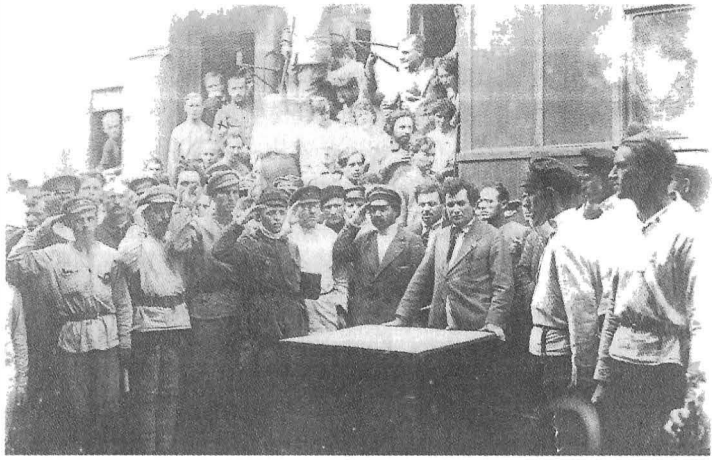
87 *Perviy Siyezd Narodov Vastoka*, s.5. Fakat Yavuz Aslan, eserinde; Kurultay kayıt defterleri üzerinde yaptığı çalışmalarda, ancak 163 kadar delegenin Türkiye adına Kurultay kayıt defterine geçtiğini tespit edebildiğini kaydetmektedir. (Aslan, *Birinci Doğu Halkları Kurultayı*, s.227.) Kurultaya Türkiye adına katılanların listesi ekte verilmiştir. Bkz. Ek.7.

88 *ATASE*, A.1/4282, Kl.586, D.115/35, F.35.

89 Aslan, *TKF'nın Kuruluşu ve Mustafa Suphi*, s.151.

90 Cebesoy, *Moskova Hatıraları*, s.22.

Görsel 2 - Dijital Arşiv - https://rantey.org

Bakü'ye giden trenin kapısında Mustafa Suphi, masa başında Zinovyev, arkasında Radek

Doğu Halklarının Birinci Kurultayında Türkiye adına Başkanlık Divanına yalnız Mustafa Suphi seçildi[91]. Enver Paşa ve TBMM Hükümeti gözlemcisi olarak kongreye katılan İbrahim Tali de birer bildiri sundular[92].

8- Kurultaya Tepkiler

Doğu Halkları Kurultayı, Doğu halklarının iki bine yakın temsilcisini Bakü'de toplayarak, Doğuda; sömürgecilik sorunu, tarım sorunu, Sovyet iktidarının kurulması vs. konuları ele almasının yanı sıra, daha çok belirli ülkelere yönelik yıkıcı propagandaların yapıldığı bir platform olmuştur.

İlk ve en önemli olarak hedef; başta İngiltere olmak üzere İtilaf Devletleri ve onların Doğuda uyguladıkları emperyalist siyasetleridir. Kurultay, İtilaf Devletlerinin uzun yıllardır yürüttükleri emperyalist siyasetleri lanetleyerek, Doğu halklarını bunlara karşı *"Kutsal Savaşa"* davet etmiştir.

İkinci olarak Kurultayın hedefinde iki Kafkasya ülkesi yer almaktaydı. Birincisi Taşnak Hükümeti kontrolündeki Ermenistan, diğeri ise Menşeviklerin iktidarda bulunduğu Gürcistan'dı. Bunlara karşı Kurultayda çok sert yaklaşımlar sergilendi. Bunun temel sebebi ise gerek Gürcistan'daki Menşevik Hükümetinin gerekse Ermenistan'daki

91 Aslan, *TKF'nın Kuruluşu ve Mustafa Suphi*, s.151-152.

92 Aslan, *TKF'nın Kuruluşu ve Mustafa Suphi*, s.154.

Üçüncü Dünya Kitapları sitesi - https://rantey.org

Taşnakların Kafkasya'da İtilaf Devletlerinin emperyalist siyasetlerinin aletleri olduğu düşüncesiydi.

Bunların dışında Kurultay, henüz Sovyet idaresi kurulmamış bütün Doğu ülkelerindeki idareleri, sultanları, şahları, feodalleri, şeyhleri, ağaları, tüccarları, fabrikatörleri, generalleri vs. işçi ve köylülerin emeğini sömüren unsurlar olarak hedef almaktaydı. Doğuda işçi ve köylünün gerçek kurtuluşunun yalnız işgalci emperyalist güçleri ülkelerinden çıkarmakla değil, aynı zamanda kendi hâkim sınıflarını da tasfiye ederek, iktidarı ele almaları ile mümkün olacağı belirtilerek, halklar kendi idarecilerine karşı isyana davet ediliyordu. Durum böyle olunca Doğu Halkları Kurultayına en sert tepkiler de bu çevrelerden gelmiştir.

Kurultayda yapılan propagandalardan en fazla etkilenebilecek devletlerin başında İngiltere gelmekteydi. Çünkü Sovyet liderler, İngiltere'nin Doğudaki hâkimiyetini yıkmak için, Doğu milletlerini İngiliz emperyalizmine karşı isyana çağırıyorlardı. Bu nedenle İngilizlerin Bakü'deki Kurultaya Doğu milletlerinin delegelerinin gitmesini engellemek için tedbirler aldığı görülmektedir[93]. Bunun yanı sıra İngilizlerin Bakü'ye gizli olarak ajanlarını gönderdiğine ait bilgiler de vardır. İstanbul'dan Samsun-Trabzon yolu ile Bakü'ye giden Celal adlı birisini, İngilizlerin ajan olarak Bakü Kurultayına gönderdikleri istihbaratı alınmıştı[94]. İngiltere ilk başta Kurultayın toplanmasına ve Doğu ülkelerinden Kurultaya delegelerin gitmesine engel olmaya yönelik tedbirler alarak, Kurultayın sonuçlarının Doğu toplumlarına sirayet etmesini önlemeye çalışmıştı. Ancak İngiltere asıl tepkisini, Kurultay sonuçlarına yönelik haberlerin Avrupa gazetelerinde çıkması üzerine gösterdi ve Kurultaydaki görüşmelere ve kararlara vakıf olduktan sonra Sovyet Rusya Hükümetine çok sert notalar verdi.

Aslında İngiltere'yi korkutan Doğu milletleri arasında yayılmaya başlayan İngiliz aleyhtarlığıydı. Yıllardır yürüttüğü emperyalist siyasetlerle elde ettiği kazanımları kaybetmek korkusu İngiltere'nin en büyük kâbusuydu. Bu kâbusu yaşamasına sebep olan güç ise Bolşevik Rusya'ydı. Bu nedenle baştan itibaren İngiltere Rusya'daki Bolşevik idareyi yıkma-

93 İngilizlerin Türkiye ve İran'dan Bakü'ye gidecek delegelere engel olmak için geniş önlemler aldığı çeşitli kaynaklarda vurgulanmaktadır. (*Azerb.Cum. SPİHA*, F.544, Op.2, D.14, L.65-66; *Kommunist*, 10 Eylül 1920; *Dergi*, 27 Kanun-ı evvel/Aralık 1336/1920.)

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://tanitey.org

94 *TİTE*, Kt.No:58, Belge No:30.

ya çalışmıştı. Bolşevik hâkimiyetine karşı mücadele eden Çarlık generallerinin en büyük destekçisi İngiltere olmuştu. Kızıl Ordu'ya karşı savaşan Kolçak, Kaledin, Yudeniç ve Denikin ordularının bütün masraf ve donanımı İngiltere tarafından karşılanmış, İngiltere tarafından bunun için 40 milyar sterlin harcama yapılmıştı[95]. İngiltere'nin bu harcamaları boşa gitmiş, Çarlık generalleri Bolşevik ordusu karşısında başarılı olamayarak, bir bir eriyip yok olmuşlardı. İngiltere'nin bu masrafları yapmasının ana sebebi, Doğuyu elde tutmaktı.

Bu politika başarısız olunca İngiltere Sovyet Rusya ile anlaşma zemini aramaya başladı. Bolşeviklerle anlaşarak Rusya dışında ve özellikle Doğuda komünist propagandalarına engel olmayı amaçlıyordu. Hiç değilse Doğudaki çıkarlarını koruyabilirdi. Nitekim İngiltere'nin teklifi ile esirlerin karşılıklı değiştirilmesi perdesi altında Kopenhag'da başlayan görüşmeler, ekonomik alana kayarak Londra'da devam edecek ve İngiltere ile Sovyet Rusya arasında imzalanacak olan "*Ticaret Antlaşması*"nı ortaya çıkaracaktır.

Bu gelişmelere karşın önce Moskova'daki Üçüncü Enternasyonal İkinci Kongresi kararları ve sonra da Bakü Doğu Halkları Kurultayı görüşmeleri ve kararları İngiliz gazetelerinde yayınlanınca, İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Curzon Moskova'ya üst üste sert notalar verdi. Bu notalarda; İngiliz esirlerinin iade edilmediği ve kötü muamele gördükleri ile ilgili konulardan söz edilerek asıl olarak Bakü Kurultayında İngiltere aleyhinde yapılan propagandalardan duyulan rahatsızlık ortaya konulmuştu. Lord Curzon'un protesto notalarında, özellikle şu hususlar belirtiliyordu[96]:

> 1- Sovyet Rusya Hükümeti, İngiltere'de komünist propagandası yapmamayı kabul etti. Hâlbuki Bolşevikler, İngiltere'de komünist teşkilat yaparak propagandalarına devam ettiler.
>
> 2- Sovyet Rusya, Yakın Doğu'da ve Asya'da İngiltere aleyhtarı siyaset takip etmeyeceğine dair söz vermişti. Ancak şimdi bu sözlerini tutmamaktadır. Son zamanlarda Lenin'in Moskova'da ve Zinovyev'in Bakü Kurultayındaki beyanatları bu durumu açıkça göstermektedir. Zinovyev tarafından açılan Doğu Halkları Kurultayı İngiltere aleyhine takip edilecek siyasetlerin en büyüklerinden birisidir.

95 *Yenigün*, 11 Teşrin-i sani/Kasım 1920.

96 *Yenigün*, 11 Teşrin-i sani/Kasım 1920.

Üretici: DP Kitap Arsivi - https://rantey.org

Lord Curzon'un, bu şikâyetlerde bulunmasına ve Sovyet Rusya Hükümetine protesto notaları göndermesine rağmen, bu durumun devam etmesinin İngiltere-Rusya anlaşmasını tehlikeye sokabileceği ve anlaşmanın İngiltere tarafından kabul edilmeyeceği yolunda hiçbir imada bulunmaması oldukça ilginçtir. Her halde İngiltere ne pahasına olursa olsun Doğudaki çıkarlarını korumak için Sovyet Rusya ile iyi geçinmeyi ve anlaşmayı zorunlu görüyor olmalıydı.

Doğu Halkları Birinci Kurultayına karşı, Sovyet tehdidini çok yakından hisseden Taşnak Ermenistan ve Menşevik Gürcistan'dan da büyük tepkiler geldi. Ermenistan ve Gürcistan basınında Kurultay hakkında çok ağır eleştiriler çıktı.

Tiflis'te Ermenice olarak çıkan "Nor Aşhatavor" gazetesi, Komünist Enternasyonalinin inisiyatifiyle Bakü'de yapılan bu Kurultaya katılan 1.800 delegenin, gerçekten Doğu halk gruplarını temsil ettiklerinin şüpheli olduğundan bahsederek, "Eğer gerçekte o, Doğu halklarının emekçi kitlelerini temsil etse idi, eğer o Sovyet diplomasisinin elinde bir araç olmayıp, Doğunun despot kuvvetlerine karşı mücadele etse idi, biz bu kurultayı coşkunlukla selamlardık" diye yazmakta ve Bakü Kurultayını şöyle nitelendirmektedir[97]: "*Maalesef Bakü Kurultayı, yalnız kötü bir politik spekülasyon değil, aynı zamanda aşağılık bir komedidir.*"

Taşnak "Araç" gazetesi ise, "*Sovyetlerin bir yandan Doğu Halklarına, kendi içlerindeki milliyetçi partilerin sözlerini dinlememelerini, yalnız Komünist partilerin sözlerine güvenmelerini isterken, diğer taraftan Mustafa Kemal çetesine ve diğer şovenist teşkilatlara el uzatmaktadır. Bolşevikler kendi maksatlarına ulaşmak için bu durumu bir araç olarak kullanmaktadırlar*" diye yazmakta ve şöyle devam etmektedir: "*Biz inanıyoruz ve bir kez daha tekrarlıyoruz ki, Şark Enternasyonali siyasî komediden başka bir şey değildir. Bunun sebepleri şunlardır:*

1- Doğu halklarında proletarya düşüncesi gelişmemiştir ve onların arasında Enternasyonal için teşkilatlanma yoktur.

2- Türkiye'nin Türk halkı ve özellikle Anadolu, dünya ideallerini (Bolşevizmi) hayata geçirmek için değil, kendi milliyetçi maksatları için Bolşevizm'den faydalanmak istiyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

97 *Nor-Aşhatavor* (Tiflis), 5 Eylül 1920.

3- Mustafa Kemal, Küçük Han ve Sultanların temsilcilerinin katılımıyla Enternasyonal teşkil etmek olmaz."[98]

Bakü Kurultayını, Azerbaycan'ın Türkiye ile ilişki kurmak ve Ermenistan'ı ortadan kaldırmak için ortaya atılmış ustalıklı bir girişim olarak niteleyen "Araç" gazetesi, "*Bu kurultayın insanlığın önüne yeni savaş ve mücadeleler kapısı açtığını*" belirterek, şu çağrıda bulunuyordu: "*Bu kurultay bizi barışa değil, yeni mücadelelere götürüyor. Bu bize bağımsızlık değil, kölecilik hâkimiyeti getiriyor. 1 Eylül Kurultayında Ermeni proleterleri adından konuşan maceracılara, bu hakkı kim verdi. Kimse bir şey bilmiyor. Bu gaspçıların, Ermeni işçi ve köylü temsilcileri olarak adlandırılmasına kim müsaade etti. Ermeni proleterleri onun adını suiistimal edenleri cezalandıracaktır. Hesap günü yakındır.*

Yeter, bu kurultaya son verin! Yeter, Ermeni halkının haklarını çiğnemeyi bırakın! Yeter, Ermeni demokratların öfkesini kesin!"[99]

Menşevik Gürcistan Hükümeti ve basınının da Birinci Doğu Halkları Kurultayını olumlu karşılamadığı anlaşılmaktadır. Gürcistan Hükümeti, Kurultaya Gürcistan adına katılarak memleketlerine dönen kişileri tutuklama yoluna giderken[100], Gürcistan'daki çeşitli gazetelerde Kurultay aleyhinde yazılar çıkmıştır. 11 Eylül 1920 tarihli "Slova" gazetesinde[101] çıkan bir yazıda, Radek'in Kurultayda yaptığı konuşma tenkit edilmekte ve "*Avrupa Kültürü, Moskova Komiserinin ve Kızıl Kumandanın kültürü ile değiştirildiği zaman, Doğu halklarının mutlu ve bağımsız olacağı şüphelidir*" denilmektedir. Avrupa proleterlerinin inkılâp hazırlığı yaptığı hakkında Radek'in verdiği teminatın güvenilmez bir abartma olduğunu belirten gazete şunları kaydediyordu: "*İngiltere, Fransa, Amerika ve hatta İtalyalı işçilerin hiçbirinde toplum ve devlet düzeni olarak vücuda gelen Rus Bolşevik örneğine meyil görülmemektedir. Onlar, yöneticilerine daha ılımlı bir şekilde yönelmeye başlamışlardır. Fransa ve İngiltere Hükümetleri yalnız söz ve vaatlerle değil, aynı zamanda Doğu halklarının milli kültürünün gelişmesine uygun olacak reform hazırlıklarını artık yapmaktadır.*"

98 *Araç* (Erivan), 1 Eylül 1920, s.188; *Gruziya* (Tiflis), 9 Eylül 1920.

99 *Araç*, 1 Eylül 1920.

100 *Slova* (Tiflis), 1 Eylül 1920.

101 *Ertoba* (Tiflis), 2 Eylül 1920.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Ertoba" gazetesi, 2 Eylül 1920 tarihli nüshasında[102], Kurultaya alaylı bir şekilde yanaşmakta ve şöyle yazmaktadır: "*Komünistler, Doğu halklarını Avrupa emperyalizminin pençesinden kurtarmaya gayret ediyorlar. Bu çok güzel bir amaçtır. Fakat aslında Komünist Rusya, Rus basınında defalarca yazıldığı gibi, Doğuyu kurtarmakla değil, Batıyı mahvetmekle ilgileniyor.*"

"Mitiliani Sahartvelo" gazetesi de, Doğu Halklarının Kurultayına büyük önem veremeyeceklerini belirterek, Doğu halklarının temsilcilerinin toplandığı bu Kurultayı gösteriş birliği olarak niteleyerek, bunun sebebini şöyle açıklıyordu[103]:

> "*Çünkü bu kongrede, gerçekte Mustafa Kemal ve onun milliyetçi siyaseti durmaktadır. Gerçekte Doğu ülkelerindeki aile ve gruplar arasındaki iç mücadeleler durmaktadır. Ve gerçekte Kızıl Ordu'nun yeniden gelmesini sağlamak için Doğu halkları arasında birlik meydana getirilmesi durmaktadır.*"

Tiflis'te Türkçe olarak çıkan "Yeni Dünya" gazetesi de, Kurultay hakkındaki kuşkularını şöyle dile getiriyordu[104]: "*Her bir tarikle Avrupa emperyalistleri ile Bolşevikler itilâf etmeye ceht ediyorlar. Bunun için Bolşevikler, Şark milletlerinden istifade etmek niyeti ile bunları ileri sürüp kurban etmek istiyorlar. Avrupa sermayedarlar hükümetine müracaaten Bolşevikler siz bizim hükümeti tasdik etmek istemiyorken, buna mukabil Şarkta sizin aleyhinize kıyam berpa ederiz (ayaklanma çıkarırız). Müstemlekesiz o zaman siz ne yapacaksınız.*

Emelin birisi budur. Fakat diğeri de mevcuttur. Bolşeviklerin güzel sözlerine inanarak Azerbaycan onları davet etti. Bolşeviklerin İran'a dâhil olmasına İran inkılâpçıları kömek(yardım) ettiler. Neticesi ne oldu? Bolşeviklerin koşunları (orduları) bu Şark memleketlerine gelir gelmez onları, Garp emperyalistlerinin müstemlekelerini işgal ettiği gibi tahakküm ettiler. Zaten Bolşeviklerin emelleri aynıdır. Şark âlemi onların elinde bir altındır ve Moskofların menfaatine çalışabilen bir anasırdır."

Kurultaya karşı İran'ın tutumu da düşmanca olmuştur. Kurultay sonrasında İran, Bolşeviklere karşı cephe almaya başlarken, İran adına kurultaya katılan Dada Latfaki-Zâde ve Latif Zeynel Abdul-Zâde isimli delegeler Bakü'den İran'a dönerlerken, sınırda İran Jandarması tarafından tutuklanarak, idam edilmişlerdir[105].

---

102 *Kommunist* (Astrahan), 3 Ekim 1920.

103 *Mitiliani Sahartvelo* (Tiflis), 2 Eylül 1920.

104 *Yeni Dünya* (Tiflis), 3 Eylül 1920.

105 *İzvestiya*, 12 Ekim 1920.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

9- Kurultayın Genel Değerlendirmesi

Üçüncü Enternasyonal tarafından düzenlenen, Bakü'de 1 Eylül 1920'de Neriman Nerimanov'un söylevi ile açılan ve 7 Eylül'de Zinovyev'in konuşması ile kapanan Birinci Doğu Halkları Kurultayı, Doğunun tarihinde en kapsamlı ilk kurultay olarak tarihe geçmiştir. Kurultay yalnız Sovyet Rusya'yı, Türkiye'yi ve diğer Doğu uluslarını değil, aynı zamanda Batı dünyasını da yakından ilgilendirmiştir. Çünkü Kurultayın elde edeceği sonuçlar yalnız Doğunun kaderini değil, Batının geleceğini de etkileyebilecekti.

Üçüncü Enternasyonal ve Sovyet Rusya Hükümetinin Doğuya yönelik siyasi bir projesi olarak ortaya konulan ve teoride büyük bir idealizmi barındıran Doğu Halkları Kurultayı düşüncesi, bu özelliğini pratiğe yansıtamamış ve arzu edilen sonuçlara ulaşılamamıştır.

Rus Sovyet liderlerinin, Doğu halklarının temsilcilerinin Kurultayını tertip edip, onları emperyalist Batı devletlerine karşı mücadeleye çağırması ve bu mücadelede onların yanında olduğunu ilân etmesi, samimi ve iyi niyetlerle yapılmış bir girişim olsa idi, Doğu Halkları üzerinde büyük tesirler bırakabilir, belki de Doğunun kaderini ve geleceğini bütünüyle değiştirebilirdi. Ancak söylenenlerle, yapılanlar arasındaki tezatlar o kadar çoktur ki, Kurultayın beklenen etkisini göstermesi mümkün olamamıştır.

Bir taraftan Doğu halklarını, başta İngiltere olmak üzere, kapitalist ve emperyalist devletlere karşı mücadeleye teşvik, sevk ve hatta onlara karşı "cihât" ilan ettiren Sovyet liderler, diğer taraftan İngiltere ile uzlaşma yoluna giderek ticaret antlaşması yapmaya çalışıyorlardı.

1918 yılından beri başta Enver Paşa olmak üzere Osmanlı Hükümetine karşı, Mustafa Suphi ve ekibine yıkıcı propagandalar yaptıran ve onları emperyalist olarak gösteren Sovyet liderler, şimdi Enver Paşa'yı yanlarına alarak Bakü'ye getiriyorlar ve samimi olmasalar bile, Enver Paşa'ya önem verdiklerini Doğu halklarının temsilcilerine göstererek, onun nüfuzundan yararlanmayı amaçlıyorlardı. Bu davranış elbette, onlara inanan Mustafa Suphi gibi komünistlerde Sovyet liderlerine karşı bir güvensizlik yaratmış olabileceği gibi, Kurultaydaki diğer milletlerden bazı delegelerin de dikkatini çekmiştir.

Kurultay, Doğu Halklarının Kurultayı olduğu halde, Doğu halklarına mensup hiçbir delegenin, bu toplantının kararlaştırılması, hazırlık-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rarkey.org

ları, gündemi, çalışmaları ve kararlarına etkisi ve gerçek katılımı olmamıştır. Her şey Üçüncü Enternasyonal ve Rus Komünist Partisi liderleri tarafından tasarlanmış ve sahneye konmuştur. Doğu halklarının temsilcileri ise bunları sadece seyretmekle yetinmişlerdir. Özellikle Kurultaya tarafsız olarak katılanların, yani komünist olmayanların hiçbir katkısı olmamıştır. Doğu Halklarının Birinci Kurultayı, Doğu halklarının kendi sorunlarını ortaya atarak tartıştıkları bir kurultay değil, Bolşevik liderlerin kendi düşüncelerini, kendi çıkarları doğrultusunda onlara dayatmak için propaganda yaptıkları bir kurultay olmuştur.

"*Doğu'da milli mücadele, Batı'da toplumsal inkılâp*" sloganını kendisine rehber edindiği propagandasını yapan Üçüncü Enternasyonal liderleri, Kurultayda her şeye komünizm esası çerçevesinde bakıp, Kurultayın bütün görüşme ve kararlarını bu açıdan ele alarak, komünist olmayan, ancak Sovyet Rusya'ya ümit bağlayan Doğu halklarının temsilcilerini hayal kırıklığına uğratmışlardır.

Doğu Halkları Kurultayının mahiyet ve manası temelde iki esas üzerinde toplanmıştı:

1- Doğu halklarının temsilcilerini bir araya toplayıp, büyük gösteriler ve propagandalar yaparak Batı üzerinde bir tesir meydana getirmek.

2- Doğuyu Sovyetleştirme politikasında bir zemin oluşturmak.

Bu propagandadan etkilenecek devletlerin başında İngiltere gelmekteydi. Çünkü Sovyet liderler, İngiltere'nin Doğu'daki hâkimiyetini yıkmak için, Doğulu milletleri İngiliz emperyalizmine karşı isyana çağırıyordu. Bu nedenle İngiltere, Bakü'deki Kurultaya Doğu milletlerinin delegelerinin gitmesini engellemek için tedbirler almış, aynı zamanda da Sovyet Rusya Hükümetine bir nota vermiştir. Gerçekten de Doğu Halkları Kurultayı, daha doğrusu Doğu halklarının bir araya gelerek emperyalizme karşı siyaset ve eylem birlikteliği oluşturması düşüncesi; başta İngiltere olmak üzere Batılı emperyalistleri tedirgin etmiş ve içlerine korku salmıştır. Rusya'da Bolşeviklerin hâkimiyetini ortadan kaldırmak için Çarlık kalıntılarını destekleyen İngiltere, bu gelişmeler karşısında Sovyet Rusya'ya yakınlaşma siyasetini devreye sokmuştur. Doğu halklarını İngilizlere karşı "kutsal savaşa" davet eden propagandaları yapan Sovyet Rusya ise, kendi menfaatleri açısından İngilizlerle uzlaşma siyasetine yönelmiş ve 1921 yılında Sovyet Rusya-İngiltere Ticaret Antlaşması imzalanmıştır.

Bolşevik tehdidini yakından hisseden Gürcistan'daki Menşevik ve Ermenistan'daki Taşnak Hükümetleri de Kurultaya çok büyük tepki göstermişlerdir. Nitekim Kurultay sonrası gelişmeler önce Taşnak Hükümetinin, sonra da Menşevik Hükümetinin ortadan kalkmasına sebep olacak ve Gürcistan ve Ermenistan'da Sovyet hükümetleri kurulacaktır.

Açıkça anlaşılacağı gibi emperyalizm ve emperyalistlerle mücadele sloganını öne çıkaran, Doğu halklarını emperyalizme karşı mücadeleye ve birliğe davet eden Bolşevikler, emperyalistlerle uzlaşarak Doğu halklarını yarı yolda bırakmışlardır. Nitekim Sovyet Rusya'nın emperyalistlerle anlaşma ve uzlaşma siyaseti Doğu Halkları Kurultayı sürecini baltalamış, her yıl kurultayın toplanması karar altına alınmasına karşın ikincisi hiç olmamıştır.

Doğu halklarının farklı kesimlerinin temsilcilerini, ideolojik fark gözetmeksizin bir araya getirerek, sorunlarını tartışıp, emperyalizme karşı hareket birlikteliği oluşturmayı amaçlayan bu kurultaydan; bazı samimi olmayan ve ideolojik yaklaşımlar nedeniyle arzu edilen sonuçlar elde edilememiştir. Ancak her şeye rağmen Birinci Doğu Halkları Kurultayı; Doğunun Batı emperyalizminden kurtulmasının yegâne yolunun Doğu halklarının siyaset ve eylem birlikteliğinden geçtiğini göstermesi ve yapıldığı günlerde emperyalist güçleri tedirgin etmesi açısından çok önemli ve yarınlara mesaj veren bir girişimdir.

10- Kurultayın Türkiye Açısından Sonuçları

a) Kurultayın TBMM Hükümeti Açısından Sonuçları

TBMM Hükümeti, kurulduğu günden itibaren Sovyet Rusya ile ilişkiler kurulmasına özel önem vermişti. Yürüttüğü mücadelenin başarıya ulaşması için bunu gerekli saymaktaydı. Mayıs ayı içerisinde resmi temsilcilerini Moskova'ya göndermiş ve ilk TBMM Hükümeti-Sovyet Rusya Hükümeti görüşmeleri başlamıştı. Bu gelişme ile aynı zamana tesadüf eden Doğu Halkları Kurultayına da aynı önemi veriyordu. Çünkü bu Kurultayın sonuçlarının kendisini doğrudan ilgilendirdiğini biliyordu. TBMM Hükümetinin somut isteklerine, Rusya'nın nasıl bir tavır takınacağını anlamaya ihtiyacı vardı. Aynı zamanda Sovyet Rusya'nın, Türkiye siyasetinin ne yönde geliştiğini öğrenmek zorundaydı. TBMM

Hükümetinin Bakü Kurultayı sürecinden öncelikli beklentileri; Ermeni Taşnak ordusu engelinin kaldırılarak Doğu yolunun açılması, Bolşevik kuvvetlerle TBMM kuvvetlerinin irtibat sağlaması, Ermeni meselesinin millî menfaatler doğrultusunda halledilmesi ve Bolşeviklerden silah ve para yardımı sağlanması gibi hususlarda kararlar kabul edilmesiydi. Gerek İbrahim Tali'ye, gerekse Enver Paşa'ya bu yönde çalışmaları bildirilmiş ve Anadolu'dan gönderdiği temsilcilere de yukarıdaki konularda bilgi toplamaları yönünde talimatlar verilmişti.

Moskova'daki görüşmeler ve Doğu Halkları Kurultayı tam olarak TBMM Hükümetinin beklediği sonuçları doğurmadı. Kurultayda Üçüncü Enternasyonalin İkinci Kongresinde kabul edilen Lenin'in tezleri çerçevesinde, Türkiye'deki "Türk Ulusal Hareketi"ne yardımcı olunacağı kararı çıkmış olsa da, TBMM Hükümeti somut beklentilerinin pek çoğuna karşılık bulamadı.

Emperyalist işgalcileri Türkiye'den çıkarmayı, emperyalistlerin aleti olan, Türkiye'nin Doğu sınırlarını tehdit eden ve Bolşeviklerle irtibat yolunu kapatan Taşnak Ermenistan'ı sorununun çözümünü Bolşeviklerle yapacağı ittifakla ve ondan sağlayacağı destek ve yardımlarla başarabileceğini düşünen TBMM Hükümeti ile Kafkasya'yı ele geçirmek, devrimi dışarıya ihraç etmek ve devrimin yaşaması için gerekli maddi beklentilerden dolayı İngiltere ile ticaret antlaşmasına büyük önem veren Sovyet Rusya Hükümetinin bütünüyle aynı paralelde hareket etmesi beklenemezdi. Özellikle Ermeni sorununun çözümü ve Batum sorununda aynı yönde politika yürütülmesi çok zordu. İşte TBMM Hükümetinin en önemli kazancı, Doğu Halkları Kurultayı esnasında bu gerçekleri görmesi ve buna göre Sovyet Rusya'ya karşı yeni siyasetini oluşturması olacaktır. TBMM Hükümetinin Kurultay sürecinden elde ettiği sonuçlar, şöyle maddeleştirilebilir:

1- Türk Milli Hareketine, emperyalist devletlere karşı verdiği mücadelede, komünizm idaresini kabul etmesi şartına bağlı olmaksızın yardım edilmesi Bakü Kurultayında kararlaştırılmıştır. Bununla beraber komünizm propagandasına devam edilecek ve Türkiye sonunda komünizm idaresini kabul etmek mecburiyetinde kalacaktır.

2- Bu toplantı Sovyet Rusya Hükümetinin, Doğu milletlerini etkilemek ve İngiltere'ye karşı onları ayaklandırmak için düzenlediği, tamamen propagandaya yönelik bir kurultaydır.

3- Bolşevikler sanıldığı kadar kuvvetli değildir. Türkiye'ye silah bakımından gerçek manada yardım etmesi mümkün değildir. Ancak para yardımı yapabilir.

4- Anadolu'daki Milli Hareket kendisini olduğundan daha kuvvetli göstermelidir.

5- Artık Mustafa Suphi ve Fuat Sabit gibi maceracılarla haberleşilmekten ve bunların Bolşeviklerle Türkiye arasındaki vasıtacılığından kurtulup, Bakü ve Moskova'da TBMM Hükümetinin resmi temsilcilerinin bulundurulması gereklidir.

6- Sovyet Rusya ile ancak siyasî alanda ittifak yapılmalıdır. Bunun dışına çıkılmamalıdır. Çünkü komünizm rejimi Türkiye'ye uygun bir rejim değildir. Türkiye'ye komünizm şeklini tatbik etmek tam bir felaket olur.

7- Sovyet Rus Hükümetinin niyeti yalnız Sovyet Hükümet tarzının kabul edilmesini sağlamak değil, bu sayede Doğu milletlerini Moskova'ya bağlamak ve tahakküm altına almak istiyor. Eğer fırsat bulursa, bunu sağlamak için Kızıl Ordu'yu Türkiye'ye sokmaktan çekinmeyecektir. Türkistan ve Azerbaycan'daki uygulamaları ile bunu göstermiştir.

8- Ermeni meselesinde Sovyet Rusya'nın Türkiye lehine bir harekette bulunması mümkün görünmüyor. Bu meseleyi TBMM Hükümeti kendi imkânları ile halletmelidir.

Bakü Kurultayı sürecinde elde edilen bilgilerden çıkarılan bu sonuçlar; TBMM Hükümetinin, Sovyet Rusya'ya, komünizm rejimine ve Türkiye'deki komünist faaliyetlere, İttihatçılara ve Mustafa Suphi teşkilatına karşı uygulayacağı siyasî yaklaşımda önemli rol oynamıştır. Nitekim TBMM Hükümeti, kurultay sonrası bu unsurlara karşı siyasetini tamamen değiştirerek, devlet formatında sağlam bir çizgiye oturtmaya başlayacaktır. Bu çizgi; ölmemek için, mahvolmamak için Sovyet Rusya'dan yardım dilenmek değil, karşılıklı menfaatler doğrultusunda ortak düşmanlara karşı işbirliği yapmaktı. Artık Sovyet Rusya ve Azerbaycan'la ilişkilerde Mustafa Suphi, Fuat Sabit, Halil Paşa ve Enver Paşa gibi aracılardan kurtulmak, gerçek bir devlet hüviyetinde resmi temsilcilerle ilişkileri sürdürmekti. Ali Fuat Paşa'nın Moskova'ya, Memduh Şevket(Esendal) Bey'in Bakü'ye TBMM Hükümetinin resmi temsilcileri olarak gönderilmeleri bu çizgide atılmış önemli adımlardı.

Diğer taraftan Ermeni sorununun kendi istekleri doğrultusunda çözümlenmeyeceğini anlayan TBMM Hükümeti, Kurultayın hemen sonrasında Ermenilere karşı ileri harekât başlattı. Türk ordusu Sarıkamış ve Kars'ı ele geçirerek Gümrü'ye kadar ilerledi ve 2/3 Aralık'ta Taşnak

Ermeni Hükümeti ile imzaladığı Gümrü Antlaşması ile Ermeni sorununun çözümlenmesi konusunda arzu etmiş olduğu ilk hedefe ulaştı.

TBMM Hükümeti, Sovyet Rusya'nın yardım ve desteğini sağlamak için uzun süredir müsamaha gösterdiği ve bunun sonucunda önemli teşkilatlanma ve propaganda fırsatı bulan Türkiye'deki sosyalist ve komünist yapılanmalara karşı sert önlemlere yöneldi. İçteki komünist teşkilatlar tamamen ortadan kaldırılarak birçok kişi tutuklanırken, yurt dışından gelen komünistler sınır dışı edildi ve Bolşevik faaliyetlerin yurt içine sokulmamasına çaba gösterildi.

TBMM Hükümetinin Doğu Halkları Kurultayı sonrasında Enver Paşa ve onunla birlikte çalışan diğer İttihatçılara yönelik politikasında da değişiklikler olmuştur. Kurultay sonrasında Mustafa Kemal Paşa-Enver Paşa mücadelesi başlayacaktır ki, bunun sonuçları 1926 İstiklâl Mahkemesi yargılamalarına kadar uzanacaktır[106].

Bütün bu gelişmelere bakıldığında, TBMM Hükümetinin Sovyet Rusya'ya, komünizm rejimine, Enver Paşa ve arkadaşlarına, Mustafa Suphi teşkilatına ve yurt içindeki komünist yapılanmalara karşı siyasetinde; Doğu Halkları Kurultayının bir dönüm noktası olduğu ortaya çıkmaktadır.

b) Kurultayın Enver Paşa ve Arkadaşları Açısından Sonuçları

Almanya'da Rus Bolşeviklerle kurduğu ilişkiler sonucu 1920 yazında Rusya'ya gelen, başta Enver ve Cemal Paşalar olmak üzere İttihatçı liderler ve daha önceden Rusya'da bulunarak Bolşeviklerle ilişkiler kurmuş diğer İttihatçılar, bu dönemde Sovyet Rusya Hükümetinin Doğuya yönelik siyasetinde önemli bir yere sahiptirler. Bolşevik liderler, özellikle Türk ve Müslüman Doğu halklarına yaklaşımda Enver Paşa'nın bunlar üzerindeki etki ve nüfuzundan yararlanmayı düşünmekteydiler. Bu nedenle Üçüncü Enternasyonal liderleri Enver Paşa'yı 1 Eylül'de açılacak Doğu Halklarının Kurultayına katılması için birlikte Bakü'ye getirerek, bu düşüncelerini uygulamaya koydular. Bu tecrübe, gerek Bolşevik liderler için, gerekse Enver Paşa için ilk başta olumlu sonuçlar ve yeni ümitler doğursa da, bunun etkisi uzun sürmeyecektir. Özellikle Enver Paşa

106 1926 İstiklal Mahkemesinde yargılanmaları esnasında Küçük Talat, Nail ve Hafız Mehmet Bey'e Doğu Halkları Kurultayı ve bu esnada Enver Paşa ile ilişkileri ile ilgili sorular yöneltilecek, Mustafa Kemal Paşa'ya suikastın izleri o günleri kapsayacak şekilde takip edilecektir.

Bakü'deki ortamdan çok etkilenecek ve geleceğe yönelik büyük ümitlere kapılacaktır. Ona bu ümidi veren etkenler şöyle sıralanabilir:

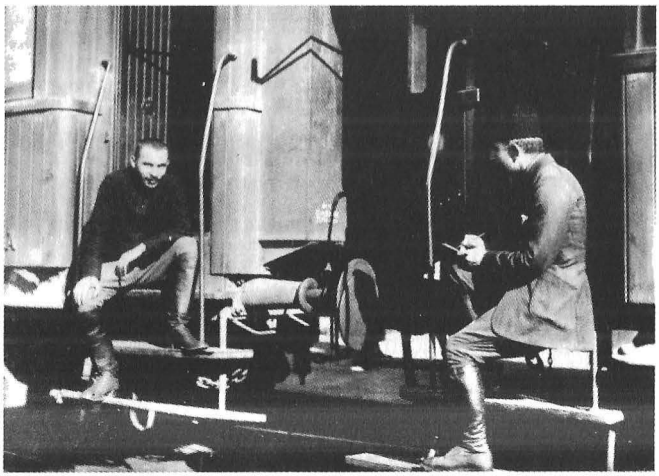
1- Başta Zinovyev ve Radek olmak üzere Sovyetlerin Doğu politikasında etkili olan Bolşevik liderlerin ilgi ve desteği.

2- Kurultay öncesi Anadolu'dan gelen ve Türkiye'ye yardım için Bolşevikler nezdinde girişimlerde bulunmasını isteyen Mustafa Kemal ve Kâzım Karabekir Paşaların mektupları.

3- Bakü'ye geldiğinde cadde ve sokaklarda Müslüman halkın, kurultay mahallinde Müslüman delegelerin kendisine gösterdikleri ilgi ve sevgi.

4- Çeşitli amaç ve sebeplerle Bakü'ye gelmiş olan İttihatçıların çevresinde toplanarak, geleceğe yönelik kendisine bel bağlamaları.

Kurultay günleri, Enver Paşa ile Bolşevikler arasındaki ilişkilerin zirve noktasına çıktığı dönem olmuştur. Buna rağmen Enver Paşa'ya karşı Müslüman olmayan delegelerin ve hatta Müslüman komünist delegelerin bir kısmının mesafeli davrandığı gerçektir. Ancak Komintern liderlerinin desteğindeki Enver Paşa'ya karşı aleyhte davranışlar sınırlı kaldığı gibi, asıl bu davranışlar içerisinde olan bir kısım komünistlerin gözden düştüğü ve kendilerine kurultay sonrası oluşturulan kuruluşlarda görev verilmediği görülmektedir. Enver Paşa grubundan Bahaeddin Şakir'in Kurultay tarafından oluşturulan Propaganda ve Eylem Sovyeti (Şark Şûrası)'ne seçilmesi, Kurultay günlerinde Enver Paşa'ya en etkili tepkiyi gösteren Mustafa Suphi'nin gözden düşmesi ve bu Sovyet içerisine alınmaması bunun en açık delilleridir.

Enver Paşa Kurultay'a giderken

İslam İhtilâl Cemiyetleri İttihadını temsilen Doğu Halkları Kurultayına katılan Enver Paşa, sunduğu bildiride "Üçüncü Enternasyonal ile birlikte yürüdüklerini" vurgulamakta, Bolşevik terminolojiyi kullanarak geleceğe yönelik planlarında ideolojik bir değişimin sinyallerini de vermekteydi. Nitekim "Mesai" de bugünlerin ürünüdür. Enver Paşa'nın Bakü'de Küçük Talat ve Nail Beylere hazırlattığı "Mesai" adında Bolşevik esaslar çerçevesinde düzenlenen bu program, kurultayın hemen ardından yine Küçük Talat ve Nail Beyler tarafından Anadolu'ya getirilmiş, Trabzon'da bastırılarak dağıtılmaya başlanmıştır.

Doğu Halkları Kurultayından en memnun olan grup, hiç şüphesiz Enver Paşa ve arkadaşlarıdır. Enver Paşa Kurultay sonrası Anadolu'ya gönderdiği mektuplarda bu memnuniyetini defalarca dile getirmektedir. Özellikle gerek Enver Paşa, gerekse kurultayda bulunan diğer ittihatçıların Anadolu'ya gönderdikleri mektup ve raporlarda; Bolşeviklerin artık Doğu İslam âlemine komünizm ve Kızıl Ordu ile etki etmelerinin doğru olmayacağını anlayarak, bundan vazgeçtiklerini, ortak düşman olan İngilizlere karşı verilen mücadelelere yardımcı olacakları hususu ön plana çıkarılmıştır.

Enver Paşa ve yanındaki diğer İttihatçıların, Kurultayla ilgili konulara ve Bolşeviklerle ilişkilere bakışlarının aynı olması, Bakü'de bunların her konuda anlaşarak ortak bir düşünce oluşturduklarını göstermektedir. Bu düşünceler şu noktalarda toplanabilir:

1- Bolşevikler komünizmin kabulüne bağlı olmaksızın emperyalist işgalcilere karşı Türkiye'ye yardıma devam etmeye karar vermiştir.

2- Mevcut durumda Sovyet Rusya'nın Türkiye'ye büyük miktarlarda yardım yapması mümkün değildir. Ancak alınacak her yardım küçük de olsa önemlidir. Ayrıca bu yardımlar Anadolu halkının maneviyatını yükseltecektir.

3- Sovyet Rusya ile kurulan iyi ilişkilerin devam ettirilmesi çok gereklidir. Ancak Rusya'ya karşı zaaf ve tereddüt gösterilmemelidir.

4- Bolşevik liderler ve Doğu Müslüman halkları tarafından kendisine büyük önem ve değer verilen Enver Paşa'ya, TBMM Hükümetince resmi bir sıfat ve yetki verilmesi gereklidir.

5- Bolşevizm ve Bolşevikler hakkında bilgisi olan, Doğuyu tanıyan ve Türkiye'deki olaylara vakıf olan TBMM Hükümetinin tayin edeceği bir temsilcinin acilen Moskova'ya gönderilmesi önemlidir.

6- Bütün Müslüman halklar, Bolşeviklerin onlara karşı yaptıkları bazı

olumsuz hareketlere bakmayarak, Sovyet idaresiyle birlikte yürümeli ve bu suretle bağımsızlıklarını kazanmak ve korumak için çalışmalıdırlar.

7- Rusya'daki mevcut komünizm usulünün, Sovyet sisteminin ve Kızıl Ordu teşkilatının Türkiye'de uygulanması mümkün değildir. Türkiye'nin yapısına ve gerçeklerine uymaz. Diğer yandan "Türkiye, bir sol hareketi vücuda getirmeye muhtaçtır." Ancak, sola kaymakta acele edilmesi "Türk ve Müslüman âlemiyle manevi irtibatı tamamen kesecek ve imha edecektir." Bunun için bir yandan Sovyet yardımı için gerekli işler yapılırken, bir yandan da halkın daha geniş esaslar üzerinde hükümet idaresine katılması ve umumun yararına iş yapacak müesseselerin kurulması gereklidir. Bu gibi noktaları içeren bir program ve izlenecek hareket hattı; Sosyalizm âleminde yavaş yavaş Türkiye'nin yer almasını sağlayacaktır. Yalnız, bu uygulama için yurt çapında siyasal bir örgütlenmeye gitmek zorunluluğu vardır.

Bakü'ye giden trende Enver Paşa ve arkadaşları

Bu son maddedeki düşünce ekseninde "Mesai" programı oluşturulmuş ve Anadolu'da teşkilatlanma faaliyetleri başlatılmıştır. Diğer bütün hususlar hakkında TBMM Hükümetine Enver Paşa ve arkadaşları bilgi verirken, "Mesai" programını gizli tutmaları ve ayrıca teşkilatlanmayı da gizlice yapmaya kalkışmaları, TBMM Hükümetinin tepkisine yol açacaktır. Böylece Bakü Kurultayı sonrasında, derin izler bırakacak olan Mustafa Kemal Paşa–Enver Paşa mücadelesi başlayacaktır.

Enver Paşa'nın Anadolu'ya geçme planları Mustafa Kemal Paşa'nın aldırdığı etkin önlemlerle sonuçsuz kalacaktır. Bu hareket içerisinde yer alan ve Kurultayda Enver Paşa'nın çevresinde bulunmuş İttihatçılarla Mustafa Kemal Paşa arasındaki hesaplaşma, Mustafa Kemal Paşa'ya

suikast olayı ve 1926 İstiklâl Mahkemeleri yargılamalarına kadar sürecektir.

Diğer taraftan Enver Paşa'nın bu tarz hareketler içerisine girmesinde Sovyet Rusya Hükümetinin de rolü vardır. Çünkü Bolşevik liderler Enver Paşa'dan Hindistan gibi uzak yerlerde değil, daha çok özellikle Türkiye ile ilgili olarak yararlanmak amacındaydılar. 1921 yılı içerisinde gelişen olaylar bunu açıkça ortaya koymaktadır; Sovyet liderler, Sakarya Zaferi'ne kadar, Türk ordusunun Yunanlılara karşı başarısızlığa uğramasından ve Ankara'nın emperyalist devletlerle uzlaşmasından çekinerek, Enver Paşa'yı Türkiye'ye sokarak Mustafa Kemal Paşa'nın yerine geçirmeyi düşünmekteydiler.

Sonuç olarak Doğu Halkları Kurultayı süreci yurt dışındaki İttihatçılarla Bolşevikler arasında ilişkilerin en üst düzeye çıktığı, ilişkilerde zirvenin yaşandığı dönem olmuştur. Ancak bu süreç uzun sürmemiş, TBMM Hükümetinin emperyalistlere karşı mücadelede başarılı sonuçlar alması ve Sovyet Rusya'ya karşı izlediği akılcı siyaset, Sovyet Rusya'nın Türkiye politikasında İttihatçıların alternatif olma durumunu ortadan kaldırmış ve gözden düşmelerine sebep olmuştur. Büyük ümitlerle Rusya'ya gelen Enver Paşa, Cemal Paşa ve diğer bir kısım İttihatçıların yıldızlarının parlaklığı çok kısa sürmüş ve birçoğu aynı acı kaderi paylaşmışlardır. Belki de onlar hakkında en doğru değerlendirmeyi, en büyük muhalifleri olarak gördükleri Mustafa Suphi yapmıştır[107]: *"Fakat şunu da itiraf etmeli ki bu paşalarımız şüphesiz Ali Kemal gibi siyaset ve istikameti bozuk bir avanturist veya Anzavur paşalar mahiyetinde serseri değil, belki, bir veya diğer karışıklık içinde, kendilerine uzun müddet yol aramış, yalnız Türkiye'de değil Avrupa veya Asya'da gâh emperyalist devletlerle ittifaka ve gâh İslâm ve Türk ittihadı etrafında memleketlerini halasa (kurtarmaya) çalışmış siyasilerdir."*

c) Kurultayın Türkiye Komünist Teşkilatı Açısından Sonuçları

Mustafa Suphi başkanlığında faaliyet gösteren Türkiye Komünist Teşkilatı, Doğu Halkları Kurultayının kararlaştırılmasından itibaren, hazırlık çalışmalarında aktif olarak yer almıştır. Kurultay Teşkilat Bürosu toplantılarına zaman zaman Mustafa Suphi de katılmıştır. Teşkilat

107 Mustafa Suphi, "Misafir Paşalarımız", *Yeni Dünya*, 12 Temmuz 1920, sayı: 4/52.

Bürosuna, Türkiye ile ilgili bilgilerin temin edilmesi ve Türkiye'den Kurultaya delege getirilmesi TKT'ye verilen görevlerin başında gelmekteydi. Mustafa Suphi, bir yandan TBMM Başkanı Mustafa Kemal Paşa'ya Kurultaya delegeler gönderilmesi için bir davetiye gönderirken, diğer yandan Türk halkına, *"Türkiye Zahmetkeş Ahalisine Davetiye"* başlığıyla bir bildiri yayınlayarak, onları Kurultaya davet etmişti. TKT'nin çalışmaları sonucu Türkiye'den 51 kişinin Kurultaya getirildiği bilgileri mevcuttur.

Mustafa Suphi, Kurultayda *"Türkiye Komünistleri Grubu"*nun en yetkili şahsiyeti olarak bulunmuş ve Kurultay açıldığında oluşturulan 31 kişilik Kurultay Başkanlık Kurulunda komünistler listesinde Türkiye adına yer almıştır.

Kurultayın Türkiye Komünist Teşkilatı açısından en olumlu sonucu, Doğu Halkları Kurultayından sonra *"Türkiye Komünist Teşkilatlarının Birinci Kongresi"*nin gerçekleştirilmesi olmuştur. TKT, Doğu Halkları Kurultayı hazırlıklarına paralel kendi kongresinin de hazırlıklarını yürütmüş, Doğu Halkları Kurultayı için oluşturulan imkânlardan yararlandığı gibi, Doğu Halkları Kurultayı için Türkiye'den gelen delegelerin bir kısmının kendi kongresine katılmasını da sağlayabilmişti. Bu kongrede TKT, parti haline dönüşmüş ve Türkiye Komünist Fırkası adını almıştır.

Doğu Halkları Kurultayı, TKT ve özellikle lideri Mustafa Suphi açısından olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Mustafa Suphi'nin Kurultay esnasında hiç konuşma yapmaması ve Kurultay sonunda oluşturulan Doğu Halkları Kurultayı Propaganda ve Eylem Sovyeti (Şark Şûrası)'ne seçilmemesi oldukça ilgi çekicidir. Bu durum Kurultaya gelen Üçüncü Enternasyonal liderleriyle, Mustafa Suphi'nin bazı konularda anlaşmazlığa düştüğü şeklinde yorumlanabilir. Bu anlaşmazlığın en önemli sebeplerinden birisi de, Enver Paşa'nın Kurultaya katılışı olmalıdır.

Enver Paşa konusunda Sovyet liderlerinin politikasının dışında bir tutum takınması ve diğer bazı sorunlardan dolayı, Mustafa Suphi'nin yavaş yavaş Sovyet Rus liderlerin gözünden düştüğü ve TKT adına Üçüncü Enternasyonal İkinci Kongresine de katılan İsmail Hakkı'nın ön plana çıkmaya başladığı hissedilmektedir. İsmail Hakkı'nın Kurultay sonrası oluşturulan Propaganda ve Eylem Sovyeti Başkanlık Kurulunun dokuz üyesinden birisi seçilmesi bu hisleri kuvvetlendirmektir.

Kurultayda Enver Paşa'nın yıldızı parlarken, Mustafa Suphi'ninki sönmeye başlamıştır. Nitekim Kurultay sonrası Mustafa Suphi ve teşkilatının, Bakü'deki konumu giderek kötüleşmiştir. Teşkilatı içerisinde birçok sorun bulunuyor, Doğu Halkları Propaganda ve Eylem Sovyeti ile bazı anlaşmazlıklar yaşıyor, Azerbaycan Komünist Partisinin ilk başlarda gösterdiği destek ve yakın ilgi, artık olumsuz olarak değişmeye başlıyor, Dr. Fuat Sabit, Enver Paşa ve diğer İttihatçılara karşı verdiği mücadelede yalnız bırakılıyordu. Bu olumsuzluklar karşısında daha fazla Bakü'de kalmayı mümkün görmediğinden her ne olursa olsun bir an önce Anadolu'ya geçmeye karar vermişti. Bu nedenlerden dolayı Anadolu'da aleyhte gelişen vaziyeti bile bile vatanına gitmek için Bakü'den ayrıldı.

Ancak, 28 Aralık 1920'de, Anadolu'ya gelen Mustafa Suphi başkanlığındaki Türkiye Komünist Fırkası Heyetinin talihi yaver gitmemiş, Ankara Hükümetinin isteği ile Kâzım Karabekir Paşa tarafından hazırlanan bir planla, Erzurum-Trabzon yolu ile sınır dışına çıkarılmışlardır. Bu sınır dışı olayından hemen sonra, 28/29 Ocak 1921 gecesi Mustafa Suphi ve arkadaşları Karadeniz'de öldürülmüşlerdir. Mustafa Suphi ve arkadaşlarının bu suretle öldürülmelerinde; onların Doğu Halkları Kurultayı günlerinde Enver Paşa'ya karşı yaptıkları muhalefetin rolü olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu olay Türkiye Komünist Fırkasına büyük bir darbe olmuş, bir müddet Bakü'de kalan Harici Büro Başkanı İsmail Hakkı teşkilatı canlandırmaya çalışmışsa da, 16 Mart 1921 Moskova ve 13 Ekim 1921 Kars Antlaşmaları gereği olarak, Bakü'deki teşkilat da kendini ilga etmiştir.

11- Kurultaydan Günümüze Yönelik Çıkarımlar

20. yüzyılın başlarından 21. yüzyıla gelindiğinde dünyada önemli değişim ve gelişmeler yaşanmasına karşın, bazı şeylerin, özellikle Batının Doğuya bakışının pek değişmediği görülmektedir. Demokrasi, evrensel insan hakları ve uluslararası hukuk alanında çok önemli teorik gelişme ve açılımlar olmasına rağmen, pratikte emperyalizm çok daha insafsız ve kuvvetli bir şekilde Doğu uluslarını sömürmektedir. Bugün Doğu uluslarının tümüne yakını Batı emperyalizminin ekonomik, siyasi ve askeri işgali veya tehdidi altında bulunmaktadır. Doğu Halkları Kurultayı,

Doğu halklarının sömürüden kurtuluş yolunu; 1920 Bakü'sünden göstermektedir.

Öncelikle; Doğu ulusları, Batının siyasi esaretinden kurtularak, kendi geleceklerine sahip çıkmalıdırlar. Siyasi esaretten kurtuluş, ekonomik esaretten de kurtuluşun yolunu açacaktır.

İdeolojik, etnik, dini ve mezhepsel fark gözetilmeden Doğu halkları birlikte düşünme, birlikte hareket, birlikte siyaset üretmenin yollarını bulmak ve uygulamak zorundadır. Bunun için emperyalistlerin yüzyıllardır uyguladıkları politikalarla birbirinden ayrılan, birbirine düşman edilen Doğu uluslarını, birbirleriyle yeniden yakınlaştırmak için gerekli stratejiler üzerinde çalışılmalıdır.

Doğu uluslarının her biri veya daha çok imkânı olanının, diğerinin siyasi ve ekonomik esaretten kurtulması için maddi ve manevi her türlü yardımda bulunması, bu yönde atılacak önemli bir adımdır.

Doğu halkları arasında birlikte iş yapmak ve birlikte siyaset oluşturmak için etkin teşkilatlar kurmak, mevcut olanları daha aktif hale getirmek de oldukça önemlidir.

Aslında hepsinden daha önemlisi Doğu halklarının eğitim seviyesini ve kalitesini yükselterek, cehaletin ve gericiliğin pençesinden onları kurtarmak için etkin ve acil çareler bulunması gereklidir. Böylece Doğuda bilinçli birey ve toplumlar oluşacak ve toplumlar kendi hakları ve bağımsızlıkları için mücadele edebileceklerdir.

Hedef Batıdan değil, Batı emperyalizminden kurtulmak olmalıdır. Bu nedenle Batının gerçekten demokrat ve insan haklarına saygılı kuruluş, toplum ve bireylerinin desteğini sağlamak yolunda da açılımlar yapılmalıdır. Uygarlık yolunda atılacak her adım, Doğu uluslarını emperyalistlerin sömürüsünden kurtulmaya biraz daha yakınlaştıracaktır.

Bütün bu düşünce ve hedefleri konuşmak, aradaki sorunları tartışmak, diyalog kurarak stratejiler geliştirmek için *"İkinci Doğu Halkları Kurultayı"*nı toplamak gereklidir. Bugün emperyalizmin en büyük hedefi haline gelen ve sömürülen ulusların da ümit bağladığı *Türkiye Cumhuriyeti* bu yönde ilk girişimi başlatabilir. İkinci kurultayın toplanma merkezi *"Mustafa Kemal'in Ankara"*sı olmalıdır. Çünkü Mustafa Kemal Ankara'sı emperyalizme karşı duranların simgesi olduğu gibi, *Mustafa Kemal* de emperyalizme karşı başarı kazanmış, ülkesini esa-

retten tam bağımsızlığa taşımış ve bütün ezilen uluslara emperyalizmle verdiği mücadele ile örnek olmuştur.

Burada bir hususu özellikle vurgulamak gerekmektedir. O da Mustafa Kemal'in başından itibaren Doğu ve Batıya yönelik düşüncelerinin ve uygulamaya çalıştığı siyasetin, şaşılacak derecede gerçekçi ve isabetli olduğu konusudur. Öyle ki Mustafa Kemal'in hemen hemen bütün değerlendirme ve öngörüleri doğru çıkmıştır. Bu durumun, tam bağımsız Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasında en önemli etkenlerden birisi olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

II. BÖLÜM

ŞARK ŞÛRASI (DOĞU HALKLARI KURULTAYI PROPAGANDA VE EYLEM SOVYETİ) VE ŞARK İLİ MECMUASI

1- Şark Şûrası (Doğu Halkları Kurultayı Propaganda ve Eylem Sovyeti)'nın Kuruluşu

Doğu Halklarının Birinci Kurultayı, Kurultaydan sonra başlatılan çalışmalara devam etmek, Doğudaki inkılâp hareketlerini teşvik ederek, onları örgütlemek, Kurultayın yılda bir kez yapılması düşünüldüğünden, iki kurultay arasındaki zaman süresi içinde propaganda ve ajitasyon gibi işleri yürütmek amacıyla 7 Eylül 1920 tarihinde yapmış olduğu toplantıda "Şark Şûrası (Doğu Halkları Kurultayı Propaganda ve Eylem Sovyeti)" adıyla bir teşkilat kurmaya karar verdi[108].

Propaganda ve Eylem Sovyetinin kurulması, ilk olarak 5 Eylül 1920 tarihli Doğu Halkları Birinci Kurultayı Başkanlık Divanının ikinci toplantısında ele alınmıştır. Bu toplantıda Zinovyev'in hazırladığı taslak esas alınarak, bu konuda bir tasarı hazırlanması için teknik komisyon kurulması benimsenmiş ve bu komisyonun yaptığı çalışmalar sonucunda hazırladığı tasarı, kongrenin son günü görüşülerek, Propaganda ve Eylem Sovyetinin kurulması kabul edilmiştir. Komünist Enternasyonal İcra Komitesinin denetim ve yönlendirilmesi ile çalışmalarını yürütecek bu organa, ilk kurultaya katılmayan Doğu Halklarının delege gönderme hakkı olacaktı. Bu Sovyet üç ayda bir, tüm üyelerinin katılımıyla topla-

108 *Perviy Siyezd Narodov Vaskoka*, s.211-212; Yavuz Aslan, *Birinci Doğu Halkları Kurultayı(1-7 Eylül 1920-Bakü)*, İstanbul, 2007, s.174.

nacak ve bu üç aylık süre içerisinde bu Sovyetin çalışmalarını sürdürmek için bir başkanlık kurulu seçilecek, Taşkent'te ve diğer gerekli olan yerlerde şubeler açacaktı[109].

Propaganda ve Eylem Sovyeti, Doğu Halklarının uyandırılmasına çalışacak ve "Şark İli" adı ile üç dilde bir dergi çıkaracak, düzenli olarak broşür ve kitapçıklar yayınlamak için neşriyat idaresi tesis edecek, Doğu emekçilerine komünizm ideallerini öğretmek için "Sosyal İlimler Üniversitesi"ni kuracak ve Doğudaki bütün bağımsızlık hareketlerini birleştirmeye çalışacaktı. Bu Sovyetin merkezi ise Bakü olarak kabul edilmişti. Propaganda ve Eylem Sovyetinin kurulması kararlaştırıldıktan sonra, bu Sovyet için seçim yapılmış ve şu kişiler seçilmiştir[110]:

Komünistler	
İsmail Hakkı	(Türkiye)
Süleyman Nuri	(Türkiye)
Haydar Han	(İran)
Sultan Zâde	(İran)
Ağa Zâde	(Afganistan)
Nerimanov	(Azerbaycan)
Hüseyinov	(Azerbaycan)
Rahmanov	(Hive)
Abdurraşidov	Fergana (Özbek)
Curaboyov	Semerkant Bölgesi (Tacik)
Rıskulov	Sir-Derya ve Semiraç Bölgesi (Kırgız)
Karpov	Zakaspiskaya Böl. (Türkmen)
Açariya	(Hindistan)
Maharadze	(Gürcistan)
Avis	(Ermenistan)
Cabar Zâde	(Buhara)
Korkmazov	(Dağıstan)
Gabiyev	(Dağıstan)
Mansurov	(Dağıstan)
Hamzatov	(Çeçenistan)
Çerkas	(Kuban)

109 Aslan, *Birinci Doğu Halkları Kurultayı*, s.174.

110 Aslan, *Birinci Doğu Halkları Kurultayı*, s.174-175; *Perviy Siyezd Narodov Vaskoka*, s.219-220; *Şark İli*, s.6.

Amur Sanan	(Kalmık Cumhuriyeti)
Genikov (Yenikiyev)	(Tatar Cumhuriyeti)
İbrahimov	(Başkırdistan)
Canuzakov	(Kara Kırgızistan)
Ostrovski	(Doğu Yahudileri)
(İsmi Yazılmamış)	(Kırgız Cum)
Mehmedov	(Kırım)
Şabanova	(Müslüman Kadınlar)
Pavloviç	(Kom. Entern.)
Kirov	(Kom. Entern.)
Ordjonikidze	(Kom. Entern.)
Stasova	(Kom. Entern.)
Eliava	(Kom. Entern.)
Skaçko	(Kom. Entern.)

Partisizler	
Baha Şakir	(Türkiye)
Narbutabekov	(Türkistan)
Mahmudov	(Türkistan)
Musayev	(Azerbaycan)
Elçibey	(Azerbaycan)
Kara Taciyev	(Afganistan)
Abdullayev	(Hive)
Nazir Sidika	(Hindistan)
Abbas Haci	(Buhara)
Hamzatov	(Terek Bölgesi)
Van	(Çin)
Hocam Kuliyev	(Türkmen)
Kubse Osman	(Kırgızistan)

48 kişiden oluşan Birinci Doğu Halkları Kurultayı Propaganda ve Eylem Sovyeti, ilk toplantısını Kurultayın kapanışının ertesi günü, yani 8 Eylül 1920'de yaptı[111]. Bu toplantıda bu Sovyetin sekreterliğine Stasova seçilirken, 9 kişilik de başkanlık kurulu oluşturuldu. Başkanlık Kurulunda şu kişiler yer alıyordu[112]:

111 *Azerb.Cum.SPİHA*, F.544, Op.2, D.5, L.13. (Propoganda Hareket Sovyeti Toplantısının Protokolü)

112 *Azerb.Cum.SPİHA*, F.544, Op.2, D.5, L.14; Aslan, *Birinci Doğu Halkları Kurultayı*, s.174.

Pavloviç
Stasova
İsmail Hakkı
Korkmazov
Narimanov(Nerimanov)
Eliava
Taciyev
Narbutabekov
Kubayev

21 Eylül 1920 tarihli "Sovyetski Kafkas" gazetesinde bu Sovyetle ilgili çıkan bir haberde "Propaganda ve Eylem Sovyetinin propaganda ve örgütlenme gibi faaliyetlerle, Doğuda Sovyet inkılâbına zemin hazırlayacağı vurgulanarak, bu Sovyetin kurulmasıyla Doğuda kapitalizm yok edilerek, Federal Sovyet Cumhuriyetlerinin kurulmasının kaçınılmaz olduğu" belirtilmekte idi.[113]

Doğu Halkları Propaganda ve Eylem Sovyeti Başkanlık Kurulunun 11 Kasım 1920'de yaptığı toplantıda, Eylem ve Propaganda Sovyeti nizamnâmesinin taslağı üzerinde görüşmeler yapılmış ve bu görüşmeler sonucunda gerekli düzenlemeler yapılarak kabul edilen nizamnâmenin Komünist Enternasyonal İcra Komitesinin tasdikine sunulması kararlaştırılmıştır.[114]

Bu nizamnâmeye göre, Propaganda ve Eylem Sovyetinin hedefleri şöyle tespit edilmiştir[115]:

1- Doğudaki bütün inkılâpçı parti ve teşkilatlarla ilişkiye girerek, onların faaliyetini yönlendirmek ve birleştirmek amacıyla maddî ve manevî yardım göstermek.

2- İnkılâpçı teşkilat ve Sovyet teşkilatı bulunmayan yerlerde, bu teşkilatların kurulması, gelişmesi ve kuvvetlenmesine yardımcı olmak.

3- Bütün Doğu ülkelerinde, yabancı düşmanlara ve kendi despot burjuva hükümetlerine karşı verilen inkılâbî mücadeleye, geniş halk kitlelerinin katılmasını sağlamak maksadıyla, inkılâpçı propaganda ve ajitasyon faaliyetleri teşkil etmek.

---

113 *Sovyetski Kavkaz* (Bakû), 21 Eylül 1920.

114 *Azerb.Cum.SPİHA*, F.7, Op.1, D.38, L.2; Aslan, *Birinci Doğu Halkları Kurultayı*, s.177-178.

115 *Ustav Sovyeta Propagandı i Deistviya Narodov Vastoka*, Bakû, 1920, s.1. (*Azerb.Cum.SPİHA*,

Propaganda ve Eylem Sovyeti Doğu Halklarının Birinci Kurultayında alınan kararları uygulamaya koyacak ve Yakın Doğu'daki bütün inkılâpçı faaliyetlere rehberlik edecektir. Bu Sovyet bütün işlerini Komintern İcra Komitesinin kontrolü ve rehberliği altında yürütecek ve onun emir ve direktiflerine itaat edecek ve Komintern İcra Komitesi dışında hiçbir kuruluşa karşı sorumlu olmayacak, hiçbir kuruluşa boyun eğmeyecektir. Propaganda ve Eylem Sovyeti, Doğu halklarının birleşmesi için çalışan bütün partilerin merkezi komitelerinin işine katılabilmek için temsilci veya kendi asıl üyelerini gönderebilecektir. RSFSC Sovyet kuruluşlarının ve Rus Komünist Parti teşkilatının hiçbiri, bu Sovyet kurulduktan sonra, Propaganda ve Eylem Sovyetinin onayı ve rızası olmadan Doğu halkları arasında inkılâp ve propaganda işi yapma hakkına sahip değillerdir.

Propaganda ve Eylem Sovyeti Başkanlık Kurulu günlük işlerini yürütebilmek için 5 şube kurmuştur[116]:

1- Doğu Halkları Komünist Partilerinin Merkezi Bürosu

2- Propaganda ve Ajitasyon Şubesi

3- Enformasyon Şubesi

4- Teşkilat ve Talimat Şubesi

5- Başkanlık Kurulu Sekretaryası (Sekreter ve Sekreter yardımcılarından oluşmaktadır.)

Bu Sovyet Komintern İcra Komitesi tarafından finanse edilir. Sovyetin yıllık harcaması belirlenerek Komintern İcra Komitesince tasdik edilerek, Komintern İcra Komitesi emri ile Sovyetin işlerini yürütebilmesi için kredi açılır. Doğu halklarının birliğine giren bütün diğer ülkelerdeki inkılâpçı ve komünist partiler ise Propaganda ve Eylem Sovyeti tarafından finanse edilirler. Doğu Halkları Kurultayını, her yıl, Propaganda ve Eylem Sovyeti çağırır. Kongrenin tarihini tespit eder ve diğer hazırlık işleriyle ilgilenir[117].

116 Aslan, *Birinci Doğu Halkları Kurultayı*, s.178-179.

117 *Ustav Sovyeta Propagandı i Deistviya Narodov Vastoka*, s.15. Aslan, *Birinci Doğu Halkları Kurultayı*. s.179.

2- Şark İli Mecmuası

"Şark İli" dergisi "Şark Şûrası(Doğu Halkları Kongresi Propaganda ve Eylem Sovyeti)"nın yayın organıdır. Birinci Doğu Halkları Kurultayı 7 Eylül'de yapmış olduğu toplantıda Şark Şûrasının kurulmasını kabul etmiş ve bu kuruluşun Doğu halklarının uyandırılması amacı doğrultusunda "Şark İli" adında Türkçe, Rusça ve Farsça olmak üzere üç dilde bir dergi çıkarmasına karar vermişti. Böylece kurulan Şark Şûrası faaliyetlerine başlayarak ilk toplantısını da 8 Eylül 1920 tarihinde yapmış ve bu toplantıda teşkilatın çıkaracağı dergi konusu da ele alınmıştır. Bu toplantıda "Şark İli" dergisinin aylık olarak çıkarılmasına ve bu işle Pavloviç, Skaçko ve Taciyev'in görevlendirilmesine karar verilirken yayın dillerine Arapça da eklenerek derginin 4 dilde yayımlanması kabul edilmiştir[118]. Ancak derginin ilk sayısı Türkçe, Farsça ve Arapça olmak üzere üç dilde yayınlanacaktır. İlk sayının Rusça olarak yayımlanmamasının sebebi belirtilmemesine karşın bunun ilk sayının içeriği ile ilgili olması gerekir. Çünkü derginin ilk sayısı Doğu Halkları Kurultayına tahsis edilmiş ve neredeyse Kurultayın tutanağı gibidir. Kurultayın tutanakları Rusça olarak yayımlandığından[119] dolayı yeniden aynı şeylerin Rusça olarak yayımlanmasına gerek görülmediği anlaşılmaktadır.

"Şark Şûrası" tarafından yayınlanan "Şark İli" dergisinin amacı derginin ilk sayısında 5 madde halinde belirtilmiştir[120]:

> 1- Doğunun ve bütün Doğuluların sosyal ve ekonomik durumlarını bilmek ve çalışan halkın ihtiyaçlarını, sıkıntılarını ve fikirlerini öğrenmek.
> 2- Doğuda inkılâp hareketlerinden ve her memlekette mevcut inkılâpçı partilerden haberdar olmak, onların program ve tüzüklerini tamamlamak ve inkılâp günlerinde neler yapmak ve neleri yapmamak hakkında yol hazırlamak.
> 3-.Doğu memleketlerinin siyasi vaziyetlerinden, orada meydana gelen olaylardan, halkın ruhi hallerinden ve inkılâp partilerinin işlerinden malumat almak.
> 4- Batıda meydana gelen işleri ve aynı zamanda Doğuluları siyasî ve iktisadî perişanlıktan kurtarmak yolunda başlayan hareketlere dair Doğululara malumat vermek.

---

118 Aslan, *Birinci Doğu Halkları Kurultayı*, s.177-178.

119 *Pervıy Siyezd Narodov Vastoka*, Bakü, 1-8 Sentiyabır 1920, (Stenografiçeski otçetı), İzdatelstvo Kommunistiçeskogo İnternatsionala, Petrograd, 1920.

120 *Şark İli*, s.

5- Komünizmin esaslarını ve Sovyet hükümetini Doğululara tanıtmak.

Dergi İdare Heyeti ilk sayısında "Komünistlere, bütün Doğunun inkılâpçılarına ve Batının zalim emperyalistlerinden kurtulmak isteyenlere" seslenerek, dergide yayımlanmak üzere bilgiler gönderilmesini istemekte ve Doğuda çalışan her inkılapçıdan sosyal, siyasi gazete, dergi, kitap gibi yayımlanmış eserleri ve yerel idareler tarafından çıkarılan kanun ve bildirileri dergiye göndermelerini rica etmektedir[121].

Derginin adresi Şark Şûrasının merkezi olan Bakü'de Hazar Denizi Kıyısında bulunan eski İsa Hacinski'nin evi olarak belirtilmekte ve abone olacakların bu adrese müracaat etmeleri istenmektedir[122].

"Şark İli" dergisinin ilk sayısı tamamen Birinci Doğu Halkları Kurultayına tahsis edilmiştir ve Kurultayın bir tutanağı mahiyetindedir. Bu nedenle Birinci Doğu Halkları Kurultayı ile ilgili bilgi veren temel kaynaklardan birisidir. Kurultaya hasredilen ve Bakü'de 19 Kasım 1920 tarihinde yayımlanan bu ilk ve özel sayı; Dergi İdare Heyetinin dergi hakkında bilgi veren sunuş yazısı ile başlamakta ve aşağıdaki başlıklardaki yazılara yer vermektedir[123]:

1- Şark İllerinin Birinci Kurultayı
2- Şark İlleri Kurultayı ve Ehemmiyeti
3- Şark Milletlerine Kurultayın Beyannamesi
4- Şark Milletleri Kurultayının Reisi Yoldaş Zinoviyef'in Başlangıç Nutku
5- Avrupa, Amerika ve Japonya İşçilerine Şark Milletleri Kurultayının Selamı
6- Beynelmilel Vaziyet ve Şarkta Çalışıcı Kitlelerin Vazifesi Hakkında Yoldaş Radek'in Beyanatı
7- Milliyet ve Müstemlekeler Meselelerinde Yoldaş Pavloviç'in Nutku
8- Komünist Beynelmilelin İkinci Kurultayı'nda Milliyet ve Müstemlekeler Meseleleri Hakkında Yoldaş Lenin'in Tezleri
9- Ziraat Meselesinde Yoldaş Skaçko'nun Nutku
10- Şark'ta Şûra Tesisi Hakkında Yoldaş Bela Kun'un Nutku
11- Şûra Hükümranlığının Şark'ta Kuruluşuna Dair (Tez)ler
12- Enver Paşa'nın Beyanatı

121 *Şark İli*, s.3.

122 Rusça olarak Derginin adresi şu şekildedir: "Sovyet Propogandı i Deistviya Narodov Vostoka, Naberajnaya, dom bıvş. İsa-Beka Gadjinskogo"

123 *Şark İli*, s.

13- Enver Paşa'nın Beyanına Dair Karar
14- Ankara Hükümeti'nin Vekili İbrahim Tali'nin Beyanatı
15- Ermenistan İşçi Kitleleri Vekillerinin Beyannamesi
16- Şark Milletleri Kurultayı Riyasetine Kars ve Batum Vilayetleri Vekillerinin Ma'rûzası
17- Delican Vekillerinin Ma'rûzası...Ziraat Meselesinde Tezler (Hallin ve Çarenin Delillerle Tasviri)
18- Ziraat Meselesinde Tezler (Hallin ve Çarenin Delillerle Tasviri)...
19- Ermenistan Ahvaline Dair Şark Kurultayı'na Verilen Ma'rûza
20- Kurultayın Kapanması Münasebetiyle Reis Yoldaş Zinoviyef'in Nutku

III. BÖLÜM

ŞARK İLİ MECMUASININ BİRİNCİ DOĞU HALKLARI KURULTAYINA ÖZEL SAYISI

1- İdare Heyetinden

Mecmuamız Şark Kurultayının kararına göre, intibah yolunda çalışan "Şark Şûrası" tarafından neşrediliyor. Ve mesleki şu esaslara istinat eder:

1- Şarkın ve bütün şarklıların içtimaî ve iktisadî hallerini bilmek ve çalışan halkın ihtiyaçlarını, menâatlarını (güçlüklerini) ve fikirlerini öğrenmek.

2- Şarkta inkılâp hareketlerinden ve her memlekette mevcut inkılâpçı fırkalardan haberdar olmak, onların program ve nizamnamelerini tamamlamak ve inkılâp günlerinde neler yapmak ve neleri yapmamak hakkında yol hazırlamak.

3- Şark memleketlerinin siyasi vaziyetlerinden, orada vukua gelen hadiselerden, halkın ruhi hallerinden ve inkılâp fırkalarının işlerinden malumat almak.

4- Garpta vukua gelen işleri ve aynı zamanda Şarklıların siyasî ve iktisadî perişanlıktan kurtarmak yolunda başlayan hareketlere dair Şarklılara malumat vermek.

5- Komünizmin esaslarını ve şûra hükümetini Şarklılara tanıtmak.

Bu vazifelerin ağırlığını göz önünde tutan idare heyeti, komünistlere, bütün Şark inkılâpçılarına ve Garbin zalim emperyalistlerinden azat olmak isteyenlere müracaat eder ve idareye istatistiğe müstenit ilmi malumat göndermelerini diler.

İster bir memleketten, isterse bir vilayet veya köyden olsun, gönderilen tahkikat ve mektuplar bakılışta perakende ve ehemmiyetsiz görünseler de, hakikatte bu ehemmiyetsiz şeyler Şarkta inkılâp yolunda birer

köprü gibidir ki Şarkın milyonlarla çalışan sınıflarına faideli olabilir. Bundan başka şarkta çalışan her inkılâpçı yoldaştan rica ediyoruz ki içtimaî, siyasî gazete, mecmua, risale, kitap gibi neşrolunan eserleri ve mahalli hükümetler tarafından çıkarılan kanunları, tebliğleri bize yollasınlar.

İdare heyeti emindir ki Şarkta inkılâp yoldaşları umumi şark inkılâbı namına çıkarılan "Şark İli" mecmuasına geniş ve mühim malumat göndereceklerdir.

Şarklıların Birinci Kurultayına tahsis ettiğimiz bu birinci sayımızla kurultayın ehemmiyetli nutuklarını, ma'rûzalarını ve kabul edilmiş kararlarını neşrediyoruz. Kurultayın tafsilatlı zabıtları sonra derc olunacaktır.

Bu sayımızla Şarklılara kurultayın kararlarıyla vekilleri hakkında malumat veriyoruz. Bu sayımızın münderecatı Türk, Arap ve Fars dillerinde basılmıştır.

"Şark İli" mecmuasına abone yazılmak isteyenler şu adrese müracaat etmelidirler: (Bakü'de, Deniz Kenarında Sabık İsa Hacinski Evinde Şark Şûrasına). *Sovyet Propogandı i Deistviya Narodov Vostoka, Naberajnaya, dom bıvş. İsa-Beka Gadjinskogo*[124].

2- Şark İllerinin Birinci Kurultayı

Şark İllerinin Birinci Kurultayı, III. Beynelmilelin II. Kongresine ilavedir ve III. Beynelmilel tarafından çağrılmıştır.

İkinci Kongre 1920 yılının Ağustos ayında Moskova'da toplandı ve Garp işçi ve rençperlerini demir gibi sağlam birlik halkasına ve bir teşkilata bağlayarak altınperestlerin kanlı tırnaklarından kurtulmak yoluna saldı. Şark Kurultayı da milyonlarca Şark işçi ve ekincilerini aynı maksatla bir yere topladı ve 2'nci Kongreyi kuvvetlendirmiş oldu. Bu kongrede verilen kararı icra etmek için, Şark Kurultayı Avrupa'nın inkılâpçı çalışan kitlelerini yardıma davet edip, saltanatçı Avrupa devletlerinin mahkûmiyetinden Şark ilini kurtarmak (için)[125] öyle bir yerde toplandı ki o yer yakın şarkın merkezi ve Asya'nın kapısı olan "Bakü" şehridir. Bu

124 Rusça olarak *Şark İli* dergisinin adresi.

125 Parantez içerisindeki kelime anlam bütünlüğünü sağlamak için bizim tarafımızdan eklenmiştir.

tarihi kapıdan bundan pek çok zaman evvel Türkler Avrupa'ya geçmişler ve bu Asya kavmi bu suretle Avrupai medeniyet yoluna döndürmüştü (dönmüştü). Aynı tarihi kapıdan şimdi de Avrupa inkılâpçı işçileri geçiyor ve Asya'da yaşayan milletlere kardeşlik kollarını uzatıp insanlık düşmanı olan Avrupa saltanatçıları aleyhine bütün Şark milletlerini çağırıyor.

Şark Kurultayı, Şark milletlerini 1902 vekil ile temsil etti. Bu vekiller şu ülkelerden geldiler: Türkiye, İran, Mısır, Hindistan, Afganistan, Belucistan, Kaşgar, Hitay, Japonya, Kore, Arabistan, Suriye, Filistin, Buhara, Hive, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Dağıstan, Şimali Kafkas, Türkistan, Başkır ve Tatar Cumhuriyetleri, Kalmık ve Kırgız Muhtariyetli Eyaletleri...

İslâm âleminin ve Asya halkının vekilleri Rusya işçileri tarafından azat olunan ve bu günlere kadar azat olmayıp zalim hükümetlerin zulmü altında yaşayan İslâmlar ile bir mecliste birinci defa olarak selamlaştılar.

Kurultaya Moskova'dan Üçüncü Beynelmilel azalarından bir kaçı, İcra Komitesi Reisi Yoldaş Zinovyev'le beraber geldiler. Kurultayda vekil sıfatıyla; Rusya'dan Yoldaş Radek ve Pavloviç, İngiltere'den Yoldaş Kvelç, Fransa'dan Rasin[126], Macaristan'dan Bela Kun, Amerika'dan Reed, Avusturya'dan Garuber[127], Japonya'dan H. Yaşahira[128], Balkan Koşma Cumhuriyetlerinden Şablin, İrlanda'dan Yansen[129] bulundular.

Kurultay yalnız komünist fırkalarına mahsus değil, vekillerin yarısından çoğu hiçbir fırkaya mensup olmayan adamlardan ibaretti. Bununla beraber komünist fırkalarının vücuda getirdiği bu kurultaya gelmiş olan fırkasız vekiller Rusya Komünist Fırkasını kendilerine rehber bildikleri ve azatlığı onun rehberliğiyle bulacaklarına inandıkları içindir ki kurultay azaları Kızıl Komünist bayrağı altına toplanmış oldukları halde fahri reisliğe inkılâpçılar başçısı Lenin, Zinovyev ve Troçki yoldaşları kabul ettiler.

---

126 Arşiv belgesinde Rasin değil Rosmer Alfred şeklinde geçmektedir.(Azerb. Cum SPİHA, F.7, Op.1, D.31, L.153.)

127 Arşiv belgesinde Şteyngart Karl şeklinde geçmektedir.(Azerb. Cum SPİHA, F.7, Op.1, D.31, L.153.)

128 Arşiv belgesinde Toro Yaşihara şeklinde geçmektedir.(Azerb. Cum SPİHA, F.7, Op.1, D.31, L.153.)

129 Arşiv belgesinde Skot Çarl Yansen(Amerika-Şikago) şeklinde geçmektedir.(Azerb. Cum SPİHA, F.7, Op.1, D.31, L.153.)

1 Eylül 1920'de açılan bu kurultayın tarihi bir neticesi Şark mazlum halkının Avrupa altınperestlerine karşı azatlık sesini yükseltmesidir. Ve en mühim bir noktada bugünlere kadar birbirinden habersiz yaşayan Şark milletlerinin 1920 yılının 1 Eylül'ünde Azerbaycan merkezinde Bakü'de büyük bir tiyatro binasında samimiyetle el ele vermeleridir.

Kurultay Azerbaycan İnkılâp Komitesi Reisi Yoldaş Neriman oğlu Neriman tarafından açıldı. Azatlık ve komünistlik yolunda büyük faaliyet göstermiş olan Neriman Yoldaş Şark Kurultayının açılması münasebetiyle şu nutku söyledi: "*Beynelmilel İştirakçiler Fırkası Merkezi İcra Komitesi adından Şark İlleri Birinci Kurultayının açıldığını bildiriyorum. Yoldaşlar! Dünyada misali görülmeyen büyük kurultayı açmakla kendimi bahtiyar sayarım. Bütün dünya halkına medeniyet veren koca Şark bugün birinci defa bu yerde, bu kurultayda gözyaşlarını dökecek ve altınperestlerden gördüğü zulüm ve hakaretlere ve göğsündeki derin yaralara dair şikâyetleri söyleyecektir. Bu vakte kadar birbirinden habersiz yaşayan Şark milletleri altınperestlerin haklarında yaptığı zulmü bilmiyorlardı. Bunun için, bütün felaketleri her millet yalnız kendi başında sanıyordu da başka yerlerde yaşayan milletleri rahat ve bahtiyar sanıyordu. İşte bugün bu kurultayda bütün Şarklılar anladı ki Şarkın her yerinde insanoğlunun tahammül edemeyeceği zulümler var imiş; Şark halkı her yerde altınperestlerin pençesi altında eziliyor, çürüyormuş! İşte bunun için, Şark illeri aralarında bir ittifaka gelip sermayeperestlerin köleliğinden çıkmak yolunu aramaya mecburiyet gördüler.*

Kurultayın bundan başka bir ehemmiyeti daha vardır: Burada birbirlerine muhalif iki zümre var: Ezenler, bir de ezilenler. Eğer işçiler burjuvazi zümresinin vekili olarak gelmiş olsalardı koca Şarkın şikâyetleri, iniltileri ve gözyaşları boşuna giderdi. Lakin şükürler olsun ki zenginlerin hükümran olduğu yerlerden gelen vekiller de hep işçi ve rençperlerdir ve işçi, rençper taraftarlarıdır. Onun için diyebiliriz ki uyanık işçiler Şarkın başına gelen belaları biliyorlar ve bitip tükenmeyen facialarının önünü almak için tezlikle iş görüp bizimle birlikte bütün dünyada üçüncü beynelmilel devleti teşkil ediyorlar".

Neriman'ın şu kısa ve manalı nutkunu kurultay vekilleri gürültülü alkışlarla karşıladılar. Bu dakikadan itibaren kurultay azaları bir fikir ve bir yol ile koca Şarkın azatlığı için çalışmaya bel bağladılar. Bundan sonra yoldaş Zinovyev'in nutku kurultaya öyle bir ruh verdi ki kurultayın

vazifesi ve davası tamamıyla aydınla(n)dı ve saltanatçı İngiltere ve sermayedarlığa karşı *"Mukaddes Cihat"* ilan edildi. Bu ilan pek müthiş ve tantanalı idi. Türlü türlü dillerle konuşan kurultay vekilleri ellerinde silah ayağa kalkıp bir kurtuluş mahşeri halinde zalim saltanatçılara karşı isyan ettiler ve inkılâbın fahr edici ruhunu hal diliyle beyan ettiler. İngiltere'ye ve Fransa'ya karşı gönüllerde toplanan kin ve intikam bir yangın gibi ateşlenmiş bu ateşin esaret zincirlerini eritip mazlum Şarklıları saltanatçıların boyunduruğundan kurtaracağı imanı gözle görülüyordu.

Yoldaş Zinovyev'in nutkunun tesiriyle Şark milletlerinin arasındaki anlaşılmazlıklar, milli münâzaalar gönüllerden silindi. Muhteşem kurultay öyle ruhi bir hal aldı ki asırlarca birbirlerini boğan, özünden başkasına düşman olan milletleri temsil eden kurultay umumi menfaatini görüşte ve harekette bir tek milletin kurultayı gibi idi.

Kurultay yedi gün devam etti ve yedi kere toplandı. Bu toplanışlarda Şarka dair en ehemmiyetli meseleler hal edildi. O meseleler şunlardır:

Beynelmilel vaziyet ve Şark işçi sınıflarının vazifeleri.

Milliyet ve müstemleke meseleleri.

Toprak (yer) meselesi.

Şark ve şûralar hükümeti teşkili.

Bu meseleler hakkında kurultay, Şarkta inkılâp hareketlerini ve azatlığı yoluna koyacak kararlar çıkardı. Kurultayın en son meclisinde bir kısım azalardan bir icraiye müessesesi vücuda getirildi. Bu müessese kurultayda başlanan işlere devam edecek, Şarkın uyanması çarelerini düşünecek ve azatlığı için teşvikatta bulunacaktır.

Kurultayın kararına göre, Beynelmilel İştirakiyun İcra Komitesinin nezareti altında, Şark Kurultayı tarafından seçki ile teşkil edilen daimi müessese 47 kişiden müteşekkil *"Şark Şûrası"*dır ki hedefi; Şarklıların birleşmesine çalışmaktır. Bu "Şark Şûrası" teşkil etmiş olmakla beraber, kendileri Şarklı oldukları halde kurultaya iştirak etmemiş olan milletler de şûraya hala vekil gönderebilirler.

"Şark Şûrası" Şarkta intibaha çalışacak, *"Şark İli"* adında üç dilde mecmua çıkaracak, risaleler bastırmak için neşriyat idareleri vücuda getirecek, komünizma idealinde darülfünunlar açacak ve Şarklıları inkılâp hayatında birleştirecektir.

Şark Şûrası ikinci kurultaya (bir seneye) kadar Bakü'de kalacaktır. Şark Şûrası her üç ayda bir umumi meclis kuracaktır. Umumi meclislerin aralık zamanlarında Şûranın işlerini seçilmiş 9 neferden ibaret riyaset heyeti idare eder.

Şark Şûrası Taşkent'te ve lazım olan yerlerde şubeler açacaktır. Şark Şûrası, Beynelmilel İştirakiyun İcra Komitesi tarafından verilmiş talimata göre iş görür ve onun nezaretinde çalışır. Bunun için riyaset azaları arasında, Beynelmilel İcra Komitesi tarafından iki vekil (dokuzun ikisi) bulunur.

Şark Kurultayının vücuda getirdiği bu Şûra hakkında Yoldaş Zinovyev şöyle diyor: "*Yeni şûraya biz büyük vazifeler havale ettik. Tarafımızdan teşkil olunacak bu müessesenin önünde büyük bir istikbal vardır. Onda her ne kadar bugün lüzumu kadar bir merkeziyet yoksa da yarın bu şûra Şarkta kuvvet bulacak, inkılâba geniş yollar açacaktır ve zaman geçtikçe Şark ili için büyük bir devlet olacaktır.*"

Kurultayın Şark Şûrası için seçtiği vekiller şunlardır:
Türkiye'den-Süleyman Nuri, İsmail Hakkı, Baha Şakir
İran'dan-Haydar Han, Sultanzâde
Hindistan'dan-Açariya, Nazir Sadıki[130]
Afganistan'dan-Karî Taci[131], Ağazâde
Hitay'dan-Van
Azerbaycan'dan-Nerimanof, Hüseyinof, Musayef, Elçiyef
Gürcistan'dan-Maharadze
Ermenilerden-Avis
Dağıstan'dan-Korkmaz oğlu, Gabiyef, Karayef[132]
Hive'den-Abdullah oğlu, Abdurrahman oğlu[133]
Buhara'dan-Cabbarzâde, Abbas Hoca
Türkistan'dan-Narbutabekof, Hocam Kuli[134], Mahmut oğlu

130 Arşiv belgesinde Nazir Sidika şeklinde geçmektedir.(Azerb. Cum SPİHA, F.544, Op.2, D.5, L.13.)

131 Arşiv belgesinde Kara Taciyev şeklinde geçmektedir.(Azerb. Cum SPİHA, F.544, Op.2, D.5, L.13.)

132 Arşiv belgesinde Dağıstan'dan üçüncü şahıs olarak Mansurov ismi geçmektedir. (Azerb. Cum SPİHA, F.544, Op.2, D.5, L.13.)Türkmenistan'dan Şark Şûrasına seçilen Karayef'in yanlışlıkla Dağıstan'a da yazıldığı anlaşılmaktadır.

133 Arşiv belgesinde Rahmanov şeklinde geçmektedir.(Azerb. Cum SPİHA, F.544, Op.2, D.5, L.13.)

134 Arşiv belgesinde Hocam Kuliyev(Türkmen) şeklinde geçmektedir.(Azerb. Cum SPİHA,

Fergana'dan-Münevver Kari, Abdürreşid oğlu
Semerkant'tan-Curabay oğlu
Sirderya Karidi Su tarafından-Turar Ars Kuli oğlu[135]
Türkmenistan'dan (Aşkabad)-Karayef
Çeçenlerden-Hamzayef[136]
Kuban'dan-Çerkes
Kalmık Cumhuriyeti'nden-Amur Sana[137]
Tatar Cumhuriyeti'nden-Yenikiyef[138]
Başkır Cumhuriyeti'nden-İbrahimof
Kara Kırgızlardan-Can Uzak oğlu[139]
Kazak Cumhuriyeti'nden-Osman Kubayef[140]
Kırım'dan-Mehmet oğlu
Şark Yahudilerinden-Astravski[141]
İslâm Hanımlarından-Şaban kızı
Beynelmilel İştirakiyun Fırkasından-
Pavloviç,
Kirov,
Ordjonikidze,
Stasova,
Eliava,
Skaçko.

Şûra İşlerinin Daimi İdaresi için seçilmiş dokuz kişilik riyaset heyeti arasında 3'ncü Beynelmilelden geniş salahiyetle gönderilmiş Pavloviç ile Stasova vardır.

F.544, Op.2, D.5, L.13.)

135 Arşiv belgesinde Rıskulov(Turar Rıskulov) şeklinde geçmektedir.(Azerb. Cum SPİHA, F.544, Op.2, D.5, L.13.)

136 Arşiv belgesinde Hamzatov şeklinde geçmektedir.(Azerb. Cum SPİHA, F.544, Op.2, D.5, L.13.)

137 Arşiv belgesinde Amur Sanan şeklinde geçmektedir.(Azerb. Cum SPİHA, F.544, Op.2, D.5, L.13.)

138 Arşiv belgesinde Genikov şeklinde geçmektedir.(Azerb. Cum SPİHA, F.544, Op.2, D.5, L.13.)

139 Arşiv belgesinde Canuzakov şeklinde geçmektedir.(Azerb. Cum SPİHA, F.544, Op.2, D.5, L.13.)

140 Arşiv belgesinde Kubse Osman(Kırgızistan) şeklinde geçmektedir.(Azerb. Cum SPİHA, F.544, Op.2, D.5, L.13.)

141 Arşiv belgesinde Ostrovski şeklinde geçmektedir.(Azerb. Cum SPİHA, F.544, Op.2, D.5, L.13.)

Birinci Şark Kurultayı "Şark Şûrası"nı seçmekle vazifesini yapmış oldu. Yoldaş Zinovyev Kurultayın tarihi ehemmiyetini anlatırken Şarkta bulunan işçi ve rençper yığınlarının sermaye üzerine yürüyüp bütün dünya halkına rehberlik edeceklerini söyledi.

Kurultayı teşkil eden binlerce vekiller cihan halkına şadlık haberi ile dağıldılar ve çalışan Garp kitleleriyle Şark kitleleri arasında yürekten bağlanan sıkı ittifaka ve birlik sayesinde şarkta ezilmiş, cefa görmüş milletlerin memleketlerine İngiltere ve Fransa gibi zalim devletlerin zehirli ve kanlı tırnaklarından kurtuluş müjdesi götürdüler.

3- Şark İlleri Kurultayı ve Ehemmiyeti

Şark Kurultayı altınperestler taraftarı matbuatı, hususiyle bizimle komşu olan ve az kitlelere dayanan Gürcistan ve Ermenistan küçük devletlerinin matbuatını korkuttu, endişelere düşürdü. Gürcistan gazetelerinde yazılan sözlere inanmak mümkün olsa Şark Kurultayı boşuna kurulmuş bir kurultaydır, demek lazım gelir. Bir vakitler Avrupa'da kurulup Teşrin-i evvel Rus inkılâbına zemin hazırlayan fırka kurultayına işçi kitlelerinin en faal vekilleri gizli yollarla iştirak etmişti. O zaman bizim mürteci gazetelerin neler yazdıklarını hatıra getirirsek, Tiflis ve Erivan gazetelerinin kullandığı dillere taaccüb edemeyiz. Burjuvazi sınıfı Şark kurultayından korkmasaydı, şarktan gelen vekillerin yollarını kesmeye çalışmazdılar. İngiltere Hükümeti üç yüz milyonlu Hindistan'dan Şark kurultayına gelecek vekillerin yoluna set çekmek için Hint Denizlerinde kat'i tedbirler kurdular. Anadolu'dan gelecek Türk vekillerini ele geçirmek için de İstanbul Boğazı'ndan donanmalar gönderip Trabzon sahillerini kuşattılar. Lakin denizde dehşetli fırtınalar başlaması İngiliz donanmasını İstanbul tarafına çekilmeye mecbur etti. Hâlbuki Türk vekilleri ölümden korkmadılar, en korkunç günlerde Karadeniz ve Tuapse yoluyla gelip çıktılar.

Müttefik Devletler (Antanta) Şark Milletleri Kurultayının ehemmiyetini bildiğinden, daha doğrusu korktuğundan toplanmasına mani olmaya çok çalıştılar, fakat bunu yapamadılar. Şark Kurultayına 1902 vekil iştirak etti. Bundan 55 neferi kadındı. İnkılâp yolunda faaliyet gösteren ve birçok büyük kurultaylarda bulunmuş olan Yoldaş Zinovyev pek doğru olarak, Şark Kurultayının son meclisinde dedi ki: Bizim hiç-

birimiz bunun gibi büyük bir içtima görmemişiz. Çünkü bu meclis bu günlere kadar toplanan meclislerin hepsinden büyük ve inkılâp âleminde hepsinden ehemmiyetlidir. Bu ehemmiyet zaman geçtikçe anlaşılacak, görünecektir. Bu vakitlere kadar, Avrupa işçi ve rençperlerinin ancak münevver kısmı sermayeye karşı isyan edip "Bütün Dünya İşçileri birleşiniz!" nidasıyla iştirakçilik şiarını ortaya atmıştılar. Şimdi ise Şark rençper ve işçileri karanlık ve asırlık uykusundan sıçrayıp bütün Şark kitlelerini birleştirmek vazifesini düşündüler ve Garp işçi kitleleriyle el ele verip insanlığın daimi düşmanı olan saltanatçılara, istilacılara karşı çıktılar. Yirminci asır on dokuzuncu asra benzemez. Daha doğrusu yirminci asır Asyalıların uyanıp inkılâp yoluna ayak bastığı asırdır. Eski sermayedarlık hayatına ilk defa isyan edip 1905'nci yılda inkılâba zemin hazırlayan Rusyalılar idi. Rusya'nın kendisi de yarım Asyalı bir devlettir ki asırlarca sermayedarlığın ve Çarlığın tazyiki altında ezildi ve zadegân kulluğunda hayat geçirdi. Cihan Muharebesi'nden evvel Rusya ülkesi İngiltere, Belçika ve Fransa'nın bir müstemlekesi hükmünde idi. Kömür madenleri, neft ocakları ve bütün fabrikaları, tramvayları yabancılar elinde idi. Rus Çarı Rus jandarma ve polisleri kuvvetini ecnebilerden alıyor ve bilhassa Fransızlar tarafından takviye ediliyorlardı. Romanof sülalesinin Rusya'da Çarlık etmesi için Fransız bankacıları 12 milyon Frank altın verdiler. Maksatları Rus hayatını Romanofların taç ve tahtı altında bulundurmaktı.

1905'te Asya'da Rus İnkılâbı, Fransız Büyük İnkılâbı'nın Avrupa'daki rolünü oynadı. Bunun sarsıntısı, Türkiye'de, İran'da öyle bir tesir hâsıl etti ki neticede Abdülhamit'le İran Şahı tahttan indirildi. Lakin hariçten vaki olan suikastın sonunda Balkan faciası Türk meşrutiyetine set çekti. 1907 yılında İngiltere ile Rus Çarı arasındaki itilafa göre İran azatlığı da ortadan kalktı. Hitay'da Mançur sülalesi yıkılıp Hitay Cumhuriyeti meydana çıktı. Hindistan'daki inkılâp hareketlerine gelince, oda bellidir ki İngiliz vahşetleriyle bastırılıyordu. Bugünlerde de, Hint inkılâbı yine o İngiliz tankları ve tayyareleriyle zalimane bir surette yatıştırılmaktadır. Şark çalışan sınıfları bilmelidir ki Avrupa işçileriyle birlikte iş görmedikçe milli azatlık olamaz. Söz Avrupa işçilerine geldiğinde şimdi onlarda kendilerinin azatlığına şark işçi ve rençperlerinden ne kadar büyük bir kuvvet yetişebileceğini anladılar. Şark işçileri bir taraftan kendi yurtlarındaki eşraf ve zen-

ginlerin boyunduruğu altında bulundukları gibi öte taraftan Avrupa sermayedarlarının zehirli tırnaklarıyla boğulmakta ve asırlardan beri yüreklerinde intikam ateşi saklayarak gelmektedirler.

Türkiye, Afganistan, İran ve Hitay'da büyük fabrikalar olmadığı için oralarda işçileri bir bayrak altında toplamak yüz binlerle kuvvet çıkarıp sınıfı düşmanları olan burjuvazi fırkasına karşı koymak mümkün olamazdı. Lakin Rus işçilerinden inkılâp ruhu olan biçare ve muhakkar Şark rençperleri ve işçileri düşmanlarını tanıyabildiler ve sınıfı mübarezeye hazırlanmaya başladılar. Şunu da ilave etmek lazımdır ki, Şarkın bugünkü iktisadi vaziyeti bundan yirmi yıl evvelki vaziyetine benzemez.

1914-1918 yıllarında İngiltere harp mühimmatından çok sıkıntı çektiği için Hindistan'da fabrikalar kurdu, bu suretle bir taraftan yeni sanat müesseseleri vücuda geldiği gibi diğer cihetten Şarkta sınıfı mübarezeye imkân hâsıl oldu. Gitgide zenginler büyüdüler, işçiler ise evvelki hallerinden çok fena bir hayata düştüler.

İran'dan misal getirebiliriz: İran'da mülkdarlık öyle bir tezlikle vücuda geldi ki İran toprakları zenginlere ve büyük mülk sahiplerine geçe geçe rençperler ve işçiler yersiz kaldılar. Her ne kadar Şarkta fabrikalar yoksa da yukarıda söylediğimiz sebeplere bakıldığında içtimai inkılâbın vücuda geleceği muhakkaktır. Fakir ve orta sınıflar kazançlarının mühim bir miktarını vergi namına devlete verirler: Doymaz askerleri ve mülkdarı doyurmak için alınan bu ağır vergiler İran'da yaşayan bu biçare sınıflara anlattı ki kendilerinin saadetleri ancak içtimai inkılâptadır. Orta halden yoksulluğa düşmüş adamlar İran'da (3 ½) üç buçuk milyona varır.

İşte bu sınıftan binlerce fedailer gerek Settar Han ordusuna, gerek Enver Paşa ordusuna girip azatlığa çalıştılar. Şimdi Mustafa Kemal Paşa ordusunda da içtimai inkılâp taraftarı binlerce işçi ve rençper bulunmaktadır. Avrupa'da iktisadi buhranların zuhuru, İngiltere ve Fransa ile Şark arasında nakliyat ve mübadele işlerinin büsbütün kesilmesi, bir vakitten beri Türkiye ve İran iskelelerindeki İngiliz ve Fransa ticaret hanelerinin faaliyetten kalması, bir de mübadele ile geçinen yüz binlerce Türk, İran, Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan'ın küçük ve orta halli tacirler içtimai büyük inkılâbı başka hayata ve yeni bir devre girdirmiştir. Yukarıda adlarını söylediğimiz milletlerin inkırazını görmemek için kör olmalı-

dır. Asıl felaket şundadır ki eğer hal böyle devam ederse o milletler ihlâs edip aç çıplak kalacaklardır. Bundan kurtulmak için bir çare varsa oda içtimai inkılâbın sonunda işlerin işçi ve rençper eline geçmesidir.

İran, Hindistan, Mısır, Türkiye, Hitay ve Kore'de başlayan azatlık hareketleri milli ruhta uyandığı için geniş bir meydan alamadı. Bunun için o milletler yabancı boyunduruğundan öz güçleri ile kurtulmak istediler. İran inkılâbına Kafkas inkılâpçılarının en çalışkanlarından Ermeni ve Gürcü inkılâp kuvvetleri "Yefrim"in idaresi altında iştirak etmiş iseler de İran inkılâbı yine milliyetçilikle devam etti.

Tecavüzi ittifak bağlayan bir takım saltanatçı devletler bir memleketin işçi kitlesi üzerine yürüdüğü(n)de herhangi bir millet olursa olsun, öz gücüyle onlara karşı duramaz, dursa bile muvaffakiyet kazanamaz. İşte Türkiye'nin kanını emmekte olan İngiliz, Fransız, Amerikan ve Belçika sermayesi! İran, İngiliz ve Belçika tarafından sığır gibi sağılıyor. Uzak Şark'ta Hitayların hareketleri Avrupa sermayedarlarını korkutmaya başlarsa Avrupa saltanatçıları derhal birleşirler. Bundan birkaç yıl evvelde Hitay'da uyanan inkılâp hareketinde Japon, İngiliz, Amerika, Fransız ve Belçika askerleri Alman generallerinden "Velderizi"nin kumandası altında gönderildiği gibi bundan böyle bu türlü askerler İngiliz veyahut Fransız generalleri kumandasında gönderebiliyorlar. Bugünlerde Türkiye'de de İngiliz, Fransız ve Yunan askerleri Türklere karşı yürümektedirler. Rusya'nın şimalinde (Arkanjol)'da İngiliz ve Amerika askerlerinin Rus işçileriyle muharebe ettiği günlerde cenupta Fransız ve Yunan, Uzak Şark'ta ise Japon ve Amerika askerleri Rus işçi ve rençperleriyle boğuşmakta idiler. Şimdi bunların askerleri Rusya'dan çekildiler. Lakin sermayeperestler el ele verip sermayedarlığa karşı azatlığa çalışan Rus Şûra Cumhuriyeti'yle pek şiddetli savaşmaktadırlar. Bundan anlaşılıyor ki, müttefik sermayeperest saltanatçılara karşı çıkan, hangi millet olursa olsun, yalnız öz kuvvetiyle iş göremez, azat olamaz. Ona göre diyebiliriz ki yalnız öz gücüyle kurtuluş yolunda meydana çıkan millet kendi kendini telef etmiş olur.

Şark Kurultayının büyük bir faidesi şudur ki; Şark milletlerinin arasındaki duvarlar bozuldu. İhtilaflar kaldırıldı, birbirine bağlandılar. Bir de Garp işçi ve rençperleriyle yakından tanıştılar.

Şark milletleri bir şart ile birleşebilirler. Oda; hükümeti öz ellerine almak. Aksi halde birbirleriyle düşman olarak altınperestlere daimi kul olurlar ve kullukta kalırlar.

İran'a, El-Cezire'ye, Filistin'e, Mısır'a İngilizler Hint askerlerini mutlaka Hint zenginlerinin ve Hint mülkdarlarının yardımıyla gönderebilirler. Hint burjuvazisinin de menfaati bunu iktiza eder. El-Cezire'de, İran'ın şimal ve cenubunda İngilizlerin 79.500 nefer askeri vardır. Bunun ancak 13.500 neferi İngiliz ve kalanları Hint askeridir. Zabitlerin 30 neferi İngiliz'dir. 289 neferi Hint Müslümanlarındandır. Şurası acıdır ki zabitlik edenlerin en büyük bir kısmı Hint Racaları, Hint zenginleri ve Hint mülk sahiplerinin göz nurlarıdır.

Yukarıda adları yazılan memleketlerde İngilizlerin zabitleri Hint zenginleridir. Bundan başka ister Afganistan'da ve İran'da, isterse Buhara'da zenginler İngiliz taraftarıdırlar. Bunun içindir ki İngilizler cihan halkını iki sınıfa bölmüştür. Biri efendilik eden bey (zengin), öbürü de kullukta yaşamaya mahkûm işçi ve rençperlerdir. Bunun için Şark Kurultayı bir yol buldu. Şarkta milli muhtariyet taraftarı olan milletler ecnebi altınperestlerine karşı kıyam ettiklerinde aynı zamanda memleketlerindeki altınperestlere de karşı çıkıp sınıfı bir muharebe açmalıdırlar.

Bakü şehrinde toplanmış olan Şark vekilleri Yoldaş Lenin'in talimatıyla iş görmeğe ve bu talimat ile işçiler hükümeti vücuda getirmeye söz verdiler. Eski hayat ve esaret zincirleri Şarktaki memleketlerin hepsinde, ister Türkiye ve İran'da, isterse Buhara ve Hindistan'da milyonlarca işçiyi boğma(k)tadır. Hâlbuki bu boğulan işçiler oraların hayatına lazım olan şeyleri yetiştirmektedirler. Onları Şûra etrafında toplamak bize vazifedir.

Teşvikat ve teşkilat vasıtasıyla Şark memleketlerinde inkılâp zemini hazırlamak ve bu yolda Rusya'daki işçilerden Şark milletlerine malumat vermek bizim borcumuzdur. Ancak burjuvazi ile mübareze ederek altınperestleri yendikten sonra İslam rençper ve işçilerini bayrağımız altına toplayabiliriz. Müstemlekelerde inkılâbın başladığı günlerde mutlaka komünizm inkılâbı olamaz. Onun için oralarda iştirakçiler fırkası rehberlik etmeli ve iş başına kendisi geçmelidir. Böylelikle, tedrici yürüyüşlerle inkılâp zümrelerine inkılâbı öğretebiliriz.

Yoldaş Roya (Roy[142]) yazdığı tezde pek doğru olarak diyor ki; bu mühim ve büyük meseleleri ancak iştirakçilik esasına göre halletmek aynı hatadır. Müstemlekelerde inkılâp günlerinde içtimai inkılâbın yolunu evvela yer bölümü gibi işlerle açmalıdır.

Roy

Yoldaş Roya'nın arz ettiğim tezi zaten Üçüncü Beynelmilel İkinci Kongrede kabul olunmuştur. Sermayeperest saltanatçıların tahakkümünde(n) müstemlekeleri kurtarmak için saltanatçıları yığ(k)mak lazım gelir. Çünkü Avrupa cihangirleri kendilerine lazım olan kuvveti müstemlekelerinden alıyorlar. Müstemlekelerin ham eşyası olmadığı zaman Avrupa sermayecileri derhal ihlâs ederler.

İşte bundan dolayı Şark işçi ve rençperleri öz azatlıkları için Avrupa rençper ve işçilerine büyük kuvvet verebilirler. Müstemlekelerde bugünlere kadar kullukta yaşayan milletleri hürriyete eriştirip şerefli bir insan kitlesi haline getirdiğimiz andan itibaren Avrupa ve Amerika'da cihangir saltanatçılar mahvolacak, tahakküm binaları alt üst olacaktır.

Bugünkü Şark Kurultayı yeryüzünde müstemlekelerin Avrupa devletlerine olan merkezi rabıtalarını bozmakla ve ancak bu tarihi vazifesi(ni) ifa etmekledir ki yeryüzünü sermayeperestlerin zulmünden temizleyebilir. *M. Pavloviç / Bakü -21 Eylül 1920*

142 Hint inkılâpçılarından muhterem bir zattır.(Kominternin İkinci Kongresine Hindistan Temsilcisi olarak katılan M.N. Roy)

4- Şark Milletlerine Kurultayın Beyânnamesi

1920 yılı Eylül'ün birinde, Azerbaycan'ın payitahtı Bakü şehrinde Şark milletleri vekillerinin kurultayı toplandı. Kurultaya şu memleketlerden: Türkiye'den, İran'dan, Mısır'dan, Hindistan'dan, Afganistan'dan, Belucistan'dan, Kaşgar'dan, Çin'den, Japonya'dan, Arabistan'dan, Sibirya'dan, Filistin'den, Buhara'dan, Hive'den, Dağıstan'dan, Şimali Kafkasya'dan, Azerbaycan'dan, Ermenistan'dan, Gürcistan'dan, Türkistan'dan, Fergana'dan, Başkır Cumhuriyeti'nden, Tatar Cumhuriyeti'nden, Uzak Şark Cumhuriyeti'nden, Kalmık Müstakil Eyaletlerinden 1891 vekil geldi.

Şark Milletleri Kurultayı Komünist Beynelmilel tarafından çağrıldı. Her köylü, her işçi ve her rençper "Komünist Beynelmilel"in ne olduğunu bilmelidir. Komünist Beynelmilel sermayedarlar hâkimiyetini mahvedip halkın beraberliğine çalışan bütün dünya komünist köylü işçilerinin ittifakı(birliği)dır.

Moskova'da 1920'nci yılının Ağustos'unda Bütün Dünya Komünist Üçüncü Beynelmilelin İkinci Kurultayında şu memleketlerin vekilleri bulunuyordu:

Türkiye, Amerika, Norveç, İran, Ermenistan, İngiltere, Cenubi Islavya, Finlandiya, Hindistan, Hive, Fransa, Macaristan, Estonya, Çin, Buhara, Almanya, İsviçre, Latviya, Japonya, Afganistan, Avusturya, Belçika, Litva, Kurina, Argentina, İtalya, Hollanda, Romanya, Hindistan, Rusya, İspanya, Danya, Bulgarya, Gürcistan, Ukrayna, Lehistan, İsveç, Azerbaycan.

Bu Komünist Beynelmilel yalnız zenginlerin hâkimiyetini değil, bir halkın başka halk üzerine hükümranlığını da mahvetmek istiyor. Buna göre Avrupa ve Amerika işçileri Şark halkının köylü ve işçi sınıflarıyla birleşmelidir. Şark Milletleri Vekillerinin Kurultayı mazlum ve mahkûmların halası için bütün Şark milletlerini bu birliğe çağırıyor.

Şark Milletleri!

Bundan altı yıl evvel Avrupa'da 35 milyon insanın hayatını hebaya veren, yüzlerce şehirler ve binlerce köyleri harâbe-zara çeviren, Avrupa'nın bütün memleketlerini dâg-dâr ve kalplerini açlık ve yoksulluk azabına dûçâr eden büyük ve müthiş Cihan Muharebesi başladı. Büyük muha-

rebe Avrupa'da olmakla beraber Amerika ve Asya'ya da bulaşıyordu. Bu muharebe, Avrupa milletleri tarafından ateşlenmişti. Şark milletleri ise pek az iştirak ediyorlardı. Bunlarda yalnız hâkimleri tarafından aldatılarak Almanya sermayedarlarına yardıma giden Türk köylüleri idi ki Fransız ve İngiliz zenginleri tarafından köle gibi satın alınıp bankerlerin, tacirlerin menfaatini ve kazancını müdafaa etmek için Fransa'nın uzak ovalarına gönderilen üç milyon Hintli ve Zenci üzerine yürüyüş ettiler.

Her ne kadar Şark milletleri bu muharebeye karışmayarak, kenarda duruyordular veyahut ehemmiyetsiz bir surette karışıyordular ise de bu muharebe Avrupa milletleri ve Garp milletleri için değil, Şark memleketleri ve milletleri içindi ve buradaki maksat dünyanın ve hususiyle Şarkın, Asya'nın paylaşılmasıydı. Bu muharebe Asya memleketlerinin ve Şark milletlerinin kimin mülkü ve kimin kulu olacağını halletmek için devam ediyor. Bu muharebe İngiliz sermayedarları mı, yoksa Alman zenginleri mi Türk, Fars, Mısır, Hint işçi ve köylülerinin derisini soyacaktır. Bu meseleyi neticelendirmek için uzanıp gidiyordu.

Dört yıllık feci muharebe Fransa'nın ve İngiltere'nin galebesiyle bitti. Almanya zenginleri ezildiler, bunlarla beraber Almanya halkı da ezilip açlıktan ölmeğe maruz kaldı. Bundan başka da Fransa'nın da ticaret ülkelerini dağıtarak, onu da dermansız bıraktı. Demek ki neticede Avrupa ve Asya'nın birinci hâkimi istilacı İngiltere oldu. Yalnız bu memleket kuvvetini muhafazaya muvaffak oldu. Çünkü bu memleket, kendi kuvvetiyle değil, başkalarının kuvvetiyle mazlum Hintliler ve Zencilerin serveti ve kolunun kuvvetiyle, hem de onları boyunduruk altında tutan memleketlerin menfaatine harp ediyordu.

Cihanın yarısına hâkim olan galip İngiltere yangını körüklemek cinayetiyle beraber, Asya illerine el atarak Şark milletlerini sıkmaya ve boğmaya başladı. Hiçbir şeyden utanmayan ve hiç kimseden korkmaz bir avuç banker ve muhtekir zenginler İngiliz Hükümetinin başında duran, Şarkın işçi ve sahâvetli köylülerini zinciri ile sıkmaya devam ediyor.

Ey Şark Milletleri!

Siz İngilizlerin Hindistan'da neler edeceğini biliyor musunuz? Siz biliyorsunuz, İngilizler milyonlarca Hint işçi ve köylülerini sığır sürüsü gibi boyunduruklar(ı) altına aldılar. Hint rençperinin İngilizlere verdiği

büyük miktarda mahsulden kendine kalan şey, bir iki aylık geçimini bile idare etmiyor. Hint işçisinin fabrikalarda İngiliz sermayedarlarına feda ettiği ömrüne mukabil aldığı para ile gündelik ihtiyacını bile göremiyor. Her yıl milyonlarla Hintli acından ölüyor. İngiliz zenginlerin saadeti yoluna bataklıklarda, cungıl meşelerinde ağır ve ezici işlerle günden güne telef oluyor. Bu zavallılar zengin ve mahsullü vatanlarında bir parça ekmek kazanamadıkları için İngilizlere askerlik etmeye mecbur oluyorlar. Vatanlarını bırakıp bütün ömürlerini askerliğe heba ediyorlar. Bütün dünyanın milletleriyle dövüşüyorlar ve yalnız İngiliz hükümranlığını tasdik ettirmek endişesiyle çabalayıp duruyorlar. Ölmeleri de, yaşamaları da İngiliz sermayedarlarının servetini çoğaltmaya, onların ziynetlerini ve bahtiyarlıklarını kazanmaktan başka bir işe yaramıyor. Buna mukabil, kendileri ise bayağı bir insan hukukuna malik olamıyorlar. Boyunlarına kölelik ve hizmetçilik boyunduruğunu takmış olan İngiliz burjuvazisinin alçak evlatları, gaddar zabitleri onları insan hesabına bile almıyor. Bir Hintli, bir İngiliz'le aynı masada oturmaya cesaret edemez. Onunla bir evde oturamaz, bir vagonda gidemez, bir mektepte okuyamaz. Her bir genç Hintli, İngiliz sermayedarının gözünde kul, köle, işleyen bir hayvan, insan duygusuna malik olmayan ve hiçbir şey istemeye hakkı bulunmayan bir mahlûk hükmündedir.

Hint işçilerinin ve köylülerinin iddialarına, isyanlarına, iş tatillerine karşı İngilizler gülle yağmuruyla cevap veriyorlar. Bu suretle öldürülmüş yüzlerce Hintli cesedi, Hint halkının yüreklerini yaralar. Zulüm ve gaddarlık, insafsızlık ve küstahlık bununla kalmaz; İngiliz zabitleri sağ kalan Hintlileri yerde sürünmeye ve efendilerinin çizmelerini yalamaya zorluyorlar.

Şark Milletleri! Siz bilirsiniz, İngilizler, Türkiye'ye neler etti. İngilizler Türkiye'ye öyle bir sulh takdim ettiler ki Türk ili olan Anadolu'nun dörtte üç parçasını İngilizler, Fransa, İtalya ve Yunanistan'a veriyor. Kalan bir parçasından ise Türk halkı öyle bir vergi vermeye mecbur oluyor ki kıyamete kadar İngilizlerin borçlusu, İngiliz sermayesinin esiri olup kalıyor.

Türkler kendilerini öldüren bu sulh şartlarını kabul etmediler. Bunun üzerine İngilizler Türk âlemi için mukaddes olan İstanbul'a girip, Türk parlamenini(parlamentosunu) dağıttılar. Halkın önayak olan

başçılarını hapsedip ehemmiyetlilerini kurşuna dizdiler. Kalanlarını Malta Adası'ndaki eski kalenin karanlık ve nemli odalarına kapadılar. Şimdi İstanbul'da padişahlık eden İngilizlerdir. Bunlar Türklerin elinde ne varsa aldılar. Bankalarını, paralarını, imalathanelerini, fabrikalarını, demiryollarını, vapurlarını ellerinden aldılar. Anadolu'daki yolları tuttular ve bu hareketiyle fabrikaları olmayan Türkleri Avrupa'dan mal almaktan mahrum ettiler. Şimdi Anadolu'da ne el kadar bir bez, ne bir parça demir kalmıştır. Türk köylüsü gömleksiz gezmeye ve tarlasını tahta sapanla sürmeye mahkûmdur.

İngilizler Yunan ordusuyla İzmir Vilayetini, Fransız ordusuyla Adana Vilayetini, müstemleke ordusuyla Bursa ve İzmit'i işgal ettiler. Türkleri her taraftan çevirerek Türk memleketlerinin içerisine girmektedirler. Onlar yıllarla bitmez, tükenmez muharebelerle dağılmış Türk milletinin tükenmesine ceht ediyorlar.

İngilizler, Türkiye'de tuttukları yerlerde, Türk milletini musahhire ediyorlar. İstanbul'da bütün mektepleri ve Darülfünunu kışla yaparak Türkleri tahsilden mahrum bıraktılar. Türk gazete idarelerini kapadılar. İşçi teşkilatlarını dağıttılar. Türk fırkacılarını hapishaneye doldurdular. Bundan başka Türk ahalisini İngiliz polisinin keyfince ihtiyarına verdiler ki bunlar gündüzün İstanbul sokaklarında gezen fesli adamları değnekle dövmeğe kadar cesaret ediyorlar. İngilizlerin sözüne göre bir adam ki fes giyiyor, mademki Türk'tür, o alçak mahlûklardan biridir, kuldur, hayvandır ve ona köpek muamelesi yapmak layıktır.

İngilizler tarafından tutulan yerlerde, İngilizlerin Türklere muamelesi hayvan muamelesidir. Onları zorla işe götürüyorlar, onları cezalandırıyorlar, dövüyorlar, sövüyorlar, hülasa alçaklıkla, güçle kendilerine itaat ettirip onların sayıyla geçinmeğe başladılar.

Şark Milletleri! Bu İngilizler İran'da neler ettiler? Zalim Şah'ın ve mülk sahiplerinin aleyhine kalkan köylü isyanını bastırarak binlerce köylüyü kurşuna dizdiler, astılar. Halkın düşürdüğü Şah'ı, mülkdar hükümetini yeniden ihya ve tasdik ettirdiler. Köylülerin aldığı toprakları mülkdarlara geri verip köylüleri yeniden mülkdarların boyunduruğu altına soktular.

Sonra Şah Hükümetini sahte bir mütareke ile haincesine ellerine alıp, bütün İran'a ve İran ahalisine sahip oldular. Memleketin bütün servetini

elde ettiler. Şehirlere Hintlilerden asker koydular. İran'ı galip bir devlet hükümranlığıyla idare etmeye, sözde müstakil olan İran halkı(na) esirler kitlesi gibi muameleye başladılar.

Şark Milletleri!

Arabistan'da ve El-Cezire'de neler yaptılar? Bu müstakil İslâm memleketini, kimseye sormadan keyiflerince müstemleke ilan ederek Arap mülkdarlarını yerlerinden kovdular. Dicle ve Fırat'ın mahsullü vadilerini ve hayat için en lazım güzel otlakları, Musul ve Basra gaz (neft) kaynaklarını ele geçirdiler. Arapları hayat membalarından mahrum ederek, açlık zaruretiyle kendilerinin köleleri ve işçileri olmaya mecbur ettiler.

İngilizler Filistin'de de aynı rolü yaptılar. İngiliz zenginlerinin menfaati için Arapları, yerlerini Avrupalı muhacirlere vermek için topraklarından çıkardılar. Sonra Arapların nefretini teskin için, onları Avrupalı muhacirler aleyhine kaldırmaya başladılar. Bunun için de aralarında kin düşmanlık türetmeğe kalkıştılar. Böylelikle, her iki tarafı zayıf düşürerek üzerlerine hâkim olmak istiyorlardı. İngilizlerin Mısır'da yaptıkları da aynıdır. Burada yerli ahali yıllardan beri İngiliz zenginlerinin ağır boyunduruğu altında inliyor. Bu boyunduruk, ahaliyi öyle incitiyor ki halkın kan teriyle ehramlar yaptıran Mısır firavunlarının boyunduruğundan müessirdir.

İngilizler Hitay memleketini de cinayet ortakları Japonya ile paylaşıp kendilerine müstemleke ettiler. Menfaat ve kazançları uğrunda milyonlarca halkı ezmeye ve tiryâk(afyon) ile zehirlemeye başladılar. Japon askerleriyle el ele vermişler, en küçük inkılâp hareketlerini işitilmemiş dehşetlerle batırıyorlar. Halkın kovduğu zalimleri tekrar hükümranlığa yükselterek mazlum halkı azatlık dünyasına çıkmaktan mahrum ediyorlar. Onlardan istedikleri gibi menfaatlanmak için tahakkümler ve yoksulluklar içinde ezmek rolünü devam ettiriyorlar.

Kore'yi Japon sermayedarlarının ellerine teslim ettiler. Bu zenginler şimdi Kore halkını Japon ve İngiliz sermayedarlarına tabi olmaya mecbur ediyorlar.

İngilizler, Afganistan'da ne yapıyorlar? Hükümeti satın almışlar. Ahaliyi tazyik altında, cehalet içinde ezmekte ve uyutmaktadırlar. Bundan başka bu memleketi çöle döndürmek ve bu çöl vasıtasıyla esir

ve mustarip Hindistan'ı dünyadan ayırmak ve azatlık yollarını büsbütün kapamak istiyorlar.

Gürcistan'da ve Ermenistan'da İngilizler; altınlarının kuvvetiyle köylü ve işçi sınıflarını Taşnak ve Menşevik Hükümetinin tahakkümü altında yaşatıyorlar. Bu hükümetler kendi ahalilerini incitip zorla sermayedarların esirliğinden kurtulmuş Azerbaycan ve Rusya karşısına gönderiyorlar. Hatta Türkistan'a, Buhara'ya, Hive'ye, Azerbaycan'a, Dağıstan'a ve Şimali Kafkasya'yada istilacı İngilizler hulûl ve nüfuz ediyor. Onun kurnaz acenteleri mahkûm milletlerin kan teriyle vaktiyle toplanmış altınlarla her yerde canavar müstebitleri, hanları ve zenginleri müdafaa ediyor ve her yerde uyanmaya başlayan inkılâp hareketleriyle çarpışıyorlar. Milletlerin cahilliğinden, yoksulluktan, şerefsiz ve hayvani yaşayıştan kurtulmaması ve onları kurtulmayacak bir hal üzere saklamak! İşte İngilizlerin asıl maksatları budur. Çünkü Şark milletlerinin bu halde kalması İngiliz servet ve saltanatının kaynayıp aktığı bir kaynaktır.

Şark Milletleri!

Bütün dünyanın en mahsullü, ziynetli ve en çok servetli yerleri sizin elinizdedir. Bu yerler bir vakit bütün insanlığın hayat beşiği idi. Bütün cihanın halkını besleyebilirdi. Ya neden şimdi öz sakinlerini doyurmaktan ve giydirmekten aciz kalıyor? Her yıl on milyonlarla Türk, Fas, Hindu köylü ve işçileri bu mahsullü, zengin yurtlarında bir parça ekmek bulamayıp da başka memleketlere, uzak ve garip diyarlara göçüyor. Bunları yurtlarından çıkıp gitmeye zorlayan sebep nedir? Bunlar yuvalarından dağılıp gidiyorlar. Ve böyle yapmaya mecburdurlar. Çünkü yurtlarının toprağı, bankaları ve fabrikaları, sanat ve ticaretleri İngilizlerin elindedir. Yurtlarında hiçbir şeyleri yok, hiç(bir) şeyi idare edemezler. Çünkü onlara İngiliz sermayedarları amir ve hâkimdir.

Şimdiye ve muharebeye kadar hal böyle idi. İstilacı İngiltere, Alman, Fransız ve Rus istilacılarla mübarezeye mecbur bulunduğundan, pençesini Şark milletlerine serbestçe atmaktan çekiniyordu. Çünkü bu yırtıcılardan bunların varlığından ve nüfuzundan korkuyordu. Şimdi ise düşmanlarını ezdi, zayıf düşürdü ve bu mânialar ehemmiyetten düştüğü için kendisi Avrupa ve Asya'nın tek hükümranıdır. Ve bundan dolayı hükümetini çeviren sermayeperestler kurt gibi iştahlarını artırarak, per-

vasız ve manasız dişlerini ve tırnaklarını Şark milletlerinin yüreklerine batırıyorlar.

Çok kazanmak ve iyi yemek istiyorlar. Bundan başka Avrupa'nın inkılâp ruhlu işçileri artık kul olmaya razı olmuyorlar. Onlarda iyi yiyip, iyi giyinmek istiyorlar. Bed havada işlemek istemiyorlar. Hâlbuki bu hain canavarlar servetlerini çoğaltıp iyi maişetlerini devam ettirmek için Avrupa işçilerini inkılâp hareketine götürecek şeylerden saklamağa bunu yapabilmek için de onlara hediyeler verip büyüklerini aldatmak ve satın almak lazım geliyor. Bunun içinde İngiliz sermayedarına yeni yerler, mübarezeden aciz yeni kullar lazımdır. İşte bu yerleri Şark memleketlerinde ve bu kulları Şark milletlerinde buluyorlar.

İngiliz sermayedarları Türkiye, İran, El-Cezire, Arabistan, Mısır ve Afganistan köylülerini, rençperlerini topraklarından çıkarıp yerlerini ucuz bir kıymetle almak düşüncesindedirler. Şimdiye kadar aldıkları yerlerde ise çiftlikler ve mülkler vücuda getirip, yersiz kalan köylüleri bu yerlerde esir gibi çalıştırmak istiyorlar. Türkiye'de, İran'da, El-Cezire'de aç ve sefil Türk, Arap ve İran yoksullarının ucuz zahmetiyle fabrikalar, sanathaneler, demiryolları yaptırıp, yeraltı madenlerini işletmeyi kuruyorlar. Fabrikaların büyük istihsalleriyle yerli sanatları yok edip Şark memleketlerinin milyonlarca sanatkârlarını el kadar ekmek kazanıp yaşamaktan mahrum ve aç, sefil sokaklarda sürünmeye mahkûm edeceklerdir. Büyük ticaret şirketleri ve ecnebi müesseseleri teşkil edip küçük alışverişçileri iflasa düşürmek ve tamamıyla yoksullar sınıfına atmak istiyorlar.

İşte İngiliz zenginlerinin maksadı: Bütün Şark halklarını fakirletmek, rençperin tasarrufunu mahvetmek ve bu suretle bütün sanatkâr küçük tacir, köylü, işçi sınıfını kendi fabrikalarında, maden ocaklarında çalıştırmak, az pul ile kan ter içinde her saat yavaş yavaş öldürerek kendi altınlarını çoğaltmak ve bütün Şarkın ıstırabı, sefalet ve felaketi karşısında şahane yaşamak!

İşte; İngiliz istilacılarının Şark ellerine hazırladığı, korkunç karanlık ve kanlı İstikbal!

İngiltere'nin 40 milyon halktan ancak bir parçası hâkim ve müstefid; kalan 39 milyonu ise ta'yin gören işçi, köylü ve rençperlerden ibaret. Bu bir milyon ve böyle bir İngiltere, bütün dünyanın yarısı sayılan 800

milyon Şark ahalisini esirlikte yaşatmak istiyor. 39 İngiliz işçisini zorla işleten bir İngiliz sermayedarı, aynı zamanda 2000 Türkiye, El-Cezire, İran, Hindistan, Mısır işçi ve rençperini işletmek diliyor. Demek ki, bu aç, çıplak yaşamak zevkini ve bahtiyarlık duygusunu duymayan ve duymamaya mahkûm iki bin insan bütün ömrünü hiç çalışmak istemeyen, hazır yiyici bir İngiliz zenginine çalışmakla geçirecek! Ve ancak bu maksat için dünyaya gelmiş oluyor!

Şunu da söylemeliyiz ki İngilizler bu maksada nail olabilirler. Çünkü onlarda utanma, korku veya acıma gibi insanlığın hâsselerinden olan bir duygu yoktur. Onlarda yalnız kazanmak, yemek, yutmak, kasa doldurmak hıncı vardır. Sekiz yüz milyon insanın açlığı, sürünmesi, kanı, ölümü onlar için düşünülecek bir şey değildir. Onlar için her ne olursa olsun, cepleri dolsun, bütün zulümlere ve ölümlere rağmen bu lazımdır. Bunu elde etmek için İngiliz zenginleri Şark milletlerini boğazlarından tutup karanlık bir istikbale atmak istiyorlar. Bu istikbalde Şark milletlerinin dağılması asırlarca hukuksuz, haysiyetsiz esir kalması var. Eğer bugünkü zalim, mütehakkim ve canavar İngiltere Hükümeti kuvvetten düşüp yıkılmaz da, aksine Şark illeri üzerindeki hâkimiyet zincirlerini sağlamlaştırırsa bir avuç İngiliz bankerleri yüzlerce milyon Şark işçi ve rençperini perişan edeceklerdir. Şark milletlerinin istikbali bundan başka bir şey değildir.

Lakin! Buna izin verilemez; bu maksada yol yoktur! Gaddar ve istilacı İngiliz Hükümetini idare eden sermayedarların maksadı aksine, Şark milletlerinin teşkilatlı işçi, rençper ve köylüleri yaşayacak, payidar olacaktır. Bunlar Komünist Beynelmilelinin ve inkılâpçı işçiler birliğinin kızıl bayrağı altında toplanarak, Şarkı ve bütün dünyayı, bütün insanlığı zulmün pençesinden ve kirli menfaatin kirli ellerinden kurtaracaktır.

Şark Milletleri Vekillerinin Birinci Kurultayı İngiltere'yi idare eden sermayedarlara ve kanlı arzularına karşı yüce sesle bağırıyor: Buna asla yol yoktur!

Siz köpekler, siz bir avuç zalim yığını yüz milyonlarla çok ve büyük Şark işçi ve rençperlerini ezip kendinize kul edemeyeceksiniz! Siz ağzınıza vücudunuzdan büyük lokma almışsınız. Bu lokma sizi boğacaktır. Şark milletleri yerli ve yabancı sermayedar canavarların baskısı altında yüzlerce yıl cahil kaldılar. Fakat Cihan Muharebesi'nin gürleyişi ve cahil

Rus halkının boynundaki zincirleri parçalayan inkılâbın patlayışı onları derin ve karanlık uykudan uyandırdı. Onlar ayılıp kalkıyorlar ve üstlerindeki yüzlerce yıllık paslı tozları silkiyor ve silkiniyorlar. Onlar uyanırken insanı bir ses kendilerini "*Cihat*"a çağırıyor. Ve onlar bunu işitiyorlar. Bu ses bizim sesimizdir. Bu ses Üçüncü Beynelmilelin kızıl bayrağı altında Garp işçi ve inkılâpçı kardeşleriyle birleşmiş olan Şark memleketleri vekillerinin sesi, Birinci Şark Kurultayının tantanalı ve yüce sesidir!

İşte biz Türkiye, İran, Afganistan, Belucistan, Hindistan, Mısır, Kaşgar, Çin, Hindçini, Japonya, Koreya, Azerbaycan, Gürcistan, Ermenistan, Dağıstan, Şimali Kafkasya, Arabistan, El-Cezire, Suriye, Filistin, Türkistan, Buhara, Hive, Fergana, Tataristan, Başkırdistan, Kırgızistan ve diğer birçok memleketlerin çalışan sınıflarının vekilleri birbirimizle ve Garbın inkılâpçı işçileriyle birleştik. Halkımızı cihada çağırıyoruz ve diyoruz ki:

Ey Şark Milletleri! Birçok defa biz hükümetlerimizden cihada davet sesleri işittik. Birçok defa Peygamberin yeşil bayrağı altında harp meydanlarına koştunuz. Lakin bütün bu cihatlar yalan ve fesat idi. Çünkü sizin zalim ve mürtekib hâkimlerinizin şahsı menfaatlerine hidmet ediyordu. Fakat siz işçi ve rençperler, köylüler her defa bu harplerden sonra kul ve dilenci kalıyordunuz. Siz başkalarının yaşaması için servetler ve saadetler kazanıyordunuz. Kendiniz ise hiçbir vakit hiçbir şeyden faide bulmuyordunuz. Şimdi biz Komünist Beynelmilelin kızıl bayrağı altında sizi birinci defa olarak hakiki cihada çağırıyoruz. Biz sizin öz menfaatiniz için, öz azatlığınız için ve öz dirliğiniz için çağırıyoruz. Sizi Avrupa'da kalmış son kuvvetli istilacı, yırtıcı İngilizlerden kurtulmaya çağırıyoruz. Biliyor musunuz, o İngiliz Şark milletlerini avlamış, kullara, dilencilere döndürmüş ve bütün Şark ve İslam âlemine kara kanatlar germiştir. Şark ilini dağıtmak ve onun naaşından gıda alarak yaşamak istiyor.

Ey Şark Milletleri! Kendinizi kurtarınız. Azatlık uğrunda bu canavarlarla çarpışınız.

Hepiniz tek bir insan gibi ayağa kalkıp İngiliz haydutlarına nefret ve gazapla koşunuz!

Kalkınız! Kalk, ey açlıktan ve meşakkatten yorulmuş Hint işçisi!

Kalk, ey vergi ve jandarma eli altında ezilen Anadolu köylüsü!

Kalk, ey mülkdarlar pençesinde boğulmuş İran halkı!

Kalk, ey mahsulsüz dağlara kovulmuş Ermeni işçisi!

Kalkın, ey kumsal çöllerde yitirilmiş ve İngilizlerin eli altında bütün dünyadan ayrılmış Araplar ve Afganlılar!

Hepiniz umumi ve tek düşmanınız olan İngiliz istilacılarına karşı çarpışmaya kalkınız; Cihadın al bayrağı yükseklerde dalgalanıyor...

Şark milletlerinin azatlığı için, beşeriyetin mütehakkimlerinden kurtulması için, kavimlerin dillerine, dinlerine, renklerine bakmayarak beraberliği ve birliği için, bir olması ve bir kalması için mukaddes kavgaya, cihada koşmalısınız! Cehalette kalan memleketler namına, dünyanın zalim ve mazlum diye bölünmesi kaidesinin mahvolması namına, milletlerin müstakil yaşaması namına cihada doğru, cihada doğru! Bütün insanların, sermayedar ve istilacıların boyunduruğundan kurtulması ve bir halkın başka bir halk üzerine hükümranlığının ve insanlık arasında kirli istifadelerin ve kanlı menfaatlerin silinip temizlenmesi için cihata, cihata! Avrupa'nın istilacı ve sermayeperest haydutlarını, ülke yağmacılarını çiğnemek ve yüzlerce yıldır mazlum Şark milletlerini sıkıp boğan cihangir İngiltere'yi yıkıp devirmek için cihata koşalım, cihata yürüyelim!

Azat yaşamak, azat kalmak, Şark milletlerini bahtiyar etmek ve milyonlarca İngiliz işçi ve köylülerini kurtarmak yolunda cihat için ayağa kalkmalı.

Ey Şark Milletleri, bu cihata sizinle beraber Garbin zulüm görmüş inkılâpçı işçileri de koşup gelecek, size yardım edecek, sizinle beraber öleceklerdir. Bunu size temin eden, Birinci Şark Kurultayıdır!

Yaşasın mazlum Şark ve Garbın işçi ve rençperlerinin birleşmesi!

Yaşasın boyunduruk altında ezilen ve kirli menfaatlere kurban edilen işçiler birliği! Yaşasın onun erkân-ı harp karargâhı olan Üçüncü Beynelmilel!

Yaşasın Şark milletlerinin ve bütün dünya işçilerinin cihangir ve yağmacı İngiltere'ye karşı cihatı sönmez ateşlerle yansın ve parlasın.

Şark Milletlerinin Birinci Kurultayı Reisi: Zinovyev

İdare Azaları

Türkiye'den:	Mustafa Suphi, Tahsin Bey
İran'dan:	Haydar Han
Hindistan'dan:	Açariya, Nezir Sadıki
Afganistan'dan:	Ağazâde, Azim
Hitay'dan:	Van İn
Anadolu'dan:	Hafız Mehmet
Azerbaycan'dan:	Neriman oğlu, Elçi oğlu, Musa oğlu
Buhara'dan:	Mehmed oğlu
Hive'den:	Mollabekcan, Rahman oğlu, Abdullah oğlu
Dağıstan'dan:	Korkmaz oğlu, Seraceddin Kardaş oğlu
Ermenistan'dan:	Kastanyan
Gürcistan'dan:	Mahadze[143]
Terek Vilayeti'nden:	Digurof
Şimali Kafkasya'dan:	Alizâde
Türkistan'dan:	Ars oğlu[144], Abdurreşid oğlu, Kara oğlu
Semerkant'tan:	Kara Taci
Taşkent'ten:	Narbutabey oğlu
Fergana'dan:	Mahmud oğlu
Türkmenistan'dan:	Niyaz Kuli
Kırgız'dan:	Kubay oğlu
Tatar Cumhuriyeti'nden:	Yenikey oğlu
Kalmık Cumhuriyeti'nden:	Amur Sana

Katipler:

A(O)strovski, Abdülhamid Yunusoğlu, Melikoğlu, Mahmud Han, Ahmed Hanoğlu.

143 Yanlış yazılmış olmalı. Doğrusu Maharadze'dir.

144 Rıskulov olması gerekir.

5- Şark Milletleri Kurultayının Reisi Yoldaş Zinovyef'in Başlangıç Nutku

Yoldaşlar!

Komünist Beynelmilel bu Şark Milletleri Kurultayının maksat ve vazifelerine acaba ne nazarla bakıyor; benim vazifem bunu size beyan etmektir.

Komünist Beynelmilel İkinci Kongre hazırlandığı ve azalarının büyük kısmı Moskova'da toplandıkları zaman böyle büyük kurultaya lüzum görülmüştü. Bu azalar Beynelmilel İcra Komitesiyle birlikte birtakım memleketler namına size müracaat etti ve bu kurultayı Bakü'de vücuda getirmemizi diledi. Şimdi hepimiz böyle büyük mecliste bulunmaktan memnun ve şevkliyiz!

Beynelmilel İkinci Kongreye Avrupa ve Amerika'nın 37 memleketine mensup komünist rençper ve amele vekilleri iştirak ettiler. Moskova'daki içtimada Şarkın ayrı ayrı nümayendeleri de var idi. Fakat bugün biz, bütün Şark zahmetkeşlerinin vekâletini daha büyük bir külliyetle bir yere toplamış bulunuyoruz ve itikad ediyoruz ki, bu günlerde Moskova'daki işlerini bitirmiş olan kongre kurtuluş mücadelesi tarihinde faaliyetinin ikinci kısmına başlamış oluyor.

Bugün "Beynelmilel", cihan tarihinde birinci defa olarak Şarkın yirmiden ziyade milletlerinin vekillerini bu tavan altına topluyor ve biz bundan dolayı büyük bir iftihar ediyoruz. Nasıl duymayalım ki bu milletlerin bir kısmı, şimdiye kadar, birbirine karşı kin ve düşmanlıkla yaşıyordular, bir kısmı da birbirini pek az tanıyordular ve insanlığı yakıp kavuran meseleleri birlikte göz önüne alıp birlikte danışmaya ve çareler düşünmeye mecal bulamıyorlardı. Bunun içindir ki biz bu kurultayı en büyük tarihi bir hadise kaydediyoruz.

Bugün, yalnız Avrupa ve Amerika'daki terakki amele ve rençperlerin gözleri açılmış değildir. Biz öyle bir zamanda yaşıyoruz ki Şarkın adamları birer birer değil amele ve rençperleri yüz binlerle, milyonlarla uyanıyorlar, bütün cihan halkının büyük bir kısmını teşkil eden bunlar, ancak bu Şarklılardır ki sây ile sermaye arasındaki dava ve muhakemeyi kati surette hitama erdirebileceklerdir.

Yoldaşlar! Biliyorsunuz ki bu kurultayı, bir fırka teşkilatı olan Komünist Beynelmilel davet etti. Bununla beraber burada yalnız komü-

nistler değil, belki yüzlerce (vekil)ler vardır ki onların komünist fırkalarıyla hiç alakaları yoktur, fırkasızdırlar. Bundan başka içimizde öyle kitleler de olabilir ki başka fırkalara mensuptu(r)lar. İlk bakışta bu, usulsüz bir iş görünebilir ve denebilir ki nasıl oluyor da fırka teşkilatı fırkasızların da girecekleri bir kurultayı toplayıp; hususiyle bunda ekseriyetinin fırkasızlardan teşekkül etmesi ihtimali de vardır.

Bu kaidesizlik, bu zıddiyet ancak şekildedir. Hakikatte ise bu Komünist Beynelmilelin arzusuna, düşüncesine ve faaliyetine tamamıyla uygundur. Şark milletlerinin bu toplanmış vekillerinden birer birer "-Komünist Fırkasına ve Beynelmilele dâhil misin, değil misin?" diye sormak için değildir. Sizden sormuyoruz ki "-Hangi fırkaya mensupsunuz?" Biz yalnız soruyoruz ki "- Sen zahmetkeş misin? İşleyenler sınıfında mısın? Sen dâhili harbin bitmesini istiyor musun? Zalimlerin pençesini kırmak diliyor musun?" Bize bu kâfidir. Bundan ziyadesi lazım değildir, sizden fırka pasaportu istemiyorlar. Bizim şimdi toplanmamız bütün dünyanın önünde duran meseleleri konuşmak ve danışmak içindir.

Yoldaşlar! Ölmüş İkinci Beynelmilel ile her gün büyüyen Üçüncü Beynelmilel arasındaki dava dar bir fırka davası değildir. Bu yalnız bir fırkaya mensup adamların endişe edeceği bir mesele değil, say ile sermaye arasında büyük bir mübahasedir ki işleyen her adama aittir. Rusya'da da okuyup yazmak bilmeyen karanlık ve akıl faaliyetinden mahrum rençperler var ki siyasi hayata ancak şimdi göz açıyorlar. Kasaba ve köylerde Üçüncü Beynelmileli ve onun zahmetkeş halkı zenginler boyunduruğundan kurtarmak için çabaladığını istememiş rençper yoktur. Biz inanıyoruz ki Şark âleminde de vakit yaklaşmıştır. Dünyada Üçüncü Beynelmilelin adını duymamış ve yoksul Şark işçilerinin kurtulması için çalıştığını işitmemiş hiçbir kasaba, hiçbir büyük köy ve fikir sahibi hiçbir rençper bulunmayacaktır. Yoldaşlar, buna sebep şudur; şimdiki hayat say ve amelenin hür olmasını istiyor ve her rençper ve ameleyi, bu araştırıp tahkik etmek için zorluyor.

Ben size açık bir misal gösterebilirim: İkinci Beynelmilelin ne olduğunu bilmek istiyor musunuz? Cümlenizin kâfi derecede tanıdığınız mamur Gürcistan'a bakınız. Gürcistan mücessem İkinci Beynelmileldir. Bu memleketin hükümetçileri İkinci Beynelmilelin göze çarpan mümessilleri Menşeviklerdir. Gürcistan rençperi Menşevik Hükümetinin manasını tamamıyla hissediyor ve toprağa asla malik olamıyor. Bunun

manası şudur ki zincirli muti köpekler gibi, zenginlerin ağalıklarını koruyan haydut çetesi hükümetin başındadır. Bunun manası şudur ki Gürcistan'ı tepsi üzerinde İngiliz kapitaline peşkeş etmeye her dakika hazırlanmış herifler idare etmektedir. (El vurmalar, alkışlar). Bunun manası şudur ki Gürcistan'ı idare eden adamlar iktidar sahibi, bir Fransız, bir İngiliz, bir İtalyan generali önünde karınları üstünde sürünmeye hazırdırlar ve Çar Hükümetine de muhabbet ve itaat göstermeleri için bir göz işareti kâfidir. Nasıl ki Denikin çok kuvvetli göründüğü ve Şûra Hükümeti mahvolacak sanıldığı zaman Denikin'e de meyil gösterdiler. İkinci Beynelmilelin en önde elebaşısı Almanya'da işçi, rençper binlerce fakiri öldüren cellat (Kautsky)'dir. Gürcistan'da ise (Cordanya/Jordania) ve onun adamlarıdır ki fukara derilerinden kendilerine kayış ve kamçı yapmaya hazırdırlar. (Gürültülü el vuruşlar).

Gürcü amele ve rençperlerine Cordanya siyasetini Gürcistan'ın istiklali ve milli menfaatlerinin müdafaası namı altında takdim ediyorlar. Fakat bu rençperlere bundan ne fayda var. (Gegeçkori) takımı Gürcistan'ın istiklalinden konuşurken bülbül gibi okuyorlar. Hâlbuki toprak yine evvelki gibi zenginler elinde kalıyor. Hâlbuki zulüm ve gadr eskisi gibi şimdi de devam ediyor. Hâlbuki her İngiliz generalinin çizmesi, her dakika Gürcü amele ve rençperlerinin boğazına ve yatağına basabiliyor.

İşte yoldaşlar, İkinci ve Üçüncü Beynelmilel arasındaki mübahase budur.

İkinci Beynelmilel varlığının en iyi zamanında bile şu akılda idi: "Medeni Avrupa" "Vahşi(Barbar) Asya"ya vasi ve efendi olabilir ve olmalıdır. Hele 1907 yılında İştutgart(Stuttgart)'taki beynelmilel kongrede resmi sosyal demokratlar (yani Menşevikler) çoklukla beyan ettiler ki; "temdin" adını verdikleri müstemlekât politikası lazımdır. Akıllarınca bu insaniyet-perver medeni adama yakışan bir politika oluyor. Hakikatte ise maksatları zenginlere arka ve politikalarına müdafaacı olmaktı. O politika ki müstemlekelere (frengi) hastalığı ve ahlaksız zabitler hediye ediyordu. O politika ki emperyalistlere tabi olan memleketleri kendilerini soyan ve kanlarını emen burjuvazinin ahirine döndürüyordu.

İkinci Beynelmilel daha 1907 senesinde sözünü saklamadan söylüyordu ki renkleri sarı ve siyah olan işçileri soymak için renkleri beyaz

olan burjuvaziye yardım etmelidir. Vakta ki 1914 Muharebesi başladı. Baştanbaşa vücudu çürümüş olan bu İkinci Beynelmilel kendini burjuvaziye sattı, kendisi ise oyun kâğıdından yapılma evcik gibi yığılıp yok oldu.

Komünist Beynelmilel daha varlığının ilk gününde söyledi ki: "Asya'da Avrupa'dan dört defa ziyade sekiz yüz milyon insan yaşıyor. Biz rengi beyazdır, sarıdır yahut siyahtır demeden bütün insanları hürriyete kavuşturmak isteriz. Bir adamın kazancını başka adamın zoraki hilelerle istismarı(nı) ortadan kaldırmak istiyoruz. Bunu anlamayanları sosyalist saymıyoruz. Biz burjuvaziye yardım edenlere yahut mazlum milletlere yardım etmek fırsatı gelince meydandan kaçanlara harp ilan ediyoruz. Biz o raydayız ki bütün dünya(yı) ezip boğan sermayedarlarla pençeleşmek için Zenci (Negrlara) bütün zahmetkeş insanlara, zulümden ve sefaletten canı dudağa gelmiş insanlığa nizam vermeli, onları büyütüp yetiştirmeli, teşkilata sokmalıdır. Biz bunu yapacağız!"

İşte bunun içindir ki Üçüncü Komünist Beynelmilelin 2'nci Kongresinde işlerimizi bitirdiğimiz zaman biz yemin ettik, 37 memleketin komünistleri namına (manifest) neşreyledik.

Bütün dünyanın amele ve rençperlerine hitaben yazdığımız bu (manifest)(te) şu sözleri söyledik: "Hangi sosyalist ki doğrudan doğruya veyahut dolayısıyla bazı milletlerin muhtar vaziyetine, başka milletlerin zararına olarak arka veriyor, yardım ediyor, müstemlekât esaretiyle birleşiyor, ona tahammül ediyoruz, cinsçe, deri ve renkçe muhtelif milletler arasına, kan gibi haksız alçakça bir zıddiyet koyuyor, ana memleketin burjuvazisine müstemlekelerin mahkûmiyetini saklamak için yardım ediyor ve müstemlekelerin silahlı kıyamına muavenetten onları men ediyor, Londra'nın zengin hükümetçileri aleyhine İrlanda, Mısır ve Hindistan kıyamlarına arka çıkmıyor, öyle sosyalist idama değilse de rüsvâylık damgasına müstehaktır. Ve hiçbir halde ne "mandat"a ve ne "proletarya"nın itimadına layık değildir.

Bizim sözümüz ve ayinli yeminimiz işte budur. Biz böylece Avrupa ve Amerika amele ve rençperleri karşısında yemin ettiğimiz gibi Şark zahmetkeşlerinin buradaki vekilleri huzurunda da bunu tekrar ediyoruz: Biz kapitalin soyduğu ve istismar ettiği memleketlerin işçi külliyetlerine ve bütün mazlum milletlere borçlarını ve vazifelerini bir an bile unutan adamlarla, ölünceye kadar dövüşeceğiz ve çarpışacağız...

Yoldaşlar! Komünist Beynelmilelin bütün Şark milletleriyle ve zulüm gören külliyetlerin cümlesiyle kardeş olmak istediğini size söyledim, böyle bir ittifakı, zannederim ki sizde istersiniz, bunu istemek sizin elinizden gelmez. Şimdi Avrupa proletaryası her adımda görüyor ki tarihin cereyanı Şark ve Garp amelesini birbirine bağlamıştır. Her iki taraf ya birlikte galebe eder, ya birlikte mahvolur.

Almanya'nın ve başka memleketlerin ameleleri her adımda görüyorlar ki burjuvazi sıkıntıya düşer düşmez, Avrupa amelelerinin üstüne renkli askerleri saldırıyor. Bu saatte İtalya burjuvazisi kendi amelelerini şöyle korkutuyor: Eğer kıyam ederlerse, İtalya sermayedarlığı üzerlerine renkli asker sevk edecektir.

Avrupa amelesi İkinci Beynelmilele inandıkları zaman onu anlamıyorlardı. Şimdi ağır tecrübelerle şunu öğrendiler: Her ne suretle olursa olsun, Şarkın ve bütün dünyanın çalışan halkıyla sıkı bir ittifak yapmaya muhtaçtırlar. Şarkın milyonlarla işçileri de, bu hakikati anlamaları lazımdır. Evlerinize gittiğinizde birinci vazifeniz şudur: Her rençpere ve ailesine, her çobana, her işçiye, her köylüye ve sizi dinleyecek her adama anlatınız ki biz birbirimizden ayrı bir adım bile atmayız ve proletarya kuvvetleri, hala kuvvetli olan düşmanı çiğneyip yenmek için Şarkın bütün çalışan kuvvetleriyle birleşmelidir.

Bu kurultayımızın birinci vazifesi milyonlarla rençperi uyandırmaktır ve onlara anlatmak gerektir ki yeni rençper sınıfları vücuda getirmek için onları kuvvetlendirmek ihtiyacı var ve dünyanın muntazam, terakki ve teşkilatlı amele sınıfıyla dostluk ve kardeşlik ittifakı yapmadan, şimdiki felaketten kurtulmanın yolları bulunamaz. Bu ittifakın bulunmadığı yerde ancak felaket bulunur. Bu ittifakın bulunduğu yerde ise dünyanın zalim soyguncularına, yıllardan ve asırlardan beri sizi ezen ve alçaltan İngiliz ve Fransızlara katiyen galebe çalmak var, bu şüphesizdir.

Yoldaşlar! Üçüncü Beynelmilel birinci beyanatıyla gösterdi ki şimdiki dünya halkı ikiye bölünüyor: Hâkim ve muhkem; mahkûm ve maznun. Bu hakikati mahkûm milletlere söylemekten İkinci Beynelmilel çekiniyordu. Ve umumi müsavattan, birlik ve beraberlikten dem vuruyordu. Hayat meydanında işin hakikatini düşünmüyordu. Bu hakikati, Moskova'daki Komünist Beynelmilel İkinci Kongresinde bir kere daha göz önüne getirdi ve dünyanın (zalim ve mazlum) diye ikiye ayrıldığını bir kere daha yâd etti.

Yoldaşlar! Daha muharebeden evvel ve muharebe içinde bu noktaya dikkati celp edecek fırsatlar bulduk. Eserlerimizin birisinde (meseleye merakı olan bunu "Muharebe ve Sosyalist Buhranı" adlı kitabımda okuyabilir) adetlerle gösteriyorduk: Harpten evvel dünya böyle taksim olunuyordu. "Büyük devletler" denilen altı devlet, ahalileri 437 milyon olduğu halde bir milyar 220 milyonluk büyük bir kısım dünya halkını esaret altında bulunduruyordular. Bu hal muharebenin sonuna kadar devam etti, şimdi ise daha çok fenalaştı. Bu büyük devletlerden bazısının layık olduğu mevkie düştüğünü siz biliyorsunuz. Şimdi büyük soyguncu devletlerin sayısı azdır: İngiltere, Amerika, Fransa, Japonya. Bu dört büyük soyguncu, Lenin Yoldaş'ın kongremizde yaptığı hesaba göre, dörtte bir milyar ahalileri ile bir milyar 250 milyon insanı zulümlerinin pençesi içinde boğuyorlar. Bende zikrettiğim kitabımda, hesap ettim ki İngiliz kavminin ancak yüzde beşi büyük servet sahibidir. Bu yüzde beş, kalan yüzde doksan beşi bundan başka, her İngiliz diğer milletlerden Hintli, Çinli, İranlı ilh. sekiz yüz doksan adamı zulüm ve tahakküm altında ezip inletiyor. Her sermayedar İngiliz ferdi, yüze yakın İngiliz işçisini ve zulüm çekerek müstemlekelerde yaşamaya mahkûm birkaç yüz ameleyi kendine su taşımaya mecbur ediyor. Muharebeye kadar hal böyle idi, şimdi de böyledir. Öyle ise bizim kurultayımızın vazifesi budur: Bu hesabı göz önüne alın ve her bir zahmetkeşe anlatın. Her İngiliz sermayedarının yalnız yüzlerce İngiliz amelesini değil, belki binlerce İran, Türk... Ve bütün Şark rençperlerini kendisi için su taşımaya mecbur etmesinden şu netice çıkar: Zulüm altında inleyen bir buçuk milyar insanoğluna her şeyden evvel birleşmek vazifesi düşer. O zaman dünyada hiçbir kuvvet olamaz ki, sizi İngiliz yağmacılarının eli altında yaşamaya mecbur edebilsin. Bütün cihan komünistlerinin vekilleri yüzlerini size çevirip bu muhik ve muhakkak mübarezede size kardeşçe yardım elini, işte bu maksatla uzatıyorlar ve biz hararetle iman ediyoruz ki Avrupa ve Amerika amelesinin uzattığı bu eli sizler sadakatle kabul edecek ve bize dostça el sıkmakla cevap vereceksiniz! (El vurmalar).

Biz Şark milletlerinin bazı yerlerde, kendi kusurlarından ileri gelmeyerek ve pek masum olarak çok geride kaldıklarını biliyoruz. Onlar marifet ziyasından uzakta ve karanlıktadırlar. Yanlış ve boş şeylere inanmak zihniyetiyle paslanmıştırlar; cinlere, şeytanlara inandılar. Gazete okuyamadıklarından cihanda ne olup bittiğinden haberleri yoktur. Hıfz-ı

sıhhatin en iptidai faidelerini anlamıyorlar. Buna yalnız emperyalizmin vicdansız uşakları gülebilirler. Hâlbuki bu acınacak halleri, okuyup yazmak bilmeyişleri bedbaht Türkiye ve İran işçi halkının suçu, günahı değildir. Bu şüphesiz onların felaketlerinin belası ve neticesidir. Cahil olması zulüm altında ezilen ve ezdirilen Hintlinin kabahati değildir. Paris ve Londra burjuvazisi rençper Hintliyi, Türkiye ve İran'ın yoksul halkını cehalet karanlığında yaşatmak için her an çareler, melanetler, şeytan(lık)lar düşünür.

Avrupa ve Amerika'nın çok medeni, pek münevver ve teşkilatlı amelelerinin vazifesi Şarkın geride kalmış zahmetkeşlerine yardım etmektir. Onlara gülmemeli, kendi tefevvuklarına kurulup, büyüklenip de efendilik satmamalıdır. Mağrurluğun yeri değildir. Bugün lazım olan şudur: Onların geride ve karanlık içinde bulunmalarından dolayı ruhunla gam çekmelisin, onlara imdat elini uzatmalısın ve elden gelen yardımlarının hepsini yapmalısın! Onlara silah kullanmayı öğretmelidir ki bununla, Londra, Paris saraylarında ve bankalarında oturan medeni ve beyaz canavarlara hamle edebilsinler. Toprağı ellerine almaları için Rus zahmetkeşlerinin yaşattığı büyük inkılâbı devam ettirebilmeleri için onlara yardım etmeli, arka vermelidir.

Şarkın bazı yerlerinde ruhanilerin, mülkdarların ve eski usul idareci derebeylerinin hile yapmakta mahir olduklarını biz biliyoruz. Onlar rençperin ağzına öyle bir parmak bal sürerler ki, rençper "toprağı aldım" sanır, hâlbuki hiçbir şey almamıştır. Biz bu hile perdesini yırtmalı ve Şark rençperlerinin de Rus rençperleri tarafından yapılan işçi-ekinci inkılâbı gibi bir inkılâp yapmalarına meydan açmalıyız.

Rus rençperleri bundan yarım asır evvel satın alma köle idiler. Şimdi bile büyük bir kısmı cahil ve satın alma Rus rençperinin yaptığını İran, Türkiye, Çin, Hindistan, Ermenistan ve başka memleket rençperleri yapamasınlar? Bu mümkün değildir.

Biz iman ediyoruz ki bütün Şark rençperleri Garbın müterakki amelelerinin mahirane idaresi altında on milyon, yüz milyon rençperi uyandırıp ayağa kaldırabilirler. Bunun neticesinde hakiki toprak inkılâbı vücuda gelir. Büyük mülk sahipleri yok olup meydan temizlenir. Vergilerden, borçlardan ve zenginlerin yoksul işçileri soymak için çevirdikleri manevralardan, hilelerden eser kalmaz ve toprak işleyenlerin eline geçer.

İşte Komünist Beynelmilel size bu maksatla müracaat etmiştir...

Proleteryat size, toprağı hükmünüze geçirip bütün dünya milletlerinin hür mesud ittifakını vücuda getirmeniz için yardım etmek istiyor...

İşte ideali sağlam her Avrupa amelesinin yüreğine yazdığı ve sizin de bugünden itibaren oğullarınız olan Şark rençper halkının yüreklerine yazacağınız program:

Yoldaşlar! Bizim kongremiz Moskova'da şöyle bir meseleyi müzakere etti: İçtimai inkılâp, daha sermayedarlık devrini geçirmemiş olan Uzak Şark'ta, vücuda gelebilir mi? Öteden beri böyle bir fikir vardır, bunu siz bilirsiniz sosyalizm meselesini meydana koymak için zemini hazırlanmış olmalı; bunun için de, önce her memleket kapitalizmden geçmeli, büyük fabrikalar ve büyük servet sahipleri vücut bulmalı ve ameleler mutlaka şehirlerde toplanmış olmalıdır.

Biz böyle düşünmüyoruz. Rusya gibi bir memleketin sermayedarlığın pençesinden kurtulduğu ameleler proletarya inkılâbı meselesini halletmek devresine girdikleri vakitten beri bu fikirde değiliz. Biz diyebiliriz ki Çin, Hindistan, Türkiye, İran, Ermenistan doğrudan doğruya şûra hükümet usulü için mücadeleye başlayabilirler ve başlamaları zaruridir. Burada bir açık nokta var: Avrupa amelesi iktidarı ellerine, Türkiye'yi, İran'ı ve başka memleketleri soymak için almıyorlar, onlara yardım etmek için alıyorlar. Mademki bu böyledir; bu memleketler şûra inkılâbına şimdi hazırlanabilirler ve esasen buna, yani zengin-fakir bölümü kaidesini dünyadan kaldırıp işleyenler devleti vücuda getirmek ve bütün cihanın mütekâmil teşkilatlı işçileriyle sıkı bir ittifaka girmek için hazırlanmaya mecbur ve muhtaçtırlar.

Bu mesele münasebetiyle sizin önünüze şu suali getiriyoruz: Şarkta devletin ve teşkilatının tarzı ne olacaktır? Biz o neticeye geldik ki şehir işçileri olmayan yerlerde de şûralar teşkil edilmelidir. Böyle cemiyetlerde Türkiye'nin ara sıra önümüze attığı benzetme şûralardan değil, seçki hakkına malik, hakiki rençperler şûrasından devlet vücuda getirebiliriz. Ben "Kızıl Dağıstan"da Dağıstanlıların seçki kanununu nasıl vaz ettiğini gördüm ve kanunda deniliyor ki; seçki hakkı, ancak hayvanlarının miktarı filan adedi geçmeyen, sözü işi düzgün rençperlerin olmalıdır. Ben bu adetlerin doğru olup olmadığını tetkik etmeyeceğim. Ancak muhakemenin esası doğrudur. Her kimin boynuzlu vesair hayvanının miktarı kendi

ziraatına ve ailesinin iaşesine lazım olan adedi geçerse ve her kim başkasının sıkıntısından istifade ederse, o bizim köylü şûralarımıza girmeye yol bulamaz. Bu şûralar hakikaten işleyenler şûrası olmalı ve onlar tarafından teşkil edilmeli, bunda bulunanlar ticaret ve ihtikâr oyunlarından ve endişelerinden uzak olmalı, ancak umumun menfaati için çalışmalıdır. Biz böyle çalışan kitlenin iradesini hakiki surette tatbik edebilecek şûralar kurmalıyız.

Biz yalnız komünizma akidesini taşıyanlara değil, fırkasızlara da müracaat ediyoruz. Bizim iki seylimiz var. Biri çok, büyük, taşkın ve gayet zorludur. Bu Rusya, Almanya, Fransa ve İtalya'da bulunan işçi, proleter ve komünist muharebesinin seylidir. Bu seyl günden güne genişlemekte ve kuvvetlenmektedir. Fakat bir seyl daha var ki kâfi derecede kuvvetli değildir ve bazı yerlerde o yana bu yana sapılıyor. Bu seyl zulüm çektirilen milletlerin hareketidir. Bu daha kendi yollarını seçmemişlerdir ve ne istediklerini dürüst bilmiyorlar. Lakin bellerinin şiddetle sürtüldüğünü duyuyorlar, boyunlarına Fransız ve İngiliz sermayedarlarının bindiğini anlıyorlar ve görüyorlar.

Bizim istediğimiz: Bu iki seylin birbirine yakınlaşmasıdır. Bizim istediğimiz: ikinci seylin yanlış fikirlerden temiz kalmasıdır. Bizim istediğimiz: Her iki hareketin yolundaki mâniaları silip götürecek ve bize bu kadar cefa etmiş olan şerden ve zulümden memleketleri temizleyebilecek geniş ve taşkın deniz gibi birleşmesidir.

Bunun için biz daha bizimle bir düşünmeyen kitlelere sabır ile arka veriyoruz. Hatta bunlar fikirde bize karşıdırlar bile. Mesela: Şûra Hükümetinin Türkiye'de Kemal'e arka ve penah olduğunu biliyorsunuz. Biz başında Kemal bulunan hareketin kommüna hareketi olmadığını bir dakika bile unutmuyoruz. Ankara'daki Halk Hükümetinin birinci içtimaının setenograf sureti gözümün önündedir. Kemal kendisi söylüyor: "Halife'nin ve Sultanın şahsı mukaddestir. Ona dokunulamaz."

Kemal'in başında bulunduğu hareket, Halife'nin mukaddes zatını düşmandan azat etmek istiyor. İşte bu fırkanın nokta-i nazarı budur. Bu komünist prensibi midir? Hayır! Asla! Cemaatin dini hislerine biz riayet ediyoruz. Bütün terbiyesini değiştirmek bizim elimizden gelmez. Çünkü bu iş pek çok yıl çalışmak ister. Şarkın ve başka memleketlerin dini akidelerine biz ihtiyatla yakınlaşıyoruz. Bununla beraber

Kemal Hükümetinin Türkiye'de ne yaptığını size söylemek bizim borcumuzdu...

Sultanın iktidarı ve ihtiyarına Türkiye'de siz arka çıkmamalısınız. Bunu dini akide her ne kadar istese de siz ileri yürümeli ve sizi geri çekmeye izin vermemelisiniz. Bizim hesabımıza göre, sultanların da son saatleri yaklaşıyor. Sultana olan imanı siz kırıp dağıtmalısınız. Kendi kendine kaim olan iktidar ve ihtiyara siz tahammül etmemeli ve hakiki şûralar kurmalısınız.

Rus rençperlerinin de Çar'a büyük imanları vardı. Fakat hakiki halk inkılâbı alevlendikten sonra pek az vakitte bu imandan eser kalmadı. Aynı hal Türkiye'de ve bütün Şark milletlerinde de olabilir. Hakiki kara toprak rençperinin inkılâbı parladığı zaman halk, sultan ve hükümdarlara imanı vicdanından pek çabuk siler atar. Bu mütalaaya dayanarak biz tekrar ediyoruz:

Şimdiki Halk Hükümetinin Türkiye'de yürüttüğü siyaset Komünist Beynelmilelin siyaseti, bizim siyasetimiz değildir. Bununla beraber biz söylüyoruz ki İngiliz Hükümetinin aleyhine yürüyen her inkılâp mücadelesine arka vermeye biz hazırız. Bu saatte Türkiye'de terazinin gözü kim zengin ise onun tarafına eğilmektedir. Lakin bunun başka türlü olacağı bir zaman gelecektir.

Türkiye'de, İran'da ve her yerde yaşamakta olan rençperler (Bolşevizm)'in ne olduğunu anlamaya başladılar. Bu günlerde ben, tanınmış ve hür düşünceli bir Türk halk işgüzarından (Bolşevizm) tabirinden Türk rençperinin ne anladığını sordum; o şöyle dedi: "Bizde (Bolşevik), İngilizlerle muharebe eden ve aynı iş yapmak için yardım etmek isteyen adama derler." Ben ikinci sualimi sordum: Sizin rençperiniz anlıyor mu ki "Bolşevizm" yalnız İngilizlerin değil, bütün zenginlerin aleyhine yürüyor. Bu zenginler ister Rus olsunlar, ister Türk." Türk işgüzarı bu suale cevap vermedi. Fakat öyle bir düşünceye meyletti ki rençperler bunu anlamıyorlar.

Benim bildiğime göre; o kanattayım ki (Bolşevik)'in manasını herkes biliyor ve bu kelimeyi Fransızcaya veya başka dillere tercüme etmek lazım değildir. (El çırpmalar) İtikadıma göre, bu isim her işleyen halka yalnız İngilizlerle yapacakları mübarezede değil, bütün zenginlerin aleyhine mübarezelerinde de lazım olacaktır.

Evet, biz burjuvaî İngiltere'nin aleyhine gidiyoruz. Boğazını boğmalı ve dizimizle göğsüne basmalıyız ve en kuvvetli yumruğu İngiliz sermayedarlığının ta yüreğine vurmalıyız. Bu doğrudur. Bununla beraber biz Şarkın çalışan külliyetlerini, Rus, Yahudi, Alman, Fransız... ilh. Bütün zenginlere kin ve intika(m) ve bunlarla çarpışmak ihtiyacıyla terbiye etmeliyiz. Şarkta başlayan inkılâbın büyük manası: İngiliz emperyalistlerinde(n) ayaklarını masanın altından çekmelerini dilemek ve ondan sonra Türkiye zenginlerinden de kendi ayaklarını masa üste canları istediği gibi koymalarını rica etmek değildir. Biz, dünya zenginlerinden kirli ayaklarını masadan çekmelerini diliyoruz. Bizim arzumuz şudur: Bizi tumturaklı, maharic, şarlatanlık, halka istihza, boşboğazlık sürüklemesin, dünyayı çalışan adamın nasırlı elleri idare etsin! (Alkış tufanı ve şiddetli el çırpmalar)...

Buna göre, burada fırkasızlara muayyen olarak yüz yüze söylüyoruz: İslam ittihatçılığı, müsavatçılık... Bütün bu akıntılar bizim akıntımız değildir. Bizim siyasetimiz başkadır. Şimdi Türkiye'de gördüğümüz ve sonra başka yerlerde göreceğimiz şekilde, demokrat siyasetine biz arkacılık edebiliriz. Türkiye'nin hatta İran'ın, Hindistan'ın, Çin'in hareketleri gibi hareketlere biz arkacılık ediyoruz ve edeceğiz.

Bu öz menfaatimiz endişesiyle değildir. Şunun içindir ki bugün izanlı, düşünceli rençper kendi kendine şöyle diyor: "Türkler bugün kendi menfaatlerini tamamıyla anlamamışlarsa yarın mutlaka anlarlar. Onlara biz arka olmalıyız, yardım etmeliyiz. Türkiye'de hakiki inkılâbın başkaldırmasını beklemeliyiz. O zaman Türk'ün vicdanından sultana tapınmak ve köhne asırlardan artakalan manasız akideler derhal silinir."

Terakkide ön ayak olan işçi diyor ki: "Büyük kardeş sıfatıyla bu harekete sürat vermek benim borcumdur".

Komünist işçi şöyle düşünüyor: "Türkiye'deki milli ve demokrat harekete ben arkacılık ediyorum. Bundan başka; mazlum Türkiye, mazlum İran, bütün mazlum Şark rençperlerini umum zenginlere, umum zulüm çektiren gaddarlara karşı canı gönülden düşmanlığa ve intikama davet etmeyi ben kendime borç biliyorum. Bize bütün insanların iktisatça hakiki beraberliği lazımdır. Bütün işleyen insanların kardeşçe, yürekten birleşmeleri lazımdır. Bu açık hakikati onlara öğretmeyi ben kendime borç biliyorum..."

İşte yoldaşlar, bizim açık sözümüz ve özümüz buraya, Şark Milletleri Vekilleri Kurultayının huzuruna hiç kimsenin diplomat gibi çıkmasını isteriz(istemeyiz). Rezil diplomat hilelerini bu saatte reddetmeliyiz. Bu saat öyle bir saat ki adetleri yüzlerle milyonluk milletler herkesten ziyade zulüm görmüş ve felaket çekmiş ve bütün cihan halkının mukadderatı neticede kendilerine bağlanmış milletler bir yere yık(ğ)ılmış bulunuyor.

Yoldaşlar! Şark asıl hareketiyle yürüdüğü zaman, bu azametli levhada, değil bir Rusya, tekmil Avrupa ufacık bir yer gibi görünecektir. Hakiki inkılâp ancak o zaman yanıp parlayacak, Asya'nın sekiz yüz milyon insanı bize katılacak, Afrika kıtası bize katılacak ve biz yüzlerce milyonun yürüdüğünü göreceğiz. Burada bu tarihi sahnede hiç kimse diplomatlık ve kanaatlerini tamamıyla söylemezlik etmemelidir. Burada hazır olanların hepsi yüreklerini açmalı ve hakiki zaferin yolunu seçinceye kadar birbirlerinden temiz ve doğru söz işitmelidir.

Biz sizden hiçbir şey gizlemiyoruz. Şimdiki milli hareketin mümessilleriyle biz ne hemfikir ne de ayrı fikirde olmadığımızı size açıkça söyledik. Milli hareketin maksadı Şarkın İngiliz emperyalizminden kurtulmasına yardım etmektir. Fakat bizim bundan çok büyük vazifemiz var: Zenginler aleyhine mübarezede Şark zahmetkeşlerine yardım etmek, kendi komünist teşkilatlarını bir bir çoğaltmak için arka vermek komünizma ne olduğunu onlara iyice tanıtmak. Onları hakiki işçi inkılâbına, hakiki birliğe ve beraberliğe ve insanlığın her bir sıkıntıdan her bir zulümden azat olmasına hazırlamak.

Yoldaşlar! Müşkül ve nazik meselelerden nasıl düşündüğümüzü, bizim ve sizin birbirimizden bize de ayrıldığımızı gösteren şu madde sanıyorum ki, bizi bizden başka yolda düşünenlere bile yakınlaştıracaktır. Çünkü muayyen uyuşmalar ve anlaşmalarla yekdiğere bağlamak, taşı arkada tutarak yakınlaşmaktan elbette iyidir. Size diyorum ki şimdi önümüzdeki vazifemiz Fransa ve İngiliz sermayedarlarının aleyhine hakiki cihat açmaktır. Yoldaşlar! Bu saatte bile bu haydutların şimalde ne yaptıklarını hatıra getiriniz. Burada tamamıyla temsil olunan milletlerden bahsetmeyeceğim. Fransız ve İngiliz sermayesinin Türkiye için nasıl bir felaket doğurduğunu, İran'da İngiliz sermayedarlığının neler yaptığını dün bütün devletler müdafaa ettiği halde, bugün kimsenin düşünmediği Ermenistan'ın ne halde bulunduğunu siz biliyorsunuz.

Ben burada az temsil olunan milletler hakkında, Çin ve Hindistan hususunda söyleyeceğim.

Yoldaşlar! İngiliz sermayesinin bu kadar merhametsizce soyduğu Hindistan'da kaç yüz milyonun yaşadığını bilirsiniz. Son vukuatı belki işitmişsinizdir. Bundan pek az vakit evvel biz, Hindistan'da en küçük bir mukavemetten dolayı Hintlilerin kurşunlarla öldürüldüğünü gördük ("Dıvaler/Dvalera?" vakası). Silahsız insan yığınlarını, tatlı dil ile aldatıp (şarapnel) ve (makineli tüfekler) altına getirdiler ve yaylım ateşiyle yerlere serdiler. Parlamento tahkikat yapıldığı zaman Londra gazeteleri, fotoğrafla tespit edilen bu levhalardan bahsetmeye mecbur oldular. İngilizler koydukları yeni intizamdan zevk alıyorlar, İngiliz askerleri Hintlileri karnı üstünde şehrin sokaklarında sürünmeye mecbur ediyorlar.

Medeni İngiliz sermayedarlarının ve onların birkaç darülfünun bitirmiş oğulcuklarının müstemlekât ahalisine karşı zihniyeti ve muamelesi işte budur. Sermayedarlar tarafından gönderilen jandarmalar revolverlerinin ağzını Hintlinin kulağına tutup karnı üzerinde süründürüyorlar. Bundan da maksat İngiliz zabitanı bu türlü temaşalarla eğlendirmek ve nazarlarını zevk ile okşamak!

Çin'den küçük bir levha: Bir İtalyan muhabiri "Cenubi Çin Sabahı" gazetesinden alarak haber veriyor: "Bir rençper karısı açlıktan ölmüş çocuğunu sokağa attı. İngilizler bu kadını on beş gün hapse koydu. Ve sonra biçarenin mahpusta çalışarak kazandığı parayı (nakdi ceza) namıyla elinden aldı".

Yoldaşlar, son günlerde elde ettiğim bir ecnebi gazetesinden alınmış olan bu küçük levha Hindistan'da, Çin'de çalışan halkın çektikleri acıklı felaketleri ve belaları tasvir ediyor. Yoldaşlar, şunu da unutmayınız ki Hint ahalisine bu kadar hayâsız ve vicdansızca zulmeden İngiliz sermayedar canavarları on binlerce Hintliyi kendilerine asker etmekte ve bunları proletarya hareketi yatıştırmak için kullanmaktadırlar. Şimdi bu saatte Hint mazlum halkı İngiliz generallerinin kahır eli altında tam yedi cephede İngiliz kapitali için harp etmektedirler. İstanbul dar-ül harekâtında, Arabistan'da, El-Cezire'de; Mısır'da, Filistin'de, Şimali ve Şarkî İran'da ve Garbî İran'da. Yoldaşlar! Bizim mazur ve mazlum sınıfımızın felaketi, belası, yani bundadır. İngilizler Hintliyi boğazından tutuyorlar, zabitlerini eğlendirmek için karnı üstünde süründürüyorlar. Bununla beraber bizim mazlum Hintli rençper kardeşlerimiz o kadar

cahildirler ki yine İngiliz onları silahaltına yığıyor ve birkaç İngiliz asilzadesinin kumandası altında milli hareketleri bastırıp yatırmak için Türkiye'ye, Mısır'a İran'a gönderiyor. Onlarda gidiyorlar! Yoldaşlar! Bizim halimizin dehşeti buradadır. Biz ki mazlum ve ezilmiş sınıfız, kendi cellatlarımız olan İngiliz ve Fransızlara kendi elimizle yardım ediyoruz. Artık bu hale nihayet vermeliyiz.

Melun mazinin kitabını bir daha açmamak şartıyla kapamalıyız ve bizim tarihimizden yeni bir sahife, yeni bir devir açmalıyız ki bu devrede Şarkın mazur milletleri artık kul, köle olmayacaklardır. Bu Hintlileri, İranlıları İngiliz zabitlerinin istediği gibi öldürmelerine ve bu hal ile umuma karşı hayâsızca ve müstehziyane gülmelerine müsaade etmeyeceklerdir.

Yoldaşlar! Son senelerde "cihat"tan çok söylendi. Sermayedarlar lanetleme emperyalist muharebesini yaptıkları zaman bu cellat kırgınını "mukaddes cihat" olarak gösterdiler ve buna çok adamları inanmaya mecbur ettiler ve muvaffak oldular. 1914-1916 yıllarında bahsedilen "mukaddes cihat" acayip ve garaipten bir yalan idi. Fakat şimdi siz ki ilk defa olarak Şark milletlerinin kurultayına yetiştiniz, asıl "mukaddes cihat"ı İngiliz ve Fransa kapitali aleyhine ilan etmelisiniz. Şimdi biz söylemeliyiz ki bütün cihan amelelerinin onlar ve yüzlerle milyon olan rençperleri harekete getirip ayağa kaldırmaya kadar oldukları saat gelmiştir. Söylemeliyiz ki Şarkta da kızıl ordu vücuda getirmek, bütün Şarkı silahlandırıp İngilizlerin arkasından kıyam ettirmek, sermayedar haydutlara intikam için eza ve cefa etmek, Türkiye'de, İran'da, Hindistan'da ve Çin'de sahiplik ve efendilik eden hayâsız İngiliz zabitlerinin hayatını zehirlere boğmak... Bütün bunlar cihan amelelerinin elinden gelir bir iştir.

Yoldaşlar! Kardeşler! Soygunculara ve zalimlere karşı açılacak hakiki, mukaddes halk cihadının tanzimine başlamak anı gelip yetişmiştir. Bugün Komünist Beynelmileli, Şark milletlerine müracaat ediyor ve onlara şöyle hitap ediyor: "Kardeşler! Biz sizi önce İngiliz emperyalizmi aleyhine mukaddes cihata davet ediyoruz! (El çırpa tufanı, uzun müddet "hurra" sadaları) (Kurultay azaları yerlerinden kalkıyorlar ve silahlarını çekiyorlar. Hatip uzun müddet sözüne devam edemiyor. Azaların umumu ayaküstünde el vuruyorlar.)

Bugünkü beyanatı, varsın Paris'te, Londra'da ve her yerde kadir ve kahir sermayedarlar işitsinler! Varsın, onlar yüzlerle milyon Şark milletleri kuvvetlerinin buradaki tantanalı yeminlerini işitsinler! İşitsinler ki Şarkta bundan böyle İngilizlerin iktidar ve ihtiyarı olmayacaktır. İşitsinler ki sermayedarların Şark zahmetkeş ve mihnetkeşleri üzerindeki hükümdarlığı ve sıkıp boğma siyaseti ölecektir.

Yaşasın Komünist Beynelmilelin Şark milletleriyle kardeş ittifakı!

Çürüsün kapital ve yaşasın iş ve zahmet padişahlığı! (El çarpma gürültüleri).

6- Avrupa, Amerika ve Japonya İşçilerine Şark Milletleri Kurultayının Selamı

İngiltere, Amerika, Fransa, İtalya, Japonya ve Almanya'nın ve bütün memleketlerin işçileri! Şarkın milyonlarca işçilerinin hitabını dinleyiniz! Asya ve Afrika'nın köle gibi satın alınmış ülkelerinden: Türkiye'den, İran'dan, Çin'den, Mısır'dan, Afganistan'dan, Buhara'dan, Hive'den... size doğru yükselen felaket, mihnet ve gam seslerini işitiniz! Nice yıllar biz sükût ediyorduk. Siz bizim sesimizi işitmediniz ve kimse size bizim ne yolda yaşadığımızı ve evvelce sizin de ağanız olan kimselerin ağalığından bizim neler çektiğimizi haber vermedi. Sizin ağa ve efendileriniz Avrupa ve Amerika tacirleri, fabrikacıları, generalleri ve memurları bizim köylerimize ve şehirlerimize rahat rahat sokuldular. Yüzlerce yıl bizi soyuyor ve yurtlarımızı yağma ediyordular. Alnımızın teriyle ve kolumuzun gücüyle vücuda getirdiğimiz her şeyi alıyorlar, çalıyorlar ve bizim eski medeniyetimizin ibdâlarıyla evlerine süs, hayat ve maişetlerine güzellik ve rahatlık vermek için hepsini Avrupa'ya götürüyorlardı. Bizi ise kul ve köleye döndürüyorlardı. Şimdiye kadar öz hanlarımıza, sultanlarımıza, beylerimize, mihracelerimize bac(vergi) veriyorduk. Şimdi Avrupa zalimlerinin de kamçıları sırtımızda şaklamaya başladı. Alın terlerimiz, bunların ucuz kıymetle, pirinç, çay, şeker, tütün, kauçuk alabilmeleri için dökülüyordu. Çocuklarımız esir olmak için doğuyor ve esir olarak ölüyordu.

Onlar yavruyu anasından, karıyı kocasından ayırıp döve döve memleketten memlekete göçürüyorlardı. Onlar size, memleketlerimize Avrupa ilim ve irfanı neşrettiklerini söylüyorlar hâlbuki votka ve afyon geti-

riyorlardı. Şu düşünceyle ki: Asya ve Afrika halkı esirliğini yâd edip, gussaya(keder) daldığı zaman tahammül edilemez hayatını kolaylıkla unutsun da zulme karşı el kaldırmaya cesaret edemesin!

Sizin efendileriniz olan Avrupa sermayedarları bizim kendi esircilerimize yardım ediyordular. Yerli han ve mal ağalarının kamçıları iş görmediği yerlere Avrupa zenginleri beyaz askerler, toplar, tüfekler gönderiyordular. Bizi kendi kanunlarına, kendi valilerine tabi tutuyor ve sözün tam manasıyla bizi satın alma "köle" sayıyorlardı. Onların aklınca müstemlekeleri bizi istiklal hayatına hazırlayacak medeni terbiyeyi bize verecekti. Fakat onlar biz Şark zahmetkeşlerinin uyanmasına ve bilgi ile ışıklanmasına düşman oldukları kadar hiçbir şeye düşman değildirler. Onlar bize yalnız hapishane yapıyorlar, beyaz insanların büyük ve güzel olarak icat ve ibda ettiği şeyleri öğreneceğimizden korktukları için mektep yapmıyor ve yaptırmıyorlardı. Onlar bize kendilerinden ve insanlardan alçak diye baktıkları için beyazların oturdukları vagona oturmayı, beyazların yemek yedikleri masa üzerinde yemek yemeği bize yasak etmişlerdi.

Bizim derin yaralarımızı siz görmediniz. Bizim zulümden şikâyet eden felaket ve matem türkülerimizi siz işitmediniz! Onların sözüne siz de inandınız. Size köpek nazarıyla bakan insanlık celladı sermayedarlar gibi sizde bize köpeğiniz imiş gibi hakaretle baktınız. Çin ve Japon sizin sermayedarların ev ve yurtlarından kovduğu rençperleri sizin diyarınıza bir lokma ekmek için geldikleri zaman siz itirazlarla ret ediyordunuz. Onları sizinle beraber azatlık için mübarezeyi öğretecek yerde cehaletlerden ve cehaletlerimizden dolayı gülüyor ve bizi masharalar gibi alay ve rüsva ediyordunuz. Bizi kendi muaşeret ve hayat âleminizden dışarı atıyor ve kurultaylarınıza girmeye bırakmıyordunuz.

Sizin Sosyalist Fırkaları kurduğunuzu haber aldık, sandık ki siz beynelmilel işçi birliği vücuda getirdiniz! Fakat bu teşebbüsünüz lafta kaldı. Çünkü bizi İngilizler Hindistan sokaklarında astıkları vakit, bizi Pekin'de toplanan Avrupa askerleri öldürdükleri zaman, bizim "Ekmek!" diye feryadımıza karşı Amerika sermayedarları kurşun sesi ile cevap verdikleri hengâmede biz sizin enternasyonalin vekillerini yanımızda görmedik.

Yürekleri bütün dünya işçilerinin birleşmesi hasretiyle yanan yoldaşlarımız, sizin enternasyonalin kapı eşiğinde durup bakıyor ve görüyor-

lardı ki siz bizi, sözde kendinize müsavi ilan ettiğiniz halde işte ve hakikatte alçak bir cinsten olarak tanıyordunuz.

Bundan altı yıl evvel, bütün dünya zenginleri "bakalım kimin kölesi çok olacak, Asya ve Afrika ülkelerinin büyük parçalarını kim alacak" diye birbirini boğmaya başladılar. O vakit, siz Avrupa ve Amerika işçileri, bu cellatlar ve soyguncular boğuşmasını gördüğünüzde göz yumdunuz ve bu muharebe sizin istiklaliniz için yapılıyormuş gibi davrandınız. Hâlbuki sizin bir parça yeriniz yoktu. Sizin alın terlerinizle suladığınız topraklar öz malikinizi zor ile, hile ile yiyen sahiplerinizin malı idi. Bankeriniz, fabrikacılarınız bizi bu muharebeye zorla karıştırmak isterken onlara yardım ediyordunuz. Hâlbuki bu muharebe hem bizim hem sizin malımız ve hayatımız aleyhine bir mübareze idi. Avrupa askerlerinin süngüleri Fas ve Cezayir rençperlerini Finlandiya, Normandiya, Şampanya(Champagne) muharebe meydanlarında gülleden, soğuktan ve hastalıktan ölmeye, Hindistan rençperlerini El-Cezire ve Arabistan kumluklarında güneşin hararetinden ve susuzluktan helak olmaya mecbur ediyor. Sizin süngüleriniz ise Mısır Fellahlarını Türklere karşı harp eden İngiliz ordusunda ağır ve meşakkatli işler görmeye koşturuyordu. Sizin süngüleriniz Hint rençperlerini yük devesine döndürdüler: Bu biçarelere El-Cezire'deki beyaz İngiliz askerleri için muharebe levazımını taşıttırdılar. Avrupa zenginlerinin altını ile Çin ve Afgan işçileri Rusya ve Fransa'ya şu maksatla satıldılar: Muharebe kurşunları yağmur gibi yağarken, sonunda sizi helak edecek siperler ve tabyalar yapsınlar, fabrikalarda sizi öldürmeye silah yapmak için vücutlarını çürütsünler.

Bizim kanlarımız ve terlerimiz sizinkilerle birlikte akıyordu. Bununla beraber, derisi renkli olan insanlar karanlık gecelerde vatan hasretiyle ölüyorlardı da siz onları kardeş saymıyordunuz. Onlar ölümü hiç kimsenin gözünde bir damla yaşa ve hiçbir yürekte bir küçük aha değmeyecek kıymetsiz hayvan makulesi(türü) vahşi köle ve satın alma kul sanıyorlardı. Dağların, denizlerin, ırmakların ötesinde karılarımız ölmüş erkeklerine, çocuklarımız kendilerini kucaklayan babalarına ağlıyorlardı. Bu hal ile muharebe geçti. Şimdi ise milletlerin azatlık ve hukuk bayrağı altında boğuştuklarını ilan eden ağalarınız ve ağalarımız, yüzlerinden maskeyi açtılar ve şimdi Hindistan'ın şehirlerinde hükümranlık eden süngü, kılıç, makineli tüfektir. (Armizar/Amritsar)'da generalleriniz

Hint ahalisini yaylım ateşi altına almaya ve yüzleri üste süründürmeye muvaffak olabildiler! Böyle iken İngiliz Parlamentosunda hiçbir işçi mebusu ayağa kalkıp da bu cellatlar için darağacı kurmayı teklif etmedi. El-Cezire'de İngiliz sermayedarları (Armizar) kurbanlarının kardeşi olan seksen bin Hint askerlerini, yerli ahaliyi İngilizlere esir etmek ve memleketin başlıca serveti olan Musul neft madenlerini ele geçirmek için istiklal ordusu halinde kullanmaktadırlar.

İngiliz sermayedarları tarafından para ile vicdanları satın alınan Rum askerleri şaha kalkmış, Türkleri kesip kırıyorlar. Cenubi Anadolu'da Fransız süngüleri saltanat sürüyor. Şam'da Fransız General'inin çizmesi Şam istiklalinin yeni binasını yıkıyor. İngiliz Hükümeti iki milyon sterlin parasına birtakım İran hainlerini satın alıyor ve İran'ı Rus ve İran işçi halkının aleyhine İngiliz sermayesi hesabına siper ve tabya halinde kullanıyor.

Cezayir, Trablus ve Annam[145]'da Fransız generallerinin tahakkümleri evvelce nasıl ise, şimdi de ayniyle devam ediyor. Şimal-i Çin'de ve Koreya(Kore)'da Japon zabitleri ve jandarmaları ev sahipliği ediyorlar. Ve kim hürriyeti düşünmeye cüret ederse derhal asıyorlar, kurşuna diziyorlar. Bu muharebede dökülen Asya işçi ve rençperlerinin kanından, Afrika işçi ve rençperlerinin kanından azatlık ve kurtuluş değil, kurtuluş ve azatlığa çalışanlar için darağacı bitti.

Fakat... Darağacının gıcırtısından, kırbaçlar altında inleyenlerin ah ve figanından biz başka sesler işitiyoruz. Bize ellerinde silah olarak, boyunlarına esirlik zincirleri takanların aleyhine kıyam eden işçilerin isyan seslerini işitiyoruz. Rus sermayedarlık binasının yıkılış seslerini işitiyoruz. Ve bizim kalbimiz büyük bir zafer duygusuyla doluyor, şad oluyor. Ancak biz şuna iman ediyoruz: Rezil ve melun tanınmış işçi halkı, kulluk ve kölelik devrine, başkalarının istibdadına baş eğme devrine nihayet vermek ve işçiliğin, işin ve azatlığın, saltanat süreceği bir devir vücuda getirmek kudretini kendinde bulabiliyor. Rus işçilerinin, Rus rençperlerinin yaptığı bu ilk haklı muharebede gürüldeyen toplarından sizin de sesinizi işitiyoruz. Ey Almanya'nın, Avusturya'nın ve Macaristan'ın işçileri! Sizin de tüfeği ele aldığınızı, sizin de kendinizi esir edenlerin üzerlerine el kaldırdığınızı işitiyoruz. Düşmanlarınız bugün size ne ka-

145 Amman olabilir.

dar galebe çalarsa çalsınlar netice son galebenin sizde kalacağına iman ediyoruz.

Kulaklarımıza İtalya şehirlerinden, haydut İtalya sermayedarlar çetelerinin süngülerine göğüslerini hedef eden yüzlerce işçilerinin sesi geliyor. Hapishanelerin duvarlarından Fransız işçilerin sesleri geliyor. Bu hapishanelere onları, Fransız Hükümeti doldurmuştur. Çünkü onların gazabından korkuyor, onların alevlenmiş göğüslerinin ve yanmış vicdanlarının karşısında titriyor.

Kükremiş İngiliz işçileri deryasının, iradesinin sesi bizim kulaklarımıza geliyor. Bu deryanın dalgaları kendini öyle kayalara vuruyor ki üzerine İngiliz sermayesinin kaleleri siperleri yapılmıştır. Feryat bu sermayeden! Kavim ve milletleri boğan ve dünyayı yağma eden, yoksul yuvaların rahatını bozan bu İngiliz sermayesinden! Bu lakin sadaları biz artık duymak değil, şevk ve itminan ile teneffüs ediyoruz ve bizde böyle bir iman büyüyor ki felaketlerimizin biteceği gün ve bizim sizin muharebelerimizin birleşeceği saat pek yakındır. Sizin yalnız kendi azatlığınız için mübareze etmeyeceğinize eminiz. Biz inanıyoruz ki elleriniz ve ayaklarınızdaki kelepçeleri, zincirleri bizim ayaklarımızda ve ellerimizde bırakmak için çıkaracak değilsiniz.

Biz biliyoruz; size ağalık edenler, sizlerin Şark işçilerini, Şark rençperlerini nefret ve hakaretle görmeye alıştırmışlar, bundan maksatları ne olduğunu bilirsiniz. Beyaz işçilerle renkli işçileri birbirinden ayırıp, her ikisini de kolayca boyunduruk altına alabilmek! Lakin bizim imanımız vardır ki siz bu nefret ve hakaret görüşünü üstünüzden kirli gömleği atar gibi atar ve bundan vicdanınızı temizlersiniz! Avrupa ile Amerika ve Asya ile Afrika'da bir avuç zenginin rahat yaşaması için çalışan işçilerin azatlığı o biçarelerin birlikte galebesiyle mümkün olabilir. Eğer siz yalnız kendinizi azat edip, bizi esirlik zincirleri içinde bırakmak istiyorsanız, inanınız ki yarın sizde zincirlere girersiniz. Çünkü bizi zincirde ve mahpuslarda saklayabilmek için Şarkta ve Cenupta hapishane muhafızları vücuda getirmeye, bize karakol çekmek için ordular, sürü sürü köpekler beslemeye, iktidar ve ihtiyari vali ve generallerinize vermeye mecbur olacaksınız. Bunlar ise çalışmadan yemenin ve işçilerin sa'yıyla yaşamanın tadını tatmış ve derisi renkli rençperlerin birkaç neslini kulluk altında tutmayı öğrenmiş oldukları için derhal süngüleri üstünüze çevirirler ve Asya'dan, Afrika'dan topladıkları servet ve kuvveti sizi yine

evvelki gibi esir yaşatmaya sarf ederler. Demek ki şimdi siz bizi unutursanız bu hatanızın size vuracağı darbe pek büyük olacaktır.

Şimdi kendi ellerinizdeki zincire bakıp bizi boğan zincirleri hatırlamanız lazımdır. Biliniz ki bizim mübarezemize kaytarmadan(katılmadan) azat olamazsınız. Bizim memleketimizin serveti sermayedarlarınızın sizi kul etmek için ellerinde vasıtadır, kuvvettir. Öyle bir kuvvet ki İngiliz sermayedarı Hindistan, Mısır, Türkiye rençperlerinin serbest mallarını hile ile, zor ile yemek ve onları İngiliz ordusuna hidmete zorlamak kudretini kendinde buldukça onun kâfi serveti ve kâfi miktarda cellatları olacak ve İngiliz rençperlerini itaat ve esaret altında bulunduracaktır.

Bizim kıyamımız olmazsa İngiliz işçileri sermayedarlarına galip gelemezler. Cihan proletaryası cihan sermayesine galebe edemez. Siz bizimle birleşmeden iktidar ve ihtiyarı ne onlar elinden koparıp almaya ne de aldıktan sonra öz elinizde saklamaya kudretiniz olamaz.

Avrupa memleketleri işçileri giydirmek ve yedirmek için lazım olan hububatı ve ham mahsulleri yetiştiremiyor, bizim memleketlerimiz bu mahsullerle zengindir. Avrupa işçileri hürriyete erdikten sonra açlıktan ölmemeleri için lazım olan bu mahsulleri, eğer onlar Asya ve Afrika işçileriyle ittifak ederlerse, eğer onlar Afrika ve Asya işçilerine yardıma koşarlarsa, eğer onlar bizim muhabbetimizi kazanırlarsa ele geçirebilirler.

Bizler sizlerle birleşirsek yenilmez kuvvet ve sarsılmaz kale teşkil ederiz ve birbirimizi doyurup, giydirebiliriz. Birlikte kurtulmanın tek fikriyle ışıklanmış silahlı adamlar ordusuyla birbirimize imdat edebiliriz.

Hepimizin iştirakimizle yapılacak bu muharebeye bizi Üçüncü Komünist Beynelmilel çağırdı. Ve dünyanın işçi kitlelerinin varlığına ve menfaatine hıyanet eden, dünyayı emperyalizme hidmetçi etmek isteyen ve bizim kanımızla lekelenmiş olan İkinci Beynelmilelin kokmuş mazisinden alakayı kesti.

Komünist Beynelmileli, yalnız sizi sermayedarlara karşı birlikte mübarezesine davet değil, sizi Bakü'ye kurultay için topladı. Bakü'de bulunan Rusyalı, Türkiyeli, İranlı ve Azerbaycanlı işçiler sermayedarlık uğrunda işlemiş iseler de aynı zamanda zalimlere karşı mübareze etmeyi de öğrenmişler.

Asya ile Avrupa'nın sınır boyunda, Bakü'de, kıyam eden milyonlarca Asya ve Avrupa işçilerinin vekilleri olan bizler, açılmış yaralarımızı, sırtımızdaki kamçı izlerini ve ayaklarımızdaki zincir yığınlarını bütün dünyaya gösterdik. Tabancalarımızı, kılıçlarımızı, kamalarımızı kaldırdık ve ant ettik. Ant ettik ki bu silahı aramızda harp etmek için değil, sermayedarların zulüm ve tahakküm binasını yıkmak için kullanacağız. Sizin, siz Avrupa ve Asya işçilerinin bizimle birlikte yaşamak, birlikte muzaffer olmak ve temeli bütün işçi ve rençperlere kardeş yardımından ibaret olan yeni usul cemiyetçe yaşamak için bizimle Komünist Beynelmileli bayrağı altında birleşeceğinize iman ediyoruz.

Biz burada ikna, tenvir ve faaliyet şûrası kurduk. Bu şûra inkılâp mübarezesinden büyük kardeşlerimizin mecmu olan Komünist Beynelmilelin rehberliği altında, renkli, beyaz, bütün işçi ve rençper yığınlarını uyandıracak, teşkilata sokacak ve esirliğin, köleliğin karanlık kalelerine hücum için ileri yürüyecektir.

Ey İngiltere, Amerika, Fransa, İtalya, Japonya ve Almanya'nın ve diğer umum ülkelerin işçileri! Zulme karşı kıyama gelen Şark milletleri vekillerinin hitabına kulak veriniz! Biz size ant içerek söz veriyoruz ki size yardım edeceğiz. Sizden de bu insanı ve inkılâbı mübarezede kardeş yardımı bekliyoruz. Asırlarca devam eden esirliğin boyunduruğu altında yaşayarak iradenizin elinizden alınmış olmasına karşı sizdeki insanlık ve kardeşlik duygusuna iman ve o iman ile müracaat ediyoruz ve işte yüce sesle söylüyoruz ki: Sizin zaferinizden insanoğlunun azatlığı doğacaktır!

İnsanlarda dini düşünmeyiniz, derisinin renklerine bakmayınız, size olan iman ve itimadımıza aynı iman ve itimatla cevap veriniz. Cevap veriniz ki bu mübareze cehalet karanlığının mecnunluğunun, hunharlığının mudârabesi(vuruşma) değil, iyilik mübarezesi, yaşamak mübarezesi, kurtulmak mübarezesi ve bütün Şark milletlerinin uyanış ve büyüyüş mübarezesidir.

Yeni hayatımızı say ve kardeşlik üzerine kurmak istiyoruz. Eminiz ki sizde bu düşüncedesiniz. Bizim büyük andımıza yüzlerce milyon Asya ve Afrika işçi ve rençperlerinin vereceği heybetli cevap gürültüsünün size ulaşmasını ve bütün dünya işleyenlerinin azatlığı için ülkelerinizde alevlenecek muharebenin bu gürültüye yüksek ve kahhar seslerle cevap vermesini insanlığın bahtiyarlığını özleyen yüreğimizle arzu ediyoruz.

Yaşasın bütün milletler işçilerinin Asya ve Afrika işçi kitlelerinin birliği!

Yaşasın bütün zulüm gören, felaket çeken sefillerin ve mazlumların içtimai cihan inkılâbı!

Yaşasın hile ve zor ile mal yiyiciliğin, yalan ve tahakkümün harabeleri üstüne kurulacak zafer abidesi!

Yaşasın Komünist Beynelmileli!

Şark Milletleri Kurultayı namına
Riyaset
Komünist Beynelmileli İcra Komitesi namına
Reis

7. Beynelmilel Vaziyet ve Şarkta Çalışıcı Kitlelerin Vazifesi Hakkında Yoldaş Radek'in Beyanatı

Yoldaşlar! Dün siz bir manzaraya şahit oldunuz ki "tarihi" denilmeye hakikaten layıktı. Şarkın işçi kitlelerinin vekilleri buraya toplanmış, ayağa kalkan Avrupa işçilerinin vekilleri ağzından işittiler ki Avrupa'nın işleyen sefil halkı dünyanın bütün sermayeperestleriyle, Şark ahalisine cefa çektiren bütün sermayeperestleriyle, ölünceye kadar muharebeye devam edecektir. Bu dakikada, o cefa çeken milletlerin vekilleri duygularının heyecanıyla ayağa kalktılar ve zahmet âlemine zulüm edenlere karşı mukaddes cihat ilan ederek, Avrupa işçileriyle birlikte el ele ant içtiler. Fakat yoldaşlar, önümüze aldığımız bu muharebe için şevk ve heyecan yetişmez, zalimlere karşı kin ve düşmanlık yetişmez; burada Şarkın halk yığınları cihan siyasetinin vaziyetini bilmeli, düşmanın kuvvetlerini, zayıf yerlerini muayyen surette öğrenmelidirler. Düşman ordusuyla mübarezede muvaffak olabilmek için onun delik deşiklerini iyice görmelidirler. Beynelmilel proletarya beynelmilel siyasetteki değişiklikleri dikkatle gözetliyor. Proletaryanın sermayeye karşı her an genişleyen kavgasında beynelmilel siyaseti görmesi kendisine büyük bir kuvvet veriyor. Bu hususta Avrupa işçileri malumatça ne derecede ise Yakın Şark'ın işçi kitleleri de o derecede bulunmalıdırlar. Düşmana karşı göz kulak olmalı, hücum vakti seçmeyi bilmelidir. Bunun için, sizin sermaye ile pençeleşmeye dair fikrinizin umumi istikametini kâfi

görmedik ve bunun içindir ki -Yoldaş Nerimanof'un gamla bahsettiği- koca Şarkın önündeki beynelmilel meseleleri ve vazifeleri bu mecliste beyan etmeyi kurultayın işleri içinde sıraya koyduk. Avrupa sermayeperestlerinin zulmünden ve tahakkümünden Şarkın çektiği cefalar on yıllık mesele değildir, yüzyıldan ziyadedir ki Şark milletleri soyguncu sermayeperest devletlerin siyasi tahakkümüne ve istila muharebelerine hedef ve zemin olmuşlardır. Bu saate kadar Avrupa haydutları şark zahmet kitlelerinin malını ve kazancını hileli tazyik ile yiyorlar. Bu saate kadar bu zavallılar cihan haydutlarını öz yerlerinden defetmeye muktedir olamamışlardır.

On dokuzuncu asrın bütün tarihini -Türkiye'yi, İran'ı, bütün Asya'yı istila için- İngiliz sermayesiyle mülkdar ve sermayeperest Rusya Hükümeti arasında yapılan muharebeler dolduruyor. Rus Çarlığı İran'a ve Türkiye'ye malik olmak istiyordu. Maksat şu idi: Türkiye'yi kendine kul ettikten sonra Akdeniz'e çıkıp burada İngiliz sermayesiyle, cihangirlik için harp etmek! İran'a gidiyordu ki İran'ı kendisine bağladıktan sonra İran'dan Hindistan'a çatsın. O Hindistan'a ki İngiliz sermayesi orada saltanat sürüyor. O Hindistan'a ki kan için İngiliz yılanını, Londra piyasasını kendi kanı ve teriyle besliyor ve İngiliz sermayesinin küçük oğullarına kolaylıkla çok çok para yığmaya imkân veriyor ve zengin olduktan sonra Britanya'ya dönüp rahat ve muhteşem yaşamayı temin ediyor.

Bu muharebede hürriyetçi ve insaniyetli İngiltere gaddar Çar Rusyası'yla mücadele ederdi. İngiliz sermayedarlığı İran'ın ve Türkiye'nin müdafaasına çıkıyordu. Rus Çarını insaniyetperverliğe ve Şark milletlerine insanca muameleye davet bayrağını kaldırıyor ve Şark milletlerini kendine zor ile kul ettiği ve bütün malik oldukları şeyleri yemek istediği için Çar'ı ayıplıyor, telkin ediyordu. Fakat Rus tehlikesi biter bitmez İngiltere, Türkiye'yi ortadan kaldırmak programını icraya girişti ve Lord Grey'in "Türkleri Avrupa'dan Kovunuz" şiarını bayrağına yazdı ve Türkiye'nin cesedini parçalamaya başladı.

Şu defayı hatırınıza getireyim: İran hakkındaki Rus-İngiliz münazaası 1907 yılında bitti. Şu sebeple bitti: Çar'ın hazinedarı General Liyakof İran'ın hürriyetini yok etti, Kazak livası(tugayı) İran parlamentosunu yıktı. Tebriz ve Tahran sokaklarında mürteciler inkılâpçı İran'ın

vekillerini rüsva ettiler. Bütün bunlar olup biterken İngiliz insaniyetçileri ve Londra halkı rahatlarını bozmayarak seyrediyordular. İngiliz sermayesi "bizim bu işlere karıştığımız yoktur" diye lekeden elini yıkıyordu. İngilizler isteseydiler kolaylıkla Rusları durdurabilirlerdi. Çar tamamıyla İngilizlerin nüfuzu altında idi.

Bu azdır, daha var. İngiliz Hariciye Nazırı Lord Grey İngiltere'nin Petrograd sefirine şu suretle emir etti: "Eğer Ruslar İran istiklalini yüzden de olsa ika ederlerse İngiltere Rusların İran'a verdikleri ültimatom hükmünün icrasına mani olmayacaktır. Bunu Rus Devleti'ne haber ver."

Bu iki rakibin İran'ı bölüşmek için nasıl barışıp uyuştuklarını gördük. Şimali İran General Liyakof'a verildi. Cenubi İran ise İngilizlerin elinde kaldı ki bundan maksat Rusların her ne suretle olursa olsun, Hindistan'a hücumlarına karşı müdafaa siperi yapmaktı.

Sulh devresi olan son on yılda iki devlet yığını arasında münazaa yürüyordu. Bir taraftan Antanta yığını ki İngiliz ve Fransız sermayesine câmi idi. Rus Çarı da bunlarla el ele gidiyordu. Öte taraftaki kitlenin başçısı Almanya idi. Bir yandan Almanya, bir yandan İngiltere Şarka medeniyet götürmek, Şarkılara bilgi vermek ve makineleri kullanmayı öğretmek için gittiklerini söylüyorlarsa da hakikatte bu gidişin Türkiye ve İran'ın servetini zapt ediş olduğunu biz biliyor ve görüyoruz.

Bu muharebe doğrudan doğruya haydut İngilizlerin muharebesidir. Genç Türk Hükümeti esası sermayeci olmasına rağmen, İngiltere gördü ki bu hükümet ordu vücuda getirmeğe, telgrafçı sınıfı teşkil etmeye, müterakki vergi kanunu koymaya ve muntazam idare kurmaya çalışıyor. İngiliz sermayesi Türkiye'yi olabildiği kadar çabuk parçalamaya çabalıyor. Çünkü İngiltere için Türkiye'nin ehemmiyeti pek büyüktür. Bir kere İngiliz'in dünyayı kaplayan devleti arzın bütün kıtalarına dağılmıştır. İngiliz kapitali Afrika'da saltanat sürüyor, Cenubi Afrika'nın madenlerini ve Mısır'ın servetini elinde tutuyor. Bu büyük saltanatın bir direği de Hindistan'dadır. Burada üç yüz milyondan ziyade rençper İngiliz sermayesi hesabına çalışıp işliyor. Türkiye Hindistan'la Afrika'nın ve İngiliz sermayesinin arasında bulunduğu için yok olmalıydı. Yok olmalıydı ki İngiliz sermayeperestleri Arabistan'dan ve El-Cezire'den Afrika'ya ve Mısır'a gidecek demiryolu yapabilsinler. Ancak bu surette yüz milyonlarla Asya ahalisi üzerine hükümran olan İngiltere,

dünyanın bir başından öte başına rahat rahat asker dökebilir ve en küçük bir dayanmayı merhametsizce basıp ezmek gücünü kazanır.

Öte baştan, kendini Şark milletlerinin müdafaacısı gösteren Almanya sermayesi bu milletleri açıktan açığa bölmekten çekiniyordu; Çünkü bu milletlere Şimali Almanya'dan gelip çatmak güç olduğunu biliyordu. İngiliz sermayesi ise Hindistan'da ve Mısır'da yeni başlayan inkılâp hareketlerini basıp bitirmek için Türkiye'yi ölüme mahkûm etti. Alman sermayesi Türkiye'yi ve İran'ı bölmek istemiyorsa şunun için istemiyordu: İran ve Türkiye'yi iktisatça ele geçirmek ve Genç Türk idaresi perdesi ardında bu milletleri sağıp yemek için!

1914 Cihan Muharebesi on milyonlarla işçi ve rençperleri toprağa serdi, milyonlarla adamı malul çıkardı. Milyonlarla dul ve yetim karı çocuk bıraktı. Ya bu muharebe neden doğdu? Şundan doğdu ki bakalım Alman takımı mı, İngiliz takımı mı, hangisi yüzlerce milyon Asya rençper ve işçilerini kendisine kul etmeye ve satın almaya muvaffak olacaktır!

İngiliz sermayeperestleri Genç Türklerin 1909'da tarih sahnesine çıkmalarını alkışladılardı. Şimdi ise aynı genç Türklere yüreklerinde kin tutarak Türk Hükümetini ve Türk milletini parça parça bölmeye karar verdiler.

"Türkler barbar ve yarım vahşidirler, Şarkın medeni milletleri olan Arapları, Asurları ve Arabistan'ı azat etmelidir" diyordular. İngilizler, güya saltanatı ve Genç Türk mutlakıyetini, Şark milletlerini azat etmek için yıkmak istiyordular. Fakat muharebe ne ile bitti. Almanya İmparatorluğu'nun berbat olmasıyla! Buna hiçbir Şark işçisi gözyaşı dökmemelidir. Muharebe aynı zamanda İngiliz İmparatorluğu'nun satvetini temin etti. Bunun manası(nın) ne olduğunu Şark milletleri az zamanda anladılar. Manası şu oldu: İngiliz donanması İstanbul'a el attı ve boğazları tuttu. İngiliz istila kuvvetleri Arabistan'ı, El-Cezire'yi işgal etti. Fransız ordusu Suriye'yi aldı. Yunan askerleri Anadolu'nun bir kısmını İzmir'le beraber ele geçirdi. Bundan başka Fransız ve İtalyan askerleri cenubî Anadolu'yu, hem de muvakkaten ve saltanın mutlakıyetine hitam vermek için değil, daimi surette işgal ettiler. Suriye'de, El-Cezire'de, Arabistan'da müstakil ve azat devletler vücuda getirmek perdesi arkasında Türkiye'yi bölüştüler. Fakat bu azadlıca ne derûne mahiyettedir? Bunu

anlatmak için bizim en kıymetli şahitlerimiz var ki Fransız ve İngiliz gazeteleridir.

Fransa müstakil bir Suriye vücuda getirmeyi vadetti ve kendine Emir Faysal da arka çıktı. Fakat Emir Faysal, Fransız sermayedarlarının dürûgi altında tamamıyla oynamamaya başlar başlamaz Fransız askeri Şam'ı işgal etti. Ve Emir Faysal'ı kovdu ve şimdi bütün perdeleri yüzünden atmış olduğu halde Suriye'ye sahiplik ediyor ve sermayeperestlerin hoşuna giden şeylerin hepsini Suriye'den aşırıp Fransa'ya götürüyor.

İngiltere El-Cezire'nin istiklalinden dem vuruyordu. Tuhaf manzara! Umum ahalisi iki buçuk milyon olan bir devleti kurabilmek için daha ilk yılda İngiliz sermayesi dörtte bir milyar sterlin fondu feda ediyor. İngilizlerin bu ihsanı niçindir ve nereden geliyor? Bu sual birden bire karşımıza çıkıyor.

Bundan biraz evvel İngiliz ve Fransız sermayeleri arasındaki rakiplik işin ne olduğunu açığa çıkarmıştı. Parlamentoda İngiliz Başvekili Loyd Corc(George)'tan sormuştular: El-Cezire'nin tabi servetlerini İngiltere eline aldı mı almadı mı? İngiliz sermayesinin, El-Cezire'de İngiltere Devleti 80.000 kişilik bir ordu saklamaya sebep olacak imtiyazları var mıdır? Eğer yoksa ne gibi bir menfaat için orada bu kadar asker besleniyor ve bunun içinde bu kadar çok para sarf olunuyor?

Loyd Corc'un cevabı şu oldu: İngilizlerin hiçbir imtiyazı yoktur. İngiltere El-Cezire'den hiçbir şeyi istemiyor. İngiltere yalnız Padişah Hükümetinin İngiliz sermayedarlarına verdiği imtiyazları saklıyor.

Vakta ki matbuatta bu şifreyi açmaya başladılar. Bunu açmaya muvafık olan başkası değil Fransa'nın ileri ki Hariciye Nazırı Pişon oldu ve anlaşıldı ki El-Cezire Araplarının başlıca serveti olan Musul neft madeni İngilizlerin elindedir. Bu mıntıkanın nefti vaktiyle Fransa, İngiltere ve Almanya'nın ortaklık ettikleri ticari bir müessesenin elinde idi. Şimdi İngiliz Hükümeti Osmanlı Hükümetinin hisselerini zapt etti. Yüzde yirmi beşini Fransa'ya bıraktı. Yüzde yetmiş beşini kendi sermayedarlarının eline geçirdi.

Şark milletlerinin bir meziyeti de nezaketli olmasıdır. Buna göre, Şark milletlerinin bu kurultayında ben "Loyd Corc halt ediyor, yalan söylüyor" demeyeceğim. Hakikati söylemeyi kendine borç bilmedi di-

yeceğim. Hakikat şudur ki İngiliz sermayedarlığı Arapları Osmanlı zulmünden değil, neftinden azat etmek için El-Cezire'yi zapt etti. Bu kadar bir işi ise Şark milletleri zenginlerinin kendileri de yapabilirdiler.

İngilizlerin, Fransızların, Amerikalıların bedbaht Ermenileri nasıl azat ettiklerini (Bu Ermenileri bunca yıl Türkler ve Kürtlerle çarpışmaya kışkırttılar. Çünkü kendilerini medeniyetçe ileri götüreceklerini vadetmiştiler) ve Ermenilerin hukukunu nasıl müdafaa ettiklerini sorarsak bu sorgunun cevabını ancak Amerika Ermenilerinin resmi gazetesinden alabiliriz. New York'ta "Yeni Ermenistan" adıyla çıkan bu gazete pek haklı olarak bize şöyle söylüyor:

"Fransızlar Maraş'a kendileriyle birlikte Osmanlılara karşı müdafaa etmek için gönüllü askerler göndermeye Ermenileri kandırdılar. Fakat iş kati muharebe devresine girince Fransız ordusu Maraş'tan çekildi. Ve yirmi bin Ermeni Mustafa Kemal Paşa ordusu karşısında bırakıldı. Kemalciler bunlara, Osmanlıların düşmanı Fransızlarla birlikte harp eden hain vatandaşlar nazarıyla baktılar ve hiçbirini sağ bırakmadılar, hepsini öldürdüler.

"Son zamanda Ermenistan kurtarıcısı rolünü Amerika oynamaya başladı. Amerika Ermenileri öyle milletlerle mübarezeye teşvik ediyordu ki tarihi tâlîleri(mukadderatları) Ermenilere bunların içinde yaşamayı emretmiştir. Ara sıra, Amerika insaniyetçileri Ermenistan'a un ve buğday dolu gemiler gönderdiler. Fakat gönderilen bu şeyler Ermenileri soğuktan ve açlıktan kurtaramıyordu. Ne Amerikalılar, ne de İngilizler yetişecek derecede yiyeceği ve hayat levâzımını vermiyordular.

Şûra Rusyası'nın Bolşevizmine karşı Ermeni Cumhuriyeti'nin kin ve düşmanlıkla dolu olduğunu biliyorsunuz. Çünkü onu idare edenler Antanta'ya satılmış burjuva siyasetçileridir. Böyle bir Ermeni Cumhuriyeti bile şimdi Şûra Rusyası'yla sulh yapmaya kendini mecbur görüyor. Çünkü Antanta'dan faide olmadığını biliyor.

El-Cezire'de Arapları neftten azat etmek için 80.000 asker saklayan İngiltere ve Amerika Ermenistan'a niçin asker göndermiyorlar?

İngiliz sermayesinin fikirlerini güden "Mançester Gardiyan(Manchester Guardian)" gazetesi açıkça söyledi: "Ermenistan'da neft yoktur. Ermenileri halas ettirecek bir şeyi yoktur." daha açığı şu

demektedir ki Ermenistan'da soymak için bir şeyi yoktur ve ona göre Ermenileri yağmaya bırakmak olabilir.

Aynı gazete ilave ediyor: "Eğer İngiltere'nin Musul'a dair olan endişesini Ermenistan hakkındaki (İngiliz sermayedarları daima Ermenistan'ı kurtarmaktan dem vururlar) düşüncesiyle ölçersek bu ölçüş İngiliz Hükümetinin yüzünü karartır, bu yüz karalığına uğratır."

Bunu söyleyen İngiliz burjuva gazetesidir. Ayağa kalkmış İngiliz işçilerinin gazetesi değildir. Bu dili kullanan gazete tenkitçi olmakla beraber Loyd Corc'un pek yakınıdır.

Rus Çarlığı müttefik istilacıların dayanmasına rağmen Rus işçi ve rençperlerinin eliyle yıkıldı. Ve bunun neticesi olarak İran hür oldu. O zaman İngiliz sermayeperestleri İngiltere'nin İran'a ait vazifesi ancak bu milletin hür olmasından ibaret olduğunu söylediler. Şimdiki İngiltere Hariciye Nazırı Lord Kürzon(Curzon) da bundan otuz yıl evvel İran'a dair çıkardığı kitapta şöyle söylüyor: "İngiliz siyasetinin İran'a ait olan kısmı bu memleketin hürriyet ve istiklalinden ibarettir." Geçen yıl Ağustos ayında İran ve İngiliz muahedesi İngilizlerin İran için nasıl bir hürriyet arzu ettiklerini gösterdi. İngiliz Hükümeti altın para olarak iki milyon funt Sterlin verdi. Daha İran Hükümetinden bütün İran'ı satın aldı. Bu iki milyon altına bedel İngilizler İran'ın maliyesini, gümrüklerini ve İran ordusunun düzeltilmesini murakabeleri altına aldılar.

Bu siyaseti ispat için yeniden en nüfuzlu bir şahit gösterebilirim. Fransa Cumhuriyeti'nin resmi gazetesi olan (Tan) geçmişlerde Ağustos 18 tarihiyle şöyle yazıyordu: "İran'da İngiliz hürriyetinin manası odur ki İran İngilizlerin elindedir: Bu vaka bütün Antanta'ya karşı bütün Şarkın heyecanını davet ediyorsa bu yalnız İngiltere'nin suçudur ve istilacı siyaseti yüzündendir." Bunu söyleyen resmi Fransız gazetesidir: Gazete altına ilave ediyor: "Mademki İran Hükümeti, ordusunu İngiliz zabitlerinin, maliyesini İngiliz mütehassıslarının idaresine veriyor. Şu halde onun elinde hükümranlığını işle gösterebilmek için kendine mahsus ne bir kuvvet ne bir alet ve çare, hiçbir şey kalmıyor".

Bu okuduklarımız Fransız devlet gazetesinin sözleridir. Yoldaşlar! Bunların manası nedir? Manasının azı çoğu yoktur, ancak budur: Antanta sermayesi, başında Fransa olduğu halde Almanya rakibine, hayduduna galebe çaldıktan sonra yüzlerce milyon Şark milletlerini kendine

esir etmek için, eline almıştır. Şark rençperi için bunun manası şudur: Şimdiye kadar sultanı ve maiyetini, emirleri ve hükümdarları beslemek ve yerli soyguncu sermayedarları doyurmak için bir iki bac vermeye mecbur olduğu gibi, Fransız ve İngiliz askerlerinin yaşamak parasını da vermek mecburiyetine düşüyor ve bu suretle Şarklı ve hud'alı yağmacılara kendi milletlerini soyabilmek imkânını kendisi kolaylaştırıyor. Çünkü bunların soygunu vasıtasıyla Avrupa sermayesi Şark memleketlerinde kökleşip sermayedarlara büyük büyük menfaatler hazırlıyor. Bunun manası şudur: Mademki Türkiye'de tabii servetler var. Eğer bu servetleri, bu madenleri Türk milleti kendi işletse idi hali rahatlaşır, tahta sapan yerine demir aletlerle ekin eker ve halinin genişliğinden faidelenerek mektepler açar, zekâ ve irfanının ilerlemesine çalışırdı.

Bunun manası şudur: Eğer şimdi Yakın Şark'ın ve o cümleden İran'ın servetini Fransızlar ve İngilizler ele geçirirlerse onlar bundan Şarkı ilerletmek ve yükseltmek için değil, kendi zenginliklerini artırmak için istifade edecekler ve Şark yoksullarının zahmet ve meşakkatle ve işlerinin meyvelerini çalıp çırparak yemekle şişmiş olan Paris ve Londra bankerlerinin karınlarını biraz daha büyüteceklerdir.

Yoldaşlar! Eğer siz muzaffer sermayenin haline baksanız, eğer siz bu muharebedeki galiplerin iktisadi vaziyetine dikkat etseniz şu hakikati görürsünüz: O galipler Alman sermayesine galebe çalmak için omuzlarına ve arkalarına o kadar büyük ve ağır yük almışlar ki altında ezileceklerdir.

Elimin altında galiplerin memleketlerinde devlet borcunun ne miktarlarda büyük olduğunu gösteren rakamlar var. Fransız sermayesi, Fransız Hükümeti muharebe içinde 200 milyar frank borca girdi.

İngiliz Devleti 160 milyar borç etti. İtalya Devleti'nin borcu 200 milyar liraya[146] vardı. Bunun manası odur ki; Amerika'dan başka, sermayedar memleketlerin hepsi bu muharebede malî varının yoğunun yarısından üç râbî'ne kadarını kaybetmişler, suya atmışlardır.

Bunun manası odur ki bu memleketlerden hiçbirisi mali iflastan kurtulmanın yolunu bilemiyor ve bulamıyor. Bu hükümetler borçlarını vermek isteseler memleketlerinde bulunan servetlerin iki sülüsü kadarını zapt etmeleri lazım gelecektir. Bunun manası odur ki bu memleketler

146 "Lira" İtalyan lirasıdır. Frank kıymetindedir.

ahalisi şimdiye kadar ne ile yaşıyorsalar onun ancak bir sülüsünü ellerinde bırakmalıdırlar. Bunun mümkün olamayacağı belli bir şeydir. Onun içindir ki bir yıldan beri galipler, aralarında bu işten nasıl kurtulup çıkacağız diye danışık edip duruyorlar. Biz bunu görüyoruz. Hepsinden zayıf düşmüş olan İtalya ve Fransa Hükümetleri Fransız ve İngiliz sermayedarlarına, borçların hepsini birleştirip hepsini birlikte vermeyi teklif ediyorlar. Tabii kimin parası çoksa o borç vermekte nöbet baş olmalıdır. Fakat İngiltere ve Amerika Devletleri Fransızların ve Amerikalıların borçlarını vermekten yüz çeviriyorlar.

İngiliz sermayeperestleri hevesle kan dökmeye teşvik ediyor. Fransız ve Rus rençperlerine ve Amerika işçilerine İngiliz sermayesi menfaatine muharebe ve galebe etmeyi buyurdular. Lakin şimdi, iş borç vermeye gelince; "dostluk kendi yerinde, borç defterleri kendi yerinde. Bana ne mademki borçlusun ver" diyorlar. (El çarpmaları!)

Hal, hakikaten dehşetlidir. Bu borç yüzündendir ki muzaffer sermayedarlık Rusya'yı yıkmaya çalışıyor. Hâlbuki şimdiye kadar Rusya onların metâlarının satış pazarıydı ve onlara fevkalade büyük miktarda ham mahsuller gönderirdi. Bu borç yüzündendir ki onlar dünyanın en kuvvetli milletini, Almanya halkını mahvetmeye çalışıyorlar. Bu galipler kendi hayatlarının ve varlıklarının kökünü kazıyorlar. Şimdi görüyoruz: Fransız ve İngiliz sermayeperestleri şöyle bir vak'a önündedirler.

Milyon milyon Şark halkı fabrika mahsullerine hasret çekiyorlar. Parça ve manifaturanın her bir arşını onlar için olmaz derecede aranılan bir şey olmuş! Her bir makine de bunun gibidir. İngiliz ve Amerikan sermayedarları ise eşya ve kumaşları için satılış arıyorlar. Böyle iken bunlar Şarka pazar malı göndermiyorlar. Çünkü Şarklılarda mal alabilmek için lazım olan şey yoktur. Netice şu olmuştur: Bütün cihan sermayedarlığı büyük bir buhran içinde titriyor. Yüzlerce milyon insanın pantolon, çizme almaya güçleri yetmiyor. Hâlbuki İngiltere'de ve Amerika'da fabrika mamulatı yığılıp kalıyor ve İngiltere ile Amerika fabrikalarını kapamak mecburiyeti önünde bulunuyorlar. İşleyici kitleleri bunların hepsini görüyor. Dört yıl cenk etmeye zorladıkları işçi kitleleri şöyle diyorlar:

İsteye isteye patlattığınız bu muharebede, siz Almanya İmparatoru'nun mutlakıyetini ve Osmanlı Padişahı'nın varlığını yok etmek istiyordunuz. Elinize şu geçti ki kendi halkınızın hayatı tehlikededir. Şimdi siyasi

hukuk unutuldu. Milletleri düşündüren şey ekmek yemek hakkı ve zalimlerin zulmü olan açlıktan kurtulmaktır. Halk yığınları açlık ve soğuk tehlikelerini önlerinde görüyorlar. Istıraba düşüyorlar, istedikleri şeyi bildiriyorlar. İngiltere varlığından beri böyle bir (iş tatilleri) fırtınası görmemiştir. Şahidi olduğumuz büyük işçi nümayişleri şimdiye kadar İngiltere'de görülmemiştir. İş o dereceye geldi ki burjuva vezirlerinin en düşüncelisi olan İngiliz Başvekili Loyd Corc nutkunda parlamentoda İngiltere'nin içtimai inkılâp önünde bulunduğunu söyledi. Bu itiraf yüreği inkılâbı isteyen İngiliz komünistinin ikrârı değil, İngiliz Başvekili'nin ikrârıdır. İnkılâbı vukua gelmekten alıkoyabilmek niyetiyle Başvekil işçilerden asayişi saklamalarını rica etti.

Amerika'da da iş tatilleri dalgasını ve her gün genişleyen proletarya münazaasını görüyoruz. İttifak Devletlerinin bir uzvu olan İtalya'da bir münazaa değil, inkılâbın başlangıcını görüyoruz. İtalya Hükümeti kendini ancak süngülerinin kuvvetiyle muhafaza edebiliyor. Her gün şehirlerinin sokaklarında işçileri kurşuna dizdirmeye mecbur oluyor.

Almanya mutlakıyetine galebe çaldıktan sonra Klemenso(G. Clemenceau) şöyle söyledi: "Şimdiden sonra Almanya, Fransa için korkulu değildir. Bolşevizm ise mağlup olmuş milletlerin hastalığıdır." Şimdi ise biz Fransa Hükümetinin bir hayli Fransız komünistleriyle hapishanelerini doldurduğunu görüyoruz. Fransa Hükümetinin kendi deniz askerlerini nasıl kurşuna dizdiğini biliyoruz. Kasdı: Ölümün dehşetiyle askerleri korkutup nümayiş yapmaktan ve inkılâptan çekindirmektir, el çektirmektir. Bir yandan Avrupa ve Amerika proletaryası sermayedarlığı aşağı düşürmek, hürriyet, kardeşlik ve işleyicilik namına meydana çıkıyorlar. Aynı zamanda inkılâbı hareketlerin İrlanda'da İngiliz sermayedarlarının gözü önünde baş gösterdiğini görüyoruz. Mısır'da, Hindistan'da İngiltere'nin tahakküm zincirlerine vurduğu milletlerin yeni başlayan azatlık hareketlerini ve inkılâp mücadelelerini biliyoruz.

Yoldaşlar! İrlanda şimdi istilaya uğramış bir memleket gibidir. İngiliz Hükümeti orada İrlanda milletine karşı kaleler, istihkâmlar yapmaya mecbur oluyor. İrlanda şehirlerinin sokaklarında şimdiki halde her gün yüzlerce İngiliz muhafaza askeri ve jandarma öldürülüyor. Biz görüyoruz ki isyan ve inkılâp nümayişleri için sokaklara fen ve akıl işçileri olan profesörler ve darülfünun talebeleri değil, memurlar çıkı-

yorlar. İş tatillerini "kul" dedikleri adamlar yapıyorlar. Bundan evvelki zamanlarda muharebelerde İngilizler bunları hayvana yaptırılacak işlerde kullanıyordular.

Biz telgraf, demiryolu işçilerinin iş tatili, iş kesimi yaptıklarını görüyoruz. Hindistan terhîb(terör) yıldırma hareketleriyle kalmıyor. Maarifçilerin irfanı herkese yaymak için yaptıkları nümayişleri kâfi görmüyor. Üç yüz bin kişilik iş kesme(grev) nümayişleri oluyor. Bu nümayişlerde, Hint işçileri birleşiyorlar, sermayeperestlerin tahakkümünden ve zulmünden kurtulmak memleketlerini İngiliz boyunduruğundan kurtarmak istiyorlar.

Yoldaşlar! Profesör (Zeli)'nin bundan çok evvel basılmış bir kitabı var. Bu kitap İngiliz cihangirliğinin kuranı gibi bir şeydir. Hindistan'a gönderilen İngiliz zabitleri, İngiliz Hindistan valileri siyasi fikirlerini ve terbiyelerini bu kitaptan alırlar. İngiliz cihangirliğinin bu fazl-ı muharriri gösteriyor ve tahkik ediyor ki bir avuç İngiliz, nasıl olur da yüzlerce milyon Hintliyi ve Mısır Fellahı'nı demir pençesi içinde tutabiliyor?

Müellif diyor ki; Bu, mucize gibi garip bir şey değildir. Hindistan'ın bir kısmı öteki kısmıyla mücadele halindedir. Şimalde kıyam olursa biz cenup askerlerini silahlandırıp şimale yolluyoruz ve kıyamı bastırıyoruz. Garp Hintlilerinin isyanı Şark Hintlileri ile yatıştırıyoruz. Böylece kendi kullarımız olan Hintlileri tefrikaya düşürüp bir kısmını ötekinin aleyhine kullanmak suretiyle Hindistan hâkimiyetini elimizde saklamaya muvaffak oluyoruz.

İngiliz cihangirliğinin bu tatbiki müellifine diyorlar ki; "Hindistan'da insanlar açlıktan ölüyorlar. Burada inkılâp olmalıdır." Müellifimiz cevap veriyor: "Bu mantıklı bir şey değildir. Hintliler yaşamadıkları zaman ölebilirler. İnkılâba lüzum yoktur. İngiltere'de insanın acından ölmeye hakkı vardır." Müellif ilave ediyor: "İnkılâbın vücuda gelmesi için millette azatlığa kabiliyet olmalı, ümit olmalı, o millet kendi kuvvetini hissetmelidir."

Yoldaşlar! Şark milletlerinin ölmek istediklerini, azatlığa kabiliyetli ve ümitvar olduklarını ve özlerine itimat hissettiklerini İngiliz sermayeperestlerine, İngiliz bankerlerine ispat edecekleri zaman geliyor.

Yoldaşlar! Şimdiye kadar kıyama gelen milletlerin hepsi kendilerinde zayıflık duymakta idiler. Çünkü rençperlerin, işçilerin kendi çapu(l)

cularına ve kazançlarını yiyenlere galebe çaldıkları şimdiye kadar görülmemişti. Kadir ve galip İngiliz cihangirliğinin göğsüne işçi ve rençper ayağının bastığını kimse görmemişti. Fakat onu yenmek ve yıkmak mümkün olduğunu siz şimdi göreceksiniz.

O zaman ki Rusya'nın işçi ve rençperleri ayağa kalktılar. O zaman ki Çar'ın ve mülk sahiplerinin boyunduruğunu kırdılar, o zaman ki işçi ve rençper hükümeti kurdular, bütün dünya burjuvazisinin bu şûra hükümeti, Şûra Rusya'sını çiğneyip boğacaklarını ümit ediyorlardı. Rus rençper ve işçilerini yeniden boyunduruk altına koyacaklarına imanları vardı. Bunlar Rus zabitlerini, Rus sermayedarlarını, Rus mülkdarlarını ekmek, elbise, silah, harp levazımı ve kumandan vererek, önlerine rüşvetler dökerek menfaatleri yoluna sürükleyebildiler. Şûra Rusyası'na karşı muharebeler açtılar. Çekoslovak askerlerini para ile aldatıp General (Jana)'nın kumandası altında altmış bin kişilik bir kuvveti Rusya üzerine gönderdiklerini biliyorsunuz. Biliyorsunuz: Kaleris'i, Kolçak'ı, Yudeniç'i, Denikin'i Rusya üzerine nasıl saldırttılar. İngiliz gazlarının, İngiliz silahlarının yardımıyla (Kolçak) yarım milyonluk ordu hazırlayıp Şûra Rusya'sına muharebe açtı. Bütün sermayedar Avrupa ona arka çıkıyor, yardımlar ediyordu. Rusya'nın yolu her yandan bağlanmıştı, hariçten hiçbir silah alamıyordu. İlaç bile alamıyordu. Yaralılarını iyileştirmek imkânını bulamıyordu. Bütün bu mânialar içinde Rusya işçi ve rençperleri silahlarla meydana atıldılar. Muzaffer ve şecaatli Kızıl Ordu'yu vücuda getirip Kolçak'ı tepelediler, Yudeniç'i tepelediler, Denikin'i tepelediler.

Hala hatırımdadır: Berlin hapishanesinde iken gazetede okudum: "Yarın Pazartesi günü eski Rus Sefareti Kilisesi'nde, Petrograd'a giren Yudeniç'in muvaffakiyeti için ruhani ayin ve merasim yapılacaktır. Fakat General Yudeniç Petrograd'a giremedi, döğüldü, kovuldu. Rençper ve işçi ordusu onu çiğnedi. Şimdi Kolçak yoktur, Yudeniç yoktur, Denikin yoktur. Bugün Rusya işçi ve rençper Rusya'sıdır; Hüküm ve iktidar onun elindedir. Rusya bütün kuvvetiyle Beyaz Polşa ile (Vrangel) işini bitirmeye çalışıyor. Rusya bunlara da galebe edecek, bunları da çiğneyip bitirecektir. Demek ki bu büyük Şarkın ayağa kalkan milletleri de, bu büyük Şarkın rençperleri ve işçileri de, eğer hür ve müstakil yaşamak istiyorlarsa, eğer Avrupa'nın hazır yiyici zalimlerinden yakalarını kur-

tarmak istiyorlarsa herhalde muzaffer olacaklar. Çünkü düşmanları parçalanıyor, çünkü düşmanlara yine Şûra Rusyası'nın Kızıl Ordusu galebe etmiştir. Yakın Şark'ın galebesi kendi azmine, kendi iradesine bağlıdır. Hiçbir düşman korkunç olamaz ve Türkiye'nin, İran'ın, Hindistan'ın işçi ve rençperler selini kimse durduramaz. Eğer bunlar kıyam ederlerse, eğer bunlar Şûra Rusyası'yla birleşirlerse!

Evvelce Şûra Rusyası düşmanlarca kuşatılmıştı. Şimdi ise silah ve harp levazımı yapabilir, yalnız kendi işçilerini silahlandıracak değil, Hindistan'ı, İran rençperlerini, Anadolu rençperlerini ve bütün mazlum milletleri silahlandıracak ve kendileri ile birlikte yapılacak muharebeye ve zafer âlemine götürecektir.

Sermayeperestler Şarka gittikleri zaman Şark milletlerini yiyip yutmaktan değil, azat etmekten dem vuruyorlardı. Buna göre Rusya'nın dışındaki rençper işçiler arasında bir az itimatsızlık mevcut olduğunu anlıyorum. Acı tecrübeler onların aldandıklarını gösterdiğinde Şûra Rusyası'nın vaadi doğru olup olmadığını ve sözünü tutup tutmayacağını soruyorlar.

Yoldaşlar! Böyle suallere inandırmalar, teminlerle değil, aklın doğru bulacağı delillerle cevap verilmelidir. Şûra Rusyası, bundan böyle insanlık içinde kul ve kul sahibi zengin, yoksul olmaması için kıyam etmiştir. Şûra Rusyası zengin ve kendini geçindirebilecek bir memlekettir.

Boynundaki hazır yiyicileri ve Rus işçi ve rençperlerinin kanını süzen yılanları atıp çiğneyen Rusya, Rus halkını, şimdiye kadar görülmemiş bir derecede kendi vasıtalarıyla yürütüp ilerletebilir. Rus rençperine, Rus işçisine ekmek bulmak için başka memleketlere gitmek lazım değildir. Çünkü kendi memleketi kâfi derecede mahsul ve zahire yetiştiriyor. Madeni servetler bulmak içinde başka yerlere gitmeye hacet yoktur. Öz toprağında sayısız madenler vardır.

Rus rençperi ve Rus işçisi ancak kendinin azat olmasını istiyor, hiçbir milleti kul etmeye ihtiyacı yoktur. Rus rençperi ve Rus işçisi pek güzel biliyor ki, ya Rusya veyahut cihan sermayesi yenilip yok olacaktır. Çünkü Şûra Rusyası'yla sermayedarlık maişetinin uzun müddet yan yana yaşayabilmesi mümkün değildir.

Rus işçileri biliyorlar ki eğer onlar İngiliz sermayeperestlerini mağlup etmezlerse, eğer onlar Fransız sermayedarlarını dünyadan kaldırmazlarsa,

kendileri mağlup olacaklar, dünya yüzünden kendilerinin vücudu kalkacaktır. Rus işçileri mahdut bir zaman için onlarla sulh edebilirler; onlarla uyuşabilirler, biraz nefes almak için mütarekeye razı olabilirler. Yalnız bu gibi sulhu, ancak şu maksatla yapabilirler: Sulh günlerinden istifade edilerek düşman memleketlerde inkılâp tezlikle ve kolaylıkla ilerleyebilsin. Fakat iş ehli ile çalıp çapanlar arasında yürekten sulh olamaz. Buna göre Şûra Hükümetinin Şark siyaseti siyasi bir oyun değildir. Kendine olacak hücumu başkasının üzerine salmak değildir. Şark milletleri yansında Rusya kurtulsun maksadıyla Şarkı ateşine atmak değildir. Şarkın yıkılması vasıtasıyla kendisi için büyük menfaatler elde etmek değildir.

Yoldaşlar! Bir zamanlar baştan ayağa kadar silahlanmış Almanya (Brest-Litovsk)'ta bize sulh şartları emrediyordu. Biz müdafaa ediyorduk, biz memleketimizi, işçimizi, rençperimizi feda ediyorduk. Rusya işçilerinin ve Şark rençperlerinin önündeki uzun mübarezelerde böyle bir an gelebilir, o zaman o uygunsuz hallerde, sizin muharebe etmemenizi maslahata münasip görebiliriz. Ve deriz ki büsbütün ezilip berbat olmaya gitmeyesiniz, vazgeçesiniz ve sizi parça parça bölecek olan bu canavara kendiniz bir parça veriniz. Biz de olan haller sizde de olabilir. Bizim mukadderatımız sizinkine bağlıdır. Biz ki sizinle birleştik. Ya Avrupa proletaryasının galebesini tezleştiririz, yahut biz helak, siz de kul olursunuz.

Onun için, bizim ittifakımız, yarın birbirinden ayrılıp düşman olacak insanların bağladığı ittifaklardan değildir. Bizim işimiz, mezarımıza kadar bizimle gidecek birlikten ve mübarezeden ibarettir. Ve bunun böyle olacağına dünkü gün biz ant içtik. Birlikte çalışmaktan, birlikte çarpışmaktan ve birlikte muzaffer olmaktan başka düşüncemiz yoktur. Fakat yoldaşlar, birlikte galebe, birlikte fedakârlıklar ister. Rusya'nın yığın yığın işçileri cihan sermayesine galebe etmek için üç yıldır açlık çekiyorlar. Bunun için Kızıl Ordu'yu selamladığınız, Kızıl Ordu'nun zaferini alkışladığınız zaman hatırınıza geliyor mu ki, onun fedakârlıklarının onun zaferlerinin kaynağı Rus işçilerinin, Rus rençperlerinin kanıdır. Düşününüz: Sizin galebenizde fedakârlık pahasına alınacaktır. Uzun zaman sizde kendi kanınızı dökeceksiniz. Şûra Rusyası'na ve sizin kıyam eden memleketlerinize bir ordu nazarıyla bakacaksınız. Öyle bir ordu ki, birlikte yiyip içecek, birlikte silahlanacak ve bir maksat uğrunda birlikte fedakârlıklar gösterecektir. Bunun içindir ki "Bolşevik cihangirliği var"

diyen, "Şarka, yalnız kendi ordularımızı yedirip giydirmek için gittiğimizi söyleyen yalan söyler. Bu kasti yalan şunun içindir: Rençperler ve işçiler arasına yalan söz salsın, bunları aldatsın ve birbirinden ayırsın. Çünkü bunların üzerine ayrı ayrı galebe çalmak kolaydır. Buna göre, bizim fedakârlıklarımızda birlikte, zahmet ve mihnetlerimizde birlikte, galebemizde birlikte olmalıdır. Bizim galebemiz bir milletin başka bir millet üzerine galebesi olmayacaktır. Bütün milletler işçilerinin bir avuç adam üzerine galebesi olacaktır. O bir avuç adam şimdiye kadar bütün milletleri eziyor ve sığır gibi sağıyordu.

Garbın müttefik devletlerine, başta İngiliz sermayesine karşı mübarezeye bizler ant ederken, galebemizin bugün olmayacağını biliyorduk. Biz biliyoruz ki uzun müddet çarpışacağız, Şarkta milletler, millet yığınları geç ayıldıkları için bu böyle olacaktır. Kızıl Ordu'nun galebesi haberleri, Fransız ve İtalyan proletaryasının içtimai muharebelerine dair hadiseler son rençpere ulaşıp da, "işçi halk, kalk! Meydana çık!" diyebilmek için, uzun müddet, Asya'nın dağlarından, sahralarından geçmek icap edecektir.

Bununla beraber biz bu güç mübarezeye girdiğimiz günden beri biliyoruz ki, iş ne kadar güç ise gözetilen maksat da o kadar yüksektir. Çalıştığımız onun içind(ir) ki, Yoldaş Nerimanof'un söylediği gibi, insaniyete ilk medeniyeti veren bu büyük milletlere kendi kuvvet istidatlarını uyandırmak ve genişletmek imkânını verelim. Çünkü bu milletler yeni ve hür insanlığı yaratmak için bu imkân ile çalışabileceklerdir. Bu hür insanlıkta ise derisi, hakkı ve vazifesi başka başka insanlar yoktur. Bu insanlar vazifede ve hakta bir ve beraberdirler.

Dünyanın sermayeperestleri, hep Şarktan gelecek tehlikeyi düşünüyorlar; diyorlar ki üç yüz milyon Hintli ile dört yüz milyon Çin rençperleri ayaklanırsa insan medeniyetinin yıkıldığı saat gelmiş olur. Biz bu medeniyeti gördük, biz bu medeniyeti harp meydanlarında, şarapnel ateşinde gördük. Biz bu medeniyeti evlerin harabelerinde gördük. Bu harabeler ki muharebenin ve gaddarlığının çizdiği yolları gösteriyor. Sermayedarlık, insanı besleyen hayvanın hayatını bile temin etmiyor. Böyle medeniyet dünya yüzünden ne kadar çabuk yıkılır, yok olursa o kadar iyidir.

Biz Yoldaşlar! Müşterek düşmana karşı birlikte yapılacak muharebenin bayrağını size vereceğimiz zaman, fikrimizde şu hakikat parlaya-

caktır. Biz sizinle birlikte Garp esircilerinin yaptıkları gaddar medeniyetten on kere yüksek bir medeniyet kuracağız!

Sermayedarların Şarktan emip sağdıkları servetlerin tazyiki şu tesirleri vücuda getirdi. Şarkın hayatı açıklandı, ruhu üzüldü, Şark ruhu bunun tesiriyle yasa daldı, sabır ve kazaya rıza felsefelerine boğuldu.

Yoldaşlar! Biz şimdi şu duyguya müracaat ediyoruz: Şark milletleri büyük fatihlerinin idaresi altında Avrupa'ya salgın ettikleri zaman ne duygu ile dolmuşlar ise, biz bugünde o duyguya müracaat ediyoruz. Biliyoruz, muhalifler bize şöyle diyeceklerdir: "Bakın Cengiz Han'ın ve İslâm fatihlerinin usullerine müracaat ediyorlar ve aynı yola gitmek istiyorlar." Lakin bizim şuna imanımız var ki dün sizin tabancalarınızı, kamalarınızı çekip yükseltmeniz, Avrupa'yı kabristana çevirmek için değildir.

Siz silahlarınızı bütün dünya işçileriyle birlikte yeni medeniyet kurmak için kaldırdınız. Siz silahlarınızı edebiyat, sanat ve felsefeyi genişletmeye çalışacak işçi âlemi[147] yaratmak için kaldırdınız. Evet, bu yeni devir insaniyetin en güzel abidesi olacaktır. Sermayeperestlerin bizim için, "sermayedarlığın ve vahşiliğin yeni bir dalgası bizi tehdit ediyor" sözü yalandır.

Yaşasın Kızıl Şark ki Avrupa işçileriyle birlikte insanlığı hakikaten bahtiyar edecektir! (Gürültüler, bitmez tükenmez el çarpmalar)

1- Milliyet ve Müstemlekeler Meselelerinde Yoldaş Pavloviç'in Nutku

Yoldaşlar! Müstemleke ve milliyet siyasi meseleleri cihan tarihinde fevkalade büyük rol oynadı. "Büyük devletler" arzın karalarla, hele saraylarla meskûn yerlerini zapt etmek hülyasının peşinde koştular. Bu hırs büyük düşmanlıkları ve müthiş kinleri doğurdu. Bu kin ve adavetin ateşinden de son cihan muharebesi parladı.

Muharebenin arifesinde Avrupa Devletleri arasındaki müstemleke niza'ının mahiyetini anlatmak için şöyle demiştim: Bu niza'ı üç sıra alfabe harfleriyle gösterebiliriz: (B, B, B), (K, K, K), (P, P, P). Almanya

147 Dünya manasına (âlem)

(Berlin, Bizans[148], Bağdat) büyük demiryolu projesini ortaya koydu. Bu yol ile bütün Osmanlı İmparatorluğu'nu ve en başta Anadolu'yu Alman İmparatorluğu'na çelik zincirle bağlamak ve Anadolu vasıtası ile İran'a, Hindistan'a ve Mısır'a yani sarı ve kara kıtalarını nüfuzu altına almaya yol açmak istedi. Üç Alman (B)'lerine karşı İngiltere üç (K)'yı çıkardı: (Kap(Cape Town), Kahire, Kalküta). Bu demiryolu öyle bir zincir idi ki cenuptan şimale kadar bütün Şark'ı, Afrika'yı sonra Arabistan ve El-Cezire'yi, Cenubî İran'ı ve Hindistan'ı birleştirecekti. Bu iki zıt ve karşılıklı projeye karşı Rusya (Petrograd-Pers[149] Halici) demiryolu tasvirini meydana koydu.

Bu projelerin hepsi bize Avrupa Devletlerinin Afrika ve Asya'yı ele geçirmek için yaptıkları münazaayı pekiyi gösteriyor. Doğrudan doğruya müstemlekelere ait olup 1914- 1918 muharebesini doğuran bu meseleler şimdi, müttefik Amerika, Japonya, Amerika ve İngiltere ve en sonu İngiltere ve Fransa arasında muharebe tutuşturmak tehdidini gösteriyor.

Fransız gazetelerinin dilinden ve Fransa Parlamentosunda Klemenso'nun tekaüdüne dair geçen müzakerelerden pek açık anlaşılıyor ki: Üç müttefikler ile yapılan muharebenin en ateşli devresinde Anadolu'yu bölüşmek meselesinde İngiltere ile Fransa birbirinin boğazını delmeye hazırlandılardı. Suriye meselesinde İngiltere ile arada vukua gelen şiddetli çarpışmalar neticesinde Klemenso mevkiinden çekilmeye mecbur oldu. Şimdi bile İngiltere ile Fransa arasında münasebet pek gergindir. Eğer Rusya'dan ve Bolşevizmden korkuları olmasa galip ihtimale göre, Cihan Muharebesi galipler arasında Birinci Balkan Muharebesi gibi tekrar alevlenebilirdi. Bununla beraber milletlerin hayatı ve tali'i burjuvazi elinde kaldıkça Fransa ile İngiltere, İngiltere ile Amerika ve Amerika ile Japonya arasında silahlı muharebe çıkması imkânı yok değildir.

Uzak Şark'ta (hegemonya) siyasi tefevvuk için Amerika ile Japonya birbirinin aleyhine dişten tırnağa kadar silahlanmışlardı. Amerika hummalı bir hızla donanmasını artırıyor. Ve denizler padişahı İngiliz donanmasına rakip olabilecek bir donanma hazırlamaya çalışıyor. Maksadı denizler tefevvukunu İngiltere'den alıp Şarkta kendi nüfuzunu

148 "Bizans" İstanbul'un eski adı.

149 "Pers" Fars.

kurmaktır. İngiltere'de Fransa'nın bahri kuvveti aleyhine her türlü teşebbüste bulunuyor ve Akdeniz'de pek güzel istinatgâhlara malik olan Fransa'dan korktuğu için Almanya'dan alınan sualtı gemilerinin Fransa donanmasına ilave edilmesini istemiyor. Çünkü Fransa İngiltere'nin denizden Mısır, Anadolu, Fars Halici ve Hindistan'la, bir sözle Şark ile münasebetini tamamıyla kesmese bile güçleştirebilir.

Müstemleke meselesi Asya'yı bölüşmek meselesidir. Bu mesele Teşrini Evvel İnkılâbının ilk gününden beri sermaye âleminin Şûra Rusyası'na karşı yaptığı şiddetli muharebenin elektrik dökmesi vazifesini görüyor.

Rusya, sermaye âlemine karşı yalnız, cesur olanları yeni şekilde devlet kurmaya davet eden bir deniz feneri ve yol gösterici bir ziya değil, yalnız ahalisi çok tabii serveti ve yer mahsulleriyle fevkalade zengin fakat Çar zamanında olduğu gibi Fransa ve Belçika sermayesinin yarım müstemlekesi halinde kalmak istemeyen bir memleket sıfatıyla korkunç değil, Şûra Rusyası bütün cihan emperyalizmine karşı tehlikeli ve heybetlidir. Ecnebi tahakkümünden kurtulmuş müstemleke olduğundan kendisi gibi kul edilmiş Şarkı azatlığa çağırdığı gibi geride kalmış milletlerin dahli hakkında yürüttüğü siyasetle Şarkta öz tali'ini öz eline almak ruhunu uyandırıyor. Bundan başka fazla olarak Rusya'nın hudutları haricinde geride kalmış milletlere yağmacı beynelmilel sermaye ile mübarezelerinde fiili arka çıkıyor.

Bizim fırkasız yoldaşlarımızdan biri Komünist Fırkasının başçıları olan Yoldaş Lenin, Zinoviyef ve Troçki'ye hayran olduğunu beyan ederek dedi ki; Rusya'da sakin bütün milletlerin bu güzide şahıslara derin bir hürmetle itimatları var. Aynı zamanda şunu da söyledi ki; memleketin hudut üzerindeki kısımlarında komünist hükümranlığını temsil edenlerden bazı yalancı komünistler pek fena davranıyorlar, yerli ahaliye hürmetsizlik ve gadr ediyorlar ve böyle kötü muameleler bu ahalinin düşmanlığını Şûra Hükümetinin esasına ve idealine karşı bile alevlendiriyorlar.

Biz bunu biliyoruz. Bunun hepsi mümkündür. Daha ziyadesini söyleyim. Men' edilemez hallerdir. Fevkalade büyük tarihi hadiselerin tufanlarında yıldırım şakımalarında binlerce yıldır yaşamış hükümet tarzlarının yıkılıp döküldükleri günlerde, cemiyet toprağına derin köklerle bağlanmış olan sermaye hâkimiyeti mahvedilirken tabiidir ki yeni hayata intikal dertsiz, belasız muvakkat yolsuzluklar ve yoldan sapmalar

vukua gelmeden olamaz. Lakin işin ruhu şûra hâkimiyetinin ve fırkamızın bazı nâ-lâyık mümessillerinin fena hareketlerinde değildir. İşin ruhu şûra hükümranlığının eski Rus İmparatorluğu sahnesinde yaşayan milletler hakkındaki siyasetinin umumi istikametinde ve esası niyet ve meramındadır.

Evvelce Rus İmparatorluğu'nun, şimdi sermayedarlık cihanının zulüm ve cefasını gören milletlere karşı şûra siyasetinin niyet ve meramı ne olduğunu sermaye âlemi pekâlâ biliyor. Bu biliş şundan belli ki bütün sermaye devletleri ezmekte oldukları milletler üzerindeki tahakkümleri devam ettirmek için Şûra Rusyası'na "öldürmeyince bırakmaz" muharebesi ilan ettiler.(El çarpmalar.)

Bizim Rençper ve İşçi İçtimai Koşma Cumhuriyetimizle haydut sermaye devletleri arasındaki farkı anlamayan var mı?

İngiltere'nin "meşrutalı azatlığı" üç yüz milyonluk Hindistan'ı esir halinde tutmuş boğuyor, boyunduruğu altında inletiyor.

Fas'ta, Cezayir'de olsun, Hint ve Çin'de olsun, Cumhuriyet Fransası azatlığına ve milli yolda milletlerin kendi kendini idare etmeye doğru yapılan en küçük bir teşebbüsü canavarca tepeliyor.

Atlas Denizi'nin arkasındaki büyük Amerika Cumhuriyeti Küba'nın ve Filipin'in azatlığını kabul etmemekte inat ediyor. Hâlbuki 1898'de İspanya ile muharebe bu memleketlerin azatlığı için başlamıştı ve aynı zamanda eski Rus İmparatorluğu sınırları içinde milli mukadderatı ele almak için uyanan her teşebbüs ve her bir hareket bütün sermayedar memleketlerde olduğu gibi boğulurken imtiyazlı Başkır Şûra Cumhuriyeti ve imtiyazlı Tatar Şûra Cumhuriyeti teşkilini ve buna benzer hadiseleri Rus İçtimai Koşma Cumhuriyeti'nin rençper ve işçi yığınları sevinçlerle selamlıyorlardı.

Büyük küçük umum sermaye devletlerinde; Fransa'da, İngiltere'de, Japonya'da, Amerika'da, Hollanda'da, Belçika'da, Lehistan'da ve başka yerlerde bizim gördüğümüz şudur: Nüfusları az milletlere barbarca tahakküm ve zor etmek. Bazen de görüyoruz ki; yüzlerle milyonluk insan kitlelerini köle ve dilenci yığınları derecesine indiriyorlar. Bu sefil ve biçare yığınlar daha çok teşkilatlı ve daha medeni(!) azlıkların esirliği boyunduruğuna giriyorlar. Bu son misali bize, üç yüz milyon esirden ibaret Hindistan ve onun üstünde hükümranlık eden dişinden tırnağına

kadar silahlı İngiltere gösteriyor. Dünyanın bir başında yani sermaye diyarında bazen, az millet kitleleri canavarca ayakaltına alınıyor. Bazen de hâkimiyet dizginini ellerinde tutan azlıklar, büyük halk kitlelerini ayaklar altında süründürüyorlar. Dünyanın öteki başında yani Şûralar Cumhuriyeti'nde, yalnız büyük halk kitlelerine değil, en az halk birliklerine bile yürekten kardeş duygusu görüyoruz.

Birinci Ukrayna Halk Cumhuriyeti'nde beylik edenler Avusturya-Macaristan İmparatorları idi. General Askurobavski(Skoropadski) onların reislerindendir.

O vakit Almanlar ve Avusturyalılarla bağlanan muahedeye göre, Petlurof(Petlura) Ukraynası Avusturya ve Almanya'ya yetmiş beş milyon pud buğday, on bir milyon pud canlı hayvan vesaire vermeyi kabul etmişti.

İkinci Ukrayna Halk Cumhuriyeti zamanında ise Fransız sermayesinin müstemlekesi haline gelmişti. Bu vaziyeti hazırlayan amil satılmış "Petlura(Petlyura/Petliura)"nın Fransız Generali d'Anslom(d'Anselmo) ile yaptığı muahede idi. Bu muahedeye göre de; Ukrayna'nın bütün demiryolları, maliyesi ve askeri işleri Fransız piyasacılarının eline geçiyordu.

Petlura'nın vadettiği Üçüncü Ukrayna Halk Cumhuriyeti Leh beyzadelerinin kara hükümranlık simalarının perdesi halinde ortaya çıktı. Petlura'nın bu yeni hıyanetinden Ukrayna'nın tarihi incindi ve lekelendi. O tarih Ukrayna rençperlerinin Lehistan "Şilehtlerine" karşı asırlarca devam ettirdiği muharebelerdeki harbi faziletlerinin ve büyük mağlubiyetlerinin destanını söyler. Şileht Lehistan'ın tarihi ise Ukrayna ile beraber kendisini kul etmek için Lehlilerin yaptıkları uzun muharebelerin tarihidir. Ukrayna edebiyatı, şairleri, (Şevçenko)'nun ölmez eserleri Ukrayna milletinin meziyetlerle dolu tarihinden bir sahifedir ki bu mücadeleleri aksettirir.

Ukrayna milletinin yetişip büyümesi Leh panlarıyla yapılan muharebelerden müteessir oldu. Kazak isyanları, Zaporej(ç) (Seçi(Saçi)'nin?) muharebesi, Boğdan Hmelnitski'nin muharebesi esasında Lehistan mülkdarlarının boyunduruğu aleyhine ve Ukrayna milli dilinin ve medeniyetinin düşmanlarına ve Ukraynalıları Lehlileştirmek isteyenlere karşı yapılmış muharebelerdir.

Kim çok fiyat verirse kendini ve hidmetini ona satmaya hazır olan Petlura, kira ile tutulmuş bu haydut, Ukrayna mülkünü, Ukrayna dilini ve bütün Ukrayna medeniyetini Polak jandarmasına vermek istiyordu. Bu hayâsızlar ki bütün mektepleri kapıyorlar ve Polak dilini oralara resmi devlet dili ilan ediyorlardı. Hâlbuki Lehliler yerli ahalinin yüzde pek az miktarını teşkil ediyordu. Hâsılı yerliyi Lehlileştiriyorlardı. Şilehtzadeler Polşa "medeniyet taşıyıcıları" Ak Rusya'yı, Podolya'yı Lehlileştirmeye başladıkları gibi, aynı suretle Ukrayna'nın istila edecekleri bütün vilayetleri gibi muamele edeceklerdir.

Ukrayna milletçe, kültürce dirilmesini isteyen yüzlerce namuslu Ukraynalı, bu cümleden Gruşefski(Gruşevski/Gruçevski), (Vinniş(ç) enko) gibi Ukrayna milliyetçiliğinin direkleri iman etmişlerdir ki şimdiki halde Ukrayna'yı her türlü tahakküm ve tagallüpten yalnız şûra hükümranlığı sonuna kadar azat edebilir.

27 Mayıs'ta Muvakkat Merkezi İcra Heyeti Riyaseti merkezi Kazan'da olan imtiyazlı Tatar İçtimai Şûra Cumhuriyeti'nin teşekkülnamesini tasdik ettiği zaman; bu havadisin velveleli sesleri yüzlerce milyonluk İslam âlemine aksetti ve İran'da, Afganistan'da, Hindistan'daki Müslüman kardeşlerimizin nezaretinde ve Şarkın işçi ve rençperlerinin gözleri önünde Rusya Koşma Şûralar Cumhuriyeti'nin milliyetler siyasetine ait kaideleri bir kere daha ışıklandı ve bundan sermaye âlemi büyük endişelere düştü.

Yirmi, otuz yıl geçtiğinde göreceğiz ki Şûra Cumhuriyetlerinde halk maarifi bütün parıltısıyla doğacak; binlerce mektepler, gece kursları, akademiler vesaire açılarak, bilgisizlik hitam bulacak. Eski Rus ve Ukrayna edebiyatının fikri hayrete düşüren numuneleri ve (Puşkin, Lermantov, Tolstoy, Gogol, Şevçenko) gibi meşhurlar yanında işçi ve rençper içinden çıkmış yeni şair ve dâhilerin en büyük ve en güzel eserleri intişara çıkacaktır. Hayata yeni uyanmakta olan Tatar, Başkır, Kırgız şiirleri parıltılı çiçekle açılıp temaşası gözleri kamaştıracak ve ruhu vecd ve zevk ile dolduracaktır. Bütün ayrı çeşmeler, ırmaklar bir ahenkle ve hayret verici bir surette birbirine kavuşarak, milli ve sınıfî tahakkümden azat olan insanoğlunun beynelmilel tek bir irfan ve şiir deryasının hayat verici dalgalarıyla uyanacak ve öyle görülmemiş eşsiz bir güzellikle parlayacaklar ki bunun eşini ne eski Yunanistan, o kadar

güzel eserlerine ve bedii sanatlarıyla; ne de (kurun-ı vusta) ve sermaye devirlerinin medeniyeti yetiştirdiği ölmez şairler, ressamlar, filozoflar zümresiyle gösterebilmiştir!

Evet, bunların hepsi olacaktır. Lakin geleceği biz ele geçirinceye kadar, çok kan dökülecek ve yeni hayat mücahitlerinin birçok yeni düşman silahları karşısında, ölüm meydanlarında eriyip bitecektir. On binlerce yüz binlerce kadın ve çocuk kendi yuvalarında veya harap olan köylerin yanında açlıktan, soğuktan ölüp gideceklerdir. Yazıklar ki bunların hepsi olacaktır ve önüne geçilemez, mukadderdir. Bunların hepsi bizim günahımız olarak değil, kirli menfaatlerinden el çekmek istemeyen sermayedarların cinayetkâr hırsından ileri geliyor. Fakat bu gün parlak ve mesut gelecek için çalışanlar mahrumluk ve meşakkat çekmelidirler. Bu meşakkati çekenler yalnız küçük milletlerin vekilleri ve yalnız devletlerin sınır boyundaki ahalisi değildir. Gidiniz, görünüz: Petrograd'da, Moskova'da ve birçok şehirlerimizde neler oluyor! Buralarda canice kuşatmadan zor ile boynumuza yükletilen kanlı muharebeden yüz binlerce işçi takatsiz düşmüşler, fakat cesaretlerini ve maksatlarını kaybetmeyerek binlerce cepheye gidiyorlar ve Şûra hükümranlığı uğrunda canlarını feda ediyorlar!(El çarpmalar) Onlar, o kahramanlar sebepsiz ve manasız bâd-ı hevâ(bedava) ölmediklerini biliyorlar. Onlar kızıl kanlarını kendi yoldaşlarının saadeti yolunda, onlar çocuklarının ve gelecek nesillerin müstakbel hayatı için döktüklerine emindirler.

Şûra Rusyası'na karşı muharebe; Şarka karşı muharebedir. Bu büyük mübarezede bundan böyle Şark milletleri bizim sadık müttefiklerimizdir. Çünkü Şûra Rusyası'nın aleyhine muharebe, Şarkın aleyhine muharebedir ve Şarkın aleyhine muharebe, Şûra Rusyası'nın aleyhine muharebedir. (El çarpmalar).

İngiltere ve Fransa'nın müttefiki (Vrangel)'e arkalık etmeyi, ne için bu kadar büyük mecburiyetle istiyor? Çünkü Kırım Vrangel'in elinde oldukça inkılâpçı Türkiye'nin arkası kesilmiştir ve artık Şûra Rusyası Türk inkılâpçılarının imdadına gelemez. Beri taraftan da Anadolu müttefikler elinde olduğu müddetçe ve oraya istila kuvvetleri gönderildikçe bizim arkamız kesilmiş olacaktır. Rumların Edirne'yi ve Trakya'yı almaları bu maksatladır. Türkiye ile Şûra Rusyası'nı inkılâpçı Balkanlardan ayırmak içindir. Avrupa emperyalizmi silahla, parayla, eşya ve erzakla

Taşnak Ermenistan'ını ve Menşevik Gürcistan'ını kuvvetlendiriyorsa şunun içindir. Bu iki memleketi (ayırma hattı) olarak saklamak ve bununla inkılâpçı Rusya'yı ve Kafkas'ı Türkiye'den İran ve Hindistan'dan ayırmak içindir. Her yerde emperyalizm bu suni mâniaları, bu ayırma setlerini vücuda getiriyor. Fakat hep siperleri kırmakta, Gürcistan'da, Ermenistan'da, Trakya'da ve Yunanistan'da halk kitlelerinin darbesi yıkacaktır.

Lehistan köpeğini bizim üstümüze, zincirden kopardıkları (Venizelos) Yunanistan kuduzunun da Türkiye üzerine saldırdığı dakikalarda gazetelerimizde okuyoruz ki Venizelos'un canına kast etmişler ve herif yedi kurşunla yaralanmıştır.

Bu suikastı kim yaptı? Türkler mi, Bulgarlar mı, Ruslar mı? Hayır iki Rum! (El çarpmalar)

Bu suikast ne demektir? Şu demek değil midir? Dört milyonluk fakir bir memleket halinden 12 milyon nüfusa malik, askeri bir memleket şekline geçmiş olan bir memleketi harabeliğe, uçuruma çekip götüren Venizelos'un emperyalist siyasetinden memnuniyetsizlik gittikçe artıyor, büyüyor.

Kapitalizm kendisine mezar kazıyor, bununla beraber sermayedarlığın ölümünü tezleştirmek için Şark milletleri Şûra Rusyası'yla bir elden dünya burjuvazisine kat'i ölüm darbesini vurmalıdırlar. Bunun için de inkılâpçı Şark Şûra Rusyası'yla sıkı ittifak akdetmelidir. Şûra Devletlerinin Koşması(Federasyonu) işleyen kitlelerin tamamıyla birleşmeye intikal şeklidir.

Türk yoldaşlar şûra hükümranlığına müracaatlarında beyan ettiler ki, Çanakkale meselesi Karadeniz sahilinde bulunan devletlerarasında Antanta'nın ve Vrangel'in alakası olmadan hal edilmelidir.

Biz bu fikri hararetle selamlıyoruz. Bu fikri fiile geçirse toprakları Karadeniz'e bitişen bütün milletler ve memleketler arasında (koşma) birliği yapılmasına doğru atılacak birinci ve kati adım olacaktır.

Herve(Erve), Şûra Rusyası üzerine saldıran Lehistan'ı müdafaa için yazdığı bentlerin birinde şu yolda bağırıyor: Asya vahşiliğine karşı Avrupa medeniyetinin Lehistan'ı vücuda getirmekle yaptığı birinci müdafaa hattı yarılırsa, Avrupa Devletleri, Avrupa medeniyeti, Kızıl Ordu ile birlikte bütün medeni âlem üzerine yürüyen Asya kolerasının, sarı

taunun(veba), rakı içmek vahşiliğinin tecavüzünden saklamak için bütün kuvvetlerini Paris, Londra ve Brüksel'e yakın olan (Ren) son müdafaa hattına toplamalıdır.

Rusya komünistleri kendi aleyhlerine yapılan bu hücumlardan dolayı iftihar ederler. Üçüncü Beynelmilelin esas farklarından biri budur ki mağdur ve mahkûm milletlere sözle değil, işle hemdertlik ediyor ve bütün milletlerin ve hususiyle tahakküm ve gadreden memleketlerin komünist fırkalarını mecbur ediyor ve medeniyetçe geride kalan milletler ve memleketler içindeki milli inkılâp hareketlerine en faal yardımları temin ediyor. (El çarpmalar)

Gürcü Menşeviklerinin reisi (Jordanya), Menşevik siyasetini Avrupa siyaseti diye gösteriyor ve Bolşevik Asya siyasetine tamamıyla zıt olarak karşı koyuyor. Sanki Menşevikler Avrupa sosyalistleri imişler! Jordanya diyor ki "Biz hürriyet ve medeniyet sahibiyiz. Moskova ise taş kesilmiş taassup sahibi Asya'dır."

Biz şimdi Jordanya'ya cevap verebiliriz ki; bütün Üçüncü Beynelmilel şimdi Bolşeviklerin düşüncesine geldi ve umum Rus, Fransız, İngiliz, İtalyan.... Komünistleri şimdi hep Asyalı olduk ve Asya'da, Afrika'da uyanacak bütün inkılâbî hareketlere olanca kuvvetlerimizle imdada koşmaya karar verdik.

İşçiler şimdi biliyorlar ki İngiltere'de İran'a, Hindistan'a ve Anadolu'ya dair bir mesele hakkında bir karar verilirse veyahut Türkiye'nin vilayetlerinden birine veya Suriye'ye Arabistan'a dair bir müzakere olursa, bunun bütün dünya işçi hareketinin tâli'i doğrudan doğruya müteessir olur ve bu meselelerin hepsi Avrupa işçilerinin işe karışmasını ister.

Komünizm bayrağı altında yürüyen İngiliz, Fransız ve İtalyan işçileri Avrupa askerlerinin Anadolu'ya, Suriye'ye, El-Cezire'ye, İstanbul'a ve başka yerlere gönderilmesine müsaade etmemelidirler.

Biz şöyle bir günün pek uzak olmadığına inanıyoruz: Beynelmilel umum proletarya Şarkı boğma siyasetine karşı ayaklanıp çarpışacaktır. Nasıl ki şimdi Şûra Rusyası'nı boğmaya ve kuşatmaya karşı vuruşuyorlar. (El çarpmalar)

Üçüncü Beynelmilele, yani Cihan komünistleri şu açık hakikatin izahını kendilerine esas vazife bilirler. Arzın Sarı ve Kara Kıtaları esarette kaldıkça Avrupa'nın kiracıları Türkleri, İranlıları, Arapları, Mısırlıları

öldürdükçe Avrupa işçileri kendi zincirlerini kırıp atamaz ve sermayenin kölesi olur kalır. Bunun için Üçüncü Beynelmilel Avrupa işçilerini Şarkın kurtulması için muharebeye çağırıyor.

İkinci Beynelmilel müstemlekeler meselesinde böyle davranıyordu. Başta (Kautski/Kautsky), (Renodel/Renaudel), (Vandervel) ve emperyalizmin başka memurları bulundukları halde, sarı beynelmilel böyle düşünmüyordu. Kendi tabiatı iktizası olarak Fas'ta, Cezayir'de, Tunus'ta, Anadolu'da, İran'da, Hindistan'da, Mısır'da ve başka yerlerde inkılâp hareketine yardım etmeğe muktedir değildi ki Kara ve Sarı Kıtaları inkılâba kaldırmaya akdem etsin veyahut Asya ve Afrika'nın pek çok felaket çekmiş ahalisi içinde azatlık fikirlerinin kaynağı olsun! İkinci Beynelmilel bunu ne evvel ne şimdi böyle bilmek istemiyor. İkinci Beynelmilel işgüzarları hükümetlerinin müstemleke siyasetini yürütmeye müsaade ediyordular, bundan başka bu hususta kitaplar ve risaleler, neşretmeye kadar varıyordular. Şarl Duma(Charles Dumas)'nın kitabı gibi. Fakat bu efendiler kitaplarını yerli milletlerin dillerine tercüme etmiyordular. Çünkü bu kitaplardan maksat ana memlekette mebusan dairelerinde, sosyalist fırkalarında kendilerine dikkat ve teveccüh çekmekti. İşte bu yerli ahali müdafaacıları, ancak bunun için hükümetlerinin müstemlekecilik siyasetine arkacılık ediyorlardı.

Türkiye'de Ermenileri tedip ettiklerine dair haberler alındığı vakit Avrupa iştirakiyuncuları hiddetli ve büyük nümayişler yapıyorlar ve kanlı Sultan'a karşı fevkalade büyük itiraz mitingleri tertip ediyorlardı. Fakat aynı zamanda ki Fransız Hükümeti yıldan yıla Fas'a yeni askerler gönderirdi ve İslâm aşiretlerini keser biçerdi de yine o iştirakçiler sukuta dalıyorlardı. Mısır esirlik boyunduruğuna sokuluyor, İngiliz askerleri insan yığınlarını arzın Sarı ve Kara Kıtasını kesip bitiriyordu. Bu hallere karşı yine iştirakçiler sukuta varıyorlardı.

Dahası var, daha garibi var: Lağrozir(Lagrozilyer/Lairosillere) gibi iştirakçiler, milli ve beynelmilel iştirakçi kurultayların vekilleri de bulundukları halde müstemleke siyasetini açıktan açığa müdafaa ediyorlar ve "Bu siyaset lazımdır, çünkü ahaliyi medeniyetin ve terakkinin nimetlerinden faidelendirmek lazımdır" diye alkışlıyorlardı.

İkinci Beynelmilel Şarkı bilmek istemedi. Dünyadaki Kara ve Sarı Kıtalar ahalisinin hayatına ve mukadderatını ehemmiyet vermedi.

Vak'a doğrudur. Türkiye Ermenileri ifnâ edildikleri haberi alındığında İkinci Beynelmilelin bütün gazeteleri öfkeli ve dehşetli makaleler neşrettiler. Ermeniler menfaatine sanılacak mitingler yaptırdılar. Fakat bunların hepsi sermaye hükümetlerinin menfaatini hedef ediyordu. Çünkü bu hükümetler Türkiye işlerine karışmak için bir fırsat daha bulmuş oluyorlardı.

Bu sosyalistlerin vaziyetleri Ermenilerin tenkiline karşı başka, Fas'ta, Cezayir'de ve Hindistan'da ahalinin kasten kesilip, biçilmesine karşı başka idi.

Biz Ermenileri basıp ezmeyi haksızlık saymıyor değiliz. Bunlara karşı mücadele edeceğiz. Fakat biz aynı zamanda Üçüncü Beynelmilelin azalarına ve İngiliz, Fransız komünist fırkalarının vekillerine şu vazifeyi veriyoruz: Umum müstemlekeler politikasının aleyhine Fas'ın, Hindistan'ın, Hindiçin'in, Cezayir'in ve Türkiye'nin ahalisini ezip boğmak zulmüne karşı sözle değil, işle savaşmalıdır.

İkinci Beynelmilelin müstemleke siyasetini en ziyade açıklatan (Jenev/Cenevre)'deki İkinci Beynelmilel Kongresinde Şark için bir kelime söz bile söylenmemiştir (!)

Yoldaş Zinoviyef bize ispat ediyor: Cihan muharebesi cihan halkını ikiye ayırdı. Birinin dörtte bir milyar ahalisi var. Bu kısım tam hukuka malik ve başkalarını hileli tazyiklerle sağıp emen imtiyazlı mahlûklardan ibarettir. İkinci kısım ise bunların kulu kurbanı halinde yaşayan mazlum, felaketli insan yığınlarıdır ki; dünya halkının birinci kısmından hariç kalan hepsidir.

Bunun neticesinde sınıfı zıddiyet ve ihtilaf, hasım ana memleketlerde hem müstemlekelerde daha ziyade gerginleşti. Galipler memleketlerinde ihtiyaç fevkalade arttı. Paranın kıymeti düştü. Mahsuller pahalandı, el emeğinin istihsal kuvveti azaldı. İngiltere, Fransa, hatta Amerika derin bir iktisadi buhran içindedirler. Amerika'da yalnız bir ayda iki bin (grev) oldu. Sermayeci âlemin her tarafında işçiler bir halde değildirler. Burjuvazi iktisatçıları proletaryayı tembellik yürüdü diye şikâyet ediyorlar. Onların dediğine göre işçi kısmının iradesi yükselmiştir. Evet! Bu bir manaya göre doğrudur. Avrupa işçilerinin ruhundaki halet öyle ki bundan böyle, evvelki gibi sermayedarın menfaatine işleyemez. İşçiler zahmet ve meşakkati artık, Rus işçileri gibi,

kendi sınıfının menfaatleri namına kabul ediyor. Yoksa zorla, kurnazlıkla malı yiyenlerin kirli istifadelerini ve kazançlarını çoğaltmak için zahmete girmek istemiyor.

Bu halin neticesi şu olmuştur: Sarı ve Siyah ellerin emeğini yemek için son zamanlarda en çarpıntılı gayretler sarf olunmaktadır. Fakat Şark, Avrupa sermayedarlarının zenginleşmesine alet olmak istemiyor. O evvelkinden ziyade sağılıp emilmek değil, hiçbir veçhile istifade maddesi olmak istemiyor. (El çarpmalar) İktisadi hususta da, zihniyette de şimdi Şark evvelki gibi değildir.

Bir taraftan Şark memleketlerinin bazısında mesela Hindistan son on senede hususiyle Cihan Muharebesi zamanında ana memleketlerin orduları askeri ihtiyaçlara yetmiyorken oldukça bir sanat ve iş inkişafına mazhar oldu. Dünyanın istihsal ettiği şekerin 3'ünü[150] vücuda getirecek kadar mühim bir mevki tuttu. Tütün, çay istihsali arttı. Umumiyetle (tekstil) sanatı büyüdü. Orada fabrika işçilerinin ve hallaçların cemiyeti azaları on beş milyona doldu. Demiryollarının uzunluğuna göre Hindistan dördüncü derecede yer tutmaktadır. Demiryolu işçilerinin miktarı Almanya ve Rusya'dan aşağı kalmaz.

Hindistan'da ve Çin'in bazı yerlerinde vücuda gelen sanatın terakkisi yanında bütün Şarkta yoksulluğun ve ahali sınıfları arasında zıddiyetin en çok şiddetlendiğini görüyoruz. Çünkü buralarda İran, Buhara vesairede zenginler pek zengin fakirler çok fakir olmuşlardır.

Buhara'da rençperlerin hayatı gayet zelil ve sefildir. Onların hatta Rusya rençperlerinin (Kara Postnoy) denilen karanlık devresini andırıyor.[151] Onları mirzadan emire kadar herkes soyuyor. Son senelerde vergi sıkıntısı evvelkine nispetle şiddetlenmiştir. Yakın zamanda elli rençper hayvanlarının ve eşyasının hepsini vergi vermek için satmaya mecbur oldular. Çoğu da emvalini, tarlalarını sattılar. Pamuğu ancak zenginler ekiyorlar. Fakirlerin tohumları olmadığından her sene ekilen tarlanın bu sene yalnız onda biri ekilebilmiştir.

İran'da rençperlerin hepsi topraktan el çektirilmiştir. Bütün ekin toprakları iki üç bin mülkdarın eline geçmiştir.

---

150 Burada bir eksiklik oluşmuştur. Tutanaklarda Hindistan'ın16 milyonluk dünya şeker üretimi içerisinde 3 milyonunu ürettiği belirtilmektedir.

151 O zaman Rus rençperleri alınıp satılan mal gibi idi.

Şunu çok iddia ediyorlar: Güya Şark milletleri komünizme gelebilmek için önce sermayedarlık devresini geçirmeliymiş. Üçüncü Beynelmilelin müzakereleri neticesinde İkinci Kurultay şûrayı kabul etti. Medeniyetçe geride kalan milletler müterakki proletarya memleketlerinin yardımıyla şûra idare tarzına ve muayyen bir müddet ve dereceden sonra komünizme sermayedarlık devresini atlayarak girebilirler. (El çarpmalar)

Şarkta halk yığınları Garbın çalışıcı kitleleri kadar ışıklı düşünceli değillerdir. Fakat Şarklının -Rusya'daki inkılâbın gürültüsüyle uyananruhuna canfedalık zevki girmiştir. Bu ruh zalimlere, gaddarlara karşı kin ateşiyle mukaddes harp ateşiyle yanıyor. Bütün Şarkın ruhu inkılâp kıvılcımlarıyla doludur. Cefa çeken büyük büyük yığınlar itiraz ve kıyam duygusuyla kımıldanıyor. Harp ve darbe yürüyorlar. Şimdi bu ruhta olan şark işçi ve rençper şûraları şeklinde bir idare tatbik edilecek olsa, içtimai inkılâbı ilerletmek için haydutlar cihanıyla yapılacak muharebeye Şarkı hazırlamış ve halk kitlelerine lazım olan inkılâbî terbiyeyi ve teşkilatı vermeye başlamış oluruz.

Yoldaş Lenin ispat ediyor: Şûra teşkilatının ruhu yalnız proletarya hayatına değil, feodal veya yarım feodal hayata gelişebilir. Rençper ve işçi şûraları öyle bir teşkilat ki yalnız sermaye memleketlerine değil, sermayedarlık hayatından geçmiş olan memleketler için de elverişlidir.

Bu şûraların teşkili işleyen kitlelerin hem kendi soyguncularıyla, mülkdarlar, sermayedarlar ve ihtikârcılarla hem de mülk sahiplerini, beyleri, paşaları, hanları doğuran cihan emperyalizmiyle mübarezelerini kolaylaştırır. Şarkın işleyen kitleleri yerli ve yabancı düşmanlarına karşı ayaklanmalıdırlar. Fakat inkılâpçı dünya proletaryasının yardımı olmadan Şark milletleri kendi kuvvetleriyle zalimlerin esirlik boyunduruğundan azat olamazlar.

1905'teki Rus inkılâbının tarihi ve 1908-1910 yıllarındaki Türkiye, İran, Çin inkılâplarının tarihi mazlum milletlerin azatlığına cihan sermayesinin ne kadar büyük setler çektiğini gösterir. Çünkü bu inkılâpların hepsini beynelmilel sermaye bastırdı. 1905'teki Rus İnkılâbı Fransız piyasasının kudretiyle bastırıldı. Çünkü Fransa, Rus Çar'ına milyonlarla frank verdi. İşte şimdi de görüyoruz. Dünya emperyalizminin hücumundan kendini müdafaa eden Rus Şûrasının tarihi bize gös-

teriyor: Dünya sermayedarlığıyla mübareze etmek ve ona galebe çalmak ne kadar güçtür!

Yoldaşlar! Şu açık hakikati unutmamalıyız: Şark milletleri bütün milletler proletaryasıyla birleşmezse kendilerini kurtaramazlar, biliyorsunuz. İngiltere hem askerlikçe, hem iktisatça kudretli bir teşkilat, kudretli bir varlıktır ve biz o İngiltere'ye karşı bütün gayretimizle muharebeye başlıyoruz. İşte o İngiltere ancak İngiliz proletaryasının bize el vermesiyle mağlup olabilir.

Sermayedar devletleriyle yaptığı mübarezede Şûra Rusyası kuvvetini nereden alıyor? Açlık ve soğuk zincirleri içinde ve her taraftan kuşatılan bu memleket nasıl oluyor da dünyanın en kuvvetli devletleriyle üç yıldan beri muharebeye dayanabiliyor? Bunu nasıl izah etmeli? Bunu anlatmak için düşünmeliyiz ki; vekillerini burada gördüğünüz İngiliz, İspanyol, Fransız ve İtalyan proletaryasının en mühim ve kıymetli bir kısmı bizimle müttefiktir ve işte bunun içindir ki Şûra Rusyası'nı boğmak isteyen kendi hükümetlerine yardım etmekten yüz çeviriyorlar.

Şûra Rusyası'nın kuvvet membaı beynelmilel proletaryanın kendisiyle hemdert olmalarındadır. Onlar Rus Şûrasının inandığı akideler için muharebe etmelidirler. Sermaye devletleri, ellerinde tüfek milyonlarla adamlara malik oldukları halde askerlerini Rusya'nın karşısına gönderemiyorlarsa bunun sebebi şudur: Avrupa işçileriyle Rusya'ya karşı muharebe etmek yalnız Rus proletaryasıyla değil kendi proletaryasıyla da muharebe etmek demektir. Rusya'ya karşı muharebe etmek Fransız ve İngiliz işçilerinin sınıfı intiharı demektir. (El çarpmaları)

Fakat aynı İngiliz işçileri kendi hükümetlerine Rusya'ya karşı yaptığı muharebede karşı durmak için intibah şûraları teşkil ediyorlar ve kendi mukadderatını kendi eline almak için İrlanda'nın yaptığı ve ölünceye kadar devam ettirmek istediği muharebeye pek az tesir ve nüfuz icra ediyorlar. Farz edelim ki İrlanda istiklâlcileri meramlarına nail oldular ve şevk ve samimiyetle istedikleri istiklali hakikaten vücuda getirdiler. Fakat bunun bekası yoktur. Çünkü yarın İrlanda, Amerika sermayesinin veyahut Fransız piyasasının pençesine düşer. Veyahut şöyle olabilir: Bir iki sene sonra haydutlarının biriyle İttifak ederek pazarları ele geçirmek için, demir, kömür için veyahut Afrika'da veya başka bir yerde bir parça toprak istila etmek için İngiltere ile veya başka bir devletle muharebe eder ve yine yüzbinlerle İrlanda, İngiltere, Amerika işçilerinin kanı akar.

İşte Lehistan! Birçok yıl evvel onun burjuvazi mülkdar ve vekilleri eski Lehistan'ın taksim olunmasına ağlıyordular. Akvamı onun milli hukukuna riayet ettirmek için ateşli yazılar yazıyordular. Şimdi ise burjuvazi Lehistan'ı kendi toprağındaki azlık milletler için cellat kesildi ve beynelmilel sermayeye jandarma hizmetini yaparak Rusya'nın işçi ve rençperleriyle muharebe ediyor.

İşte Balkan Devletleri! İşte Sırbistan, Bulgaristan, Yunanistan, Karadağ! Osmanlı boyunduruğunu üzerlerinden attıklarının ertesi günü ganimeti taksim için veyahut şu veya bu milleti kendi hâkimiyetlerine geçmeye mecbur etmek için birbirini boğazladılar.

Buna benzer birçok vaka gösteriyor ki Şarkta milli devletlerin teşkili de halk kitlelerinin hayatını iyileştirmek için ileriye atılmış bir adım olamaz. Çünkü kovulan yabancı mütehakkimler yerine yerli sermayedarlar ve mülk sahipleri hâkim olacaktır.

Sermayedarlık çemberi içinde teşekkül eden her bir yeni devlet de, mademki işleyen kitlelerin menfaatlerini temsil edemiyor ve muhakkak burjuvazi menfaatine hizmet edecektir. Başkalarını zorlamak için yeni bir zorbalık, yeni bir harp aleti oluyor.

Eğer Hindistan'da, İran'da, Türkiye'de muharebe hâkimiyetin başında kendi sermayedarlarının, kendi mülk sahiplerinin ve milli parlamento ile milli ayanın kalması neticesini doğuracaksa halk kitleleri bir şeyi kazanmış olmayacaklardır.

Yeni teşekkül eden devletler vukuat cereyanının kuvvetini ve sermaye kanunlarının demir mantığıyla askerperestlik ve istila siyasetinin efsunlu halkasına girerler. Ve bir on yıl sonra karşımıza öyle bir cihan muharebesi çıkar ki onun dehşetleri huzurunda 1914-1918 muharebesi pek solgun görünür. Çünkü bu muharebeye arzın on milyonlarla değil yüz milyonlarla dişlerinden tırnaklarına kadar silahlanmış Sarı ve Siyah askerleri girişirler. Bu öyle bir muharebe ki Fransız, Alman, İngiliz; Hintli, Çinli, İranlı ve Osmanlı bankerlerinin ve fabrikacılarının namına harekete gelir. (El çarpmaları)

Hükümranlık zenginlerin, mülk sahiplerinin ve muhtekirlerin elinde kalacaksa can bulmuş yeni bir Türkiye'nin vücuda gelmesinden ne faide olur? İşte bundan az evvelki geçmişinin örnekleri! Enver'in Türkiye'deki harp siyaseti. Gürcistan gibi, Ermenistan gibi yeni müstakil burjuvazi

hükümetleri benim ortaya koyduğum kaidenin doğruluğunu gösteren yeni bir delil, yeni bir ziyadır.

Enver Paşa'nın Türkiyesi Almanya'nın o Wilhelm'iyle ittifak bağladı ki bütün Garp devletlerinin Şark ile muharebe etmek için birleşmeleri lazım olduğunu dünyaya anlattı. Osmanlı vekillerinin (Brest) Konferansındaki muameleleri nefrete layıktır. Lakin Türk milliyetçileri bu muahede ile de doymadılar. Türkiye Kars'ı, Ardahan'ı, Batum'u işgal etti. Daha ileriye giderek Ahaltsik'i ve Aleksandropol'u aldılar. Gürcistan yalnız Almanya'nın işe karışmasıyla kurtuldu. Ondan sonra Osmanlılar Azerbaycan üzerine büküldüler ve Bakü'ye girdiler. Osmanlıların Bakü'deki iki aylık saltanatları çok musibetler çekmiş olan bu şehrin tarihinde en karanlık sahifedir! Bu şehir ki Kafkas'ta proletaryanın tabiyesidir.

Noe Ramishvili'nin, Jordaniya'nın Gürcistan'ı cenubî Osetiya(Osetya)'yı harap ediyor, soyuyor köylerini yakıp ahaliyi dehşetlere salıyor ve Şûra Rusyası'nın toprağına kaçmaya mecbur ediyor. Gürcistan'ın monarşiyacı miralayı Tuhareli'nin kumandası altındaki cesur ve cefa fırkası (Abhaziya)'da köyleri yakıyor. Gürcistan, Azerbaycan mülkünü iddia ediyor ve 1918 yılında İngiltere'nin işe karşımasıyla kesilen muharebeyi Ermenistan'a ilan ediyor ve başkalarına ait toprakları ele geçirmek hayalinden vazgeçmiyor.

Ermenistan Karabağ'ı ve Zengezur'u kendi malı diye ilan ediyor. (4 Ağustos 1920'de bunların işgali hakkında General Dro'nun mektubu malumdur.)

Sonra Ermeni emperyalistleri öyle yalanlar ortaya koyuyorlar ki, bunlar ancak aklını kaçırmışların işi olabilir. Hülyaları Van'ı, Trabzon'u, Bitlis'i, Diyarbakır'ı denize çıkan yerlerle birlikte ele geçirmektir. Ermenistan Büyük Akdeniz devleti olmayı kuruyor ve öyle bir ülkeye sahip olmak istiyor ki, ancak yüzde 50'si Ermeni'dir.

Ermeni gazeteleri Venizelos'a Trabzon'u işgal etmesini teklif ediyorlar ki bu hakikaten fesat ocağını körüklemektir.

İşte bunun içindir ki halk kitleleri yerli ve yabancı bütün zalimler aleyhine ayaklanmalıdırlar. Eğer milli inkılâp hareketleri yalnız kuvvetli şark devletleri teşkil etmekle neticelense ve onlarda kendi burjuvazileri ve Hindistan, İran vesaire yerler parlamentoları hükümranlık etse on

sene sonra yeni bir cihan muharebesi alevlenir ve onun dehşeti 1914-1918 muharebesinin felaketlerinden çok büyük olur.

Bütün bu söylediklerimizden şu neticeleri çıkarıyoruz: Komünist Beynelmileli hiçbir müstemleke siyasetini tasdik etmiyor. Şark Milletleri Üçüncü Beynelmilelin bu fikrini kabul edip silah zoruyla hayata girdireceklerdir.

Müstemlekât olmamalıdır. Çünkü bütün milletler hukukta müsavidirler. İngiliz gaddarları Hindistan'dan, Mısır'dan, İran'dan, El-Cezire'den yok olsunlar! Fransız çeteleri Suriye'den yok olsunlar! Rum haydutları İzmir'den ve başka yerlerden yok olsunlar!

Şark Milletleri İkinci Beynelmilele rüsvaylık damgası basıp terzil ediyorlar ve Üçüncü Beynelmilelin şu sözüne iman ile bağlanıyorlar: "Akide kâfirleri, sermaye köleleri hainler! Beynelmilel sırasından haydi defolunuz!" Şimdiye kadar âlemin zalim ve hâkim milletler, mazlum ve mahkûm milletler diye ikiye ayrılmasının sebepleri bunlardır:

Birincisi- Burjuvazi devletleri vahşi zorbalık kullanıyorlar. Dizginlerini kendi ellerine almaya doğru giden her hareketi ve her faaliyeti ateş ve kılıçla basıp, kesip yok ediyorlar.

İkincisi- Şarkın çalışan kitleleri arasında ihtilaf var.

Üçüncüsü- Yerli zenginler ve mülk sahipleri casusluk ve hainlik ediyorlar. Fas, Cezayir, İran, Türkiye, Hindistan, Buhara zenginleri, mülkdarları, hacılar, beyler, paşalar, mirzalar, hanlar, şahlar, mağazacılar beynelmilel emperyalizmin vekilleri, memurları, uşaklarıdırlar. Cihan burjuvazisinin ve ecnebi sermayedarların hükümranlığını işte bunlar müdafaa ve muhafaza ediyorlar.

Eğer milli inkılâp hareketleri, derin bir içtimai harekete köprü olabilirse, ancak bu suretle halk kitlelerinin ıstırabını azaltabilir.

Cihan emperyalizmi bir ucubedir. Ateş püsküren bir ejderhadır. Halk hayalinin vücut verdiği en korkunç ve en görünmez şeyleri gözlere gösterir. Şark milletlerinin bu ucube ile çarpışmalarında muzafferiyetlerini temin edecek ruhun, yalnız Şarkın çalışıcı kitlelerinin değil, işleyici garip kitlelerinin birleşmesidir.

Bu muharebede zafer ancak bir şartla vücut bulabilir. Aynı zamanda iki cepheden yürümek, yani hem ecnebi sermayesiyle hem de yerli burju-

vaziyle pençeleşmek şartıyla! Şarkın inkılâpçı kitleleri bu bir şartı tatbik edebilmek için umumi işçi şûralarının rençper şûraları etrafında teşkil olunmaları lazımdır. Şark kitleleri azatlık için yaptıkları muharebede yalnız Garp işçilerinin kitlelerine yakınlaşmak şartıyla galebeye erişebilirler. Bu yakınlaşmaya nasıl sürat vermeli?

Bu yakınlaşmaya doğru atılacak birinci adım, bütün Şark milletlerinin Şûra Rusyası ile sıkı bir ittifak yapmasındadır. O Şûra Rusya ki beynelmilel cihan proletaryası ona cihan inkılâbının en önde gülle atan kahramanı nazarıyla bakıyor. Hem emperyalist devletlerin istila siyasetiyle hem dâhili düşmanların fitne ve fesatlarıyla cenk edecek olan Şark Şûra Devletlerinin Federasyonu (Koşması) bütün milletlerin işçi kitlelerinin tam bir birliğe intikal şeklidir. Bunun için Türk, Gürcü ve Ermeni işçi ve rençperleri arasındaki öldürücü kanlı muharebeyi bitirmek, bunu bitirmek için de en evvel bu memleketlerde şûra hükümranlığını kurmak ve ondan sonra bu memleketlerde yaşayan bütün milletleri bir (federasyon) koşma altında toplamak lazımdır.

Çanakkale meselesini hal etmek için de (Karadeniz Federasyonu) yapmalıdır. Federasyon usulü yaşamaya kabiliyetli olduğunu ispat etti. Harici münasebette eski Kızıl Macaristan, Ukrayna ve sairede, dâhili siyaset de Tatar ve Başkır Cumhuriyetlerinde olduğu gibi.

Yalnız proletaryanın ve umum çalışan kitlelerin diktatöryası milletleri ecnebi tahakkümünden kurtardıktan ve sermayeyi baş aşağı yuvarladıktan sonra, medeniyetçe geri kalmış milletler için de kefil olacaktır ki bu memleketler Avusturya Macaristan'ın ve eski Rusya'nın yıkıntısından doğan devletler gibi olacaklar. Lehistan, Beyaz Macaristan, Çekoslovakya, Gürcistan, Ermenistan veyahut Türkiye'nin bozuntusundan vücuda gelen Venizelos Yunanistanı gibi soygunlara ve zorbalıklara alet olmayacaklardır.

Ancak bu suretle sermayenin serabını yıkarak zafer ve iftihara layık olan zahmet ve emek, bütün memleketlerin çalışanları arasında sulhun bekasını temin edebilir.

Şark milletleri kalkınız! Üçüncü Beynelmilel, sizi iğrenç sermaye taraftarlarıyla mukaddes cihada çağırıyor!

Vekil Yoldaşlar! Halk kitlelerinin sınıfî şûralarının uyandırdınız onlara rençperler, işçiler şûraları etrafında teşkilat veriniz. Bütün ça-

lışanları Rusya ile ittifaka davet ediniz. Tahakküm altındaki mazlum milletlerin federatisyası(federasyonu) fikrini her tarafa saçınız. En son bütün memleketlerin, bütün dillerin, bütün dinlerin proletaryaları ve rençperleri arasında ittifak yapınız.

Cihan emperyalizmine ve bir milletin başka millete zor etmesine hitam vermeli, sermayeci devletlerin müstemleke siyasetine hitam vermelidir. Bütün milletlere azat ve müstakil hayatıyla yaşamayı temin etmelidir. Bunun için inkılâp yolunda kati çarpışmaya hazırlanmalı, kitleleri ellerinde silah olarak, sıkı sıralarla ve toplu yığınlarla mübarezeye yürütmelidir. Acele ediniz. Çünkü inkılâbı alıkoymak haiz değildir. Durmak ölümdür.(El çarpmaları). Yoksa aksi halde idare bozuklukları çoğalacak, iktisadi uçurumlar genişleyecek ve derinleşecek, yoksulluk artacak ve ahlak bozukluğu taşacaktır.

Burjuvazi altı yıldır vurup kırmak ve soymakla uğraşıyor. Bu yolda büyük bir hayduda tebeddül ettiğinden bu işten el çekmeyecektir. Bir zamanlar burjuvazi hiç olmazsa sanatların terakkisi ve istihsal kuvvetlerinin artması yolunda insanları ileriye götürüyordu. Şimdi ise geriye sürüyor ve tamamıyla iflas uçurumuna atıyor. Muharebeden sonraki sermayedarlıkta yakın zamanda zenginleşmiş ekmekçilerin haydut huyu var. Aynı zamanda sermayedarlık her türlü israftan harap olmuş ve ölüm haline yaklaşmış vücutlara mahsus titremelerle sarsılıyor. Buna taaccüp etmemelidir. Muharebeden evvel sulhperver olan en mutedil burjuvalar bile muhayyel servetin zuhuru saadeti hevesinde gizlenen açlıklarla zehirlenmiş, dakika dakika iflas alametleri karşısında ürperiyorlar. Kuduz hayvanlar gibi iradelerini kaybetmişler. Etrafındakilere saldırıp ısırmak ve parçalamaktan başka bir şeyi yapamıyorlar.

Cihan burjuvazisi ağır yaralanmış hayvan gibi çırpınmakta, kuduz dişleriyle ve kanlı pençeleriyle yalnız canlı mahlukatlara değil, şu cansız Asya'ya bile, kargaşalar içindeki sıçramalarıyla atılıp vuruyor.

Ağır yaralanmış canavara sıhhat bulmak fırsatı vermemeli, bunun için Şarkın çalışan kitleleri bir adam gibi kalkıp Rus proletaryasıyla ve Avrupa'nın, Amerika'nın inkılâp anasırlarıyla ittifak etmeli ve birkaç yüz milyonluk Sarı, Kara ve Beyaz Kıtalar ahalisini köleliğin zinciriyle boğan bu iri emperyalizm yılanını parça parça bölmelidir.

Biz inkılâpçıların cellattan sonra hakaret ve rüsvaylığa layık gördüğümüz o kurbandır ki itirazsız ve kavgasız kendini işkencelere ve parçalanmaya teslim eder. Bizim başladığımız bu son muharebe bizden kanlı kurbanlar, büyük fedakârlıklar ve cerbezeler istiyor. Bununla beraber biz mutlaka galebe çalacağız ve arkamıza bakmadan daima ileriye gideceğiz.

Yoldaşlar! Şarkın hayali şöyle bir efsaneye vücut vermiştir ki bir millet veya bir adam tasavvuruna koyduğu merama ne suretle erişebilir. Bunu bize güzel bir ibret örneği halinde Kur'an bize gösteriyor: Bu hikâye tabiatın mucizeli üç maddesinden bahsediyor ki bu şeyler dağın yüksek tepesinde imiş. Cesur kahramanlardan pek çoğu bu kıymetli şeyleri ele geçirmek istiyor. Fakat dağa çıkmaya başlar başlamaz arkasından birtakım sesler kendisini geriye çağırıyor. Bu sesler kadınların, çocukların, babaların, anaların sesleri idi ki boş bir hayal için tatlı hayatını tehlikeye koymamasını istiyordular. Veyahut tufanların, yıldırımların dehşetli sedasına benzer korkunç sesler idi. Binlerle cesur kahramanlar muvaffak olamıyorlar. Sesin nereden geldiğini görmek için arkalarına bakıyorlar ve derhal taş kalıba tahavvül edip aşağıya yuvarlanıyorlardı. Dağ baştan ayağa kadar, diri iken taş kesilmiş kalıplarla dolmuştu.

Azimkâr ve metin bir adam dağa çıkmaya başladı. Ne kendi dostlarının merhamet ve muhabbet seslerine, ne dehşetli görüntülere ehemmiyet vermiyordu. Korkunç sedalar arkadan kendisini görülmemiş işkenceler ve işkenceli ulumalarla korkutuyordu. Kahraman gözlerini dağın yüksek tepesine dikmiş, dönmüyor, ilerleyip gidiyordu. En sonunda meramına erdi ve dağ başındaki sihirli mücevherlere ve tılsımlı servetlere nail oldu.

Siz de Yoldaşlar, dağ başına çıkmaya başladınız, dünyanın en kıymetli cevherlerine malik olmak istiyorsunuz. Siz de, size yakın adamların seslerini duyacaksınız. Canınıza kıymamanız için yalvaracaklar, siz de köhneperest Müslümanlardan, mutaassıp Türkçülerden, İslam ittihatçılarından, Gürcü Menşeviklerinden, Ermeni Taşnaklarından sizi her türlü tehlikelerle korkutan sedalar, gürültüler işiteceksiniz. Fakat siz daima yürüyecek, ilerleyeceksiniz. Bu bağırtılara ehemmiyet vermeyeceksiniz. Dağa emin silahlarla çıkacak ve ardınıza bakmayacaksınız ve âlâ cansız kalıplar gibi taş kesilip yuvarlanırsınız. (El çarpmalar).

Evet, siz dağa çıkacak, siz dünyanın mucizeli bedialarına malik olacak, siz milletlerin kardeşlik, azatlık ve hakiki beraberliğinin saltanatını göreceksiniz. (El çarpmalar)

Yaşasın Şark ve Garp kitlelerinin askeri hücum ittifakı!

Yaşasın işinde zalim ve mazlum milletler bulunmayan Beynelmilel İşçi Şûra Cumhuriyeti!

Yaşasın bütün dünyada şûra hükümranlığı.

Yaşasın Üçüncü Komünist Beynelmilel! (El çarpmalar)

2- Komünist Beynelmilelin İkinci Kurultayında Milliyet ve Müstemleke Meseleleri Hakkında Yoldaş Lenin'in Tezleri

Esas Kaideler:

1-Burjuva demokrasisinin şöyle bir zihniyeti var: Bu zihniyet onun tabiat-ı iktizasıdır. O her meseleyi mücerret ve nazari olarak meydana kor. Milli müsavat meselesinde de böyle yapıyor. Bütün insan şahıslarının müsavi olduğu perdesi altında, mal sahibi ile proletaryanın, mal çapanla[152] malı çapılanın müsavi olduğunu ilan ediyor. Bu çevirme sözle mağdur ve mazlum halk kitlelerini aldatıyor. Bu suretle müsavi olmak fikri servetin istihsalinden çıkmış bir seda olan bu fikir, sınıfları ortadan kaldırmak için yapılan muharebenin aleyhine çevrilmiş bir silah olup kalıyor. Bu nazariyelerine sahte bir delil olarak diyorlar ki insan şahısları mutlak olarak müsavi imişler. Hakikatte ise müsaviliğin istediği şey sınıfların (sınıf farklarının) imhasından başka bir şey değildir.

2-Komünist Fırkası ki vazifesi burjuva demokrasisiyle mübareze etmek ve ikiyüzlülüklerini, yalanlarını yüzlerine çarpmaktır ve burjuvazi tahakkümüyle mücadeleyi kendi şahsında tecessüm ettirmektedir. Milliyet meselesinde de nazari ve şekli kaideler yerine aşağıdaki usulü koyuyor:

Birincisi: Tarihten doğan ve hakikatte mevcut olan hali, hususiyle iktisadi vaziyeti tamamıyla doğru olarak hesap terazisinde tartmalıdır.

İkincisi: Malı hile ile yenilen mazlum işçi sınıflarının menfaatlerini milli menfaatlerin umumi düşüncesinden ayırmalıdır. Çünkü milli menfaatler yalnız ağalık eden sınıfların menfaatlerinden ibarettir.

152 Çapmak: Kurnazlıkla mal yığmak.

Üçüncüsü: Bunun gibi açıktan açığa zulüm çeken ve malları yenilen zahmet ehli milletleri, zulüm eden ve hile ile mal yiyen milletlerden ayırmalıdır. Bizim bu hakikatimiz burjuva demokratlarının yalanlarına, hayâsızlıklarına karşıdır. O hayâsızlıklar ki sermaye memleketlerinin pek az, fakat çok zengin sermayeperestleri, maliye sermayedarlığının ve cihangirliğin tabiat-ı iktizası olarak, yeryüzü halkının en büyük bir kısmını kendilerine kul ettikleri hakikatini perdeleyip örtüyorlar.

3-1914-1918 Cihangirlik Muharebesi bütün milletlerin ve dünyanın mağdur sınıfları önünde, burjuva demokrat hukukunun yalan olduğunu apaçık gösterdi ve anlattı ki uğursuz Garp demokratlarının (Versay) Muahedesi Almanya (Yunker)lerinin ve Kayzer'in (Brest-Litovsk) Muahedesi'nden daha canavarca ve daha mütegallip olarak zayıf milletler üzerine yapılan zulüm ve gadirdir. "Milletler Cemiyeti"nin muamelesindeki tarz ve müttefiklerin muharebeden sonra yürüttüğü siyaset de demin söylediğimiz hakikati daha açık ve kuvvetle ispat ediyor. Diğer cihetten her yerde, hem müterakki milletler proletaryalarının hem müstemlekelerde ve tabi milletlerdeki çalışan sınıfların inkılâbî mübarezesine kuvvet veriyor ve sermayedarlık hayatıyla birlikte yaşamak mümkün olduğu hayaline inanmakta olan milli hayatın sükûtunu süratlendiriyor.

4-Yukarıda anlatılan esas kaideler şu neticeyi doğuruyor: Komünist Beynelmilelin siyaset zaviyesinin başına milliyet ve müstemleke meselesinde bütün milletler ve bütün memleketler proletaryasının ve çalışan sınıflarının, mülkdarları ve burjuvayı yok etmek için yakınlaşmaları konulmalıdır. Çünkü sermaye üzerine galebe etmek ancak bu yakınlaşmakla olabilir. Bu galebe elde edilmeden de, milli gadir ve zulmü ve hukuki müsavatsızlığı kaldırmak mümkün değildir.

5-Cihan siyasetinin gidişi, şimdiki halde proletaryanın diktatorasını (hâkimiyetini) günün meseleleri sırasına konmuş ve zamanın zaruri ihtiyaçlarından olduğunu ispat etmiştir. Cihan siyasetinin bütün defaları merkezi bir noktaya toplanıyor. Bu nokta Cihan burjuvazisinin Şûra Rusya Cumhuriyeti aleyhine yaptığı muharebedir. Rusya Cumhuriyeti ise etrafına, bir yandan ilerlemiş işçi memleketlerindeki şûra hareketlerini, öbür taraftan müstemlekelerin ve tabi milletlerin milli azatlık hareketlerini topluyor. Bu son kısım milletler acı tecrübelerden öğreniyorlar

ki kendileri için, Şûra hükümranlığının umum cihan istilacılarına galebe çalmasından başka kurtuluş yoktur.

6-Şimdi muhtelif milletler çalışan kitlelerinin yakınlaşmalarını yalnız tasdik veya ilan etmek kâfi değildir. Bunun için milletlerin, müstemlekelerin azatlığı yolunda Rus Şûra Hükümeti ile sıkı münasebette bulunmak, aynı zamanda birleşmenin şeklini tayin etmek, bundan başka "komünizma"nın her millette proletarya arasında ne derece yapılabileceğine ve geride kalan ülkede veya ilde burjuvazi ve demokrat işçi ve rençperlerin başladığı azatlık hareketlerine bakmak lazımdır.

7-Koşma (federasyon) usulü muhtelif memleketlerin işçilerini bütün manasıyla birleştiren bir usuldür. Bunu bize, Rus İştirakçi Koşma Şûralar Cumhuriyeti ile geçenlerde münasebette bulunan Macaristan, Fin ve Latva Şûra Cumhuriyetleri ve bugünlerde münasebete girişmiş olan Azerbaycan, Ukrayna geçmiş zamanda ne hükümeti ve ne muhtariyeti olmayan, ancak 1919 ve 1920'nci yıllarda Rus İştirakçi Koşma Şûra Hükümeti tarafından teşkil edilen Tatar ve Başkırt Cumhuriyetleri tecrübeleri gösterdi.

8-Bunların henüz genişlediği esnada ve şûra teşkilatı olmayan, şûra hareketi olmadan vücuda gelen koşmaların hayatlarını tecrübe ve tetkik sırasında, beynelmilel komitenin vazifesi şudur: Tecrübenin ve mazinin derslerini rehber edip ona göre icraya girişmektir. (Koşma)'yı tamamıyla birleşmeye doğru bir intikal devri ve tarzı kabul ediyor. Buna göre gittikçe sıkılaşan bir koşma birliğine çalışmalıdır. Çünkü şu mülahazaları göz önünde tutmak mecburiyeti vardır:

> 1- Şûra cumhuriyetleri en sıkı bir tarzda birleşmezlerse kendilerini kuşatacak istilacı ve askerlikçe zorlu hükümetlere karşı müdafaa mümkün olmaz.
>
> 2- Şûra Cumhuriyetleri en sıkı bir tarzda iktisatça birleşmezlerse istilacılığın mahvettiği istihsal aletlerini yeniden vücuda getirmek ve işleyen sınıfın geçimini ve rahatını hazırlamak imkânsız olur.
>
> 3- Bütün dünya proletaryalarında umum dünya mülkiyeti umumi ve şamil bir planla yoluna koymak meyli var. Bu meyil sermayedarlık âleminde de görünmektedir. Bu meyli sosyalizm âleminde tamamıyla kuvvetlendirip tezce fiile çıkarmalıdır.

9- Devletin dâhili münasebetinde milli politikası açık resmi ve yalnız beyanatçı ve fiilen hiçbir işle vazifedar olmayan milletlerin hukukta mü-

saviliğini tasdikle iktifa edemez. Böyle bir tasdikle burjuva demokratlar iktifa ediyorlar. Hem kendilerini fiilen burjuva demokrat bilenler, hem de hakikatte bunlar gibi oldukları halde yüzlerini sosyalist perdesiyle örtenler böyle yazıyorlar. İkinci Beynelmilel sosyalistleri bu kabildendir.

Yalnız komünist fırkalarının neşriyat ve hitabelerinde değil, parlamento kürsülerinde ve parlamento haricinde de, milletlerin hem-hukuk olduklarını ve milli hukukun teminatı sermaye devletleri demokrat meşrutalarına rağmen ayaklar altında çiğnedikçe, bu cinayetler daima ilan edilmelidir.

Şunu da daima anlatmak lazımdır ki milletlerin hukuk beraberliğini yalnız şûra hükümet tarzı verebilir. Çünkü evvela proletaryaları ve çalışan kitlelerin hepsini burjuva ile muharebe sınıfında toplayıp birleştirmeye yalnız o kadirdir. Saniyen; tabi olan veyahut hem-hukuk olmayan milletler içindeki ve müstemlekelerdeki inkılâpçılara umum komünist fırkalarının doğrudan doğruya yardım etmeleri vaciptir. (Mesela İrlanda'da, Amerika zenci ahalisi içinde vesairede...)

Ayrı ehemmiyeti haiz olan bu son şart olmazsa mahkûm milletlerin ve müstemlekelerin esirliğine karşı yapılacak mübareze ve onların devlet sıfatıyla ayrılmaya olan haklarını tasdik etmek yalan bir ilan olur ki biz bunu İkinci Beynelmilel Fırkasında görüyoruz.

10-Beynelmilelliği sözde tasdik edip de onu iş meydanında milletçiliğe ve sulhperverliğe değişmek en adi bir vakadır. Beynelmilelden ayrılan İkinci Beynelmilelin fırkaları arasında değil, kendilerine komünist diyenlerde de bu hal, bu fenalık vardır. Bu boş akideler ufak burjuva milletçilerinin kalplerinde yer tuttukça bununla mübareze ilerliyor ve proletarya hâkimiyetinin bugünkü vazifeleri sırasına giriyor. Milellikten (yani bir memleket sınırlarla çevrilip cihanşümul olmamaktan) beynelmilelliğe (yani birkaç müterakki milletin siyasetinde mevcut umum insanlık siyasetine nüfuz icra edebilmek maksadına) geçmek, şimdiki halde inkılâpçıların fikrini en çok meşgul eden bir meseledir. Ufak burjuva milletçiliği milletlerin hem-hukuk olduklarının tasdikine, milli benlik hiç değişmeden muhafaza olunmasına rağmen, beynelmilellik diyor. Bu tasdikin hiçbir ehemmiyeti yoktur. Çünkü sözden başka hiçbir teşkilata malik değildir. Nazari olarak bu fikir pek geride kalmıştır. Çünkü proletarya beynelmilelliği birinci-

si; bir memleketteki proletarya kavgasının menfaatini başka memleketlerdeki proletarya mübarezesinin menfaatiyle birleştirmek istiyor. İkincisi; beynelmilel sermayeyi çiğneyip yok etmek maksadında proletarya beynelmilelliği, burjuvazi üzerine galebe çalan milletten büyük fedakârlıklar bekliyor. Bunun için tamamıyla sermayedar devletlerde proletaryanın hakiki kılavuzu işçi fırkaları var ki, beynelmilelin siyasetinin manasını (oportünizm) ve dilencilikle sulhperverlik şevkiyle tarif etmeye karşı mübareze etmek birinci ve ehemmiyetli vazife olur.

11-Çok geri kalmış devletler ve milletlerden bir kısmını derebeylik halinde (feodal), bir kısmı (patriarkal) kadimde ayinsiz ve merasimsiz sade bir hayatla, diğer bir kısmı da hem patriarkal hem rençper haliyle yaşamaktadır. Bunlar için aşağıda maddeler nazara alınmalıdır.

Birincisi: Bu memleketlerdeki milli ve inkılâbî hareketlere bütün komünist fırkaları yardım etmelidir. En başta bu memleketleri kendilerine müstemleke yapmak veyahut mali nüfuzları altına almak isteyen devletlerin ülkelerindeki işçiler imdat etmelidir.

İkincisi: Memlekette nüfuz sahibi ruhaniler ve kurûn-ı vustâdan kalma köhne adet ve fikirlere meczup olanlarla ve yenilik düşmanlarıyla mübareze etmelidir.

Üçüncüsü: Avrupa ve Amerika istilacılığına karşı yürüyen cereyanı hanların ve mülkdarların, mollaların vesairenin nüfuz ve mevkilerini sağlamlaşmasıyla birleştirmeye çalışan İslam birliği ve buna benzer cereyanlar ile mübareze etmelidir.

Dördüncüsü: Mülk sahiplerine, büyük arazi mülkiyetine ve kurûn-ı vustâ usullerinin vaz'ına veyahut muhafazasına karşı, geri kalmış memleketlerin rençper hareketine yardım etmeli ve arka vermelidir. Bu hareketlere inkılâp rengi ve mahiyeti vermeye çalışmalıdır. Çalışmalıdır ki Garbî Avrupa komünist proletaryasıyla Şarkta müstemlekelerde ve umumiyetle geride kalmış yerlerdeki rençperlerin inkılâbî hareketi arasında mümkün mertebe sıkı ittifak vücuda gelsin.

Beşincisi: Geri kalmış memleketlerde burjuva demokrat şivesinde bulunan azatlık hareketlerini komünizma rengine boyamaya karşı kati surette mübareze etmek lazımdır. Komünist Beynelmileli geride kalan memleketlerde ve müstemlekelerde burjuva demokrat milli hareketlere şu şart ile arka çıkmalıdır ki komünistlikleri sözle olmayan gelecek pro-

letarya fırkalarının unsurları birleşsinler ve öz vazifelerine fikir vermek için terbiye olsunlar. O vazife kendi milletleri içindeki burjuva demokrat hareketiyle çarpışmaktan ibarettir. Komünist Beynelmilel müstemlekelerin ve geride kalmış memleketlerin burjuva demokratlarıyla muvakkaten ittifakta yürümelidir. Fakat onlara karışmalıdır ve en iptidaî şekilde bile olsa proletarya hareketinin istiklalini daima muhafaza etmelidir.

Altıncısı: Bütün milletlerin, hususiyle geride kalmış milletlerin çalışan kitlelerine şunu anlatmalıdır: İstilacı devletler, iktisatça, maliyece, askerlikçe kendilerine tamamıyla tabi olan devletleri siyaseten müstakil devletler namı altında vücuda getiriyorlar. Tabi ve zayıf milletler için, şimdiki beynelmilel vaziyet dairesinde şûra cumhuriyetleriyle müttefik olmaktan başka kurtuluş yoktur.

12-İstilacı devletler yüzlerce yıl esaretlerinde bulundurdukları müstemlekelerin ve zayıf milletlerin çalışan kitlelerinde, kendilerine karşı -kendilerinin proletaryasıyla beraber- kin ve itimatsızlık uyandırmıştır. 1914-1919 yıllarında proletarya reisleri sosyalizme hıyanet ettiler ve sosyal şovenistler(taşkın milletçi adamlar) kendi burjuvalarının maliyece ve müstemlekelikle tabi milletleri soymak hakkını vatan müdafaasıyla örttüler. Bu hıyanetlerin tamamıyla haklı ve meşru olan itimatsızlığı kuvvetlendirmemesi mümkün değildi. Öte taraftan memleket ne kadar çok geri kalmış olursa o nispette küçük ekin topraklarına bölünmek ve kader(?)-perestlik ve mahalli ananelere, adetlere tabi olmak itiyadı kuvvetli olur ki bunlar milli benlikten ve dar milliyetten ibaret olan boş burjuva itikatlarının kuvvetlenmesine, devamlı ve kıvamlı olmasına yol açarlar. Bu boş itikatlar ancak müterakki memleketlerde istilacılık ve sermayeperestlik yok olduktan ve geri kalmış memleketlerde iktisadi hayat esasları kökünden değiştirildikten sonra mahvolabilir. Bunun içindir ki bu boş itikatların uzun müddet esaret çekmiş memleketlerin milli adet, ahlak yaşaması doğru olmaz. Bundan dolayı uzun müddet esaret çekmiş memleketlerin milli adet, ahlak ve ananelerine karşı ihtiyatla muamele etmek, bütün memleketlerin düşünceli komünistlerine farzdır. Böyle esassız düşüncelerin ve itimatsızlığın silinmesi için zaman geçmek lazımdır. Proletarya ve bütün dünya memleketlerinin çalışıcı kitleleri, ruhi iradeleriyle birleşmeye ve birliğe çalışmazlarsa sermaye üzerine galebe çalmak dileği muvaffakiyetle neticelenemez.

3- Ziraat Meselesinde Yoldaş Skaçko'nun Nutku

Yoldaşlar! Şark rençper memleketidir. Garp sermayedarları Şark memleketlerinin uyanıp yetişmesine fırsat vermeyerek ahaliyi tazyik altında ezdikleri için halkları sanatlar vücuda getiremediler. Yalnız ekincilik işiyle uğraştılar. Bunun içindir ki Şark ahalisinin en büyük yığınını rençperler teşkil ediyor. Şu halde Şark milletlerini kurtarmak, rençperlerini kurtarmak demektir. Garpta esas müstahsil sınıfı sanatçı işçilerden ibaret ve Garbın hükümranı sanatçı proletarya ise, Şark memleketlerinde de kıymetli müstahsiller rençperlerden ibarettir ve ancak onlara Şarkın padişahı adını vermelidir. Ancak onların malı olabilir. Bunun için bunların nasıl yaşadıklarını görelim: Bunlar öz emekleriyle yalnız Şark ahalisini değil, Garp ahalisinin de mühim bir miktarını yaşatıyorlar. Bunlar öyle acınacak, zelil ve meyus halde bulunuyorlar ki bu zavallı rençperler bundan birkaç asır evvelinde yaşıyorlar gibidir. Her şeyi vücuda getirdikleri halde hiçbir şeyden istifade etmiyorlar. Hem ecnebi istilacılardan hem de müstebit ve mümtaz yerli sınıflardan gelen zulüm ve cefa içinde boğulmaktadırlar. Şark topraklarının sahipleri olan muhtelif hanlar, sultanlar Şarka mahsus debdebe ve saadete gark oluşlarken bu saadeti kendi emeği ile yaratan rençperler açlıktan ve yoksulluktan ölmekte ve nesilleri kesilmektedir. Bundan başka dünyanın en mahsuldar yerlerini, öz yurtlarını bırakıp bir parça ekmek aramak için başka diyarlara kaçmaya mecbur oluyorlar.

Müslüman dininin köklerinde de dini komünizma usulleri vardır. Bu usule göre, hiçbir insan başka insanın satın alma kölesi olamaz. Hiçbir parça yer bir adamın hususi mülkü olamaz. Her müessese maldan mahrum olanların, yetimlerin ve işlemek istidadını kaybedenlerin maişetini temine çalışmalıdır. Yazık ki bu esaslar rençperleri kölelikten ve toprakları müstebit zenginlerin elinden kurtaramamıştır. Bu esaslar yavaş yavaş başçı ve idareci sınıfların menfaatine olarak değişti. Önce Allah'ın mülkü olan toprak sonradan hükümdarların malı olarak ilan olundu. Daha sonra derebeylerin ve sermayedarların tasarrufuna geçti. Camilere, türbelere, hayrat ve hasenata tahsis olunan müesseselerin idamesi için verilen (vakıf) topraklar iptidaki maksadı kaybetti ve fukara menfaatine tahsis olunacak yerde gayr-i resmi adamların, ruhani ve dünyevi reislerin ekmekliği olmaya başladı. Yani bundan hazır yiyicilerin cepleri doldu.

Şeriata göre hür olan rençper yavaş yavaş kul oldu. Bu hal bazı yerlerde hanlar, ağalar ve beylerin zoruyla, bazı yerlerde toprağın mülkdarlar eline geçmesiyle iktisadi bir zaruret hükmüne girdi. Sonra rençperlerin bu kadar çektiği zulümlere Avrupa sermayedarlarının (istismar) usulü ilave olundu. Bu sebeplerden dolayı Şarkın hali gittikçe fenalaştı. En sonunda öyle tahammül edilemez netice doğdu ki Şark rençperleri için başka çare kalmadı: Ya açlıktan öle öle nesilleri kesilmek, ya esirliğin zincirlerini parçalayıp içtimaî inkılâp vasıtasıyla kendilerine yeni bir hayat kurmak!

Şark rençperlerinin yaşadığı şerait içinde insan yaşayabilir mi? Bu zillete, bu sefalete insan hayatı demek doğru mudur? Şimdiki halde İran raiyeti adam değildir, ancak mülk sahiplerinin yük hayvanıdır. Çünkü mülk sahibi onun malına, canına karşı keyfi ne isterse onu yapar. Mülk sahibi onu öldürebildiği gibi değnekle de dövebilir. Mülk sahibi onun kızını, karısını haremhanesine alabilir.

Yoldaşlar! Bütün bu facialar, işçi ve rençperlerin İçtimai Cumhuriyet bayrağının dalgalandığı Bakü'den yüz verst uzak yerlerde vaki oluyor. Rençperlerin hâkim olduğu bu yerlerden birkaç yüz verst uzaklardaki rençperler tamamıyla mahkûm, kul, köle halinde yaşıyorlar. İran rençperi hiçbir toprak parçasına "malım" diyemez. Mülkün sahibi onun köyünden sahralara kovup açlıktan öldürebilir. Elindeki yerleri ekmek ve buğday yetiştirmek için mahsulün beşte dördünü mülkdara vermelidir. O mahsulün beşte dördünü ki kendi aletiyle ekip biçmiş ve yoktan var etmişti. Topraktan çıkardığı şeylerin az bir kısmı elinde kalıyor geriye kalan büyük kısmını, kendi boynundan geçindiği halde hayatını zehirleyen insan cellatları yiyorlar.

İran'da hal böyledir, başka Şark memleketlerinde rençperlerin hali bundan iyi değildir. En müterakki Müslüman memleketi olan Türkiye'de bile rençper pek bedbahttır. Türkiye'de rençperlerin üzerinden esirlik yükü kaldırılmış ise de iktisadi şeraitin tazyikiyle bayağı köle derekesine indirilmişlerdir. İdaresindeki milletlere istila olunmuş milletler nazarıyla bakan müstebit Türk Devleti'nin en birinci maksadı ahaliden olabildiği kadar çok vergi almaktır. Bu vergiyi ahaliden koparmak herkeste fakirlik, ihtiyaç ve meşakkat doğuruyor. Fakat burasını Osmanlı Devleti katiyen hatırına getirmez. Osmanlı Hükümeti bu müthiş vergi usulünü dört yüz yıldan beri icare vasıtasıyla tatbik ediyor. Bunun neticesi şu

oldu: Rençperlerin iflası ve kendi idareleri için lazım olan kudret ve istidadın tamamıyla mahvolması.

Türkiye'nin en mahsuldar vilayetlerinde toprak çok miktarda ekilmez. Birçok yerler boş kalır. Rençperler ise bir lokma ekmek bulmak için ecnebi diyarlarına giderler. Bu hal şundan ileri geliyor. Rençperlerde ham toprakları ekmek iktidarı yoktur. Çünkü buna kâfi ne hayvanları, ne paraları, ne tohumları, hiçbir şeyleri yoktur. Anadolu'nun cenup kısmında da ekilmemiş topraklar vardır. Orada da yüz binden ziyade (maraba) denilen rençperler bulunuyor. Bunların toprakları ve oturacak evleri bulunmadığı için akın akın memleketlerinden dışarıya gidip zengin çiftliklerinde az ücretle iş ararlar. Kendi hesaplarına çalışan rençperler bunları kendi için değil, çok faizle borç verenler için işletirler. Çünkü çok borç etmiş olduklarından mahsullerinin beşte dördünü onlara vermeye mecburdurlar.

Türkiye rençperlerinin yoksulluğunu ve onların ne derece (istismar) pençesine düştüklerini istatistik rakamları bize gösteriyor. Diyor ki: Osmanlı rençperine sulh senelerinde bile elde ettiği buğdaydan her adama yalnız altı pud[153] yani her gün için bir fund(t)un üç râbi kalıyor. Bundan şu çıkıyor: Yıllarca süren muharebe ile perişan olan Rusya proletaryası günde bir buçuk fund ekmek alıyor da sahip olduğu mahsuldar yerlerden pek çoğunu ekmeğe bile vakit bulamayan Türkiye rençperleri bu dereceye çıkamıyor.

İran gibi, Türkiye'de de rençperlerin hali tahammül edilemez derecede fenadır. Çünkü rençper daima açtır, boğazına kadar borca girmiştir. Bütün kazancı vergi toplayanın ve yüksek faizle borç verenindir. Hayatının iyileşeceğine ümit bile yoktur.

Başka Şark memleketlerinde de rençperler bu çıkılmaz mihnet ve sefalet bataklığı içindedirler. Ermeni rençperlerinden hiç bahsetmeyelim. Bunları yerlerinden kovmuşlar, mahsulsüz dağlara sürmüşler, evlerini ellerinden almışlardır. Bunları Kürt ağaları, Kürt zenginleri çıplak edinceye kadar soymuşlardır.

Başka milletlerin rençperlerini yerlerinden kovmamışlarsa da, kendi topraklarına sarf ettikleri zahmet, yüzlerini güldürecek derecede değildir. Çünkü onlar da kendileri için değil, ağaları için çalışıyorlar.

153 Bir pud kırk fund ve üç fund bir Osmanlı okkasıdır.

Hive'de, Buhara'da, Afganistan'da ziraat yalnız su ile suvarılan topraklarda yapılabiliyor. Bu toprakların hepsi zenginlerin, beylerin elindedir. Burada rençper topraksız işçi halinde çalışır ve sa'yının(emeğinin) mahsulleri öğle yağma edilir ki zavallının eline pek az bir şey geçiyor.

Hindistan toprakları ise yakın zamandan beri tamamıyla İngiliz Hükümeti eline geçmiştir. Bu hükümet memleketten alabildiğine varidat toplamaya çabaladığı için bu toprakları büyük sermayedarlara kiraya veriyor. Bunun için rençper alçak ekinci, kiracı veya sermayedar çiftlik sahibinin işçisi sıfatıyla toprağa el sürebiliyor. Mahsullerin en büyük payını rençper İngiliz Hükümetine ve mühim bir parçasını da sermayedar çiftlikçiye vermeye mecburdur. Kendine kalan kısım o kadar az ki dünyanın en mahsullü, güllü, çiçekli vatanında tabii mucizeli servetlerin hazinesi olan öz yurdunda mutlaka acından ölür.

Şark memleketlerinin hepsinde, maddeten kıymetli şeyleri vücuda getirecek vasıtaları yoktan var eden, kendinin ve başkalarının yiyeceğini veren bu rençperler meşakkatlerle ezilmiş, kölelere layık en zelil bir hayat içinde böyle sürünmektedirler. Her yerde, her köşede servetlerin padişahı ve haliki rençper acından ölüyor. Yerli ve yabancı zalimlerin kamçıları, değnekleri altında sızlıyor, inliyor, acından ölüyor deyişimiz yoldaşlar, boş söz değildir. Şark rençperleri hakikaten ölüp gitmekte ve nesilleri kurumaktadır. Bu hakikat istatistik rakamlarıyla sabittir.

Bu felaket ve sefaletten onu kurtarmak, onu ihtiyaçtan, yoksulluktan, açlıktan korumak için zalimlerin tahakkümünü ve her türlü gadri, (bunu yapan ister yabancı sermayedar, ister kendi sahipleri sultanları, beyleri, hanları olsun) Şark rençperlerinin üzerinden atmak vaciptir. (El çarpışları).

Şark rençperlerinin çektiği felaket artık yetişir. Her türlü zalime boyun eğdikleri artık yeter. Rençber şimdi azat, öz yurdunun hakiki padişahı ve kendi hukuk ve tâli'inin haliki olmalıdır. Bunun için yüzlerce milyon rençper yığını büyük kuvvetleriyle ayaklanmalı ve bütün müstebit hâkimleri boyunlarının üstünden atarak ve özlerine mahsus rençper şûraları kurarak hükümranlıklarını ellerine almalıdır. Öyle ki kendilerine yapılan zulümlerin kaynağı ve kökü kurumalıdır. Felaket amillerinin toprak üzerindeki mülkiyetleri kaldırılmalı ve iş işlemeyen ekmek yememelidir. Ekmeyen toprak sahibi olmamalıdır. (El çarpışları). Mülkdarlar,

derebeyi ağalara, hanlara, şahlara ait bütün yerler alınıp işleyenlere bedelsiz olarak verildiği gibi, işlemeyenlerin elindeki bütün hayvanlar ve ekincilik levazımı da onlardan alınıp bunlara verilmelidir. Çünkü rençperler yalnız toprağı değil, onu ekmek imkânını da almalıdır.

Şarkta zenginler elinde ruhani ve dünyevi müesseselere, ulema ve memurlara ait pek çok ekin toprakları vardır. Bunları da elbette rençperler ekiyorlar. Fakat işçi sıfatıyla bunları da mümtaz sınıflardan alıp rençpere vermelidir.

Yoldaşlar! Bu toprakların ulemaya ait olmasından korkmak icap etmez. Bu geniş mezraları eline alan ulema bunların Allah malı olduğunu ve rençperin bunlara el uzatmaya cesaret edemeyeceğini söylüyorsa da, Yoldaşlar, bu iddia yalandır, uydurmadır. Şeriata göre, toprak yalnız işleyenin malıdır. İran müçtehitleri gibi toprağı zapt eden ulema, şeriatın hilafına en evvel kendileri amel etmiş ve şeriatın esas hükmünü bozmuşturlar. Onlar İslamiyetin müdafaacıları değil, karıştırıcılarıdır. Onlar da derebeyi mülkdarlar gibi mütehakkim ve hazır yiyicilerdir. Bir de buna ilave diyebiliriz ki bunlar ikiyüzlüdürler. Hazır yiyici ve zalim simalarını beyaz sarık ve mukaddes kıraatle perdeliyorlar. Bu mukaddes perdeyi onların yüzlerinden sıyırıp ellerindeki toprağı parasız ve bedelsiz işleyen ellere teslim etmelidir. (El vurmalar)

Şark memleketlerinin tafsilatlı ve karışık kanunları vardır. Bunlar hususi mülkiyeti türlü türlü perdelerle örterler ve tarla sahibinin kendi mülkünü istediği gibi idare etmesini hıyanet ve tebid ederler. Rençberlere ise kendi istedikleri idareyi tatbike mani olurlar. Hâlbuki her rençperin tarlasını dilediği gibi idareye hakkı olmalı, hiçbir kayıt ve şarta tabi olmamalıdır. (El çarpmaları). Rençberleri tuzağa düşüren karma karışık toprak kanunnameleri yerine, tek bir maddeden ibaret olan şu kanunu koymalıdır: "Bütün toprak devlet malıdır. Öz eliyle ekip diken her adamın ondan istifadeye hakkı vardır. Her kim ki toprağı kendi eliyle işler, onun mahsulüne sahip olur." (El çarpmaları). Ziraatin bir tek kanunu işte budur. Bu kanun toprağı rençperlerin eline verir ve hazır yiyici insan düşmanlarını ve köle sahiplerini topraktan uzaklara atar. (Gürültülü el çarpmaları).

Sonra yoldaşlar, Şark rençperlerinin başındaki şu belaya dikkat etmek lazımdır. Vergi, o doymak bilmeyen yılan onların kanını emmektedir.

Türkiye, İran ve Hindistan rençperleri bu yılana müpteladırlar. Bu vergilerin rençperler için ne ağır yük olduğunu rüşvete vicdanını satan memurların bu vergi ile rençper yoksulların kan ve terlerini nasıl emdiğini size uzun uzun anlatmaya hacet yoktur. Şeriatın ortaya çıkardığı aşarın nasıl olup da rençper mahsulünün dörtte üçüne ve beşte dördüne kadar yükselerek Şark ellerini acınacak yoksulluğa uğrattığını biliyorsunuz. Bu vergi ve onu toplayan memurların ve idarecilerin keyiflerince hareketleri mahvolmalıdır. Bütün vergiler mahvolmalıdır. Rençber bu memurların değil, hükümetin bile istismarından azat olmalıdır. (El çarpmaları.)

Fakat hiçbir insan teşkilatı parasız, masrafsız vücuda getirilemediği için yeni teşekkül eden rençperler şûrası hükümranlığının dahi geliri olmalıdır. Bütün işleyenler elde ettikleri mahsulün bir kısmını kendi hâkimiyetleri için vermeleri lazımdır. Çünkü şehir işçilerinin devlet teşkilatının ve rençperlerin azatlığını müdafaa eden Kızıl Ordu'nun iaşesi bununla mümkün olabilir. Fakat bu vergi ve miktarı, toplanmasının şekli ve idaresi yoksul kanı süzen memurların elinde değil, rençperler şûrasının emrinde olacaktır.

Vergilerden kurtulan rençperler borçlardan da kurtulmalıdır. Şark rençperinin ne derecelerde borca boğulduğunu biliyorsunuz. Onun komşu mülkdarlara, alışverişçiye, yüksek faizle ödünç para verene daima borçlu olduğunu bildiğiniz gibi borç yapmadan yaşamayacağını, perişan bir halde maişetini bile devam etmeyeceğini de bilirsiniz. Bu borçluluk onları faizcilere kul eder ve bütün ömrünü onları zenginletmek için çalışmaya mecbur eder. Şimdi mülkdarlar elinden toprağı aldıktan sonra eski borçların hükmünü muhafaza edecek olursak, neticede rençperler mülkdarların pençesinden ödünç para verenlerin pençesine geçerler. Kullu, köleli köhne cihanın işçiler boynuna yüklettiği borçların ağır yükü köhne cihanda bırakılmalı ve inkılâbın ilk adımı bütün rençperlerin borçlarını tamamıyla kaldırmak olmalıdır. Bu borçlar ister devlete ve ziraat bankasına olsun, ister mülk sahiplerine veya tacirlere veyahut faizcilere olsun; yeni inkılâp cihanı, kiracı ve faizci cihana demelidir ki Şark rençperleri bundan böyle kimseye bir parça borçlu değildirler.

Yoldaşlar! Şark milletleri rençperlerinin yapacakları ilk işleri burada söyledim. Ben, rençperlerin tezlikle yapacakları teşebbüsleri gösterdim. Evlerinize varınca ne yapmaları lazım olduğunu onlara göstereceksi-

niz. Onlara derebeyi mülk sahiplerini ortadan kaldırmak, müstebitlerin hâkimiyetini üzerlerinden atmak ve hükmü rençperler şûrasının ellerine vermek, vazifelerini öğretmek lazımdır. Rençberler şûrası bütün mülkdar, devlet ve vakıf topraklarını, çiftliklerde bulunan umum hayvanları ziraat levazımıyla birlikte kendi ihtiyarına almalıdır. Toprakları rençperlere taksim etmelidir. Vergi, borç dünyadan kaldırılarak, her türlü kuvvetin ve şahsın yaptığı (istismar)'dan işleyen halk kurtulmalıdır.

Ne zaman şark rençperleri yerli ve yabancı zalimlerin tahakküm boyunduruklarını boyunlarından atarlarsa, ne zaman Şark rençperlerine Garp Şûra Cumhuriyetleriyle müttefik şûra cumhuriyetleri kurmak nasip olursa Garbın sanatkâr proletaryasının kardeşçe yardımından faydalanmak mümkün olur. Bu halde istihsal alet ve vasıtaları şarklı rençperler arasında büyük mikyasta intişar eder. Bir vakitler insanoğlunun beşiği olmuş olan mahsullü topraklarda ekincilik genişler ve parlak bir surette ilerler ve eskiden bahşettiği servetleri şimdi de vermeye başlar.

Şark milletleri rençperlerine ziraat alet ve makinelerine ve umum istihsal vasıtalarına malikiyet lazımdır: Bunu temin için hükümet Şark Şûra Cumhuriyetlerinde ve proletarya Garbın Şûra Cumhuriyetlerinde çalışacaktır.

Rençperlere istihsal aletleri vermekle ve şimdiye kadar meçhul, fakat kuvvetleri fevkalade büyük olan ziraat makinelerini onların istifadesine hazır bulundurmakla beraber bunları birlikte kullanmayı kendilerine öğretmek lazım olacaktır. Çünkü istihsal meşakkatini fevkalade kolaylaştıran bu makineler küçük topraklarda ayrı ayrı işlemeye yaramazlar. Büyük kıtalar üzerinde işletmek için icat olunmuşlardır.

Bu makinelerin varlığı toprağın cemaat eliyle ekilip biçilmesi zaruretini duyurmakta(doğurmakta) ve ayrı ayrı çalışmalardan umum ve muntazam bir faaliyete geçilmesi lüzumunu göstermektedir. Rençperin cehennemi azaplar içinde çalışmak mecburiyetini kolay ve ferahlı bir iş haline getirecek vasıta ancak birlikte ve muntazam çalışmaktır.

Yoldaşlar, hususi işleyicilikten umumi faaliyete geçmek lazım olduğunu rençperlere anlatmak sizin vazifenizdir. Bundan başka ayrı ayrı aile hayatının rençperler arasında ayrılık ve dağınıklığa sebep olacağını da hiçbir zaman unutmamalıdır. Bu ise inkılâp âleminde rençperlerin zayıf düşüp yeniden kul olmasını hazırlayabilecek bir vaziyettir. Hâlbuki

rençperler kudretli bir kuvvet tecessüm ettirebilmek için sıkı ve teşkilatlı bir kitle halinde toplanıp birbirine karışmalı ve bu birlik Garbın sanat memleketlerindeki inkılâpçı proletaryasının demir gibi sağlam zabt u rapt kuvvetini almalıdır. Bu birliğe erişebilmek için de rençperleri yüzlerce, binlerce teşkilatla silahlandırmalıdır. Bu teşkilat nev'ce istihsal ekinci birlikleri, sanatkârlar, çiçekli dokumalar birlikleri, kooperatifler, her türlü istihlak kooperatifleri gibi derneklerdir. Bunlar lazım olan bütün mamulatı rençpere ulaştırabilmelidir. Bu teşkilatın hepsi rençperleri şehir vasıtacılarından kurtarır ve öz mahsullerini şehir sanathaneleri mamulatıyla vasıtacısız değişmeye imkân verir ve hazır yiyicileri kovup ellerini mahsulden uzaklaştırır.

Bunu yapabilmek ve hazır yiyicilerin esirliğinden kurtulabilmek için, uzun ve çetin bir mübareze zaruridir. Yalnız yabancı istilacılarla mübareze kâfi değildir. Yerli soyguncularla, ağalar, beyler ve hükümdarlarla mübareze etmek lazım gelecektir. Şimdi birçok Şark ülkelerinde; Türkiye'de Hindistan'da, İran'da rençperler kendi burjuvazileriyle el ele vermiş gidiyorlar, bunu da ecnebi emperyalistlerden geri almak için yapıyorlar.

Bu doğru bir yoldur. Şimdilik, Şark rençperlerinin endişe ve gayreti, kendilerini boğan Garp emperyalistlerinin boyunduruğunu boyunlarından atmak ve memleketlerini sermayedar Fransa ve İngiltere ve diğer Garp burjuvazisinden kurtarmak olabilir. Fakat unutmamalı ki Şark ekincilerinin vazifesi bununla bitmez ve bu durak yerinde durup kalmakla katiyen azatlıkları tamam olmayacaktır. Sermayedarlık hayatı, şeklini muhafaza ettikçe siyasi istiklal rençperin hürriyetine hiçbir zaman kâfi gelmez. Türkiye'de Mustafa Kemal Hükümeti, yahut İran'ın ve Hindistan'ın Ahrar ve Milli Hükümetleri, İngilizleri kovup Şark milletlerini siyasi istiklal temelleri üstüne sulh binasını kurmakla beraber yine iktisadi esirlikte kalacaklardır. Çünkü bu türlü istiklal o memleketleri sanatlı sermayenin hücumundan saklayamayacaktır. Böylece ecnebi sermaye girince, yahut yerli sanatlı sermaye teşekkül edince veyahut "hususi mülkiyet" kaidesi üzerine yerli sanatlar inkişafa başlayınca sermayenin ilk toplanma devresinin bütün meşakkat ve cefaları yine rençperin omzuna binecektir. Bu uğursuz devrede ise rençper büsbütün müflis olur. Öz toprağından kovulur. Ücretle işleyen ve yerli idarede alakası olmayan işçi haline gelirler.

Böyle işçi olmuş rençperi yerli ve yahut yabancı burjuva fabrikalarına, madenlerine, sanathaneleriyle, çiftliklerine sürer. Sermayedarları, az bir ücret karşılığıyla zengin etmek için çalıştırır. Nihayet bunlar şimdiden sefil bir hal ile kul olmaya mecbur olurlar.

Şark rençperleri iyice hatırlarında tutmalıdırlar ki yalnız ecnebi mütegallibelerin zincirinden sıyrılmak faide vermez. Kendi müstebit zenginlerinden ve idarecilerinden de azat olmak, rençperler şûra hâkimiyetini kurup Avrupa Şûra Cumhuriyetleriyle ittifak bağlayarak bütün dünya burjuvazisine karşı muharebeye girmek zaruridir. Çünkü cihanın her köşesinde kurulu sermayedarlık tarz-ı hükümetinin müşterek varlığına karşı bütün cihan hür işçi ve rençperler şûra hükümetleri büyük ve sarsılmaz bir (koşma) cumhuriyeti haline geçemezlerse, hiçbir istismar ve tahakküme galebe edemezler ve hakiki azatlığa nail olamazlar ve hiçbir zaman şerefli ve insani hayata yükselemezler.

Ancak, içtimaî inkılâbın kat'i galebesiyle, ancak komünist hükümet-i esasinin bütün âlemde tatbikiyledir ki Şark milletleri rençperleri siyasi ve iktisadi hakiki hürriyeti kucaklayabilirler. Ancak o zaman öz yurtlarında idare ve ihtiyarı yürütebilmek iradesini kendilerinde bulurlar. Ancak o zaman alın terlerinin mahsullerini hile ile, zor ile mal yiyenlere kaptırmadan en büyük hisseyi öz istifadelerine alırlar.

Buna göre, Şark rençperleri için yalnız bir çare var. Garbın inkılâpçı işçileriyle ve kurdukları Şûra Cumhuriyetleriyle sımsıkı birlik bağlayarak hem ecnebi sermayedar istilacılarıyla hem yerli burjuvazi ile çarpışmak ve hiçbir vakit geri çekilmeyerek sonuna ve içtimai inkılâbın kati galebesine kadar devam etmek.

Şark ve Garp milletlerine hakiki azatlığı komünist hükümet tarzı verebilir. Bir milletin diğer milleti boğmasına, bir kimsenin malını diğer kimsenin hileli kuvvetlerle yenmesine ancak şûra cumhuriyet sed tarzı çekebilir. (el çarpışları)

Yoldaşlar! Söylediklerimin hepsi, kurultay riyasetince kabul edilen kısa tezlerle hülasan mevcuttur. Bu tezlerde kurultayımızın Şark rençperlerine ne nazarla baktığı ve rençperleri kurtarmak için ne türlü çareler düşündüğü açıkça gösterilmiştir. Tezler budur: (Okur).

4- Şarkta Şûra Tesisi Hakkında Yoldaş Bela Kun'un Nutku

Yoldaşlar! Rus inkılâbının arkasından Şark inkılâp selinin gelmesi tesadüfi bir hal değildir. Cihan inkılâbının Rusya'dan başlamasına da taaccüp etmemelidir. Şarkın ve Rusya'nın inkılâbi teşkilatı ancak şunu bilmekle anlaşılabilir: Bu inkılâplar beynelmilel büyük inkılâbın parçaları ve ayrı ayrı kol budaklarıdır. Beynelmilel inkılâbın neticesi, meyvesi çalışan sınıfı soymak üzerine kurulan şimdiki içtimai ve iktisadi hayat tarzının yıkılması olacaktır. Bu tarzın çiçeklenip yemiş verdiğini en ziyade müstemleke siyasetinde görüyoruz. Bu siyaseti yürütenler öz memleketlerindeki işçi ve rençperi çalıp soymakla kanaat etmemişler ve büyük dünyaya hâkim olmuşlardır. "Emperyalizm" denilen politika işte budur. Cihan muharebesinin manası ise şudur: Soyguncu, istilacı kitlelerine meydan dar geliyordu. Bunlar birbirini boğazlamaya kalkıştılar. Galip çıkan haydut çetesinin cihan boynuna takmak istedikleri sulh, istilacıların (çapıcı/çapulcu) siyasetlerine tatbik zemini olan milletleri büsbütün başka bir halde buldu. Cihan sermayedarlığının, muharebe içinde son derece zayıf olan kalesini isyan eden mahkûmlar ordusu kuşatmakta ve hücuma yürümektedir. Şûra Rusyası'nda komünist inkılâbı tamamıyla galebe çaldı. Hükümranlığı iş görmeyenlerin elinden aldı. Toprağı rençperlerin tasarrufuna verdi. Fabrika ve madenleri ise işçilerin eline verdi. Rus işçileri ve rençperlerin en yoksul kısmı, hazır yiyicilerin ellerinden halkı soyup çapmaya alet olan vasıtaları zahmetkeşleri besleyecek mahsullere ve bunu vücuda getirecek çarelere ve membalara kalp etti.

Böylece zulüm altında ezilmekten yalnız rençber ve işçileri kurtulmadılar: Rus İnkılâbı, Rus Çarlığı'nın soyguncu müstemleke siyasetine hedef olan milletleri de kurtardı. Bu inkılâp bütün mazlum milletlerin inkılâbının baş ve başlangıcıdır. Bu inkılâp beynelmilel mikyasta bir inkılâba tahavvül edecek çareleri hazırlıyor ve kendi şûralarını mazlum rençperlerin ve işçilerin harp ve idari icra aleti kılıyor. Rus İnkılâbı böyle bir devlet vücuda getirdi ki hükümranlığın kudretini çalışanlara veriyor, mülk sahiplerinin, fabrikacıların, bankacıların ve mensuplarının ellerinden hâkimiyeti alıyor ve bu suretle hileli kuvvetle mal yiyiciliğe ve soygunculuğa nihayet veren bir devlet halinde dünya üzerinde yükseliyor. Bunun içindir ki şûra hükümetinin mahiyeti silahlı işçi ve rençperin

hazır yiyicileri halkın malını ve kazancını yemekten ve çapulculuktan vazgeçirmek ve yiyeceklerini öz ellerinin emeğiyle kazanmaya mecbur etmekten ibarettir. Buna göre şûra hükümeti müstesna bir hükümet şeklidir ve işçilerin, rençperlerin en yoksul kısmının diktatörlüğüdür. Bu küçük ma'rûzanın çerçevesi içinde şûra hükümetinin kuruluşunu tafsilatla konuşmaya lüzum yoktur ve belki de mümkün değildir. Rus Komünist Fırkasının ve Üçüncü Beynelmilelin ikna ve irşatları vekillerin hepsine, bu maddede esaslıca aşina olmak imkânı vermiştir. Bununla beraber, riyaset tarafından söz birliğiyle size teklif olan tezlerim (meselenin esasını tasvir eden maddeler) kısa çizgilerle şûralar tarafından en köklü esaslarını gösterecektir.

Biz burada yanlış bir akideye karşı birkaç söz söylemek istiyor(uz). Bu akideye göre, sermayedarlığın inkişafını görmemiş ve burjuva demokratlığından geçmemiş milletler şûralar devrine girmeden önce sermaye hayatını geçirmiş olmalı imiş. Böyle bir muhakemenin beslediği niyet; Şarkın fakir rençperlerini bundan sonra da beyler, paşaların ve ecnebi sermayeperestlerinin tahakkümü altında saklamaktan ibarettir.

Şarkta şûralar tesisine itiraz edenlerden biri düşüncesini şöyle ifade ediyor; "sanayi ile meşgul proletaryasız, proletarya diktatörası mümkün değildir. Şarkta ise sanayi ile meşgul proletaryanın sayısı, yok derecesindedir." Buna cevabımız budur: "Garpte şûra hükümranlığı vakıa proletarya diktatörasından doğuyor. Fakat Şarkta sanatın işleyen işçi sınıfı yerine mazlum sınıf rençperlerin en yoksul kısmıdır. Böyle olduğu için bu rençperler şûraların iş yapan kısmını teşkil etmelidir. Çünkü onların menfaati her türlü çapulcuya ve her türlü zulme nihayet verilmesini istiyor.

İkinci itiraz böyledir: "Şark milletleri daha kendi kendilerini idare edecek derecede pişmiş ve yetişmiş değillerdir. Onlara, burjuva demokrasisinden geçmek suretiyle kendisini idare istidadı elde etmek lazımdır." Bu muhakeme istilacı müstemlekecilerin muhakemesine benzer. Halkın sade ve tabii diyilince bunun manası şudur: "Ey Müslüman fakirleri! Beyler, paşalar, ticaret oyuncuları, ağır faizle borç verenler kendilerinden hükümeti ve toprağı nasıl alacağınızı size öğretinceye kadar bekleyiniz, sabrediniz!"

Düşünceme göre, bu yalan umumi vekillerimize aşikârdır. Müslüman fakirleri nice asırlar sultanların, paşaların ve başkalarının hükümranlı-

ğı altında yaşadı. Müstemleke sahibi tacirler ona bir şey öğretmedikten başka, daima kendilerini cehalet içinde tutmaya çalıştılar. Halk bir müddet daha beklese bunun sonu ne olacak? Şu olacak ki; halkın cellatları sermayeperestler çapulculukta devam ederler ve işi oraya getirirler ki hükümranlığı ele almak, halk için artık imkânsız olur. Hükümranlığı kullanmak silahı kullanmak gibi bir şeydir. Eline silah almamış bir adam hiçbir vakit tüfek atmayı öğrenemez. Halk zalimlerinin ortaya attıkları bu itirazlar, bu boş sözler Şarkta inkılâbı durduramaz. Nasıl ki Menşeviklerin ve hain burjuvanın yalanları ve el altından çevirdikleri manevralar komünist inkılâbının Rusya'da galebe etmesine mani olamadı, onu Garpte de durdurmaya muvaffak olamayacaklardır. Herkim yoksulluktan, sefillikten kurtulmak istiyorsa, sıkıntılar ve tahakkümler altından sıyrılmak diliyorsa onun için şûra hükümranlığına sarılmaktan başka çare yoktur. Bunun için size bu tezleri teklif ederken şuna inanıyoruz ki Şark milletlerinin ikinci kurultayında Şarkın federal devletlerinin vekilleri beyanatta bulunacaklar, Şarkın sefil yoksulları hükümranlığı nasıl eline aldı, şûra teşkilatı nasıl kurdu, nihayet soygunculuğun ve zahmetsiz mal yemenin harabeleri ve kommünanın mamureleri görünen bu yolda nasıl yürüyor, bütün bu mevzular üzerine izahat vereceklerdir.

5- Şûra Hükümranlığının Şarkta Kuruluşuna Dair Tezler

1-İçli dışlı tazyiklere, yani ecnebi cihangirlerle yerli soygunculara, hileli zor ile mal yiyenlere karşı Şark milletlerinin inkılâbı bütün Şark memleketinde hükümranlığa ve hükümetin şekline ait meseleyi günün meseleleri sırasına koydu. Avrupa burjuvazisi, devlet hükümranlığının mahiyeti tazyik ve tahakküm makinesinden ibaret olduğunu, malı az olan veya hiç olmayanlardan, proletaryadan ve yarım proletaryadan gizlemeye çok zamandır muvaffak oldu. Bununla beraber burjuvazinin bütün hile ve desiselerine rağmen, bu hakikat, hükümetin zulüm aleti olduğu açıkça meydana çıktı. Hiçbir hakka malik olmayarak yaşayan fukaranın canı, malı, şahsı ve zahmetinin meyveleri hem sultanların, şahlar, beylerin, il beylerinin, hem bunlar tarafında bulunan zenginlerin ve sairlerin elinde istediği gibi alınıp satılacak şeylerdir. Bu hal istilacı mal çapulcuları için müstemlekelerde ve yarım müstemleke derecesine inmiş yoksul halkın zararına olarak mukaveleler yapmaya zemin hazırlamıştır.

2-Garp memleketlerinde olduğu gibi, ahali içinde zengin ve fukaranın malını yemekle büyüyen kısım, Yakın Şark memleketlerinde de kendi hükümranlıklarına halk hükümranlığı süsünü verdi. Türkiye ve İran parlamento memleketleri idiler. Gürcistan Menşevik rehberliğiyle, Ermenistan Taşnakların kılavuzluğuna, Azerbaycan, Müsavat başçılığıyla azatlık ve müsavilik akidesi altında demokrat cemiyetler şekline girmişlerdi. Lakin bütün bu hileci siyasetler halk hükümranlığının bir benzerini bile meydana getirmediler. Ecnebi istilacıların vekilleri rahat ve saadet içinde yaşarken yanı başında halk yığınlarının açlık ve bu hissizliğini görmemek mümkün değildir. Toprak yine evvelki gibi mülkdar elindedir. Zahmet ehline aklına gelmez zorlar veren eski vergi usulü şimdiye kadar bakidir. Devlet yalnız murabahacılara değil, fukara halkının hayatı pahasına çalışan ağır faizcilere, kiracılara mani olmadıktan başka, arka bile çıkıyor. Bu haller hem Türkiye, İran ve Azerbaycan milli demokrat fırkalarının, hem de sosyalist fırkaları şiarları altında fiiliyatta bulunan Gürcü Menşevik ve Ermeni Taşnak Fırkalarının azatlık ve beraberlik şiarlarının yalan olduğunu açığa çıkardılar.

3- Şark işçi sınıflarının inkılâbı, ecnebi istilacılarının hâkimiyetini üzerlerinden attıktan sonra durmayacaktır. İnkılâp halk hâkimiyetinin yalancı perdesi ve beraberlik şiarı altında sultanların, şahların, paşaların, beylerin hâkimiyetini saklamak isteyen içtimai şivede kalmayacaktır. Çalışanların tahakküm altında ezilmelerine; servetlilerle yoksulların halkı tazyik içinde ezenlerle ezilenlerin ve vergi verenlerle bu vergiye dayanarak yaşayanların aralarındaki müsavatsızlığın devamına müsaade etmeyecektir. İnkılap, mülkdarların mukaddes ilan ettikleri (toprak çizi?) önünde durmayacaktır. Şark rençperleri, Rus rençberleri gibi inkılâplarını büyük bir toprak inkılâbına kadar genişletecektir. Bu inkılâbın neticesinde toprağın hepsi rençperé geçecektir. Bütün hazır yiyiciler yok olacaktır. Rus rençperleri komünist fırkasının kılavuzluğu ve sanatlar ve çalışan işçilerin arka vermesiyle ekincilik ıslahatını kuvveden fiile çıkardı; şimdi de şûraya toplanarak, mülkdarlardan alınan toprağı ve hazır yiyicilerden zapt olunmuş hükümdarlığı müdafaa ediyor. Bunun gibi tahakküm boyunduruğu altında ezilen şark rençperleri de kendi inkılâp muharebelerinde, inkılâpçı Garp işçilerinin Komünist Beynelmilelin, vücuda gelmiş ve gelecek şûra hükümetlerinin arkacılığını ve yardımlarını kendi hesabına sayıyor.

4- Şûra hükümranlığı ve şûra teşkilatı yalnız hükümranlık aleti ve sanatıyla meşgul proletaryanın muntazam şekli değildir. Şûra usulü öyle bir tarzdır ki bununla hem işçiler, hem de rençperler imtiyazlı ve imtiyazlı olduğu için muzır sınıfları(mülkdarları ve fırıldakçıları, büyük rütbeli memur ve zabitleri) çıkarıp kendi mukadderatını kendi ellerine ve yola koymak iktidarını kazanırlar. Mademki toprak mülkdarlardan alınır ve zahmet ehline veriliyor, bunu işçi sınıfının elinde saklayabilmesine ancak şûra hükümranlığı imkân veriyor. Şimdiye kadar Şarkta birbirini kırıp geçirmekte olan milletlerin çalışan sınıflarının bundan böyle sulh ile yaşamaları için bir tek çare varsa o da şûraların birleşmesi ve büyük koşma devletleri birliği ve bu birlik çerçevesinde onların kendi kendilerini idare etmeleridir. Buna Şark milletleri zahmet sınıfları sulh ile yaşadıktan başka müşterek kuvvetleriyle yerli ve yabancı zalimlerin hükümranlığını mahvederler ve onların geçmişteki hal ve kuvvetlerini geri getirmeye ait teşebbüslerini kökünden sökerler.

5- Demokratça kendi kendini idare etmek dedikleri hükümet tarzı, idarenin dizginini yalnız imtiyazlı sınıflara (sultan, han, bey, paşa vesaireye) verdiği için iş ehlini kendi işini kendileri görmekten mahrum ediyor; hatta bunu öğrenmeye bile mecal vermiyor. Bunun için lazım olan bilgiyi, maarifi onlardan gizliyorlar. Bunun aksine olarak, Şûra Rusyası Sibirya, Başkır Kırgız Cumhuriyeti ve Türkistan rençperlerinin tecrübeleriyle sabit oldu ki Şark memleketleri rençperleri eski imtiyazlı sınıfları kovup kendi işlerini kendileri başarabilirler; kardeşlerinin yardımıyla az vakitte, devlet makinesini çevirmeyi öğrenirler.

6- Komünist Fırkasının Garpte galebesi Şark milletlerinin hilelerle mallarının ve kazançlarının yenmesine nihayet verir. Fakat bu galebede, Şark ile Garbın iktisatça birbirine bağlanmadan geçinebileceği gibi bir mana yoktur. Bilakis, inkılâbın Şarkta ve Garpta galebesinin manası şudur: Muhtelif memleketlerin münasebetlerinde iktisadi çapulculuk ve soygunculuk (ekspluatsiya) yerine karşılıklı yardım ve arkacılık kaim olacaktır. Bu inkılâbın muzafferiyetinden sonra devletlerarasında iktisadi münasebet başlayacaktır ve bunun için şûra tarzıyla kurulmayan devletlerin iktisadi münasebetleri ancak bir avuç sermayeperestler kitlesinin menfaatine hizmet edecektir. Bu kitle hububatı ve ham şeyleri toplayıp Garbın şûra hükümetleriyle ticarete girişecektir. Nasıl ki ticareti şimdi

de, istilacı devletlerin ve Şarkın işçi ve sınıflarını iktisaden soyarak yapıyorlar.

Şûra hükümranlığı Şarkta, yalnız dostça münasebete ve karşılıklı yardıma medar oluyor ve kül Şarkın içtimai mülkiyete geçmesini de kolaylaştırıyor ki bunun pek büyük bir ehemmiyeti var.

Cihangirlerin iktisadi soygunundan büsbütün kurtulmak için toprağı işleyenlerin mülkiyeti eline vermek için fırıldakçı muhtekirlerin ve iktisadi çapulcuların tahakkümünden azat olmak için iş görmeyen adamları ve müstemlekecilikle alakası olan bütün ecnebileri ve bütün imtiyazlıları(generalleri, mülkdarları ve büyük memurları) memleketin hükümranlığından dışarıda bırakmalı ve şûra esasları üzerine çalışan sınıfların hükümranlığını kurmalıdır. Bundan başka zahmet çeken halkın menfaati, Şark milletleriyle şûra hükümranlığının kurulması lüzumunu gösteriyor...

13- Enver Paşa'nın Beyanâtı

Yoldaşlar! Cihangirler ve sermayeperestlerle mübarezeye giden bizlerin Bakü'de böyle büyük ve tantanalı bir meclis halinde toplaşmamıza imkân hazırladığından dolayı Üçüncü Beynelmilele ve onun Reis'ine teşekkür ediyorum.

Yoldaşlar! Biz cihangirlik ve sermayedarlık âlemiyle münasebette bulunduk. Bunlar bizi yağma etmek ve çıplatıncaya kadar soymakla kanaat etmediler. Kanımızı içmeye ve bizi dünyadan kaldırmaya çabaladılar. Bizim münasebette bulunduğumuz Avrupa siyasetçilerinin özleri sözleri yalandır, hiledir. Hâlbuki bugün bu türlü kirli münasebetlerin aksine sözü doğru, hakkı tanır öyle bir müttefikle yan yana bulunuyoruz ki adına Üçüncü Beynelmilel derler.

Yoldaşlar! Türkiye muharebeye girdiği zaman cihan iki ordu karargâhına bölünmüştü. Birinde bulunanlar sermayeperestler ve istilacı eski Çar Rusyası'yla onun müttefikleriydi. İkincisinde bulunanlar Almanya ile müttefikleri idi ki hem istilacı hem de sermayeperest idiler. Biz bu iki zümreden Çar Rusyası'yla İngiltere'den ve bunların dostlarından ibaret olanlara karşı harp ettik. Çünkü bunların meramları bizi tamamıyla boğup vücudumuzu yeryüzünden kaldırmaktı. Biz Almanya

tarafına geçtik. Çünkü Almanya hiç olmazsa varlığımızı bize bağışlamaya razı olmuştu.

Almanlar hudud-ı maksatlarına erişmek için bizden istifade ettiler. Fakat biz bu türlü muahedelere ortaklık etmiyorduk. Bizim gayret ve sebatımızın en birinci hedefi istiklalimizi saklamaktı.

Yoldaşlar! Beni Berlin'in rahat hayatından Trablus'un kızgın cehennemi çöllerine ve Bedevilerin yoksul çadırlarına götürüp ömrümün en sıkıntılı günlerini geçirmeye zorlayan duygu, istilacılık duygusu değildi. Trablus'u, Trabluslular için kurtarmaya çalışırdık ve biz bunun için seviniyoruz ki Trabluslular dokuz yıllık muharebenin neticesi olarak istilacılarını kovmağa muvaffak oldular. Azerbaycan hakkında da başka maksatlarımız yoktu ve Azerbaycan Azerbaycanlıların akidesini besliyorduk. Biz yanlış yola düşüyor idiysek bu bizim felaketimizden ileri geliyordu.

Yoldaşlar! Muharebe zamanında ben ehemmiyetli bir mevkide idim. Sizi inandırırım ki Alman istilacılığı sınıfında harp etmeye mecbur oluşumuza acıyorduk. Ben Alman istilacılığı kadarda İngiliz istilacılığını ve İngiliz istilacılarını iğrenç görür ve lanetle karşılarım.

Bence çalışmayanları zenginletmek fikrinde bulunanların hepsi mahvedilmeye layıktırlar. İstilacılığa (Emperyalizme) dair benim nazarım budur.

Yoldaşlar! Şimdiki Rusya o zaman mevcut olsaydı, bugünkü maksatlar uğrunda muharebe etseydi, biz -şimdi yaptığımız gibi- o zamanda bütün kuvvetimizle onun safında bulunurduk. Buna sizi inandırırım ve sözümün hakikate uygun olduğunu da şöyle ispat ederim. Biz Şûra Rusyası'yla birlikte iş görmeye karar verdiğimiz ve işe başladığımız vakit (Yudeniç)'in ordusu Petrograd'ın yakınında bulunuyordu. Kolçak Ural'ı tutmuştu. Denikin cenuptan Moskova'ya yaklaşıyordu. Bu kuvvetleri harekete getiren Antanta (Müttefik Avrupa Devletleri) ise oyunu kendi menfaatine bitmiş sayıyor ve yırtıcı dişlerini gösterip sevinç ile ellerini ovuşturuyordu. Biz Rusya'ya dost olmaya çalıştığımız zaman hal böyle idi. Karadeniz'de fırtınalar gemimin direklerini kırıp beni geriye sürmeseydi, (Kovno) ve (Riga) hapishanelerinin duvarları ve bindiğim tayyarelerin yere düşmesi yoluma setler çekmeseydi, ben size Rusya'nın

en müşkül ve felaketli zamanında gelirdim ve bazı arkadaşlara izahat vermek lüzumu beni burada böyle şeyleri söylemeye mecbur etmezdi.

Yoldaşlar! Cihan muharebesinin ilk istila çarpışmalarında bizim yenildiğimizi siz biliyorsunuz. Fakat mağdurlar ve mazlumlar muharebesi nazarıyla ben bizi yenilmemiş sayıyorum. Çünkü Türkiye istilaya doymaz Çar Rusyası'nın yıkılıp savrulmasını hazırlayan amillerden biri olduysa bu vazifesini ancak Boğazları kapamakla ifa etti ve işte o sebepledir ki o zalim kara hükümetin yerine şimdi, mazlumların tabii müttefiki olan Şûra Rusyası kuruldu. Bu sebeple Türkiye, dünyayı kurtarmak için yeni yolu açanların ortağı oldu. Hakikaten mazlum gözüyle bakarak, ben bu hali Türkiye için galebe ve zafer sayıyorum...

Yoldaşlar! Bugün istilacılara karşı kahramanca dövüşen Türk ordusu -ki kuvvetlerini rençperlerden alıyor- söylediğim gibi mağlup olmamıştı. Ancak bir zaman için tüfeklerini aşağı indirmişti. Bu ordu aynı düşmanla on beş sene muhabere ettikten sonra, şimdi de iki yıldır nihayetsiz ihtiyaç ve sıkıntı içinde, muharebeye sebat ile devam ediyor. Şimdiki muharebeyi evvelkine benzetmek olmaz. Türk ordusu kati imanıyla yürüyor. Zafer çünkü Şark âleminin Üçüncü Beynelmilel ile müttefik olduğunu ve kendinin haklı davalarına bütün dünya mazlum ve sefillerinin arka çıktığını görüyor.

Yoldaşlar! Transvaal Muharebesi'yle başlayan Cihan Muharebesi'nin hararetli devresi 1914 yılında istilacılar arasında başladı ve 1918 yılına kadar sürdü. Şimdi ise kat'i devreye girdi ve şüphesiz bizim galebemizle, yani mazlumların zaferiyle bitecek ve yalnız istilacı sermayeperestlerin silahı elden bırakmalarıyla değil, büsbütün yıkılmalarıyla neticelenecektir.

Bu kurultay, mazlumları müdafaa için kanını döken Kızıl Ordu'ya ve Türk mücahitlerine yeni bir kuvvet verecektir. Bu kurultay, bu muharebenin bizim zaferimizle, yani hakkın zaferiyle bitmesine çalışacaktır.

Bizi Üçüncü Beynelmilele yaklaştıran sebep, yaptığımız şimdiki muharebede kendimize yardım ve arka bulmak arzusu değildir. Siyasi ve içtimai akidelerimizin esasta birbirine yakın bulunması da, ben sanıyorum ki büyük bir sebeptir. Biz inkılâbi kuvvetimizi daima halktan, halkında mağdur ve yoksul kısmı olan rençper sınıfından alıyorduk. Eğer bizim çokça fabrikamız ve işçilerimiz olsaydı, önce onları yâd ederdim. Rençperlerimiz inkılâpçılarla birlikte idiler. Cisim ve ruhla bizimle ça-

lışıyordular. Bu şimdi de böyledir. Bunun için biz halkımızın mazur kısmına dayanıyoruz. Biz bu kısmın ağrısını ve dertlerini duyuyoruz. Onunla birlikte öleceğiz...

Yoldaşlar! Biz halkın arzularına riayet ettiğimiz için mukadderatının kendi eline verilmesi taraftarıyız. Onlar ki bizimle yaşamak istiyorlar. Biz hayatımızı kendilerine bağlı biliyoruz. Onlar ki bizimle yaşamak istemiyorlar; biz kendi mukadderatlarını kendilerine bırakmak istiyoruz. Milliyet meselesinde bizim nazarımız budur.

Yoldaşlar! Biz muharebe aleyhindeyiz. İktidar ve ihtiyar için insanların birbirini boğmalarına aleyhtarız ve daimi sulhu vücuda getirmek için Üçüncü Beynelmilel ile birlikte yürüyoruz. Ve ancak bunun içindir ki bütün mâniaları geçerek kanlı muharebeye şimdiye kadar devam ettik ve edeceğiz.

Yoldaşlar! Biz çalışan sınıfın bahtiyarlığını istiyoruz. İster yerli, ister yabancı olsun, başkalarının kazancından hileyle, zorla istifade etmenin ve edenlerin aleyhindeyiz. Onlara karşı pervasız ve merhametsiz davranmalıdır. Biz halkımızın sanatı ve ekinciliği büyük hesap ile ileri götürüp işin meyvelerinden herkesin faidelenmesini istiyoruz.

Yoldaşlar! Azatlık ve bahtiyarlık denen şeyleri ancak izanlı ve irfanlı milletin elde edeceği itikadındayız. Çalışmayla birlikte hakiki hürriyeti temin edecek esaslı bilgi ve maarif ziyasıyla memleketimizin aydınlanmasını istiyoruz. Bu maksat da erkekle kadın arasına fark koymuyoruz. İçtimai siyasete dair düşüncemiz budur.

Yoldaşlar! Size beyan ediyorum ki Fas'ın, Cezayir'in, Tunus'un, Trablus'un, Mısır'ın, Arabistan'ın ve Hindistan'ın inkılâpçı teşkilatlarının beni buraya vekil gönderen kurultayı bizimle bir reydedir. İnkılâbî tedbirlerin hepsi tatbik edilerek istilacı ve sermayeperest yırtıcıların dişleri kırılacağına ve kuvvetlerinin yok olacağına vekili olduğum kurultayın imanı tamdır.

Yoldaşlar! Bu imanın harekete getirdiği eller birbirine uzanıyor. Bu muharebenin sonuna kadar birlikte çalışanların ellerini sıkıyorum. Bu muharebe uzun sürecektir. Lakin bizim galebemizle bitecektir. Muvaffakiyetler diliyorum.

Mazur ve mazlumların ittifakı yaşasın!

Bu ittifakın karşısında titreyen gaddarlar ve zalimler kahrolsun!"

14- Enver Paşa'nın Beyanına Dair Karar

Şark Milletleri Kurultayı, Türkiye Milli İnkılâp Hareketine dair Enver Paşa'nın beyanatını dinledikten sonra aşağıdaki maddeleri kararlaştırmıştır:

1- Türkler Şark Milletlerini sıkıp boğan ve hileli zor ile mallarını yiyen ve bütün dünyanın çalışan sınıflarını kölelik boyunduruğu altında tutan cihan emperyalizmine karşı ve en baştaki İngiliz ve Fransız istilacı çeteleriyle pençeleşmektedir. Bu mücahitlere Şark Kurultayı fikir ve gönül birliği gösteriyor.

Komünist Beynelmilel gibi, Şark İllerinin Birinci Kurultayı da aynı yolda zulüm altında ezilen Şark milletlerini ecnebi istilacılarının boyunduruğundan kurtarmaya çalışan bütün milli hareketlere arka verir.

2- Bununla beraber Kurultay şunu da biliyor ve söylüyor ki; Türkiye'deki bütün Milli İnkılâbî Hareket, yalnız ecnebi zalimlerin aleyhine yürütülüyor. Bunun için bu hareketin muvaffakiyeti Türkiye işçi ve rençperlerini her türlü baskıdan ve hile kuvvetle sığır gibi sağılıp emilmekten kurtarmayacaktır. Bu hareketin muvaffakiyeti Türk rençperlerine ait en ehemmiyetli meseleleri, toprak ve ziraat meselesini, vergi meselesini hal edemeyeceği gibi, Şarkın azatlığına en büyük setleri çeken milli nizaları da ortadan kaldıramayacaktır.

3- Kurultay Milli Hareketin başçılarına karşı ihtiyatı lazım görüyor. Çünkü onlar geçmişte Türk işçi ve rençperine istilacı (emperyalist) lerin bir kısmı menfaatine olarak mezbahaya sokmuşlardı. Ve böylece Türkiye'nin çalışan kitlelerini bir avuç zenginler ve büyük zabitler menfaatine iki kat ölüme uğratmışlardı. Kurultay bu başçılara, çalışan halka hidmete hazır olduklarını fiilen göstermelerini ve eski yanlış işlerden beraat etmelerini tavsiye ediyor. Türkiye'nin ve bütün Şark zahmet kitlelerinden Türkiye'deki milli harekete arka vermelerini dilemekle beraber, Kurultay, Türk işçi ve rençperlerine de müstakil teşkilat ile nizamlı olarak toplanmayı tavsiye ediyor. Onlar kendilerini ancak bu suretle azatlığa kavuşturabilir. Ancak bu suretle, kendilerini tazyiklerden ve hile ile sağılmaktan kurtarabilirler. Ve ancak bu suretledir ki, hürriyetlerini bu zaman ve kendilerini boyundurukta tutmak kastında yerli zenginlerin, memurların, paşaların nüfuzundan ve münasebetlerinden ecnebi emperyalistlerin istifade etmelerine mani olabilirler ve toprak, fabrikalar,

madenler ve memleketin umum serveti işçi ve rençper menfaatine işler, bilgi ve fen mahdut ve imtiyazlı bir kitlenin elinden çıkıp umum halkın malı olur. Bu yoldadır ki Türk işçi ve rençperi nüfuzu altında bulundukları zenginlerle kati surette hesaplaşırlar ve şu tehlikeden kurtulurlar. Hükümet kuvvetini elinde tutanlar da bir kaç kişi artık kendilerini istilacı kitleden birinin menfaatine sürükleyemezler.

Hem dâhili, hem harici zalimlerin pençesinden kurtulmaktır ki Türkiye'yi hakiki ve sağlam istiklâle kavuşturabilir.

15- Ankara Hükümetinin Vekili İbrahim Tali'nin Beyannamesi

Cihan inkılâpçılığı 1914 yılında Avrupa'nın göbeğinde Umumi Harbi tutuşturdu ve pençesini Türkiye'nin milli hayat damarlarına sokarak dört yıl sonra, Türkiye'yi tamamıyla kuvvetsiz bıraktı. Türk rençperi silahı eline aldığı zaman, kendi milli sınıflarını saklamak(korumak) ve kazancını başkalarının hida(hile) ile yemesinden(ekspluatatsiya) kurtarmaktan başka bir maksadı yoktu. Amerika'nın yalancı Cumhur Reisi "bundan böyle bütün milletlere yaşamak ve hür olmak hakkı verilecek ve bütün çalışanlar bahtiyar olacaktır" deyince inanıyordu ve silahını teslim etti. Fakat sonraları, üzerine silahla yürüdüklerini ve Garp sermayeperestleri menfaatine bütün haklarının ayaklar altına alındığını ve son lokma ekmeğini de elinden almak istediklerini görür görmez gazaba geldi ve kıyam etti.

Yoldaşlar! Bu kıyamın sebeplerini ve bundan doğan hükümetin mahiyetini ve doğmasının tarihçesini size izah edeceğim: Anadolu kıyamının iki sebebi vardır. Biri dâhili, diğeri harici.

Harici sebep şudur: Türk rençperi dört yıldan ziyade on yerden artık(fazla) cephede en kuvvetli burjuvazi devletleri ile döğüşmüştü. Şimdi kendi alnının teriyle, ağır zahmetlerle kazandığı bir parça ekmeğini rahatla(rahatça) yiyip, köyünde yaşamayı özlüyordu. Lakin bu mümkün olmadı ve elindeki silahını alan Garp sermayeperestleri, sadık uşakları Venizelos Rumlarını gün batıdan ve Taşnak Ermenilerini doğudan saldırtmaya karar verdiler. Türk rençperi biliyordu ki istilacılar ve onların kurnaz uşakları her nereye gelirlerse ateşle, kılıçla ve bomba ile iş görüyorlar. Biliyordu ki bunların içinde bir yığın soyguncular zor-

la elindeki malın ve erzakın hepsini alıyor ve bunu bildiği halde, Türk rençperi "belki bu gaddar kararı icra etmezler" ümidiyle yuvasında rahat duruyordu. Fakat milletlerin hürriyeti için savaştığını ilan eden Fransa, Suriye'yi almakla kanmayarak yangınlar ve basıp kesmelerle Adana'yı, Maraş'ı ve Borkiş'i[154] işgal etti. Medeniyet namına iş gördüğünü söyleyen Fransız Başvekili istediklerinin hepsini aldıktan sonra yüzündeki perdeyi açtı. Bourbon Sarayı'ndan dünyanın kulağına şöyle bağırdı: "Şarktaki iktisadi menfaatlerini elde etmek için, Musul'a kadar yerlerde ne kadar madenler var ise hepsini Fransa işletmelidir. Buna göre biz askeri ileri yürüyüşümüzü Mardin'e kadar uzatmalıyız. Buradaki tabii servetlerin ne derece mühim olduğunu biz Fransa'nın büyük sanatkârlığı menfaatine olarak nazara almalıyız."

Yoldaşlar! En sonunda bizim Akdeniz'e biricik yolumuz olan İzmir'e de hücum başladı. Pek feci olan vakanın neticesi Şarkta ve Garpte milli hukuku müdafaa edenlerin haydutlar aleyhine birleşmesi oldu. İzmir işgal edildikten sonra, Şarkta istilacıların düşmanlarının, yani Erzurum ve Trabzon ahalisinin teşebbüsüyle Erzurum'da Milli Kongre toplandı ve hukukumuzun müdafaasına karar verildi. Sonraları Sivas ve Ankara'daki Kongrelerde bu karar tekrar tasdik olundu.

Dâhili sebep: Mazlum Anadolu rençperi yüzlerce yıldır burjuvazinin istediği gibi hareketi ve zorbalığı altında zırlıyordu. Biçare rençperi İstanbul'dan gelme hastalık, memur suiistimali, diktatörlük, ölüm derecesine getirmişti. Diktatörlüğün kaynağı hem padişahın iktidarı, hem memurlar, vezirler ve bunların maiyetlerinin nüfuzu ve fena idareleriydi. Türk rençperlerinde haklı ve mukaddes bir gayz uyanmıştı. Bu gayz, kendileriyle birlikte bir gün bile yaşamayan ve temasa gelmeye tenezzül etmeyen paşalara ve büyük memurlara karşıydı. Rençper tarlasında bütün ömrünü heba ettiği ve buna rağmen acından öldüğü halde, bu paşalar ve saray ruhlu beyler, efendiler İstanbul'da muhteşem köşklerde, saraylarda bol bol israflarla milletin servetini heba ediyorlardı. Bu kıyamla Anadolu ispat etti ki, bundan böyle İstanbul'a ve İstanbul'un hazır yiyici paşa ve beylerine bir parça ekmek bile vermeyecektir. İşte bundan az vakit evvel Anadolu'da vukua gelen inkılâbın cereyanı ve sebepleri budur ve böyledir.

---

154 Yanlışlıkla "Borkiş" şeklinde yazılmış olabilir. Kilis olması gerekir. Çünkü Ali fuat Cebesoy, Moskova Hatıraları" adlı eserinde İbrahim Tali'nin konuşmasından pasajlar verirken "*Fransa, Suriye'yi almakla kanmayarak yangınlar ve basıp kesmelerle Adana'yı, Maraş'ı ve Kilis'i işgal etti.*" şeklinde yazmaktadır.(Cebesoy, *Moskova Hatıraları*,s.36.)

Anadolu hareketi katiyen burjuvaziye dayanan bir hareket değildir. Avrupalıların bu yolda verdikleri malumat ve mütalaalar yanlıştır. Sermayeperestliğin Şarkta yardımcıları Taşnak Ermenilerle, Venizelos Rumlarıdır ve buna ilave olarak, Padişah'ın saray hadimleriyle yakınlarıdır. Bunlar Padişah'ın nüfuzunu İngiliz sermayedarlığının menfaatine kullanıyorlar. Bunların hepsi Antanta'ya sokulmuşlardır, ruh, mal, servet ve itibarlarını ve bol bol altınlarını ondan alıyorlar. Anadolu İnkılâpçıları ise yüzlerini Şarkta güneş gibi doğan inkılâba çevirmişlerdir. Anadolu İnkılâbı zenginlerin ve hazır yiyicilerin menfaatine zıt olduğundan aks-i inkılâpçılar kuvvetlerini bir yere topladılar. Şeyh Recep Sivas'ta, Şeyh Şerif[155] Bayburt'ta, Çapanoğlu ailesi Yozgat'ta, İstanbul ile el ele verip Anadolu İnkılâbına aks-i inkılâp yaptılar. İstanbul'dan bunları kuvvetlendiren Padişah ve Saraylılardır. Bunlar İngiliz parasıyla, kendilerine yalandan İslamiyet müdafaacısı süsünü verip milli ve içtimaı olan Anadolu rençper inkılâbını yenmek ve tepelemek istediler.

Etrafları hainler ve haydutlarla dolu olduğu halde, Anadolu inkılâpçıları ve rençperleri yeni inkılâplarına sadakatte ve bunu can ve kanlarıyla genişletmede devam ediyorlar. Onlar artık şevk ve samimiyetle Üçüncü Beynelmilele yüzlerini tutmuşlar, tâli'lerini(talihlerini) Üçüncü Beynelmilelin tâli'ine çözülmez surette bağlı olduğuna iman ediyorlar. Milli inkılâpçılar, Türk parlamentosu dağıldıktan sonra, Üçüncü Beynelmilele samimi merbutiyetlerini Moskova'ya mahsus vekiller göndermekle perkittiler.

Anadolu İnkılâpçıları şundan dolayı sevinç duymaktadırlar ki Moskova Üçüncü Beynelmileline uzattıkları yürekten dostluk ve hem-fikirlik elini Moskova da aynı duygu ile kabul edip aynı yürek dostluğuyla cevap verdiler.

Anadolu İnkılâbı, Moskova İnkılâbının gördüğü tecrübelerden memnuniyetle istifade edecektir. Anadolu İnkılâbı, Moskova Şûra Cumhuriyeti'nin esaslı akidelerini insanlığın kurtuluşunu hazırlayacak amillerden sayıyor.

Yoldaşlar! Bu izahlardan da görülüyor ki Anadolu genişliğe ve ziyadarlığa çalıştığından kendisinin ve son oğlunun son nefesine kadar hürriyet ve istiklalini müdafaa etmeğe karar vermiştir. Kendine Şûra

155 Yanlışlıkla "Şerif" yazıldığı anlaşılmaktadır. Doğrusu "Eşref" olmalı.

Rusyası'nın uzattığı dostluk elini Anadolu İnkılapçıları memnunluk ve doğrulukla kabul eder.

Yaşasınlar bu yolda birlikte yürüyen İnkılâpçı Rusya ile İnkılapçı Anadolu ve onların dayandığı Şark İnkılâbı!

16- Ermenistan İşçi Kitleleri Vekillerinin Beyannamesi

Ermenistan işçi kitleleri asırlarca sultanların ve çarların müstebit hükümranlıkları altında yaşadılar. Huduttan aşkın tazyikin ve esirliğin zebûnî olarak sızladılar. Hükümran sınıfların ve hükümran milletlerin doymak bilmez hırs ve iştihâlarını doyurmak için kan terlere boğuldular. Bundan başka tacir ve sanatkâr Ermeni burjuvazisi milleti okşar ve uykudadır(uyutturur). Boş lakırdılarla mallarını ellerinden yağmagirci alıyordu.

Vahşi, müstebit hükümranlar ve bunların kanlı vekilleri, hem hükümranlık eden, hem mahkûm olan milletlerin servetli sınıfları, halk yığınlarının geniş izansızlığından istifade ederek, iki milletin içtimai vaziyetçe kardeş olan sınıfları arasına kin ve düşmanlık neşrediyorlardı. Bundan maksatları kendi sınıfı menfaatlerini kolaylıkla müdafaa etmek ve bu menfaatleriyle alakadar olan işleri istedikleri gibi yoluna koymaktı. Ve binnetice bu milletlerin işçi sınıfları müşterek zalimleri ve yılanları aleyhine birbiriyle birlik vücuda getirmelerine mecal vermemekti. İki milletin bu karşılıklı düşmanlığını daima körüklüyorlardı ve bundan en ziyade Garp istilacıları kendi yağma siyasetlerini icra için istifade ettiler. Bunlar Türkiye'ye sahip olmak istiyordular. Bunun için bir taraftan bu cihan canavarları bizim içimizdeki milli düşmanlığa kuvvet veriyor, kanlı müsademeler doğuruyorlar, mazlum milletler içindeki milli cereyana arka çıkıyorlar; diğer taraftan Şark müstebidinin tahtını müdafaa ediyorlardı. Türkiye'yi kendilerine müstemleke yapmaya çalışan bu birbirine rakip haydutlardan biri sultanın iradesini ve iktidarını para zoruyla kendi menfaatine kullanmak için ele getirmeye muvaffak oldu mu, ötekileri küçük mahkûm milletlere müracaat ediyorlar, kendi nüfuzlarını genişletmek için bunların varını yoğunu hile ile ellerinden kapıp milli cereyanlarına sahte teşvikler gösteriyorlardı.

Türkiye'de ahalinin amansız düşmanı olan hâkim sınıflar Alman rüşvetine kapılarak Türkiye'yi istilacılar muharebesine, o dehşetli

mukateleye girmeye zorladılar. İstilacı devletler bundan istifade ederek, küçük milletleri kurtarmak sahte sözleri altında Türkiye'yi taksim ettiler.

Türkiye Ermenistanı İngiliz sermayesinin eciri olan Ermeni burjuvazisine veriliyordu. Bu burjuvazi Rus Ermenistanı'nda kendine mahsus bir memleket ve hususi bir üss-ül-hareke[156] yapmaya muvaffak olmuştur. Antanta, inkılâp yoluna girmiş olan Şarkın göbeğinde aks-i inkılâp ocağı kurmuştur ki; inkılâbın membaı olan Bakü ile çarpışarak Azerbaycan işçi kitlelerini öz galebeleriyle ele getirdikleri içtimai şûra nimetlerinden mahrum etsin.

İnkılâp, Şarkın aşağıda kalmış sınıfları arasında gittikçe genişleniyor ve derinleşiyor. İngilizler bunu görerek gittikçe artan bir sahavetle boş vaatler vermeye çalışıyorlar. En ziyade Ermeni burjuvazisini ve münevverlerini kendilerine tabi etmeye muvaffak oluyorlar. Maarifli güruhu Taşnak Fırkası namıyla Antanta'nın ve Ermeni burjuvazisinin emellerini vücuda getirmeye alet oluyor. Ermeni sermayesinin karnından çıkmış olan ve onu müdafaa eden kanlı Taşnak Fırkası birçok seneler Türkiye ile muharebe ediyordu. Müstebit Rusya'nın ve Garbî Avrupa sermayedarlarının yardımlarını Türkiye Ermenistanı'ndan Ermeni Türkiyesi yapmak ve Mavera-yı Kafkas'ta iki başlı kartal sayesinde olduğu gibi saltanat sürmek için istiyordu. Bu muhaberenin kurbanları Türk ve Ermeni işçi ve rençperleri oldu.

Mavzerli haydutlar kuvvesiyle Türkiye Ermenistanı'nın işçi ve rençperlerini Taşnak Fırkası diri diri mezara gömdü. Böyle mezaristanı, şimdide Mavera-yı Kafkas işçi ve rençper kitlelerine Mavera-yı Kafkas Ermenistanı'na yapıyor.

Taşnak Fırkası ve onun yarattığı hükümet, ölmüş Müsavat ile ve yazık ki sağ satıhta olan Gürcü Menşevikleriyle bizi bizim mazlum ve sınıf kardeşlerimiz olan Azerbaycan ve Gürcistan işçi ve rençperlerinden ve hususiyle Şûra Rusyası'nın inkılâpçı proletaryasından zor ile ayırdı. Anlaşılan başlıca maksadı şudur: Garbî Avrupa maliyecilerinin hileli mal yemesine, iktisadi soygunculuğuna müdafaa ve Ermeni sermayeperestlerinin arzularını istihsale alet olmaktır. Maksadı böyle olan bir fırka aks-i inkılâp siyasetini kılıç ve ateşle, demir ve kanla yürütüyor.

156 Askeri harekâtın başlangıcına esas olan yer.

Zengezur, Karabağ, (....), Ağbaba, Zengibasar Taşnakların ve onun manevi akrabası Müsavat'ın istila siyasetlerinin canlı şahitleridir.

Şimdiki hükümet doğduğu günden beri, Ermeni burjuvazisinin ve Antanta'nın menfaati yolunda ve kendi hâkimiyetini saklamak maksadıyla Ermeni milletinin çiçekli hayatını her gün solduruyor, feda ediyor ve bunu gâh Ermenistan'ın içinde, gâh dışında milletin öz arasında muharebelerle icra ediyor. Türk istilacılarının akınlarıyla yıkılmaya başlamış bu zavallı memleket Taşnak istilacılarının iktidarı altında büsbütün harap olmuştur.

Ermenistan tamamıyla elden ayaktan düşmüştür. Hem iktisaden, hem de maneviyatça ölüm uçurumuna doğru süratle koşuyor. Mavzerli hilelerin idaresi altında Ermenistan işçi ve rençperleri büyük bir korku ve dehşet içindedirler. Müstakil ve müttehit Ermenistan namına, kan içen vahşilerden müteşekkil Taşnak Hükümetinin hükümranlığı altında Müslüman kitleleri merhametsizce açılıp kesildiler ve açılıp kesiliyorlar. Türk sultanlarının Türkiye'yi Ermenilerden temizlemek siyasetini, şimdi Taşnaklar Ermenistan Müslümanlarına tatbik ediyorlar. Fakat bu senenin Mayıs ayındaki inkılâbın ilk gürültüsü resmi caniler hükümetinin kuvvetini sarstı. Ermenistan'ın binlerce işçi fukarası kımıldandı. Bir defa bu kitleler gafletten uyandılar. Kendilerini şimdiki zulüm hükümetinin boyunduruğundan kurtarmaya karar verdiler. Bitmez, tükenmez milli muharebelerde; Antanta'nın ve onun ücretli uşakları olan Taşnakların kanlı siyasetlerine ve kendilerinin hukuki mazlumluğuna Ermenistan rençper ve işçisi Mayıs ayında Ermenistan'ı şûra memleketi ilan etmekle cevap verdiler. Ama Taşnak mavzercilerle Denikin zabitlerinin umumi kuvvetleri kara Ermenistan'ı yeniden canlandırdı. Şimdi Ermenistan sokaklarda, meydanlarda kurşuna dizilmiş yüzlerce, binlerce kırmızı inkılâpçıların ve komünist reislerinin kabristanı haline gelmiştir. Taşnaklar ile Müsavatçıların aleyhine yaptıkları kıtallere Ermenistan inkılâpçıları Azerbaycan komünist işçileri ittifak ahitnamesine kendi kanlarıyla mühür bastılar. Şûra Ermenistan'da dehşetler yapan (Akdehşet) ve Ermenistan'ın en namlı adamlarını takım takım kabre gömen ve kan içmeyi kendine idare vasıtası kabul eden hükümet bizi zorluyor ve inkılâpçı Şarkın rençper ve işçisi olan siz kardeşlerimize bu davetle müracaat edelim: Ermenistan burjuvazisinin hareketlerine ve ik-

damlarına bir daha tekrar etmeyecek surette nihayet veriniz. Ermenistan, beynelmilel haydutlarının köhne zulmünden ve tahakkümünden azat olmalıdır. Bunların ücretli uşakları olan mavzercilerin boyunduruğundan kurtulmalıdır. Ahalisinin milleti düşünülmeden Ermenistan sevimli içtimai vatan haline gelmelidir. Ermenistan milletlerinin şuna itikadı var ki; bu güzel neticeler ancak Antanta'nın ve Ermeni burjuvazisinin vekilleri olan Taşnakların kuvvetleri kırıldıktan ve yerlerine çalışanların hükümeti ve rençper ve işçi diktatörlüğü kurulduktan sonra vücuda gelebilir. Biz buna, yani Ermenistan'da şûra hükümeti kurulmasına çalışıyoruz. Kendi inkılâbımızda, kendi cenk cidalimizde bizim bütün ümidimiz şûra memleketlerine ve Şarkın inkılâpçı milletlerine bağlanmıştır. Biz kendi tarafımızdan Türkiye'nin ve İran'ın ma'zur ve öz hürriyetleri için mücadele eden inkılâpçı kitlelerinin imdadına koşmaya hazırız. Biz, istilacı Garbin Şûra Azerbaycanı'na ve inkılâpçı Şarka hücum için Ermenistan'ın hareket merkezi olmasına ve böylece kendini bütün cihan nazarında rüsva etmesine tahammül edemeyiz. Biz, bizim umumi ve müşterek düşmanlarımız olan Antanta cihangirliğinin bizim vasıtamızla, Şarkın inkılâpçı kitleleri üzerine muzafferane hücum etmesine tahammül edemeyiz. Biz umumi düşmana kat'i galebe çalmak ve cihanşümul istilacılığın kudretini kırmak için Komünist Beynelmilelinin bayrağı altında, içtimai inkılâp dünyanın her yerinde muzaffer oluncaya kadar, kendi kuvvetlerimizi diğer komşu milletlerin kuvvetleriyle birleştireceğiz.

Yaşasın Şark işçi kitlelerinin Garp işçileriyle birliği!

Yaşasın Üçüncü Komünist Beynelmilel!

-Ermeni Vekillerinin İmzaları-

17- Şark Milletleri Kurultayı Riyasetine Kars ve Batum Vilayetleri Vekillerinin Ma'rûzası

Aşağıda imza koymuş olan biz vekiller bütün proletarya huzurunda Kurultay Riyasetine arz ediyoruz ki; (Kars) ve (Batum) vilayetlerinde, Tiflis vilayetinin (Ahalsih) Ahılkelek'in kazalarında ve Erivan'ın (Sürmeli) ve (Şerur) kazalarında asayişperver ve silahsız İslam ahalisi zulüm cefa çekmektedir. Müslümanların zalimleri bir taraftan Ermeni Taşnakları, diğer taraftan Gürcistan Menşevikleridir. Bu vilayetlerin ve

kazaların ahalisi kendi mukadderatlarını kendi ellerine almak istediklerinden 1918 yılının Kanun-ı evvel ayında cumhuriyet idaresi ilan ederek, Cenub-i Garb-i Kafkas Cumhuriyeti'ni kurdular. 1919 Mart ayının 27'sinde Kars'ta toplanan parlamento bu ilanı tasdik etti. Bu cumhuriyet 1920 yılının Nisan'ının ortasına kadar yaşadı. Fakat İngiliz istilacılığı bu Cumhuriyeti boğdu. İngilizler Cumhuriyet Hükümetinin uzuvları ve parlamen(parlamento) azalarından bazısını hapsedip Malta Adası'na sürdüler ve Taşnakları Kars vilayetine ve Oltu kazasıyla Ardahan kazasının bir kısmına soktular. Gürcü Menşevikleri ise bu Cumhuriyet'in başına gelen beladan alçakça istifade edip (Ahalsıh) ve Ahılkelek kazalarına girdiler.

Şimdi eski Cenub-i Garb-i Kafkas Cumhuriyeti arazisinde Müslümanlar ile Taşnak ve Menşevik ittifakı arasında şiddetli muharebe devam ediyor. Bütün Müslümanlarla Rus ahalisi (buralarda Ruslarla Müslümanlar ahalinin en çok parçasını teşkil ediyorlar) ancak umumun sevdiği şûra hükümetini istiyorlar. Eğer en yakın bir zamanda şûra ilan olunmazsa Müslümanların ve Rusların hepsi son adama varıncaya kadar silahlanıp zalimleri üzerine yürüyeceklerdir.

Kurultayın riyasetinden candan ve yürekten rica ediyoruz: Bizim beyanatımızı tahkik buyursunlar; iki kardeş millet arasında, Müslümanlarla Ermeniler arasındaki bir muharebe önü alınsın. Tahkikat ve icraatınızın neticesi Taşnak Hükümetinin meydandan kalkması olacağına eminiz. Çünkü bu hükümeti ne Müslümanlar, ne de Ermeniler kabul edebilirler. Yaşasın Kafkas İçtimai Şûra Cumhuriyetlerinin Koşması!

(102 vekil tarafından imzalanmıştır.)

18- Delican Vekillerinin Ma'rûzası

Mayıs ayında Ermenistan işçi ve rençperleri burjuva hükümetini düşürmek ve şûra hükümranlığını kurmak için ayaklandılar. Bu kıyamı alt üst etmek için Taşnaklar en vahşi tedbirlere giriştiler. Türkiye'den Ermenistan'a büyük bir çoklukla gelmiş Ermeni muhacirlerinden istifade ederek, kıyama manen kuvvet veren Bolşevik fikir ve akidesini yok etmeye hırs ile, hiddet ile çalıştılar. Muhacirler Taşnak Hükümeti vasıtasıyla Amerika unu, erzak ve elbise aldıklarından ve pek cahil adamlar

olduklarından sermayeye fiilen ecir oldular. Bundan başka Taşnaklar Ermenistan'a sığınan birçok Denikin zabitlerinden istifade ettiler. Bu zabitler askeri kuvveleri, en baştan Müslüman ve Rus köyleri üzerine Mihailofka, Delican köylerine, kıyam etmiş Ermeni köyleri ve hususiyle Şemseddin kazası üzerine sevk ettiler. Şûra Hükümetini kurmaya muvaffak olan Ermenilerle Taşnak taraftarları arasında muharebe başladı. Şûra taraftarlarında silah kalmadı. Muharebe levazımı bitti. Topları ve makineli tüfekleri yoktu. Taşnakların ise mükemmeldi. İşte bunun içindir ki muvaffakiyet Taşnak taraftarları eline geçti.

Şûra taraftarlarından yalnız Mihailovski mıntıkasında 30 bin kişiden ziyade bir kitle aileleriyle birlikte yurtlarını bırakıp Azerbaycan'a kaçtılar. Üç aydan beri bu biçareler açıkta meskensiz yaşıyorlar. Bolşeviklerin ve Kızıl Ordu'nun, kurtarıcıların gelmesini bekliyorlar. Ermenistan'daki Şûra Hükümetini mağlup ettikten sonra Mihailofka köyüne Altıncı Ermeni Alayı Kumandanı Miralay (Timçenko) Osmanlı Ermenilerinden müteşekkil alayıyla geldi ve Erivan'dan Rus zabitleriyle beraber gelen Ermeni Parlamentosunun azası huzurunda Mihailofka'da kalmış olan ahaliyi soymaya başladı. Ahalinin boynuzlu hayvanlarının hepsini aldı. Koyunlarını, buğdaylarını vesair hububatlarını hep aldı ve Erivan'la Delican'a doğru gönderdi. Mihailofka'daki 6. ve 8. Alaylarını ahali üç aydan beri kendi yiyecekleriyle besliyor. Parlamento azaları ve miralaydan nefere kadar askerler, ahaliye her türlü eziyetleri yapıyorlar. Bolşevizme meyil gösterenleri başı aşağı astıktan başka pervasız birçok işkenceler ediyorlar. Karıları, kızları zorladıkları da oldu. Soymakla iktifa etmeyerek Mihailofka'ya on milyon mali ceza yüklediler. Bu cerimenin bir kısmını para, bir kısmını zahire olarak aldılar. Aynı zamanda on nefer Mihailofkalıyı Bolşeviklere meyli var diye hapse koydular. Bunlardan bazısını, her birisi için yüz bin manat ve daha çok para vererek kurtarmaya muvaffak olduk. Kalanları ise hapishanede çürüyorlar.

Mihailofka İnkılâp Komitesi azalarının aileleri evlerinden çıkarıldılar. Taşnak nezareti altında yaşamaya mecbur ettikleri gibi eşya ve malları tamamıyla yağma edip evleri mühürlenmiştir.

Mihailofka'da kalan ahaliye, kendi mezralarında ekin ekmeğe ve başka işlerle çalışmaya izin vermiyorlar. Mallarını gasp ediyorlar. Kendilerini Taşnakların menfaatine çalışmaya mecbur ediyorlar. Tarlalarını eken

yoktur. Ekin hayvanı da yoktur. Kısmetleri kesilmiş gibidir. Ekinden biraz mahsul ellerine geçerse üçte birini bedava Taşnaklara vermeye mecburdurlar. Aynı zamanda askeri tazminat da vermeye mecburdurlar. Bu sonbahar mevsiminde, parlamentoya veya buyurduğu yere on bin put buğdayı vermek için Mihailofkalılardan teyidname almışlardır.

Şu hal ispat ediyor ki Ermenistan'da her şey Taşnaklarındır. Ermenistan'da şûra hükümetini isteyen ne kadar adam varsa hepsinin gözü şimdi Şark Kurultayına dikilmiştir ve Kurultayın kendilerine azatlık verecek kararını derin bir hasretle bekliyorlar.

Can düşmanı, ced düşmanı Taşnaklardan kurtulmak biçare Ermenistan için şimdi hasret çekilen bir nimettir.

Çalışan kitleyi azat etmeyi kendine vazife tanıyan şûra hükümeti kurmalı ve yeryüzünde kan içen Taşnak Hükümetini yok etmeli ve izini silmelidir.

Ermenistan'ın kadim ve yerli ahalisi Ermeni memleketinin her köşesinde kıyam etmeleriyle âleme ispat etmişlerdir ki dünyanın kurtarıcısı bir şûra hükümetinin varlığını anlıyorlar, Taşnakların Amerika unu ve elbisesi verip kendilerine kul ettikleri Türkiye'den gelme Ermeniler, Bolşevik Ermenilerle harp edip Ermenistan'da şûra hükümetini düşürdüler. Bizim Şark Milletleri Kurultayından ricamız odur ki; Kızıl Orduyu Ermenistan'a gönderip yerli ahaliyi dışarıdan gelen ve Amerika ekmeğine vicdanını satmış Türk Ermenileri elinden kurtarsın! Ve Ermenistan'da şûra hükümetini yeniden kursun!

Vekillerin İmzaları.

19- Ziraat Meselesinde Tezler (Hal'in ve Çarenin Delillerle Tasviri)

1-Şark memleketlerinin rençperleri biricik istihsalci sınıftır. Kendi emekleriyle yalnız mülk sahiplerini değil, bütün burjuvazi ve memur sınıfını beslemektedirler. Böyle iken derebeylik devrinden kalma hileli muameleler ve münaverelerle mülkdarlar menfaatine hükümet vergilerinin ağırlığı altında ezilirler. Onların hayatı yoksulluktan, açlıktan, bitmez ve tükenmez borçluluktan, mülk sahiplerinin vergi toplayanların istifadesi uğrunda çalışmaktan ibarettir.

2-Hükümetçilerden, yabancı sermayedarlardan ve kendi mülk sahiplerinden Şark rençperlerinin çektiği zulüm ve mal yağmacılığı o dereceye varmıştır ki; bunlar için büyüyüp genişlemek, ilerlemek, insanca yaşamak imkânı kalmamıştır. Bunlar dövülmekten ve mihnet çekmekten dimağen sersem olmuş ve aç kalarak yük hayvanı derekesine itmişlerdir.

Rençperlerin gördüğü hile ve zulüm şu sebeplerden doğuyor:

a) Şimdiye kadar devam eden derebeylik usulü rençperi şahsıyla ve bütün varıyla yoğuyla mülk sahibine mal ediyor.

b) Ekinlik topraklar mülk sahipleri elindedir. Boş toprak yoktur. Bunun için mülk sahibi, toprak yokluğu mecburiyetiyle rençperi kendisine, kendi tasarruf ve idaresine bağlıyor ve kanun ve şer'e göre hür olan bu adamları kendine satın alınma kul ediyor.

c) Toprağı hükümetçiler bölüşmüşler[157], büyük büyük parçaları imtiyazlı sınıflara ve sermayedarlara kiraya veriyorlar. Bu suretle kiracılar toprak imtiyazına malik oluyorlar. Rençperler ise toprağı bu kiracılardan ikinci derecede kira ile alıp, bunların mülksüz ve aç acına çalışan işçileri vaziyetine düşüyorlar.

d) Vergiler tahammül edilemez derecede ağırdır ve mesuliyetsiz hükümet memurları eliyle toplanmakta ve yağmacılık mahiyetini almaktadır.

e) Şahsi emniyet yoktur; anarşi, yarım vahşilik ve usulüne uygun soygunculuklar hüküm sürmektedir. Hükümetçiler rençperi zorlamakta bunlara yardım ediyor.

f) Bu sebeplerden rençperlerin iflası doğmuştur. Bu ihlas yoksulluğun son derecesidir. Yoksulluk rençperi borca boğuyor. Borçluluk ise kiracıların pençesine düşürüyor ve iktisatça tamamıyla onlara esir ediyor. Bu şartlar ve kayıtlar içinde rençperin hayatı, gittikçe artan borcunu ve borcunun faizini ödemek için çalışmaktan başka bir şey olmuyor. Borç verenler ise muhtelif ziraat bankaları.

g) Müflislikle bütün istihsal vasıtaları rençperin elinden çıkmıştır. Rençperin ne parası, ne ziraat aletleri, ne hayvanları ve ne ekinlik tohumu var. Rençpere verilebilecek boş toprak ve bunu vermek mümkün

157 Mülk sahipleri, köy zorbaları, müramacacı(?) sarraflar, muhtekir kiracılardır.

olsa bile, rençperin yerine kendi toprağında kendi ziraatını idare etmesi imkânı bulunmuyor.

3- Zulüm ve tazyikten, hile ile mal yiyicilerin elinden müflislikten kurtulmak ve bütün ihtiyaçlarını ifaya kabiliyetli iktisadi hayatını idareye lazım olan şeraiti hazırlamak için rençperlerin şu tedbirlere müracaat etmeleri lazımdır:

a) İstilacı ecnebi sermayedarların ve kendi müstebit ağalarının, sultanların, hanların, beylerin ve bunların çanak yalayan memur sürülerinin iktidar ve ihtiyarını yani zulüm ve hile ile mal yemenin kaynağını mahvedip bütün kudreti iktisadi, hali ve idari vazifelerle beraber ele almak ve bu inkılâbı yerli ve merkezi rençper şûraları kurarak Garp memleketlerinin cumhuriyet şûralarıyla koşma şark şûra cumhuriyetleri vücuda getirmek suretiyle ortaya çıkarmak.

b) Rençpere mülk sahiplerine karşı derebeylik devrinden kalma vazifeleri ifadan yüz çevirip onların nüfuzunu üzerlerinden kaldırmak, onlara karşı şahsi, iktisadi bütün rabıtaları koparmak lazımdır. Büyük arazi sahipliği kanuna hangi perdeler altında gizlenirse gizlensin, ortadan kaldırılmak ve bütün topraklar mülk sahiplerinden alınıp ekincilikle uğraşan kiracı ve topraksız ekin işçilerinin arasında taksim olunmalıdır. Bundan başka mülkdarların ellerinde bulunan sürüler de alınıp önce hiçbir malı ve hayvanı olmayan yersiz ekincilere, sonra ihtiyacını temin edemeyen toprak sahibi ekincilere tevzi edilmelidir.

Mülk sahiplerinin mülklerinde bulunan ziraat ve idare aletlerini ve levazımını, o mülkü aralarında taksim etmiş olan köylülerin umumi malı şekline koymak; bu türlü levazım yoksa rençperlerin kendi ellerindeki levazımı birleştirip mülkdarlardan aldıkları yerleri daha faideli şeraitle ekip dikmek için kullanmak lüzumu vardır. Ancak bu surettedir ki rençperlerin iktisadi gayretlerinden daha süratle muvaffakiyet peyda olur.

c) Devlete ve onun ruhani ve dünyevi müesseselerine ve vakıflara ait bütün yerler zapt olunup kiracı rençperlerle kiracılardan kira tutan topraksız rençperler arasında taksim edilmelidir. Hükümetle rençper arasında vasıtacılık eden büyük arazi sahibi kiracı zenginlerin kudret ve mülkiyeti mahvedilmeli ve bunlara ait ziraat aletleri ve hayvanların hepsi rençperler için zapt olunmalıdır.

d) Toprağa ait bütün kanunlar, topraktan istifadeyi tahdit eden bütün kayıtlar ve şartlar, şimdiki müşkil ve mahiyetin değişmesine mani olan kaideler ortadan kaldırılmalıdır. "Ve bütün topraklar kimin elinde olursa olsun devlete aittir. Ve ondan öz emeğiyle ekip dikenler istifade edebilir. Herhangi bir parçayı kendi zahmetiyle işleyen ona ve bütün mahsullerine malik olur." Buna ilave ilan etmelidir ki; "kendi emeğiyle işleyen ve başkasının emeğinden istifade etmeyen rençperlerin mülkdarlığına dokunulamaz. Hiç kimsenin hiçbir bahane ile el uzatmaya hakkı yoktur."

e) Ormanlardan, sulardan ve suvarılan topraklardan edilecek istifadenin tanzimini merkezi ve mahalli rençper şûralarının ihtiyarına vermelidir.

f) Göçebe halkının hukuku, ihtiyaçlarına kâfi otlak verilerek temin olunmalıdır. Bununla beraber bu gibi insanların daimi ve medeni hayata girmeleri ne ile mümkünse çarelerini düşünmelidir.

g) Aşarı ve bütün vergileri kaldırmalıdır. Bunların yerine, rençperin vücuda getirdiği bütün mahsullerden şehir işçilerini, devlet ve idare heyetini ve orduyu yaşatmak için kâfi gelen ve lüzumuna göre bir mahsulden az, öbüründen çok alınması haiz olan bir hisse almak lazımdır. Bu hissenin miktarını ve hangi mahsulden ne kadar alınacağını rençper şûraları kararlaştıracaktır.

Böyle hisse usulüyle alınan mahsullerin bedeli, şehirlerdeki sanat mamulatından rençperlere lazım olan eşyanın -aynı tarz ile - bazısından az, bazısından çok almak kaidesiyle rençperlere ödenecektir.

h) Devlete, devletin muhtelif teşkilatına, bankalara, mülk sahiplerine her kime ve nereye olursa olsun borç, taahhüt, senet gibi ne şekilde bulunursa bulunsun, rençperin bütün borçları hükümden düşmüş ve kaldırılmış ilan edilmelidir.

ı) Şarkta rençper şûraları ve şûra cumhuriyetleri teşekkül eder etmez, devlet bütün ziraat aletlerini ve makinelerini, ekin hayvanlarını ve köylerin mali idaresini icra için lazım olan her şeyi rençperlere vermeye başlamalıdır ve şöyle bir kaide koymalıdır: Bu levazımdan umum rençperlerin istifadeye hakkı vardır. Derhal rençperlere ziraatça yardıma ve ekin cemiyetleri teşkiline girişmelidir. Şu kadar ki rençperlerden ayrıca mülk sahibi olanları bu işe iştirake mecbur etmemelidir. Hem köy ziraatıyla, hem de

sanat mamulatıyla meşgul olan istihsalci rençper kooperatifleri (yardım arkadaşlıkları) teşkil etmelidir. Bunlar devlet tarafından geniş surette muavenet görüp yavaş yavaş devlet uzvu olmalıdır. Rençperler arasında istihlak kooperatifleri vücuda getirmeli ve devlet tarafından büyük büyük muavenetler edilip gitgide devlet uzvu olacak bu teşkilat vasıtasıyla rençperlere şehir sanatları mamulatından lazım olan her şeyin tedariki intizam altına alınmalıdır.

Köy idareleri için lazım olan bütün istihsal aletleri rençperlere verilmedikçe ekilmeyen boş topraklarda komünist şûra idareleri teşkil edilmek ve bunlar devletin nezareti altında istihsalci şûralar şekline girmiş köy işçilerinin yardımıyla işletilmek lazımdır. Bu komünist şûra idarelerinin teşekkülünden maksat şu olmalıdır: Bu idarelerin istihsal edeceği mahsullerin fazlasını sanatçı Avrupa memleketlerinin Şarka lazım olan mamulatıyla değişmek.

Türkiye, İran, Afganistan ve sair memleketlerin, Hindistan, Mısır, Arabistan gibi müstemlekelerin istiklallerini ilan etmek Şark rençperlerini tazyik ve zulümden ve hile ile malları yenilmek ve yoksul kalmaktan kurtaramaz. Avrupa'da ve Asya'da sermayedarlık hayatı devam ettikçe bu türlü siyasi boyunduruktan ve Garbın nüfuzundan azat olmuş Şark memleketleri sanatçılıkta geride bulunmalarından dolayı yine evvelki gibi sanatçı Avrupa memleketlerinin sermayelerine faaliyet meydanı olacak, böyle olunca da rençperlerin ve işçilerin esir ve sefil hayatı geri gelecektir.

Şu halde sermayedarlık hayatı mevcut kaldıkça, Şark devletleri ve müstemlekeleri istiklâl kazanmış bile olsalar işçi ve rençperler mutlak sermayenin teşekkül devresinden geçecekler. Bu devre ise kendilerinin topraklardan kovulmasını, proletarya olmasını ve yine ücretle işletilen fabrika işçilerine dönmesini ve kendilerini idare etmekten mahrum kalıp beden kuvvetlerini satmaya mecbur batrak[158] topraksız işçi haline gelmelerini hazırlayacaktır.

Demek ki memleketlerinin halkçı burjuvazisiyle Garbi Avrupa'nın emperyalist (istilacı) devletlerinden öz memleketlerinin istiklalini almaya birlikte giden şark rençperleri hatırlarında tutmalıdırlar ki; en büyük bir vazifeleri var: Siyasi istiklâli elde etmekle kalmamak, çarpışmayı kendi

158 Rusça rençper anlamına gelir.

mülkdarlarının, kendi yerli burjuvazilerinin hüküm ve nüfuzundan kurtuluncaya kadar devam ettirmek. Evet, bu onlara vazifedir. Çünkü Şark burjuvazisi istiklâli aldıktan sonra, Garbî Avrupa sermayedarlarının hile ve zor ile mal yemek (istismar) usulünü kendi ellerine alacaklar ve buna adeta varis olacaklardır. Bunun için Şark rençperlerinin hakiki azatlığı yerli servetdarların, yerli burjuvazinin üzerlerindeki kuvvet ve nüfuzunu kırmak ve memleketlerinde işçi ve rençper şûraları kurmakla tamam olur. Ancak, hem Şarkta hem Garpta sermayedarlığın yıkılmasıyladır ki; Şark rençperlerinin mahrumluğu ve mahkûmluğu yerine mülkiyet ve hâkimiyetlerini vücuda getirir. Ve sermayenin cefakâr teşekkül merhalesini atlayıp en müterakki memleketlerin işçi sınıfının yardımıyla fikir ve irfan meydanında ilerlemek ve kendi zahmetinin mahsullerinden tamamıyla faidelenmek hakkını veren komünist hayatına kavuşmak ve bütün manasıyla azat olmak imkânı verir.

İçtimai inkılâbın muzaffer olması ve cihana şamil komünist idaresinin kurulmasıdır ki Şark memleketlerinin rençperlerini ihtiyaçtan, yoksulluktan zulüm ve tahakkümden, zorluk ve kurnazlıkla mal yiyiciliğin pençesinden kurtarabilir. Buna göre Şark rençperine azatlığa koşmak için Garbın teşkilatlı işçileriyle el ele vermek ve bunların teşekkül edecekleri inkılâpçı şûra cumhuriyetleriyle ittifak ederek hem ecnebi sermayedarlarla, hem yerli müstebit mülkdar ve burjuvazi ile pervasız çarpışmak ve çarpışmada içtimai inkılâbın tamamıyla galebesine ve komünist hayat ve idaresinin kurulmasına kadar sebat etmek en zaruri vazifedir. Ancak komünist hayatıdır ki hem Garbın ve hem Şarkın milletlerini hakiki azatlık âlemine yükseltebilir ve her milleti diğer milletlerin ayakları altında kalmaktan, her insani diğer insanların istismar pençesinden kurtarabilir.

20- Ermenistan Ahvaline Dair Şark Kurultayına Verilen Ma'rûza

Mavara-yı Kafkas'ın üç cumhuriyetinden iktisatça en çok geride kalan Ermenistan'dır. İktisadi geriliği siyaset(t)e geride kalmasıyla beraberdir. "Müstakil devlet" teşkili başlar başlamaz Ermenistan'ın siyasi ve iktisadi hayatı ayrılıp milliliğin dar çerçevesi içine sokuldu. Mavera-yı Kafkas, Şûra Rusyası'ndan ayrılıp da üç küçük burjuvazi cumhuriyetine

bölünmeseydi, Ermeni burjuvazisinin Taşnak Fırkası Ermenistan işçi ve rençper kitleleri üzerine tamamıyla hükümranlık etmeye muvaffak olamazdı.

Bu ayrılışla iki maksat gözetiliyordu: Bir yandan şimalden ilerleyen işçi inkılâbıyla mübareze etmek, bir yandan da şimal inkılâbına katılmaya hazırlanan Ermeni rençper ve işçisiyle çarpışmak. İki yandan Ermenistan'a akan inkılâpla muharebe edebilmek için müşkül vaziyette bulunan Taşnak Fırkası, eskiden beri müşkül anlarda kullanılagelen çareye yapıştı. Ermeni ve Müslüman işçi sınıfları arasında milliyet muharebesi açtı. Taşnakların kurdukları milli burjuva devletinin teşkilatı her yerde milliyet muharebeleriyle birlikte gidiyordu. Bu muharebeler Müslüman ve Ermeni işçi kitleleriyle meskûn yerleri harabeye döndürdü. Zengezur, Karabağ, (Ekalis?), Ağbaba, Zengibasar Taşnakların ve onunla akraba olan Müsavat Fırkasının kanlı istila siyasetlerinin canlı şahitleridir.

Eskiden beri Ermeni burjuvazisinin hasret çektiği ideal yani denizden denize Ermenistan, şimdi Taşnakların en büyük düşman unsuru tanıdıkları Müslüman rençperlerinden Ermenistan'ı temizlemek vasıtasıyla ve Müslüman köylerini kılıca ve ateşe havale etmek tedbirleriyle vücuda getiriliyor. Milli muharebeler Ermeni millet ve devletinin rençper ve işçi kitleleri üzerine hâkimiyetine vasıta oldu. Fakat aynı zamanda, fukaranın iflasıyla neticelenen ve açıktan açığa istilacılık emellerine hizmet eden bu muharebeler zayıf Ermeni Devleti'nin iktisadi temellerini baltaladı. Bu rahneler Taşnak Fırkasının iktisadi vaziyetinde de tesirini gösterdi.

Ermeni rençperlerinin iktisadi hali nispeten iyi idi. Rus-Türk muharebesinde bunlar kısmen harap oldulardı. Fakat bunların asıl müflisliği Taşnak aks-ül-amelinden ve buna ilave olarak milletler arasında vukua gelen muharebelerden ileri geldi. Her yerde olduğu gibi burada da, muharebe yoksul milletin servet damarlarını kesti. Memleketin istihsal kuvvetlerini mahvetti. Bazı yerlerin rençperlerini dilenci muhacirlere döndürdü. Ermenistan ve Azerbaycan Hükümetlerinin tutuştukları kanlı milli muharebeler Ermeni rençperinin hayatına ve refahına rahneler açmakla beraber, bu rahneler Ermeni hükümetinin rençperleri ezen, boğan dâhili siyasetiyle büsbütün genişliyordu. Hür ve müstakil

Ermenistan Taşnakların elinde hile ile iktisadi soygunculuk yapan, dehşet vasıtasıyla ağalık eden, köylülerin malını zor ile alan ve Denikin zabiti olan adamlara açık bir memleket haline geldi.

Beynelmilel istilacıların Ermeni ahalisine karşı istihzaları Ermenistan üzerine vekâlet kabul etmek meselesinde kendini açıkça gösterdi. Bu Ermenistan vekâleti pazarlığı hala devam ediyor. Bununla beraber istilacılar Ermenistan'ı elden bırakmak istemiyorlar. Her şeyden evvel Ermenistan, onlara Bolşeviklik ile muharebe etmek için lazımdır. Amerika gelecekte Ermenistan'dan çıkaracağı ham şeylere karşılık olarak şimdi Ermenistan'a zahire veriyor. Zannolunuyordu ki sanatsız, yoksul bir memlekette hükümetin vazifesi ahaliye yemek vermek, Amerika'dan gelen zahireyi namuslu bir heyet ile ahaliye vermektir. Hâlbuki Amerika zahiresi de hükümetin elinde inkılâba karşı mübareze için vasıta ve alet haline gelmedi(geldi?).

Önce hükümet, işçi ve rençper sınıfını Azerbaycanlıların Ermenistan'a zorla girmesiyle korkutuyordu. Fakat alevlendirilen muharebelerden maksat istilacılık olduğunu rençper ve işçi kitleleri anladıkları vakit, hükümet bunları ekser kendilerine yardım etmezlerse açlıktan öldürmekle korkutmaya başladı. Bununla beraber zahire tamamıyla hilekâr, muhtekir çapulcuların eline düşüyor. Devletin istinat ettiği orta sınıf zahiresiz kaldığı ve pek az toprağa malik olduğu için köy yağmacılarından zahire borç almaya ve elindeki topraktan istifade hakkını onlara vermeye mecbur oluyor. Bu hal çoktan beri Ermenistan köylerinde yoksullaşmış siyasi çok bir rençper ordusu vücuda getirdi. "Kitleler gittikçe dilenci olur"dan ibaret kanun ne kadar doğrudur. Bunu Ermenistan'ın hali pekiyi ispat ediyor. Zahire, hile ile başkasının malını yiyenlerin eline düştüğü için Amerika'dan zahire gelmesine rağmen memleketlere açlar ordusu peyda oldu.

Şu noktaya dikkat etmelidir ki Çar saltanatı zamanında Ermenistan'da hiç toprak meselesi yoktu. İstisna teşkil eden Manastır topraklarıydı. Ermeni mültecileriyle ruhani sınıfı bu toprakları zapt etmek isteyen Rus Hükümetine karşı müdafaa ettikleri için Ermenistan rençper ve işçileri nüfuzlarını artırmaya muvaffak olmuşlardı. Taşnak Hükümeti zamanında bunun aksine olarak toprak meselesi müşkül bir mesele haline geldi. Taşnak yağmacıları zahire vasıtasıyla köylülere topraktan el çektirmeye

muvaffak oldular. Yalnız şimdi rençper sınıfı anladı ki büyük bir kitleyi besleyen ve pek çok toprak sahibi olan ruhani sınıfın Çar zamanında köylüleri imdada çağırması, köylülere ait bir maddeyi müdafaa için değil, yalnız kendi topraklarını ve çiftliklerini ve bunlardan hâsıl olan gelirlerini müdafaa etmek içindi.

Toprak meselesi Ermenistan'da en ziyade şundan dolayı ehemmiyetleniyor: Hükümet Müslüman köylülerinin toprağını Ermeni hükümet parlamento azalarına verip, suni mülkdarlar sınıfı meydana getiriyor. Ermenistan içindeki Müslümanları kesip bitirmek siyaseti, devlet ve parlamento azalarını zenginleştirmek gibi iktisadi maksattan başka, siyasi bir maksat da gözetiyor: Kesilen Müslümanlardan boş kalan yerlere devlet Türkiye Ermenilerini yerleştiriyor ve bunlardan Ermeni Kazakistanı vücuda getirmek istiyor. Hükümetin emeli şudur: Bu muhacirlere dayanarak kendini yerli, dilencileşmiş ve bu yoksulluktan dolayı inkılâp duygusu ve heyecanıyla dolmuş Ermeni rençper ve işçilerine karşı müdafaa edebilmektir. Erivan şehrinin ticareti ise son zamanlarda tamamıyla Türkiye muhacirlerinin eline geçti. Hükümet de tamamıyla bunların hükmü altına girdi. Demiryolları üzerinde toplanmış Ermeni işçileri yukarıda söylediğimiz hal(in)de ve belki daha fena bir haldedir.

İşçi hareketinin merkezi Aleksandropol'dur. Onların başçıları demiryolu deposunun işçileridir. 1918'de Bakü'de Şûra Hükümetini tarumar ettikten sonra usta işçiler yığın yığın Ermenistan'a gelip mesuliyetli mevkiler tuttular. Ermeni işçilerinin Ermenistan'da çektikleri musibetlerin asıl sebebi; arzu ve iradelerini Taşnak Hükümetinin iradesine karşı koyabilecek muntazam teşkilatları olmamasıdır. Taşnak Fırkası işçi sınıfının sesi işitilmekten evvel ortaksız hükümranlık edebiliyordu. Rençberlerin küçük burjuva kısmı muharebe ile ezgin ve yoksul düşmeden evvel kendi mukadderatını büyük Ermeni burjuvazi sermayesinin mukadderatıyla birleştiriyordu. Taşnaklar bu zamana kadar hükümranlık edebiliyorlardı. Müstakil devlet teşekkül edeliden beri Kafkas'ın bütün yerlerinden gelen demiryolu üzerinde işçi merkezleri teşekkül etmektedir. Hükümetinin bütün gayreti, işçilerden devlet fırkası yapmak ve bunu kendisine kale duvarı gibi kullanmaktan ibaretti. Fakat rençperleri kendisinden yüz döndüren Mavzerciler Hükümeti işçileri kendisinden ayrılmaya mecbur etti. Yalnız demiryolu idaresinin menfaatine hizmet eden hükümet meslek ittifakları vücuda getirmek ve bu ittifakların

demir yola ait merkezi komitesini işçileri takip için casus şubesi haline koymak ve nihayet işçilere karşı işçi ittifakı namına merhametsizce mübareze etmekle işçilerin önüne bu meseleyi çıkardı.

Devlete karşı sınıf mübarezesi yapmak için işçiler birliği vücuda getirmek lazımdır. Bu yılın Kanun-i Sânî ayında meslek ittifakları aleyhine yapılan mübareze ve komünist işçilerin hepsi üzerine iş tatilleri patladı. Bu hareket bastırıldı ve işçiler yığın yığın hapse ve merhametsizce katle uğratıldı. Demiryolcuların Kurultayında bu yılın Nisan ayında Komünist Fırkası Hükümet Fırkası üzerine tamamıyla galebe çaldı. Hükümet Fırkası silah zoruyla ve komünist vekilleri hapsetmek vasıtasıyla içinden yeni merkezi komite çıkardı. Bu komitenin hedefi komünizmi demiryolu işçileri içinden söküp bitirmekti. Bütün hat üzerinde işçiler umumi yığıncağa çağrılmıştı. Bunlar aralarında devlete karşı itiraz kararları verdiler. Bundan başka işçiler birliği teşkil edilip Sarı ittifaklar boykot yapmayı talep ettiler. Birçok işçi Aleksandropol hapishanelerinde, kıyama kadar eziyet çekmekte idi. Ermenistan'ın her tarafından en iyi komünist işçiler haydut ve hırsız namıyla hapsedildi. İşçi hukukunun böyle çiğnenmesine gözlerine(özlerine?) verdiği dilenci ücretini de ilave edersek işçinin hali ve sıkıntısının derecesi anlaşılıyor. Komünist Fırkasının geniş propagandası sayesinde, Ermenistan'da işçi sınıfı inkılâbın oca(ğı)nı teşkil ediyordu. Bu ağır şartlar, hususiyle rençper ve işçiden yığılan ordu için tahammül edilemezdi. Ev ocağına yakın, ailesinin sefaletine ve iktisadi haline şahit, kışlada değnek yemeye mahkûm, manasız milli muhaberelerin ortağı olan çıplak ve yalın ayak Ermenistan askeri sanaathanelerde çalışan arkadaşlarından ve çift arkasında yürüyen kavim ve akrabasından evvel Taşnaklara kin bağladı. Bu hayat Çar zamanındaki hayattan fenalıkça aşağı değildi. Kıyamdan çok evvel, bu yılın Nisan iptidalarında, Sarıkamış Fırkası mahpusundaki komünist askerleri azat etmek için iki defa ayaklandı. Fakat hükümetin muhafaza askerleriyle çarpışmaya cesaret edemedi. Bununla beraber Sarıkamışlıların itaatsizliği orduya cüret ruhu verdi. Ordu, generallerinin bağladığı zinciri kırdı ve birden bire hükümetle çarpışmak ateşiyle şu'lelendi.

Şahısların ve fırkaların idaresi haricinde olarak, Ermenistan'daki inkılâp vaziyetini doğuran fiili sebepler şunlardır: Bitmez tükenmez milli muharebeler, rençper iktisadiyatının iflası, hile ile mal yemek, hır-

sızlık, muntazam bir usule konulmuş rüşvetçilik, işçi sınıfının hukuksuz hayatı, işçinin dilenci derecesinde ücreti, ordunun tahammül edilemez idaresi, bütün bunlar Taşnak Hükümetinin, hile ile mal yiyenlerin ve Mavzercilerin ağır zulümlerinin de neticesi idi. Aynı zamanda hükümetin düşmesini tezleştirmeye sebep oldu.

Ermenilerin hangi fırkası kadar idi ki bütün bu şartlardan istifade ederek ve Ermenistan haricindeki vaziyetleri de göz önüne alarak rençper ve işçi fırkasının başına geçsin. Ermeni Menşevikleri ve Mavzercileri ordusuz general halindedirler. Onların Ermenistan' da yapabilecekleri şeylerin hepsini Taşnaklar yapmışlardır. Taşnaklar mahiyetçe ve fiilen Gürcistan'ın ve Rusya'nın ve başka memleketlerin Menşeviklerinden farklı değildirler. Yalnız Komünist Fırkası hükümetle yüz yüze geldi. Taşnak Fırkasının önüne çıktı. Şimdi Ermenistan'da mesele şöyledir: Ya Komünistler ya Taşnaklar.

Komünist Fırkasının Ermenistan'daki faaliyeti inkılâbın birinci gününden başlamıştır. O zamandan beri bu fırkanın iki konferansı oldu. Komünist fırkaları son zamana kadar inkılâbı komünist bayrağı altında çalışıyordular. Altı ay gibi az bir zamanda fırkanın teşkilata dâhil üç bin azası vardı. Bu sayıya ordu dâhil değildir; orduda da mühim inkılâp teşkilatı vardır. Fırka bütün dikkat ve gayretini işçi sınıfını teşkile ve meslek ittifaklarını çalıştırmaya sarf ediyordu. Bu ittifaklar gittikçe komünistler eline geçti ve onların siyaset ve taktikasını kabul (ve) tatbik ediyordular. Fırkanın son içtimaında, Ermenistan'ın dâhili ve harici işlerine dair bütün meseleleri bitirecek bir karar kabul edildi. Kararın harici işlere ait bir maddesi şudur:

Rusya inkılâbı bütün mazlum Şark milletlerini cihan istilacılığının boyunduruğundan kurtarmak şiarını kurdu. Şark ayağa kalktı. Şarkın muhabbeti Rus Şûra Cumhuriyeti tarafındadır. Düşmanlığı cihan istilacılığına karşıdır. Şüphe yoktur ki bu cereyan, genişleme devresinin birinci adımında milli azatlık mahiyetini taşıyacaktır. Bu mesele Ermenistan'da büyük bir ehemmiyetle duruyor. Çünkü Ermenistan'da hükümran olan sınıflar ve Ermenistan Hükümeti memleketin mukadderatını beynelmilel istilacılığın galebesine çözülmez bir surette bağlamışlardır. Ermenistan'da milli mesele yoktur. Ermenistan' da içtimai mesele vardır. Ermenistan'daki Komünist Fırkası, Şarkın umumi kıya-

mı vücuda gelinceye kadar, Taşnak Fırkasının iktidarını yere düşürmeye hazırlanacaktır. Şarkın umumi kıyamı vücuda gelinceye kadar, memleketten hariç istilacılıkla Ermenistan arasındaki ittifak cephesini yarmak ve Şarkın ayağa kalkmış milletleriyle el ele Şûra Rusyası'yla müttefik olarak beynelmilel istilacılığa karşı umumi hücum cephesi teşkil etmek. İşte Ermenistan Komünist Fırkasının gözettiği yol budur ve memleketin rençper, işçi yığınları bu yol üzerinde durmaktadırlar.

Vekillerin imzaları.

21- Kurultayın Kapanması Münasebetiyle Reis Yoldaş Zinovyef'in Nutku

Yoldaşlar! Komünist Enternasyonalinin İcra Komitesi tarafından davet olunan Şark Milletleri Kurultayı meserretle açıldığı gibi işlerini muvaffakiyetle bitirdi ve bu faaliyetinin başına, Şark milletlerinin inkılâp mücadelesinde daimi bir merkez vücuda getirmek suretiyle, bir Şark tacı koydu.

Yoldaşlar! Birçok yıllardan beri devam eden inkılâbî faaliyette birkaç büyük kurultaya iştirak etmekle şereflendim. Fakat vicdanım karşısında söylemeliyim ki böyle bir kurultayı toplamak ve onun faaliyetine iştirak etmek bizlerden kimse(ye) kısmet olmamıştı. Bu pek manalı, büyük inkılâbî neticeleri haiz ve pek kıymetli kurultaydır. Çünkü bu Büyük Meclis şimdiye kadar görülmemiş yeni meseleleri danışıyor. Bizim Şark Milletleri Kurultayımız açıldığı dakikadan beri insanlığın tarihine girdi. Şarkın kölelik boyunduruğunu giymiş, zulüm altında ezilmiş, hileli nüfuz ve kuvvetiyle malları yenilmiş milletlerin bir yere toplandığı dakikadan beri, bu hitabet kürsüsünde çınlayan riyaset zilinin ilk sesi, burjuvazi için defin çanlarının matem sedası oldu.

Yoldaşlar! Biz ki vukuatın yoldaşıyız ve bu kurultayın işlerine girerek bazen kendimizi nispeten ufak muharebelerde kaybediyorduk da, ne kadar büyük vakıaya el sürdüğümüzün hesabını kendimize vermiyorduk. Hiç olmazsa daimi surette vermiyorduk.

Yoldaşlar! Bu salonda neler olup geçtiğini düşününüz. Bütün burjuvazi âlemi Şark milletlerine şimdiye kadar kendilerine su taşımak için yaratılmış alçak beygir nazarıyla bakıyordu. Şark milletleri karşısında burjuvazi daima müsterih idi. Çünkü "telaşa ne hacet, buradan yangın çıkamaz" diyordu. Son senelerde yalnız Garp işçilerinin kıyamından

korkuyordu. Şark meselesinde ise yumuşak (üzerinde?) rahat olunurdu. Bu rahat dakikalardan beri burjuvazi beklenilemeyen şeylere ihtimal vermiyordu. Belki şimdi, şu anda zulümden ezgin Şark milletleri toplanıyorlar, teşkilata giriyorlar, görülmemiş hürriyetlere layık ve ruhu yükselten bir birlikle uyanış meydanına ayak basıyorlar. (Fırtınalı el çarpışları) Kurultayımızın tahallî(si?) işte budur.

Düşününüz! Yıllardan beri birbirinin boğazına hançer saplamaya hazırlanmış milletler, birbirini tanımayan milletler, birbirine karşı ayaklanan milletlerin vekilleri daha ilk dakikadan kendilerini bir aile gibi hissediyorlar. Burada muhtelif otuz milletin vekilleri var, burada birbirinin dillerini anlamıyor; buna rağmen bizim içimizde karışan ruhu ve ruhi birliği vücuda gelmiştir ve bizim bir aile, kardeşi, ailesi olduğumuz kendi kendine anlaşılır ve gözle görülür bir hakikattir. İşte kurultayımızın büyüklüğü bundadır. Bu sade ve tabii bir vakadır. İşte bunun asıl büyüklüğü de böyle oluşundadır. Bundan dolayı da ki, Bakü'de 1920 Eylül'ünün iptidasında bu binanın, bu duvarların gördüğü kurultay gibi tantanalı ve meşhur bir toplanış dünyada vaki olmuştur demeye hakkımız vardır.

Bu kurultayın (manası)[159] zulmüyle halkı ezen köhne burjuvazi âleminin son (anının?) hitamıdır. Bu kurultayın manası zahmetkeş insanların son ihtiyat askerlerinin tamamıyla yeni şivede bir hayat kurmak, yeryüzüne görülmemiş bir nizam vermek için kıyamıdır.

Yoldaşlar! Kurultayımız şahıslar itibariyle bir cins de değildir. Türlü türlü, renk renktir. Burada bulunan milletlerden bir kısmı şûra hükümranlığını kabul etmişler, bizim Rus Şûra Cumhuriyeti'nin kız kardeşi oluyorlar. Bir kısmının içlerinde muharebe devam ediyor. Memleketlerinde harbin yeni alevlendiği milletlerin vekilleri de burada bizim vekillerimiz var ki icraat teşkilatımıza dair müzakereler olduğu zaman bu yoldaşlardan bazıları kendilerini Şark Milletleri Şûralarının Kurultayında buluyormuş gibi hissediyorlar. Böyle bir kurultay daha yoktur. Burada Hindistan'ın da bir avuç vekilleri var. Hindistan İngiliz sermayesiyle ezilmiş büyük bir memlekettir. Orada şûra cumhuriyeti yoktur. Orada inkılâp muharebesi ateşlenmeye yeni başlıyor. Kurultayımıza Türkiye gibi memleketlerimiz(in) vekilleri de

159 Cümleyi anlamlı kılmak için tarafımızdan eklenmiştir.

vardır. Türkiye'de dâhili muharebe açıktan yürüyor. Orada birkaç hükümet var ve muharebe artık durmayacaktır. Bunun gibi bir levhamızda İran'da bulunuyor. İdarede iki hükümet var, muharebe gittikçe şiddetleniyor. Diğer taraftan Ermenistan gibi burjuva ve demokrat cumhuriyetimizi görüyoruz. Çok kere Ermenistan'dan bahsediliyor. Fakat vahit Ermenistan yoktur. Bir yanda rençper-işçi Ermenistan'ı ki ona biz kardeş eli uzatıyoruz. Öbür yanda hain ve (cüdat?)[160] Taşnak ve burjuva Ermenistan'ı ki lanetlere layıktır. (Fırtınalı alkışlar)

Gürcistan'da da hal böyledir. Bu saatte Gürcü rençperleri, Gürcü işçileri hiçbir yerde görülmeyen zulümler altında ezilmektedirler. Orada hükümranlık sosyal demokratlar elinde olduğu için Gürcistan'ın hürriyet için dövüşen en kıdemli adamları hapishanelerde inliyor ve Gürcistan'ın şimdiki başçıları ve o cümleden (Jordanya/Jordania) o derece hayâsızlığa inmiştir ki eski hususi muallimi (Mihail Teshakaya/Miha Tshakaya) gibi tecrübeli bir inkılâpçıyı mecliste(mahpusta?) çürütüyor.

Vahit Gürcistan yoktur. (Çheidze), (Gegeçkori/Gecekhkori) kumpanyasının Gürcistan'ı vardır ki bunlar Avrupa'da burjuvazi nazırlarının kabul salonlarına koşuyorlar. Bir de namuslu rençper ve işçilerin Gürcistan'ı var ki bizim kardeşlerimizdir. Biz onlarla el ele ve göğüs göğüse yürüyeceğiz. (Alkışlar)

Yoldaşlar! İşbu nokta dikkate layıktır; şahsi heyeti bu kadar dağınık bir kurultay bütün esaslı meselelerde birdir ve her meselede birlikte yürüdük ve şimdi birlikte sona varıyoruz.

Yoldaşlar! Bu son nutkumda, kâfi derecede fikirleri bulandırmış ve halka marazat vermiş olan bir meseleye geleceğim. O mesele birinci derecede, Türkistan gibi şûra şekline giren cumhuriyetlere dairdir. Hemşiremiz olan bu cumhuriyetlerde aylardan, yıllardan beri pek şiddetli muharebeler oluyor. Şûra idare tarzını işçi ve rençperler pek güç elde ettiler. Şûra Rusyası ile ittifaklarına sadık olan rençper ve işçi, öz hükümranlıklarını saklamak için fevkalade büyük zahmet çekiyorlar. Orada vaziyeti değiştiren, büyük inkılâplar doğuran iktisadi tanzimat yürütülüyor. Bununla beraber bizim katiyen arzu etmeyeceğimiz can sıkıcı bir vaka görülüyor. Biz bu tarihi ve tantanalı büyük mecliste ondan konuşmak istiyoruz.

160 "Cüdat" olarak yanlış yazılmış olabilir. Doğrusu "cellat" olmalı.

Evet, biz biliyoruz, Rusya Şûra Hükümranlığı biliyor, Rusya'daki Halk Komiserlerinin Şûrası da biliyor, Komünist Beynelmileli de biliyor ki Türkistan'da ve Şarktaki diğer kardeş şûra cumhuriyetlerinde kendilerini komünist fırkasına yapıştırmış bazı güruhlar "komünist" adını rüsva edecek hareketlerde bulunuyorlar. Ahalinin bir kısmını diğer kısmı üzerine kışkırtıyorlar. Yerli rençperlere zulüm ediyorlar, yerlerini alıyorlar. Eski Rusya'nın bir takım yardakçıları inkılâbın sarsıntısıyla yuvarlanarak bizim sıramıza sokulmuşlar, burjuvazinin ve çarlığın lanetleme köhne ananelerini yaşatmak istiyorlar ve yerli halka alçak cins nazarıyla bakmakta devam ediyorlar. Bu haller pek haklı ve meşru olarak, en şiddetli bir kin ve gazap uyandırıyor.

Bu kurultayda biz komünist Rus yoldaşlara müracaat ediyoruz; Kızıl Ordu mensuplarına ve şûra hükümranlığı siyaset hattını Şarkta tatbik eden düşüncelilere müracaat ediyoruz ve söylüyoruz ki üç kat mesuliyetli bir mevkide bulunduğunuzu hiçbir an unutmayınız. Sizin en küçük bir hatanız bize çok pahalı ve ağır oturacaktır.

Türkistan'da ve Şarkın başka cumhuriyetlerinde iş görmeye konulan idarecilere ben şu işaretle hitap ediyorum ki, Fırkamız ve Komünist Beynelmilel sizlerden şunu istiyor: "Vazifenizin sizden beklediği güzel hareketlerin ve iyi huyların en yüksek derecesinde bulununuz! Yerli işçi ahalinin bizim kardeşimiz olduğunu anlayınız! Burjuvazinin ve Çarlığın bize bıraktığı melun mirastan onun bir pulundan el çekiniz! Yerli işçiye zulüm yapmaya kalkışmayınız! Ve söylüyor(uz) ki haksızlık yapmaya cesaret eden ellerinizi kestireceksiniz!" (Fırtınalı alkışlar)

Karanlık ve cân-hırâş zamanlar geçti. O zamanlar Çar Rus zabitlerini ve zabitler kumanda ettikleri satın alma rençperlerden toplanan askerleri halkın kıyamını bastırmaya ve o zamanki Lehistan'ın en iyi ahalisini mahvetmeye gönderiyordu. O zaman büyük Rus muharrirlerinden birisi "A. İ. Gertsen(Herzen)" şöyle diyordu: "Vatandaşlarım! Rus ordusunun, Rus zabitlerinin yaptıklarına bakıyorum da, Rus oluşumdan utanıyorum!"

Biz şimdi başka bir zamandayız; şimdi bizden hiçbirimiz Rus olduğumuzdan utanmamalıdır. Çünkü **Kızıl bayr**ağı ilk defa olarak Rusya kaldırdı. İlk defa olarak, başka milletlere esirlikten kurtulmak için Rusya yardım etti. O adamlar utanmalıdırlar ki bizim sıralarımıza gir-

dikten sonra, bilmemezliğinden mi, fenalığından mı, her nedense bizim kız kardeş cumhuriyetlerimize yüzleri kızartacak ve Gertsen'in acı sözlerini hatıra getirecek muameleler yapıyorlar.

Yoldaşlar! Fena otları tarladan koparıp atmak için Fırkamızın ve Üçüncü Beynelmilelin elden gelen her şeyi yapacağını, biz burada hazır olanları şahit tutarak, vaat ediyoruz. (Alkış tufanı) Biz kendi sıralarımızı temizleyeceğiz. Şûra siyasetini Şarkta ve uyanmaya başlayan Asya'da tatbik etmekle vazifedar olanlar, bunun mukaddes olduğunu ve bu işe temiz el ve salim akılla yakınlaşmak lazım olduğunu bilmelidir.

Son senelerden beri Asya milletlerine kök salmış bir itimatsızlık var ki kendilerini aldatan, tahakküm eden, sefaletleriyle eğlenen Avrupalılara karşıdır. Bu haklı itimatsızlığı, bazı defa Türkistanlılar yarı akılla şimdiki yeni işçi Avrupa'ya naklediyorlar ve (onu) işte bizim Şûra hükümranlığımıza Şûra Rusyası'na getiriyorlar. Biz ki iş erbabı, ciddi inkılâpçılarız. Bu itimatsızlığın ipucunu bulmalıyız ve buna bir tedbir yolu aramalıyız. O yol budur:

Kendi kendimizle ve el ele vererek çalışmamızla, en kara günlerde birbirimize kardeşçe arka vermekle aramızda hakiki kardeşlik ailesinin ruhi rabıtalarını bağlamalıyız. Bu aile fertlerinin her birisi aynı dehşet ve ibretle, melun maziye bakmalı ve bizi şuursuz olarak birbirimize düşman eden iğrenç günleri yâda getirmeliyiz de aramıza ayrılık salanlardan öç almalıyız. Bu ailenin her ferdi bizi sizinle birleştiren amillerin kuvvetlenmesi için her ne mümkünse hepsini yapmalıdır.

Biz iman ediyoruz; bu kurultay, burada işittikleriniz, bize söylediklerniz ve kurultayımızın yaptığı her şey bizim tek kardeş ailemizin uzuvlarını en samimi bağlarla birbirine bağlar ve bundan böyle, bizden ayrı güruhların en hain cinayetleri bizi sizden ayıramaz.

Biz sizlerle öyle kardeşler ailesiyiz ki düşmanlarımız aynı düşmanlar, dostlarımız aynı dostlar, tanıdığımız ve inandığımız idealler aynı ideallerdir.

Yoldaşlar! Hatırınızdadır, Rusya'daki 1905 inkılâbı, hakikaten bizim şimdi geçirdiğimiz büyük inkılâp için bir örnekti; çabuk boğuldu. Fakat inkılâbın velvelesi Şarka atıldı ve Türkiye'de, İran' da ve başka memleketlerde akisler uyandırdı. 1905 inkılâbı 1917 Teşrin-i evvel inkılâbıyla

ölçülünce oyuncak kaldığı gibi bizim inkılâbımızın akisleri de 1905 inkılâbının akislerinden milyon kere büyüktür. Evet, Yoldaşlar, büyük memlekette ateşlenen inkılâp bin verst mesafeye ve dillerin farkına rağmen başka memleket işçilerinin yüreklerini ışıklandırmamak mümkün olmuyor. Rus inkılâpçısı en çok şununla iftihar etmelidir: Rus İnkılabı yalnız Garbe atlamakla, yalnız Garp proletaryasını ayağa kaldırmakla kalmadı. İnkılabımızın (müteveyyilcileri?) aynı zamanda Şarkta, adeta barut ambarına düştü. Şimdi biz patlayış patlayış üstüne işitiyoruz. Bizim inkılâbımızın muhteşem manası bundadır: Onun ziyası Garbı aydınlattığı gibi, işte gözlerimizin önünde Şarkı da nurlandırıyor. Bizim kurultayımız, sizinle biz burjuvaziye, satın alma köle sahiplerine, sermayedarlara karşı Şarkın en büyük teşkilatlı ve umumi meşalecisi ruhuyla meydana çıkardık.(El çarpmalar.)

Kurultayımızda az, fakat en ehemmiyetli meseleleri danıştık. Ziraat meselesini, toprak meselesini müzakere ettik. Şarkta şeraitin ayrı ayrı olmasına rağmen esas ne ise onu kararlaştırmaya muvaffak olduk ve bütün farklara rağmen kararlarımızda tamamıyla bir fikirde kaldık. En köklü meselede, toprak meselesinde Şarkın yüzlerce milyon rençperlerine gidecek yollarını gösterdik.

Milliyet ve müstemlekeler meselelerini tahkik ettik. Bu meselede de tamamıyla hemkârlık gördük. Müstemleke sözünü bile kökünden söküp atmak, müstemleke fikrini yok etmek istiyoruz. Bu kirli söz yok olsun. Bu sözden kan kokusu geliyor. Bu sözden kamçı kokusu geliyor. Bu sözden tahakküm, zorlama kokusu geliyor. Biz bu sözü yok etmek istiyoruz. Şunun için ki muhtelif devirlerde muhtelif tarih geçirmiş, mazlumluğun muhtelif safhalarından geçirdikten sonra, umumun birleşmesi için ve bütün çalışıcı milletlerin hakiki ittifakını teşkil etmek için uyanmış kardeş milletleri, biz yalnız bu milletleri tanıyoruz.

Sonra... Devlet tesisindeki şekillere ait mesele ile de uğraştık. Fakat büyük mecliste devlet şekli aramayı lüzumsuz bulduk. Çünkü o şekil elimizdedir ve şûra hükümeti şeklinden ibarettir. (El çarpmalar) Yoldaşlar, biz bütün sözleri muhtelif dillerde tercüme etmeye mecbur olduk. Fakat "Savet(Sovyet)" kelimesini hiçbir dile tercüme etmeye hacet yoktur. Sovyet kelimesi cihana, bütün Şarka ve bütün Garbe malumdur. Şark, Sovyet Şarkı olacaktır. (El çarpışları)

Yoldaşlar! Biz bir faaliyet şûrası vücuda getirdik. Bu daha genç ve hayatının başlangıcında bulunan bir teşkilattır. Lakin ben bu şûrayı anlatmak için "sizin umumi ve birlik elinizle kurulmuş olan bu şûra İngiltere'deki Vükela Şûrasından veya Avrupa Devletlerinin umum Vükela Şûralarından kuvvetlidir" diyorum. Bu meclisi teşkil edenlerden hiçbir kimse, bu sözümden dolayı, bana fazla nikbindir diyemez. (El çarpmaları)

İngiltere ve Fransa'daki Vükela Şûrası her an aşağıya iner hat ile gidecek, her gün eriyecek ve bütün insanlığın gözü önünde ölecektir. Onlar kocamış köpeğin devrini yaşamaktadır. Şark milletleri ise her an yükselen yıldızdır. Sizle biz, Yoldaşlar her gün daha büyük devlet, en büyük kuvvet ve kudret sahibi devlet olacağız. Marks'ın bir sözünü değiştirip diyebiliriz ki; bundan sonra İngiliz ve Fransız emperyalizmi "Şark milletleri buna karşı acaba ne yapacaklar? Bize ve emperyalizme acaba bir şey yapamazlar mı?" diye sormadan adım atmayacaktır. Fakat biz burada "şûralar lazım mıdır, değil midir" diye sormadık. Çünkü bu iş de bize açıktır. "Bize birleşmek lazım mı, değil mi?" diye de sormadık. Çünkü bu iş de bize malumdur. Lakin bakınız, burjuvazi nasıl söz söylüyor. Bütün dillerde Antanta diyorlar. Bunun manası nedir? Uyuşmaktır, kalplerin birbiriyle uyuşmasıdır. Fakat biz diyoruz ki bu uyuşmada rol oynayan şey kalpten ziyade kesedir, portmandır, para çantasıdır. (El çarpışları)

Antanta'nın bizim gözümüzün önünde, nasıl çürüyüp dağıldığına bakınız. Hiçbir meseleyi kesip bitiremiyorlar. Birbirine çelme atıyorlar. Birbiriyle cenkleşiyorlar. "Rus meselesini" müzakere için Avrupa kaplıcalarını[161] dolaşıyorlar. Fakat herhalde, her şeyden ziyade bu Rus meselesi etrafında dolaşıyorlar. Bu, onlar için pek kati cevizdir. Dişleri bir türlü bunu kıramıyor ve hiçbir vakit kıramayacaktır. (El çarpma tufanı)

Yoldaşlar! Bizim bu kurultaydan sonra haydut İngiliz ve Fransız emperyalistleri hiçbir vakit bu meseleyi, onlar için lanetli olan Rus meselesini hal edemeyecekler; fakat biz sizle ve Üçüncü Beynelmilel ile birlikte, bilakis bir kaç senede Avrupa meselesini hal edeceğiz. (El çarpma tufanı)

Yoldaşlar! İlk iki günde bizim iclâslarımız Antanta ve emperyalizm ile ne türlü münasebetlerde bulunacağımızı müzakere ettik. Birinci beyanattan sonraki dakikada, buradaki Şark milletleri vekilleri ant ede-

161 Rusça metinde "Avrupa 'kuart'larını" (sayfiye yeri, kaplıca anlamında) şeklinde geçmektedir.

rek cihat ilan ettiler. Bu dakika hepimizin ruhunda yaşayan mukaddes bir an, muazzez bir hatıra olarak kalacaktır. Bu iptidaların iptidaisi idi. Bizim hepimizi birleştiren budur: Evet, hep soyguncular ve sermayeciler aleyhine cihat! İcra adamları olan sizler, hepiniz bu yemini vakaların diline naklediniz. Evlerinize döndükten sonra, bizim neye karar verdiğimizi, nasıl yemin ettiğimizi ve nasıl bir hareket düşündüğümüzü ağızdan ağıza bütün rençperlere ve işçilere söylersiniz. Bundan böyle birleşmemizin ve birliğimizin saatten saate büyüdüğünü, kuvvetlerimizin sağlamlaştığını, bizim gittikçe yükselip kalktığımızı, son istihkâma yakınlaştığımızı ve bunu da zapt ettiğimizi, dâhili muharebeyi bitirdiğimizi, Garba, Avrupa'ya, Amerika'ya kardeş eli verdiğimizi, hepimizin bir kardeş ailesi kurduğumuzu ve yeni hayatın binasını yapmaya başladığımızı biz her saat hissedeceğiz. Bizim umumi muallimimiz Karl Marks bundan 70 yıl evvel bu davetle nida etmişti: "Bütün dünya işçileri birleşiniz!"

Karl Marks'ın şakirtleri ve bunun fikrini yaşatan bizlerin bu düsturu genişletip söylemeye kudretimiz var: "Bütün milletlerin işçileri ve bütün dünyanın boğulan milletleri birleşiniz!" (El çarpma tufanı-Enternasyonal marşı çalınıyor.)

Yoldaşlar! Komünist Beynelmileline ve dünyanın işçilerine "Amerika'nın ve Garbın işçileri birleştikten sonra bütün Şarkın işçileri de birleştiler" haberinden daha kıymetli bir müjde veremeyiz. Ruhumuzda yalnız bizi birleştiren cazibeyi saklamalıyız. Bizi ayırabilecek şeyleri yüreğimizden kazıyıp atmalıyız. Bizim düşmanımız birdir, tektir: Fransa ve İngiliz sermayedarlığı! Bunu hatırdan çıkarmayınız. Hayatımızı, bütün varımızı ve varlığımızı mümkün olsaydı, on defa hayatımızı Şarkın ve bütün dünya milletlerinin hürriyeti ve kurtuluşu yolunda feda edelim! (Tufanlı el çarpmaları ve Enternasyonal marşı).

Reis- Kurultayın muvaffakiyetle bitmesinden dolayı, riyaset heyeti sizleri tebrik ediyor ve Şark Milletlerinin Birinci kurultayının kapandığını ilan ediyor. (Alkış tufanı, el çarpmalar, hurra bağırtıları ve Enternasyonal). -Saat onu kırk dakika geçerek meclis kapandı.

بوتون دنیا ایشچیلری
و ازیلمش شرق ایللری — بیرلشیگز!

شرق آیلی

شرقك اویانماسنه چالیشان «شرق شوراسی»نك فکرلرینی نشر أیلهدر، آیلق مجموعهدر.

[تورك، عرب، فارس وروس دیللرنده چیقاریلیر]

بو صایی شرق قورولتایینه مخصوصدر..

صایی: ۱

۱۹ تشرین ثانی: ۱۳۳۶ - ۱۹۲۰

اداره هیئتندن:

مجموعه‌مز شرق قورولتایینگ قراریله گوره، انتخاب‌بولنده چالیشان «شرق شوراسی» طرفندن نشر ایدیلیر، وسلکی بو أساسلره استناد أیدیور:

۱) شرقگ و بوتون شرقلیلرك اجتماعی و اقتصادی حالارینی بیلمك و چالیشان خلقگ امتیاجلرینی، منفعتلرینی و فکرلرینی توگرنمك؛

۲) شرقده انقلاب حرکتلرندن و هر مملکتده موجود انقلابی فرقه‌لردن خبردار اولمق، اونلرك پروغرام و نظامنامه‌لرینی تماملماق و انقلاب گونلرنده نه‌لر یاپمق و نه‌لری یپمق حقنده یول حاضرلامق؛

۳) شرق مملکتلرینگ سیاسی وضعیتلرندن، اوراده وقوعه گلن حادثه‌لردن، خلقگ روحی حالتلرندن وانقلاب فرقه‌لرینگ ایشلرندن معلومات آلمق؛

٤) غربده وقوعه گلن ایشلری وعینی زمانده شرقلیلرك سیاسی و اقتصادی پریشانلقدن قورتارمق یولنده باشلایان حرکتلره دائر شرقلیلره معلومات ویرمك؛

٥) قومونیزمگ أساسلرینی و شورا حکومتنی شرقلیلره تلقین‌مك،

بو وظیفه‌لرك آخیرلغنی گوز تۆکنده دونان اداره‌هیئتی قومونیستلره، یوتون شرق انقلابجیلرینه، و غربگ ظالم أمپه‌ریالیستلرندن آزاد اولمق ایسته‌ینلره مراجعت ایدر و اداره‌یه ایناتیستیکه مستند علمی معلومات گوندرمه‌لرینی دیلر،

ایسته‌ر بر مملکتدن، ایسته‌رسه بر ولایت و یاگویدن اولسون، گوندریلن تحقیقات و مکتوبلر باغلیلیشده پراکنده و اهمیتسز گورونسه‌لره، حقیقتده بو اهمیتسز غیلر شرقده انقلاب یولنده بیرر گوپرو گیبیدر که شرقگ میلیونلرله چالیشان صنفلرینه فائده‌لی اولا بیلیر.

بوندن باشقا شرقده چالیشان هر انقلابچی یولداشدن رجا ایدیبورز که اجتماعی، سیاسی غازته، مجموعه، رساله، کتابچه‌کبی نشر اولونان اثرلری و محلی حکومتلر طرفندن چیقاریلان قانونلری، تبلیغلری بزه بولاسینلر.

اداره هیئتی امیندرکه شرقده انقلاب بولداشلری عمومی شرق آه لابی نامنه چیقاریلان « شرق ایلی » مجموعه‌سنه گنیش و مهم معلومات گوندره‌جکلردر.

شرقلیلرك بیرنجی قورولتایینه تخصیص أیتدیگمز بو بیرنجی صایمزله قورولتایگ اهمیتلی نقطه‌لرینی، معروضه‌لرینی و قبول ایدیلمش قرارلرینی نشر ایدیبیورز. قورولتایك تفصیلاتلی ضبطلری صوگرا درج اولونه‌جقدر.

بو صایمزله هرقلیلره قورولتایگ قرارلریله وکیللری حقنده معلومات ویریورز. بو صایمزك مندرجاتی تورك، عرب و فارس دیللرنده باسیلمشدر.

«شرق ایلی» مجموعه‌سنه آبونه بازیلماق ایسته‌ینلرشو آدره‌سه مراجعت ایتمه‌لیدرلر: (باکوده، دگرگنارنده سابق عیسی‌حاجینسکی ئوینده شرق شوراسنه).

Совет пропаганды и действия народов Востока, Набережная, дом бывш. Иса-бека Гаджинского.

شرق ایللرینگ برنجی قورولتایی

شرق أیللرینگ برنجی قورولتایی، ۳نجی بین‌الملل ۲ نجی قونغره‌سنه علاوه‌در و ۳نجی بین‌الملل طرفندن چاغیرلمشدر.

ایکنجی قونغره ۱۹۲۰ یلنگ آغستوس آینده موسقووا‌ده طوپلاندی وغرب ایشچی ورنجبرلرینی ده‌میر کبی صاغلام بیرلیك حلقه‌سنه و پیر تشکیلاته باغلایاراق آلتین برسترلگ قانلی طیرناقلرندن قورونولماق یولنه صالدی. شرق قورولتایی‌ده میلیونلرجه شرق ایشچی و أکینجیلرینی عینی مقصدله پیر یره‌طوپلادی و۲نجی قونغره‌یی قونله‌ندیرمش اولدی. بوقونغره‌ده وپریلدن قراری اجرا أیتمك ایچون، شرق قورولتایی آوروپانگ انقلابجی چالیشان کتله‌لرینی پاردیمه دعوت أیدوب سلطنتچی آوروپا دولتلرینگ محکومیتیندن شرق أیلینی قورتارماق ثویله پیریرده طوپلاندی که اویر یاقین شرقك مرکزی وآسیانگ قاپیسی اولان (باکو) شهریدر. بوتاریخی قایدن بوندن بلگ چوق زمان اول تورکلر آوروپایه گیچمیشلر وبو آسیا قومی بوصورتله آوروپایی مدنیت یولنه دوندەرمشدی. عینی تاریخی قایدن شیمدی‌ده آوروپا انقلابجی ایشچیلری کیچیور وآسیاده یاشایان ملتلره قارداشلق قوللرینی اوزادوب انسانلق‌دوشمانی اولان آوروپا سلطنتچیلری علیهنه یوتون شرق ملتلرینی چاغیریور.

شرق قورولتایی شرق ملتلرینی ۱۹۰۲ وکیل ایله تمثیل ایتدی. بووکیللر شو اولکه‌لردن گلدیلر: تورکیا، ایران، مصر، هندستان، أفغانستان، بولوجستان، کاشغر، خطای، زابونیا، قورا، عربستان، سوریه، فلسطین، بخارا، خیوه، آذربایجان، ارمنستان، گورجستان، داغستان، شمالی قافقاس، تورکستان، باشقیر وتاتار جمهوریتلری، قالموق و غیرقیز مختاریتلی ایالتلری...

اسلام عالمنك و آسیاخلقنك وکیللری روب ایشچیلری طرفندن آزاد اولونان و بوگونلره قادار آزاد اولامیوب ظالم حکومتلرك ظلمی آلتده یاشایان اسلاملر ایله بیر مجلسه بیرنجی دفعه اولاراق سلاملاشدیلر.

قورولتایه موسقووادن ۳نجی بین‌الملل اعضالرندن بیر قچی اجرائیه‌سی رئیسی بولداش (زینوویه‌ف) له برابر گلدیلر. قورولتایده وکیل صفیله، روسیه‌دن بولداش (رادیك) و (باولووییچ)، انگلتره‌دن بولداش (کوبلج)، فرانسه‌دن (راسین)، مجارستاندن (بهلاقون)، آمه‌ریقادن (ریید)، آووستریادن (غروبهر)، زابونیادن (خایاشاخیرا) بالقان قوشما جمهوریتلدن (سابلین)، هرلانده‌دن (یانسون) بولوندیلر.

قورولتای یالکز قومونیست فرقه‌لرینه مخصوص دگل وکیللرك یاریسندن چوغی هیچ بر فرقه‌یه منسوب اولمایان آدامردن عبارتدی. بونگله‌برابر، قومونیست فرقه‌لرینك وجوده گتیردیکی بو قورولتایه گلمش اولان فرقه‌سز وکیللر روسیه قومونیست فرقه‌سنی کندیلرینه رهبر بیلدیکلری و آزادلغی اونك رهبرلکیله بولاجقلرینه ایناندیقلری ایچوندر که قورولتای اعضالری قریل قومونیست بایراغی آلتنه طوپلانمیش اولدقلری حالده فخری ریئسلکه انقلابجیلر باشجیسی (لهنین)، (زینوویه‌ف)، و (تروتسکی) یولداشلری قبول ایتدیلر.

۱ ایلول ۱۹۲۰ ده آچیلان بو قورولتایك تاریخی بر نتیجه‌سی شرق مظلوم خلقنك آوروپا آلتین‌پرستلرینه قارشی آزادلق سسی یوکسلنمه‌سیدر. و اك مهم بر نقطه‌ده، بو گونلره قادار بربرندن خبرسیز یاشایان شرق ملتلرینك ۱۹۲۰ یلنگ ۱ ایلولنده آذربایجان مرکزنده (باکو)ده بویوك بیر تیاترو بناسنده، صمیمیتله ال أله ویرمه‌لریدر.

قورولتای آذربایجان انقلاب اومیته‌سی رئیسی بولدش نریمان اوغلی نریمان طرفندن آچیلدی. آزادلق و قومسو نیتلك یولنده بویوك فعالیت گوسترمش اولان نریمان بولداش شرق قورولتایینك آچیلماسی مناسبتیله شو نطقی سویله‌دی:

«بین‌الملل اشتراکچیلر فرقه‌سی مرکزی اجرائومیته‌سی آدنه، شرق أیللری بیرنجی قورولتایینگ آچیلدیغنی بیلدیریورم. بولداشلر! دنیاده مثلی گورولمه‌یه‌ن بویوك قورولتایی آچماقله کندیمی بختیار صایارام. بوتون دنیا خلقنه مدنیت وبرمن قوجا شرق بو گون‌برنجی دفعه بو یرده بو قورولتایده گوز یاشلرینی دوکه‌جك و آلتین پرستلرن گوردیگی ظلم وحقارتلره وگوکسنده‌کی درین یارالره داثر شکایتلری سویله‌یه‌جك‌در. بو وقته قادار بری برندن خبرسیز یاشایان شرق ملتلری آلتین پرستلرك خلرنده پایدیغی ظلمی بیلمه‌یورلردی. بونك ایچون، بوتون فلاکتلری

هر ملت یالکز کندی باشنده صائیردیکده باشقا یرلرده یاشایان ملتلری راحت و بختیار صانیردی. أبشته بوکون بو قورولتایده بونون شرفلیلر آکلادیکی کبی شرفلك هر یرینده انسان اوغلنك تحمل ایده میه جکی ظلملر وار ایمش؛ شرق خلقی هر رده آلتین پرستلرك پنجه‌سی آلتنده أزیلیور، جوروپورمش! ایشته بونك ایچون، شرق أبالری آرالرنده بر اتفاق کلوب سرمایه پرستلرك کوك لکیندن چیقماق یولنی آرامایه مجبوریت کوردیلر.

قورلتایك بوندن باشقا بیر اهمیتی داها واردر:

بوراده بیربیرلرینه مخالف ایکی زمره وار: أزنلر، بیرده أزیلهنلر. اکر ایشجیلر بورژووآزی زمره‌سنك وکیلی اولارق کلمش اولدیکی حالده قوجا شرفلك شکایتلری، اینلتلری وکوز یاشلری بوشنه کیده‌ردی لکن شکرلر اولسون که زنکیلرك حکمران اولدیغی یرلردن کلهن وکیلرده هب ایشجی و رنجبرلردن و ایشجی رنجبر طرفدارلریدر اونك ایچون دیه‌بیلیرزکه اوبانیق ایشجیلر شرفلك باشنه کلهن بلالری بیلیورلر و بیتوب توکه نعمه‌یه‌ن فاجعه‌لرك توکنی آلدیق ایچون تیزلکله ایشی کوروب بزمله برلیکده بونون دنیاده ۳ نجی بین‌الملل دولتی تشکیل ایدرلر.»

نریمانك شو فصه، و معنالی نطقنی قورولتای وکیللری کورولتولو آلقشلرله قارشیلادیلر. بو دفعه‌دن اعتباراً قورولتای أعضالری بیر فکر و بیر یولیه قوجا شرفلك آزادلیغی ایچون چالیشمایه بیل باغلادیلر. بوندن صوکره یولداش زینوویه‌ك نطقی قورولتایه تویله بیر روح ویردی که قورولتایك وظیفه‌سی و دعواسی نه‌میله آیدینلادی و سلطنتجی انکیلتره و سرمایه‌دارلیغه قارشی (مقدس جهاد) اعلان ایدیلدی. بو اعلان یك مدهش و طنطه‌لی ایدی: تورلو تورلو دیللرله قونوشان قورولتای وکیللری آللرنده سلاح آیاغه قالقوب بیر قورتولوش سحری حالنده ظالم سلطنتجیلره قارشی عصیان ایتدیلر و انقلابك قهر ایدیجی روحنی حال دیلیله بیان ایتدیلر. انکیلتره و فرانسه‌یه قارشی کوللرده طوپلاتان کین و انتقام بیر یاتمین کیبی آتشه‌نمش بو آتشك اسارت زنجیرلرینی اریدوب مظلوم شرقلیلری سلطنتجیلرك بویوندوروغندن قورتارا جاجی ایمانی کوزله کوروليوردی.

یولداش زینوویه‌نك نطقنك تأثیریله شرق ملتلرینك آراسنده کی آکلاشمازلیقلر ملسی منازعه‌لر کوللردن سیلندی، محشم قورولتای تویله روحسی بیر حال آلدی که عصرلرجه بیربیرلرینی بوغان توزندن باشقاسنه دوشمان اولان ملتلری تمثیل ایدن قورولتای عمومی مفتشی کوروشده، و حرکتده بیرتك ملتك قورولتایی کبی ایدی.

قورولتای بدی کون دوام ایتدی و بدی کره طوپلاندی بو طوپلانیشلرده شرقه دائر أك اهمیتلی مسئله‌لر حل أیدیلدی. او مسئله‌لر شونلردر:

بین‌الملل وضعیت و شرق ایشجی صنفلرینك وظیفه‌لری ملیت و متعلقه مسئله‌لری، طوپراق (یر) مسئله‌سی، شرق و شورالر حکومتی تشکیلی.

بو مسئله‌لر حقنده قورولتای، شرقده انقلاب حرکتلرینی و آزادلیغی یولنه قویاجاق قرارلر چیقاردی. قورولتایك أك صوك مجلسنده بر قسم اعضالردن بیر اجرائیه مؤسسه‌سی وجوده کتیرلدی. بومؤسسه قورولتایده باشلانان ایشلره دوام ایده‌جك، شرقك اوپانماسی چارەلرینی دوشونه‌جك و آزادلیغی ایچون تشویقاته بولوناجقدر.

قورولتایك قراریله کوره، بین‌الملل اشتراکیون اجرا قومیته‌سنك نظارتی آلتنده، شرق قورولتایی طرفندن سچلکی ایله تشکیل ایدیلن دائمی مؤسسه «۴۷ کشیدن متشکل «شرق شوراسی» در که هدفی: شرقلیلرك بیرلشمه‌سنه چالیشماق‌در.

بو «شرق شوراسی» تشکیل أیتمسی اولمالله برابر، کندیلری شرقلی اولدقلری حالده قورولتایه اشتراك ایتمه‌مش اولان ملتلرده شورایه حالا وکیل کوندره‌بیلیرلر.

«شرق شوراسی» شرقده انتباه، چالیشاجاق، «شرق أیلی» آدنده اوچ دیلده مجموعه چیقاراجاق، رساله‌لر باصه‌یرماق ایچون نشریات اداره‌لری وجوده کتیره‌جك، قومونیزمه ایده آلنده «دارلفنون» لر آچاجاق و شرقلیلری انقلاب حیاتنده برلشدیرجکدر.

شرق شوراسی ایکنجی قورولتایه (بیر سنه‌یه) قادار باکوده قالاجقدر.

شرق شوراسی هر اوچ آیده بیر عمومی مجلس قوراجقدر. عمومی مجلسلرك آرالیق زمانلرنده شورانك ایشلرینی سچیلمش ۹ فردن عبارت ریاست هیئتی ایداره ایدر.

شرق‌شوراسی طاشکنده، ولازم اولان یرلرده شعبه‌لر آچاجقدر. شرق شوراسی بین‌الملل اشتراکیون اجرا قومیته‌سی طرفندن ویریلمش تعلیماته کوره ایش کورورواونك نظارتنده چالیشیر. بونك ایچون ریاست اعضالرى آراسنده، بین‌الملل اجرا قومیته‌سی، طرفندن ایکی وکیل (دوقوزنك ایکیسی) بولونور.

شرق قورولتایینك وجوده کتیردیکی بو شورا حقنده یولداش زینوویه‌ف شویله دیپور:

ŞARK İLİ MECMUASININ TIPKIBASIMI

یکی شورایه بیز بویوك وظیفه‌لر حواله ایتدك. طرفمزدن تشکیل اولنه‌جق بو مؤسسه‌نك ثوکنده بویوك بر استقبال واردر. اونده هر نه‌قادار بوگون لزومی قادار بر مرکزیت بولمقده یارین بو شورا نسرکده قوت بولاجق، انقلابه گنیش بولار آ چاجقدر و زمان گچدیکجه شرق أیلی ایچون بویوك بر دولت أولاجقدر.

قورولتایك شرق شوراسی ایچون سچدیکی وکیللر شونلردر:

نورکیادن ـ سلیمان نوری، اسماعیل حقی، بهاشاکر، ابراندن ـ حیدرخان، سلطان زاده هندستاندن ـ آچاریا، نذیر صادقی. افغانستاندن ـ قاری تاجی، آغازاده.

خطایدن ـ وان.ایش

آذربایجاندن ـ نریمانوف، حسینوف، موسی‌یف، یولچی‌یف، گورجستاندن ـ ماخارادزه.

ارمنیلردن ـ آویس.

داغستاندن ـ قورقماز اوغلو، غانیف، قاریپف.

خیوه‌دن ـ عبدالله اوغلو، عبدالرحمان اوغلو.

بخاره‌دن ـ جبار زاده، عباس خوجه.

تورکستاندن ـ ناربوته بیگوف، خواجه‌قولی، بچلیوداوغلو.

فرغانه‌دن ـ منور قاری، عبدالرشید اوغلو.

سمرقندن ـ جوره‌بای أوغلو.

سیردریا قریدی صه‌لارمندن ـ تورار آرس مونی‌اوغلو.

ته‌رکستاندن(عشق آباد) ـ قاریپف.

چچنلردن ـ همزه‌یف.

قوبانلردن ـ چرکس.

قالموق جمهوریتندن ـ آمورسانا.

تاتار جمهوریتندن ـ ینی کیپف.

باشقیر جمهوریتندن ـ ابراهیمف.

قاراقیرغیزلردن ـ جان اوزاق اوغلو.

قازاق جمهوریتندن ـ عثمان کوبایف.

قریمدن ـ محمد اوغلو.

شرق یهودیلریندن ـ آسترااوسکی.

اسلام خانه‌قرندن ـ شعبان فیزی.

بین‌الملل اشتراکیون فرقه‌سندن ـ پاولوویچ، کیروف، آرژه‌نیکیدزه، ستاسووا، ایلیاوا، سقاچقو.

شورا ایشلرینك دائمی اداره‌سی ایچون سچیلمش دوقوز کشیلك ریاست هیئتی آراسنده ۳ نجی بین‌الملدن گنیش صلاحتیله گوندریلمش (پاولوویچ) ایله [ستاسووا] واردر.

برنجی شرق قورولتایی «شرق شوراسی» نی سچمکله وظیفه‌سنی یاپمش اولدی. یولداش زینوویف قورولتایك تاریخی اهمیتنی آکلاتیرکن شرقده بولنان ایشچی و رنجبر بعینتلرینك «سرمایه» اوزرینه یوروبوب بوتون دنیا خلقنه رهبرلك ایده‌جکلرینی سویله‌دی.

قورولتایی تشکیل ایدن بیکلرجه وکیلر جهان خلقنه شادلیق خبری ایله داغیلیرلرو چالیشمق عزب کتله‌لریله شرق کتله‌لری آراسنده یورکدن باغلانان صمیمی اتفاقه و برلك سایه‌سنده شرقده أزیلمش، جفاگورمش ملتلرك مملکتلرینه انگلتره و فرانسه کیبی ظالم دولتلرك زهیرلی و قانلی طیرناقلرندن قورتولوش مژده‌سی گوتوزدیلر.

شرق ایللری قورولتایی واهمیتی.

شرق قورولتایی آلتین برسنلر طرفداری مطبوعاتی، خصوصیله یزمله قومشو اولان و آزکتله‌لره دایانان گورجستان و ارمنستان کوچوك دولتلرینك مطبوعاتنی قورقوندی، اندیشه‌اره دوشو ردی. گورجستان غازته‌لرنده یازیلان سوزلره اینانمق ممکن اولسه شرق قورولتایی بوشنه قورولمش بیر قورولتایدن دیمك لازم گلیر. بروقتلر آ وروپاده قورولوب تشرین اول روس انقلابنه زمین حاضرلایان فرقه قورولتایینه ایشچی کتله‌لرینك الك فعال وکیللری گیزلی یوللرله اشتراك أیتمشدی. اوزمان یزیم مرتجع غزته‌لرك نه‌لر یازدیقلرینی خاطره گتیریرسه‌ك، نفلس و اریوان غزته‌لرینك قوللاندیغی دیللره تعجب ایده‌مه‌یز. بورژووآزی صنفی‌شرق قورولتایندن قورقماسایدی شرقدن گله‌ن وکیللرك یوللرینی کسمه‌یه چالیشمازدیلر. انگلتره حکومتی اوچ یوز میلیونلق هندستاندن شرق قورولتایه گله‌جك وکیللرك یولنه سد چکمك ایچون هند دگیزلرنده قطعی تدبیرلر قوردیلر. آنادولودن گله‌جك تورك وکیللرینی آله گچیرمك ایچوندر استانبول بوغازندن دونانمالر گوندەروب طرابزون ساحللرینی قوشاتدیلر. لکن، ده گیزده دهشتلی فیرطنه‌لر باشلاماسی انگلیز دونانمالنی استانبول طرفنه چکیلمه‌یه مجبورأیتدی، حالبوکه تورك وکیللری اولسومدن قورقمادیلر، أك قورقونج گونارده قارا ده گیزونو آپسه یولیله گلوب چیقدیلر.

متفق دولتلر (آنتانتا) شرق ملتلری قورولتایینك اهمیتنی بیلدیگندن، داها دوغروسی قورقدیغندن طویلانمسنه. مانع اولمایه چوق چالیشدیلر، فقط بونی یاپامادیلر. شرق قورولتایینه ۱۹۰۲ وکیل اشتراك أیتدی، بوندن ۵۵ نفری قادیندی. انقلاب یولنده فعالیت گوسترەن و بیر چوق بویوك قورولتایلرده بولونمش اولان یولداش (زینوویه‌ف) بك دوغرو اولاراق، شرق قورولتایینك صوك مجلسنده دیدی که: بیزم هیچ بریمیز بونك گبی بویوك بیر اجتماع گورمه‌مشز؛ چونکه بو مجلس بو گونلره قادار طویلانان مجلسلرك هپسندن بویوك و انقلاب عالمنده هپسندن اهمیتلیدر. بو «أهمیت» زمان گچدگجه آگلاشیلاجاق. گورونه‌جکدر. بو وقتلره قادار، آوروپا ایشچی ورنجبرلرینك آنجاق منور قسمی سرمایه‌یه‌قارشی عصیان ایدوب «بونون دنیا ایشچیلری بیرلەشیگز!» ندا سیله اشترا کچیلك شعارینی اورته‌یه آتمشدیلر. شیمدی ایسه شرق رنجبر و ایشچیلری قاراگلیق و عصرلیق اویقوسندن صیچرایوب بوتون شرق کتله‌لرینی بیرلەشدیرمك وظیفه‌سنی دوشوندیلر و غرب ایشچی کتله‌لریله أل اله ویروب انسانلیغك دائمی دوشمانی اولان سلطنجیلره، استیلاجیلره قارشی چیقدیلر. ۲۰ نجی عصر ۱۹ نجی عصره بگزه‌مز. داها دوغروسی ۲۰ نجی عصر آسیالیلرك اویانوب انقلاب بولنه آیاق باصدیغی عصردر. اسکی سرمایه‌یه دارلیق حیاتنه ایلك دفعه عیان ایدوب ۱۹۰۵ نجی ییلده انقلابه زمین حاضرلایان روسیه‌لیارایدی: روسیه‌نك گندیسی‌ده یاریم آسیالی بیردولتدر که عصرارجه سرمایه‌دارلیغك و چارلیغك ضیقی آلتنده ازیلدی وزادگان قوللنده حیات گیچردی. جهان محاربه‌سندن اول روسیه أولکه‌سی انگلتره، بلچیقا و فرانسه‌نك بیر مستعمکه‌سی حکمنده‌ایدی؛ کومور معدنلری، نفت اوجاقلری وبوتون فابریقالری، ترامواپلری یابانجیلر أنله‌ایدی. روس جاری روس ژاندارملری و بسوایلری قوتنی اجنبیلردن آلیور وبالخاصه فرانسزلر طرفندن تقویه أیدیلیوردی. رومانوف سلاله‌سنك روسیه‌ده چارلیق أیتمه‌سی ایچون فرانسز باقاجیلری ۱۲ میلون فرانق آلتون ویردیلر، مقصدلری روس جباننی رومانوفلرك تاج و تختی آلتنده بولوندورمافدی.

۱۹۰۵ ده آسیاده روس انقلابی، فرانسز بویوك انقلابنك آوروپاده کی رولنی اوینادی؛ بونك صارصیجی تورکیاده، ایرانده نوبله بیر تأثیر حاصل أیتدی که نتیجه‌ده عبدالحمیدله ایران شاهی تحتدن ایندیریلدی. لکن خارجدن واقع اولان سوء قصدك صوگنده بالقان فاجعه‌سی تورك مشروطیتنه سد چکدی. ۱۹۰۷ یلنده انگلتره ایله روس جاری آراسنده کی ائتلافه گوره ایران آزادلیغنده اورته‌دن [illegible] خطایه مانجور سلاله‌سی یقلوب خطای جمهوریتی میدانه چیقدی. هندستانده کی انقلابحر کتلرینه گلنجه: [illegible] که انگلیز وحشتاریله باصدیریلیوردی. بو گونلرده‌ده، هند انقلابی یینه او انگلیز تانقلری و طیاره‌لریله ظالمانه بیر صورتده یاتیشدیریلمافده‌در. شرق جالیشان صنفلری بیلمه‌لیدر که آوروپا ایشچیلریله بیرلیکده ایش گورمه‌دیکجه ملی آزادلیق اولامایز. سوز آوروپا ایشچیلرینه گلدگده شیمدی اونلرده، کندیلرینك آزادلیغنه

شرق ايشجى و رنجبرلرندن نه‌ادار بويوك بير قوت يتيشه بيله‌جكنى آكلاديلر. شرق ايشجيلرى بير طرفدن كندى بوردلرنده كى اشراف و زنكينلرك بويوندوروغى آلتنده بولونمه‌قارى كبى ثروتله طرفدن آوروپا سرمايه‌دارلرينك زهرينى طيرناقلريله بوغولماقده وعصرلردن بەرى يورك كرنده انتقام آتەشى صاقلاياراق گلمكده‌درلر.

تورك، افغانستان، ايران و خطايده بويوك فابريقالر اولماديغى ايچون اورالرده ايشجيلرى پير بايراق آلتنده طوپلاماق يوز بيكلرله قوت چيقاروب صنفى دوشمانلرى اولان بورژوو آزى فرقه‌سنه قارشى قويماق ممكن اولامازدى. لكن روس ايشجيلرندن انقلاب روحى آلان بيچاره و محقر شرق رنجبرلرى و ايشجيلرى دوشمانلرينى طانيمه بيلديلر و صنفى مبارزه‌يه حاضرلانماية باشلادىلر. شونى‌ده علاوه أيتمك لازمدركه شرقك بوگونكى اقتصادى وضعيتى بوندن يگرمى‌يل أولكى وضعيتنه بكزەمەز. ١٩١٤ – ١٩١٨ يللرنده انگلتره حرب مهاتندن چوق صيقنتى چكديگى ايچون هندستانده فابريقالر قوردى، بو صورتله پير طرفدن يگى صنف مؤسسه‌لرى وجوده گلديگى گيبى ديگر جهتدن شرقده صنفى مبارزه‌يه امكان حاصل اولدى: گيت گيده زنگينلر بويودبزنسكا ايشجيلر ايسه اولكى حاللرندن چوق قات پير حياته دوشديلر.

ايراندن مثال گتيره بيلريز؛ ايرانده ملكه‌اولديغى توبله پير تيزلبكله وجوده گلدى كه ايران طوبراقلرى زنگينلرنه و بويوك ملك صاحبلرينه گچه گچه رنجبرلر و ايشجيلر پرسز قالديلر. هرنه قادار شرقده فابريقالر بوقساده، بوقاريده سويله‌ديگمز سببلره باقيلديقده اجتماعى انقلابك وجوده گله‌جكى محققدر. فقير واورته صنفلر قازانجلرينك مهم برمقداريغى ويركنى نامينه دولته ويريرلر. دويماز عسكرلرى و ملكه‌دارى دوبورماق ايچون آليناندبو آغير ويركيلره ايرانده ياشايان بوبيچاره صنفلرى آكلاتدى كه كنديلرينك سعادتلرى آنجاق اجتماعى انقلابده‌در. اورته حاللدن بوقصوللوغه دوشمش آداملر ايرانده ٣ ١/٢ اوچ بوچوق ميليونه واريور.

ايشته بو صنفدن بيكلرجه فدائيلر گرك ستارخان اوردوسنه، گرك أنور پاشا اوردوسنه گيروب آزادليغنه چالشديلر. شيمدى مصطفى كمال پاشا اوردوسنده‌ده اجتماعى انقلاب طرفدارى بيكلرجه ايشجى و رنجبر بولونماقده‌در. آوروپده اقتصادى بحرانلرك ظهورى، انگلتره و فرانسه ايله شرق آراسنده تقلبات و مبادله ايشلرينك بوس‌بوتون كسيلمه‌سى، بيروقدن بەرى توركيا وايران اسكله‌لرنده كى انگليز و فرانسه تجارتخانه‌لرينك فعاليتدن قالماسى، بيرده مباقاله ايله گچينەن بوز بيكلرجه تورك، ايران، آذربايجان، گورجستان وارمنستانك كوچوك و اورته حاللى تاجرلر اجتماعى بويوك انقلابى ياشقا حياته و بكى بير دوره گيردبرميشدر. بوقاريده آدلرينى سويله‌ديكمز ملتلرك انقراضنى گسورمەمك ايچون گسور اولمالىدر. اصل فلاكت شونده‌در كه اگر حال بوبله دوام ايده‌رسه او ملتلر اخلاص ايدوب آج جيبلاق قالاجاقلاردر، بوندن قورتولماق ايچون بير چاره وارايسه اوده اجتماعى انقلابك صوگنده، ايشلرك ايشجى ورنجبر أليه گچه‌سيدر.

ايران، هندستان، مصر، توركيا، خطاى و قوره‌ده باشلايان آزادليق حركتلرى ملى روحده اويانديغى ايچون گنيش بسير ميدان آلامادى. بسونك ايچون او ملتلر يابانجى بويوندوروغسندن ثوز گوجلريله قورتولماق ايسته‌ديلر. ايران انقلابنه قاقاس انقلابجيلرينك أك چالشقانلرندن ارمنى و گورجى انقلاب قونلرى، «يغريم»ك اداره‌سى آلتنده اشتراك أيتمش ايسه‌لرده ايران انقلابى يەنه ملتجيلكله دوام أيتدى.

تجاوزى اتفاق باغلايان بير طاقم سلطنتجى دولتلر بير مملكتك ايشجى كتله‌سى أوزه‌رينه يورود كده، هر هانكى بير ملت اولورسا اولسون، ثوز گوجيله اونارە قارشى دوراماز، دورسه بيله موفقيت قازاناماز، ايشته، توركيانك قاننى أمككده اولان انگليز، فرانسز، آمەريقا و بلجيقا سرمايه‌سى؛ ايران، انگليز و بلجيقا طرفندن صغير كبى صاغيلميور. اوزاق شرقده خطايلرك حركتلرى آوروپا سرمايه‌دارلرينى قورقوتمايه باشلارسه آوروپا سلطنتجيلرى درحال بيرله‌شيرلر. بوندن بير قاچ ييل‌اول‌ده خطايده اويانان انقلاب حركتنده ژاپون،انگليز آمەريقا، فرانسز و بلجيقا عسكرلرى آلمان جنرالرندن «وەلدىرزى»نك قوماندەسى آلتنده گونده‌ريلديكى گيبى بوندن بويله بوتورلو عسكرلر انگليز و ياخود فرانسز جنرالرى قوماندەسنده گوندوريله بيليورلر. بو گونلرده تورکيا‌ده انگليز، فرانسز و يونان عسكرلرى تورکلره قارشى بورومكده‌درلر. روسيه‌نك شه‌الندە (آرقانزول)ده انگليز و آمەريقا عسكرلرينك روس ايشجيلريله محاربه ايتديكى گونلرده جنوبده فرانسز و يونان؛ اوزاق‌شرقده

ŞARK ŞÛRASI VE ŞARK İLİ MECMUASI - Yavuz Aslan

ايسه ژاپون و آمريقا عسكرلرى روس ايشجى‌ورنجبرلريله بوغوشماقده ايديلر. شيمدى بونلرك عسكرلرى روسيه‌دن چكيلديلر. لكن سرمايه پرستلر أل ألنه ويروب سرمايه‌دارلرينه قارشى آزادليغه چاليشان روس شوراجمهوريتيله بك شدتلى صاوشماقده‌درلر. بوندن آكلاشيلير كه متفق سرمايه پرست سلطنتجيلره قارشى جيقان، هانكسى ملت اولورسا اولسون، يالكز ثوز قوتيله ايش گورمه‌ز، آزاد اولاماز. اوكا گوره ديميه بيلريز كه يالكز ثوز گوچيله قورتولوش بولنده ميدانه جيقان ملت كندى كندينى تلف أيتمش اولور.

شرق قورولتايينك بويوك بيرفائده‌سى شودركه: شرق ملتلرينك آراسنده كى ديوارلر يوزولسه‌دى، اختلافلر قالديريلدى، بيربيريله باغلانديلر؛ بيرده غرب ايشجى و رنجبرلريله ياقيندن طانيشديلر.

شرق ملتلرى بير شرط ايله بيرلشه بيليرلر؛ اوده: حكومتى ثوز أللرينه آلماق. عكس حالده بيرى بيريله دوشمان اولاراق آلتين پرستلره دائمى قول اولورلر و قوللوقده قالبرلر.

ايرانه، ألجزيريه، فلسطينه، مصره انگليزلر هند عسكرلرينى مطلقا هند زنگينلرينك و هند ملكدارلرينك ياردمبله گوندره بيليرلر. هند بورژوو آزيسنك‌ده منفعتى بونى اقتضا ايدر ألجزيره‌ده، ايرانك شمال و جنوبنده انگليزلرك (٧٩٥٠٠) نفر عسكرى واردر بونك آنجاق ١٣٥٠٠ نفرى انگليز و قالانلرى هند عسكريدر. ضابطلرك ٣٠ نفرى انگليزدر، ٢٨٩ نفرى هند مسلمانلرندندر.

شوراسى عجيبدر كه ضابطلق أيده‌نلرك أك بويوك برقسمى هند راجه‌لرى، هندزنگينلرى وهندملك‌صاحبلرينك گوزتورلريدر.

يوقاريده آدلرى يازيلان مملكتلرده انگليزلرك ضابطلرى هند زنگينلريدر. بوندن باشقا، ايسته‌ر افغانستانده و ايرانده؛ ايسته‌رسه بخارادە زنگينلر انگليز طرفداريدرلر. بونك ايچوندر كه انگليزلر جهان خلقنى ايكى صنفه بولمشدر: بيرى افنديلك أيده‌ن باى (زنگين)، اوبيريده قوللوقده ياشامايه محكوم ايشجى و رنجبرلردر. بونك ايچون، شرق قورولتايى بير يول بولدى: شرقده ملى مختاريت طرفدارى اولان ملتلر أجنبى آلتين پرستلرينه قارشى قيام أيتديكلرنده عينى زمانده مملكتلرنده كى آلتون پرستلره‌ده قارشى چيقوب صنفى بير محاربه آچماليدرلر.

باكو شهرنده طوپلانمش اولان شرق و گيلارى يولداش (لەنين)ك تعليماتيله ايش گورمه‌يه و بو تعليمات ايله ايشجيلر حكومتى وجوده گتيرمه‌يه سوز ويرديلر. اسكى حيات و أسارت زنجيرلرى شرقده كى مملكتلرك هپسنده، ايسته‌ر توركيا و ايرانده، ايسته‌رسه بخارا و هندستانده ميليونلرجه ايشجيى بوغماده‌در. حالبو كه بو بوغولان ايشجيلر اورالرك حياتنه لازم اولان شيلرى يتيشديرمكده‌درلر. اونلرى شورا أطرافنده طوپلاماق ايزه وظيفه‌در.

تشويقات و تشكيلات واسطه‌سيله شرق مملكتلرنده انقلاب زمينى حاضرلاماق و بو يولده روسيه‌ده كى ايشلردن شرق ملتلرينه معلومات ويرمك ايزيم بورجمزدر. آنجاق بورژوو آزى ايله مبارزه أيده‌رك آلتين پرستلرى يه‌ندكدن صوكرا، اسلام رنجبر و ايشجيلرينى بايراغمز آلتنه طوپلايه بيلريز. مستملكه‌لرده انقلابك باشلادينى گونلرده مطلقا قومونيزم انقلابى اولاماز. اونك ايچون اورالرده اشتراكجيلر فرقه‌سى رهبرلك ايتمه‌لى و ايش باشنه كندينى گچمه‌ليدر. بويله‌لكله، تدريجى بوروشلرله انقلاب زمينلرينه انقلابى ثوگره‌ده بيلريز.

بولداش ثوروپيا» (*) يازديغى (تەز)ده، بك دوغرو اولارق، ديبور كه: بومهم و بويوك مسئله‌لرى آنجاق اشتراكجيلك أساسنه كوره حل أيتمك عينى خطادر. مستملكه‌لرده- انقلاب گونلرنده اجتماعى انقلابك يولنى اولا بر بولومى گيبى ايشلرله آچماليدر.

بولداش «روپا»نك عرض أيتديگم (تەزى)ى، ذاتاً، ٣نجى بين‌الملل ٢نجى قونغره‌ده قبول اولونمشدر.

سرمايه پرست سلطنتجيلرك تحكمنده مستملكه‌لرى قورتارماق ايچون سلطنتجيلرى يبغماق لازم گلير. چونكه آوروپا جهانكيرلرى كنديلرينه لازم اولان قوتى مستملكه‌لرندن آليپورلر. مستملكه‌لرك خام اشياسى اولماديغى زمان آوروپا سرمايه جيلرى درحال اخلاص ايده‌رلر.

ايشته بوندن دولايى شرق ايشجى و رنجبرلرى ثوز آزادلقلرى ايچون آوروپا رنجبر و ايشجيلرينه بويوك قوت ويره‌بيلرلر. مستملكه‌لرده بوگونكره قادار قوللوقده ياشايان ملتلرى حريته آبريشديروب شرفلى بير انسان گتله‌سى حالنه گتيرديكمز آندن اعتباراً آوروپا و آمه‌ريقاده جهانگير سلطنتجيلرك محو اولاجق. تحكم

(*) هند انقلابجيلرندن محترم بير ذاتدر.

ŞARK İLİ MECMUASININ TIPKIBASIMI

بنالری آلت أوست اولاجاقدر .

بسوگونکی شرق قورولتایی یریوزنده، مسلمکه‌لرك آوروپا دولتلرینه اولان مرکزی رابطه‌لرینی یوزماقله و آنجاق بوتاریخی وظیفه‌سی ایفا أیتمکله‌در که بر یوزینی سرمایه برسنلرك ظلمندن تمیزلایه بیلیر .

م. پاواوویچ

- باکو ، ۲۱ ایلول ۱۹۲۰ -

شرق ملتلرینه
قورولتایك بیانامه‌سی

۱۹۲۰ یلی أیولنك بیرنده، آذربایجانك پایتختی باکو شهرنده شرق ملتلری وکیللرینك قورولتایی طوپلاندی قورولتایه شو مملکتلر دن:

تورکیادن ـ ایراندن ـ مصردن ـ هندستاندن ـ افغانستاندن ـ بولوجستاندن ـ کاشغردن ـ چیندن ـ ژاپسونیادن ـ عربستاندن ـ سیریادن ـ فلسطیندن ـ بخارادن ـ خیوه‌دن ـ داغستاندن ـ شمالی قافقاسدن ـ آذربایجاندن ـ ارمنستاندن ـ گورجیستاندن ـ تورکستاندن ـ فرغانه‌دن ـ باشقیر جمهوریتیندن ـ تاتار جمهوریتیندن ـ اوزاق شرق جمهوریتیندن ـ قالماق مستقل آیملرندن ۱۸۹۱ وکیل کلدی.

شرق ملتلری قورولتایی قومونیست بین‌الملل طرفندن چاغریلدی هر کوپلی، هر ایشچی و هر رنجبر قومونیست بین‌الملل‌نك نه‌اولدیغنی بیلمه‌لیدر. قومونیست بین‌الملل سرمایه‌دارلر حاکمیتی محو ایدوب خلقك برابرلکنه چالیشان بوتون دنیا قومونیست کوپلو ایشچیلرینك اتفاقی (برلیکی) در.

موسقوا ده ۱۹۲۰ نجی ایلنك آغستوسنده بوتون دنیا قومونیست اوچنجی بین‌الملل ایکنجی قورولتایندە شو مملکتلرك وکیللری بولونیوردی:

تورکیا، آمریقا، نوروج، ایران، ارمنستان، انگلتره جنوبی اسلاویا، فنلاندیا، هندستان، خیوه، فرانسه، مجارستان، نمستونیا، چین، بخارا، آلمانیا، اسوپچره، لاتویا، ژاپونیا، افغانستان، آوسترالیا، بلچیقا، لیتوا، قورینا، آرغنتینا، ایتالیا، هوللاندا، رومانیا، هندستان، روسیه، اسپانیا، دانیا، بولغاریا، گورجستان، اوقرانیا، لهستان، ایسوچ، آذربایجان

بو قومونیست بین‌الملل بالگز زنگینلرك حاکمیتی دگل بر خلقك باشقا خلق اوزرینه حکمرانلغنی‌ده محو ایتمك ایسته‌یور. بوگا کوره آوروپا و آمریقا ایشچیلری شرق خلقلرینك کوپلو و ایشچی صنفلریله برلشمه‌لیدرلر.

شرق ملتلری وکیللرینك قورولتایی مظلوم و محکوم ملرك خلاصی ایچین بوتون شرق ملتلرینی بو یولده چاغریپور

شرق ملتلری

یونسدن آلتی بیل اول اوروپاده ۳۰ میلیون انسانك حیاتی هایه ویرمن، یوزلرجه شهرلر و بیکلرجه کویلری خرابه‌زاره چویرمن، آوروپانك بوتون معاکتلرینی داغدار و قلبلرینی آجلیق و بوقسوللق عذابنه دوچار ایدمن بویوك و مدهش جهان محاربه‌سی باشلادی بویوك محاربه آوروپاده اولماقله برابر آمریقا و آسیایه‌ده بولاشیوردی بو محاربه، آوروپا ملتلری طرفندن آته نله‌نمشدی؛ شرق ملتلری ایسه پك آز اشتراك ایدیورلردی. بونلرده بالگز حاکماری طرفندن آلدانیلاراق آلمانیا سرمایه‌دارلرینه یاردیمه گیدمن تورك کویلولری ایدیگنه انگلیز و فرانسز زنگینلری طرفندن کوله‌گبی صاتین آلینوب بانگارلرك، تاجرلرینك منفعتی و قازانجنی مسدافعه ایتمك ایچون فرانسه‌نك اوزاق اووالرینه گوندریلن اوچ میلیون هندلی و زنجی اوزه‌رینه یورویش ایتدیلر.

هر نه قدر شرق ملتلری بو محاربه‌یه قاریشمایاراق کناره دوریپوردیلر و یاخود أهمیتز بر صورنده قاریشیوردیلر ایسه‌ده بو محاربه آوروپا ملتلری و غرب ملتلری‌نڭ ایچون دگل، شرق مملکلری و ملتلری ایچیندی و بو نده کی مقصد دنیانك و خصوصله شرقك. آسیانك پایلاشیلماسیدی. بو محاربه آسیا مملکتلرینك و شرق ملتلرینك کیمك ملکی و کیمك قولی اولاجغنی حل ایتمك ایچون دوام ایدیور. بو محاربه انگلیز سرمایه‌دارلریمی، یوقسا آلمان زنگینلریمی، تورك، فارس، مصر، هند ایشچی و کویلولرینك ده‌رینی صویاجاقدی؛ بو مسئله‌یی نتیجه‌لندیرمك ایچین اوزانوب کیدیوردی.

دورت یللق فجیع محاربه فرانسه‌نك و انگلتره‌نك غلبه‌سیله بیتدی. آلمانیا زنگینلری ازیلدیلر بونلرله برابر آلمانیا خلقی‌ده ازیلوب آجلمدن أولمکه معروض قالدی بوندن باشقاده فرانسه‌نك‌ده تجارت اولکه‌لرینی داغدیراق، اونی‌ده درمانسز بوراقدی. دیمك که نتیجه‌ده آوروپا و آسیانك برنجی حاکمی استیلاجی انگلتره اولدی. بالگز بو مملکت قوتنی محافظه‌یه موفق اولدی. چونکه بو مملکت، کندی قوه‌تیله دگل، باشقالرینك قوتیله، مظلوم هندلیلر و زنجیلرك ترونی و قولنك قوتیله، همده اونلری بویوندروق آلتینده طوتان مملکتلرك منفعت، حرب ایدیوردی.

جهانك بارسنه حاكمی اولان غالب انگلتره یاغمنی كوروكه‌مك جانیله برابر، آسیا أهلرینه ال آتاراق شرق ملتلرینی صیقمایه و بوغمایه باشلادی. هیچ برضدین اوتانمایان و هیچ بر كیمسه‌دن قورقماز بر آووچ بانكه‌ر و محكر زنگینلر انگلیز حكومتنك باشینده‌دوران شرقك ایشجی وسخاوتلی كوبلولرینی زنجیری ایله صیقمایه دوام أیدیور.

أی شرق ملتلری!

سیز انگلیزلرك هندستانده نه‌لر أیدیكینی بیلمیورمسكز؟ سیز بیلیورسكز، انگلیزلر میلیونلرله هند ایشجی و كوبلولرینی صغیر صوروسی گیبی بویوندروقلر آلته آلدیلر. هند رنجبرینك انگلیزلره ویردیكی بویوك مقداردهٔ محصولدن كندینه قالان شی بر ایكی آیلق گچمنی بله اداره أیتمیور. هند ایشجیلك فابریقالرده انگلیز سرمایه‌دارلرینه فدا أیتدیكی عمرینه مقابل آلدیغی پارا ایله گونده‌لك احتیاجنی بیله گوره‌میور. هر بیل میلیونلرله هندلی آچدن ثولیور، انگلیز زنگینلرك سعادتی بولته باناقلیقلرده، جونغل میشه‌لرنده

آغیروأزجی ایشلرله گوندن گونه تلف اولیور. بوزوالیلر زنگین ومحصوللووطنلرنده بر پارچا أكمك قازانا ادقلری ایچون، انگیزلره عسكرلك ایتمه‌یه مجبور اولیورلر. وطنلرینی براقوب بوتون عمرلرینی عسكرلیكه هبا ایدیورلر، بوتون دنیانك ملتلریله دوگوشیورلر، و بالكز انگلیز حكمرانلیغنی تصدیق ایتدیرمك اوزره‌سیله چاپالا بوب دوریورلر. ثولمه‌لری ده، یاشامالری ده، انگلیز سرمایه‌دارلرینك ثروتی جوغالتماغه، اونلرك زینتلرینی و بختیارلقلرینی قازانماقدن باشقا بر ایشه یارامیور. بوگا مقابل، كندیلری ایسه، بایاغی بر انسان حقوقنه مالك اولامیورلر؛ بویونلرینه كوله‌لیك وخدمتجیلك بویوندروغنی طاقمش اولان انگلیز بورژووازینك آلچاق اولادلری، غدار ضابطلری اونلری انسان حسابنه بیله آلمیور. بیرهندلی بیرانگلیزله برماساده اوطورمایه جسارت أیده‌مه‌ز؛ اونگله بر ته‌وده اوطورامازا؛ بر واغونده گیده‌مه‌ز بیر مكتبده اوقویامازا، هر بر گیچ هندلی انگلیز سرمایه‌دارینك گوزنده، قول كوله، ایشه‌یه‌ن بیر حیوان، انسان دیوغونه مالك اولمایان و هیچ برشی اینه‌مه‌یه حقلی بولونمایان بر مخلوق حكمنده‌در.

هند ایشجیلرینك و كوبلولرینك ادعالرینه، عصیانلرینه ایش تعطیللرینه قارشی انگلیزلر گوللهٔ یاغمیریله جواب ویریرلر. بو صورتله ثولدورولمش. یوزلرجه هندلی جسدی هند خلقینك بوره گلرینی پارالار. ظلم وغدارلق، انصافسزلیق وكستاخلق بونكله قالماز؛ انگلیز ضابطلری صاغ قالان هندلیلری یرده سورونمه‌یه وافندیلرینك چیزمه‌لرینی یالامایه زورلایورلر.

شرق ملتلری! سیز بیلیرسكز؛ انگیزلر توركیه‌یه نه‌لر أیتدی انگلیزلر توركیایه ثولیه بیر صلح تقدیم أیتدیلر كه تورك أیلی اولان آنادولونك دوردنده اوچ پارچاسنی انگلیزلر، فرانسه، ایتالیا ویونانستانه ویریور. قالان بر پارچاسندن ایسه تورك خلقی ثولیه بیر وبرگی ویرمه‌یه مجبور اولوبور كه قیامته قادار انگلیزلرك بورجلوسی، انگلیز سرمایه‌سنك اسیری اولوب قالیور.

توركلر، كندیلرینی ثولدورمن بو صلح شرطلرینی قبول أیتمه‌دیلر. بونك اوزرینه انگلیزلر، تورك عالمی ایچون مقدس اولان استانبوله گیروب تورك پارلمانتی داغیتدیلر، خلقك ثوك آیاق اولان باشجیلرینی حبس أیدوب اهمیتلارینی قورشونه دیزدیلر؛ قالانلرینی مالتا آراسنده كی اسكی قلعه‌لك قارانلق وئملی اودالرینه قاپادیلر. شیمدی استانبولده پادشاهلق ایدن انگلیزلردر. بونلر تورك ملتنك اندیشه نه وارسه آلدیلر؛ باتقالرینی، یارالرینی، اعمالانخانه‌لرینی، فابریقالرینی، ده‌میریولرینی، واپورلرینی اللرندن آلدیلر؛ آنادولوده كی بوالری طوندیلر وبو حركتلریله، فابریقالری اولمایان تورك كاری آوروپادن مال آلماقدن محروم أیتدیلر. شیمدی آنادولوده نه أل قادر بر بهز، نه بر پارچا ده‌میر قالمشدر. تورك كوبلوسی گوملكسز گزمه‌یه وتارلاسنی تخته صاپانله سورمه‌یه محكوم‌در.

انگلیزلر یونان اوردوسیله ایزمیر ولایتنی، فرانسز اوردوسیله آدانا ولایتی، مستملكه اوردوسیله بروسه و ایزمیری اشغال ایتدیلر. توركلری هر طرفدن چه‌ویره‌رك تورك مملكتلرینك ایچه‌ریسنه گیرمكده‌درلر. اونلر یللرله بیتمز توكه‌نمز محاربه‌لراه داغلمش تورك ملتنك توكنمه‌سنه جهد ایدیورلر.

انگلیزلر توركیاده طوندقلری برلرده تورك ملتنی مسخره ایدیورلر. استانبولده بوتون مكتبلری ودارالفنونی قیشلا یاپاراق توركلری تحصیلدن محروم براقدیلر؛ تورك غازه‌ته اداره‌لرینی قاپادیلر. ایشجی تشكیلاتلرینی داغتدیلر. تورك فرقه‌جیلرینی حبسخانه‌یه دولدوردیلر. بوندن باشقا، تورك اهالیسنی انگلیز بولیسنك كیفجه اختیارینه ویردیلر كه بونار گوندوزین استانبول سوقاقلرنده گزمن فصلی آدملری ده گنكله دوگمكه قادار جرأت ایدیورلر. انگلیزلرك

ŞARK ŞÛRASI VE ŞARK İLİ MECMUASI · Yavuz Aslan

سوزینه گوره، بر آدام که فس گه‌بیور مادام که‌تور کدر، او آلحاق مخلوقلردن بیربدر، قولدر، حیواندرواو گا کوبك معامله‌سی یاپماق لایقدر،

انگلیزلر طرفندن طوتولان‌براورده، انگلیزلرك‌تورکلره معامله‌سی حیوان معامله‌سی‌در. اونلری زورله ایشه گوتوریورلر، اونلری جزالاندیریورلر، دوگوبورلر، سوگوبورلر، خلاصه آلچافقلقله، گوجله کندیلریته اطاعت ایتدیروب اونلرك سعیله گچینمکه باشلادیلر.

شرق ملتلری! یو انگلیزلر ایرانده نه‌لر ایتدیلر؟ ظالم شاهك وملك صاحبلرینك علیهنه قالقان کویلو عصاتی باصدیراراق بیگلرجه کویلویی قورشونه دیزدیلر، آصدیلر. خلقك دوشوردیگی شاهی ملکدار حکومتی یگیدن‌احیا وتصدیق ایتدیردیلر: کویلولارك آلدیغی توپراقلری ملکدارلره گیری‌ویروب کویلولری یگیدن‌ملکدارلرك بویوندوروغی آلتنه صوقدیلر.

سوگرا، شاه حکومتنی ساخته بر متار گه ایله خائنجه‌سنه الرینه آلوب بوتون ایرانه‌وایران اهالیسنه صاحب‌اولدیلر. مملکتك بوتون ثروتنی الدهایتدیلر، شهرلره هندلیلردن عسکر قویدیلر. ایرانی غالب بر دولت حکمرانلیغیله اداره ایتمه‌یه، سوزده مستقل اولان ایران خلقی ایله اسیرلر کتله‌سی گیبی معامله‌یه باشلادیلار.

شرق ملتلری! عربستانده وآلجزیره‌ده نه‌لر یاپدیلر. بو مستقل اسلام‌مملکتی، کیمه‌یه‌صورمادن کیفارنجه‌مستملکه اعلان ایده‌رك‌برلی عرب ملکدارلرینی برلرندن قوغدیلر. دجله وفرانك محصولاتو وادیلرینی وحیات ایچین آك لازم گوزمل اوتلاقلری موصول وبصره غاز (نفت)قانیاقلرینی آله کیچیردیلر. عربلری حیات منبعلرندن محروم ایده‌رك آجلیق ضرورتیله کندیلرینك کوله‌لری وایشچیلری اولمایه مجبور ایتدیلر.

أنگلیزلر فلسطینده‌ده عینی رولی یاپدیلر. انگلیز زنگیلرینك منفعتی ایچون عربلری، برلرینی آوروپالی مهاجرلرمویرمك‌ایچون، طوپراقلریندن چیقاردیلر. سوگرا عربلرك تعوتینی تسکیش ایچون، اونلری، آوروپالی مهاجرلر علیهنه قالدیرمایه باشلادیلر. بونك‌ایچون‌ده آرالرنده کین دوشمانلیق توره‌تمه‌یه قالقیشدیلر. بویله‌لیکله، هرایکی طرفی ضعیف دوشموره‌رك أوزه‌رلرینه حساکم اولماق ایستیرلردی. انگلیزلرك‌مصرده یاپدیقلری‌ده‌عینی‌در. بوراده برلی اهالسی یللردن بری انگلیز زنگیلرینك آغیر بویوندوروغی آلتنده ایکلیور. بوبویوندورق. آهالی‌یی ثوبله اینجدیور که خلقك قان تریله اهسرامار یابدیران مصرفرعونلرینك بویوندوروغندن‌مؤثردر.

انگلیزلر خطای مملکتنی‌ده، جنایت اورتمالری زاپونیا ایله یاپلاشوب کندیلرینه مستملکه أیدیلر منفعت وقازانجلری اوغرونده ملیونلرجه خلقی أزمه‌یه وتسریك (أفیون) ایله زهیرلمه‌یه باشلادیلار. زاپون عسکرلریله آل‌آله ویرمشلر. أك کوچوك انقلاب‌حرکتلرینی‌ایشیدیلمه‌مش دهشتلرله باتیریورلر. خلقك قوغدیغی ظالملری تکرار حکمدارلغه یوکسه‌تمك مظلوم خلقی آزادلیق دنیاسنه چیقماقدن محروم أیدیورلر. اونلردن ایسته‌دیکلری گیبی منفعتله‌نمك ایچون تحکملر ویوخصوللوقلر ایچینده أزمك رولنی دوام أیتدیریورلر.

قورایی زاپون سرمایه‌دارلرینك أللرینه تسلیم ایتدیلر. بوزنگنلر شمدی قوراخلقنی زاپون وانگلیز سرمایه‌دارلرینه تابع اولمایه مجبور أیدیورلر.

اینگلیزلر افغانستانده نه‌یاپیورلر؟ حکومتی صانیر آلمشلر، اهالی‌یی تضییق آلتنده، جهالت ایچینده‌أزمکده واویوتمافده‌درلر بوندن باشقه بومملکتی چوله دونده‌رمك وبوجول واسطه‌سیله اسیرومضطرب هندوستانی دنیادن آیرمق وآزادلیق بوللرینی بوس‌بوتون قاپاماق ایستیورلر.

گورجستانده وأرمنستانده، انگلیزلر؛ آلتینلرینك قوتیله کویلو وایشجی صنفلرینی داشناق ومشاویك حکومتنك تحکمی آلتنده باشاتیورلر. بوحکومتلر کندی آهالیلرینی ایتجدوب زورایله، سرمایه‌دارلرك أسیرلیکندن قورتولمش آذربایجان وروسیه قارشیسنه گونده‌ریورلر. حتی‌تورکستانه بخاریه، خیوه‌یه، آذربایجانه، داغستانه وشمالی قافقاسیایه‌ده استیلاجی أنگلیزلرحلول ونفوزایدیبور؛ اونك‌قورنازآجتهلری محکوم ملتلرك قان‌تریله وقتیله تویلانمش آلتینلرله هربرده جناوار مستبدلری، خائنلری وزنگینلری مدافعه ایدیور وهربرده اویانماغه باشلایان انقلاب‌حرکتلریه جاریشیورلر ملتلرك‌جاهللکدن، یوقسولقدن، شرفسیز وجیوانی یاشایشدن قورتولماماسی‌واونلری‌قورتولمیاجاق برحال أوزره صاقلاماق! ایشته انگلیزلرك أصل مقصدلری بودر، چونکه شرق ملتلرینك بوحالده قالماسی انگلیز ثروت وسلطنتنك قایناپوب آقدیغی بیرقایناقدر

شرق ملتلری!

بوتون دنيانك آڭا محصوللو، آلڭزينلى وآڭ چوق نروتلى برلرى سزيڭ آليكزده‌در. بويرلربر وقت بتون انسانلقك حيات بشيكى ايدى؛ بوتون جهانك خلقنى بسله‌يه بيلردى يانه‌دن شمدى‌نوزسا كلرينى دويورماقدن وگه‌بديرمكدن عاجز قالييور؛ هريل اون‌ميليونلرله تورك، فارس، هندو كوبلو وايشجيلرى بو محصوللو، زنگين بوردلرنده بير پارچا أكمك بولاميوبده باشقا مملكتلره، اوزاق وغرب ديارلره كوچيور. بونلرى بوردلرندن چيقوب گيتمه‌يه زورلايان سبب نه‌در؛ بونلربووالرندن داغلاوب گيديورلر. وبويله يابمايه مجبوردرلر؛ چونكه بتوردلرينك توپراغى باڭلرى، وڭابرچلرى، صنعت وتجارتلرى انگليزلرك أنده‌در. بوردلرنده هيچ‌بيرشيارى بوق هيچ‌شيئى اداره‌أيده‌مزلر؛ چونكه اونلره انگليز سرمايه‌دارلرى آمبرو حاكمدر.

شيمديه ومحاربه‌يه قادار حال بويله‌ايدى. استيلاجى انگلتره آلمان، فرانسز وروس استيلاجيلرينله مبارزه‌يه مجبور بولوندوغندن پنجه‌سنى شرق مملكتلرينه سريمجه آتماقدن چكينيوردى؛ چونكه بويله‌يجه‌يدن. بونلرك اوراغندن وقوزندن قورقيوردى؛ شيمدى ايسه دوشمانلرينى أزدى ضعيف دوشوردى، وبو مانعه‌لر اهميتدن دوشديگى ايچون كندينى آوروپاو آسيانك حكمرانيدر. وبوندن دولايى، حكومتنى چه‌ويرمن سرمايه‌پرستلر قورت كيبى اشتهالرينى آرتيراراق ،يروآسز و مانعه‌سز، ديشلرينى وطيرناقلرينى شرق ملتلرينك پوره كارنه باطيرييورلر.

چوق فازانماق وأبى يمك ايستيورلر.. بوندن باشقا آوروپانك انقلاب روحلو ايشجيلرى آرتق قبول اولمايه راضى اولميورلر. اونلره أيى‌يه‌يوب‌أيى گينمك ايسته‌يورلر، بادهواده‌ايتلمك ايسته‌ميورلر. حال بوكه بوخائن جناوارلر ثروتلرينى چوغالدوب ايى معيشتلرينى دوام‌ايتديرمك‌ايچون آوروپا ايشجيلرينى انقلاب حركته گوتوره‌جك شيلردن صاقلامقه، بونى يابه يلمك ايسچون‌ده اونلره هديه‌لر ويروب بويو گرينى آلداتماق‌وصاتين آلماق لازم گليور. بونك ايچوندە انگليز سرمايه‌دارينه يگى‌برلو، حبارزه‌دن عجز بگى قونلرلازمدر. ايشته بويرلرى شرق مملكتلرنده وبو قونلرى شرق ملتلرنده بوليورلر.

انگليز سرمايه‌دارلرى تورگيه، ايران، آلجزيره‌عربستان، مصر وافغانستان كوبلولرينى، رنجبرلرينى طوپراقلرندن چيقاروب برلرينى اوجوز برقيمتله آلماق دوشونجه‌سنده درلر. شيمدىيه قادار آلديقلرى برلرده‌ايسه چيفتلكلر، ملكلر وجوده گتيروب برسز قالان كوبلولرى بويراده أسير گيبى چاليشديرمق‌ايستيورلر. تورگيايه‌ده، آلجزيره‌ده، آچ‌وسفيل تورك، عرب وايران‌بوقسوللرينك اوجوز زحمتله فابريقالرە صنعتخانه‌لرى، دمير يوللرى يابديروب بر آلتى معدنلرينى ايشله‌تمه‌يى‌قورييورلر. فابريقالرينك بويوك استحصالريله برلى صنعتلرى بوق أيدوب شرق مملكتلرينك ميليونلرجه صنعتكارلرينى ال قادار أكمك فازانوب ياشامقدن محروم وآچ سفيل سوقاقلرده سورونمه‌يه محكوم ايده‌جكلردر؛ بويوك تجارت‌شركتلرى، واجنبى مؤسسه‌لرى تشكيل‌ايدوب كوچوك آليش وبريشجيلرى افلاسه دوشورمك وتماميله بوقسوللر صنفه آتماق ايسته‌يورلر.

ايشته‌انگليز زنگينلرينك مقصدى: بوتون شرق‌حصريى فقيرلاتمك، رنجبرك تصرفنى محوايتمك وبوصورتله‌بوتون صنعتكار، كوچوك تاجر، كوبلو، ايشجى صنفنى كندى قارشيسنده قارنده، معدن اوجاقلرنده چاليشديرمق آزيول ايله قزيل ايچنده هرساعت بواش بواش ثوله‌دورەرك كندى آلتلرينى چوغالتماق، بوتون شرقك اضطرابى سفالت وفلاكتى قارشيسنده شاهانه ياشاماق!

ايشته‌انگليز استيلاجيلرينك شرق أيلرينه حاضرلادبغو قورقونج، قارا گليك وقاتلى استقبال!

انگلتره‌نك ٤٠مليون خلقدن آنجاق برپارچاسى حاكم ومستفيد؛ قالان ٣٩ ميلونى ايسه تعين گورەن ايشجو كوبلو ورنجبردن عبارت. بوبرميليون وبويله برانگلتره، بوتون دنيانك باريسى صايلان ٨٠٠ميليون شرق اهاليسنى اسيرليكده ياشاتمق ايستيور. ٣٩ انگليز ايشجيسنى زورله ايشله‌دن برانگليز سرمايه‌دارى، عين‌زمانده ٢٠٠٠ تور كيا، الجزيره، ايران، هندستان، مصرايشجى ورنجبرينى‌ايشله‌تمك ديله‌يور. ديمك كه بوآچ، جيلاق ياشاماق ذوقنى وبختيارلق دويغوسنى دويمايان ودويمامايه محكوم ايكى يڭ انسان بوتون عمرينى، هيچ چاليشماق ايسته‌مه‌ين، حاضر بەيچى برانگليز زنگينه چاليشماقله گچيرەجك؛ وآنجاق بومقصد ايچون دنيايه گلمش اولپور!

شونى‌ده سويله‌مەلى‌يز كه انگليزلر بومقصده نائل‌اولا-ييلرلر. چونكه اونلرده اوتانماه قورقو ويا آچيما گيبى انسانليغك خاصه‌لرندن‌اولان بيردويغو يوقدر. اونلرده پالكز

قزانماق، يمك، يوتماق، قاصه دولدورماق خينجى واردر. سكز يوز ميليون انسانك آجلغى، سورونمه‌سى، قانى؛ تولومى اونلر ايچين دوشونولمه‌جك بيرشى دگلدر. اونلر ايچين، هرنه اولورسه اولسون، جيبارى دولسون؛ يوتون ظلملرى وتولوملرى ورغماً آنجاق بولازمدر. بونى آلده ايتمك ايچون انگليز زنگينلرى شرق ملتلرينى بوغازلرندن طوتوب قارانليق براستقباله آتماق ايسته‌رلر. بو استقباللده شرق ملتلرينك دماغلماسى، عصرلرجه حقوقسز حيثيتسز أسير قالماسى‌وار. أگر بو گونكى ظالم، متحكم‌وجاناوار انگلتره‌حكومتى قوتدن دوشوب يقيلمازده، عكسنه، شرق أبلرى‌اوزه‌رنده، كى‌حاكميت زنجيرلرينى صاغلاملاشديريرسه بر آووج انگليز بانكه‌لرى يوزلرجه ميليون شرق‌باشجى ورنجبرلرينى بربشان أبده‌جكلردر. شرق‌ملتلرينك استقبالى بوندن باشقا بيرشى دگلدر.

لكن! بوگا اذن ويرىله‌مه‌ز؛ بومقصده بول بوقدر؛

غدار واستيلاجى انگليز حكومتى اداره‌ايده‌ن سرمايه‌دارلرك مقصدى عكسنه، شرق‌ملتلرينك تشكيلاتلى ايشجى رنجبر و گوباولرى ياشاياجاق، پايدار اولاجقدر. بونلر قوممونيست بين‌الملللك واقلابجى‌ايشجيلر برليگينك قزيل بايراغى آلتنده طوپلاناراق شرقى وبوتون دنيايى، بوتون انسانليغى ظلمك‌پنجه‌سندن وگيرلى منفعتك گيرلى أللرندن قورتاراجاقدر.

شرق ملتلرى گ وگيللرينك برنجى قورولتايى‌انگلتره‌يى اداره ايدن سرمايه‌دارلره وقاطى آرزولرينه قارشى بوجه سله باغيريور: — بوگا اصلا بول بوقدر!

سز كوپكلر، سيز برآووج ظالم يعنى يوزميليونلرله چوق وبويوك شرق ايشجى ورنجبرلرينى أزوب كديگزه قول ايده‌ميه‌جكسگز! سيز آغزيگزه وجود گزدن وبوك اوقما آلمشگز؛ بولوقما سزى بوغاجقدر! شرقك‌ملتلرى برلى وبا بانجى سرمايه‌دار جاناوارلرك باصقيسى آلتنده يوزلرجه ييل‌جاهل قالديلر. فقط‌جهان محاربه‌سنك گورله‌يشى وجاهل روس خلقنك بوينده‌كى زنجيرلرى پارچالايان انقلابك پاطلايشى اونلرى دەرين وقاراگليق اوقودن اويانديردى؛ اونلر آييلوب قالقيورلر وأوستلرنده كى يوزلرجه ييلق باصقى توزلرى سيلكيور وسيلكينيورلر. اونلر اويانير كن‌انسانى برسس گندلرينى «جهاد»ه‌چاغريپيور. واونلر بونى ايشديپورلر؛ بوسس بزيم سسمزدر؛ بوسس ٣نجى بين‌الملللك قيزيل بايراغى آلتنده غرب ايشجى و انقلابجى قارداشلرينه برله‌شمش اولان شرق‌مملكتلرى وگيللرينك سسى، برنجى شرق قورولتايك طنطه‌لى و بوجه سسيدر!

ايشته‌بيز تورگيا، ايران، افغانستان، بولوجستان، هندستان، مصر، كاشغر، چين، هندچينى، ژاپونيا، قوريا، آذربايجان، گورجستان، ارمنستان، داغستان، شمالى قافقاسيا، عربستان، ألجيزره، سوريه، فلسطين، تورگستان، بخاره، خيوه، فرغانه، تاتارستان، باشقيرستان، قبرقزستان ودىگر برچوق مملكتلرك چاليشان صنفلرينك وگيللرى بربرىمزله وغربك انقلابجى‌ايشجيلريله‌برله‌شديك؛ خلقمزى جهاده چاغريپورز. وديپورز كه:

اى شرق ملتلرى! بر چوق دفعه بيز حكومتلرمزدن جهاده دعوت ايسلرى ايشتديك، بير چوق دفعه پغمبرك يشيل بيراغى آلتنده حرب ميدانلرينه قوشديگز. لكن، بوتون بو جهادلر يالان و فساد ايدى. چونكه سيزك ظالم و مرتكب گكملرگزك شخصى منفعتلرينه خدمت ايديپوردى. فقط، سز ايشجى و رنجبرلر، كوبولوللر هر دفعه بو حربلردن صوگرا قول و دبله‌نجى قاليپورديگز. سيز پاشقالرينك پاشاماسى ايچون ثروتلر و سعادتلر قازانپوردىگز؛ كنديگز ايسه هيچ بير وقت هيچ بير شيدن فائده بولميوردىگز. شيمدى بيز، قوممونيست بين‌الملللك قيزيل بايراغى آلتنده سيزى برنجى دفعه اولاراق حقيقى جهاده چاغريپورز. بيز سيزك ثوز منفعتگز ايچين، ثوز آزادلغگز ايچين و ثوز ديرلنگگز ايچين چاغريپورز. سيزى آوروپاده قالمش صوك قوتلى، استيلاجى بيرتيجى انگليزلردن قورتولمايه چاغريپورز. بيلميورميسگز، او انگليز شرق ملتلرينى آولامش، قوللره، دبله‌نجيلره دونده‌رمش و بوتون شرق و اسلام عالمنه قارا قانادلى گه‌رميشدر. شرق أبلينى داغيتماق و اونك تحتندن غدا آلاراق ياشاماق ايستيور.

اى شرق ملتلرى! كنديگزى قورتاريگز! آزادليق اوغورنده بوجاناوارله چاريشگز! هيگز تك بير انسان گيبى آياغه قالقوب انگليز حايدودلرينه نفرت و غضبله قوشيگز!

ŞARK İLİ MECMUASININ TIPKIBASIMI

دانيكز ! قالق، أى آجلقدن و مشقتدن بورولمش هند ايشجيسى !

قالق، اى ويركى و ژاندارما ألى آلتنده أزيلن آنادولو كويلوسى !

قالق أى ملكدارلر پنجه‌سنده بوغولمش ايران خلقى !

قالق، أى محصولسيز داغلره قوغولمش أرمنى ايشجيسى !

قالقك، أى فوسفال چوللرده يتيريلمش و انكليز- لرك آنى آلتنده بوتون دنيادن آيريلمش عربلر و افغانلىلر !

هيكز عمومى و تك دوشمانكز اولان انكليز استيلا- جيلرينه قارشى جاريشمايه قالقيكز ! جهادك آل بايراغى يوكسه‌كلرده دالغالانيور . . . . .

شرق ملتلرينك آزادليغى ايچون، بشريتك متحكملردن قورتولماسى ايچون، قوملرك ديللرينه، دينلرينه، رنكلرينه باقميياراق برابرليكى و يرليكى ايچون، بير اولماسى و بير فالمسى ايچون مقدس قاوغايه، جهاده قوشماليسكز ! جهاننده قالان مملكتلر نامنه، دنيانك ظالم و مظلوم ديه بولونمه‌سى قاعده‌سنك محو اولماسى نامنه، ملتلرك مستقل ياشاماسى نامنه جهاده دوغرو ! جهاده دوغرو ! بوتون انسانلرك ، سرمايه‌دار و استيلاجيلرك بويوندوروغندن قورتولماسى و بير خلقك ياشقا بير خلق اوزه‌رينه حكمرانليغنك و انسانلق آراسنده گيرلى استفاده‌لرك و قانلى منفعتلرك سيلينوب تميزلانمه‌سى ايچون جهاده! جهاده! آوروپانك استيلاجى و سرمايه‌پرست حايدودلرينى، توللكه باغماجيلرينى چيكنه‌مك و يوزلرجه بيلدر مظلوم شرق ملتلرينى صيقوپ بوغان جهانگير انگلتره‌يى يقوب دەويرمك ايچون جهاده قوشالم، جهاده بوروپه‌لم !

آزاد ياشاماق ، آزاد قالماق ، شرق ملتلرينى بختيار أيتمك و ميليونلرله انگليز ايشجى و كويلولرينى قووتارماق بولنده جهاد ايچون آياغه قالقمالى! اى شرق ملتلرى‌ه بو جهاده سيز گسله برابر غربك ظلم گورمش انقلابجى ايشجيلرى‌ده قوشوب گله‌جك ، سيزه يارديم أيده‌جك ، سز گله برابر توله‌جكلردر . بونى سيزه تأمين أيده‌ن : بيرنجى شرق قورولتايى‌در !

ياشاسين مظلوم شرق و غربك ايشجى و رنجبرلرينك بيرلەشمەسى !

ياشاسين بويوندوروق آلتنده أزيلن وگيرلى منفعتلره قربان ايديلەن ايشجيار بيرليگى !

ياشاسين أونك اركان حرب قرارگاهى اولان اوچنجى بين الملل !

ياشاسين شرق ملتلرينك و بوتون دنيا ايشجيلرينك جهانگير و باغماجى انگلتره‌يه قارشى جهادى سونمەز آتەشلرله ياشاسين و پارلاسين !

شرق ملتلرينك برنجى قورولتايى رئيسى : زينوويف

اداره اعضالرى

نور كيادن ـ مصطفى صبحى ، تحسين بك

ايراندن ـ حيدرخان ،

هندستاندن ـ آخاريا ، نذير صادقى ،

افغانستاندن ـ آغا زاده ، عظيم ،

خطايدن ـ وانغ اين ،

آنادولودن ـ حافظ محمد ،

آذربايجاندن ـ نريمان اوغلو ، بولجى اوغلو ، موسى اوغلو ،

بوخارادن ـ محمد اوغلو ،

خيوه‌دن ـ ملابگجان ، رحمان اوغلو ، عبدالله اوغلو ،

داغستاندن ـ فورقماز اوغلو ، سراج الدين قارداش اوغلو ،

أرمنستاندن ـ قاستانيان ،

گورجستاندن ـ ماخادزه ؟

تره‌ك ولايتندن ـ دوغوروف ،

شمالى قافقاسدن ـ على زاده ،

تور كستاندن ـ أرس اوغلو ، عبدالرشيد اوغلو ، قارعاوغلو ،

سمرقنددن ـ قارى تاجى ،

طاشكنددن ـ ناربوته بك اوغلو ،

فرغانه‌دن ـ محمود اوغلو ،

تور كمنستاندن ـ نيازقولى ،

قيرقيزدن ـ كوباى اوغلو ،

تاتار جمهوريتندن ـ يگى كەى اوغلو ،

قالماق جمهوريتندن ـ آمورسانا ،

كانبلر :

آسترواسكى ، عبدالحميد يونس اوغلو ، ملك اوغلو ، محمودخان احمدخان اوغلو .

شرق ملتلری قوروللتاینیك رئیسی یولداش زینوویه‌فك باشلانغیج نطقی

یولداشلر!

قوممونیست بین‌المللی بو شرق ملتلری قوروللتاینیك مقصد و وظیفه‌سنه عجبا نه نظرله باقیلیور؛ بنیم وظیفه‌م بونی سزه بیان ایتمکدر.

قوممونیست بین‌المللی ایکنجی قونغره حاضرلاندیغی و اعضالرینك بیوك قسمی موسقوواده طوپلاندقلری زمان بویله بیوك قوروللتایه لزوم گورولمه‌شدی. بو اعضالر بین‌المللی اجرا قومیته‌یله برلکده برطاقیم مملکتلر ناصل سزه مراجعت ایتدی و بو قوروللتایی باکوده وجوده گتیرمه‌گزی دیله‌دی. شیمدی همپز بویله بیوك مجلسده بولونمقله ممنون و شوقلیز!

بین‌المللی ایکنجی قونغره‌یه آوروپا و آمه‌ریقانك ۳۷ مملکتنه منسوب قوممونیست رنجبر و عمله وکیللری اشتراك ایتدیلر؛ موسقواده کی اجتماعده شرقك آیری آیری نمایندەلری‌ده وار ایدی. فقط بوگون بزه بوتون شرق زحمتکشلرینك وکالتی داها بویوك بیر کیتله بیر یره طوپلانمش بولونیورز و اعتقاد ایدییورز که، بو گونلرده موسقواده کی ایشلرینی بیترمش اولان قونغره قورتولوش مجادله‌سی تاریخنده، فعالیتنك ایکنجی قسمنه باشلامش اولیور.

بوگون، «بین‌الملل»، جهان تاریخنده برنجی دفعه اولاراق، شرقك یگرمیدن زیاده ملتلرینك وکیللرینی بو طاوان آلتنه طوپلایور و بز بوندن دولایی بویوك بیرافتخار ایدیورز. تاصیل دویمیانم که بو ملتلرك بیر قسمی، شیمدیه قادار، بیر بیرینه قارشی کین و دوشمانلقله باشایوردیلر، بیر قسمی‌ده بیر بیرینی پك آز طانییوردیلر و انسانلیغی یاقوب قاووران مسئله‌لری بیرلیکده گوزتوگنه آلوب بیرلیکده دانیشمایه و چاره‌لر دوشونمه‌یه مجال بولامییورلردی. بونك ایچوندر که بیز بوقوروللتایی آك بویوك تاریخی بیر حادثه قید ایدیورز.

بوگون، یالیکز آوروپا و آمه‌ریقاده کی ترقی عمله و رنجبرلرك گوزلری آچیلمش دگلدر؛ بیز توله بر زمانده باشایوروز که شرقك آداملری بیرمر بیرمر دگل عمله و رنجبرلری بوز بیکلرله، میلیونلرله اوبانییورلر، بوتون جهان خلقنك بویوك بیر قسمنی تشکیل ایدەن بونلر. آنجاق بو شرقلیلردر که سمی‌ایله سرمایه آراسنده‌کی دعوا و محاکمه‌یی قطعی صورتده حتامه ابردیره یه‌جکلردر.

Azərbaycan Milli Arxivi
Əlyazmalar Kitabxanası
682.

یولداشلر!

یالیوز سزکه بورولتایی، بیر فرقه تشکیلاتی اولان قوممونیست بین‌المللی دعوت ایتدی. بونکله برابر بوراده یالکز قوممونیستلر دگل، بلکه بوزلرجه (وکیل) لر واردر. که اونلرك قوممونیست فرقه‌لریله هیچ علاقه‌لری یوقدر، فرقه‌سیزدرلر. بوندن باشقا ایچمزده نسویله گتله‌لرده اولابیلر که باشقا فرقه‌لره منسوبدولر. ایلك باقیشده بو، اصولسز بیر ایش گورونه بیلیر. و دنیله بیلیر که ناصل اولیورده فرقه تشکیلاتی فرقه‌سیزلرلکده بیرمجکه بیر قوروللتایی طوپلابوب؛ خصوصیله بونده اکثریتنك فرقه‌سزلردن تشکل ایتمه‌سی احتمالی‌ده واردر.

بو قاعده‌سزلك، بو ضدیت آنجاق شکلده‌در. حقیقتده ایسه بو قوممونیست بین‌المللك آرزوسنه، دوشونجه‌سنه و فعالیته نمایله اویغوندر. شرق ملتلرینك و طوپلانمش وکیللرندن بیرمر بیرمر «ـ قوممونیست فرقه‌سنه و بین‌المله داخلمیسك، دگلمیسك؟» دیه صورماق ایچون دگلدر. سزدن صورمییورز که «ـ هانکی فرقه‌یه منسوبسکز؟» بز یالکز صورمیورز که، «ـ سن زحمتکشمیسك؟ ایشلیه‌نلر صنفندەمیسك؟ سن داخلی حربك بتمه‌سنی ایسته‌یورمیسك؟ ظالملرك پنجه‌سنی قیرماق دیله‌یورمیسك؟» بزه بوکافیدر؛ بوندن زیاده‌سی لازم دگلدر، سزدن فرقه یاسابورتی ایسته‌میورلر. بزم شیمدی طوپلانمامز بوتون دنیانك ثوگنده دوران مسئله‌لری قونوشماق و دانیشماق ایچوندر.

یولداشلر! ثولمش ایکنجی بین‌المللی ایله هر گون بویوبەن اوچونجی بین‌المللی آراسنده کی دعوا طار بر فرقه دعواسی دگلدر. بو، یالکزبیر فرقه‌یه منسوب آدامله‌رك اندیشه ایدەجکی، بیر مسئله دگل، سمی‌ایله سرمایه آراسنده بویوك بیر مباحثه‌در که ایشه‌یەن هر آدامه عائددر. روسیه‌ده اوقیویوب بازماق بیلمه‌یەن، قاراگلق و عقل فعالیتندن محروم رنجبرلر وار که سیاسی حیاته آنجاق شیمدی گوز آچیورلر؛ قصبه و کوبارده

ŞARK İLİ MECMUASININ TIPKIBASIMI

أوچونجی بین‌الملل و اونك زحمتكش خلقی زنگینلر یوبونه روغیدن قورتارماق ایچون چاپالادیغنی أیستمه‌مش رنجبر بوقدر. بز اینانیورز که شرق عالمنده‌ده وقت باقلاشمشدر: دنیاده أوچونجی بین‌المللك آدینی دویامش و بوقسول شرق ایشجیلرینك قوتولماسی ایچون چالیشدیغنی ایشیتمه‌مش هیچ بیر قصبه، هیچ بیر بوروك کوی و فکر صاحبی هیچ بیر رنجبر بولونمیاجاقدر. بولداشلر، بوکا سبب شودر: شیمدیکی حیات سعی وعملك حراولماسی ایسته‌یور و هر رنجبر وعمله‌یی، بو آراشدیروب تحقیق أیتمك ایچون زورلایور.

بن سیزه آچیق بیر مثال گوسترم بیلیرم: ایکنجی بین‌المللك نه اولدیغنی بلمك ایسته‌یورمیسگز؟ جمله گزلك کافی درجه‌ده طانیدیغگز معمود گورجستانه باقیگز؛ گورجستان مجسم ایکنجی بین‌المللدر. بو مملکتك حکومتجیلری ایکنجی بین‌المللك گوزه چارپان متلری منشه‌وبکلردر. گورجستان رنجبری منشه‌ویك حکومتك معناسنی تمامیله حس أیدییور و طوبراغه اصلا مالك اولامیور. بونك معناسی شودر که زنجیرلی مطیع کوپکلر گیبی، زنگینلرك آغالقلرینی قوروپان حیدود جنه‌سی حکومتك باشنده‌در. بونك معناسی شودر که گورجستانی تپسی أوزه‌رنده انگلیز قاپیتالنه پیشکیش أیتمگه هر دقیقه حاضرلانمش هربفلر اداره أیتمکده‌در. (أل وورمالر، آلقیشلر) بونك معناسی شودر که گورجستانی اداره ایدن آداملر اقتدار صاحبی، بیر فرانسز، بیر انگلیز، بیر ایتالیان جرالی ثوگنده فابریقاری أوستنده سوروتمگه حاضردرلر و چار حکومتنه‌ده محبت و اطاعت گوسته‌رمه‌لری ایچون بیر گوز اشارتی کافیدر. ناصیل که ده‌نیکین چوق قوتلی گبورونذیکی و شورا حکومتی محو اولاجاق صانیلدیغی زمان ده‌نیکینه‌ده میل کوسته‌ردیلر. ایکنجی بین‌المللك أك ثوگنده أله باشیسی آلمانیاده ایشجی، رنجبر ایگلرجه فقیری ثولدورمك جلاد (فاووتسکی) در، گورجستانده ایسه (جوردانیا) و اونك آدامله‌ریدر که فقرا ده‌ریارندن کندیلرینه فایش و قامچی یاپمایه حاضردرلر! (گورولتولو أل وورولر)

گورجی عمله و رنجبرلرینه زوردانیا سیاستی گورجستانك استقلالی و ملی منفعتلرینك مدافعه‌سی نامی آلتنده تقدیم أیدییورلر؛ فقط بو رنجبرلره بوندن نه فائده وار: (گه‌گه‌چقوری) طاقیمی گورجستانك استقلالندن قونوشور کن بلبل گیبی ثوقیورلر، حالبو که طوبراق بینه اولکی گیبی زنگینلر أللنه قالیبور؛ حال بو که ظلم وغدر أسکیسی گیبی شیمدی‌ده دوام أیدییور؛ حال بو که هر انگلیز جرالك جیبزمه‌سی هر دقیقه گورجی عمله و رنجبرلرینك بوغازینه یاتاغنه یاصایلییور.

ایشته، بولداشلر، ایکنجی و اوچونجی بین‌الملل آراسنده کی مباحثه بودر.

ایکنجی بین‌الملل وارلیغنك أك أیی زماننده بیله شو عقله‌ابدی: «مدنی آوروپا» «وحشی (یاربا) آسیا» یه وسی و أقدی اولابیلر و اولمالیدر. هله ۱۹۰۷ ییلنده ایشتوتغارتده کی بین‌الملل قونفرنسی رسمی سوسیال دموقراتلر (یعنی منشه‌ویکلر) چوقلغه‌یان أیتدیلر که: «تمدین» آدینی ویردیکلری مستملکات بولنه سی لازمدر. عقللرنجه بو انسانپرور، مدنی آدامه یاقیشان بیر پولیتیقا اولیور. حقیقتده ایسه مقصدلری زنگینلره آرقا وپولیتقالرینه مدافعه‌جی اولماقدی. او پولیتقا که مستملکه‌لره (فرنگی) خسته‌لیغی و اخلاقسز ضابطلر هدیه أیدییوردی. اوپولیتقا که أمیه ریالیستلره تابع اولان مملکتلری، کندیلرینی صویان‌وقانلرینی أمه‌ن بورژووازینك آخیرینه دوندیریوردی.

ایکنجی بین‌الملل داها ۱۹۰۷ سنه‌سنده سوزینی صاقلامادان سویله‌یوردی که رنگاری صاری و سیاه‌اولان ایشجیاری صویماق ایچون رنگاری بیاض‌اولان بورژووازی‌یه یاردیم أیتمه‌لیدر.

وقتا که ۱۹۱۴ محاربه‌سی باشلادی، باشدن باشه وجودی چوروه‌مش اولان بو ایکنجی بین‌الملل کندینی بورژووازی‌یه صاتدی؛ کندیسی‌ایسه، اوبون کافذیندن پایلما ثوجیك گیبی یپلیوب یوق اولدی...

قوممونیست بین‌المللی داها وارلیغنك ایلك گوننده سویله‌دی که:

«آسیاده آوروپادن دورت دفعه زیاده. سکز یوز میلیون انسان یاشایور. بیز، رنگی بیاضدر، صاریدر، یاخودسیاهدر دیمه‌دن بلوتون انسانلری حریه‌قاوبشدیرماق ایسته‌ریز. بیر آدامك قازانجنی یاشقا آدامك زورا کسی حیله‌لرله (استثمار)ی اورتادن قالدیرماق ایسته‌یورز.

بونی آگلامایانلری سوسیالیست صایمییورز. بیز بورژوازی‌یه یاردیم أیدنلره، یاخود مظلوم ملتلره یاردیم ایتمك فرصتی گلنجه میدانده قاچانلره حرب اعلان أیدییورز. بیز او رأیده‌یز که بوتون دنیا أزوب بوغان سرمایه‌دارلرله پنجه‌له‌شمك ایچون زنجی (نه‌غر)لره

بوتون زحمتکش انسانلره ظلمدن و سفالتدن جانی‌دوداغه گلمش انسانلیغه نظام ویرمه‌لسی ، اونلری بویوتوب یتیشدیرمه‌لی، تشکیلاته صوقمالی‌در. یز بونی یاپاجاغز ! »

ایشته بونك ایچوندر که ۳نجی قوممونیست بین‌الملل‌نك ۲نجی قونغره‌سنده ایشلریمزی یتیردیکمز زمان بز یمین أیدك ۳۷ مملکتك قوممونیستلری نامنه (مانیفه‌ست) نشر أیله‌دك.

بوتون دنیانك عمله و رنجبرلرینه خطاباً ازدیغمز بو (مانیفه‌ست) ، شو سوزلری سویله‌دك :

« هانکی سوسیالیست که دوغرودن دوغرویه و یاخود دولایسیله، بعضی ملتلرك مختار ، وضیته ، باشقا ملتلرك ضررینه اولاراق آرقا و بریوره ، یاردیم أیدیور، مستملکات اساریله برله‌شیور، اوکا تحمل أیدیور، جنجه ، دری ورنکجه مختلف ملتلر آراسنه ، قان گیبی حقیر آلچاقجه پر ضدیت قویور، آنا مملکتك بورژووازیسنه مستملکه‌لرك محکومیتی صاقلاماق ایچون یاردیم ایدیور ومستملکه‌لرك سلاحلی قیامنه معاونتدن اونلری منع ایدیوره ، اوندره‌نك زنگین حکومتجیلری علیهنه ایرلاندا، مصر و هندوستان قیاملرینه آرقا چیقمیور ، اویله سوسیالیست اعدامه دگسه‌ده، رسوایلق دامغاسنه مستحقدر. وهیچ برحاده نه‌ماندات‌ه‌ونه « بروله‌تاریا » نك اعضاسنه لایق دگلدر.

بزم سوزمز و آیینلی بیمز ایشته بودر. یز بویله‌جه آوروپا و آمه‌ریقا عمله و رنجبرلری قارشیسنده یمین ایتدیکمز گیبی شرق زحمتکشلرینك بوراده کی وکیللری حضورنده‌ده بونی تکرار ایدیورز: بز قابیتالك سویدیغی و استثمار ایتدیگی مملکتلرك ایشچی کلباینه ویوتون مظلوم ملتلره بورجلرینی و وظیفه‌لرینی یرینه آن بیله اونوتان آدملرله ، ثولوجه‌یه قادار ، دو گوشه‌جگز و چاریشاجاغز...

بولداشلر ! قوممونیست بین‌الملل بوتون شرق ملتلریله و ظلم گورمن کلیتلرك جمله‌سیله قارداش اولماق ایسته‌دیگنی سزه سویله‌دم، بویله بر اتفاقی، ظن ایده‌رم که ، سیزده ایسته‌رسنگز، بونی ایسته‌مك سزك الگزدن گلمز . شیمدی آوروپا بروله‌تاریاسی هر آدیمده گورویور که تاریخك جریانی شرق و غرب عمله‌سنی بر یرینه باغلامشدر. هر ایکی طرف یا یرلیگده غلبه ایده‌ر ، یا یرلیکده محو اولور .

آلمانیانك و باشقا مملکتلرك عمله‌لری هر آدیمده گورویورلر که بورژووازی صیغینتی‌یه دوشمه‌ز دوشه‌ز . آوروپا عمله‌لرینك اوسته ونکلی عسکرلری صالدیریور. بو ساعتده ایتالیا بورژووازیسی کندی عمله‌لرینی شویله قورقودییور : اگر قیام ایده‌رلرسه ایتالیا سرمایه‌دارلیغی ، اوزه‌رلرینه ، ونکلی عسکر سوق ایده‌جکدر .

آوروپا عمله‌سی ایکنجی بین‌المله اینانیغاری زمان اونی آگلامییورلردی ؛ شیمدی، آغیر تجربه‌لرله شونی ثوگره‌ندیلر : هرنه صورتله اولورسا اولسون ، شرفك و بوتون دنیانسك جالیشان خلقیله صیقی بیر اتفاق یاپمایه محتاجدرلر ؛ شرفك میلیونلرله ایشچیلرینده ، بو حقیقتی آگلامالری لازمدر . اوولریکزه گیدیکگرده، بیرنجی وظیفه‌گز شودر: هر رنجبره و عائله‌سنه ، هر چوبانه ، هر ایشچی‌یه، هر کولویه و سزی دیگله‌یه‌جك هر آدامه آگلاتیکز که بز بیر بیریمزدن آیری بیر آدیم یله آتامایز و بروله‌تاریا قوتلری، حالا قوتلی‌اولان دوشمانی چیگه‌یوب یه گمك ایچون شرفك بوتون جالیشان قوتلریله برله‌شمه‌لیدر .

بو قوروللنایمزك برنجی وظیفه‌سی میلیونلرله رنجبری اویاندیرماقدر . و اونلره آگلاتماق گرکدر که بگی رنجبر صنفلری وجوده گتیرمك ایچون اونلری قوتله نصرمك احتیاجی وار و دنیانك منتظم ترقی وتشکیلاتلی عمله صنفیله دوستلق و قارداشلق اتفاقی یاپماداندان ، شیمدیکی فلاکتدن قورتولمانك یولنری بولونامز . بو اتفاقك بولونمادیغی برده آنجاق فلاکت بولونور. بو اتفاقك بولوندیغی برده‌ایسه ، دنیانك ظالم صویغونجیلرینه، یلدرمدن و عصرلردن بری سزی ازمن و آلچالیدان انگلیز و فرانسزلره قطعیاً غلبه چالماق‌وار؛ بوشبه‌سزدر.

بولداشلر ! أوچونجی بین‌الملل برنجی بیانایله گوسته‌ردی که شیمدیکی دنیا خلقی ایکی‌یه بولونیور : حاکم و محکم؛ محکوم و مظلوم . بو حقیقتی محکوم مظلوم صویله‌مکدن ایکنجی بین‌الملل چکینیوردی . و عمومی مساواتدن، یرلیك و برابرلکدن دم ووریوردی. حیات میدانده ایشك حقیقتی دوشونمییوردی. بوحقیقتی، موسقووا‌ده کی قوممونیست بین‌الملل ایکنجی قونغره‌سنده یر گره داها گوزه توکه گتیردی و دنیانك (ظالم‌و مظلوم) دیه ایکی‌یه آیرلدیغنی یر گره داها یادایتدی.

بولداشلر؛ داها محاربه‌دن اول و محاربه ایچینده بو نقطه‌یه دقتی جلب ایده‌جك فرصتلر بولدق. آنلریمزك

ŞARK İLİ MECMUASININ TIPKIBASIMI

بریسنده ز مسئله‌یه مراقی اولان بونی «محاربه‌وسوسیالیست بحرانی» آدلی کتابمده اوقویابیلیر) عددلرله گوسته‌ریوردق: حربدن اول دنیا بویله تقسیم اولونیوردی «بویوك دولتلر» دنیانك آلتی دولت، اهالیلری ۴۳۷ میلیون اولدیغی حالده بر میلیار ۴۲۰ میلیوناق بویوك بر قسم دنیا خلقنی أسارت آلتنده بولوندورمیوردیلر. بو حال محاربه‌نك صوکنه قادار دوام ایتدی، شیمدی ایسه داها چوق فنالاشدی. بو بویوك دولتلردن بعضینك لایق اولدیغی موقعه دوشمدیکنی سز بیلیورسکز. شیمدی بویوك صوغونجی دولتلرك صایسی آزدر :انکلتره، آمه‌ریقا، فرانسه، ژاپونیا. بو دورت بویوك صوغونجی، لهذن پولداشك قونفرمزده یاپدیغی حسابه کوره، دورنده بیر میلیار اهالیلری ایله بیر میلیار ۲۵۰ میلیون انسانی ظلملرینك پنجه‌سی ایچنده بوغیورلر. بن‌ده ذکر ایتدیکم کتابمده، حساب أیتدم که انکلیز قومنك آنجاق یوزده یدی بویوك ثروت صاحبدر. بو یوزده یدی، فلان یوزده دوقسان یدی بوندن باشقا، هرانکلیز دیکر ملتلردن هندلی، چینلی، ایرانلی... الخ سکز یوز دوقسان آدامی ظلم و تحکم آلتنده ازوب ایکله‌تیور هر سرمایه‌دار انکلیز فردی، یوزه یاقین انکلیز ایشچینی، و ظلم چکه‌رك مستملکه‌لرده یاشامایه محکوم بر قاچ یوز عمله‌یی کندینه صو طاشیمایه مجبور ایدییور، محاربه‌یه قادار حال بویله ایدی. شیمدی ده بویله‌در. ثوبله‌ایسه، بیزم قورولتایمزك وظیفه‌سی بودر: بوحالیی گوز اوکنه آلمین و هر بیر زحمتکشه آکلاتمین. هر انکلیز سرمایه‌دارینك یانکز یوزلرجه انکلیز عمله‌سنی دکل، بلکه بیکلرجه ایران، تورك..... و بوتون شرق رنجبرلرینی گندیسی ایچون صو طاشیمایه مجبور ایتمه‌سندن شو تیجه چیقار: ظلم آلتنده ایکله‌یه‌ن بیربوچوق میلیون انسان اوغلنه هرشیدن اول بیرله‌شمك وظیفه‌سی دوشور. اوزمان دنیاده هیچ بیر قوت اولامازکه سیزی انکلیز یاغماجیلرلرینك آلی آلتنده یاشامایه مجبور ایده بیلسین. بوتون جهان قومونیستلرینك و کیالری یوزلرینی سزه چه‌وبروب بو محق و محقق مبارزه‌ده سیزه قارداشچه یاردیم آلینی، ایشته بومقصدله اوزاتیورلر. ویز حرارتله ایمان ایدییورز که آوروپا و آمه‌ریقا عمله سنك اوزاتدیغی بو آلی سیزلر صداقته قبول أیده‌جك و بیزه دوستجه آلی صیقماقله جواب ویره‌جکسکز! (الووومالر)

بیز شرق ملتلرینك بعضی یرارده، کندی قصورلرندن ایله‌ری گلمه‌ره‌ك و پك معصوم اولارق چوق گیریده قالدیقلریتی بیلیورز. اونلر معرفت صاحبندن اوزاقده و قارا گیلیقده‌درلر؛ یاگلیش و بوش شیلره اینانماق ذهنیتیله یاصلانمشدرلر؛ جنلره، شیطانلره اینانیورلر؛ غازه‌نه آوقویامادقلرندن جهانده نه اولوب بیتدیکیندن خبرلری یوقدر؛ حفظ صحتك الك ابتدائی قاعده‌لرینی آکلامییورلر! بوکا یالکز، امپریالزمك وجدانسز اوشاقلری گوله بیلیرلر، حال بو که بو آجیناجاق حاللری، اونبوبوب بازاق بیلمه‌یشلری بد بخت تورکیا و ایران ایشچی خلقنك صوجی، گناهی دگلدر، بو، شیه‌سز، اونلرك فلاکتلرینك بلاسی و نتیجه‌سیدر. جاهل اولماسی ظلم آلتنده ازیلمن و ازدیریلمن هندلینك قباحتی دگلدر؛ پارس و لوندره بورژوازیسی رنجبر هندلی‌یی، تورکیا و ایرانك یوقسول خلقنی جهالت قاراگلمسنده باشاماماق ایچون هر آن چاره‌لر، ملعنلر، شیطنتلر دوشونور.

آوروپا و آمه‌ریقانك جوق مدنی، پك منور و تشکیلاتلی عمله‌لرینك وظیفه‌سی شرقك گیریده قالمش زحمتکشلرینه یاردیم ایتمکدر. اونلره گوله‌مسه‌مالی، کندی تفوقلریله قوروولوب، بویوکله‌نوبده افسندیلك صاتامالیدر. مغرورلغك بری دگلدر. بو گون لازم اولان شودر: اونلرك گیریسنده و قارانلیق ایچینده بواونمالرندن دولایی روحکله غم چکمه‌لیسك، اونلره امداد الینی اوزانمالیسك و السدن گله‌ن یاردیملرینك هپسنی یاپمالیسك! اونلره سلاح قوللانمایی ثوگرنمه‌لیدر که یونگله، لوندره، پاریس سرایلرنده و باقانلرنده اوطوران مدنی و بیاض جاناوارلره حمله ایده بیلسنلر، طوپراغی الارنه آلمالری ایچون، روس زحمتکشلرینك پاشانمیغی بویوك انقلابی دوام ایتدیره بیلمه‌لری ایچون، ارنلره یاردیم ایتمه‌لی؛ آرقا ویرمه‌لی‌در.

شرقك بعضی یرلرنده روحانیلرك، ملکدارلرك واسکی اصول اداره‌جسی دره بگلرینك حیله یاپماقده ماهر اولدیقلرینی بیز بیلیورز: اونلر رنجبرك آغزینه ثوبله بیر پارماق بال سورورلر که رنجبر «طوپراغی آلدمه» صانیر؛ حالبوکه هیچ بیرشی آلمامشدیر. بیز بو حیله پرده‌سنی ییرتمالی و شرق رنجبرلرینك‌ده روس رنجبرلری طرفندن بایلان ایشچی ـ اکینجی انقلابی گیبی بیر انقلاب یاپمالرینه میدان آچمالی‌یز.

ŞARK ŞÛRASI VE ŞARK İ.İ MECMUASI · Yavuz Aslan

روس رنجبرلری بوندن یاریم عصر اول صاتین آلمآ کوله ایدیلر ؛ شیمدی بیله بویوك ببر قسی جاهل و صاتین آلما روس رنجبرینك یاپدیغی ایران ، تورکیا ، چین، هندستان، ارمنستان و باشقا مملکت رنجبراری باباماسین‌لر؟ بوه ممکن دگلدر.

بیز ایمان ایدیبورز که بوتون شرق رنجبرلری غریك مترقی عمله‌لرینك ماهرانه اداره‌سی آلتنده اون میلیون، یوز میلیون رنجبری اویاندیروب آیاغه قالدیرا بیلیرلر : بونك نتیجه‌سنده، حقیقی طوبراق انقلابی وجوده گلیر؛ بویوك ملك صاحبلری یوق اولوب میدان تمیزله‌نیر. ویرگیاردن، بورجاردن و زنگینلرك یوقسول ایشچیاری سویماق ایچون چوروديكلری مانه‌وره‌لردن ، حیله‌لردن اثر قالماز و طوبراق ایشله‌یه‌نلرك الینه گیچر.

ایشته، قومونیست بین‌الملل سیزه بو مقصدله مراجعت ایتمشدر . . .

پرولەتاریات سیزه، طوپراغی حکمسگزه گیچیرب بوتون دنیا ملتلرینك حر ممعود اتفاقی وجوده گتیرمه گز ایچون یاردیم آیتمك ایسته‌یور . . .

ایشته ، ایده‌آلی صاغلام هرآوروپا عمله‌سنك بوره گه یازدیغی و سزگده بو گوندن اعتباراً ، ثوکللریگزاولان شرق رنجبر خاقنك یوره کلرینه یازاجاغگز پروغرام!

* * *

یولداشلر !

بیزم قونفرەمز موسقوواده شوبله بر مسئله‌یی مذاکره آیتدی : اجتماعی انقلاب، داها سرمایه‌دارلق دورینی گچیرمه‌مش اولان اوزاق شرقده، وجوده گله بیلرمی؟

ثوتەدن‌بری بویله بیر فکر واردر، بونی سزیلرمگز سوسیالیزم مسئله‌سنی میدانه قویماق ایچون زمینی حاضرلامش اولمالی؛ بونك‌ایچون‌ده، ثوکچه هرمملکت قاپیتالیزمدن گچمه‌لی، بویوك فابریقالر و بویوك ثروت صاحبلری وجود بولمالی و عمله‌لر مطلقا شهرلرده طوپلانمش اولمالیدر.

بز بویله دوشونمه‌یورز . روسیه کیبی بر مملکتك سرمایه‌دارلغك پنجه‌سندن قورتولدیغی عمله‌لر پرولەتاریا انقلابی مسئله‌سنی حل ایتمك دوره‌سنه گیردیکلری وقتدن بری بو فکرده ده گلز. بز دیه‌یلیرز که چین، هندستان، تورکیه ، ایران ، ارمنستان دوغرودن دوغرویه شورا حکومت اصولی ایچون مجادله‌یه باشلایابیلیرلر و باشلامالری ضروری‌در. بوراده بر آچیق نقطه وار: آوروپا عمله‌سی اقتداری آلدیغنه ، تورکیه‌یی ، ایرانی و باشقا مملکتلری سویماق ایچون آلمیورلر؛ اونلره یاردیم ایتمك ایچون آلیورلر. مادام که بو بویله‌در؛ بو مملکتلر شورا انقلابنه شبه‌سی حاضرلانا بیلیرلر و أساساً بوگا ، یعنی زنگین ـ فقیر بولومی قاعده‌سنی دیناین قالدیروب ایشله‌یه‌ن دولتی وجوده گتیرمك و بوتون جهانك متکمل ، تشکیلاتلی ایشچیلریله صیقی بر اتفاقه گیرمك ایچون حاضرلانمایه مجبور و محتاجدرلر.

بو مسئله مناسبتله سزدن سوگگزه شو سؤالی گتیریورز :

شرقده دولتك و تشکیلاتك طرزی نه‌اولاجاقدر ؟

بیز اوتیجه‌یه گلدك که شهر ایشچیلری‌اولمیان پراردەده شورالر تشکیل ایدیلمه‌لیدر. بویله جمعیارده، تورکیه‌نك آرا صیرا ثوگمزه آتدیغی بگزه‌تمه شورالردن ده گل، سچکی حقه مالك، حقیقی رنجبرلر شوراسندن دولت وجوده گتیره بیلیرز. بن «قیزیل داغستان»ده داغستانلیلرك سچکی قانونی ناصل وضع ایدیلگنی گوردم و قانونده دیلیور که : سچکی حقی، آنجاق، حیوانلرینك مقداری فلان عددی گچمه‌یه‌ن، سوزی ایشی دوزگون رنجبرلرك اولمالیدر . بن بو عددلرك دوغرو اولوب اولمادیغنی تدقیق ایتمه‌جگم. آنجاق محاکمه‌نك اساسی دوغرودر. هر کیمك بوینوزلو و سائر حیواتك مقداری کندی زراعتنه و عائله‌سنك اعاشه‌سنه لازم اولان عددی گچیرمه و هر کیم باشقانك سیقیتجه‌سندن استفاده ایدمه‌مه ، او بیزیم کوباو شورالریمزه گیرمه‌یه یول بولاماز. بو شورالر حقیقتاً ایشچیلر شوراسی اولمالی و اونلر طرفندن تشکیل ایدیلمه‌لی، بونده بولونانلر تجارت و احتکار اویونلرندن و أندیشه‌لرندن اوزاق اولمالی ، آنجاق عمومك منفعتی ایچون چالیشمالیدرلر.

بیز بویله، چالیشان کتله‌نك اراده‌سنی حقیقی صورتده تطبیق أیده‌بیله‌جك شورالر قورمالیبز.

بیز یالگز قومونیزمه عقیده‌سنی طاشیانلره ده گل، فرقه‌سیزلره‌ده مراجعت ایدیبورز. بیزم ایکی سیلمز وار. بیری جوق، بویوك، طاشقین و غایت زورلودر. بو، روسیه آلمانیا، فرانسه و ایتالیاده بولونان ایشچی ، پرولەتار و قومونیست محاربه‌سنك سیلیدر ، بو سیل گوندن گونه

گیتشلهمکده و قوتله نمکده‌در. فقط بر سیل داها وار که کذلی درجه‌ده قوتلی ده گلمز و بعضی برلرده او یاته بوزیله صابلیور. بو سیل، ظلم چکه‌برلرین ملتلرك حرکتیدر. بو داها کندی بولرینی سچمه‌مشاردر و ه ابسته‌دیکلرینی درست بیلمیورلر. لکن بیلرك شدتله سوز تولدیکی ویورلر. بو یولرینه فرانسز و انکلیز سرمایه‌دارلرینك دیکی آکلابورلر و کورویورلر.

یزم ابسته‌دیکمز: بو ایکی سیلك بیر بیرینه باقیلاشمالی.

یزم ابسته‌دیکمز: ایکنجی سیلك یاکلیش فکرلردن

الماسیدر. یزم ابسته‌دیکمز: هر ایکی حرکتك، بولنده کی مانعلری سیلوب کوتوره‌جك و یزه بو قادار جفا أیتمش اولان شردن و ظلمدن مملکتلری تمیزلیه‌یله‌جك کیش و طاشقین ده کیز کیی بیرلاشه‌سیدر.

یرلك ایچون یز، داه یزمله بر دوشونه‌مین کتابلره صبر ایله آرة ویریورز. حتی بونلر فکرده یزه قارشی درلر یله. مثلا: شورا حکومتلك تورکیه‌ده کمالله آرقا و پناه اولدیغی بیلیورسکز. یز باشنده کمال بولونان حرکتك قومه‌مونا حرکتی اولمادیغی بر دقیقه یله اونوتمیورز. آنقره‌ده کی خلق حکومتلك برنجی اجتماعلك سنه‌نوغراف صورتی کوزمك ثوکنده‌در. کمال کندیسی سویله‌یور: «خلیفه‌لك و سلطانلك شخصی مقدسدر، اوکا دوقونامامالز».

کمالك، باشده بولوندیغی حرکت، خلیفه‌لك مقدس ذاتی دوشمانلدن آزاد أیتمك ایسته‌یور. ایشته و فرقه‌لك نقطهٔ نظری بودر. بو قومونیست پره‌نسیبی‌میدر؟ خایر! اصلا! جماعتك دینی حسلرینه یز رعایت أیدیورز. بوتون تربیه‌سی ده کیشه‌برمك یزم ألیمزدن کلمز. چونکه بو ایش بك چوق یول جالیشماق ایسته‌ر. شرقلك و باشقا مملکتلرك دینی عقیده‌لرینه یز احتیاطله یاقیلاشیورز. یونکله برابر کمال حکومتلك تورکیاده نه‌یاپدیغی سیزه سویله‌مك یزم بورجمزدی..

سلطانلك اقتدار و اختیارینه تورکیاده سیز آرقا چیقه‌مالیسکز. بونی دینی عقیده هر نه قادار ایسته‌سه‌ده سیز ایله‌ری یورومه‌لی و سیزی کیبری چکمه‌یه اذن ویرمه‌مه‌لیکز. یزم حسابیمزه کوره، سلطانلر کده صوك ساعتلری یاقیلاشیور. سلطانله اولان ایمانی سیز قیروب داغیتمالیسکز. کندی کندینه قائم اولان اقتدار و اختیاره میز تحمل ایتمه‌مه‌لی وحقیقی شورالر قوره‌مالیسز.

روس رنجبرلرینك‌ده چاره بویوك ایمانلری واردی. فقط حقیقی خلق انقلابی آلماوه‌ندکدن صوکرا، بك آز وقنده بو ایمانلدن اثر قالمادی. عینی حال تورکیاده و بوتون شرق ملتلرنده‌ده اولابیلیر. حقیقی قارا طوپراق رنجبرینك انقلابی بارلادیغی زمان، خلق، سلطان و حکمدارلره ایمانی وجداندن بك چابوق سیلهر آتار. بو مطالعه‌یه دایانارق بیز تکرار أیدیورز:

شیمدیکی خلق حکومتلك تورکیاده بورولدیکی سیاست قومونیست بین الملللك سیاستی، یزم سیاستمز ده کلدر. بونکله برابر بیز سویله‌یورز که انکلیز حکومتلك علیهنه بوروه‌ن هر انقلاب مجادله‌سنه آرقا ویرمه‌یه بیز حاضرز. بو ساعتده تورکیاده ترازینك کوزی کبیم زنکین ایسه اونك طرفنه أکیلمکده‌در. لکن، بونك باشقا تورلو اولاجاغی بیر زمان کله‌جکدر.

تورکیاده، ایرانده و هربرده یاشامقده اولان رنجبرلر (بولشه‌ویزم) لك نه‌اولدیغنی آکلامایه باشلادیلر. بو کونلرده بن، طاتمش و حردوشونجه‌لی بیرتورك خلقی ایشکذارندن (بولشه‌ویزم) تعبیرندن تورك رنجبرینك نه آکلادیغنی صوردم؛ او شویله دیدی: «یزده (بولشه‌ویك)، انکلیزلرله محاربه أیدن و عینی ایشی یاپماق ایچون یاردیم ایتمك یاردیم ایتمك ایسته‌یه‌ن آدامه دیرلر». بن ایکنجی سؤالی صوردیم: سزك رنجبرلکز آکلابورمی که «بولشه‌ویزم» یالکز انکلیزلرك دکل، بوتون زنکینلرك علیهنه یوروییور؛ بو زنکینلر ایسته‌ر روس اولسونلر، ایسته‌ر تورك.» تورك ایشکذاری بو سؤاله جواب ویرمه‌دی؛ فقط اویله بر دوشونجه یه مائل‌ایدی که رنجبرلر بونی آکلامیورلر.

بنم بیلدیکمه کوره او قناعتده‌یم که (بولشه‌ویك)ك معناسنی هرکس بیلیور و بوکلمه‌یی فرانسزجه‌یه و یا باشقا دیللره ترجمه أیتمك لازم دکلدر. (أل چیرمالر) اعتقادمه کوره بو اسم هرایشله‌یه‌ن خلقه یالکز انکلیزلره یاباجاقلری مبارزه‌ده دکل، بوتون زنکینلرك علیهنه مبارزه‌لرنده‌ده لازم اولاجقدر.

ثه‌وت، بیز بورژوی انکلزلرك علیهنه کیدیبیورز؛ بوغازینی بوغمالی و دیزیمزله کوکسینه باصمالیی‌یز و أکر قوتلی یومروغی انکلیز سرمایه‌دارلیمك تا یوره‌کنه دوره‌مالی‌یز. بو دوغرودر. بونکله برابر بز شرقك جالیشانکایتلریله، روس یهودی، آلمان، فرانسز... الخ بوتون زنکینلرکین و انتقال و بونلره چارپیشماق احتیاجیله تربیه أیتمه‌لی‌یز. شرقده باشلایان انقلابك بویوك معناسی: انکلیز امپه‌ریالیستلرنده

آیاقلرینی ماصانمك ... ندن چکمه‌لرینی دیله‌مك، و اوندن صوکرا تورکیا زنگینلرینک ... ندی آیاقلرینی ماصا اوسته جانلری ایسته‌دیکی کیبی قویمالرینی رجا أیتمك دکلدر. بز، دنیا زنگینلرندن، کیرلی آیاقلرینی ماصادن چکمه‌لرینی دیله بورز. بیزیم آرزومز شودر: بیزی طمطراقلی «خارج» شارلاتانلق، خلقه استهزا، بوشبوغازلق سوروکله‌مه‌سین: دنیایی چالیشان آدملك ناصیرلی أللری اداره أیتسین! (أقبش-طوفانی و شدتلی أل چیرپمالر) . . .

بوکا کوره، بوراده فرقه‌سیزلر، «مین اولاراق یوزیوزه سویله‌یورز: اسلام اتحادجیلیغی «مساواتجیلیغی . . . بوتون بو آیینلیلر بیزیم آیینتمیز دکلدر! بیزیم سیاستمز باشقادر. شیمدی تورکیاده کوردیکمز و صوکرا باشقا یرلرده کوره‌جکمز شکلده، ده‌موقراتیك سیاسته بز آرقاجیلق ایده‌یارز. تورکیانك، حتی ایرانك، هندستانك، چینك حرکتلری کیبی حرکتلره بز آرقاجیلق أیدیبورز و أیده‌جکز.

بو نوز منفعتمز أندیشه‌سیله دکلدر: شونك ایچوندر که بوکون اذعانلی، «دوشونجه‌لی رنجبر کندی کندینه سویله دییور «تورکلر بوکون کندی منفعتلرینی تمامیله آکلاماشلرسه یارین مطلقا آکلارلر. اونلره بز آرقا اولملی‌یز یاردیم ایتمه‌لی‌یز. تورکیاده حقیقی انقلابك باش قالدیرماسنی بکله‌مه‌لی‌یز. او زمان تورکلك وجدانندن سلطانه طاپینماق و کهنه عصرلردن آرتا قالان معناسز عقیده‌لر درحال سیلنیر» ترقیده أوك آیاق. اولان ایشجی دییورکه: «بویوك قارداش صفتیله بو حرکته سرعت ویرمك بنم بورجمدر»

قوممونیست ایشجی سویله دوشونیور: «تورکیاده کی ملی و دموقراتیك حرکته بن آرقاجیلق ایدییورم. بوندن باشقا: مظلوم تورکیا، مظلوم ایران، بوتون مظلوم شرق زحمتجیلرینی عموم زنگینلره، عموم ظلم چکدیرن غدار لره قارشی جان و کوکلدن دوشمانلیه و انتقامه دعوت ایتمه‌یی بن کندیمه بورج بیلیورم. بیزه بوتون انسانلرك اقتصادجه حقیقی برابرلیکی لازمدر: بوتون ایشله‌یه‌ن انسانلرك قارداشجه، یورکدن بیرله‌شمه‌لری لازمدر. بو أچیق حقیقتی اونلره تکرار تعلیم بن کندیمه بورج بیلیورم.» . . .

ایشته «یولداشلر، بیزم آچیق سوزمز و اوزمز بو رایه، شرق ملتلری و کیللری قورتولدقلرینك حضورینه هیچ کیمسه‌نك دیپلومات کیبی چیقماسنی ایسته‌رز. رزیل دیپلومات جیله‌لرینی بو ساعتده رد أیتمه‌لی‌یز. بو ساعت اویله بر ساعت که عددلری یوزلرله میلیونلق ملتلر، هرکسدن زیاده ظلم کورمش و فلاکت چکمش و بوتون جهان خلقلرك مقدراتی نتیجه‌ده کندیلرینه باغلانمش ملتلر بر بره یقیلمیش بولونیور.

یولداشلر! شرق اصل حرکتیله یورودیکی زمان، بو عظمتلی لوحه‌ده، دکل بروسیه، نکمیل آوروپا اوقیانوسی بر برکیبی کورونه‌جك‌در حقیقی انقلاب آنجاق او زمان یانوب پارلایاجاق، آسیامك سکسز بوز میلیون انسانی بزه قانیلاجاق، آفریقا قطعه‌سی بزه قانیلاجاق و بز بوزلرجه میلیونك بو رودبکنی کوره‌جکز. بوراده، بو تاریخی صحنه‌ده هیچ کیمسه دیپلوماتلق و قناعتلرینی تمامیله سویله‌مزلك أیتمه‌مه‌لیدر. بوراده حاضر اولانلرك هیسی بوره‌کلرینی آچمالی و حقیقی ظفرك بولنسی سچنجه‌یه قادار بیرلرندن تمیز و دوغرو سوز أیشیتمه‌لیدر.

بز سزدن هیچ بر شی گزلمه‌میورز! شیمدیکی ملی حرکتك «منللریله بز نه همفکر، نه‌ده آیری فکرده اولمامز دیه‌مزی سیزه آچیقجه سویله‌دك. ملی حرکتك مقصدی شرقك انکلیز أمپریالیزمندن قورتولماسنه یاردم أیتمکدر. فقط، بیزیم بوندن چوق بویوك وظیفه‌مز وار: زنگینلر علیهنه مبارزه‌ده شرق زحمتکشلرینه یاردیم أیتمك «کندی قوممونیست تشکیلاتزی بربر چوغالتماق ایچون آرقاویرمك قوممونیزمه نه‌اولدیغنی اونلره أیجه‌طانتماق. اونلری حقیقی ایشچی انقلابنه. حقیقی بیرلکه‌و برابرلکه، و انسانلك هر برصیقنتدن، هر بیرظلمدن آزاد اولماسنه حاضرلاماق:

یولداشلر! مشکل ونازك مسئله‌لردن تاصیل دوشونده و کمزی، بزیم وسوزك بیربیرمزدن بزده آیریلدیغمزی کوسته‌ره‌جك شو ماده، صانیورم که، بزی یزدن باشقا بولده دوشونلره بیله یاقلاشدیرا جاق در چونکه معین اوبوشالر و آکلاشمالرله یکدیکره ماغلاماق، طاشی آرقاده طوتاراق یاقیلاشمالدن أیلنه أیدیر. سزه دیبورم که شیمدی‌نوکمزده کی وظیفه‌مز فرانسه و انکلیز سرمایه‌دارلرینك علیهنه حقیقی جهاد آچمالدر. یولداشلر! بوساعت ده بیله بر حیدودلرکشمالده نه یاپدیقلرینی خاطره کتیریکز. بوراده تمامیله تمثیل اولونان ملتلردن بحث ایتمیه‌جکم. فرانسه و انکلیز سرمایه‌مك تورکیه أیچون تاصیل بر فلاکت دوغوردیغنی، ایرانده انکلیز سرمایه‌دارلقنك نه‌لر یاپدیغی، دون بوتون دولتلر مدافعه ایتدیکی حالده بوکون کیمسه‌نك دوشونمه‌دیکی ارمنستانك نه حالده بولوندیغنی سیز بیلورسکز.

بن بوراده آز تمثیل اولونان ملتلر حقنده، چین و هندستان خصوصنده سویله‌جکم.

یولداشلر!

انکلیز سرمایه‌سنك بو قادار مرحمتسزجه صویدیغی

ŞARK İLİ MECMUASININ TIPKIBASIMI

هندستانده قاچ يوز ميليونك يغاديغى بيليرسكز صوك وقوعاتى بلكه ايشيتمشسكزدر. بوندن بك آز وقت اول بز، هندستانده الكوچوك برمقاومتدن دولايى هندليلرك قورشوطر له تولدورولديكنى گوردك. («دواله» وقعه‌سى) سلاحسز انسان يغينلرينى، طاتلى دبل ايله آلدادوب (شرانيل) و (ماكنه‌لى توفكلر) آلتنه گيتديلر و يايليم آتشيله يرلره سه‌ردىلر. يارلامنتو تحقيقات يابيلديغى زمان لوندره غازه‌ته‌لرى، قوطوغرافله تثبيت ايديلن بو لوحه‌لردن بحث ايتمه‌يه مجبور اولديلر. انكليزلر قوبدقلرى يگى انتظامدن ذوق آليبورلر، انكليز عسكرلرى هندليلرى قارنى اوستنده شمرك سوقافلرنده سورونمكه مجبور ايديبورلر.

مدنى انكليز سرمايه‌دارلرينك و اونلرك برلاج دارالفنون بنيرمش اوغوللرينك مستعلكات اهاليسنه قارشى ذهنيتى ومعامله‌سى ايشته بودر : سرمايه‌دارلر طرفندن گونده‌ريلن ژاندارملر روولوه‌لرينك آغزينى هندليلك قولاغنه‌طوتوب قارنى اوزه‌رنده سورونديرييورلر بوندن‌ده مقصد انكليز ضابطنى بودوغولرى تماشالرله آگله‌ندىرمك ونظرلرينى ذوق ايله اوقشامق ! !

جيدن كوچوك برلوحه : بير ايتاليان مخابرى «جنوبى جين صباحى» غزته‌سندن آلاراق خبر ويرييور : «برزنجبر قارمسى آجليه‌دن تولمش جوجوغنى سوقاغه آتدى. انكليزلر بوقدينى اون‌ش گون حبسه‌ويدى. وصوگرا، بيچاره‌نك محبسده جالپشاراق قازانديغى پاره‌يى (نقدى جزا) ناميله آلندى آلندى» .

بولداشلر، صوك گونلرده آلمده ايتديگم بير آجنبى غزته‌سندن آلمش اولان بوكوچوك لوحه هندستانده چيقده جاليشان خلقك چكديگلرى آجيقلى فلاكتلرى و بلالرى تصوير ايديبور. بولداشلر، شوئى‌ده اونوتمايكزكه هند اهاليسنه بوقادار حياسز و وجدانسزجه ظلم ايدەن انكليز سرمايه‌دار جانوارلرى اون‌بيكلرجه هندليى كندىلرينه عسكر آبتمكده و بونلرى پرولەتاريا حركتى باشديرماق ايچون قوللانمقده‌درلر. شيمدى بو ساعتده هند مظلوم خلقى انكليز جنرالرينك قاهر الى آلتنده تام يدى جبهه‌ده انكليز قابيتالى ايچون حرب ايتمكده‌درلر : استراليه‌لى دارالحركانده عرستانده، الجزيره‌ده، مصرده، فلسطينده، شمالى وشرقى ايرانده، وغربى ايرانده. بولداشلر، بزيم معذور ومظلوم صنفدشلرك فلاكتى، بلاسى، يعنى بوندەدر : انكليزلر هندليلرى بوغزلرندن طوتيورلر. ضابطلرينى آغلەتديرمك ايچون قارنى اوستنده سورونديرييورلر. بونكله برابر بزيم مظلوم هندلى رنجبرلرى داغلرينى اوقدر جاهل درلركه بيه اوانكليز اونارتى سلاح آلتنه بيمبور وبيرقاچ انكليز اصيلزاده‌سنك قوماندەسى آلتنده، ملى حركتلرى باصديروب ياتديرمق ايچون نوركيايه مصره، ايرانه گوندىرييور. اونلرده گيديبورلر ! بولداشلر ! بزيم حالمزك دەشتى بوراده‌در : بزكه مظلوم و آزيلمش صنفز، كندى جلادلرينه‌زاولان انكليز وفرانسزلره كندى ايليمزله يارديم ايديبورز. آرتيق بوحاله نهايت ويرمه‌لى بز !

بلمون ماضينك كتابى، بير داها آچيلماق شرطيله قاپامالى بز وبزيم تاريخه‌زدن يگى بر صحيفه، يگى بر دور آچيلى بز. كه بودورده شرفلك معذور ملتلرى آرتيق قول، كوله اولميه‌جاقلردر بو هندليلرى ايرانليلرى انكليز ضابطلرينك ايسته‌ديگى كبى تولديرمه‌لريدر. وبوحالبله عمومه قارشى حياسزجه ومستهزيانه گولمه‌لرينه مساعده‌ايتميه‌جكلردر.

بولداشلر ! صوك سنه‌لرده «جهاد»دن چوق سوبله‌ندى. سرمايه‌دارلر لعنتله‌مه امپرياليست محاربه‌سنى يادبقلرى زمان، بوجلاد قيرغينى «مقدس جهاد» اولاراق گوستريلر وبوكا چوق آدملرى اينانمايه مجبور ايتديلر وموفق اولديلر. ١٩١٤ — ١٩١٦ يللرينده بحث ايدلن «مقدس جهاد» عجائب وغرائبدن بيريالان ايدى. فقط شمدى سزكه ايلك دفعه اولاراق شرق ملتلرينك قورولتايانه يتيشديگز، اصل «مقدس جهاد»ى انكليز وفرانسه قابيتالى عليهنه اعلان ايتمه‌ليسكز. شيمدى بز سوبله‌مه‌لى بزكه بوتون جهان عمله‌لرينك اونار ويوزلرله ملبون اولان رنجبرلرى حركته گتيروب آباغه قالديرمايه قادر اولدقلرى ساعت گلمشدر. سوبله‌مه‌لى بزكه شرقده‌ده قزيل اوردو وجوده گتيرمك، بوتون شرقلى سلاحلاندىروب انكليزلرك آرقاسندن قيام ايتديرمك، سرمايه‌دار حايدودلره انتقام ايچين اذا وجدا ايتمك. تركيده، ايرانده هندستانده وچينده صاحبك واقتدارلك ايدەن حيانن انكليز ضابطلرينك حياتنى زهرلره بوغمق. . . بوتون بونار جهان عمله‌لرينك اللدن كلير بير ايشدر.

بولداشلر، قارداشلر ! سوبلەنجيلره وظالملره قارشى آجيلاجاق حقيقى، مقدس خلق جهادينك متنظيمنه باشلاياق آنى كاوب يتيشمشدر. بوگون قوموئيست بين‌الملللى شرق ملتلرينه مراجعت ايديبور و اونلره شويله خطاب ايديبور : «قارداشلر ! بيز سزين توكنجه انكليز اميرياليزمى عليهنه مقدس جهاده دعوت ايديبوروز ! (ال چيرپما طلو - فانى، اوزن عمّت «هورراً»صدالرى)

(قورولتاى اعضالرى يرلرندن قالقديورلر وسلاملرينى چكيورلر. خطيب اوزون مدت سوزينه

ŞARK ŞÛRASI VE ŞARK İLİ MECMUASI · Yavuz Aslan

دوام ايدەميور . اعضالرك عمومى آياق اوستنده
ال ووروبيورلر)

بوگونكى بيانانى ، وارسين ، پـاريسده ، لوندرەده
وبرلينده قادر وقاهر سرمايەدارلر ايشيتمينلر ! وارسون ،
اونلر يوزلرله مليون شرق ملتلرى قوتلرينك بسوراده كى
طنطنەلى بەيانلرينى ايشيتسينلر كه شوقدەر بوندن
سويله انكليزلرك اقتدار واختبارى اولمياجاقمش ايشيتسينلر كه

سرمايەدارلرك شرق زحمتكش ومحنتكشلرى اوزەرنده كى
حكمدارليغى وصيقوب بوغمه سياستى ئولەجكدر .

ياشاسين قوموئيست بين‌الملك شرق ملتلريله قارداش
اتفاقى !

چوروسون قاپيتال وياشاسين ايش وزحمت پادشاهليغى !

(ال چارپماگورولتولرى)

آوروپا، آمه‌ریقا و ژاپونیا ایشجیلرینه

شرق ملتلری قورولتایندن سلامی.

انگلتره، آمه‌ریقا، فرانسه، ایتالیه، ژاپونیا و آلمانیانك و بوتون مملكتلرك ایشجیلری: شرقك میلیونلرجه ایشچی لرینك خطابنی دیكله‌یكز: آسیا و آفریقانك كوله كبی صاتین آلنمش قوللكه‌رندن: تور كیادن، ایراندن، چیندن مصردن، افغانستاندن، بخارادن، خیوه‌دن.... سیزه‌دوغرو یوكسه‌لن فلاكت، محنت و غم سسلرینی ایشیدیكز! نیچه یللر بز سكوت ایدیوردك. سیز بزم سسمزی ایشیتمه‌دیكز و كیمسه سیزه بزم نه بولدیغمزی و أولیجه سزدن آغاكز اولان كیمسه‌لرك آغالقندن بزم نه‌لر چكدیكمزی خبر ویرمه‌دی. سزك آغا واقدیلر كز آوروپا و آمه‌ریقا تاجرلری، فابریقاجیلری، جنراللری و مأمورلری بزیم كوبلرمزه و شهرلرمزه راحت راحت سوقولدیلر. بوزلرجه یل بزی صتوییور و بوردلرمزی یغما ایدیوردیلر. آلتون‌لریك تریله وقولمزك گوجیله وجوده گتیردیكمز هر شیئی آلیورلر. چالیورلر و بزیم أسكی مدنیتمزك ابداعاتریله ثولرینه سوس، حیات و مبتشلرینه گوزه‌للك و راحتلق ویرمك ایچون هیچ‌بر آوروپایه گوتوریورلردی. بزی ایسه قول و كوله‌یه دونه‌ریور. ایردی. شیمدی‌یه قادار اوز خانلرمزه، سلطانلرمزه، بكلرمزه، مهراجه‌لرمزه باج ویریردك؛ شیمدی آوروپا ظالملرینك‌ده قامچیلری صیرتمزده شاقلامایه باشلادی. آلتین تراملرمز، یونارك اوجوز قیمتله برنج، چای، شكر، تونون، قاووچوق آلایسه‌لری ایچون دوكونیوردی. چوچوقلرمز اسیر اولمق ایچون دوغیور، و اسیر اولاراق تولییوردی.

اونلر یاوروپی آتاسندن، قاریسی قوجاسندن آیروب دوكه دوكه مملكتدن مملكته گوچیرویورلردی. اونلر سیزه، مملكتلرمزه آوروپا علم وعرفانی نشر ایتمكلرینی سویله‌یورلر. حال بوكه ووتقا و افیون گتیریورلردی؛ شو دوشونجه ایله كه: آسیا و آفریقا خلقی اسیرلكنی یاد ایدوب غصه‌یه دالدیغی زمان تحمل ایده‌یه‌مز حیاتی قولایلقله اونوتسون‌ده ظلمه قارشی ال قالدیرمایه جسارت ایده‌مسین!

سزك لفندیلر كز اولان آوروپا سرمایه‌دارلری بزم كندی اسیرجیلرمزه یاردیم ایدیوردیلر؟ یرلی جان و مال آغالرینك قامچیلری ایش گورمه‌دیكی برلره آوروپا زنگیلری بیاض عسكرلر. طوپلر توفكلر گوندیوردیلر؛ بزی كندی قانونارینه، كندی والیارینه تابع طوتسیور و سوزك تام معناسیله، بزی صاتین آلمه «كوله» صاییورلردی اونلرك عقلنجه، مستعمكه‌لری بزی استقلال حیاتله حاضر لایاجق مدنی تربیه‌یی بزه ویرمجكدی. فقط اونلر بز شرق زحمتكشلرینك اویانتاسنه و یلگی ایله ایشقلانمه‌سنه دوشمان اولدقلری قادار هیچ بر شیئه دوشمان دگلدرلر. اونلر بزه یالگز جبسخانه یاپیورلر، بیاض انسانلرك بویوك و گوزه‌ل اولاراق ایجاد و ابداع ایتدیكی شیلری اوگرنه‌جكمزدن. قورقدقلری ایچون مكتب یاپمیور و یایدیرمیورلردی. اونلر بزه كندیلرندن و انسانلردن آلجاق دیه باقدقلری ایچون یاضلرك اوتوردقلری واغونه اوتور مایی، یاضلرك یمك بدیكلری ماصه اوزه‌رنده یمك‌یه‌یی بزه یاساق ایتمیشلردی.

بزم درین یارالرمزی سیز گورمه‌دیكز. بزم ظلمدن شكایت ایدن فلاكت و ماتم توو گولرمزی سیز ایشیتمه دیكز؛ اونلرك سوزینه سزده اینانه‌دیكز. سزه كوبك نظاریله باقان انسانلق جلادی سرمایه‌دارلر گبی سزده بزه كوپكلكز ایمش كبی حقارتله باقه‌دیكز. چین و ژاپون سزك سرمایه‌دارلرك نوبوردلرندن قوعدیغی رنجبرلری سزك دیارگزه بر لقمه اكمك ایچون كلدیكاری زمان سز اعتراضلرله رد ایدیورسه‌یگز. اونلره سزگله برابر آزادلق ایچون مبارزه‌یی توكرتمه‌جك یرده جهالتلرندن وجهالتارمزدن دولایی گولیور و بزی منخرملرگبی آلای و رسوای ایدیورده‌یگز. بزی كندی معاشرت و حیات عالمگزدن دیشاری آتیور و قورولتایلر گزه گیرمگه بیراقمیورده‌یگز.

سزك سوسیالیست فرقه‌لرنی قوردیكگزی خبر آلدق طاغیق كه سز بین‌الملل ایشچی برلگی وجوده گتیرده‌یگز. فقط بو تشبثگز لافده قالدی، چونكه بزی انگلیسلر هندستان سوقاقلرنده آصدیقلری وقت، بزی پكینده طوپلاتان آوروپا عسكرلری تولده‌یركاری زمان، بزم «اگلك!» دیمیه فریادمزه قارشی آمه‌ریقا سرمایه‌دارلری قورشون سیله جواب ویردكلری هنكامده بزسزك انته‌رناسیونالك وكیللریني آرامزده گورمدیك.

یورکلری بوتون دنیا ایشجیلرینك برلشمه‌سی حسرتیله یانان بولداشلرمز، سزلك انتهرناسیونالك قابی آچیلگنده دو- روب بافیور و گوریبورلردی که سزلری، سوزده، کندیلگزه مساوی اعلان ایتدیگگز حالده، ایشده و حقیقتده، آلچاق بر جنسدن اولاراق طانیوردیگز.

بوتون آلتی بیل اول، بوتون دنیا زنگینلری « باقالم کیملك کوله‌سی چوق اولاجاق. آسیا و آفریقا ثولکه‌لرینك بویوك پارچه‌لرینی کیم آلاجق!» دیه‌یه بر برینی بوعمایه باشلادیلر: او وقت، سز آوروپا و آمریقا ایشجیلری، بو جلادلر وصویغونلیلر بوعوعماسنی گوردیگزده گوزیومدیگز و بو محاربه سزلك استقلالگزایچون یاپیلیورمش کبی داو- راندیگز. حال بوکه سزلك بر پارچه بریگز بوقدی، سزلك آلین ترلریگزله صولادیغگز توپرافلر، ثوز مالگزی زور ایله، جبایه ایله بیمن صاحبلرگزلك مالی ایدی، باشکارگز، فابریقاجیلریگز بزی بو محاربه‌یه زورایله قاریشدیرماق ایسترکن اونلره یاردم ایدیوردیگز: حال بوکه بو محاربه هم بتزیم هم سزلك مالمز و حیاتمز علیهنه بر مبارزه‌ایدی. آوروپا عسکرلرینك سونگولری فاس وجزایر رنجبرلرینی فلاندیا، نورماندیا و شامپانیا محاربه میدانلرنده گوللەدن، صوغوقدن و خسته‌لقدن ثولمه‌یه: هندستان رنجبرلرینی الجزیره و عربستان قوملقلرنده گونشك حرارتندن و صوسز لیقدن هلاك اولمایه مجبور ایدییور. سزلك سونگولریگزایسه مصر فلاحلرنی تورکلره فارشی حرب ایدن انگلیس اوردو سنده آغیر و مشقتلی ایشلر گورمگه قوشدرییوردی. سزلك سونگولرگز هند رنجبرلرینی یوك دوه‌سنه دوندردیلر: بو بچاره‌لره الجزیره‌ده کی بیاض انگلیس عسکرلری ایچون محاربه لوازماتی طاشیتدیردیلر. آوروپا زنگینلرینك آلتونی ایله چین و آتلنتم ایشجیلری روسیه و فرانسه یه هوقعه‌لر صاتیلدیلر: محاربه قورشونلری یاغدورکبی یاغارکن، صوگنده سزی هلاك ایدەجك سپرلر و طابیه‌لر یاپسینلر، فابریقالرده، سزی ثولدیرمه‌یه سلاح یاپماق ایچون وجود لرنی چررونسونلر!

بزیم قانلرمز و ترلرمز سزگکیلرله برلگده آقیوردی بونگله برابر، دریسی رنگلی اولان انسانلر قارانلق گیجه‌لرده وطن حسرتیله ثولیورلردی ده، سز اونلری قارداش صایمیور دیگز. اونلر ثولومی هیچ کیسه‌نك گوزینده بر داهلا یاشه و هیچ بر یورکده بر کوچوك آهه ده گمیه‌جك قیمتسز حیوان مقوله‌سی وحشی کوله و صاتن آلما قول صانیور- لردی. داغلرك، ده گزلرك، ایرماقلرك ثوتمه‌سنده قاریلرمز ثولمش ارککلرینه، چوجوقلرمز کندیلرینی قوجاقلایان بابالرینه آغلایورلردی. بو حال ایله محاربه کچدی. شمدی ایسه مانفرك آزادلق و حقوق بابراغی آلتنده بوعوشدقلرینی اعلان ایدن آغالرگز و آغالرمز، بوزارندن ماسکه‌یی آچدیلر و شمدی هندستانك شهرلرنده حکمرانلق ایدن سونگو، فلینچ، ماکدنلی توفکلری (آرمیزار)ده جنرالرگز هند اهالیسنی یاپلیم آتشی آلتنه آلمایه و بوزلری اوسنه سورولدورمه‌یه موفق اولدیلر! بونله بیلدیلرا بونله اینگن انکلیس پارلا- منتوسنده هیچ بر ایشجی مبعوثی آیاغه قالقوب‌ده بوجلاد لرایچون دار آغاجی قورمایی تکلیف ایتمدی، الجزیره‌ده انکلیك سرمایه‌دارلری (آرمیزار) قربانلرینك قارداشی اولان سکسان بیك هند عسکرلرینی، برلی اهالیی‌یی انکیزلره اسیر ایتمك ومملکتك باشلیجه ثروتی اولان موصول نفت معدنلرینی اله گچیرمك ایچون باستقلال اوردوسی حالنده قوللانمقده‌درلر.

انکلیس سرمایه‌دارلری طرفندن پارایله وجدانلری صاتین آلنان روم عسکرلری شاخه قالقمش، تورکلری کسوب قیریورلر. جنوبی آنادولوده فرانسز سونگولری سلطنت سوریور. شامده فرانسز جنرالنك چیزمه‌سی شام استقلالنك بکلی پناسنی یقیور. انکلیس حکومتی ایکنجی میلیون استرلین پارا سنه بر طاغم ایران خائنلرنی صاتین آلیور و ایرانی روس وایران ایشجی خلقنك علیهنه انکلیس سرمایه‌سی حسابنه سپر و طابیه حالنده قوللانیور.

جزایره، طرابلس و آنتامده فرانسز جنرالرنك تحکم- لری اولجه حاصل ایسه، شمدی‌ده عینیله دوام ایدییور. شمالی چین‌ده و قوریباده زایون ضابطلری و ژاندارمالری ایو صاحیلگی ایدییورلر. وکیم حربنی‌دوشونمه‌یه جرئت ایدرسه درحال آصییورلر. قورشونه دیزییورلر. بومحاربه‌ده دوکولن آسیا ایشجی ورنجبرلرینك قانلری، آفریقا ایشجی و رنجبرلرینك قانلری آزادلق و قورتولوش دگل، قور- تولوش وآزادلغه چالشانلرایچون دار آغجی بیتدی.

فقط... دار آغاجنك قجیرتیسندن، قیرباجلر آلتنده ایکلیه‌رك آه و فغانلری بر باشقا حسر ایشیدییورز: بز- لرنده سلاح اولاراق، بوبونلرینه اسیرلك زنجیرلری طاقانلرك علیهنه قیام ایدن ایشجیلرك عصیان سسلرینی ایشیدییورز. روس سرمایه‌دارلق بناسنك یقیلمش سلرینی ایشیدییورز، و بزیم قلبمز بویوك بر ظفر دویغوسیله دولور، شاد اولیور. آنجاق بز شوکا ایمان ایدییورز رذیل و ملعون طانیمه‌ش ایشجی خلق، قوللق و کولەلك

ŞARK İLİ MECMUASININ TIPKIBASIMI

دورینه، ملتلرینك استبدادینه باش اگمه دورینه نهایت ویرمك و ایشجیلكدن، ایشك و آزادلقدن سوره جنگی بر دور وجوده گتیرمك قدرتنی كندنده بولابیلیور. روس ایشجیلرینك، روس رنجبرلرینك یاپدیغی بو ایلك محلی محاربه‌ده گورولدیغی اوزره سنگرده سنگری اینمیه‌یورز. ای آلمانیانك، آوستریانك و مجارستانك ایشجیلری! سزلرده توفنگی اله آلدیغكزی، سزلرده كندكزی اسیر ایدنلرك اوزرلرینه ال قالدیرمیه‌جكزی ایشیدیورز. دوشمانلرینكز بوگون سزه نه قادار غلبه چالارلرسه‌چالسینلر نتیجه‌ده صوك غلبه‌نك سزده قالاجاغنه ایمان ایدیورز.

قولاقلرمزه ایتالیا شهرلرندن، حیدود ایتالیا سرمایه‌دارلری چته‌لرینك سونگولرینه كوكلرینی هدف ایدن یوزلرجه ایشجیلرینك سسی كلیور: حبسخانه‌لرك دیوارلرندن فرانسز ایشجیلرك سسلری كلیور. بو حبسخانه‌لره اونلری فرانسز حكومتی دولدورمشدر، چونكه اونلرك غضبندن قورقیور، اونلرك آلاولانمش گوكسلرینك وباغمش وجدانلرینك فارشیسنده تیتره‌یور.

گوكرمش انگلیس ایشجیلری دریاسنك، اراده‌سنك سسی بزیم قولاقلرمزه گلیور؛ بو دریانك دالغالری كندینی سرایه‌لره قدیارلر. اورپیورگه اوزمرینه انگلیس سرمایه‌سنك قلعه لری سیرلری یاپیلمشدر. فریاد ایدن سرمایه‌دن! قوم وملتلری بوغان و دنیایی یاغما ایدن، یوقسول یووالرك راحتنی سیوزان بو انگلیس سرمایه‌سندن! بو لكه صدالری بز آرتق دوبماق دكل، شوق و اطمینان ایله تنفس ایدییورز و بزده بوبله بر ایمان بوبیورگه فلاكتلرمزك بیته‌جكی گون و بزیم سسمزك محاربه‌لرمزك برلشه‌جكی ساعت پك یاقین‌در. سزك یانگز كندی آزادلقگزایچون مبارزه ایتمیه جكگزه امینز. بز اینانیورزكه اللریگز و آیاقلریگزده كی كه‌چه‌لری، زنجیرلری بزم آیاقلرمزده واللرمزده براقماق ایچون جیفه‌ازاجق دكلكگز.

بز بیلیورز: سزه آغالق ایدنلر، سزلری شرق ایشچی ثرینی، شرق رنجبرلرینی ثروت و حقارتنه گورمكه آلشدیر مشلر، بوندن مقصدلری نه اولدیغنی بیلیرسگز: بیاض ایشچی ایله رنكلی ایشجیلری بر برندن آیروب هر ایكیسنی ده ولایچه بوبوندوروق آلتنه آلابلمك! لكن بزیم ایمانمز واردركه سز بو ثروت و حقارت گوروشنی اوستگزدن كیرلی كومه‌گی آثار كبی آتار و بوندن وجدانگزی تمیز لیه‌سگز! آوروپا ایله آمه‌ریقا و آسیا ایله آفریقاده برآووچ سرمایه‌دارلرینك راحت یاشامسی ایچون جلیشن ایشجیلرك آزادلغی او بیچاره‌لرك برلیكده غلبه‌سیله ممكن اولابیلیر. اگر سز یالكز كندیكزی آزاد ایدوب بزی اسیرلك زنجیرلری ایچنده براقماق ایسته‌یورسه‌گز، ایلنگزكه، یارین سزده زنجیرلره گیرسگز. چونكه بزی زنجیرده و محبسارده صاقلایابیلمك ایچون شرق‌ده وجنوبنده حبسخانه محافظلری وجوده گتیرمه‌یه، بزه قارا قول چكمك ایچون اوردولر، سورو سورو كوپكلر بسلمه‌یه، اقتدار و اختیاری والی و جنرالرینگزه ویرمه‌یه مجبور اولاجاقسگز. بونلرایسه چالشما دن یمه‌نك و ایشجیلرك سمیله یاشامانك طاندینی طانمش و دریسی رنكلی رنجبرلرك بر قاچ نسلنی قوللق آلتنده طوتمایی ثوگرمنمش اولدقلری ایچون درحال سونگولری اوستگزه چه‌ویرلر و آسیادن، آفریقادن طوپلادقلری ثروت و قوتی، سزی بنه اوالكی كبی اسیر یاشاتمایه صرف ایدرلر. دیمك كه شیمدی سز بزی اونوتورسگز بو خطا گزك سزه ووراجاغی ضربه پك بویوك اولاجقدر.

شیمدی كندی آلریگزده كی زنجیره باقوب بزی بوغان زنجیرلری خاطرلاماگز لازمدر. بیلگز كه بزم مبارزه‌مزه قیتارمادن آزاد اولامازسگز. بزم مملكتلریمزگ ثروتی ثرمایه‌دارلریگزگ سزی قول اینمك ایچون آلدرنده واسطه‌در، قوتدر: ثوبله. بیرقوت كه انگلیز سرمایه‌داری هندستان، مصر، توركیا رنجبرلرینك سربست مالرینی حیله ایله، زور ایله یمك، و اونلری انگلیز اوردوسنه خدمته زورلاماق قدرتنی كندنده بولدیغجه اونگ كافی ثروتی و كافی مقداره جلادلری اولاجاق و انگلیز رنجبرلرینی اطاعت و اسارته آلتنده بولوندراجقدر.

بزم قیاممز اولماسه انگلیس ایشجیلری سرمایه‌دارلریمنه غالب كلهمزلر؛ جهان پرولتاریاسی جهان سرمایه‌سنه غلبه ایده‌مز. سز بزیمله برلشمه‌دن اقتدار واختیاری نه اونلر الندن قوپاروب آلمایه، نه ده آلدقدن صوكره اوز الكزده صاقلاماغه قدرتگز اولامز.

آوروپا مملكتلری ایشجیلری گه‌یدیرمك و یدیرمك ایچون لازم اولان حبوباتی و خام محصوللری یتیشدیره میور، بزم مملكتلرمز بو محصوللرله زنكین‌در. آوروپ ایشجیلری حربته ابردكدن صوكرا آجلقدن اولمه‌لری ایچون لازم اولان بو محصوللری، اگر اونلر آسیا و آفریقا ایشجیلریله اتفاق ایدرلرسه، اگر اونلر آفریقا و آسیا ایشجیلرینه یاردیمه قوتارلرسه اگر اونلربزیم محتمزی قازانیرلرسه، اله كه‌چیره بیلیرلر.

بزلر سزلرله برله‌شیرسك یكیلمز قوت و صارصیلماز

ŞARK ŞÜRASI VE ŞARK İLİ MECMUASI · Yavuz Aslan

قلعه تشکیل ایده‌رز، و بربریمزی دوبوروب گیدیره‌بیلیرز. برلگده قورتولمانگ تك فکریله ایشیقلانمش سلاحلی آدملر اورده‌سیله بر بریمزه امداد ایده‌بیلیرز.

هیمزگ. اشتراکمزله یاپیلاجق بو محاربه‌یه بزی اوچنجی قوموئیست بین‌الملل جاغیردی. و دنیانگ ایشچی کتله‌لرینگ وارلغینه و منفعتنه خیانت ایدن، دنیانی امپریالیزمه خدمتچی ایتمك ایسته‌ین و بزیم قانمزله لکه‌لنمش اولان ایکنجی بین‌المللگ قوالمش ماضیسندن علاقه‌یی کسدی

قوموئیست بین‌المللی، یالکز سزی سرمایه‌دارلره قارشی برلگده مبارزه‌یه دعوت دگل، سزی یاکوبه قورولتای ایچون طوپلادی. یاکوده بولونان روسیه‌لی، نورکیه‌لی، ایرانلی و آذربایجانلی ایشچیلر سرمایه‌دارلق اوغورنده ایشله‌مش اینه‌لرده عینی زمانده ظالمارده قارشی مبارزه ایتمه‌یی‌ده ثوگره‌نمشلر.

آسیا ایله آوروپانگ صیقیشدیرمه، یاکوده، قیام ایدن میلیونلرجه آسیا و آوروپا ایشچیلرینگ وکیللری اولان بزلر، آچیلمش یارالرمزی، صیرتمزده‌کی قامچی ایزلرنی و آیاقلرمزده‌کی زنجیر پیچینلرینی بوتون دنیایه کوسترمدك. طبانچه‌لرمزی، قلیچلرمزی، قانالرمزی قالدیردیق و آنده ایتدك. آنده ایتدك که بوسلاحی آرامزده حرب ایتمك ایچون دگل، سرمایه‌دارلرك ظلم و تحکم بنا‌سنی ییقماق ایچون قوللانماجغز. سزك، سز آوروپا و آسیا ایشچیلرینگ بزمله براگده یاشاماق، برلگده مظفر اولماق و تملی بوتون ایشچی و زنجیرلره قارداش یاردیمندن عبارت اولان بکی اصول جمعیتچه یاغماق ایچون بزمله قوموئیست بین‌المللی بایراغی آلتنده برلشه‌جگزه ایمان ایدییورز.

بز بوراده اقناع، تنویر و فعالیت شوراسی قوردق، بو شورا، انقلاب مبارزه‌سندن بویوك قارداشلرمزك مجمعی اولان قوموئیست بین‌المللگ رهبرلگی آلتنده، رنگلی، بیاض، بوتون ایشچی و زنجیر پیچینلرینی اویاندیراجاق، تشکیلاته صوقاجاق، واسیرلگك، کولەلگگ قاراکلق قلعه لرینه هجوم ایچون ایله‌ری یودوته‌جگدر.

ای انکلیزه، آمه‌رقا، فرانسه، ایتالیا، ژاپونیا و آلمانیا نگ و دیگر عموم ثولکه‌لرك ایشچیلری! ظالمه قارشی قیامه کلمن شرق ملتلری وکیللرینگ خطابنه قولاق ویرمگز! بز سزه آنده ایچه‌رك سوز ویرییورز که سزه یاردیم ایده‌جگز؛ سزدن ده بوانسانی وانقلابی مبارزه‌ده، قارداش یاردیمی بکه‌ییورز. عصرلرجه دوام ایدن اسیرلگگ بویوندوروغی آلتنده یاشایارق اراده گزك الگزدن آلنمش اولمامسنه قارشی سزده کی انسانلق و قارداشلق دویغوسنه ایمان و او ایمان ایله مراجعت ایدییورز: و ایشته بوجه سله سویایورز که: سزك ظفرگزدن انسان اوغلنگ آزادلغی دوعاجاقدر!

انسانلرده دینی دوشونمه‌یگز، دریسنگ رنکلرینه قامایگز، سزه اولان ایمان و اعتماده‌زه عینی ایمان واعتمادله جواب ویریگز. جواب ویریگز که بو مبارزه جهالت قارانلغنگ مجنوللگنگ، خونخوارلغنگ مضاربه‌سی دگل؛ ایپلك مبارزه‌سی. یاشاماق مبارزه‌سی، قورتولماق مبارزه‌سی و بوتون شرق ملتلرینگ اویانیش و بویویش مبارزه‌سی‌در.

یکی حیاتمزی سعی و قارداشلغی اوزرینه قورماق ایسته‌ییورز: امینز که سزده بودوشونجه‌ده‌سگز. بزم بویوك آندمزه یوزلرجه میلیون آسیا و آفریقا ایشچی و زنجیرلرینگ ویره‌جگی هیچبلی جواب گورولتوسنگ سز. اولاشمانسی و بوتون دنیا ایشله‌یانلرینگ آزادلغی ایچون ثولکه‌لریگزده آلاولنه‌جك محاربه‌نگ بوگورولتوییه کمك و قاهر سسلرله جواب ویرمه‌سنی انسانلغنگ بختیارلغنی ثوزله‌ین یورگمزله آرزو ایدییورز.

یاشاسین بوتون ملتلر ایشچیلرینگ آسیا و آفریقا ایشچی کتله‌لرینگ برلگی!

یاشاسین بوتون ظلم گورن، فلاکت چکه‌ن صفیلرك و مظلومرك اجتماعی جهان انقلابی!

یاشاسین حیله و زورایله مال یه‌یجیلگگ، یالان و تحکمگ خرابه‌لری اوستنه قورولاجاق ظفر آبدمسی!

یاشاسین قوموئیست بین‌المللی!

شرق ملتلری قورولتایی

نامنه ریاست

قوموئیست بین‌المللی اجرا قومیته‌سی

نامنه رئیس

بین‌الملل وضعیت و شرقده، چالیشیجی کتله‌لرك وظیفه‌سی حقنده یولداش (رادهك)ك بیاناتی.

یولداشلر: دون سیز بر مظرویه شاهد اولدیگز که «تاریخی» دهیلمه‌یه حقیقتاً لایقدی. شرقك ایشجی کتله‌لرینك و کیلری بورایه طوپلانمش، آیاغه قالقان آوروپا ایشچیلرینك و کیلری آغزندن ایشیتدیلر که آوروپانك ایشچیلرینك و کیلری دنیانك بوتون سرمایه‌پرستلریله، شرق اهالیسنه جفا جکدیرمن بوتون سرمایه‌پرستلریله، توانونجه‌یه قادار محاربه‌یه دوام ایده‌جکدر. بو دقیقه‌ده، او جفا چکمن ملتلرك و کیلری دونیولرینك هرجانبله آیاغه قالقدیلر و زحمت عالمنه ظلم ایدنلره قارشی مقدس جهاد اعلان ایدهرك، آوروپا ایشچیلریله بیرلیکده آل‌آله آند ایچدیلر. فقط، یولداشلر، توکمزه آلدیغمز بو محاربه ایچون شوق و هیجان بیشمه‌ز، ظالملره قارشی کین و دوشمانلق بیشمه‌ز؛ بورادہ شرقك خاق یغنلری جهان سیاستك وضعیتنی بیلمه‌لی: دوشمانك قوتلرینی، ضعف برلرینی معین صورتده توکرمه‌لیدرلر. دوشمان وردوسیله مبارزه‌ده موفق اولابلمك ایچون اونك ده‌لیك ده‌شکرینی اییجه گورمه‌لیدرلر. بین‌الملل بروله‌تاریانین‌الملل‌یاله‌سنده کی ده گیشیکلری دقته کوزه‌تلییور. بروله‌تاریانك سرمایه‌یه قارشمی هر آن گیشله‌مکن قاوغاسنده بین‌الملل سیاسنی گورمه‌سی کندیسنه بویوك بیر قوت ویریور. بو خصوصده آوروپا ایشچیلری معلوماتجه نه درجه‌ده ایسه یاقین شرقك ایشچی کتله‌لری‌ده اودرجه‌ده بولونه‌لیدرلر. مسئولیتمانه قارشی گوز قولاق اولمالی، هجوم وقتی سچمه‌یی بیلمه‌لیدر. بونك ایچون، سزلك سرمایه ایله پنجه‌له‌شمه‌یه دائر فکریکزلك عمومی استقامتی کافی گورمه‌دیکز و بونك ایچوندر که ـ یولداش نریمانوفك غمله بحث ایتدیکی‌ـ قوجا شرقك ثوکنده کی بین‌الملل مسئله‌لری و وظیفه‌لری بو مجلسده بیان ایتمه‌یی قورولتایك ایشلری ایچنده میرایه قویدی. آوروپا سرمایه‌پرستلرینك ظلمندن و تحکمندن شرقك چکدیکی جفالر اون یللق مسئله ده گلدر؛ یوز یللدن زیاده‌در که شرق ملتلری صوبغونجی سرمایه پرست دونلرنك سیاسی تحکمنه و استیلا محاربه‌لرینه هدف و زمین اولمشلاردر. بو صناعته قادار آوروپا جابه‌ودلری شرق زحمت کتله‌لرینك مالنی و قازانجنی حیله‌لی تضیق ایله بیوردلر. بوصناعته قادار بوزاواللیلر جهان جابه‌ودلرینی اونوزیللردن دفع ایتمه‌یه مقتدن اولامامشلاردر.

اون دوقوزنجی عصرك بوتون تاریخی ـ تورکیایی، ایرانی، بوتون آسیایی استیلا ایچون ـ انگلیز سرمایه‌سیله ملکه‌دار و سرمایه‌پرست روسیا حکومتی آراسنده بایبلان محاربه‌لر دولدوریور. روس چارلیغی ایرانه و تورکیایه مالك اولمق ایستیوردی؛ مقصد شو ایدی: تورکیایی کندینه قول ایتدیکدن صو گرا آق ده‌کیزه چیقوب بورادہ انگلیز سرمایه‌سیله، جهانگیرلیك ایچون، حرب أیتمك! ایرانه گیدیوردی کی ایرانی کندینه باغلادیقدن صو گرا، ایراندن هندستانه چاتسین؛ او هندستانه گیسه انگلیز سرمایه‌سی اورادہ سلطنت سوریور؛ او هندستانه که قان ایچن انگلیز بیلانتی، اونده‌ره بیاسه‌سنی کندی قانسی و تربه بسلیسور و انگلیز سرمایه‌سنك کوچك اوغلارینه فولابلقه جوق‌چوق بارایه‌مایه امکان ویریور وزنگین اولدقدن صو گرا بریتانیایه دونوب راحت‌ومحتشم یاشامایی تامین أیدیور.

بو محاربه‌ده حریتجی و انسانیتلی انگلتره غدار چار روسیه‌سیله مجادله أیده‌ردی. انگلیز سرمایه‌دارلیغی ایرانك و تورکیانك مدافعه‌سنه چیقیوردی. روس چارینی انسانیتپروارلکسه و شرق ملتلرینه انسانجه معامله‌یه دعوت یاپراغنی قالدیریور و شرق ملتلرینی کندینه زورایله قول أیتدیکی و بوتون مالك اولدقلری شیلری یمك ایسته‌دیکی ایچون جاری عیلایور، تلقین ایدیوردی. فقط روس تهلکه‌سی بیتمه‌ز بیتمه‌ز انگلتره تورکیایی اورتمدن قالدیرماق پروغرامنی اجرایه گیریشدی و اورد غرمك «تورکلری آوروپادن قوغمق» شعارینی یاپراغنه یازدی و تورکیانك جدینی پارچالامایه باشلادی.

شو دفعه‌یی خاطر گزه گتیره‌یم: ایران حقنده کی روس ـ انگلیز منازعه‌سی ۱۹۰۷ یلنده بیتدی. شو سیاه بیتدی: چارلك خزینه‌داری جنرال لیاقوف ایرانلك حریتی بوغی أیتدی، قازاق لواسی ایران پارلمنتوسنی بیقدی. تبریز و طهران سوقاقلرنده مرتجعلر انقلابجی ایرانلك و کیللرینی رسوای أیتدیلر؛ بوتون بونلر اولوب بیتمه‌مکن انگلیز انسانیتچیلری و لونده‌ره خلقی راحتلرینی بوزمیاراق سیر أیدیوردیلر. انگلیز سرمایه‌سی «بزم بو ایشلره قاریشدیغمز یوقدره» دیه انکدن ألنی یقایوردی. انگلیزلر ایسته‌

سه‌يدلر قولايلقله روسارى دوردوره‌بيلير‌لردى. چار تماميله انگليزلرك نفوذى آلتنده ايدى.

بو آزدره، داها وار: انگليز خارجيه ناظرى لورد غرى، انگلتره‌نك پتروغراد سفيرينه شو صورتله أمر ايتدى: «أگر روسلر ايران استقلالنى بوزدن‌ده اولسا ابقا أيده‌رلرسه انگلتره روسلرك ايرانه ويردبكلرى أولتيماتوم حكمنك اجراسنه مانع اولميياجاقدر» بونى روس دولتنه خبر ويرر.»

بو ايكى رقيبك ايرانى بولوشمك ايچون تحميل بارشوب اويوشديقلرينى كوردك. شمالى ايران جنرال ايلقوفه ويرلدى. جنوبى ايران ايسه انگليزلرك آلتنده قالدى كه بوندن مقصد روسلرك، هر نه صورتله اولورسا اولسون، هندستانه هجوملرينه قارشى مدافعه سپرى ياپمقدى.

صلح دورەسى اولان صوك اون يلده ايكى دولت يعنى آراسنده منازعه بورويوردى. بير طرفده آتاتا يعنى انگليز و فرانسيز سرمايه‌سنى جامعه‌دى بحروس جارى‌ده. بونلرله آل أله گيدييوردى. تۆته طرفده كى گتانه‌نك باشجيسى آلمانيا ايدى. بير ياندن آلمانيا، بير ياندن انگلتره، شرقه مدنيت گوتورمك، شرقليلره يلنگى ويرمك و ماكنه‌لرى قوللانمايى تۆگرەتمك ايچون گيديكلرينى سويليورلرسه‌ده حقيقته بوگيديشك توركيا و ايرانك ثروتنى ظبط أيديش اولدوغنى بيز بيلير و گورويوردك.

بو محاربه دوغرودن دوغرويه حايدود انگليزلرك محاربه‌سيدر. گنج تورك حكومتى أساسى سرمايه‌جى اولماسنه رغماً، انگلتره گوردى كه بو حكومت اوردو وجوده گتيرمه‌يه، تلغرافجى معنى تشكيل ايتمه‌يه، مترقى ويرگى قانونى قويمايه و منتظم اداره قورمايه چاليشيور؛ انگليز سرمايه‌سى توركيانى اولا بيلديگى قادار چابوق بارچالامايه چاباليور. چونكه انگلتره ايچون توركيانك أهميتى بك بويوكدر. بركره انگليزلرك دنيايى قاپلايان دوائى ارضك يوتون قطعه‌لرينه داغيلميشدر؛ انگليز قاپيتالى آفريقاده سلطنت سوريور، جنوبى آفريقانك معدنلرينى و معمرك ثروتى آلدە طوتيور؛ بو بويوك سلطنتك بر دره‌سى ده هندستاندەدر، يوراده أوچ يوز ميليوندن زياده رنجبر انگليز سرمايه‌سى حسابنه چاليشوب ايشليور. توركيا هندستانله آفريقانك و انگليز سرمايه‌سنك آراسنده ولونه‌وغى ايچون يوق اولماليدى. يوق اولماليدى كه انگليز سرمايه پرستلرى عربستاندن و أنجزيره‌دن آفريقايه و مصره گيده‌جك ده‌مير يولى ياپابيلسنلر. آنجاق بو صورتده يوز ميليونلرله آسيا اهالسى اوزه‌رينه حكمران اولان انگلتره، دنيانك بير ياشندن ثوته ياشنه راحت راحت عسكر توكه بيلير و أك كوچوك بر دايانمايى مرحمتسزجه باصوب أزمك گوچنى قازانير.

تۆته ياشدن، گنديني شرق ملتلرينك مدافعه‌جيسى گوسته‌رەن آلمانيا سرمايه‌سى بو ملتلرى آچيقدن آچيقه بولمكدن چكيتيوردى؛ چونكه بو ملتلره شمالى آلمانيادن گلوب چاتمق گوچ اولديغنى بيليوردى. انگليز سرمايه‌سى ايسه هندستانده و مصرده بگى ياشلايان انقلابات حركتلرينى باصوب شيرمك ايچون تورکيايى ثولومه محكوم أيتدى. آلمان سرمايه‌سى تورکيايى و ايرانى بولمك ايسته‌ميورسه شونك ايچون ايسته‌ميوردى. ايران و تورکيايى اقتصادجه أله گچيرمك و گنج تورك اداره‌سى بر ده‌سى آردنده بوملتلرى صاغوب يمك ايچون!

١٩١٤ جهان محاربه‌سى اون ميليونلرله ايشجى و رنجبرلرى طوپراغه صه‌ردى، ميليونلرله آدامى معلول چيقاردى، ميليونلرله دولو و يتيم قارى جوجوق بيراقدى. يا بو محاربه نه‌دن دوغدى؟ شوندن دوغدى كه باقاليم آلمان طاقيمى، انگليز طاقيمى، هانكيسى، بوزلرجه ميليون آسيا رنجبر و ايشجيلرينى كنديسنه قول أيتمه‌يه و صانيم آلمانيه موفق اولاجقدر؟

انگليز سرمايه‌پرستلرى گنج تورکلرك ١٩٠٩ ده تاريخ صحنه‌سنه جيقمالرينى آلقيشلاديلردى. شيمدى ايسه يعنى گنج توركلره بوره كلرنده كين طوتاراق تورك حكومتى و تورك ملتنى پارچا پارچا بولمه‌يه قرار ويرديلر.

تورکلر بارباروبارجه وحشيدرلر، شرفك مدنى ملتلرى اولان عربلرى، آنوريلرى و عربستانى آزاد ايتمه‌ليدر» ديبوزديلر. انگليزلر، گويا سلطانى و گنج تورك مطلقيتى، شرق ملتلرينى آزاد ايتمك ايچون يقماق ايتيورلر. دىلر. فقط محاربه‌نه‌ياه بيتدى؟ آلمانيا ايمپراطورلغك برباد اولماسيله! بوگون هيچ بر شرق ايشجيسى گوز ياشى دوكمه‌مليدر. محاربه عينى زمانده انگليز ايمپراطورلغك سطوتنى تامين ايتدى. بونك معناسى نه اولديغنى شرق ملتلرى آز زمانده آگلاديلر. معناسى شواولدى: انگليز دونانماسى استانبوله ال آتدى وبوغازلرى طوتدى؛ انگليز استيلا قوتلرى عربستانى، الجزيره‌يى اشغال أيتدى؛ فرانسز اوردوسى سوريه‌يى آلدى؛ يونان عسكرلرى

ŞARK İLİ MECMUASININ TIPKIBASIMI

آنادولونك برقسمني ايزميرله برابر اله كچيردي؛ بوندن صكره فرانسز و اينكليز عسكرلري جنوبي آنادولويي، همده موقه وسلطانك مطلقيته ختام ويرمك ايچون دكل، دائمي صورنده اشغال ايتديلر؛ سوريه‌ده، الجزيره‌ده، عربستانده مستقل و آزاد دولتلر وجوده كتيرمك پرده‌سي آرقاسنده، تورکيايي بولوشديلر. فقط بو آزادليجه نه درونه ماهيتده‌در؟ بونى آكلامق ايچون بزم اڭ قيمتلى شاهدلريمزدن بريني كه فرانسز و انكليز غزته‌لريدر.

فرانسه مستقل بير سوريه وجوده كتيرمكي وعد ايتدى و كذلك أبريفعل‌ده آرقاجيقدى. فقط امبرفعل فرانسز سرمايه‌دارلرينك دوروكلى آتنده نمايه‌اولنامايه اشغالياشلامازدن فرانسز عسكرى شمالى اشغال ايتدى. وأمير فيصل قوغدى و شيمدى، بوتون پرده‌لرى يوزندن آتمش اولديغى حالده سوريه‌يه صاحبلك ايديور و سرمايه‌پرستلرك خوشنه گيدن شيلرك هپسنى سوريه‌دن آشيروب فرانسه‌يه گوتوريور.

انكلتره آلجزيره‌نك استقلالندن دم ووريوردى. لوحاف منظره! عموماهليسى ايكى بوچوق ميليون اولان بردوتى قووايتمك ايچون دها ايكى ميليون عسكر ايله، انكليز سرمايه‌سى دونده بير ميليارايسترلين فوندى فدا ايديور. انكليزلرك بوفداكارى نيچون در ونرەدن گليور؛ بوسؤال بيردن بيره قارشيمزه چيقيور.

بوندن بير آز أول انكليزوفرانسز سرمايه‌لرى آراسنده كى رقابت ايشك نه اولديغنى آچيقه چيقارمشدى. پارلمنتوده انكليزيانى وكيلى لوويدجورج دن سوروشديلر: آلجزيره‌نك طبيعى ثروتلرينى انكلتره أنه آلديمى آلمادىمى؟ انكليز سرمايه‌سنك، آلجزيره‌ده انكلتره دولتى ٨٠٠٠٠٠ كشيلك بيراوردو مستقلايله سبب اولاجاق امتيازلرى وارمىدر؟ أكر بوقصه نه كبى بير منفعت ايچون اوراده بوقدار عسكر بسلەنيور و بونك ايچونده بو قدار چوق پارا صرف اولونيور؟

لوويدجورج جوابى شو اولدى: انكليزلرك هيچ بير امتيازى بوقدر، انكلتره آلجزيره‌دن هيچ بير شيئى ايسته‌ميور. انكلتره يالكز پادشاه حكومتنك انكيزسرمايه دارلرينه ويرديكى امتيازلرى صاقليور.

وقتا كه مطبوعاتده بوشيفره‌يى آچمايه باشلادىلر؛ بونى آچمامه موفق اولدى. مشقاسز دكل، فرانسه‌نك ايله‌ريكى عربستان پشون اولدى و آكلاشيلدى كه آلجزيره عربلرينك باشليجه ثروتى اولان موصول نفت معدنى أنكليزلرك اللەدر. بومنطقه‌نك نفتى وقتيله فرانسه، انكلتره و آلمانيانك اورتاقلق ايتديكلرى تجاوى بير مسئله‌نك اللەده ايدى. شيمدى انكليز حكومتى عثمانلى حكومتنك حصه لرينى ضبط ايتدى. يوزده يكرمى پشتى فرانسه‌يه براقدى. يوزده پتمش پشتى كندى سرمايه‌دارلرينك الينه گچيردى.

شمرق ملتلرينك بير مزيتى‌ده نزاكتلى اولماسيدر. بوكا گوره، شرق ملتلرينك بو قووراتيجه بن ملويد جورج خلط أيديور، يالان سويليوره ديميه‌جكم. حقيقتى سويله‌مه‌يى كنديه بوريچ ايلمه‌دى‌ديه‌جكم. حقيقت شودر كه انكليز سرمايه دارلرينى بيراقرى عثمانلى ظالمندن دكل، نفتدن آزاد ايتمك ايچون آلجزيره‌يى ضبط ايتدى. بوقادار بير ايشى ايسه شرق ملتلرى زنكينلرينك كندىلرى‌ده يابا بيلير دىلر!

انكليزلرك، فرانسزلرك، آمريقانلرك بدبختانه ارمنيلرى ناصيل آزاد أيتديكلرينى (بوارمنيلرى بوتچه يل تورکلر وكوردلرله چاريشمايه قيشقيرتديلر چونكه كندىلرينى مدنيتچه ايله‌رى گوتوره‌جكلرينى وعد ايتمشديلر) . و أرمنيلرك حقوقى ناصيل مدافعه ايتديكلرينى صورارساق بوصورغونك جوابنى آنجاق آمريقا أرمنيلرينك رسمى غازه‌تەسندن آلابيلرز. نيويورقده «يكى أرمنستان» آدىله چيقان بوغزته يك حقلى اولاراق بزه شويله سويليور:

«فرانسزلر ماراشى كندىلرىله بيرليكده عثمانلىلره قارشى مدافعه‌ايتمك ايچون گوكللى عسكرلر گوندرمه‌يه رمنيلرى قانديردىلر. فقط ايش قطعى محاربه دورەسنه گيرنجه فرانسز اوردوسى ماراشدن چكيلدى. ويكرمى يك ارمنى مصطفى كمال پاشا اوردوسى قارشيسنده بيراقيلدى. كمالجيلر بوتلره، عثمانيلرك دوشمانى فرانسزلرله بيرليكده حرب ايدن خائن وطنداشلر نظريله باقدىلر و هيچ بيرينى صاغ بيراقمادىلر؛ هپسنى توليدوردىلر.

«صوك زمانلرده أرمنستان قوورتاريجسى روسلرى آمريقا اوينامايه باشلادى. آمريقا، أرمنيلرى توبله ملتلرله مبارزه‌يه تشويق ايديوردى كه تاريخى خاطراتى (مقدراتلرى) ارمنيلره بونلرك ايچنده ياشامايى أمر ايتمشدر. آراصرا، آمريقا انسانيتجلرى ارمنستانه اون و بوغداى دولو گميلر گوندردىلر. فقط گوندەرىلەن بوشيلر أرمنيلرى صوئوقدن و آجاقدن قورتارامييوردى. نه آمريقالىلر، نه‌ده انكليزلر بيتشجك درجه‌ده بيه‌جكى وحيات اوزانمى‌يه‌جكى ويرمييوردىلر.»

شورا روسیه‌سنك بولشه‌ویزمه قارشی ارمنی جمهوریتنك کین ودوشمانلیقله دولو اولدیغنی بیلیورسکز. چونکه اونی اداره ایدنلر آتاتاباه صاتیلدیغی بورژوا سیاستجیلر ایدی. بویله بیر ارمنی جمهوریتی بیله شیمدی شورا روسیه‌سیله صلح یاپمایه کندینی مجبور گورویور. چونکه آتاتاتادن فائده اولمادیغنی بیلیور.

آلمانیا بوردن عربستانی تقدن آزاد أیتمك ایچون ۸۰۰۰۰۰ عسکر صاقلایان انگلتره‌نك ارمنستانه نه‌یچین عسکر گوندرمیه‌جکلرینی سویلیورلر؟

انگلیز سرمایه‌سنك فکرلرینی گوده‌ن «مانچستر غاردیه‌ن» غازته‌سی آچیقجه سویله‌دی: «ارمنستانده نفت یوقدر. ارمنیلری خلاص ایتدیره‌جك بیرشیی یوقدر. داها آچیقی شودیه‌مکدر که ارمنستانده صویماق ایچون بیرشیی یوقدر. واوسکاگوره ارمنیلری یغمایه براقماق اولایلر.

عینی غازته علاوه‌ایدییور: «اگر انگلتره‌نك موصوله دائره‌سی اولان اندیشه‌سنی ارمنستان حقنده کی (انگلیز سرمایه‌دارلری دائما ارمنستانی قورتارماقدن دم‌ووروررلر) دوشونجه سیله تولچه‌رسه‌ك بوتولچوشی انگلیز حکومتنك یوزینی قرارتیر و یوز قارالیقه اوغراتیر.»

بونی سویله‌یه‌ن انگلیز بورژوا غازته‌سیدر. آیاغه قالقمش انگلیز ایمپراطورلیغنك غازته‌سی دکلدر. بو دیاری قوللانان غازته تقیدجی اولماقله برابر لوید جورج‌ه یك باقیلدر.

روس چارلیغی متفق استیلاجیلرك دایانماسنه رغماً روس ایشچی ورنجبرلرینك أیله یقیلدی. وبونك نتیجه‌سی اولاراق ایران حراولدی. اوزمان انگلیز سرمایه‌پرستلری انگلتره‌نك ایرانه عائد وظیفه‌سی آنجاق بولمنك حر اولماسیندن عبارت اولدیغنی سویله‌دیلر. شیمدیکی انگلتره خارجیه ناظری لورد کورزون ده بوندن اوتوزیل أول ایرانه دائر چیقاردیغی کتابنده شویله سویلیور: «انگلیز سیاستنك ایرانه عائد اولان قسمی بو مملکتنك حریت و استقلالندن عبارتدر.» گچن یل آغستوس آینده ایران و انگلیز معاهده‌سی انگلیزلرك ایرانه‌ایچون تامیل پرحریت آرزو ایتدیکلرینی گوستره‌دی. انگلیز حکومتی آلتین پارا اولاراق ایکی میلیون فونت إسترلین ویردی داها ایران حکومتندن بوتون ایرانی صاتین آلدی. بو ایکی میلیون آلتنه بدل انگلیزلر ایرانك مالیه‌سنی، گومرو گلرینی و ایران اوردوسنك دوزنلیمه‌سنی مراقبه‌لری آلتنه آلدیلر.

بوسیاستی اثبات ایچون یکیدن الك ثوذلو بیر شاهد گوسترمه‌یلیرم؛ فرانسه جمهوریتنك رسمی غازته‌سی اولان (نان) کچه‌شارده آغستوس ۱۸ تاریخه‌سنده یله‌یازیوردی: «ایرانده انگلیز حریتنك معناسی اودر که ایرانی انگلیز لرك آلندهدر. بو وقعه بوتون آتاتاباه قارشی بوتون شرقك هیجانلی دعوت ایدییورسه بو یالکز انگلتره‌نك صوجیدر و استیلاجی سیاستی یوزندندر.» بونی سویله‌یه‌ن رسمی فرانسز غازته‌سیدر. غازته آلتنه علاوه‌ایدییور: «مادام که ایران حکومتی اوردوسنی انگلیز ظابطلرینك، مالیه‌سنی انگلیز متخصصلرینك اداره‌سنه ویرییور؛ شوحالده اونك آلنده حکمرانلیغنی ایشاه گوسترمه بیلمك ایچون کندینه مخصوص نه بیر قوته، نه بیر آلت وچاره، هیچ بیرشی قالمیور».

بو اوتودیقلریمز فرانسز دولت غازته‌سنك سوزلریدر. بولداشلر، بونلرك معناسی نه‌در؟ معناسنك آزی، چوغی یوقدر، آنجاق بودر:

آتاتاتا سرمایه‌سی، باشنده فرانسه اولدیغی حالده آلمانیا رقیبنه، حایدودینه غلبه چالدقدن صوکرا یوزلرجه میلیون شرق ملتلرینی کندینه أسیر أیتمك ایچون، آلته آلمشدر. شرق رنجبری ایچون، بونك معناسی شودر: شیمدیه قادار سلطانی ومعیتی، امیرلری وحکمدارلری بسلهمك ویرلی صویغونجه سرمایه‌دارلری دوبورماق ایچون بیر ایکی باج ویرمه‌یه مجبور اولدیغی گیبی فرانسه‌وانگلیز عسکرلرینك یاشاماق پاراسنی‌ده ویرمك مجبوریته دوشیور ـ ویو صورتله شرقلی وخدعه‌لی یاغماجیلره کندی ملتلرینی صویا بیلمك امکانی کندیسی قولایلاشدیریور. چونکه بونلرك صویغونی واسطه‌سیله آوروپا سرمایه‌سی شرق مملکتلرنده کوکه‌شوب سرمایه‌دارلره بویوك بویوك منفعتلر حاضرلیور. بونك مناسی شودر: مادام که تور کیاده طبیعی ثروتلر وار، اگر بو ثروتلری، بو معدنلری تورك ملتی کندی أیشلته‌یدی حالی راحتلاشیر، تحته صاباق پریته ده‌میر آتلرله أکین أکه‌ر وحالتك گشاملکندن فائده‌له نه‌رك مکتبلر آچار، ذکا وعرفانك ایله‌ریله‌مه‌سنه چالیشیردی.

بونك معناسی شودر: اگر شیمدی باقون شرقك و او جمله‌دن ایرانك ثروتی فرانسزلر وانگلیزلر الله گچیرلرسه اونلر بوندن، شرقی ایله‌ریله‌تمك ویو کسه‌لتمك ایچون دگل، کندی زنگینلکلرینی آرتیرمق ایچون استفاده أیده‌جکلر وشرف یوقسولرینك زحمت ومشقتیله وابشارینك میوه‌لرینی

جانوب جاربارلق يمكه شيمشى اولان پارس و لونسدره بانكه‌لرينك فاريتلريني بر آز داها بويوتمه‌جكدر.

بولداشلر! أگر سيز مظفر سرمايه‌نك حالته باقسانكز اگر سيز بومحاربه‌ده كى غالبارك اقتصادى و ضيعه دقت ايتسه‌نكز شو حقيقتى گورورسنكز: اوغالبلر آلمان سرمايه‌سنه غده جنمق ايچون اموزلرينه وآرقالرينه اوقادار بويوك وآغير يوك آلميشلر كه آلتنده أزيلمه‌جكلردر.

أيمك آلتنده غالبلرك مملكتلرنده دولت بورجنك نه مقدارلرده بويوك اولديغنى گوسترمن رقملر وار: فرانسز سرمايه‌سى، فرانسز حكومتى محاربه ايچينده ٢٠٠ ميلار فرانق بورجه گيردى.

انگليز دولتى ١٦٠ ميلار بورج أيتدى. ايتاليا دولتنك بورجى ٢٠٠ ميلار ليرايه (٥) واردى. بونسك معناسى اودر كه، آمه‌ريقادن ياشغه سرمايه‌دار مملكتلرك هيسى بو محاربه‌ده ملى و ارينك يوغنك بازيسندن اوچ دفعه قادارينى غيب ايتمشار، صويه آتمشلردر.

بونك معناسى اودر كه بومملكتلردن هيچ بريسى مالى افلاسدن قورتولمانق يولنى بيلمييور وبولامبور. بوحكومتلر بورجلرينى ويرمك ايسته‌سه‌لر مملكتلرنده بولونان ثروتلرك ايكى ثلثه قادارينى ضبط ايتمه‌لرى لازم گلهجكدر. بونك معناسى اودر كه بومملكتلر اهاليسى شيمدى‌يه قادار نه‌ايله ياشايورسه‌لر اونك آنجاق‌يير ثلثى الارنده بيراقماليدرلر. بونك ممكن اولاميياجاغى بهللى بيرشيدر. اونك‌ايچوندر كه بير بيلدن بهرى غالبلر، آرالرنده بو ايشدن ناصل‌قورتولوب چيقاجغز،دييه دائيشيق ايدوب‌دورييورلر. بزبونى گورويورز. همسندن ضعيف دوشمش اولان ايتاليا وفرانسه حكومتلرى فرانسز وانگليزسرمايه‌دارلرينه،بورجلرك هيسى‌يرله‌شديروب هيسى بيرلبكده ويرمه‌يى تكليف ايدييورلر، طبيعى كيمك ياراسى جوقسه او بورج ويرمكده نوبت باشى اولماليدر. فقط انگلترەوآمه‌ريقا دولتلرى فرانسزلرك وآمه‌ريقاليلرك بورجلرينى ويرمكدن بوز چه‌ويرييورلر.

انگليز سرمايه پرستلرى هوسله قان دوكمه‌يه تشويق ايدييور. فرانسز وروس پنجه‌لرينه و آمه‌ريقا پنجه‌لرينه انگليز سرمايه‌سى منفعت محاربه‌وغلبه ايتمه‌يى بويورديلر. لكن شيمدى، ايش بورج ويرمه‌يه گلنجه: «دوستلق كندى يرنده، بورج دفترلرى كندى‌يرنده. باغانه‌مادام كه بورجلوسنك ويرا...» ديييورلر. (آل چاربمالرى)

(٥) ـ ليره ايتاليان لوسى‌در. فرانق جيندمى

حال، حقيقة دهشتلى‌در. بو بورج يوزندندر كه مظفر سرمايه‌دارلرك روسيه‌يى يقمايه چاليشيور. حالبو كه شيمدى‌يه قادار روسيه اونلرك متاعلرينك ساتيش بازاريدى و اونلره فوق‌العاده بويوك مقداردە خام محصوللر گوندەريردى. بو بورج يوزندندر كه اونلر دنيانك الك قوتلى ملتى، آلمانيا خلقنى محو ايتمه‌يه چاليبورلر. بو غالبلر كندى حياتلرينك ووارلقلرينك كوكى‌قازيورلر. شيمدى گورويورز: فرانسز وانگليز سرمايه پرستلرى شويله بر وقعه اوكنده‌درلر:

ميليون ميليون شرق خلقى فابريقا محصوللرينه حسرت چكيورلر. پارچا ومانيفاقتورانك هر بير آرشينى اونلر ايچون اولماز درجه‌ده آرانيلان بير شى اولمش! هر بير ما گينه‌ده بونك گبى‌در. انگليز و آمه‌ريقا سرمايه‌دارلرى ايسه أشيا وقوماشلرى ايچون صاتيلش آرايورلر. بويله‌يكن بونلر شرقه پازارمالى گوندەرمييورلر. چونكه شرقليلرده مال آلا يلمك ايچون لازم اولان شى يوقدر، نتيجه شو اولمشدر: بوتون جهان سرمايه‌دارليغى بويوك بير بحران ايچنده تبتريور. بوزارجه ميليون انسانك پاتتوالون،چيزمه آلمايه گوجلرى يه‌تمييور؛ حالبوكه انگلتره‌ده و آمه‌ريقاده فابريقا معمولاتى يغلوب قاليور و انگلتره ايله آمه‌ريقا فابريقالرينى قاپامق مجبوريتى ثوكنده بولونيورلر. ايشله‌يجى كتله‌لرى بونلرك هيچى گورويور. دورت يل جنك أيتمه‌يه زورلادقلرى ايشجى كتله‌لرى شويله دييورلر:

ايسته‌يه ايسته‌يه باطلاتديكز بومحاربه‌ده، سيز، آله نيا امپه‌راطورينك مطلقيتى وعثمانلى پادشاهنك وارلغنى بوق ايتمك ايستيوردينكز. آلكزه شو گچدى كه كندى حلقكزك حياتى تهلكه‌ده‌در. شيمدى سياسى حقوق اونودولدى. ملتلرى دوشوندورمن شى أكمك يمك حقى وظالملرك ظالمى اولان آجليقدن قورتولمقدر. خلق يغمالرى آجلق و صوغوق تهلكه‌لرينى ثوكلرنده گورويورلر. اضطرابه دوشيورلر. ايسته‌دبكرى شيى يلديرييورلر. انگلتره وارلغندن بهرى بويله بير (ايش طعتللرى(فيرطناسى گورمه‌مشدر. شاهدى اولديغمز بويوك اعتصى نمايشلرى شيمدى‌يه قادار انگلتره‌ده گورولمه‌مشدر. ايشى او درجه‌يه گلدى كه بورژووا وزيرلرينك الك خوشونجه‌ليسى اولان انگليز باش وكيلى لوود جورج بيلتنوده پارلمنتوده انگلترەنك اجتماعى انقلاب ثوكنده بولوندوغنى سويله‌دى، بو اعتراف پوره گى انقلابى ايسته‌يەن انگليز قوموئيستنك اقرارى دگل، انگليز باش وكيلنك اقراريدر. انقلابى وقوعه گلمكدن آلچقويا بيلمك

تبیله باش‌ی کیل، ایشچیلردن آ سابشی صاقلامالرینی رجا أیتدی آمه‌ریقاده‌ده‌ایش تعطیللری‌دالغاسنی وهرگون گینشله‌یه‌ن پرولەتاریا منازعه‌سنی گوروبورز. اتفاق دولتلرینك بیرعضوی اولان ایتالیاده بیر منازعه دگل، انقلابك باشلانغیجنی گوروبورز ایتالیا حکومتی کندینی آ نجاق سونگولرینك قوتیله محافظه أیده بیلیور؛ هرگون شهرلرینك سوقاقلرنده ایشچیلری قورشونه دیزدیرمه‌یه مجبور اولویور.

آلمانیا مطلقیتله‌غلبه‌چالدقدن صوکرا، (قله‌منسو) شویله سویله‌دی: «شیمدیدن صوکرا آلمانیا فرانسه ایچون قورقولو دگلدر؛ بولشه‌ویزم ایسه‌مغلوب اولمش ملتلرك خاستالیغیدر.» شیمدی ایسه بیز فرانسه حکومتنك بیرخیلی فرانسز قومنوستلریله‌حبسخانه‌لرینی‌دولدوردوغنی گوروبورز. فرانسه حکومتنك کندی دگیز عسکرلرینی ناصل‌قورشونه دیزدیگنی بیلیورز. قصدی: ثولومك دهشتیله عسکرلری قورقودوب نمایش یاپمقدن وانقلابدن چکندیرمکدر. أل چکدیرمکدر. بیر یاندن آوروپا وآمه‌ریقا پرولەتاریاسی سرمایه‌دارلیغی آشاغی‌دوشورمك‌حریت، قارداشلیق‌وایشله‌یجیلك نامنه میدانه چیقیورلر. عینی زمانده انقلابی حرکتلرك ایرلانده‌ده انگلیز سرمایه‌دارلرینك گوزی ثوگده باش گوسترمه‌یگنی گوروبورز. مصرده، هندستانده انگلتره‌نك تحکم زنجیرلرینه ووردوغی ملتلرك یگی باشلایان آزادلق حرکتلرینی وانقلاب مجادله‌لرینی بیلیورز.

یولداشلار! ایرلاندا شیمدی استیلایه اوغرامش بیر مملکت کیبدر. انگلیز حکومتی اوراده ایرلاندا ملتنه قارشی قلعه‌لر، استحکاملر یاپمایه مجبور اولویور. ایرلاندا شهرلرینك سوقاقلرنده، شیمدیکی حالده، هرگون یوزلرجه انگلیز محافظه عسکری، و زاندارما ثولدیورلر؛ یز گوریورز که عصیان و انقلاب نمایشلری ایچون سوقاقلره فن‌وعقل ایشچی‌لری اولان پرولەتسوولر و دارالفنون طلبه‌لری دگل، مأمورلر جیقیورلر. ایش تعطیللرینی «قول» دیدیکلری آداملر یاپیورلر. یونمدن اولکی زمانلرده محاربه‌لرده انگلیزلر یونلری حیوانه یاپدیریلاجاق ایشلرده قوللانیوردیلار.

یز، تلغراف، دمیریولی ایشچیلرینك ایش تعطیلی، ایش کسیمی یاپدیقلرینی گوروبورز. هندستان ترهیب (نه‌رور)، یلدیرما حرکتلریله قالمیور. معارفچیلرك عرفانی هر کسه یاپماق ایچون یاپدیقلری نمایشلری کافی گورمیور؛ اوچ یوز بیك کیشیلك ایش کسیمی(غره‌و) نمایشلری اولیور، بو نمایشلرده، هند ایشچیلری برله‌شیورلر، سرمایه پرستلرك تحکمندن و ظلمندن قورتولماق مملکتلرینی انگلیزبویوندوروغندن قورتارماق ایسته‌یورلر یولداشلر!

• پرولەتسوو(زه‌لی)نك یونمدن چوق اول یاصلمش بیر کتابی وار. بو کتاب انگلیز جهانکیرلکنك قرآنی کبی بیر شیدر. هندستانه گوندریلمن انگلیز ظابطلری، انگلیز هندستان والیلری سیاسی فکرلرینی وتربیه‌لرینی بو کتابدن آلیرلر. انگلیز جهانکیرلکنك بو فاضل محرری کوستریور و تحقیق ایدییور که بیر آووچ انگلیز، ناصل‌اولیوردہ یوزلرجه میلیون هندلیی و مصر فلاحنی ده‌میرنجه‌سی ایچنده طوتا بیلیور؟

مؤلف دیور که: بو، معجزه کبی غرب بر شی دگلدر. هندستانك برقسمی ثوته کی قسمیله مجادله‌حالنده‌در شماله قیام اولورسه بیز جنوب‌عسکرلرینی سلاحلاندروب شماله بوللابورز و قیامی باصدیرییورز. غرب هندلرینك عصیانی شرق هندلری ایله یانیشدیرییورز. بویله‌جه کندی قوللارمزاولان هندلیری تفرقه‌یه دوشوروب بر قسمنی ثوته کینك‌علیهنه قوللانماق‌صورتیله هندستان‌حا کمیتنی آلمزده صاقلامایه موفق اولبورز.

انگلیز جهانکیرلکنك بو طتیقی مؤلفنه دیورلر که «هندستانده انسانلر آجلیقدن ثولیورلر؛ بوراده انقلاب اولمالیدر» مؤلفمزجواب ویریور: «بو منطقی بر شی دگلدر. هندلیلر یاشامادیقلری زمان ثوله بیلیرلر. انقلابه لزوم یوقدر. انکلتره‌ده انسانك آجدن ثولمه‌یه حقی‌واردر مؤلف علاوه أیدییور: «انقلابك وجوده گلمه‌سی ایچون ملتده آزادلیغه قابلیت اولمالی، امید اولمالی؛ او ملت کندی قوه‌تی حس ایشمه‌لیدر».

یولداشلر! شرق ملتلرینك ثولمك ایسته‌دیکلرینی، آزادلیغه قابلیتلی و امیدوار اولدیقلرینی و ثوزلرینه اعتماد حس ایدیکلرینی انگلیز سرمایه پرستلرینه، انگلیز بانگبرلرینه اثبات ایده‌جکلری زمان گلیبور.

یولداشلر شیمدی‌یه قادار قیامه گلمن ملتلرك هپسی کندیلرنده ضعیفلك دویمامقده ایدیلر. چونکه رنجبرلرك، ایشچیلرك کندی چابچیلرینه و قازانجلرینی یه‌نلره و غلبه چالدیقلری شیمدی‌یه قادار گوروله‌میشدی. قادر و غالب انگلیز جهانکیرلکنك کوکسنه ایشچی و رنجبر آیاغینك باصلدیغینی کیمسه کورمه‌مشدی فقط اونی یه گمك ویتماق ممکن اولدوغینی سیزشیمدی گوره‌جکسکز

او زمان که روسیه‌نك ایشچی و رنجبرلری آیاغه قالدیلار. او زمان که چارك وملك صاحبلرینك بویوندروغنی قیردیلر او زمان که ایشچی و رنجبر حکومتی قوردیلار، بوتون دنیا بورژووازیسینك بو شورا حکومتی، شورا روسیاسنی جگه‌یوب بوغاجاقلرینی امید ایدیورلردی، روس رنجبر و ایشچیلرینی یگمك بویوندوروق آلتنه قوماجاقلرینه ایمانلری واردی. بونلر روس ظابطلرینی، روس سرمایه‌دارلرینی، روس ملکدارلرینی اکمك ایله، سلاح حرب لوازمی و قوماندان ویرمه‌ك، توپلرینه رشوتلر دوگه‌رك منفظری یولته سوروکله‌یه بیلدیلر؛ شورا روسیه‌سنه قارشی محاربه‌لر آچدیلر. جه‌اسلوواق عسکر لرینی پارا ایله آلدادوب جنرال (زانا)نك قوماندانسی آلتنده آنتش بیك کشیلك بیر قوه‌سی روسیه اوزه‌رینه کوندردیلرینی یلیورسگز. بیلیورسگز: (قلهرس)ی، (قولچاق)ی، (بوده‌نیچ)ی، (ده‌نیکین)ی روسیه اوزه‌رینه تاصیل سالدیرتدیلر. انگلیز غازلرینك، انگلیز سلاحلرینك یاردیمیله (قولچاق) یاریم میلیونلق اوردو حاضرلایوب شورا روسیه‌سنه محاربه آچدی. بوتون سرمایه‌دار اوروپا اوگا آرقا چیقیور، یاردیملر ایدیوردی. روسیه‌نك یولی هر یاندن باغلانمشدی، خارجدن هیچ برسلاح آلامیوردی، علاج‌یله آلامایوردی، پارالیلرینی ایله‌مشدیرمك امکانی بولامیوردی، بوتون بو مانعه‌لر ایچینده، روسیه ایشچی ورنجبرلری سلاحلرله میدانه آتیلدیلر. مظفر و شجاعتلی قیزیل اوردویی وجوده گتیروب (قولچاق)ی تپه‌له‌دیلر، «بوده‌نیچ»ی تپه‌له‌دیلر، «ده‌نیکین»ی تپه‌له‌دیلر.

حالا خاطرمده‌در: برلین حبسخانه‌سنده ایکن غازه‌ته‌ده اوقودم: «بارین بازار ایرته‌سی کونی آسکی روس سفارتی کلیه‌سنده، بتروغراده کیرمن بوده‌نیچ‌ك موفقیتی ایچون روحانی آیین و مراسم یاپیلاجاقدر، فقط جنرال بوده‌نیچ بتروغراده گیرمه‌دی، دوگوادی، غوغولدی، رنجبر و ایشچی اوردوسی اونی چکه‌دی. شیمدی قوماچاق یوقدر، بوده‌نیچ یوقدر ده‌نیکین یوقدر. بسو کون روسیه ایشچی و رنجبر روسیه‌سیدر، حکم و اقتدار اونك النده‌در. روسیه بوتون قوه‌تیله یاشی یولشایله (ورانگه‌ل) ابتنی بیترمه‌یه چالیشیور. روسیه بونلره‌ده غلبه ایده‌جك بونلری‌ده چکه‌یوب بیترو‌جکدر. دیمك که بو بویوك شرقك آیاغه قالقان ملتلری‌ده، بو بویوك شرقك رنجبرلری و ایشچیلری‌ده، اگر حر و مستقل یاشامق ایسته‌یورسه اگر آمیروپانك حاضر یه‌یجی ظالملرندن یاقالرینی قورتارماق ایسته‌یورلرسه هر حالده مظفر اولاجقلر. چونکه دوشمانلری یارچالانیور چونکه دوشمانلر یه شورا روسیه سنك قیزیل اوردوسی غلبه ایتمشدر. یقین شرقك غلبه‌سی کندی عزمنه کندی اراده‌سنه باغلی‌در. هیچ بردوشمان قورقونچ اولامز و تورکیانك، ایرانك هندستانك ایشچی ورنجبرلر سیلتی کیمسه دور دورامماز اگر بونلر قیام ایده‌رلرسه، اگر بونلر شورا روسیه‌سیله بیرلشیرلرسه!

اولجه شو ا روسیه‌سی دوشمانلرله قوشادیلمشدی؛ شیمدی ایسه سلاح و حرب لوازمی بابا بیابر؛ بالگز کندی ایشچی‌لرینی سلاحلاندیراجاق دگل، هندستانی، ایران رنجبرلرینی، آنادولو رنجبرلرینی و بوتون مظلوم ملتلری سلاحلاندیراجاق و کندیلری ایله برلکده بابیلا جاق محاربه‌یه و ظفر عالمنه گوتوره‌جکدر.

سرمایه پرستلر شرقه کیندیکلری زمان شرق ملتلرینی یه‌یوب یوتماقدن دگیل آزاد آیمکدن دم ووروبورلردی بوگا گوره روسیه‌نك طنشنده کی رنجبر ایشچیلر آراسنده بر آز اعتمادسزلق موجود اولدیغنی آگلایورم. آجی تجربه‌لر اونلرك آلداندیقلرینی گوستردیگنده شورا روسیه‌سنك وعدی دوغرو اولوب اولمادیغنی و سوزینی طوتوب توتمیاجغنی صوروبورلر.

بولماشلر بویله سوالله‌ر یاندیرمالر، تامیتلرله دگل، عقلك دوغرو بولاجاغی دللرله جواب ویرمه‌لی‌در. شورا روسیه‌سی بوندن بویله، انسانلق ایچنده قول وقول صاحبی زنگین بوقسول اولماماسی ایچون قیام ایتمشدر. شورا روسیه‌سی زنگین و کندینی گچندیره بیله‌جك بر مملکتدر.

بوینده کی حاضر یه‌یجیلری وروس ایشچی ورنجبرلرینك فاتی صوران یلانلری آتوب چیکنه‌رك روسیه روس خلقنی، شیمدی یه‌قادار گوروله‌مه‌دیکی بردرجه‌ده کندی واسطه‌لریله بوروده‌وب ایله‌ریله‌یه‌بیلر. روس رنجبرلری، روس ایشچیلرینه اکمك بولماق ایچون باشقا مملکتلره گیتمك لازم دگلدر؛ چونکه کندی مملکتی کافی درجه‌ده محصول وذخیره یتیشدیریبیور. معدنی ثروتلر بولماق ایچون‌ده باشقا یرلره گیتمیه حاجت بوقدر؛ ثوز طوپراغنده صایسز معدنلر واردر.

روس رنجبری وروس ایشچیسی آنجاق کندینك آزاد اولمانسی ایستیور، هیچ برملتی قول ایتمیه احتیاجی بوقدر.

روس رنجبری وروس ایشچیسی‌نك گوزه‌ل بیلیور که

یاروسیه وباخود جهان‌سرمایه‌سی به گیلوب بوق اولاجاقدر. چونکه شورا روسیه‌سیله سرسرمایه‌دارلیق معیشتنك اوزون مدت بان یانه یاشایه بیلمه‌سی ممکن دگلدر.

روس ایشجیلری بیلیورلر که اگر اونلر انگلیز سرمایه‌پرستلرینی مغلوب ایتمزلرسه، اگر اونلر فرانسز سرمایه‌دارلرینی دنیادن قالدیرمازلرسه کندیلری مغلوب اولاجاقلر. دنیا بوزندن کندیلرینك وجودی قالقاجاقدر. روس ایشجیلری محدود بر زمان ایچون اونلرله صلح آیده بیلرلر؛ اونلرله اوبوشا بیلرلر، بر آز نفس آلماق ایچون متار که‌یه راضی اولا بیلرلر؛ یالکز بوگیبی صلحی آنجاق شو مقصدیله یاپا بیلرلر: صلح گونلرندن استفاده آیده‌یه‌رك دوشمان مملکتلرده انقلاب تیزلیکله وقوعابلقله ابله‌ریله‌یه بیلسین. فقط ایش اهلی ایله چاوب چاپانلر آراسنده بوز کدن صلح اولاماز. بوگا گوره، شورا حکومتنك شرق سیاستی سیاسی بر اوبون دگلدر؛ کندینه اولاجق هجومی باشقا-سنك آوزه‌رینه صالماق دگلدر؛ شرق ملتلری یانسیندده روسیه قوه‌تولسون مقصدیله شرقی آتمشته آتماق دگلدر؛ شرقك بیقیلماسی واسطه‌سیله کندیسی ایچون بوبوك منفعتلر الده آیتمك دگلدر.

بولداشلر! برزمانلر، باشدن آیاغه قادار سلاحلانمش آلمانیا(برست‌لیتووسق)ده بزه صلح شرطلری آمر ایدیوردی. بیزمداقعه ایدیوردق بیزمملکتمزی، ایشجیمزی، رنجبرمزی فدا ایدیوردق. روسیه ایشچیلرینك وشرق رنجبرلرینك توکنده گی اوزون مبارزه‌لرده بوباه‌یرآن گله‌یلر، اوزمان او اوبونسیز حالدرده، سیزك محاربه ایتمه‌مه گزی مصلحته مناسب گوره بیلیرز. ودیرز که بوس بوتون آزبلوب برباد اولمایه گیتمیه‌سگز. واز گچه‌سگز وسیزی باره‌چاره پارچا بوله‌جك اولان بوجناوانه کندیکز بیرباره‌چا وبریکز. بیزده اولان حالمز سیزده‌ده اولایلر. بیزم مقدراتمز سیز گیکته باغلی‌در. بیز که سیز گله بیرله‌شدك؛ یاآوروپاپرولتاریاسنك غلبه‌سی تیزله‌شدیریرزه یاخود بیز هلاك، سیزده قول اولورسکز.

اونك ایچون، بیزم اتفاقمز، یارین بری بیرندن آیریلوب دوشمان اولاجاق انسانلرك باغلادیغی اتفاقلردن دگلدر. بیزم ایشمزه مزاحمزه قادار بیزمله گیده‌جك بیرلیکدن و مبارزه‌دن عبارتدر. وبونك بوبله اولاجاغنه دونکی گون بیز آندایچدك؛ بیرلیکده چالیشماقدن، بیرلیکده چاریشماقدن، وبیرلیکده مظفر اولماقدن باشقه دوشونجه‌مز بوقدر. فقط بولداشلر، بیرلیکده غلبه بیرلیکده فداکارلقلر ایسته‌ر. دوسیه‌نك یئنین یئنین ایشجیلری جهان‌سرمایه‌سنه غلبه‌ایتمك ایچون اوچ بیلدیر آچلق چکیپورلر. بونك ایچون، قیزیل اوردویی سلاملادیغکز، قیزیل‌اوردونك ظفرینی آلقیشلا-دیغکز زمان خاطر گزه گلیپورمی که اونك فداکارلقلرینك، اونك ظفرلرینك قایناغی روس ایشجیلرینك، روس رنجبر-لرینك قاینیر. دوشونکز: سرك غلبه گرده فداکارلیق بهاسنه آلیناجاقدر، اوزون زمان، سزده کندی قانکزی دو که جکسکز؛ شورا روسیه‌سنه وسیزك قیام ایده‌ن مملکتلر بکزه بیر اوردو نظریله باقاجاقسکز؛ توبله بیراوردو که بیرلیکده یه‌یوب ایچه‌جك، بیرلیکده سلاحلانماجاق وبیرمقصدی اوغرنده بیرلیکده فداکارلقلر گوسته‌ره‌جکدر. بونك ایچوندر که «بولشه‌ویك جهانگیرلیکی وار» دیه‌ن، «شرق یالکز کندی اوردولریمزی یه‌دیروب گیده‌بیرمك ایچون گیتدیکمزی سویله‌ین یالان سویله‌ر. بوقصدی یالان شونك ایچوندر: رنجبرلر و ایشچیلر آراسنه یالان سوز صالسین، بونلری آلدانسین وبیربیرندن آیرسین؛ چونکه بونلرك اوزه‌رینه آیری آیری غلبه چالماق قولایدر. بوگا گوره، بیزم فداکارلقلرمزده بیرلیکده، زحمت ومحنتلرمزده بیرلیکده غلبه‌مزده بیرلیکده اولمالیدر. بیزم غلبه‌مز برملتك باشقا بر ملت اوزه‌رینه غلبه‌سی اولمیاجاقدر. بوتون ملتلر ایشچیلرینك بر آووج آدام اوزه‌رینه غلبه‌سی اولاجاقدر؛ اوبرآووج آدام شیمدیکه قادار بوتون ملتلری آزیپور وسیفیر گیبی صاغیپوردی.

غربك متفق دولتلرینه وباشده انگلیز سرمایه‌سنه قارشی مبارزه‌یه بیزلر آندایه‌رکن، غلبه‌مزك بوگون اولمیاجاغنی بیلیوردق. بیزبیلیورز که اوزون مدت چاریشاجاغز؛ شوقده ملتلر، ملت‌یغیلری گچ آیلدیقلری ایچون، بوبوله اولاجاقدر. قیزیل اوردونك غلبه‌سی خبرلری، فرانسز وایتالیان پرولته-تاریاسنك اجتماعی محاربه‌لرینه دائر حادثه‌لر صوك رنجبره اولاشوبده «ایشچی خلق، قالق! میدانه چیق!» دیه‌یلمك ایچون، اوزون مدت آسیانك داغلرندن، صحرالرندن گچمك ایجاب ایده‌جکدر.

بونکله برابر بیزبو گوچ مبارزه‌یه گیردیکمز گوندن بری بیلیورز که ایش نه‌قادار گوچ ایسه گوزه‌دیله‌ن مقصده اوقادار بو کسه کدر. چالیشدیغمز اونك ایچوندر که، بولداش نزاماتوفك سویله‌دیکی گیبی، انسانیته ابلك مدنینی ویره‌ن بو بویوك ملتلره کندی قوت استعدادلرینی اوپاندیرمق

ŞARK İLİ MECMUASININ TIPKIBASIMI

و گیشلهتمك امكانی ویرهلم. چونكه بوملتلر یكی وحر انسانلیغی براتفاق ایچون بوامكان ایله چالیشا یلهجكلردر. بو حرانسانلیقده ایسه، دهریسی، حقی و وظیفهسی باشقا باشقا انسانلر بولقدر. بونون انسانلر وظیفهده وحقده بیر و برابردرلر.

دنیانك سرمایهپرستلری، هپ شرقدن گلهجك تهلكهیی دوشونیورلر؛ دیورلركه اوچیوزملیون هندلی ایلهدورت یوز ملیون چین رنجبرلری آیاقلانیرلرسه انسان مدنیتنك یقیلدیغی ساعت گلمش اولور. بیز بومدنیتی گوردكجه بیز بومدنیتی حرب ببهانلرنده، شرابهل آتشنده گوردك. بیز بو مدنیتی ثهولرنك خرابهلرنده گوردك. بو خرابهلر كه محاربهدنك وغداریغنك چیزدیكی بوللری گوستهریر. سرمایهداریق، انسانی بلهیهن حیوانك حیاتی بیله تأمین ایتمیور. بویله مدنیت دنیا یوزندن نهقادار چابیق یقیلور، یوق اولورسه اوقادار أیدر.

بیزیولداشلر، مشترك دوشمانهقارشی بیرلیكدهبایلاجاق محاربهنك یاپیلغنی سیزه ویرهجكمز زمان، فكریمزده شو حقیقت بلولایاجاقدر: بیز سیز گله بیرلیكده، غرب اسیرجیلرینك یاپدیقلری غدار مدنیتدن اون كره یوكسهك بر مدنیت قورایجاغز!

سرمایهداریغك شرقدن أمیوب صاغدیقلری ثروتلرك تضیقی شونأتیرلری وجوده گتیردی: شرقنك حیاتی آچیقلاندی، روحی أوزولدی، شرق روحی بونك تأثیرلهیأسهدالدی، صبر وقناعت رضا فلسفهلرینه بوغولدی.

بولداشلر بیز شیمدی شودویغویه مراجعت ایدییورز: شرق ملتلری بویوك فاتحلرینك ادارهسی آلتنده آوروپایه صالغین أیتدیكاری زمان نهدوبغو ایله دولمشار ایسهه بیز بو گونده اودویغویه مراجعت ایدیورز. بیلیورز، مخالفلر بیزه شوبله دیهجكلردر: «باخك جنگیز خانك واسلام فاتحلرینك اصوللرینه مراجعت ایدییورلر وعینی یوله گیتمك ایستیورلر». لكن، بیزم شوگا ایمانمز وارکه دون سیزلك طبانجالریگزی، قامالریگزی چكوب بوكسهلتمهگز، آوروپایی قیرستانه چهویرمك ایچون دگلدر.

سیز سلاحلریگزی بوتون دنیا ایشچیلریله بیرلیكده یكی مدنیت قورماق ایچون قالدیردیگز. سیز سلاحاریگزی أدبیات، صنعت وفلسفهیی گیشلهتمهیه چالیشاجاق ایشچی عالمی (۱) یارانماق ایچون قالدیردیگز. «وهت بویكسی دور انسانیتك آتی گوزل آبدهسی اولاجاقدر. سرمایهپرستلرك، بیزم ایچون، «سرمایهدارلغك و وحشیلگك یكی یردالغامی بیزی تهدید ایدییور» سوزی بالاندر.

یاشاسین قیزیل شرق كه آوروپا ایشچیلریله بیرلیكده انسانلیغی حقیقه بختیار ایدهجكدر!

(گورولتولر بیتهمز نوكهنهمز آلجارپمالر)

(۱) دنیا مصنعت (عالم)

ملیت‌ومستملکه‌لر مسئله‌لرنده بولداش پاولوویچ‌ك لطفی

بولداشلر! مسئله‌لکه‌وملیت سیاسی مسئله‌لری جهان تاریخنده فوق‌العاده بویوك رول اویناندی. «بویوك دولتلره ارضك قارالرله، هله صاریلرله مسکون بر‌لرینی ضبط أیتمك خولیاسنك یشینده قوشدیلر. بوحرص بویوك دوشمانلیقلری ومدهش کینلری دوغوردی. بو کین‌وعداوتك آتەشندن‌ده سوئ جهان محاربه‌سی پارلادی.

محاربه‌نك عرفه‌سنده، آوروپا دولتلری آراسنده کی مستملکه نزاعنك ماهیتی آکلاتمق ایچون شویله دیه‌بیلدم: بونزاعی أوچ صیرا ألفبا حرفلریله گوستره بیلیرسز: (ب، ب، ب) (ق، ق، ق) و (ب، ب، پ). آلمانیا (برلین بیزانس باغدار) بویوك دمیریولی‌پروژه‌سنی أورتەیه قویدی. بویول ایله بوتون عثمانلی ایمپه‌راطورلغنی وألتی یاشنده آنادولویی آلمان ایمپه‌راطورلغنه جیلیك زنجیرله باغلامق وآنادولو واسطه‌سیله ایرانه، هندوستانه ومصره، یعنی صاری وقارا قطعه‌لرینی نفوذی آلتنه آلمایه یول آچماق ایسته‌دی. أوچ آلمان (ب)لرینه قارشی انگلتره أوچ (ق)ی جیقاردی: (قاب ـ قاهره ـ قالکوته). بوده‌میریولی ثوبله‌یی ژنجیر ایدی که جنوبدن شمالەقادار بوتون شرقی آفریقایی، صوگرا عربستان وألجزیره‌یی، جنوبی ایرانی وهندستانی برله‌شدیرمکدی، بو ایکی ضدوقارشیلقلی پروژه‌یه قارشی روسیه (پتروغراد پارس‌خلقچی) دمیریولی تصورینی میدانه قویدی...

بوپروژه‌لرلەهپسی‌بیزه آوروپا دولتلرینك آفریقاو آسیایی ایچون یاپدیقلری منازعه‌یی پك آیی گوسته‌ریور.

دوغرودن دوغرویه مستملکه‌لره عائد اولوب ۱۹۱۴ ـ ۱۹۱۸ محاربه‌سنی دوغوران بومسئله‌لر شمدی، متفق آمریقا ژاپونیا، آمریقا وانگلتره وألتی صوگی انگلتره وفرانسه آراسنده محاربه طوتوشدیرمق تهدیدینی گوسته‌ریور.

فرانسیز غزته‌لرینك دئیندن وفرانسه پارلامنتوسنده قاه‌مانسونك تفاعدینه دائر گچن مذاکره‌لردن بك آچیق آکلاشیلیور که: أوچ متفقلر ایله یاپلان محاربه‌نك ألتی آیلشلی دوره‌سنده آنادولویی بولوشمك مسئله‌سنده انگلتره‌ایله فرانسه بیرلیرینك بوغازینی ده‌لمکه حاضر لاندیلردی. سوریه مسئله‌سنده انگلتره ایله آراده وقوعه کلن شدتلی جاریشمالر نتیجه‌سنده، قله‌مانسو موقعندن چکیلمه‌یه مجبور اولدی. شمدی بیله انگلتره‌ایله فرانسه آراسنده مناسبت بك گرگیندر. أگر روسیه‌دن و بویولتیه‌ویزمدن قورقولری اولماسه غالب احتمالله گوره، جهان محاربه‌سی غالبلر آراسنده بیرنجی یالقان محاربه‌سی کیبی تکرار آلەولەنه بیلیردی.بونگله برابره ملتلرك حیاتی وطالعی بورژوازی أیده قالدیقجه فرانسه‌ایله انگلتره، انگلتره ایله آمریقا وآمریقا ایله ژاپونیا آراسنده سلاحلی محاربه چیقماسی امکانی بوق دگلدر.

اوزاق شرقده (هکه‌مونیا) سیاسی تفوق ایچون آمریقا ایله ژاپونیا بیرلیرینك علیه‌نه دیشدن طیرناغه قادار سلاحلانمشلاردی. آمریقا حمالی برحیزله دونانماسنی آرتیریور. ودەگیزلر پادشاهی اولان انگلیز دونانماسنه رقیب اولاجق بیر دونانما حاضرلامایه چالیشیور. مقصدی دەگیزلر تفوقنی انگلتره‌دن آلوب شرقده کندی تهوزینی قورماقدر. انگلتره‌ده فرانسه‌نك بحری قوتی علیهنه هردورلو تشبثده بولونیور وآق دەگزده بك گوزل استناد گاهلره مالك اولان فرانسه‌دن قورقدیغی ایچون آلمانیادن آلنان صوآلتی گمیلرینك فرانسه درتانماسنه علاوه آیدیلمه‌سنی ایسته‌میور چونکه فرانسه انگلتره‌نك ده‌گیزدن صوصره آنادونوه فارس خلیجی وهندستانله بیرسوزله، شرق‌ایله مناسبتنی نمایله کسمه‌سه بیله گوجله‌شدیره بیلیر.

مستملکه مسئله‌سی آسیایی بولوشمك مسئله‌سیدر. بو مسئله نشرین‌اول انقلابنك ایلك گوننده بەری سرمایه عالمنك شورا روسیه‌سنه قارشی یاپدیغی شدتلی محاربه‌نك أله کتیریك دوگمه‌سی وظیفه‌سنی گوریور.

روسیه، سرمایه عالمنه، قارشی یالگز، جسور اولانلری یکی شکلده دولت قورمایه دعوت ایده‌ن بیر دەگیز فناری ویول گوستریجی برضا دەگیل یالگز اهالیسی جوق طبیعی نروتی وبیرمحصولاریله فوق‌العاده زنگین فقط چارزمانده اولدیغی کیبی فرانسه وبیلجیقاسر مایه‌سنك یاریم مستملکه‌سی حالنده قالماق ایسته‌مه‌یه‌ن بیرمملکت صفیله قورقونج دگل، شورا روسیه‌سی بوتون جهان أمیه‌رپالیزمنه قارشی تهلکه‌لی وهیتلی‌در. أجنبی تهکمندن قورتولمش مستملکه اولدیغندن کندیسی کیبی قول ایدیلمش شرقی آزادلیغه جاغیردیغی کیبی گیریده قالمش

(۱) بیزانسه اشاره‌لك اسکی آدی.

(۲) دیلرسه فارس.

(۳) سرمایه.

ŞARK İLİ MECMUASININ TIPKIBASIMI

ملتلرك داخلى حقنده بوروتسيكى سياستيله شرقه ئوزطلمنى ئوزالله آلمق روحنى اويانديريور؟ بوندن باشقا فضله اولارق روسيه‌نك حدودلرى خارجنده گيرديه قالمش ملتلره ضماجى بين الملل سرمايه‌ايله‌مباوضه‌لرنده فعلا آرقاچيقيور.

بزم فرقه‌سيز بولداشلر يزدن بسرى قوموميست فرقه‌سنك باشجيلرى اولان بواسداش لينين، زينوويف وتروجكى‌يه حيران اولديغى بيان ايديرك ديدى كه روسيه‌ده ساكن بوتون ملتلرك بوگونده شخصلره دهرين بير حرمتله اعتمادلرى وار. عينى زمانده شونى ده سويله‌دى كه: مملكتك حدود اوزه‌رنده كى قسملرنده قوموميست حكمرانلغى تشكيل ايده‌مادن بعضى يلانجى قوموميستلر يك فنا داولرايله‌ر برلى اهالى يه حرمتسزلك وعدم ايديورلر ويويله گونو معامله‌لرى اهالينك دوشمانلغنى شورا حكومتنك اساسنه وايده آلنه قارشى بياه آلوه‌نديريورلر.

بز بونى بيليورز، بونك هيچ بر ممكندر؛ داها زياده‌سنى سويله‌يو. منع ايديله‌مز حالبوكه، فوق العاده بويوك تاريخى حادثه‌لرك طوغمالرنده، ياسه‌دير يم شاقه‌لرنده بيكلرجه يلدير يشلرى حكومت طرزلرينك يخياوب دوكولدكلرى گورلرده، جمعيت طوبراغنده ده‌رين كوكلره اغلانمش اولان سرمايه حاكميتى محو ايديلر كن طبيعتدر كه بكى حياته انتقال ده‌رد سز، بلاسيز موقت بواضطرابلر ويولدن صاپمالر وقوعه گلمه‌دن اولامازلر. لكن ايشك روحى شورا حاكميتنك وفرقه‌مزك بعضى تالايق ممثلرينك فنا حركتلرنده دگلدر. ايشك روحى شورا حكمرانليغنك آشكى روس ايمپراطورلغنى صحيفه‌سنده پاشايان متار حقنده كى سياستك عمومى استقامتنده واساسى نيت ومرامنده‌در.

اولجه روس ايمپراطورلغنك، شيمدى سرمايه‌دارلق جهانتك ظلم و جفاسنى گورەن ملتلره قارشى شورا سياستك نيت و مرامى نه اولديغنى سرمايه عالمى يك اعلا يليور. بو بيليش شوندن بللى كه بوتون سرمايه دولتلرى آزمكده اولدقلرى ملتلر اوزه‌رنده كى تحكملرينى دوام ايتديرمك ايچون شورا روسيه‌سنه «ئولدورمه‌پنجه براقمامز» محاربه‌سى اعلان ايتمشلر. (آل جارپه‌الرى)

بزم رنجبر و ايشجى اجتماعى قوشمامز له حدود سرمايه دولتلرى آراسنده كى فرقى آكلاماياق وارمى؟

انگلتره‌نك «مشروطه‌لى آزادپنغى» اوچ يوز ميليونليق هندستانى نصيل حالنده طوتمش بوغيور؛ بويوندوروغى آسده ايكله‌ديرور.

فاسده، جزايرده اولسون، هند و چينده اولسون، جمهوريت فرانسه‌سى آزادليغنه و ملى بولده ملتلرك كندى كندينى اداره ايتمه‌يه دوغرو يايبلان آلك كوچوك بير نشئى جاناوارجه تيه‌ليور.

آطلاس ده گيزينك آوقاسنده كى بويوك آمريقا جمهوريتى كوبانك و فيليپينك آزادليغنى قبول ايتمه‌مكده عناد ايديور. حالبوكه ١٨٩٨ ده اسپانيا ايله محاربه بو مملكتلرك آزادليغنى ايچون پاشلامشدى و عينى زمانده آسكى روس ايمپراطورليغى سينورلرى ايچنده ملى مقدراتى آله آلماق ايچون اوپانان هر تشبث و هر حركت بوتون سرمايه‌دار مملكتلرده اولديغى گيبى بوغولوركن امتيازلى باشقير شورا جمهوريتى و امتيازلى تاتار شورا جمهوريتك تشكلنى و بوگا بكزەر حادثه‌لرى روس اجتماعى قوشما جمهوريتك رنجبر و ايشجى يغنارى سه‌وينجارله سلاملاديورلردى.

بويوك، كوچوك عموم سرمايه دولتلرنده؛ فرانسه ده، انگلتره‌ده ژاپونياده، آمه‌ريقاده، هولانداده، بلجيقاده، ايسپانيا و پاشقا برلرده بزيم گورديگمز شودر: نفوسلرى آز، ثاثاره باربارجه تحكم و زور أيتمك. بعضاده گورويورز كه: بوزلرله ميليونلق انسان كتله‌لرينى كوله ودبله‌لجى يغنارى دركه‌نه أيديريورلر. بو سفيل و بيچاره يغنلر داها چوق نشكيلاتلى و داها مدنى (!) آزليقلرك أسيرلكى بويوندوروغنه گيريورلر. بو سوك مثالى بزده، اوچ بوز ميليون اسيردن عبارت هندستان و اونك اوستنده حكمرانليق ايده‌ن ديشندن طيرناغنه قادار سلاحلى انگلتره كوسنه‌ريور. دنيانك بير پاشنده يعنى سرمايه ديارنده بعضاً، آز مات كتله‌لرى جاناوارجه آياق آلته آليپور؛ بعضاً ده حاكميت ديزگينى آلمرنده طوتان آزليقلر، بويوك خلق كتله‌لرينى آياقلر آلتنده سورونديريورلر. دنيانك ئوته كى پاشنه، يعنى شورالر جمهوريتنده، بالكز بويوك خلق كتله‌لرينه دگل، آك آز خلق بيرليكلرينه بياه بوره كدن قارداش دويغوسى گورويورز.

بيرنجيسى اوقرانيا خلق جمهوريتنده بگلك أيدنلر آوستريا ـ مجارستان أمپه‌ريالستلرى ايدى. جنرال اسقوروپاوسكى اونلرك رئيسلرندندر.

او وقت، آلمانلر و آوستريالرله باغلانان معاهده‌يه گوره، بلشوروف اوقرانياسى آوستريا و آلمانيايه يتمش بش ميليون پوط بوغداى، اونْ بير ميليون پوط حيوانلى حيوان و سائره ويرمه‌يى قبول أيتمشدى.

ايكنجى اوقرانيا خلق جمهوريتى زمانندهايشه اوقرانيا فرانسز سرمايه‌سنك مستملكه‌سى حالنه گلميشدى. سو وضعيتى حاضرلايان عامل صاتيلمش (پەتلورا) نك فرانسز جنرالى (دانسلوم) ايله ياپديغى معاهده‌ايدى. بو معاهده‌يه گوره‌ده، اوقرانيانك بوتون دەمير يوللرى، مالیه‌سى و عسكرى ايشلرى فرانسز ياسه‌جيلرينك أليه كچيوردى.

پەتلورانك وعد أيتديگى اوچنجى اوقرانيا خلق جمهوريتى (له) بگزاده‌لرينك قارا حكمرانلق سيماسينك پردەسى حالنده اورته‌يه چيقدى. پەتلورانك بو بگلكى خاتمدن اوقرانيانك تاريخى اينجيندى و لكه‌لندى. او تاريخ اوقرانيا رنجبرلرينك ايستان شديختلرينه قارشى عصرلرجه دوام ايتديرديگى محاربه‌لرده‌كى حربى فضايلرينك و بويوك مغلوبيتلرينك دستانى سويلر. شيه‌خت ايستانك تاريخى ايسه اوقرانيا ايله برابر كنديسنى قول أيتمك ايجون ايميلرك ياپديقلرى اوزون محاربه‌لرك تاريخى‌در. اوقرانيا أدبياتى، شعرلرى، (شه‌وچنكو) نك ئونمز أثرلرى اوقرانيا ملتينك مصيتلرله دولو تاريختدن بير صحيفه‌در كه بو مجادله‌لرى عكس أيتديريور.

اوقرانيا ملتنك پيشوب بويومه‌سى له (پان) لريله پانيلان محاربه‌لردن متأثر اولدى. قازاق نصاتارى، زاپوروژ سەچينك محاربه‌سى، بوغدان خملنسكى‌نك محاربه‌سى، أساسنده ايستان ملكه‌دارلرينك بويوندوروغسى، عاينه و اوقرانيا ملى دينلرينك و مدنيتنك دوشمانلريله و اوقرانيالى ايله‌شديرمك ايستيه‌نلره قارشى پاييلمش محاربه‌لردر.

كيم چوق فيأت وبريرسه كنديني و خدمتنى اوكا صاتمايه حاضر اولان (پەتلورا)، كبرا ايله طوتولمش بو حايدود. اوقرانيا ملكتى، اوقرانيا دينى و بوتون اوقرانيا مدنيتى پولاق ژانداراماسنه وبرمك ايسته‌يوردى. بو حيله سزلر كه بوتون مكتبلر، قاباقلر و پولاق دينينى اورالرده رسمى دولت دينى اعلان ايديورلردى؛ حاليوكه ايليلر برلى اهالينك يوزده يك آز مقدارينى تشكيل أيديوردى. حاصلى برلى‌يى ايليله‌شديريورلردى. شه‌خت زاده‌لر پولشا «مدنيت طاشجيلرى» آق روسيه‌يى، بودولايى ايليله‌شديرمكه باشلادقلرى كبيى، عينى صورتله اوقرانيانك استيلا ايده‌جكلرى بوتون ولايتلرى كبيى معامله ايدەجكلردر.

اوقرانيانك مليتجه، كولتورجه دېرىلمه‌سنى ايسته‌يەن بوزلرجه ناموسلو اوقرانيالى، بو جمله‌دن (غروشه‌فسكى) (وينى‌چنكو) كبيى اوقرانيا مليتچيلكنك ديره‌گلرى ايمان ايتمشلردر كه شيمديكى حالده اوقرانيالى هر تورلو تحكم و تفابدن يالكز شورا حكمرانلغى، صوكنه قادار، آزاد أيده بيلير.

٢٧ مايسه موقت مركزى اجرا هيئتى رياستى مركزى قازانديغى اولان امتيازلى تتار اجتماعى شورا جمهوريتنك تشكلنامه‌سنى تصديق ايتديگى زمان؛ بو حوادثك ولوله‌لى سلرى يوزلرجه ميليونلق اسلام عالمنه عكس ايتدى و ايراندە، افغانستاندە، هندستاندە كى مسلمان قارداشلرىمزك نظرنده و شرقك ايشجى و رنجبرلرينك گوزلرى توكندى. روسيه قوشما شورالر جمهوريتنك ملتلر سياسته عائد قاعده‌لرى‌يز كره داهيا ايشيقلاندى. و بوندن سرمايه عالمى بويوك أندىشه‌لره دوشدى.

بگرمى‌اوتوزيل كچديكدە گوره‌جكز كه شورا جمهوريتلرنده خلق معارفى بوتون پارتيسيله دوغاجاق؛ بيگلرجه مكتبلر، گيجه قورسلرى، آقده‌ميلر و سائره آجيلاراق يكسيزليك ختام بولاجاق؛ اسكى روس و اوقرانيا ادبياتنك فكرى حيرته دوشورەن نمونه‌لرى و (پوشكين)، (له‌رمونتوف)، (تولستوئى)، (غوغول)، (شه‌فچنكو) كبيى مشهورلر باشده ايشجى و رنجبر ايچيندن جيقمش بگلى شاعر و داهيلرك الى بويوك و الى گوزل انرلرى انتشاره چيقاجاقدر؛ حياته بگلى اوبانمقده اولان تاتار، باشقير، قيرغيز شعرلرى پارلياجق جيچكله آجيلوب تماشاسى گوزلرى قاماشديراجاق و روحى وجد و ذوق ايله دولدوراجاقدر. بوتون آيرى‌چشمه‌لر، ايرماقلر بير آهنگله و حيرت‌ويريجى بيرصورتده بيربرينه قاويشاراق ملى وصنفى تحكمدن آزاداولان انسان اوغنك بين‌الملل تك بيرعرفان و شعر درياسنك حيات ويريجى دالغالريله اوبناجاق و ثويله گورولمه‌مش أشعر بير گوزه‌للكله پارلاياجاقلر كه بونك أشنى نه أسكى يونانستان، اوقادار گوزل انرلرينه و بديع صنعتلريله؛ نه‌ده (قروزوسطى) و سرمايه دورلرينك مدنيتى بيشديرديگى ئولمه‌زشاعرلره رسامله، فيلوسوفلر زمره‌سيله گوسته‌زميله‌شدر!

نه‌وەت، بونلرك هيسى اولاجاقدر. لكن گله‌جكى يز اله گتيرنجه‌يه‌قادار، جوق‌فان دوكولەجك و بگلى حيات مجاهدلرينك بيرچوق بيگلى دوشمان سلاحلرى قارشيسنده، ئولوم ميدانلرنده أريبوب بيته‌جكدر. اون بيگلرجه، يوزبيگلرجه قادين وچوجوق كندى‌يووالرنده

وبا خراب اولان کویلرك یاندہ آجلیقدن و صوغوقدن تولوب گیدجکلردر. یازیقلر که بونلرك هپسی اولاجقدر و لوکن گیچلمز، مقدردر. بونلرك هپسی یوزه گنجمز اولاراق دگل، کیرنی مفتخرلدن الجکمك ایسته‌مه‌دن سرمایه‌دارلرك جنایتکار حرصندن ایلهٔ‌ی گلیور. فقط بوگون یارلاق و مسعود گله‌جك ایچون چالیشانلر محرومیق و مشقت چکه‌ایدرلر. بو مشئنی چکه‌نلر یالکز کوچوك ملتلرك و کیلری وتاکز دولتلرك صنیور بوینده کی اهانتی دگلمدر؛ گیدیکز گورکز: پتروغراددہ، موسکوادہ و یرجوق شهرلرجزده نه‌لر اولیور؛ بورالرده، جنیجه‌فوشتمادن زوراییله بوینمزه یو گه‌دیلمن قانلی محاربه‌دن یوزیکلرجه ایشچی طاقتسز دوشمشدر. فقط جسارتلرینی و مقصدلرینی غائب ایتمه‌یرك یکلرجه‌یه گیدیورلر وشورا حکمرانلیغی اوغورنده جانلرینی فدا ایدیورلر؛ (آل جاریه‌لری) اولنر. اوقرمتاسلر سیمز و مملکتلر، یدهوا تولمه‌دیکلرینی بیلیورلر. اونسلر قیزیل قانلرینی کندی بولدقلرینك سعادتی بولنده اونسلر جوجوقلرینك و گله‌جك نسللرك مستقبل حیاتی ایچون دوکدکلرینه امیدلرلر.

شورا روسیه‌سنه قارشی محاربه: شرفه قارشی محاربه‌در، بو یوزدن مجبورانه بوندن بویله شرق ملتلری بیزم صادق متفقلریمزدر. چونکه شورا روسیه‌سنك علیهنه محاربه‌سه، شرفك علیهنه محاربه‌در و شرفك علیهنه محاربه، شورا روسیه‌سنك علیهنه محاربه‌در. (آل جاریه‌لری)

انگلتره و فرانسه‌نك منفعتی (ورانگه‌ل)ه آقلیق ایتمه‌یی، نه ایچون بو قدار بویوك مجبوریته ایسته‌یور؛ چونکه قیریم ورانگه‌نك آلتنده اولدقجه انقلابجی تورکیانك آرقه‌سی کسیلمشدر و آرتیق شورا روسیه‌سی تورك انقلابجیلرینك امدادینه گله‌مز. بهری طرفدن ده، آنا دولو متفقلر آلتنده اولدیغی مدتجه و اورایه استیلاقوتلری گونده‌ریلدکجه بیزم آرقه‌مز کسیلمش اولاجقدر. رومللرك ادنه‌یی و نراکیایی آلمانلری بو مقصدلەدر. تورکیایله شورا روسیه‌سنی انقلابجی بالقانلردن آیرماق ایچوندر. آوروپا آمیه‌ریالیزمی ملاحله‌یارالیله، اسیا و اورزاقله داشناق ارمنستانی و منشه‌ویك گورجستانی قوتله‌ندیریورسه‌شونك ایچوندر. بو ایکی مملکتی (آیرمه خطی) اولاراق صاقلامق و بونکله انقلابجی روسیه‌یی وقافقاسیا تورکیادن، ایران و هندستاندن آیرماق ایچوندر. هربرده امپه‌ریالیزم یوسنی طاعه‌لری. بو آیرما سدلرینی وجوده گتیریور، فقط هب بوسپرلری قیریمدہ، گورجستانده، ارمنستاندہ، قراکیده و بوقاسنده خلق کتله‌لرینك ضربه‌سی بکلاجاقدر.

پسنان کویکنی بیزم اوستمزه زنجیر درقویوبردیکلری (وه‌نیزه‌لوس) یونانستان قسودوزینك‌ده تورکیه اوزرینه صالدیردیغی دقیقه‌لرده غازته‌لریزده اوقویورز که وه‌نیزه‌لوسك جانله قصد ایتمشلر و حریف یدی قورشونله یرلاندیرمشدر.

بو سوء قصدی کیم یاپدی؟ تورکلرمی، ولغارلرمی، روسلرمی؟ خایر؛ ایکی روم: (آل جاریه‌لری)

بو سوء قصد نه‌دیه‌مکدر؟ شو دیمك دگلمیدر؛ دورت میلیونلق، فقیر بیرمملکت حالدن اوزاییکی میلیون نفوسه مالك عسکری بیر مملکت شکله گیچش اولان بیر مملکتی خرابلیغه، اوجوروماجکوب گوتورمن وه‌نیزه‌لوسك آمیه‌ریالیست سیاستدن ممنونیتسزلیك گتدیکجه آرتیور، یوبویور.

فاپیتالیزم کندیسنه‌مزار قازیور، چونکه برابرسرمایه‌دارلغك تولومنی تیزله‌شدیرمك ایچون شرق ملتلری شورا روسیه‌سیله بیرلدن دنیا بورژوازیسنه قطعی ضربه‌سنی وورمالیدر. بونك ایچوندہ انقلابجی شرق شورا روسیه‌سیله صمیمی اتفاق عقد ایتمه‌لیدر. شورا دولتلرینك قوشماسی (فه‌ده‌راسیونی) ایشته‌بن کیتلرك تماسیله بیرلشمه‌یه انتقال شکلیدر.

تورك یولداشلر شورا حکمرانلیغنه مراجعتنده بیان ایتمیارکه جانلی قامه مسئله‌سی قارادہ گیز ساخته‌دیوانلر دولتلر آراسنده آتاتانك ورانگه‌نك علاقه‌سی اولمادن حل ایدیلمه‌لیدر.

یز بوفکری حرارتله سلامایورز. بوفکرفعله گچیرمه طوپراقلری قارادہ گیزه بیتیشن بوتون ملتلر ومملکتلر آراسنده (قوشما) بیرلکی بایلماسنه دوغرو آتیلاجاق بیرنجی و فعلی آدیم اولاجاقدر.

(هیروه) شورا روسیه‌سی اوزرینه صالدیران ایسپانی مدافعه ایچون بازدیغی بندلرك بیرینه شویولده باغیریور:

آسیا وحشیلکنه قارشی آوروپا مدنیتك ایسپانی وجوده گتیرمکله یاپدیغی بیرنجی مدافعه خطی یارپاق سه، آوروپادولتلری آوروپا مدنیتی، قیزیل اوردوایله بیرلکده بوتون مدنی عالم اوزرینه بوروین آسیا قوله‌راسنك، صاری طاعونك، راقی ایچمك وحشیلکنك تجاوزندن

صاقلامق ایچون بوتون قوتلرینی پاریس، لوندره و بروکسه‌لده‌کی اولان (راین) سولغ‌مدافعه خطنه طوپلامالیدر.

روسیه قومونیستلری کندی علیهلرینه پایلان بو هجومارندن دولایی افتخار ایدرلر. اوچونجی بین‌الملك اساسی فرقه‌لرینده بیری بودر که مغدور و محکوم‌ملتلره سوزله دگیل، ایشله همدردلك ایدیور و بوتون ملتلرك و خصوصیله تحکم و غدر ایدن مملکتلرك قومونیست فرقه‌لرینی مجبور ایدیور و مدنیتجه گیریده قالان ملتلر و مملکتلر ایچینده‌کی ملی انقلاب حرکتلرینه الك فعال یاردیملری تامین ایدیور. (آلجارپمالری)

گورحی منشه‌ویکلرینك رئیسی (زوردانیا) منشه‌ویك سیاستی آوروپا سیاستی دیه گوسته‌ریور و بولشه‌ویك آسیا سیاسته تماملیه ضد اولاراق قارشی‌قویوبور. صانکه منشه‌ویکلر آوروپا سوسیالیستلری ایمشلر! زوردانیادیور که «بیز حریت ومدنیت صاحبی‌یز.. موسقوا ایسه طاش کسیلمش تعب صاحبی آسیادر»

بیز شیمدی زوردانیایه جواب ویره‌یلرز که: بوتون اوچونجی بین‌الملل شیمدی بولشه‌ویکلرك دوشونجه‌سنه گلدی و عموم روس، فرانسز، انگلیز، ایتالیان.... قومونیستلری شیمدی هپ آسیالی اولدوقی وآ سیاده، آفریقاده اوباناجاق بوتون انقلابی حرکتلره اولانجه، قوتلریمزله امداده قوشمایه قرار ویردك.

ایشجیلرشیمدی یابورلر که انگلتره‌ده ایرلنده، هندستانه وآنا دولویه دائر بیرمسئله حقنده بیر قرار ویربلرسه، ویاخود تورکیانك ولایتلرندن بیرینه ویاسوریه‌یه عربستانه دائر بیر مذاکره اولورسه بونك بوتون دنیا ایشجی حرکتنك طالعی. دوغریدن دوغرویه متاثر اولور و بو مسئله‌لرك هپسی آوروپا ایشجیلرینك ایشه قاریشمامسنی ایسته‌ر.

قومونیزمه یابیلمقی آلتنده بوروبه‌ن انگلیز، فرانسز و ایتالیان ایشجیلری آوروپا عسکرلرینك آنادولویه، سوریه‌یه الجزیره‌یه، استانبوله وباشقا برلره گوندریلمه‌سنه مساعده ایتمه‌یه‌جکلرینی بیلدیرلر.

بیز شویله بیر گونك یك اوزاق اولمادیغنه اینانیورز: بین‌الملل عموم بروله‌تاریا شرقی بوغما سیاسته قارشی آیاقلانوب چاریشاقلقدر؛ ناصیل که شیمدی شورا روسیه‌سنی بوغمایه وقوشانمایه قارشی ووروشیورلر. (الجارپمالری)

اوچونجی بین‌الملل، یعنی بوتون جهان قومونیستلری شو آچیق حقیقتك ایضاحنی کندیلرینه أساس وظیفه بیلیرلر.

ارخك ساری و قارا قطعه‌لری اسارتده قالدیقجه آوروپانك کیراچیلری تورکلری، ایرانلیلری، عربلری، مصرلیلری تولدورد کجه آوروپا ایشجیلری کندی زنجیرلرینی قیروب آنامز و سرمایه‌نك کوله‌سی اولور قالیر. بونك ایچون اوچنجی بین‌المالی آوروپا ایشجیلرینی شرقك قورتولماسی ایچون محاربه‌یه چاغریور.

ایکنجی بین‌الملل مستملکه‌لر مسئله سنده بویله داورانمیوردی. باشده (قائوتسکی)، (رەنودول)، (واندەروەل) و أمیه‌والیزمك باشقا مأمورلری بولوندقلری حالده، ساری بین‌الملل بویله دوشونمیوردی: کندی طبیعتی اقتضاسی اولاراق، فاسده، جزایرده، تونسه، آنادولوده، ایرانده، هندستانده، مصرده و باشقا برلرده انقلاب حرکتنه یاردیم ایتمه‌یه مقتدر دگلسی که قارا و ساری قطعه‌لری انقلابه قالدیرمایه اقدام ایتسین و یاخود آسیا و آفریقانك بك چوق فلاکت چکمش اهالیسی ایچنده آزادلیق فکرلرینك قابناغی اولسون! ایکنجی بین‌الملل بونی، نه اول نه شیمدی، بویله یلمك ایسته‌میور. ایکنجی بین‌الملك ایشگذارلری حکومتلرینك مستملکه سیاستی بوروتمه‌یه مساعده ایدییوردیلر، بوندن باشقا بو خصوصده کتابلر و رساله‌لر نشر ایتمه‌یه قادار واریوردیلر؛ (شارل دوما) نك کتابی کیبی. فقط بو أفندیلر کتابلرینی برلی ملتلرك دیللرینه ترجمه أیتمه‌یوردیلر. چونکه بو کتابلردن مقصد آنا مملکتده مبعوثان دائره‌لرنده، سوسیالیست فرقه‌لرنده کندیلرینه دقت و توجه چکمکدی. ایشته بو برلی اهالی مدافعه‌جیلری، آنجاق بونك ایچون حکومتلرینك مستملکه سیاسته آرقاچاق أیدییورلردی.

نور کسیاده أرمنیلری أدیب ایندیکلرینه دائر خبرلر آلندیغی وقت آوروپا اشتراکچیلری حدتلی و بویوك نمایشلر یاپیورلر و قاتلی سلطانه قارشی فوق‌العاده بویوك اعتراض مینتقلری ترتیب ایدییورلردی. فقط عینی زمانده که فرانسز حکومتی بیلدن بیله فاسه یکی عسکرلر گوندەربردی و اسلام عشیرتلرینی کسه‌ر بیچه‌ردی‌ده بینه او اشتراکچیلر سکوته دالییورلردی؛ مصر اسیرلیك بویوندوروغنه صوغولیور، انگلیز عسکرلری انسان یغینلرینی ارخك ساری و قارا قطعه‌سنی کسوب بیتیریورده بو حاللره قارشی بینه او اشتراکچیلر سکوته واریورلردی.

داهاسی وار. داها غربی وار: (لاغروزیر) کبی اشتراکجیلر. ملی و بین‌الملل اشتراکجیلر قورولتایلرنڭ وکیلری‌ده بولوندقلری حالده مستملکه سیاستی آچیقدن آچیغه مداافه ایدیورلر و «بورجوازیلرك لازمه‌سی جهالتك هر طرفنده اشجیلرك بر حالده دگلدرلر. بورژوازی اقتصادجیلری پرولتارلرك تبلك وروحی دیه شکایت ایدیورلر. اونلرك دیدیگی گوره اشجی قسمنك ارادهسی توکه‌مشدر. اوهوت! بو بر حقیقت گوره دوغرودر: آوروپا اشجیلرینڭ روحنده کی حالت توپله‌کسه بوندن بویله، اولکی کبی، سرمایه‌دارلرك مفتخته اشتله‌یه‌ز. اشجیلر زحمت و مشقتی آرتیق، روس اشجیلری کبی، کندی صنفنڭ منفعتلری‌نه قبول ایدیورلر. وقسه زوریله، قورتارلیقله مالی یه‌نلرك گیرلی استفاده‌لرینی و قازانجلرینی چوقالتماق ایچون زحمتله گیرمك ایسته‌میورلر.

بو حالك نتیجه‌سی شو اولمشدر: داری و سیاه آلمرك امکنی یوك ایچون صوك زمانلرده الك جا یاپیلی غیرلر صرف اولونمقده‌در. فقط شرق، آوروپا سرمایه‌دارلرینك زنگیناه‌شه‌سنه آت اولماق ایسته‌میور. اولونلکدن زیاده صاغلوب اُمیامق دگل. هیچ بیروجهله استفاده مادهسی اولماق ایسته‌میور (ان‌چاربالری) اقتصادی خصوصه‌ده، ذهنیده‌ده شیمدی شرق اونکی کبیی دگلدر.

بر طرفدن، شرق مملکتلرینك بعضیسنده، مثلاهندستان صوك اون سنه‌ده خصوصیله جهان محاربه‌سی زمانلرده، آنا مملکتلرك اوردوئری عسکری احتیاجلره یه‌تمیورکن اولدقجه بیرصنعت و آیش انکشافه مظهر اولدی. دیانت استحصال ایندیکی شکرك ۳ نی وجوده گتیره‌جك قدار مبع بیرموقع طوتدی، توتون، چای استحصالی آرتدی؛ عمومیتله (نه‌قسیل) صنعتی یوبردی. اورادہ فابریقالاشجیلرینك وحلاجلرك جمعیتی اعضالری اون‌بش‌میلیونه‌دولدی، ده‌میر یوللرینك اوزونلغنه گوره هندستان دوردنجی درجده برطوتمافده‌در. ده‌میر یولی ایشجیلرینك مقداری آمریقا و روسیه‌دن آشاغی قالماز.

هندستانده وجینك بعضی برلرنده وجوده گلهن صنعتك ترقیسه باقده بوتون شرقه، بوقسولوغك و اهالی صفلری آراسنده، شدیدك الك چوق شدتله‌دیکنی گوردیوروز. چونکه بورالرده، ایران، بخارا وسائره‌ده زنگینلرك زنگین، فقیرلر چوق فقیر اولمشلردر.

بخارادہ رنجبرلرك حیاتی غایت ذلیل وسفیلدر. اونلرك

(۱) مجموعه مقالات چاپلین، ۲ جلد، پاریس.

دوشدی. محصولر پالاندی. أل امکنك استحصال قوتی آزالدی. انگلتره، فرانسه، حتی آمه‌ریقا ده‌درین بیر اقتصادی بحران ایچنده‌درلر. آمه‌ریقاده بالکز بر آیده اکی یك (غرمو) (۱) اولدی. سرمایه‌جیسی عالمك هر طرفنده اشجیلرینی بر حالده دگلدرر. بورژوازی اقتصادجیلری پرولتارلرك تبلك وروحی دیه شکایت ایدیورلر. اونلرك دیدیگی گوره اشجی قسمنك ارادهسی توکه‌مشدر. اوهوت! بو بر حقیقت گوره دوغرودر: آوروپا اشجیلرینڭ روحنده کی حالت توپله‌کسه بوندن بویله، اولکی کبیی، سرمایه‌دارلرك مفتخته اشتله‌یه‌ز. اشجیلر زحمت و مشقتی آرتیق، روس اشجیلری کبیی، کندی صنفنڭ منفعتلری‌نه قبول ایدیورلر. وقسه زوریله، قورتارلیقله مالی یه‌نلرك گیرلی استفاده‌لرینی و قازانجلرینی چوقالتماق ایچون زحمتله گیرمك ایسته‌میورلر.

بو حالك نتیجه‌سی شو اولمشدر: داری و سیاه آلمرك امکنی یوك ایچون صوك زمانلرده الك جا یاپیلی غیرلر صرف اولونمقده‌در. فقط شرق، آوروپا سرمایه‌دارلرینك زنگیناه‌شه‌سنه آت اولماق ایسته‌میور. اولونلکدن زیاده صاغلوب اُمیامق دگل. هیچ بیروجهله استفاده مادهسی اولماق ایسته‌میور (ان‌چاربالری) اقتصادی خصوصه‌ده، ذهنیده‌ده شیمدی شرق اونکی کبیی دگلدر.

بر طرفدن، شرق مملکتلرینك بعضیسنده، مثلاهندستان صوك اون سنه‌ده خصوصیله جهان محاربه‌سی زمانلرده، آنا مملکتلرك اوردوئری عسکری احتیاجلره یه‌تمیورکن اولدقجه بیرصنعت و آیش انکشافه مظهر اولدی. دیانت استحصال ایندیکی شکرك ۳ نی وجوده گتیره‌جك قدار مبع بیرموقع طوتدی، توتون، چای استحصالی آرتدی؛ عمومیتله (نه‌قسیل) صنعتی یوبردی. اورادہ فابریقالاشجیلرینك وحلاجلرك جمعیتی اعضالری اون‌بش‌میلیونه‌دولدی، ده‌میر یوللرینك اوزونلغنه گوره هندستان دوردنجی درجده برطوتمافده‌در. ده‌میر یولی ایشجیلرینك مقداری آمریقا و روسیه‌دن آشاغی قالماز.

هندستانده وجینك بعضی برلرنده وجوده گلهن صنعتك ترقیسه باقده بوتون شرقه، بوقسولوغك و اهالی صفلری آراسنده، شدیدك الك چوق شدتله‌دیکنی گوردیوروز. چونکه بورالرده، ایران، بخارا وسائره‌ده زنگینلرك زنگین، فقیرلر چوق فقیر اولمشلردر.

بخارادہ رنجبرلرك حیاتی غایت ذلیل وسفیلدر. اونلرك

(۱) مجموعه مقالات چاپلین، ۲ جلد، پاریس.

دنی روسیه رنجبرلرینك (قره‌یوستوی) دینیله‌ن فراکسیق دورمسنی آدمبریور. ( ) اونلری میرادن امیره قادار عرکس صویییور. صولك سنه‌لرده‌وبرگی سیقینتیسی‌اولکنه نسبله شدتلی‌تصدیر یاقین زمانده الی رنجبر، حیواناتریك و اشیاسنك هپسنی وبرگی ویرمك ایچون صاتمایه مجبور اولدیلر. جوغی‌ده ٹوا یٹی‌ه تارلالرنی صاتدیلر. پاموغی آنجاق زنگینلر آکیپورلر. فقیرلرك‌وخوملری‌اوآماد‌غندن هرسنه آکیله‌ن تاولانمك بوسنه یالکز اوندہ بری آکیله یلمشدر.

ایراند. رنجبرلرك هپسی‌طویراقدن الچکدیریلمشدیر؛ ونون اکین طویراقلری ایکی اوچیك ملکیدارك الته گچمشدر.

شونی‌جزم ادعاایدیورلر: گوپاشرق‌ملتلری‌فوق‌العاده‌نیزمه گه‌بلمك ایچون توکیجه سرمایه‌دارلیقه دورمسنی گیجرمه‌لی‌ایمش اوچونجی‌بین‌الملل‌مذاکره‌لری‌نتیجه‌سنده ایکنجی فوردلنه‌ی شورایی قبول ایتدی: مدنیتجه گیریده قالان ملتلر مترقی پرولتاریا مملکتلرینك یاردیمیله شورا اداره طرزینه و معین بیر مدت و درجه‌دن صوکرا فوق‌العاده‌نیزمه سرمایه‌دارلیق دورمسنی آتلایارق گیره‌بیلیرلر. (آل‌جارپمالری)

شرقده خلق یغنلری غریك چالیشمجی کتله‌لری‌ه‌دار اشغللی دوشونجه‌لی دگللردر. فقط شرقلینك‌روسیه‌ده کی انقلابك گورولدوسیله اوبانان بر روحنه جانفدالیق ذوقی گیرمشدر؛ بوروح ظالملره غدارلره قارشی کین آتشیله، مقدس حرب‌اشتعال بانیور. بوتون‌شرقك‌روحی انقلاب فیوزجملریله دولودر. جفاچکه‌ن بویوك بویوك یغنلر اعتراض وقیام دویغوسیله قیمیلدانیور؛ حرب وضربه بوروبورلر. شیمدی بوروحده اولان شرقه ایشچی و رنجبر شورالری شکلنده بیر اداره تطبیق ایدیله‌جك‌اولسا، اجتماعی انقلابی ایله‌ریله‌تمك ایچون حیدودلر جهانیله یاپیلاجاق محاربه‌یه شرقی حاضرلامش و خلق کتله‌لرینه لازم اولان انقلابی تربیه‌یی وتشکیلاتی وبرمه‌یه باشلامش اولورز.

بولداش له‌نین اثبات ایدیور: شورا تشکیلاتك روحی بالکز پرولتاریا جیاتنه دگل، فه‌ودال وبا یاریم‌فه‌ودال جیاتنه گیلیشه‌بیلیر؛ رنجبر و ایشجی شورالری ٹوپله بیر تشکیلات که بالکز سرمایه مملکتلرینه دگل، سرمایه دارلق جیاتندن گچمش اولان مملکتلر ایچون ده‌الویرشلی‌در.

(X) اوزمان روس رنجبرلری آلیانوب صاحبلان‌مال کیبی ایدی.

بوشورالرك تشکیلی ایشه‌یه‌ن کتله‌لرك هم کندی صویغه. نجیلرله، ملکدارلرله، سرمایه‌دارلر و احتکارجیلرله؛ هم‌ده ملك صاحبلرینی، بکلری، پاشالری، خاطری دوغوران جهان امپه‌ریالیزمیله مبارزه‌لرینی قولایلاشدیریور.

شرقك ایشله‌یه‌ن کتله‌لری یرلی ویابانجی دوشمانلرینه قارشی آیاقلانمایدرلر. فقط انقلابجی دنیا پرولتاریاسنك یاردیمی اولمادن شرق ملتلری کندی قوتلریله ظالملرك اسیرلیك بویوندیروغندن آزاد اولامازلر.

۱۹۰۵ده، کی روس انقلابنك تاریخی و۱۹۰۸–۱۹۱۰ییللرنده کی تورکیا، ایران، چین انقلابلرینك تاریخی مظلوم ملتلرك آزادلیقنه جهان سرمایه‌سنك نه‌قادار بویوك سدلر چکدیکنی گوسته‌ریر؛ چونکه بوانقلابلرك‌هپسنی بین‌الملل سرمایه باصدیردی. ۱۹۰۵ده کی روس انقلابی فرانسز پاره‌سنك قدرتیله باصدیریلدی. چونکه فرانسه روس‌چاریه میلیارلرله فرانق ویردی. ایشته شیمدی‌ده گوروبورز، دنیا امپه‌ریالیزمنك هجومندن کندینی مدافعه ایده‌ن روس شورانسك تاریخی بیزه گوسته‌ریور: دنیا سرمایه‌دارلیغیله مبارزه ایتمك و اوکا غلبه چالمق نه‌قادار گوچمش!

بواماشلر: شو آچیق حقیقتی‌اونوتمامالی‌یز: شرق‌ملتلری بوتون ملتلر پرولتاریاسیله بیرله‌شمه‌زسه کندیلرینی قورتارامازلر. بیلیو. سکز: انگلتره هم‌عسکرلکجه هم‌اقتصادجه قدرتلی بیرتشکیلات. قدرتلی بیر واریلقدر و بیز او انگلتره‌یه قارشی بوتون غیرتمزله محاربه‌یه باشلایورز؛ ایشته او انگلتره آنجاق انگلیز پرولتاریاسنك بیزه‌ال ویرمه‌سیله مغلوب اولابیلیر.

سرمایه‌دار دولتلریله یاپدیغی مبارزه‌ده، شورا روسیه‌سی قوتی‌نره‌دن آلیور؟ آخلیق وصوغوق زنجیرلری‌ایچنده و هرطرفدن قوشاتیلان‌بومملکت، ناصیل‌اولیورده، دنیانك الك قوتلی دولتلریله اوچ‌یللدن بری‌محاربه‌یه دایانه‌بیلیور؟ بونی ناصیل ایضاح ایتمه‌لی؟ بونی آنلاتمای ایچون دوشونمه‌لی‌یز که، و گیرلرینی‌بوراده گوردیکز انگلیز، اسپانیول، فرانسز و ایتالیان پرولتاریاسنك الك مهم وقیمتلی بیر قسمی بیزمله متفقدر و ایشته بونك ایچوندر که شورا روسیه‌سنی بوغماق‌ایسته‌یه‌ن کندی‌حکومتلرینه یاردیم ایتمکدن بوزمچه‌ویریورلر.

شورا روسیه‌سنك قوت منبعی بین‌الملل پرولتاریانك کندیسیله هم‌درد اولمالرندہ‌در. اونلر روس شوراسنك اینادیغی عقیده‌لر ایچون محاربه ایتمه‌لیدرلر.

سرمایه دونیاری . الرنده توفنك میلیونلرله آدامله ملك اوقدری حالده عسکرلرینی روسیه‌نك قارشیسنه گوندره‌میورلرسه بونك سببی نوده ؟ آوروپا ایشچیلریله روسیه‌ده فارشی محاربه ایتمك ، انگلیز وس پرولتاریاسیله دگل ، کندی پرولتاریاسیله ده محاربه أیتمك دیمکدر . روسیه‌یه فارشی محاربه أیتمك فرانسز و انگلیز ایشچیلرینك صنفی اتحادی دیمکدر . (أل چارپمالری)

فقط عینی انگلیز ایشچیلری کندی حکومتلرینه روسیه‌یه فارشی بایدیغی محاربه‌ده فارشی دورماق ایچون اتباه شوه الری تشکیل ایدیورلر ، و کندی مقدراتی کندی أللرینه آلماق ایچون ایرلاندانك بایدیغی و تولونجه‌یه قادار دوام أیدیرمك ایسته‌دیکی محاربه‌یه بك آز تأثیر و نفوذ اجرا ایدیورلر . فرض ایدهلم که ایرلاندا استقلالجیلری مراملرینه نائل اولدیلر و شوق و صمیمیتله ایسته‌دیکلری استقلالی حقیقتاً وجوده گتیردیلر ؛ فقط بونك بقاسی یوقدر . چونکه بارین ایرلاندا آمه‌ریقا سرمایه‌سنك و یاخود فرانسز سرمایه‌سنك پنجه‌سنه دوشه‌جك . و یاخود شوده اولایلیر : بیر ایکی سنه صوکرا دنیا حسابدارلرینك بیریله اتفاق أیدهرك پازارلری الهگچیرمك ایچون ، دهمیر کونور ایچون ، و یاخود آفریقانه و یا باشقا بیر یرده بیر پارچه طوپراق استیلا ایتمك ایچون انگلتره ایله و یا باشقا بیر دولتله محاربه أیدهرو و یینه یوز بیکرله ایرلاندا ، انگلتره ، آمه‌ریقا ایشچیلرینك قانی آقار .

ایشته لهستان ! : بیر جوق ییل أول اونك بورژووازی ملکدار و وکیللری ، اسکی لهستانك تقسیم اولونمسنه آغلابوردیلر . اقوامی اونك ملی حقوقنه رعایت أیدیرمك ایچون آتهشلی بازیلر بازیوردیلر . شمدی ایسه بورژووازی لهستانی ، کندی طوپراغنده کی آزالق ملتلر ایچون جلاد کسیلدی و بین‌الملل سرمایه‌یه زانداره خدمتنی پایاراق روسیه‌نك ایشچی و رنجبرلریله محاربه أیدیور .

ایشته بالقان دولتلری ! ایشته صربستان ، بولغارستان ، یونانستان ، قارا داغ ! عثمانلی یوبوندوروغنی أوزه‌رلرندن آتدیقلرینك ایزه‌سی گونی غینتی تقسیم ایچون و یاخود شو و یا بو ملتی کندی حاکمیتلری‌نه گچمه‌یه مجبور أیتمك ایچون بیر بیرینی بوغازلادیلر . .

بوگون‌ده بیر جوق وقعه گوسته‌ریور که شرقده ملی دولتلرك تشکلی ده خلق کتله‌لرینك حیاتی أیله‌شدیرمك ایچون ایله‌ری‌یه آتیلمش بیر آدیم اولامز ؛ چونکه قوغولان بابانجی متحکملر برینه یرلی سرمایه‌دارلر و ملك صاحبلری حاکم اولاجاقدر .

سرمایه‌دارلق جنبری ایچنده تشکل أیدهن هر بیر یکی دولتده ، مادام که ایشله‌یهن کتله‌لرك منفعتلرینی تمثیل ایده‌میور و محقق بورژووازی منفعتنه خدمت ایده‌جکدر ، باشقالرینی زورلاماق ایچون یکی بیر زورباق ، یکی بیر حرب آلتی اولوبور .

اگر هندستانده ، ایرلاندده ، تورکیاده محاربه حاکمیتك باشنده کندی سرمایه‌دارلرینك ، کندی ملك صاحبلرینك و ملی پارلامنتو ایله ملی اعیانك قالماسی نتیجه‌سنی دوغوراجاقه خلق کتله‌لری بیر شی قزانمش اولمایاجاقلردر .

یکی تشکل ایده‌ن دولتلر وقوعات جریانك فوقنی و سرمایه قانونلرینك ده‌میر منطقیه عسکرپرستلك و استیلا سیاستك افسونلو حلقه‌سنه گیرهرلر . و بیر اون‌یل صوکرا قارشیسنه توپله بیر جهان محاربه‌سی چیقارکه اونك دهشتلی حضورنده ۱۹۱۴ — ۱۹۱۸ محاربه‌سی بك صولغون گورونور . چونکه بو محاربه‌یه ارضك اون میلیونارله دگل ، یوز میلیونارله ، دهمیلیرندن طیرناقلرینه قادار سلاحلانمش صاری و سیاه عسکرلری گیریشیرلر . بو توپله بیر محاربه که فرانسه ، آلمان ، انگلیزه ، هندلی ، چینلی ، ایرانلی و عثمانلی بانکرلرینك و فابریقاجیلرینك نامنه حرکته گلیر . (أل چارپمالری)

حکمرانلق زنگینلرك ، ملك صاحبلرینك و محتکرلرك النده قالاجاقدر . جان بولمش یکی بیر تورکیه‌نك وجوده گلمه‌سندن نه فائده اولور ؟ ایشته ، بوندن آز اوزاقی گچمشك تورنه‌کاری ! : أنورك تورکیاده‌کی حرب سیاستی ، گورجستان کیبی ، ارمنستان کیبی یکی ، مستقل بورژووازی حکومتلری ، بم اورته‌یه قوبدوغم قاعده‌نك دوغرولغنی گوسته‌رمن یکسی بیر دلیل ، یکی بیر ضیادر .

أنور پاشانك تورکیاسی آلمانیانك او ویلهلمله اتفاق باغلادی‌کی بوتون غرب دولتلرینگ شرق ایله محاربه اینمك ایچون بیرله‌شمه‌لری لازم اولدیغنی دنیایه آگلاتدی . عثمانلی و کرللرینگ (پرست) توقه‌رانسه‌نك کی معامله‌لری نفرته لایقدر . لکن تورك ملتجیلری بو معاهده ایله‌ده دوبمادیلر . تورکیه قارصه ، آردهانی ، باطومی اشغال ایتدی . داها ایلهری گیده‌رك آخالتسیخی و آگلا‌نوبولی آلدیلر . گورجستان بیکی آلمانیانگ ایشه قارشیسنه

فورتولدی. اوندن صوکرا عثمانلیلر آذربایجان اوزه‌رینه یوکولدیلر و باکویه گیردیلر. عثمانلیلرك باکوده کی ایکی آیلیق سلطنتلری چوق مهیب چکمش اولان بو شهرك تاریخنده الك قارانلیق صحیفه‌در! بو شهر که قافقاسده بروله‌تاریانگ طالیه‌سیدر ...

(نوی راماشویلی) نگ ، (زوردانیا) نگ گورجیستانی جنوبی آسه‌نبنیایی خراب ایدییوره‌مضیور. کوبلرینی یقوب اهالیی دهشتلره صالییور و شورا روسیه‌سنگ طوبراغنه قاچمایه مجبور ایدییور. گورجستانگ مونارشیاسی میراآلایی (توخاره‌نی) نگ قوماندانسی آلتنده کی جسور ر جفا فرقه‌سی (آنجازیا) ده کوبلری یاقیور. گورجستان آذربایجان ملکتی ادعا ایدییور و ۱۹۱۸ یلنده انگلتره‌نگ ایشه قاریشماسیله کسیلهن محاربه‌یی ارمنستانه اعلان ایدییور. و باشقالرینه عائد طوبراقاری النه گچیرمك خیالندن واز گچمییور.

ارمنستان فارا باغی و زنگه‌زوری کندی مالی دیه اعلان ایدییور. (٤ آغستوس ۱۹۲۰ ده ونارك اشغالی حقنده جنرال «درو» نگ مکتوبی معلومدر).

صوگرا ارمنی ایه‌ریالیستلری ثوره بلالار اوزه‌یه قوبوبورلر که بونلر آنجاق عقلنی فاجیر میشارك ایشی اولا بیلیر. خوایلاری وانی، طربزونی، یناپسی، دیاربکری، ده گیزه چیقان برلریله بیرلکده الله گچیرمکدر. آرمنستان بویوك آق ده گیزه دولتی ارلمایی قورییور و ثوریله بیر ثولکه‌یه مقاصب اولماق ایسته‌یورکه آنجاق بوزده آلیسی ارمنی‌در.

ارمنی غازنالری وه‌زیاوسه طربزونی اشغال ایتمه‌سینی تکلیف ایدییورلر که بو، حقیقتاً فساد اوجاغنی کوروکله‌مکدیر.

ایشته بونگ ایچوندر که خلق کتله‌لری برلی ویاهنجی بوتون ظالملر علیهنه آیاقلانمالیدرلر. أگر ملی انقلاب حرکتلری یالکز قوتلی شرق دولتاری تشکیل ایتمکله تیجه‌له‌نسه و اونلرده کندی بورژوازیلری و هندستان، ایران و سایر برلر پارلامنتواری حکراقاق اتیچ اون سنه صوگرا یکسی بیر جهان محاربه‌سی آله‌وله‌نیر و اونگ دهشتی ۱۹۱۴ — ۱۹۱۸ محاربه‌سنگ فلاکتلرندن چوق وبویك اولور.

بوتون بو سوبله‌دیکلریمزدن شو تیجه‌لری چیقاریرز: قومونیست بین‌المللی هیچ بیر مستعمله سیاستی تصدیق أیتمییور. شرق ملتلری اوجونجی بین‌المللگ بو فکرینی قبول ایدوب سلاح زوریله حیاته گیریدیره‌جکلردر.

مستعملکات اولمامالیدر. چونکه بوتون ملتلر حقوقده مساویدرلر. انگلیز غدارلری هندستاندن، مصردن، ایراندن، الجزیره‌دن یوق اولسونلر! فرانسز چتهلری سوریه‌دن یوق اولسونلر! روم حیمودلری ازمیردن و باشقایرلردن یوق اولسونلر!

شرق ملتلری ایکنجی بین‌المللهٔ رسوایاق تامغاسی باصوب ترضیل ایدییورلر و اوجونجی بین‌المللگ شوسوزیله ایمان ایله باغلانیورلر: «عقیده کافرلری، سرمایه کوله‌لری خسائلر! بین‌الملل میراسندن هایدی، دفع اولگز!» شیمدی‌یه قادار عالمگ ظالم و حاکم ملتلر، مظلوم و محکوم ملتلر دیه ایکی‌یه آیریلمامسنگ سببلری بونلاردر:

بیرنجیسی — بورژوازی دولتلری وحشی زوریالیق قوللانیورلر. ای درز گیلرینی کندی آللرینه آلمایه دوغرو گیدن هر حرکتی و هر فعالیتی آتش و ذبیحه باصوب کسوب یوق ایدییورلر.

ایکنجیسی — شرفك چالیشان کتله‌لری آراسنده اختلاف وار.

اوچونجیسی — برلسی زنگینلر و ملك صاحبلری جاسوسلق و خائینلك أیدییورلر. فاس، جزایر، ایران، تورکیا، هندستان، بخارا، رنگیلری، ملکدارلری، حاجیلر، بگلر، پاشالر، میرزالر، خانلر، شاهلر، مفازه‌جیلر بین‌الملل امپه‌ریالیزمك وکیللری، مأمورلری، اوشاقلریدرلر. جهان بورژوازیسنك و أجنبی سرمایه‌دارلرك حکمرانلیغنی ایشته بونلر مدافعه و محافظه أیدییورلر.

أگر ملی انقلاب حرکتلری، دهرین بیر اجتماعی حرکته گیرو اولا بیلیرسه. آنجق بو صورتله خلق کتله‌لرینك اضطرابنی آزالته بیلیر.

جهان أمپه‌ریالزمی بیر اعجوبه‌در. آتش پوسکورمن بیر آزدرنهادر. خلق خیالنك وجود ویردیکی الك قورقونج و الك گورونمه‌ز شیلری گوزلر. گوسته‌ریر. شرق ملتلرینك بو اعجوبه ایله چاریشه‌الرنده. فقیر ناریتی تأمین ایدهجك رهبر، پالگزشرفگ چالیشجی کتله‌لرینگ دگل، ایشه‌یجی غرب کتله‌لرینگ بیرله‌شمه‌سیدر.

بومحاربه‌ده ظفر آنجق بیر شرط ایله وجود ولابیلیر عینی زمانده ایکی جبهه‌دن بوروومك. یعنی هم اجنبی سرمایه‌سیله، هم‌ده برلی بورژوازی ایله پنجه‌ه‌شمك شرطیه!

شرك انقلابجی کتله‌لری بویله‌شرطی تطبیق ایده بلمك ایچون عمومی ایشچی‌شورالرینك رنجبرشورالری اطرافنده تشکیل اولونمالری لازمدر. شرق کتله‌لری آزادلیق ایچون بایسه‌یلری مجاربه‌ده یالکز غرب ایشچیلرینك کتله‌لرینه یاقینلاشماق شرطیله غلبه آیریشه‌بیلیرلر. بو یاقینلاشمایه تعجیل سرعت ومرحله‌لی

بوقینلاشمایه دوغرو آتیلاجاق برنجی آدیم بوتون شرق ملتلرینك شورا روسیه‌سیله صمیمی بیر اتفاق یاپمالرندر. اوشورا روسیه که بین‌الملل جهان پرولتاریاسی اوکا جهان انقلابنك الی توکنده کوله آتلن قهرمانی نظریله باقیور. هم امپریالیست دولتلرك استیلاسیله، هم داخلی دوشمانلرك فتنه و فسادیله جنك ایده‌جك اولان کرق شورا دولتلرینك قدیر امیونی (قوشمالری) وتوتون ملتلرك ایشچی کتله‌لرینك تام بیر برلیکه انتقال‌شکیلدیر. بونك ایچون تورك، کورجی و ارمنی ایشچی و رنجبرلری آراسنده کی تولدوروجی قانلی محاربه‌یی بترمك. بونی بیتیرمك ایچون‌ده الك اول بو مملکتلرده شورا حکمرانلیغنی قورمق و اونمن صوکرا بومملکتلرده یاشایان بوتون ملتلری بیر (فه‌دراسیون) فوشمه آلتنده طویلاماق لازمدر.

جانلق قلعه مسئله‌سنی حل ایتمك ایچون‌ده (قارادکز فه‌دراسیونی) یاپمالیدر. فه‌دراسیون اصولی‌یله قابیلیتلی اولدیغنی اثبات ایتدی؛ خارجی مناسبتده اسکی قیزیل‌مجار- ستان، اوکرایینا و سائرده، داخلی سیاسنده تاتار وباشقیر جمهوریتلرنده اولدیغی کبی.

یالکز پرولتاریانك و غموم جانلیلرك کتله‌لرك دیکتا توراسی ملتلری اجنبی تحکمندن قورتاردقدن وسرمایه‌یی یاش آتاغی یووارلادقدن صوکرا، مدنیتجه کیری قالمش ملتلر ایچون‌ده کفیل اولاجاقدر. بومملکتلر آوسترویا مجارستانك و اسکی روسیه‌نك یقینیتندن دوغان دولتلر کبی اولاجاقلر؛ لهستان، بالتیق مجارستان، چه‌اسلوواقیا، کورجستان، ارمنستان وبالخود تورکیه‌نك بوزوقتوسندن وجوده کلمکده اولدیغی یونانستان کبی سوغوتسلره و زیرباقلره آلت اولمیه‌جاقلاردر.

آنجاق بوصورتله سرمایه‌نك سرایتی یقارق ظفر و اقتضاره لایق اولان زحمت و املك، بوتون مملکتلرك جانلیلقلری آراسنده صلحك بقاسنی تمین ایده‌بیلیر.

شرق ملتلری قالقیکز! اوجونجی بین‌الملل، سزی، ایکی‌یوز سرمایه طرفدارلرینه مقدس جهاده چاغیریور.

وکیل بولنماشلر! خلق کتله‌لرینك صفی شعورلرینی اوبانمه‌یه‌رك اونلره رنجبرلر ایشچیلر شورالری اطرافنده تشکیلات ویرمکه، بوتون جانلیلقلری روسیه ایله اتفاقه دعوت ایدمکه، تحکم التنده کی مظلوم ملتلرك قدره رانسیاسی فکرینی هرطرفه یاصمجکه، الك صوك، بوتون دملکتلرك، بوتون دیلرك، بوتون دنارك پرولتارلرینی و رنجبرلری آراسنده اتفاق یاپمکه!

جهان امپه‌ریالیزمنه و بر ملتك باشقا ملته زور ایتمه‌سنه ختام ویرمالی. سرمایه‌جی دولتلرك مستعمکه سیاستنه ختام ویرمه‌لیدیر. بوتون ملتلره آزاد و مستقل بیرلیکله باشلمای تامین ایتمه‌لیدیر. بونك ایچون انقلاب یولنده فعالیتجه یاشامایه حاضر لانمالی. کتله‌لری. الله‌نده سلاح اولاراق، صفی صیرالره و طوپلو یغینلره یورومه‌لیدیر. عجله ایدمکه، چونکه انقلابی آلیقویماق جانلر دکلدیر، دورماق تولمدیر؛ زمان چارپمالری ایله‌سه، عکس حالده‌دایره بوزوقلوقلری چوغالاجاق. اقتصادی، اجتماعی و مدنی بوزوقلوقلر کیتدکجه بونسوالوق آرتمق و اخلاق بوزوقلوغی طاشماجاقدر.

بورژوازی آنی بیلدیر وزوروب فریمق و صوصاللغه اوغراشیور. بویولده بویوك بر حایده‌دوه تبدیل ایتمکدن بوایتدن ال چکمیه‌جکدیر. تیرژمانلر، بورژوازی هیچ اوقازسا صنفلرك ترقیسی و استحصال قوتلرینك آرتماسی بولنده انسانلری ایلری‌یه کوتو وبوردی شبهه‌ی ایسه کیری‌یه سوروپور و تمامیله افلاس اوجورومه آتیور. محاربه‌دن صوکرا کی سرمایه‌دارلیقده یاقین زمانده زنکینلشمش اکمکجیلرك جمهور خویولری، عینی زمانده بوسرمایه‌دارلق هر تورلو اسراف، خراب اوطش وتولو حالده یاقلاشمش وجودلری، مخصوص بتیرمه‌لرله مهارصیلیور. بوکا تعجب ایتمه‌مه‌لیدر. محاربه‌دن اول صلجیروپر اولان الك معتدل بورژوزیلر بیله دخیل ترقیك ظهری سعادت هواسنده کیزلنه‌رك آجلیقلرك زهرلنمش، دقیقه دقیقه افلاس علامتلری فارشیسنده اوره‌ریورلر. قودوز جاوانلر کبی ارادەلرینی غیب ایتمیشلر. اطرافنده کیره صالدیروب اچیرماق ویارچالامادن باشنا بیرشیی یاپمیورلر

جهان امپه‌ریالیزمنه و بر ملتك باشقا ملته زور ایتمه‌سنه ختام ویرمالی. سرمایه‌جی دولتلرك مستعمکه سیاستنه ختام ویرمه‌لیدیر. بوتون ملتلره آزاد و مستقل بیرلیکله باشلمای تامین ایتمه‌لیدیر. بونك ایچون انقلاب یولنده فعالیتجه یاشامایه حاضر لانمالی. کتله‌لری. الله‌نده سلاح اولاراق، صفی صیرالره و طوپلو یغینلره یورومه‌لیدیر. عجله ایدمکه، چونکه انقلابی آلیقویماق جانلر دکلدیر، دورماق تولمدیر؛ زمان چارپمالری ایله‌سه، عکس حالده‌دایره بوزوقلوقلری چوغالاجاق. اقتصادی، اجتماعی و مدنی بوزوقلوقلر کیتدکجه بونسوالوق آرتمق و اخلاق بوزوقلوغی طاشماجاقدر.

بورژوازی آنی بیلدیر وزوروب فریمق و صوصاللغه اوغراشیور. بویولده بویوك بر حایده‌دوه تبدیل ایتمکدن بوایتدن ال چکمیه‌جکدیر. تیرژمانلر، بورژوازی هیچ اوقازسا صنفلرك ترقیسی و استحصال قوتلرینك آرتماسی بولنده انسانلری ایلری‌یه کوتو وبوردی شبهه‌ی ایسه کیری‌یه سوروپور و تمامیله افلاس اوجورومه آتیور. محاربه‌دن صوکرا کی سرمایه‌دارلیقده یاقین زمانده زنکینلشمش اکمکجیلرك جمهور خویولری، عینی زمانده بوسرمایه‌دارلق هر تورلو اسراف، خراب اوطش وتولو حالده یاقلاشمش وجودلری، مخصوص بتیرمه‌لرله مهارصیلیور. بوکا تعجب ایتمه‌مه‌لیدیر. محاربه‌دن اول صلجیروپر اولان الك معتدل بورژوزیلر بیله دخیل ترقیك ظهری سعادت هواسنده کیزلنه‌رك آجلیقلرك زهرلنمش، دقیقه دقیقه افلاس علامتلری فارشیسنده اوره‌ریورلر. قودوز جاوانلر کبی ارادەلرینی غیب ایتمیشلر. اطرافنده کیره صالدیروب اچیرماق ویارچالامادن باشنا بیرشیی یاپمیورلر

آغیریارالانمش جانلاوارده صحت بولماق فرصتی ویرمه‌لی. بونك ایچون شرك انقلابجی جانلیلرك کتله‌لری بیر آدم کبی قالقیوب

روس پرولتاریاسیله و آوروپانك آمه‌قانك انقلاب عنصرلریله اتفاق ایتمه‌لی؛ و بیرقاچ یوزمیلیونلق صاری، قارا ویا صاری قطعه‌لر اهالیسنی کوله‌لکدن زنجیرله بوغلمش بر ابری امپریالیزم بیلاتی پارچا پارچا بولمه‌لیدر.

بیز انقلابجیلرك جلاددن صوکرا حنارت ورسوایلغه لایق گوردیکمز اوقوربانلرکه اعتراضسز و قاوغاسز کندینی اشکنجه‌لره و پارچالانمایه تسلیم ایدهجك. بیزم باشلادیغمز بوصوك محاربه بیزدن فدالی قوربانلر، بوبوك فداکارلیقلر وجریزه‌لر ایسته‌یور؛ ونکله برابر بیز مطلقا غایه چالاجاغز و آرقامزه باقمادن دائما ایلری یه گیده‌جکز.

بولداشلر! شر فکر خیالی شوبله بیر افسانه‌یه وجود ویرمشدر که بیرمات وبابر آدام تصورینه قویدوغی مرامه نه‌صورتله آیریشه بیلیر؛ بونی بیزه گوزه‌ل بیر عبرت نورنه گی حاندہ قرآن بیزه گوسته‌ریور:

بو حکایه طبیعتك معجزه‌لی اوچ ماده سندن بحث ایتمیور که بو شیلر داغلك یوکسه‌لك تپه‌سنده ایمش. جسور قهرمانلردن بك چوغی بو قبیلدن شیاری آلده کچیرمك ایچون تپه‌یوره، فقط داغه چیقمایه باشلار باشلامز آرقاسندن بیر طاقیم سلر کندینی گوریه چاغریور. بو سلر قدیملرك، چوجوقلرك، بابالرك، آنالرك سماری ایدی که بوش بیر خیال ایچون طاغلی جاغلی تپلکه‌یه قویلماسنی ایسته‌یوردیلر؛ و یاخود طوفانلرك، یلدیریملرك دهشتلی صداسنه بکزیور قورقونچ سلر ایدی. بیکلرله جسور قهرمانلر موفق اولامیورلر. سلك زیدن کلدیکنی گورمك ایچون آرقالرینه باقیورلر و درحال طاش قالیه تحول ایدوب آشاغیه یووارلانیوردی. داغ باشدن آیاغه قدار، دیری ایکن طاش کسیلمش قالیلرله دولمشدی.

عزمکار و متین بیر آدام داغه چیقمایه باشلادی. نه کندی دوستلرینك مرحمت و محبت سلرینه، نه دهشتلی گورولتولره اهمیت ویرمیوردی. قورقونچ صدالر آرقادن کندینی گورولمه‌یش اشکنجه‌لر و اشکنجه‌لی تولوملرله قورقودیوردی. قهرمان گوزلرینی داغلك یوکسك تپه‌سنه دیکمش، دونمیور، ایله‌ریلیوب، گیدیوردی. اك صوکنده مرامنه أیردی و داغ باشنده کی سحرلی مجوهرلره و طلسملی ثروتلره نائل اولدی.

سیزده، بولداشلر، داغ باشنه چیقمایه باشلادیکز، دنیانك اك قیمتلی جوهرلرینه مالك اولمق ایسته‌یورسکز. سیزده، سیزده باقین آدملرك سلرینی دویاجاقسکز، جانکزه قیمامکز ایچون یالواراجاقلر، سیزده، کهنه پرست سلملرندن، متعصب نور کچیرمدن، اسلام اتحاد چیلرندن، کورجی منشه‌ویکلرندن، أرمنی داشناقلرندن سیزی هر تورلو تهلکه‌لرله قورقودان صدالر. گورولتولر ایشیده‌جکسکز. فقط سیز دائما یوروییه‌جك، ایله‌ریله‌یه‌جکسکز؛ بو باغیرتلره اهمیت ویرمیه‌جکسکز. داغه أمن سلاحلرله چیقاجاق و آردیکزه باقمیاجاقسکز؛ و الا جلمیز قالیلر کبی طاش کیلوب یووارلانیرسکز. (أل جارپمالر).

تهوه‌ت، سیز داغه چیقاجاق؛ سز دنیانك معجزه‌لی بدیه‌لرینه مالك اولاجاق؛ سیز ملتلرك قارداشلیق، آزادلق و حقیقی برابرلکنك سلطنتنی کوره‌جکسکز. (أل جارپمالر).

پاشاسین شرق و غرب کتله‌لرینك عسکری هجوم اتفاقی!

پاشاسین ایچینده ظالم و مظلوم ملتلر بولونمیان بین‌الملل ایشچی شورا جمهوریتی!

پاشاسین بوتون دنیاده شورا حکمرانلیغی!

پاشاسین أوچونچی قوه‌سونیست بین‌الملل!

(أل جارپمالر)

قوممونیست بین‌الملللك ایکنجی قرروللتاینده

ملیت و مسئلهٔ مسئلهاری حققنده بولدیغی (لنین)ك

تهزلری

اساسی قاعدهلر.

۱ ـ بورژووا دهموقراسیاسنك شوبله بر ذهنیتی وار؛ بو ذهنیت اونك طبیعتی اقتضاسیدر: او، هرمسئلهیی مجرد و نظری اولاراق میدانه قور. ملی مساوات مسئلهسنده‌ده بویله یاپیور. بوتون انسان شخصلرینك مساوی اولدیغی پرده‌سی آلتنده، مال صاحیله پرولهتاریانك، مال چاپانله (۱) مالی چاپیلانك مساوی اولدیغنی اعلان ایدیور؛ بو چهویرمه سوزله مغدور و مظلوم خلق کتلهلرینی آلدادیور بوصورتله مساوی اولمق فکری نرونك استحصالندن بیغمیش پرصدا اولان بو فکره، صنفلری اورتهدن قالدیرمق ایچون پایلان محاربهنك علیهنه چهویرپلمش پر سلاح اولوب قالیور. بو نظریهلرینه ساخته بر دلیل اولاراق دیورلر که انسان شخصلری مطلق اولاراق مساوی ایمیشلر. حقیقتده ایسه مساویلكك ایسته‌دیگی شی صنفلرك (صنف قرقلرینك) امحاسندن باشقا بیرشی دكلدر.

۲ ـ قوممونیست فرقه‌سی كه وظیفه‌سی بورژووا دهموقراسیاسیله مبارزه ایتمك و ایكی بوزلیلكلرینی، یالانلرینی بوزلرینه چاپماقدر و بورژوازی تحكیمله مجادلهیی كندی شخصنده تجسم ایدیرمكدهدر، ملیت مسئلهسنده‌ده نظری و شكلی قاعدهلر یرینه آشاغیده كی اصولی قویور:

یرینجیسی؛ تاریخدن دوغان و حقیقة موجود اولان حالی، خصوصیله اقتصادی وضعیتی تمامیله دوغرو اولاراق حساب ترازیسنده طارتمالیدر.

ایكنجیسی، مالی جهله‌یه‌نلن مظلوم ایشچی صنف لرینك صنفلرینی ملی صنفلرك عمومی دوشونجه‌سندن آیرمالیدر، چونكه ملی صنفلر بالكز آغالیق ایده‌ن صنفلرك صنفلرندن عبارتدر.

اوچونجیسی؛ بونك گیبی، آچیق‌دن‌آچیقه ظلم جكه‌ن ومالللری یه‌یله‌ن زحمت اهلی ماللری، ظلم ایده‌ن وحیله ایله مال یه‌ین ملللردن آیرمالیدر. بیزیم بو حقیقتمز بورژووا دهموقراتلرینك بالانلرینه، جاسزلیقلرینه قارشیدر؛ او جاسزلیقلر كه سرمایه مملكتلرینك یك آز، فقط چوق زنگین سرمایه پرستلری، مالیه سرمایه‌دارلرینك وجهانگیرلكك طبیعتی اقتضاسی اولاراق، پر یوزی خلقلرك اك بویوك پر فسنی كندیلرینه قول ایتدیكلری حقیقتی پرده‌له‌یوب تورنیورلر.

۳ ـ ۱۹۱۴ـ۱۹۱۸ جهانگیرلك محاربهسی بوتون ملتلرك و بوتون دنیانك مغدور صنفلری توكنده، بورژووا دهموقراتی حقوقلك بالان اولدیغنی آچیق گوسته‌ردی و آكلاتدی كه او غوروسز غرب دهموقراتلرینك (وهرسای) معاهدهسی آلمانیا (یونكدر) لرینك (*) و قیصرك (برست لیتووسق) معاهده‌سندن داها جاناوارجه و داها متغلب اولاراق، ضعیف ماللر اوزه‌رینه یاپیلان ظلم و غدردر. «ملتلر جمعیتی»نك معامله‌سنده كی طرز و متفقارك محاربه دن صوكرا یورولدیكی سیاسته‌ده دهین سویله‌دیكمز حقیقتی داها آچیق و قوته اثبات ایدیور؛ دیكر جهتدن هر یرده، هم مترقی ملتلر پرولهتاریانك هم مستعلكه لرده و تابع ملتلرده كی جالیشان صنفلرك انقلابی مبارزه‌سنه قوت ویریور و سرمایه‌دارلیق جهانیله بیرلیكده یاشامق ممكن اولدیغی خیالته اینانماقده اولان ملی جهانك سقوطنی سرعتاندیریور.

٤ ـ یوقاریده آكلاتیلان اساس قاعدهلر شو نتیجهیی دوغوریور: قوممونیست بین‌الملللك سیادت زاویه‌سنك باشنه دوغوریور؛ قوممونیست بین‌الملللك سیاست زاویه‌سنك باشنه ملیت و مستعلكه مسئله‌سنده بوتون ملتلر و بوتون مستعلكتلر، پرولهتاریانك و جالیشان صنفلرینك، ماكدارلری و بورژووایی یوق ایتمك ایچون، یاقینلاشمالری قونولمالیدر. چونكه سرمایه اوزه‌رینه غلبه ایتمك آنجق بو یاقینلاشمالله اولابیلر. بو غلبه الده ایدیلمه‌دن‌ده، ملی غدر و ظلمی و حقوقجه مساواتسزلیغی قالدیرمق ممكن دكلدر.

٥ ـ جهان سیاستنك گیدیشی، شمدیكی حالده پرولهتاریانك دیكتاتورلغنی (حاكمیتی) گونك مسئلهلری صیراسنه قونمش و زمانك ضروری احتیاجلرندن اولدیغنی اثبات ایتمكدر. جهان سیاستنك بوتون دهمهلری مركزی

(۱) جاپماق دهوركاتلیقله مال یمك.

(*) اصیل شكلی رنكی.

بر نقطه‌یه طوپلانیور: بو نقطه جهان بورژووآزیاسینك شورا روسیه جمهوریتی علیه یاپدیغی محاربه‌در. روسیه جمهوریتی ایسه اطرافنده بیر یاندن ایله‌ریله‌مش ایشچی مملکتلرنده کی شورا حرکتلرینی، اوبیر طرفدن مستعمله‌لرك و تابع ملتلرك ملی آزادلیق حرکتلرینی طوپلیور. بو سوك قسم ملتلر آجی تجربه‌لردن ثوگردیلرلر که کندیلری ایچون، شورا حکمرانلیغنك عموم جهاً احتیاجلرینه غایه جالمامندن باشقا قورتولوش یوقدر.

۶ ــ شیمدی، مختلف ملتلر جالیشان کتله‌لرینك یانلیشمالرینی یالکز تصدیق و یا اعلان ایتمك کافی دکلدر. بونك ایچون ملتلرك و مستعمله‌لرك آزادلغی بولنده روس شورا حکومتیله صیغی مناسبته بولوق، عین زمانده بیرلشمه‌نك شکلنی تعین ایتمك، بوندن باشقا «قومونیزم»نك هر ملتده پوپولرلشمیا آراسنده نه درجه بایلایه‌جکنه و کیریشه‌جك قالان توتلکه‌ده وبا ایلده بورژووازی و دموقرات ایشچی و زنجبرلرك باشلادیغی آزادلیق حرکتلرینه یاقماق لازمدر.

۷ ــ قوشما (فدره‌راسیا) اصولی مختلف مملکتلرك ایشجلرینی بوتون مناسبله بیرلشدیرمن بیراصولدر. بونی یازدیغمز روس اشتراکچی قوشما شورالر جمهوریتیله کچدیکمز مناسبته بولونان مجارستان، فین و لاتوا شورا جمهوریتلری و بوکونکر ده مناسبته کیریشمش اولان آذربایجان، اوقرایتا کچیش زمانده نه حکومتی و نه محترابنی اولمیان، آنجاق ۱۹۱۹ و ۱۹۲۰ نجی یللرده روس اشتراکچی قوشما شورا حکومتی طرفندن تشکیل ایدیلمن تاتار و باشقیرد جمهوریتلری تجربه‌لری کوسترمکده‌در.

۸ ــ بونلرك هنوز کیشه‌دیکی اتاده و شورا تشکیلاتی اولمیان، شورا حرکتی اولمادان وجوده کلن قوشمالرك حیاتلرینی تجربه و تدقیق صبرایسنده، بین‌الملل قومیته‌نك وظیفه‌سی شودر: تجربه‌نك و ماضینك درپیله‌ینی رهبر ایدوب اوکا کوره اجرایه کیریشمکدر. (قوشما)یی تعامیله بیرلشمه‌یه دوغرو بیر انتقال دوری وطرزی قبول ایدیور؛ بوکا کوره کیندیکنجه صیقلاشان بیر قوشما بیرلیکنه جالیشمالیدر. چونکه شو ملاحظه‌لری کوز توکنده طوتماق مجبوریتی واردر: ۱ ــ شورا جمهوریتلری الك صیقی بیرطرزده بیرلشمه‌زلرسه کندیلرینی قوشاناجاق استیلاجی و عسکرلکجه زورلو حکومتلره قارشی مدافعه ممکن اولماز. ۲ ــ شورا جمهوریتلری الك صیقی بیر طرزده اقتصادجه بیرلشمه‌زلرسه استیلاجیلغك محو ایتدیکی استحصال آلتلرینی یکیدن وجوده کتیرمك و ایشله‌یمن منفك کیچمنی و راحتی حاضرلامق امکانسز اولور.

۳ ــ بوتون دنیا پرولەتارپالرنده عموم دنیا ملکتینی عمومی و شامل بیر پلانله یولنه قویماق میلی وار. بو میل سرمایه دارلیق عالمنده‌ده کورونمکده‌در. بو میلی سوسیالیزم عالمنده تعامیله قوتله‌ندیروب تیزجه فعله چیقارمالیدر.

۹ ــ دولتك داخلی مناسبتکنده ملی بولیتقاسی آچیق رسمی ویلکز یاناجی، و فعلا هیچ بیر ایشله وظیفه‌دار اولمیان ملتلرك حقوقده مساویلکی تصدیقله اکتفا ایدممز. بوله بیر تصدیقله بورژووا دموقراتلر اکتفایدییورلر. هم کندیلرینی فعلا بورژووا دموقرات بیله‌نلر. هم‌ده حقیقته بونلرکیی اولدقاری حالده «وزلرینی سوسیالیست پرده‌سیله کورتمه‌نظر بویله بازیورلر. ایکنجی بین‌الملل سوسیالیستلری بو قبیلدندر.

یالکز قومونیست فرقه‌لرینك نشریات و خطابه‌لرنده کل، پارلامنتو کورسیلرنده و پارلامنتو خارجنده‌ده، ملتلرك هم حقوق اولدقاری و ملی حقوقك تامینانی سرمایه دولتلری(*) دموقرات مشروطه‌لرینه رغماً آیاقلر آلتنده چیکه‌دیکجه، بو جنایتلر دائما اعلان ایدیلمه‌لیدر.

شونی‌ده دائما آکلامق لازمدر که ملتلرك حقوقی برابرلیکنی یالکز شورا حکومت طرزی ویره بیلیر؛ چونکه اولا پرولەتارپالری و جالیشان کتله‌لرك هیسنی بورژوا ایله محاربه صنفنده طوپلابوب بیرلشدیرمه‌یه یالکز اوکا قادردر. ثانیا تابع اولان ویا خود هم حقوق اولمیان ملتلر ایچنده کی و مستعمله‌لرده کی انقلابلره عموم قومونیست فرقه‌لرینك دوغرودن دوغروبه یاردیم ایتمه‌لری واجبدر. (مثلا ایرلاندا، آمه‌ریقا زنجی اهالیسی ایچنده و سائره‌ده...)

آیری اهمیتی حائز اولان بو سوك شرط اولمازسا محکوم ملتلرك و مستعمله‌لرك اسیرلکنه قارشی یاپیلاجاق مبارزه، و اوتلرك دولت صفتیله آیریلمایه اولان حقلرینی تصدیق ایتمك بالان بیر اعلان اولور که یز بونی ایکنجی بین‌الملل فرقه‌سنده کوروبورز.

۱۰ ــ بین‌الملل‌کی سوزده تصدیق ایدوبده اونی ایش مبدانده ملتجیلکه و صلحپرورلکه دکیشمك الك عادی بیروقه‌در. بین‌الملل‌دن آیریلان ایکنجی بین‌الملل‌ك فرقه‌لری آراسنده دکل، کندیلرینه قومونیست دیه‌نلرده‌ده بو حال، بو قبیل واردر، بویوش عقیده‌لر اوفاق بورژووا ملتجیلرینك قیلرنده بر طوندقجه بونکله مبارزه ایله‌ریلیور

ŞARK İLİ MECMUASININ TIPKIBASIMI

و پرولەتاریا حاکمیتنك بوگونکی وظیفەلری صبراسنه گیریبور. ملیکمن (یعنی بیرملکت صنورلرله چوریلوب جهانشمول اولماماقدن) بین‌المللکه (یعنی بیر فاچ مترقی ملتك سائده موجود عموم انسانلیق سیاسته نفوذ اجرا ایده یلدك مفصدینه) کچمك، شیمدیکی حالده انقلاب جبلرك فکرینی الك چوق چوق مشغول ایدن بیرمسئله‌در. اوفاق بورژووا متجلگی مانلرك هم حقوق اولدیغلرینك تصدیقنه، ملی بنلك هیچ دکیشمه‌دن محافظه اولونماسنه رغماً، بین‌المللیك دیبور. بو تصدیقك هیچ بیر اهمیتی یوقدر. چونکه سوزدن باشقا هیچ بیرتشکیلاته مالك دکلدر نظری اولاراق بو فکر بك کیریمه قالمشدر؛ چونکه پرولەتاریا بین‌المللیکی برنجیسی، بیر مملکتده کی پرولەتاریا مبارزەسنك منفعتله بیراشدیرمك ایستیور؛ ایکنجیسی، بین الملل سرمایه‌نی جیکه‌بوب بوق ایتمك مقصدنده پرولەتاریا بین‌المللکی، بورژووازی اوزەرینه غلبه چالان ملتلەرین بویوك فداکارلیقلر یکله‌یور. بونك ایچون تمامیله سرمایه‌دار دولتلرده پرولەتاریانك حقیقی قلاووزی اینجی فرقه‌سی، وار که بین‌المللك سیاستك مخالفسی (اوپورتونیزم) (*) و دیلدیکی کبی صلحپرورلك شوقیله تعریف ایتمه‌یه قارشی مبارزه ایتمك برنجی و اهمیتلی وظیفه اولور.

۱۱ ـ چوق کیری قالمش دولتلر و ملتلردن بیرقسمی دوره‌یکلك حالنده (فه‌ئودال)، بیر قسمی (پاتری آرخال) قدیمده آینیز و مراسمز ساده بیر حیاته، دیکر بیر قسمی‌ده هم پاتری‌آرخال هم رنجبر حلیه یاشامقده‌در. بونلر ایچون آشاغیده مادەلر نظره آلنمالیدر:

برنجیسی: بو مملکتلرده کی ملی واقلابی حرکتلره بوتون قومونیست فرقه‌لری یاردیم ایتمه‌لیدر. الك باشده بو مملکتلری کندیلرینه مستملکه یاپماق ویا خود مالی نفوذلری آلتنه آلمق ایستیه‌ن دولتلرك ثولکه‌لرده کی ایشچیلر امداد ایتمه‌لیدر.

ایکنجیسی: مملکتده نفوذ صاحبی روحانیلر و قرون وسطادن قالما کچه عدت و فکرلره مجذوب اولانلرله و یکیلیك دوشمانلریله مبارزه ایتمه‌لیدر.

اوچنجی: اوروپا و آمه‌ریقا استیلاجیلقه قارشی یوروین جرەیانی خاطرلرك، وملکه‌لرلرك، ملالرون وساتره‌نك نفوذ وموقعلرینی صاغلاملاشدیرمك ایله بیرلشدیرمکه چالیشان اسلام بیرلیکی ویوکابکز جرەیانلار ایله مبارزه ایتمه‌لیدر.

دوردنجیسی: ملك صاحبلرینه، بویوك اراضی ملکیتنه و قرون وسطی اسوتارینك وضعنه وياخود محافظه‌سنه قارشی، کیری قالمش مملکتلرك رنجبر حرکته یاردیم اینمه‌لی و آرقا ویرمه‌لیدر. بو حرکتلره انقلاب رنکی و ماهیتی ویرمه‌یه چالیشمه‌لیدر. چالیشمالیدر که غربی آوروپا قومونیست پرولەتاریاسیله شرقده مستملکه‌لرده و عمومیتله کیریده قالمش برلرده کی رنجبر انقلابی حرکتی آراسنده ممکن مرتبه صیقی اتفاق وجوده کلسین.

بشینجیسی: کیری قالمش مملکتلرده بورژووا دەموقرات شیوه‌سنده بولونان آزادلیق حرکتلرینی قومونیزم رنکنه بویامه‌یه قارشی قطعی صورتده مبارزه ایتمك لازمدر. قومونیست بین‌المللی کیریده قالان مملکتلرده ومستملکه‌لرده بورژووا دەموقراتیك ملی حرکتلره شو شرط ایله آرقا چیقمالیدر که قومونیستلکلری سوزله اولمیان کله‌جك پرولەتاریا فرقه‌لرینك عنصرلری پرله‌شیملر و ثوز وظیفه‌لرینه فکر ویرمك ایچون تربیه اولسونلر. او وظیفه کندی ملتلری ایچنده کی بورژووا دەموقراتیك حرکتله چاریشمامقدن عبارتدر. قومونیست بین‌الملل مستملکه‌لرك و کیریده قالمش مملکتلرك بورژووا دەموکراتلریله موقتا اتفاقده بولونه‌بیلیر؛ فقط اونلره قاریشمالیدر. و الك ابتدائی شکلده بیله اولسا، پرولەتاریا حرکتنك استقلالنی دائما محافظه ایتمه‌لیدر.

آلتنجیسی: بوتون ملتلرك، خصوصیله کیریده قالمش ملتلرك جالیشان کتله‌لرینه شونی آکلاتمالیدر: استیلاجی دولتلر، اقتصادجه، مالیه‌جه، عسکرلکجه کندیلرینه تمامیله تابع اولان دولتلری سیاسا مستقل دولتلر نامی آلتنده وجوده کتیریبورلر. تابع وضعف ملتلر ایچون، شیمدیکی بین‌الملل وضعیت دائره‌سنده شورا جمهوریتلریله متفق اولماق‌دان باشقا، قورتولوش یوقدر.

۱۲ ـ استیلاجی دولتلر یوزلرجه بیل اسارتاریده بولوندوردقلری مستملکه‌لرك و ضعیف ملتلرك جالیشان کتله‌لرینه، کندیلرینك پرولەتاریاسیله برابر ـ کین‌واعتیادسزلیق اویاندیرمش‌در ۱۹۱۴-۱۹۱۹ یللرنده پرولەتاریا رئیسلری سوسیالیزمه خیانت ایتدیلر و سوسیال شووه‌نیستلر (طاشقین ملتچی آدملر) کندی بورژوازیلرینك مالیه‌جه‌ومستملکه‌لکله تابع ملتلری صویماق حقنی وطن مدافعه‌سیله اورتدیلر. بو خیانتلرك تمامیله حقلی و مشروع اولان اعتمادسیزلنی قوتلندیرمه‌مه‌سی ممکن دکلدی. ثونه طوقندن، مملکت نسه قادار چوق کیری قالمش اولورسه او نسبته کوچوك اکین طوپراقلریله بولونمك

و قدما پرستنك و محلی عنعنه‌لره، عادتلره تابع اولمامق اعتیادی قوتلی اولور که بونلر ملی بلکه‌دن و دار ملیتدن عبارت اولان بوش بورژووا اعتقادلرینك قونلغه‌سنه دوامی و قواملی اولماسنه پول آچارلر. بو بوش اعتقادلر آنجاق مترقی مملکتلرده استیلاجلق و سرمایه‌پرستلك بوق اولدقدن و گیری قلمش مملکتلرده اقتصادی حیات اساساری کو کندن ده گیشدیریلدکدن صوکرا محو اولا بیلر. یونك ایچوندر که بو بوش اعتقادلرك اوزون مدت اسارت چکمش مملکتلرك ملی عادت. اخلاق باشنامسی دوغرو اولماز. بوندن دولایی، اوزون مدت اسارت چکمش مملکتلرك ملی عادت. اخلاق و عنعنه‌لرینه قارشی احتیاطله معامله ایتمك. بیتون مملکتلرك دوشونجه‌لی قره‌سونلرینه فرضدر. بوله اساسسز دوشونجه‌لرك و اعتمادسیزلیغك نیلینمه‌سی ایچون زمان کچمك لازمدر. بروله‌تاریا و بوتون دنیا مملکتلرینك چالیشجی کتله‌لری، روحی ارادلرله، بیراشمه‌یه و بیرلکه چالیشمازلرسه سرمایه اوزه‌رینه غایه چالماق دیه‌گی موفقیتله تیجه‌لنه‌جك.

زراعت مسئله‌سنده

بولداشلر: شرق رنجبر مملکتی‌در. غرب سرمایه‌دارلرنڭ شرق مملکتلرینڭ اوزرینه یتیشمه‌سنه فرصت ویرمیه‌رك اهالیی تضییق آلتنده ازدیکجاری ایچون خلقلری متعلقار و جوده گتیرمه‌دیلر. یالکز اکینجیلیك ایشیله اوغراشدیلر. بونڭ ایچون‌در که شرق اهالیسنڭ الی بوبوك بیغینی رنجبرلر تشکیل ایدییور. شوحاله‌شرق ملتلرینی قورتارمق رنجبرلری قورتارمق دیمکدر. غربده اساس مستحصل صنفی صنعتجی ایشچیلردن عبارت وغربڭ حکمرانی صنعتجی بروله‌تاریا ایسه، شرق مملکتلرنده‌ده قیمتلی مستحصلر رنجبرلردن عبارتدر و آنجاق اونلره شرفڭ پادشاهی آدینی ویرمه‌لیدر. آنجاق اونلرڭ مالی اولایلیر. بونڭ ایچون بونلرڭ ناصل‌یاشادقلرینی گوره‌لم:

بونلر، نوزآمکاریله یالکز شرق اهالیسی دکل، غرب اهالیسنڭده مهم بیرمقدارینی یاشادییورلر. بونلر، ثوبه آجیناجاق، ذلیل و مایوس حالده بولونیورلر که بوزواللی‌رنجبرلر بوندن بیرقاچ عصر اولنده‌یاشایورلر کیدر. هرشیئی و جوده گتیرن‌یکلری‌حالده هیچ بیرشیدن استفاده ایتمه‌یورلر. هم اجنبی استیلاجیلردن هم‌ده مستبد و ممتاز برلی متفلردن گلن ظلم وجفا ایچینده بوغولماقده‌درلر. شرق طوبراقلرنڭ صاحبلری‌اولان مختلف‌خانلر، ساطانلر شرفه مخصوص دیدیه وسعتده غرق اولمشلر ایکن بو سعادتی کندی امکیله یاراتان رنجبرلر آجیقدن و یوقسوللوقدن ثولمکده و نسلری کیلمکده‌در. بوندن باشقا دنیانڭ الی محصولدار برلرینی، نوزبوردلرینی‌بیراقوب بیرپارچا أکمك آراماق ایچون باشقا دیارلره قاچمایه مجبور اولیورلر.

مسلمان دینڭ کوکلرنده‌ده دینی‌قومونیزمه‌اصوللری واردر. بواصوله گوره، هیچ بیرانسان باشقا انسانڭ ساتیلك آلما کوله‌سی اولاماز؛ هیچ بیر پارچا بر بیر آدامك خصوصی ملکی اولاماز؛ هرمؤسسه‌المدن محروم‌اولانلرك، یتملرك و ایشله‌مك استعدادینی غائب أیده‌نلرك معیشتی تامین‌ایتمالیدر. بازیق که‌بو اساسلر رنجبرلری کوله‌لیکدن وطوبراقلری مستبد زنگینلرك الندن قورتارامامیشدر. بو اساسلر باوانی باشچی و اداره‌جی صنفلرك منفعت اولاراق ده گیشدی. نوگنجه‌نڭ ملکی‌اولان طوبراق صوگرادن حکمدارلرك مالی اولاراق اعلان اولوندی. داها صوگرا دره‌بگلرك و سرمایه‌دارلرك تصرفه گچدی. جامعلره، تربه‌لره، خیرات وحسنانه تخصیص اولونان مؤسسه‌لرك اداره‌سی ایچون ویرلدن (وقف) طوبراقلر ابتدا کسی مقصدی غائب ایندی وفقرا منفعتینه تخصیص اولوناجاق برده غیرمسمی آدامرلك، روحانی ودینوی رئیسلرك اکسکلکی اولمایه باشلادی؛ یعنی بوندن حاصل یه‌بجیلرك جیبلری دولدی. شریعته گوره حر اولان رنجبرباواش باواش قول اولدی. بوحال، بعضی‌برلرده، خانلر، آغالر و بکلرك زوریله، بعضی‌برلرده طوبراغك ملکدارلر الته کچمه‌سیله اقتصادی بیر ضرورت حکمنه گیردی. صوگره، رنجبرلرك بوقادار جکه‌یکی ظلملر، آوروپا سرمایه‌دارلرینك (استثمار) اصولی‌علاوه اولوندی. بوسببلردن دولایی‌شرقك حالی گیتدیکجه فلاکتدی الی صوگنده‌ثوبه‌نه‌تحمل‌ایدیله‌مز نتیجه دوغدی که شرق‌رنجبرلری‌ایچون‌یاشقاچاره قالمادی:

یا آجیقدن ثوله‌ثوله نسللری کسیلمك، یا اسیرایکلك زنجیرلرینی پارچالایوب اجتماعی‌انقلاب‌واسطه‌سیله کندیلرینه یکی‌یرحیات قورماق!

شرق رنجبرلرینڭ باشادیغی شرائط ایچینده انسان یاشایه‌بیلیرمی؟ بوذلته بوسفالته‌انسان‌حیاتی‌دیمك‌دوغرو‌میدر؟ شیمدیکی حالده ایران رعیتی آدام دگلدر؛ آنجاق‌مالك صاحبلرینڭ بوك‌حیوانیدر. چونکه‌مالك‌صاحبی اونك مالنه، جانته قارشی کیفی نه ایسه‌یه اونی‌یاپار: ملك‌صاحبی‌اونی ثولدوره‌بیلدیکی کیبی دوگه‌بیلیر؛ ملك‌صاحبی اونك قینینی، قارینی حرمخانه‌سنه آلابیلیر.

بولداشلر!

بوتون بوفاجعه‌لر، ایشچی‌ورنجبرلرك اجتماعی‌جمهوریت یاپراغنك داخلاندیغی یاکودن یوزوه‌دست اوزاق برلرده واقع اولیور. رنجبرلرك حاکم اولدیغی بویرلردن بیر قاچ بوزوه‌دست اوزاقلرده کی رنجبرلر تمامیله محکوم، قول کوله حالنده یاشایورلر. ایران رنجبری هیچ بیر طوبراق پارچه‌سنه «مالم‌دیه‌مه‌ز؛ ملکك صاحبی اونی کوبندن صحرالره قوغوب آجیقدن ثولدوره‌بیلیر. الده کی برلری أکمك و بوغدای بیشدیرمك ایچون محصولك بشده دوردنی ملکدارله ویرمه‌لیدر. اومحصولك بشده دوردنی که کندی آتلیله أکوب بیچمیش ویوقدن واراتمشدی.

طوپراقدن چیقاردیغی شیلرك آزیرقسمی الده قالیور و گیریه قالان بویوك قسمنی، کندی بوینندن کچیدیکی حالده حیاتی زهرلهیهن انسان جلادلری بیبولر.

ایرانده حال بویله در. باشقاشرق مملکتلرنده رنجبرلرك حالی بوندن ابی دگلدر. الك مترقی مسلمان مملکتی اولان تورکیاده بیله رنجبربك بدبختدر. تورکیاده رنجبرلرك اوزه رندن اسیرلیك بوکی فالدیریلمش ایسه ده اتحادی شرائطك تخفیفله اباغی کوله درکه نه ایشه یرامشدر. اداره سنده کی ملتلره استیلا اولونمش ملتلر نظریله باقان مستبد تورك دولتی نك الك برنجی مقصدی اهالیدن اولا بلدیکی فداکارجوق ویرکی آلمافدر. بوویرکی یی اهالیدن قوپارمق هر کسده فقیرلك، احتیاج ومشقته دوشورییور. فقط بوراسینی عثمانلی دولتی قطعاً خاطرینه کتیرمهز. عثمانلی حکومتی بومسلهیی ویرکی اصولینی دوزیلتمکدن بری اجاره واسطهسیله تطبیق ایدییور؛ بونك نتیجهسی شواولدی: رنجبرلرك افلاسی و کندی اداره لری ایچون لازم اولان قدرت و استعدادك تمامیله محو اولماسی.

تورکیانك الك محصولدار ولایتلرنده طوپراق جوق مقدارده اکیلهرك بیرچوق یرلر بوش قالیر. رنجبر ایسه بیرلقمه اکمك بولماق ایچون اجنبی دیارلرینه گیدهرلر. بوحال، شوندن ایلهری گلیور: رنجبرلر ده خام طوپراقلری اکمك اقتداری یوقدر. چونکه بوکا کافی نه حیوانلری، نه بذارلری، نه توخملری، هیچ بیرشیاری یوقدر. آنا دولونك جنوب قسمنده ده اکیلهمش طوپراقلر وارد ر. اورادهده یوزیکدن زیاده (ماربا) دونیلهن رنجبرلر بولونیور. بونلرك طوپراقلری و اوطوراجاق نه ولری بولونمادیغی ایچون آقین آقین مملکتلرندن دیشاری به گیدوب زنگین چیفتیکلرنده آز اجرته ایش آرارلر. کندی حسابلرینه چالیشان رنجبرلر بوناری کندی ایچون دگل، جوق فنفله یوروج ویرهنلر. ایچون ایشلهدیرلر. چونکه جوق یوروج ایتمش اولدقلرندن محصوللرینك بشده دوردینی اولارده ویرمهیه مجبوردرلر.

تورکیا رنجبرلرینك یوقسوللغنی و اونلرك نه درجه (استثمار) پنجهسنه دوشدکلرینی ایضاحاتیقی رقملری یزه گوسته ریور. دیور که: عثمانلی رنجبرینه صلح سنه لرنده بیله الده ایتدیکی بوغدایدن هر آدامه بالکز آلتی بوط [1] یعنی هر گون ایچون بیر فوندك اوچ ربعی قالیور.

بوندن توحیقیور: بیلارجه سوره ن محاربه ایله برلشان اولان روسیه پرولهتاریاسی گونده بیر یوجوق قدماً کمك آلیور ده صاحب اولدیغی محصولدار بیرلردن بك جوغنی اکمکه بیله وقت بولامیان تورکیا رنجبرلری بودرجه به چیقامیور.

ایران کبی، تورکیاده ده رنجبرلرك حالی تحمل ایدیلمز درجه ده قتاره؛ چونکه رنجبر دائما آجدر؛ بوغازینه قادار یورجه گیرمشدر یوتون قازانجی ویرگی طوپلایانك ویوکسك فائضله بورج ویرمکدر. حیاتك آیلهشدیکه امیدی بیله یوقدر.

باشقا شرق مملکتلرنده ده رنجبرلر بوجفیاه از محنت وسفالت باطاقمی ایچینده درلر. آرمنی رنجبرلرندن هیچ بحث ایتمه یهلم. بوناری بیرلرندن قوغمشلر، محصولسز داغلره سوره مشلر، ه وارینی آلمرندن آلمیشلردر. بوناری کورد آغالاری، کورد زنگینلری چیپلاق ایدیکجه به قادار سویه مشلر در.

باشقا متارك رنجبرلرینی بیرلرندن قوغمامشار صه ده، کندی طوپراقلرینه صرف ایتدیکری زحمت، یوزلرینی گولدوره جك درجه ده گلدر. چونکه اونلرده، کندیلری ایچون دگل، آغالری ایچون چالیشیورلر.

خیوه ده، بخارا ده، افغانستانده زراعت بالکز صوایله صوواریلان طوپراقلرده یاپیلایبیور؛ و طوپراقلرك هپسی زنگینلرك بگلرك الده در. بوراده رنجبر طوپراق سز ایشچی حالنده چاپشیر وسه نك محصوللری أویله یمه ایدیلیرکه زوالیلیغك النه بك آز برشی گیچیر.

هندوستان طوپراقلری ایسه یالکز نه اندن بری تمامیله انگلیز حکومتی النه گیچمشدر. بوحکومت مملکتدن آلا یدیکنه، واردات طوپلامایه چالیلادیغی ایچون بو طوپراقلاری بویوك سرمایه دارلره کرایه ویرییور. بونك ایچون رنجبر آجلق ایکنجی گیراجی و یا سرمایه دار جفتلك ماحینه ایشچی دنمیله طوپراغه الصوره یلور. محصوللرك الك بویوك یانی رنجبر انگلیز حکومتنه و مهم بر پارچه سنی ده سرمایه دار جفتلکجیلره ویرمهیه مجبوردر. کدینه قالان قسم اوقادار آزکه دنیانك الك محصوللی کالمی، چیچکلی وطنندر. طبیعی معجزه لی تروتلرك خزینه سی اولان اوزبکستان هپسندن مطلقا آچیندن تولور.

شرق مملکتلرنك هپسنده، مادتاً قیمتلی شیلری وجوده گتیرمك واسطه لری یوقدن وار ایدن، کندینك وباشقه لرینك بیچکسی ویرن یو رنجبرلر مشقتلرینه ازیلمش، کوله لره لایق الك ذلیل برحیات ایچینده بویله یورونمکده

(۱) بیر (بوط) قیرق فوند وأوچ فوند بیر عثمانلی اوقه میدر.

دولر. هريرده، هر گوشه‌ده، نوفوسلرك پادشاهي و خلقي رنجبر آجنس أولدوغو يرلي وپاپانجي ظلمدن قورتارمق ايچون دكشكلري آلتده صيزليوور. انكله بر. آجندن قوتيوور دهيشمز. بولداشلر، بوش سوزه گيلمز. شرق رنجبرلري حقيقة قوتوب گيتمكده وسللري قورومقده‌در؛ بوحقيقت استانبول وقفلريله ثابتدر.

بوفلاكت وسفالتدن اونى قورتارمق اونى احتياجدن بوقسولتمق، آجلقدن قورتارمق ايچون ظالملرك تحكمنى وهر تورلو غدرى، زيونى ياپن ايستبداد پاپاجى سرمايه‌داره، ايسته‌ركسى صاحبلرى، سلطانلرى، بگلرى، خانلرى اولسون، شرق رنجبرلرينك اوزمرده آتمق واجبدر. (آل‌جا پيشكرى).

شرق رنجبرلرينك چكديگى فلاكت آرتيق يه‌تيشدى هر تورلو ظالمه بويون أكديكلرى آرتيق يه‌مز؛ رنجبر شبه‌سى آزاد، توزيوردينك حقيقى پادشهى وكندى حقوق وظالمنك خالقى اولمليدر. بونك ايچون بوزلرجه ميليون رنجبر يعنى بوتون فوتارله آيفالتمالى ويه تون مستبد حاكملرى بوبو نلرينك أوستندن آتماق وتوزلرينه مخصوص رنجبر شورالرى قوراراق حكمرانلقدن أدرينه آلمليدر؛ توبله كه گنه بارينه بايلان ظلملرك قانغى وكوكى قوروه ماليدر. فلاكت عالمدينك طوپراق اوزمرنده كى ملكيتلرى قالديرملى وايش ايشله‌مه‌يون أكمك يه‌مه‌ليدر. اكمه‌يون طوپراق صاحبى اولمالى‌در. (آل جاپيشكرى) ملكداراره درهگى آغاره خانلره، شاهره عائد بوتون برلر آتوب ايشليه‌نلره بدلسز اولاراق ويرملدكى كبى ايشله‌مه‌نلرك اكده كى بوتون حيوانلر وأكينجيلك آلتى‌لرى ده اوناردن آتوب بونلره ويرملى‌در. چونكه رنجبرلر بالكز طوپراغى دكل، اونى أكمك امكانلرى ده آلمليدر.

شرقده زنگينلر الينده روحانى و دنيوى موسسه‌لره علما ومأمورلره عائد پك چوق أكين طوپراقلرى واردر. بونلرى ده أليته رنجبر آتيورلر. فقط اشتجى صقتيله بونلرى ده ممتاز صنفلردن آلوب رنجبره ويرمه‌ليدر.

بولداشلرك بو طوپراقلرك علمايه عائد اولماسيندن قورقمامق ايجاب ايتمز. بو گيبى‌لر مزوعلرى أليته آلان علما بونلرك اقتصادى اولديغنى ورنجبرك بونلره أل‌اوزاتمايه جسارت أيده‌مه‌جكنى سويليوورسه‌ده، بولداشلر، بوادعا بالدلر. اويله‌دكلدر، شرعه گوره، طوپراق بالكز ايشليه‌نك مالى‌در. ايران مجتهدلرى گيبى طوپراغى ضبط أيتمه‌دن علما، شريعتك خلافنه، أك اول گنديلرى عمل أيتمش و شريعتك اساس حكمنى بوزمش‌درلر. اونلر اسلام ميثاق‌نامه‌سى جيلرى دكل، فارشه‌بريجيلريدر. اونلر ده‌ره‌بگى ملكدارلر گيبى متحكم وحاضر به‌يجيلردر. بيرده بوكا علاوه، ديه بيليرز كه بونلر ايكى بوزليه‌رلر: حاضر به‌يجى و ظالم سيمالرينى بياض صاريغى ومقدس قرآنلى پرده‌ليوورلر. بو مقدس پرده‌يى اونلرك بوزلرندن صسيروب أللرنده كى طوپراغى، پارالرنى وبدلرنى، ابشليدكى أنلره تسليم أيتمه‌ليدر. (آل ووربالر)

شرق مملكتلرينك تصبلاتلى وقارمشيق قانونلرى واردر؛ بونلر خصوصى ملكيتى تورلو تورلو پردەلرله تورتەرلر وتورلاصاحبنك گندى ملكنى بيته‌ديگى گيبى اداره‌ايتمه‌سينى خيانت وتأييد أيله‌رلر. رنجبرلره ايسه گندى ايشلرينى اداره‌يى تطبيقه مانع اولوليرلر. حسال بوكه هر رنجبرك تارلاسنى دياه‌ديگى گيبى اداره‌يه حقى اولمالى‌يه هيچ‌بير قيد وشرطه تابع اولمامليدر (آل‌جاپيشكرى) رنجبرلرى دوزاغه دوشورمه‌ك، قارماشيق طوپراق قانونلرينى برينه، تك بير ماده‌دن عبارت اولان نو قانونى قويمليدر: بوتون طوپراق دولت ملكيدر. بوزأيله أكوب ديكمك اوندن استفاده‌يه حقى وار هر كيم كه طوپراغى گندى أليله امثلر، اونك محصولرينه صاحب اولور. (آل‌جاپيشكرى) زراعتك بيرنك قانونى ايشته بودر. بوقانون طوپراغى رنجبرلرك آليه ويرير و حضيضجى انسان دوشمانارينى وگوله صاحبارينى طوپراقدن اوزاقاره آتار. (گورولتولو آل جاپيشكرى)

صوگرا، بولداشلر، شرق رنجبرلرينك باشنده گسى شوبلايه دقت‌ايتمك لازمدر: ويركى، او دوپاق يلمه‌بن بلان، اونلرك قاتى اعمكدر. تورگيا ايران و هندستان رنجبرلرى بوبلايه مبتلادرلر. بوويركيلرك رنجبرلرايچون نه آغير يوك اولديغنى رشته وجداتى صاتان مأمورلرك بوويركيلره رنجبربوقسولتمك فان وتعرلرينى اصل امديگى سيزه اوزون اوزون آكلاتمايه حاجت يوقدر. شريعتك اورته‌يه چيقاردىغى اعتبارلى تاميل اولوبده رنجبر محصولنك دورتده اوچنه ويشده دوردينه قادار بو كسه‌لرك شرعى أليلرينى آچياجاق بوقسوللوغه اوغراتديغى بيليورسكز. بوويركى واونى طوپلايان مأمورلرك واداره‌جيلرك كيفلرنجه حركتلرى محواولمالى‌در. بوتون ويركيلر محواولمالى‌در. رنجبر بومأمورلرك دكل، حكومتك بيله (استثمار) دن آزاد اولمالى‌در. (آل جاپيشكرى)

فقط هيچ برانسان تشكيلاتى پاراسز، مصرفسز وجوده گتيريله‌مه‌ديگى ايچون يكى تشكل آيدن رنجبرلر شوراسى حكمرانليغنك دخى گلبرى اولماليدر. بونك ايشله‌يه‌نلر آلده ايديلكارى محصولك برقسمنى كندى حاكميتلرى ايچون وبرمه‌لرى لازمدر. چونكه شهر ايشچيلرينك دولت تشكيلاتنك ورنجبرلرك آزادليغنى مدافعه ايدن قيزيل اوردونك اعاشه‌سى بونكله ممكن اولابيلير. فقط بوروكراسى ومقدارى، طوپلاناماسنك شكلى واداره‌سى بوقسول قانى صورلر ماموريرك اليندە گل، رنجبرلر شوراسنك امرنده اولاجاقدر.

وبركلردن قورتولان رنجبرلر بورجلردن ده قورتولماليدر. شرق رنجبرينك نه درجه‌لرده بورجه بوغولديغنى بيليورسكز. اونك قومشو ملكلرى، آليش ويرىشجيلرى، بو كسه‌ك فائضله ثروتنج پاره ويرمه‌نه دائما بورجلو اولديغنى بيلديگكز گيبى بورج يابمادن ياشامياجاغنى، پريشان بيرحالده مبتلى بيله دوام ايتديرمه‌يه چالشيور. بو بورجلو اولمق اونلرى فائضجيلره قول ايتمه‌در. وبوتون عمرينى اونلرى زنگينلەتمك ايچون چاليشمايه مجبور ايتمه‌در. شيمدى ملكدارلر الدن طوپراغى آلدقدن صوكرا اسكى بورجلرك حكمنى محافظه ايتمه‌ك اولورسا، نتيجه‌ده رنجبرلر ملكدارلرك پنجه‌سندن ثروتنج پاره ويرمه‌نلرك پنجه‌سنه گچه‌رلر. قوللو كولەلى گهنه جهانك ايشچيلرى بوينه بوكله‌ندىگى بورجلرك آغيرلوگى گهنه جهانده بيراقيلمالى وانقلابك ايلك آدىمى بوتون رنجبرلرك بورجلرينى تماميله قالديرماق اولماليدر؛ بوبورجلر ايسه‌در دولته وزراعت بانقه‌سنه اولسون، ايسه‌در ملك صاحبلرينه ويا تاجرلره وياخود فائضجيلره اولسون؛ يكى انقلاب جهانى كيراجى وفائضجى جهانه دىمه‌لى درگه شرق رنجبرلرى بوندن بويله كيمسه‌يه بر پاره بورجلو دگلدرلر.

بولداشلر!

شرق ملتلرى رنجبرلرينك باباجافلرى ايلك ايشلرى بوراده سويله‌دم: بن، رنجبرلرك تيزليكله باباجافلرى تشبثلرى كوسترديم. ثمولريكزه وارنجه نه پاياتلرى لازم اولديغنى اونلره گوسته‌ره‌جكسكز، اونلره دوغرى ملك صاحبلرينى اورته‌دن قالديرماق، مستبدلرك حاكميتنى آوزه‌لرندن آتماق و حكمى رنجبرلر شوراسنك الله‌رينه وبرمك، وظيفه‌لرينى توگسره‌مك لازمدر. رنجبرلر شوراسى بوتون ملكدار، دولت و وقف طوپراقلرينى چفتلكلرده بولونان عموم حيواناتى زراعت آلواتمله بيرليكده كندى اختيارينه آلماليدر. طوپراقلرى رنجبرلره تقسيم آيتمه‌ليدر؛ ويرگى، بورج دينادن قالديرىلاراق، هر تورلو فوتك و شخصك يابديغى (استثمار) دن، ايشله‌يه‌ن خلق قورتولماليدر.

نه زمان شرق رنجبرلرى برلى و يابانجى ظالملرك تحكم بوبوندوروقلرينى بوبوتلرندن آتارلرسه، نه زمان شرق رنجبرلرينه غرب شورا جمهوريتلرياله متفق شورا جمهوريتلرى قورماق نصيب اولورسه غريك صنعتكار پرولەتارياسنك قارداشجه ياردىمندن فائده‌له‌نمك ممكن اولور. بو حالده، استحصال آلت و واسطه‌لرى شرقلى رنجبرلر آراسنده بويوك متباسده انتشار اينه‌ر؛ بيروقراتيك انسان اوغلونك بشبگى اوامرى اولان، محصولاطوپراقلرده أكينجيلك كنيشله‌ر و پارلاق بير صورتده ايله‌ريله‌ر و أسكيدن بخش أيتديگى ثروتلرى شيمدىده ويرمه‌يه باشلالار.

شرق ملتلرى رنجبرلرينه زراعت آلت و ماكينه‌لرينه و عموم استحصال واسطه‌لرينه مالكيت لازمدر. بونى تأمين ايچون حكومت شرق شورا جمهوريتلرنده و پرولەتاريات غربك شورا جمهوريتلرنده چاليشاجاقدر.

رنجبرلره استحصال آلتلرى وبرمكله وشيمدىيه قادار مجهول، فقط قوتلرى فوق‌العاده بويوك اولان زراعت ماكينه‌لرينى اونلرك استفاده‌سنه حاضر بولوندورمق لازمدر. بونلرى بيرليكده قوللانمايى كندىلرينه ثوگره‌مك لازم اولاجاقدر. چونكه استحصال مشقتى فوق‌العاده قولايلاشديران بو ماكينه‌لر كوچوك طوپراقلرده آيرى آيرى ايشله‌مه‌يه يارامازلر؛ بويوك قطعه‌لر اوزه‌رنده ايشله‌تمك ايچون ايجاد اولونمشلردر.

بو ماكينه‌لرك وارليغى طوپراغك جماعت أليله أكيلوب بيچيلمه‌سى ضرورتنى دوبورمه‌ده و آيرى آيرى چاليشماسى اردن عمومى و منتظم بير فعاليته گچيلمه‌سى لزومنى گوسترمكده‌در. رنجبرلرك جهنمى عذابلر ايچينده چاليشماق مجبوريتنى قولاى و فرحلى بير ايش حالنه گتيرمه‌جك واسطه آنجاق بيرليكده و منتظم چاليشماقدر.

بولداشلر، خصوصى ايشله‌يه‌جكلرمدن عمومى فعاليته گيچمك لازم اولديغنى رنجبرلره آگاه‌لاتماق سزلك وظيفه گزدر. بوندن باشقا آيرى آيرى عائله حياتلك رنجبرلر آراسنده آيرىلق و داغينيقلغه سبب اولاجاغنى‌ده هيچ بير زمان اونوتماماليدر؛ بو ايسه انقلاب عالمنده رنجبرلرك ضعيف دوشوب يكيدن قول اولمامسنى حاضرلايه‌جك بير وضعيتدر. حالبوكه رنجبرلر قدرتلى بير

ŞARK İLİ MECMUASININ TIPKIBASIMI

قوت تجسم ایتدیره یلمك ایچون صیقی و تشکیلاتلی بیر کتله حالنده طوپلانوب بیریرینه قاریشمالی و بو بیرلیك غربك صنعت ممکنلرنده کی انقلابجی پرولتاریاسنك دهمبر کبی صاغلام ضبط و ربط قوتی آلمالیدر. بو بیرلیکه أیریشه یلمك ایچون ده رنجبرلری بوزلرجه، یکلرجه تشکیلاته سلاحلاندیرمالیدر. بو تشکیلات نوعجه استحصال اکنجی بیرلیکلری ، صنعتکارلر ، چچکلی دوقومالر بیرلیکلری، قواوپه راتیفلر، هر تورلو استهلاك قواوپه لری، زنگین ایتمك ایچون جالیشدیریر ..... نهایت بونلر شیمدیدن سفیل بیر حال ایله قول اولمایه مجبور اولورلر.

شرق رنجبرلری أیجه خاطرلرنده طوتمالیدرلر که بالکز اجنبی متغلبه لرك زنجیرندن صیریلماق فائده ویرمه ز. کندی مستبد زنگینلرندن و اداره جیلرندن ده آزاد اولماق، رنجبرلر شورا حاکمیتنی قوروب آوروپا شورا جمهوریتلریله اتفاق یاغلاباراق بوتون دنیا بورژووازیسنه قارشی محاربه یه کیرمك ضروریدر. چونکه جهانك هر کوشه سنده قورولو سرمایه دارلیق طرز حکومتنك مشترك وارلیغنه قارشی بوتون جهان حر ایشجی و رنجبرلر شورا حکومتاری بوبوك و صارصیلماز بیر قوشما جمهوریت حالنه کیجه زلرسه، هیچ بیر استثمار و تحکمه غلبه ایده مه زلر و حقیقی آزادلیغه نائل اولامازلر و هیچ بیر زمان حر، شرفلی و انسانی حیاته یوکسه له مزلر.

آنجاق اجتماعی انقلابك قطعی غلبه سیله ، آنجاق قومونیست حکومت اساسینك بوتون عالمده تطبیقیله در که شرق ملتاری رنجبرلری سیاسی و اقتصادی حقیقی حریتی قوجاقلایا بیلیرلر. آنجاق او زمان توز بوردارنده اداره و اختیاری بوروده یلمك اراده سنی کندیلرنده بولورلر. آنجاق او زمان، آلین ترلرینك محصوللرینی حیله ایله، زور ایله مال بیغاره قابه دیرمادان الك بوبوك حصه یی توز استفاده لرینه آلبرلر.

بوکا کوره ، شرق رنجبرلری ایچون یالکز بیر چاره وار: غربك انقلابجی ایشجیلریله و قوردقلری شورا جمهوریتلریله صیم صیقی بیرلیك یاغلاباراق هم اجنبی سرمایه دار استیلاجیلریله هم برلی بورژووازی ایله جاریشماق و هیچ بیر وقت کیری چکیلمه مك سوکله و اجتماعی انقلابك قطعی غلبه سنه قادار دوام أیتمك.

شرق و غرب ملتلرینه حقیقی آزادلیغی قومونیست حکومت طرزی ویره بیلیر ، بیر ملتك دیکر ملتی بوغماسنه بیر کیمه نك مالنی دیکر کیمه نك جیبه لی طوپلاما دوره سنك بوتون مشقت و جفاری بینه رنجبرك اوموزینه بینه جکدر . بو اوغورسز دوره ده ایسه رنجبر بوس بوتون مفلس اولور ، توز طوپراغندن قوغولور ، اجرتله ایشله یه ن و برلی اداره ده علاقه سی اولمیان ایشجی حالنه کلیرلر .

بوبله ایشجی اولمش رنجبری برلی و یاخود یابانجی بررژووا فابریقالرینه، معدنلرینه، صنعتخانه لرینه، چیفتلیکلرینه سوره ك سرمایه دارلری، آز بیر اجرت قارشیلیغنه، زنگین ایتمك ایچون جالیشدیریر ..... نهایت بونلر شیمدیدن سفیل بیر حال ایله قول اولمایه مجبور اولورلر.

شرق رنجبرلری أیجه خاطرلرنده طوتمالیدرلر که بالکز اجنبی متغلبه لرك زنجیرندن صیریلماق فائده ویرمه ز. کندی مستبد زنگینلرندن و اداره جیلرندن ده آزاد اولماق، رنجبرلر شورا حاکمیتنی قوروب آوروپا شورا جمهوریتلریله اتفاق یاغلاباراق بوتون دنیا بورژووازیسنه قارشی محاربه یه کیرمك ضروریدر. چونکه جهانك هر کوشه سنده قورولو سرمایه دارلیق طرز حکومتنك مشترك وارلیغنه قارشی بوتون جهان حر ایشجی و رنجبرلر شورا حکومتاری بوبوك و صارصیلماز بیر قوشما جمهوریت حالنه کیجه زلرسه، هیچ بیر استثمار و تحکمه غلبه ایده مه زلر و حقیقی آزادلیغه نائل اولامازلر و هیچ بیر زمان حر، شرفلی و انسانی حیاته یوکسه له مزلر.

آنجاق اجتماعی انقلابك قطعی غلبه سیله ، آنجاق قومونیست حکومت اساسینك بوتون عالمده تطبیقیله در که شرق ملتاری رنجبرلری سیاسی و اقتصادی حقیقی حریتی قوجاقلایا بیلیرلر. آنجاق او زمان توز بوردارنده اداره و اختیاری بوروده یلمك اراده سنی کندیلرنده بولورلر. آنجاق او زمان، آلین ترلرینك محصوللرینی حیله ایله، زور ایله مال بیغاره قابه دیرمادان الك بوبوك حصه یی توز استفاده لرینه آلبرلر.

بوکا کوره ، شرق رنجبرلری ایچون یالکز بیر چاره وار: غربك انقلابجی ایشجیلریله و قوردقلری شورا جمهوریتلریله صیم صیقی بیرلیك یاغلاباراق هم اجنبی سرمایه دار استیلاجیلریله هم برلی بورژووازی ایله جاریشماق و هیچ بیر وقت کیری چکیلمه مك سوکله و اجتماعی انقلابك قطعی غلبه سنه قادار دوام أیتمك.

شرق و غرب ملتلرینه حقیقی آزادلیغی قومونیست حکومت طرزی ویره بیلیر ، بیر ملتك دیکر ملتی بوغماسنه بیر کیمه نك مالنی دیکر کیمه نك جیبه لی اوموزینه بینه جکدر . بو اوغورسز دوره ده ایسه رنجبر بوس بوتون مفلس اولور ، توز طوپراغندن قوغولور ، اجرتله ایشله یه ن و برلی اداره ده علاقه سی اولمیان ایشجی حالنه کلیرلر .

بوبله ایشجی اولمش رنجبری برلی و یاخود یابانجی بررژووا فابریقالرینه، معدنلرینه، صنعتخانه لرینه، چیفتلیکلرینه سوره ك سرمایه دارلری، آز بیر اجرت قارشیلیغنه، زنگین ایتمك ایچون جالیشدیریر ..... نهایت بونلر شیمدیدن سفیل بیر حال ایله قول اولمایه مجبور اولورلر.

شرق رنجبرلری أیجه خاطرلرنده طوتمالیدرلر که بالکز اجنبی متغلبه لرك زنجیرندن صیریلماق فائده ویرمه ز. کندی مستبد زنگینلرندن و اداره جیلرندن ده آزاد اولماق، رنجبرلر شورا حاکمیتنی قوروب آوروپا شورا جمهوریتلریله اتفاق یاغلاباراق بوتون دنیا بورژووازیسنه قارشی محاربه یه کیرمك ضروریدر. چونکه جهانك هر کوشه سنده قورولو سرمایه دارلیق طرز حکومتنك مشترك وارلیغنه قارشی بوتون جهان حر ایشجی و رنجبرلر شورا حکومتاری بوبوك و صارصیلماز بیر قوشما جمهوریت حالنه کیجه زلرسه، هیچ بیر استثمار و تحکمه غلبه ایده مه زلر و حقیقی آزادلیغه نائل اولامازلر و هیچ بیر زمان حر، شرفلی و انسانی حیاته یوکسه له مزلر.

آنجاق اجتماعی انقلابك قطعی غلبه سیله ، آنجاق قومونیست حکومت اساسینك بوتون عالمده تطبیقیله در که شرق ملتاری رنجبرلری سیاسی و اقتصادی حقیقی حریتی قوجاقلایا بیلیرلر. آنجاق او زمان توز بوردارنده اداره و اختیاری بوروده یلمك اراده سنی کندیلرنده بولورلر. آنجاق او زمان، آلین ترلرینك محصوللرینی حیله ایله، زور ایله مال بیغاره قابه دیرمادان الك بوبوك حصه یی توز استفاده لرینه آلبرلر.

بوکا کوره ، شرق رنجبرلری ایچون یالکز بیر چاره وار: غربك انقلابجی ایشجیلریله و قوردقلری شورا جمهوریتلریله صیم صیقی بیرلیك یاغلاباراق هم اجنبی سرمایه دار استیلاجیلریله هم برلی بورژووازی ایله جاریشماق و هیچ بیر وقت کیری چکیلمه مك سوکله و اجتماعی انقلابك قطعی غلبه سنه قادار دوام أیتمك.

شرق و غرب ملتلرینه حقیقی آزادلیغی قومونیست حکومت طرزی ویره بیلیر ، بیر ملتك دیکر ملتی بوغماسنه بیر کیمه نك مالنی دیکر کیمه نك جیبه لی

قوت تجسم ایتدیره یلمك ایچون صیقی و تشکیلاتلی بیر کتله حالنده طوپلانوب بیریرینه قاریشمالی و بو بیرلیك غربك صنعت ممکنلرنده کی انقلابجی پرولتاریاسنك دهمبر کبی صاغلام ضبط و ربط قوتی آلمالیدر. بو بیرلیکه أیریشه یلمك ایچون ده رنجبرلری بوزلرجه، یکلرجه تشکیلاته سلاحلاندیرمالیدر. بو تشکیلات نوعجه استحصال اکنجی بیرلیکلری ، صنعتکارلر ، چچکلی دوقومالر بیرلیکلری، قواوپه راتیفلر، هر تورلو استهلاك قواوپه لری، زنگین ایتمك ایچون جالیشدیریر ..... نهایت بونلر شیمدیدن سفیل بیر حال ایله قول اولمایه مجبور اولورلر.

بونی بابا یلمك و حاضر بهیجیلرك اسیرلیکندن قورتولا یلمك ایچون ، اوزون و چتین بیر مبارزه ضروریدر . بالکز یابانجی استیلاجیلرله مبارزه کافی دکلدر ، برلی صوبوتجیلرله، آغالر، بکلر و حکمدارلرله مبارزه ایتمك لازم کله جکدر. شیمدی بیر چوق شرق ثولکه لرنده ، تور کیاده، هندستانده ، ایرانده رنجبرلر کندی بورژوه وازیلریله ال اله ویرمیش کیدیورلر ، بونی ده اجنبی أمپریالیستلردن کیری آلماق ایچون یاپیورلر.

بوه دوغرو بیر یولدر. شیمدیلك، شرق رنجبرلرینك اندیشه و غیرتی، کندیلرینی بوغان غرب امپریالیستلرینك بویوندوروغنی بوبونلرندن آتماق و مملکتلرینی سرمایه دار فرانسه و انکلتره و دیکر غرب بورژوازیسندن قورتارماق اولا بیلیر. فقط اونوتمامالی که شرق اکنجیلرینك وظیفه سی یونکله بیتمه ز و بو دوراق برنده دوروب قالماقله قطعیاً آزادلیقلری تمام اولمیاجاقدر. سرمایه داراق حیاتی، شکلنی محافظه ایتدیکجه سیاسی استقلال رنجبرلك حریتنه هیچ بیر زمان کافی کلمه ز . تور کیاده مصطفی کمال حکومتی ، یاخود ایرانك و هندستانك احرار و ملی حکومتاری انکلیزلری قوغوب شرق ملتلرینی سیاسی استقلال تمثاری اوسنه صلح باسنی قورماقله برابر بینه اقتصادی اسیرلیکده قالاجاقلردر؛ چونکه بوتورلو استقلال اوملکتلری صنعتی سرمایه نك هجومندن صاقلایامیه جاقدر. بویله جه اجنبی سرمایه کیرنجه، یاخود برلی صنعتی سرمایه تشکل ایدنجه و یاخود « خصوصی ملکیت » قاعده سی اوزه رینه برلی صنعتلر انکشافه باشلایانجه سرمایه نك ایلك

قونفرله یه‌مسنه آنجاق شورا جمهوریت‌سه‌طرزی‌جکه یلیر (آل جاریشلری)

بولداشلر ! سویله‌دیکلریمك هپسی ، قورولتای ریاستنجه قبول ایدیلمن قیمه تهزلرده خلاصهٔ موجوددر.

بو تهزلرده ، قورولتایمزك شرق رنجبرلرینه نه نظرله باقدیغی و رنجبرلری قورتارماق ایچون نه تورلو چارهلر دوشوندیکی آچیقجه گوسته‌ریلمشدر.

تهزلر بودر : (اوقور)

شرقده شورا تاسیسی حقنده

بولداشلرك (بلاقون)ك نطقی

بولداشلر، روس انقلابك آرقاسندن شرق انقلاب سیلنك گلمه‌سی تصادفی برحال دگلدر. جهان انقلابك روسیه‌دن باشلاماسنده تعجب ایتمه‌ملی‌در. شرقك وروسیه‌نك انقلابی تشکیلاتی آنجاق شونی بیلمکله آکلاشیله بیلیر: بو انقلابلر بین‌الملل بویوك انقلابك پارچه‌لری وآیری آیری قسول بولدقلری‌در. بین‌الملل انقلابك تیجه‌سی، میوه‌سی جالیشان صنفی صویماق اوزره‌نه‌قوروولان‌شیمدیکی اجتماعی‌واقتصادی حیات طرزینك یقیلماسی‌اولاجقدر. بوطرزك چیچکاتوب یمش ویردیکنی الك زیاده مستفید سیاستنده گوروبوروز. بو سیاستی بوروده‌نظر ٹوتر مملکتارنده کی ایشچی‌ورنجبری چابوب صویماقله قناعت ایتمه‌مشلر ویوتون دنیایه حاکم اولمشلردر. «امپریالیزم» دینلدن پولتیقا ایشته بودر. جهان محاربه‌سنك معنای ایسه شودر: صوینونجی استیلاجی کنه‌لرینه‌میدان دار گلیوردی، بونلار پیرپرینی بوغازلامایه قالقیشدیلر. غالب چیقان حایدود چه‌سنك جهان یوزینه طاقمق ایسته‌دیکلری صلح، استیلاجیلرك چاپجی سیاستلرینه تطبیق زمینی اولان ملتلری بوس بوتون پانچا پر حاله بولدی. جهان سرمایه‌دارلغنك، محاربه ایچنده صوك درجه ضعیف اولان قلعه‌سنی عصیان آیده‌ن محکوملر اوردوسی فوشاتوافده وهجومه یورومکده‌در. شورا روسیه‌سنده قومونیست انقلابی تمامیله غلبه چالدی، حکمرانلغی ایش گورمیه‌نظرك آلندن آلدی، طوپراغی رنجبرلرك تصرفه ویردی، فابریقا ومعدنلری ایسه ایشچیلرك آلنه ویردی، روس ایشچیلری ورنجبرلرك الك یوقول قسمی. حاضر یه‌یجلرك آللرندن خلقی‌صویوب چاپمایه آلت اولان واسطه‌لری زحمتکشلری بلیه‌جك محصوللره‌وبونی وجوده گتیره‌جك چاره‌لره ومنبعلره قلب ایتدی.

بویله‌جه، ظلم آلتنده أزیلمکدن بالگز رنجبروایشچیلری قورتولمادیلر: روس انقلابی، روس چارلیغنك صویونجی مختلکه سیاستنه هدف اولان ملتلری‌ده قورتاردی. بو انقلاب بوتون مظلوم ملتلرك انقلابنك باش وباشلانقیچیدر. بو انقلاب بین‌الملل مقیاسده بیر انقلابه تحول ایده‌جك چاره‌لری حاضرلیور و کندی شورالرینی مظلوم رنجبرلرك وایشچیلرك حرب واداری اجرا آلتی قیلیور. روس انقلابی بویله بیر دولت وجوده گتیردیکه حکمرانلغك قدرتی جالیشانلره ویریلیور؛ ملسك صاحبلریندن، فابریقاجیلردن، باتقاجیلرك ومنوبارینك آللرندن حاکمیتی آلییور. و بو صورتله حیالی قوتله مال بیچیلکه وصویونجیلغه نهایت ویره‌ن بیر دولت حالنده‌دنیا اوزه‌رنده بو کسلیبوروبونك ایچوندر که شورا حکومتمك ماهیتی سلاحلی ایشچی و رنجبرلك حاضر بیچیلری‌خلقك مالنی‌وقازانجینی یمکدن وچابوایچیلقدن واز گچیرمك ویه‌جکلریتی ٹوز آللرینك أمکیله قازانمایه‌مجبور ایتمکدن عبارتدر. بو گا گوره شورا حکومتی مستقیا بیر حکومت شکلیدر. وایشچیلرك، رنجبرلرك آلتبوقسول قسمنك دیکتاتورلیگیدر. بو کوچوك معروضه‌نك چرچیوه‌سی ایچینده شورا حکومتمك فورراوشنی تفصیلاتله قونوشمایه‌لزم‌بوقدر وبلکه‌ده ممکن دگلدر. روس قوممونیست فرقه‌سنك و اوچنجی بین‌الملك اقناع وارشادلری و کیللرك هپسنه، بو ماده‌ده أساسلیجه آشنا اولمالی امکانتی وبرمشدیر. بونگله برابره، رباست طرفندن سوز بیرلیگیله سیزه تکلیف‌اولان تمزلرم (مسئله‌نك أساسنی‌تصویرایده‌ن ماده‌لر) توضیحچیز گتیرایه شورالر طرفندن آلنکو کاو اساسلرینی گوسترمکدر.

بیز بورادە باگلیش بیر عقیده‌یه قارشی بیر فاچ سوز سویله‌مك ایسته‌یور. بوعقیده‌یه گوره، سرمایه‌دارلغك انکشافنی گورمه‌مش وبورژووا دەموقراتلغندن گیچمه‌مش ملتلر شورالر دورینه گیرمه‌دن ٹونجه سرمایه حیاتنی گیچیرمش اولمالی ایمش. وبله بیر محاکمه‌نك بسله‌دیکی نیست: شرقك فقیر رنجبرلرینی بوندن صوگراده بکلر، پاشالرك وأجنبی سرمایه پرستلرینك نحکیمی آلتنده صاقلامقدن عبارتدر.

شرقده شورالرنا تاسیسه اعتراض ایده‌نلردن بیری‌دوشنجه‌سنی شویله افاده ایدییور، «صنایعله مشغول پرولەتاریاسز، پرولەتاریا دیکتاتوراسی ممکن دگلدر. شرقده ایسه صنایعله مشغول پرولەتاریانك صایسی، بوق درجه‌سنده‌در» بوگا جوابمز بودر: «غربده شورا حکمرانلغی واقعا پرولەتاریا دیکتاتوراسندن دوغیور. فقط شرقده، صنعتك ایشله‌یین ایشچی صنفی یرینه مظلوم صنف رنجبرلرك آلك یوقسول قسمیدر، بویله اولدیغی ایچون بورنجبرلرشورالرك ایش یاپان قسمنی تشکیل أیتمه‌لیدر. چونکه اونلرك منفعتی هر تورلو چابوایچیجه وهرتورلو ظلمه نهایت و پرمه‌سنی ایستییور،

ایکنجی اعتراض بویله در: «شرف ملتلری داها گندی کندیلرینی اداره ایده جك درجه ده پیشمیش و تیشمیش دگللردر. اونلره، بورژووا دموقراسیاسندن گچمك صورتیله کندینی اداره استعدادینی الده ایتمك لازمدر.» بو، محاکمه استیلاجسی مستملکه جیلرك محاکمه سنه بکزه‌ر. خلقك ساده و طبیعی دیلیجه بونك معناسی شودر: «ای مسلمان فقیرلری! بکلر، پاشالر، تجارت اویونجیلری، آغیر فائضه بورج ویره‌نلر کندیلرندن حکومتی و تورپاغی ناصل آلاجاغکزی سیزه نوگره تجه یه قادار بکله‌یکز، صبر ایدیکز!»

دوشنجه‌مه گوره، بویالان عمومی و کیللریمزه آشکاردر، مسلمان فقیرلری نیچه عصرلر سلطانلرك، پاشالرك، و باشقالرینك حکمرانلغی آلتنده یاشادی، مستملکه صاحبی تاجیرلر اوگا بر شی اوگره تمه دکدن باشقا، دائما، کندیلرینی جهالت ایچینده طوتومایه چالیشدیلر. خلق بیر مدت داها بکله‌مه بونك صوکنی نه اولاجاق؟ شو اولاجاق که خلقك جلادلری سرمایه پرستلر جابولجیلغنده دوام ایده‌رلر و ایشی اورایه گتیریرلر که حکمرانلغی اله آلماق، خلق ایچون آرتیق امکانسز اولور. حکمرانلغی قوللانماق سلاحی قوللانماق گیبی بیر شیدر. أله سلاح آلماغه بیر آدم هیچ بیر وقت توفه‌ك آتمه‌یی ثوگره‌نه‌مز. خلق ظالملرینك آورتمه‌یه آندقلری بو اعتراضلر، بو بوش سوزلر شرقده انقلابی دورودورامازلر. ناصل که منشه‌ویکلرك، و خائن بورژوانك یالانلری و أل آلتندن جه‌ویردیکلری مانه‌وره‌لر قومونیست انقلابنك روسیه‌ده غلبه أیتمه‌سنه مانع اولامادی؛ اونسی غربیده‌ده دورودورمایه موفق اولامیاجاقلردر. هر کیم بوقسوللوقدن، سفیللکدن قورتولماق ایستیورسه، صیقینتیلر و تحکملر آلتندن صیریلماق دیله‌یورسه اونك ایچون شوراحکمرانلغنه صاریلماقدن باشقاچاره یوقدر. یونك ایچون سیزه بو (ته‌ز) لری تکلیف أیده‌رگن شوگا اینانیوروز که شرق ملتلرینك أیکنجی قورولتاینده شرقك فه‌ده‌رال دولتلرینك وکیللری یاناندہ بولوناجاقلر؛ شرقك سفیل بوقسوللری حکمرانلغی ناصل أله آلدی، شورا تشکیلاتی ناصل قوردی، نهایت صویتو نجیلغك و زحمتسز مال یمه‌نك خرابه‌لری و قومونانك معموره‌لری گورونه‌ن بویولده ناصل یوروییور، بوتون بو موضوعلر اوزه‌رینه ایضاحات ویره‌جکلردر.

شورا حکمرانلغینك شرقده قورولوشنه دائر (ته‌ز)لر

۱ ــ ایچلی طیشلی تضیقلره، یعنی أجنبی جهانگیرلرله یرلی صویتونجیلره، حیله‌لی زورلایله مال یه‌ترمه قارشی شرق ملتلرینك انقلابی یوتون شرق مملکتنده حکمرانلیغه وحکومتك شکلنه عائد مسئله یی گوناك مسئله‌لری صیراسنه قویدی آوروپا یورژوآزیاسی، دولت حکمرانلغنك ماهیتی تضیق وتحکم ماکنه‌سندن عبارت اولدیغنی، مالی آزاولان ویا هیچ اولمیانلردن، پروله‌تاریادن ویساریم پروله‌تاریادن گیزله‌مه یه چوق زماندر موفق اولدی. بوگله برابر بورژووازینك یوتون حیله ودسیسه‌لرینه رغماً، بوحقیقت، حکومتك ظلم آلتی اولدیغی آچیقجه میدانه چیقدی. هیچ برحقه مالك اولمیارق یاشایان فقرانك جانی، مالی، شخصی وزحمتلك میوه‌لری هم سلطانلرك، شاهلر، بکلرك، ایل بکلرینك، هم بونلر طرفندن بولونان زنگینلرك وسائرلرك أیده ایسته‌دیکی گیبی، آلینوب صاتیلاجاق شیاردر. بوحال، استیلاجی مال چاپوجیلری ایچون، مستملکه‌لرده ویاریم مستملکه درجه‌سنه اینمش بوقسول خلقك ضرینه اولارق مقاوله‌لر یاپمایه زمین حاضرلامشدر.

۲ ــ غرب مملکتلرنده اولدیغی گیبی، اهالی ایچینده زنگین وفقرانك مالنی یمکله بویوبه‌ن قسم، یاقین شرق مملکتلرنده‌ده کندی حکمرانلقلرینه خلق حکمرانلیقی سوسنی وبردی. تورکیا وایران پارلمنتو مملکتاری ایدیلر گورجستان منشه‌ویك رهبرلگیله، ارمنستان داشناقلرك قلاووزلغنه، آذربایجان مساوات باشجیلغیله. آزادلیق ومساویلیك عقیده‌سی آتنده ده‌موقرات جمعیتلر شکلنه گیرمشلردی. لکن یوتون بوحیله‌جی سیاستلر خلق حکمرانلیغنك بیر بکزه‌رینی بیله میدانه گتیرمه‌دیلر أجنبی استیلاجیلرك وکیللری راحت وسعادت ایچینده یاشار کن یانی باشنده خلق یغینلرینك آچلق و یوخسزلغینی گورمه‌مك ممکن دگلدی. تورکیا، اینه اولکسی گیبی ملکدار اللره‌در. زحمت اهلنه عقله گلمه‌ز ضرلر ویره‌ن أسکی ویرگی اصولی شیمدی‌یه قادار باقیدر. دولت یالکز مرابحه‌جیلره دگل، فقرا خلقك حیاتنی بیها سنه چالیشان آغیر فائضجیلره، کیسراجیلره مانع اولمادقدن باشقا آرقایله چیقیور. بوحالر هم تورکیا، ایران وآذربایجان مللی ده‌موقرات فرقه‌لرینك، هم ده سوسیالیست فرقه‌لری شعارلری آلتنده فعالیتده بولونان گورجی منشه‌ویك وأرمنی داشناق فرقه‌لرینك آزادلق وبرابرلك شعارلرینك یالان اولدیغنی آچیقه چیقاردیلر.

۳ ــ شرق ایشچی صنفلریك انقلابی اجنبی استلاجیلرینك حاکمیتی اوزه‌رلرندن آتدقدن صوکرا، دورمیاجاقدر،

انقلاب خلق حاكميتينك بالانجى بردەسى وبسرابسرليك شعارى آلتنده سلطانلرك، شاهارك باشارلرك، بكلرك حاكميتى صاقلامانى ايسته‌يەن اجتماعى شيوه‌ده قالميياجقدر؛ جاليشانلرك تحكم آلتنده ازيلمه‌لرينه؛ نسروتلرله يوقسولرك، خلقى تضيق ايجينده آزه‌تلرله ازيله‌نلرك، وبر گى‌ويرەنلرله بوويرى‌يه داياناماق باشاباشلرك آرالرنده كى مساواتسزلغك دوامنه مساعده ايتميه‌جكدر. انقلاب، ملكدارلرك مقدس اعلان ايتديكلرى (طوبراق جيزى) نوكنده دورميياجقدر. شرق رنجبرلرى روس رنجبرلرى كبى، انقلابلرينى بويوك بيرتوبراق انقلابه قادار گيتشله‌ده‌جكدر. بو انقلابك نتيجه‌سنده طوبراغك هيسى رنجبره گچه‌جكدر. بوتون حاضريه يجيلر بوق اولاجاقدر. روس رنجبرلرى قومونيست فرقه‌سنك فلاووزلغى وصنتار وجاليشقان ايشجيلرك آرقا وبرمه‌سيله اگنيجيلك اصلاحاتنى قوه‌دن فعله چيقاردى؛ شيمدى‌ده شورايه توبلانماق، ملكدارلردن آلينان طوبراغى وحاضر يه‌يجيلردن ضبط اولنمش حكمدارلغى مدافعه ايديبيور. بونك گبى، تحكم بويوندوروغى آتنده ازيله‌ن شرق رنجبرلرى ده، گندى انقلاب محاربه‌لرنده، انقلابچى غرب ايشجيلرينك قومونيست بين‌الملك، وجوده گلمش و گله‌جك شورا حكومتلرينك آرقاجيلغى وياردملرينى گندى حسابنه صايبور.

٤ ـ شورا حكمرانلغى و شورا تشكيلاتى بالگز حكمرانلق آلتى و صنعتيه مشغول پرولتاريانك منتظم شكلى دگلدر؛ شورا اصولى اويله بر طرزدر كه بونگله هم ايشجيلر، هم‌ده رنجبرلر امتيازلى و امتيازلى اولديغى ايچون مضر صنفلرى (ملكدارلرى، و فريلدافچيلرى،) بويوك رتبه‌لى مامور و ضابطارى) چيغاروب گندى مقداراتى گندى الله‌رينه و يولا قويماق اقتدارينى قازانيرلر. مادام كه طوبراق ملكدارلردن آلينور. و زحمت اهلينه وبرىلبور. بونسى ايشجى صنفنك الده صاقلايا بيلمه‌سنه آنجاق شورا حكمرانلغى امكان وريبور. شيمدى‌يه قادار شرقده بر برينى قيروب گيچيرمكده اولان ملتلرك جاليشان صنفلرينك بوندن بويله صلح ايله ياشامالرى ايچون بير تك چاره وارسه اوده شورالرك بيرله‌شمه‌سى و بويوك قوشما دولتلرى بيرلكى و بو برلك جرجوه‌سنده اونلرك گندى گندىلرينى ادارە ايتمه‌لرى‌در. بو گاشرق ملتلرى زحمت صنفلرى صلح ايله ياشاد قدن باشقا مشترك قوتلريله برلى وبابانجى ظالملرك حكمرانلغى محو ايده‌رلر و اونلرك گيچميشده گى حال و قوتلرينى گيرى گيرمه‌يه عائد نشانرينى كوكندن سوكه‌رلر.

٥ ـ ده‌موقراتيجه گندى گندينى اداره ايتمك، ديديكارى حكومت طرزى، اداره‌نسك ديز گيتمى بالگز امتيازلى صنفلره (سلطان ، خان ، بسك ، پاشا و سائره‌يه وبرديكى ايچون ايش اهلينى گندى ايشنى گنديلرى كورمكدن محروم آيديبور؛ حتى بونى توگره نمه‌يه بيله مجال ويرميور. بونك ايچون لازم اولان ايلگى‌يى، معارفى اوناردن گيزليورلر. بونك عكسنه اولاراق، شورا روسيه‌سى ، سيبريا ، باشقير قبرغيز جمهوريتى و تور كستان رنجبرلرينك تجربه‌لريله ثابت اولدى كه شرق مملكتلرى رنجبرلرى اسكى امتيازلى صنفلرى قوغوب گندى ايشلرينى گنديلرى پاشارا بيلبرلر؛ قارداشلرينك ياردىميله آز وقتده، دولتما كنه‌سنى چه‌ويرمه‌يى توگره‌بيرلر

٦ ـ قوممونيست فرقه‌سنك غربده غلبه‌سى شرق ملتلرينك حيله‌لرله مالارينك و قازانجلرينك يه‌نمه‌سنه نهايت ويربر. فقط بو غلبه‌ده، شرق ايله غربك اقتصادجه برى برينه باغلانمادن كچينه بيله‌جكى كبى بر معنا يوقدر. بالعكس، انقلابك شرقده و غربده غلبه‌سنك معناسى شودر: مختلف مملكتلرك مناسبتسزلشه اقتصادى جابولجيلق و صوبغونجيلق (اكسپلواتاسيا) يرينه قارشيلقلى ياردىم و آرقاجيلق قائم اولاجاقدر. بو انقلابك مظفريتندن صوكرا دولتلر آراسنده اقتصادى مناسبت باشلاياجاقدر. و بونك ايچون شورا طرزيله قوروليان دولتلرك اقتصادى مناسبتارى آنجاق بر آووچ سرمايه پرستلر كله‌سنك منفعته خدمت ايده‌جكدر؛ بسو كله جوبانى و خام شيلرى طوپلايوب غربك شورا حكومتلريله تجارته گيريشه‌جكدر ناصل كه تجارته شيمدى‌ده استيلاجى دولتلرك و شرقك ايشجى و صنفلرينى اقتصاداً صوباراق ياپيورلر.

شورا حكمرانلغى شرقده، بالگز روسيا مناسبته وقارشيلقلى ياردىمه، مدار اوليبورو گل شرقك اجتماعى ملكيته گچمه‌سنى‌ده قولايلاشديريبور كه بونك پك بويوك بر اهميتى وار.

جهانگيرلرك اقتصادى صوبغوتدن بوس بوتون قورتولماق ايچون؛ توبراغى ايشليه‌نلرك ملكيتى الينه ويرمك ايچون فيريلداقچى محتكرلرك و اقتصادى جابولجيلرك تحكمندن آزاد اولماق ايچون ايشى گورمه‌يەن آدملرى ومستملكه جيلكله علاقه‌سى اولان بوتون اجنبيلرى و بوتون امتيازليلرى (جنرالرى ، ملكدارلرى، و بويوك مامورلرى) مملكتك حكمرانلغندن دشاريده بوراقمالسى و شورا اعاسلرى اوزه‌رينه جاليشان صنفلرك حكمرانلغنى قورمالرى، بوندن باشقا زحمت جيكه‌ن طائفك منفعتى، شرق ملتلرينك شورا حكمرانليغنك قوروليماسى ازومنى گوسترييور...

ŞARK ŞÛRASI VE ŞARK İLİ MECMUASI • Yavuz Aslan

(انور پاشا) نك بیاناتی

یولداشلر!

جهانگیرلر و سرمایه پرستلرله مبارزه یه گیدن بزلرك باکوده بسویله پویوك و طنطنه لی بیر مجلس حالینده طوپلاشمامزه امکان حاصل اولدیغندن دولایسی اوجونجی بین‌الملله و اونك رئیسنه تشکر ایدیورم.

یولداشلر! بز جهانگیرلیك و سرمایه دارلیق عالمیله مناسبتده بولوندق. بونلر بزی یاغما ایتمك و جیلاتجه یه قادار صوپه‌قله قناعت ایتمه‌دیلر. قانمزی ایچمه‌یه و بزی دنیادن قالدیرمه‌یه چالیشادیلر. بزیم مناسبتده بولوندیغمز آوروپا سیاستچیلرینك توزلری سوزلری یالاندیر، حیله‌در. حالبوکه بو کون بو طورلو کیرلی مناسبتلرك عکسنه سوزی دوغرو حقی طاغیر ثوبله بر متفقله یان یانه بولونیورز که آدینه اوجونجی بین‌الملل دیرلر.

یولداشلر! نور کی محاربه یه گیردیکی زمان جهان ایکی اوردو قرارکاهنه بولونمشدی بیرنده بولونانلر سرمایه پرستلر و استیلاجی اسکی چار روسیه‌سیله اونك متفقلری ایدی. ایکنجیسنده بولونانلر آلمانیا ایله متفقلری ایدی که هم استیلاجی هم ده سرمایه پرست ایدیلر. بز بو ایکی زومره‌دن چار روسیه‌سیله انگلتره‌دن و بونلرك دوستلرندن عبارت اولانلره قارشی حرب ایتدك. چونکه بونلرك مرامداری بزی تعاقبله بوغوب وحشیجه بر بوزیلمه‌دن صوکره بزی آلمانیا ضربه کیچدك. چونکه آلمانیا هیچ اولمازسه وارلیغمزی بزه باغشلامایه راضی اولمشدی.

آلمانلر حدود مقصدلرینه ایریشمك ایچون بزدن استفاده ایتمك فقط بیز بسو طورلو معاهده‌لره اوراقلیق ایتمیوردق. بزم غیرت و نیامزك اك برنجی هدفی استقلالمزی صاقلامقدی.

یولداشلر! بنی بیرلیك راحت حیاتدن طرابلسك غیرتمند جهلری چولرینه و بدویلرك یوقسول خاندیرلرینه کوتوروب عمرمك اك صیقینتلی کونلرینی کچیرمه‌یه زورلایان دیوثلره استیلاجیلق دویغوسی ده کیلدی. طرابلسی طرابلسلیلر ایچون قورتارمایه چالیشیردیق ویز یونك ایچون سوبیورز که طرابلسلیلر دوقوز بیلق محاربه‌نك نتیجه‌سی اولارق استیلاجیلرینی فوعمایه موفق اولدیلر. آذربایجان جنبه‌ده مقصدلرمز بوقدی. و «آذربایجان آذربایجانلرك عقیده‌سنی بسله» یوردق. بز یاکلیش بولمه دوشویور ایدیسه‌ده بو یزم فلاکتمزدن ایلری کلیوردی.

یولداشلر! محاربه زمانتده بن اهمیتلی بیر موقعده ایدم. سیزی ایناندیریرم که آلمان استیلاجیلغی متفقنده حرب ایسه‌یه مجبور اولوشمزه اجیوردی. بن آلمان استیلاجیلغی قدرده انکلیز استیلاجیلغنی وانکلیز استیلاجیلرینی ایکره‌نج کورور و لعنتله قارشیلادم.

بنجه، چالیشمایانلری زنکینلشمك فکرنده بولونانلرك هپسی محو ایدیلمه‌یه لایقدرلر. استیلاجیلغه (امپه‌ریالیزمه) دائر بنم نظرم بودر.

یولداشلر! شمدیکی روسیه اوزمان موجود اولماده بو کونکی مقصدلر اوغورنده محاربه ایتمه‌یدی. بزمشیدی یاپمدیغمز کیبی اوزمانده بونون قونمزله اونك صفنده بولونوردق. بو کا سیزی ایناندیریرم و سوزمك حقیقته اویغون اولدیغنی دهشویله اثبات ایده‌رم: بز شورا روسیه سیله بیرلیکده ایش کورمه‌یه قرار ویردیکمز و ایشه باشلادیغمز وقت (بوده‌ینیچ)لك اوردوسی بتروغرادلك یاقینده بولونوردی؛ (قالچاق) اورالی طوتمشدی؛ (دەنیکین) جنوبدن موسقووایه یاقلاشیوردی. بو قوتلری حرکته گتیرن آنتانتا (متفق آوروپا دولتلری) ایسه اوبونی کندی منفعتنه پیشمش صایوردی. بلشویکلرینی کوستەروب سه‌وینیچ ایله الرینی اوغوشدوریوردی. بز روسیه‌یه دوست اولمایه چالیشدیغمز زمان حال بویله ایدی. قارداکیزده فیرطنلر کیبلك دیره کلرینی قیروب نی کیره سور. مه‌سه‌یدی، (قوونو) و (ریغا) جبهه‌لرینك دیوانلری و بینه‌کم طیاره‌لرك بره دوشمه‌سی بولمه‌سلر چکه‌مه‌یدی. بن سیزه روسیه‌نك مشکل وفلاکتلی زمانده کلمیردم و بعضی آرقداشلره ایضاحات ویرمك لزومی بنی بوراده بویله شیلری سویلمه‌یه مجبور ایتمزدی.

یولداشلر! جهان محاربه‌سنك ایلك استیلاجار بیشمالرنده بزم یکیلدیکمزی سیز بیلیورسکز: فقط مغلوبلر و مقاتلار محاربه‌سی نظریله بن سیزی یکیلمش صایمیورم. چونکه توزکیا استیلایه دویماز چار روسیه‌سنك یقیلوب صاوریلماسنی حاضرلایان عاملردن بیری اولدیغه بو وظیفه‌سنی آنجاق بوغازلری قایاماقله ایفا ایتدی و ایشته اوسبله‌در که اوظالم قارا حکومتك یرینه ثیمه‌ی، مغلوبلرك طبیعی منفتی

اولان شورا روسیه‌سی قورولدی. یوسیله، تورکیا دنیایی قورتارمق ایچون بگی بولی آچانلرك اورتاغی اولدی. حقیقتن مظلوم گوزیله باقاراق، بن یوحالی تورکیا ایچون غایه وظفر سایبورم...

بولداشلر! بوگون استیلاجیلره قارشی قهرمانجه‌دوگوشه‌ن تورك اوردوسی - که قوتلرینی رنجبرلردن آلیور - سویله‌دیگم کبی، مغلوب اولنامیشدی. آنجاق بیرزمان ایچین توفنگلرینی آشاغی ایندیرمیشدی. بو اوردو عینی دیشمانله اون بش سنه محاربه ایندکدن صوکرا، شیمدی‌ده، ایکی یاندن، نهایتسز احتیاج و سیقینتی ایچنده، محاربه‌یه ثبات ایله دوام ایدیور. شیمدیکی محاربه‌یی اولکنه بکزه‌تمك اولماز. تورك اوردوسی قطعی ایمانیله بوروبور. ظفر جونکه شرق عالمنك اوجونجی بین‌الملل ایله متفق اولدیغنی و کندینك حقلی دعوالرینه بوتون دنیا مغلوم و سفیالرینك آرقا جیقدیغنی گوروبور.

بولداشلر! ترانسوال محاربه‌سیله باشلایان جهان محاربه‌سنك حرارتلی دوره‌سی ۱۹۱۴ ایلنده استیلاجیلر آراسنده باشلادی و ۱۹۱۷ یلنه قادار سوردی؛ شیمدی ایسه قطعی دوره‌یه گیردی و شیمه‌سز بیزم غلبه‌مزله یعنی مظلوملرك ظفریله بیتمه‌جك و بالگز استیلاجی سرمایه پرستلرك سلاحی النده بیراقمالریله دگل، بوس بوتون بیگیناللریله نتیجه‌لنه‌جکدر.

بوقورولتای، مظلوملری مدافعه ایچون قانتی دوکه‌ن قیزیل اوردویه وتورك مجاهدلرینه یگی بیرقوت ویره‌جکدر. بوقورولتای، بو محاربه‌نك بزم ظفریمزله، یعنی حقك ظفریله بیتمه‌سنه چالیشاجاقدر.

بیزی اوجونجی بین‌الملله باقلاشمیران سبب، بایدیغمز شیمدیکی محاربه‌ده کندیمزه یاردیم و آرقا بولماق آرزوسی دگلدر؛ سیاسی واجتماعی عقیده‌لریمزك اساسده بیربرینه یاقین بولونماسی‌ده، بن مانیرم که بویوك بیر سبیدر. بیز انقلابی قوتمزی دائما خلقدن، خلقك‌ده معذور و بوقصول قسمی اولان رنجبرصنفدن آلیوردق. اگر بزم جوقجه قابریقامز و ایشجیلریمز اولسایدی، نوکیجه اونلری یاد ایده‌بردم. رنجبرلر بیزانقلابچیلرله بیرلیکده ایدیلر. جسم و روحله بزیمله چالیشیوردیلر. بوشیمدی‌ده بویله‌در. بونك ایچون بیز خلقمزك معذور قسمنه دایانیبوروز. بیز بوقسمك آغیرینی و دردلرینی دویوروز. اونکله بیرلیکده ثولجکز...

بولداشلر! بیزخلقك آرزولرینه رعایت ایندیکمز ایچون، مقدراتنك کندی الینه ویریلمه‌سی طرفداریز. اونلر که بزمله باشاماق ایستیورلر؛ بز حیاتمزی کندیلرینه باغلی بیلیورز. اونلر که بزمله باشاماق ایستمیورلر؛ بز کندی مقدراتلرینی کندیلرینه بیراقماق ایستیورز. ملیت مسئله‌سنده بزیم نظریمز بودر.

بولداشلر! بیز محاربه علیهنده‌یز. اقتدار واختیار ایچون انسانلرك بربیرینی بوغمالرینه علیهدارز و دائمی صلحی وجوده گیترمك ایچون اوجونجی بین‌الملل ایله بیرلیکده یوروبورز. و آنجاق بونك ایچوندر که بوتون مانعه‌لری گچه‌رمك قانلی محاربه‌یه شیمدیکیه قادار دوام ایتدك و ایده‌جگز.

بولداشلر! بیز چالیشان صنفك بختیارلیغنی ایسته‌یورز. ایسته‌ربرلی، ایسته‌ر یابانجی اولسون، باشقاریتك قازانجندن حیله‌ایله، زورله استفاده ایتمه‌نك وایده‌نلرك علیهنده‌یز. اونارله قارشی‌پرواسزه ومرحمتسزدوراناله‌یز. بیزخلقمزك صنعتی واکنجیلکی بویوك حساب ایله ایله‌ری گوروتوب ایشك میوه‌لرندن هرکسك فائده‌له‌نه‌سنی ایسته‌یورز.

بولداشلر! آزادلق و بختیارلیق دینن شیلری آنجاق اذ عاقلی و عرفانلی ملتك الده ایده‌جگی اعتقادنده‌یز. چالیشمایله بیرلیکده حقیقی حریتی تامین ایده‌جك اساسلی بیلیگی ومعارفضایله مملکتمزك آیدینلانماسنی ایسته‌یورز. بومقصده ارکلك قادین آراسنه فرق قویمیورز. اجتماعی سیاسته دائر دوشونجه‌مز بودر.

بولداشلر! سیزه بیان ایدیورم که فاسك، جزایرك، تونسك، طرابلسك، مصرلك عربستانك وهندستانك انقلابجی تشکیلاتلرینك بنی بورایه وکیل گوندرمدن قورولتایی بزمله بیرلیکده در. انقلابی‌نه‌بیرلرك هپسی تعلیق ایدیله‌رك استیلاجی وسرمایه پرست برنجیلرك دیشاری قیریلاجاغنه و قوتلرینك بوق اولاجاغنه وکیلی اولدوغم قورولتایك ایمانی تامدر.

بولداشلر! وایمانك حرکتنه گیتدیکی اللر بیربرینه اوزانیور. بومحاربه‌نك صوکنه قادار بیرلیکده چالیشانلرك اللرینی صیقییورم. بومحاربه اوزون سوره‌جکدر. لکن بزیم غلبه‌مزله بتمه‌جکدر. موفقیتلر دیله‌یورم.

معذور ومظلوملرك اتفاقی یاشاسین! بوانتفاقك قارشیسنده تیتره‌یه‌ن غدارلر وظالملر قهر اولسون!

انور پاشانك یاناته دائر قرار.

شرق أیلری قورولتایی، تورکیا ملی انقلاب حرکته

دائر انورپاشانك بياناتنى ديكقت ايدن صوكراء آشاغيده كى ماده‌لرى قرارلاشدرمشدر:

تورکلر شرق ملتلرينى صيقوب بوغان وحيله‌لى زورايله مالكرينى ييمن وبوتون دنيانك جالبشان صنفلرينى كوله‌لك يوبوندروغى آلتنده طوتان جهان إمپه‌ريالیزمنه قارشى وآك باشده كى انگليز وفرانسز استيلاجيلرينه جنه‌لريله پنجه‌له‌شمكده‌در. بو مجاهدلره شرق قورولتايى فكر وكوكل بيرليكى گوسترييور.

قومونيست بين‌الملل گيبى، شرق إيللرينك بر نجى قورولتايى‌ده، عينى بوامه ظلم آلتنده إزيلن شرق مالكرينى أجنبى استيلاجيلرينك بويوندروغندن قورتارمايه جالشان بوتون ملى حركتلره آرقا وبرير.

٢ ــ بونكله برابر قورولتاى شونى‌ده بيلبورو سويليور كه: تورکيا ده كى بوتون ملى انقلابى حركت يالكز اجنبى ظالملرك عليهنه بورودييور. بونك ايچون بوحركتك موفقيتى تورکيا إشچى ونجبرلرينى هر تورلو باصقيدن و حيله قوتله صيقيرگيبى صاغلوب إميلمكدن قورتارميياجاقدر. بو حركتك موفقيتى تورك رنجبرلرينه عائد الك اهميتلى مسئله‌لرى، طوپراق وزراعت مسئله‌سنى، ويرگى مسئله‌سنى حل ايده‌ميه‌جكى گيبى، شرقك آزادلغنه الك بويوك رداوى جكه‌ن ملى نزاعلرى‌ده اورته‌دن قالديرامياجاقدر.

٣ ــ قورولتاى ملى حركتك باشجيلرينه قارشى أحتياطلى لازم گورور. چونكه اونلر كچمشده تورك ايشچى ورنجبرينى استيلاجى (امپه‌ريالیست)لرك بر قسمى منفعته اولاراق مذبحه‌يه صوقمشلاردى. وبويله‌جه تورکيانك جالبشان كتله‌لرينى بير آووچ زنگينلر وبويوك ضابطلر منفعته ايكى قات تولومه اوغراتمشلاردى. قورولتاى بوباشجيلره، جالبشان خلقه خدمته حاضر اولدقلرينى فعلا گوسترمه‌لرينى و إسكى يا گلبش ايشلرندن برائت إتمه‌لرنى توصيه ايديور. تورکيانك وبوتون شرق زحمت كتله‌لرندن تورکيا ده گى ملى حركته آرقا ويرمه‌لرينى ديله‌مكله برابر، قورولتاى، تورك ايشچى ورنجبرلرينه‌ده مستقل تشكيلات إيله تظاملى اولاراق طوپلانمايى توصيه ايديور. اونلر كندیلرينى آنجاق بو صورتله آزادلغه قاوشديرا بيلبرلر. آنجاق بو صورتله، كندیلرينى تضييقلردن وحيله ايله صاغلماقدن قورتاريرلر. وآنجاق بوصورتله‌در كه حريتلرينى بو زمان وكندیلرينى بوبوندیرمقدن طوتماق

قصدنده برلى زنگينلرك، مأمورلرك، باشلرك نفوذندن ومناسبتلرندن اجنبى امپه‌ريالیستلرك استفاده ايتمه‌لرينه مانع اولا بيلبرلر وطوپراق، فابريقالر، معدنلر ومملكتك عموم ثروتى ايشچى ورنجبر منفعته ايشله‌ر؛ بيلگى وفن محدود وامتيازلى بير كتله‌نك الندن چيقوب عمرم خلقك مالى اولور. بويولده‌در كه تورك إشچى ورنجبرينى نفوذى آلتنده بولندقارى زنگينلرله قطعى صورتده حسابلاشيرلر و شو تهلكه‌دن قورتولورلر:

حكومت قوتنى النده طوتانلرده بير قاچ گشى آرتيق كندیلرينى استيلاجى كتله‌دن بيرينك منفعته سوروكله‌يه‌مزلر.

هم داخلى، هم خارجى ظالملرك پنجه‌سندن قورتولمافدر كه تورکيانى حقيقى وصاغلام استقلاله قاوشديرا بيلير.

آلغره حکومتنگ وکیلی ابراهیم طلیعگ
بیاناتمسی

جهان استیلاجیلینی ۱۹۱٤ یلنده آوروپانگ گوبه کنده عمومی حربی طوتوشدوردی و پنجه‌سنی تورکیانگ ملی حیات دامارلرینه صوقاراق دورت یل صوکرا، تورکیانی تمامیله فوتسز بیراقدی.

تورک رنجبری سلاحی البته آلدیغی زمان، کندی‌ملی صنیرلرینی صاقلامق و قازانجنی باشقالرینگ خدعه ایله یمه‌سندن (أکسیلوواتانیا) قورتارماقدن باشقا بیر مقصدی یوقدی. آمه‌ریقانگ «بالانجی جمهوریتی» بوندن بویله بوتون ملتلره باشامق و حر اولمق حقی ویرمه‌جك و بوتون جالیشانلر بحقیار اولاجاقدر، دیه‌نجه ایانبوبردی و سلاحنی تسلیم ایتدی. فقط صوکرالری، اوزه‌رینه سلاحله بورودکلرینی و غرب سرمایه‌پرستاری منفعت بوتون حقلرینگ آیاقلر آلته آلندیغنی و صوك لوقما أکمکنی‌ده النن آلمق ایسته‌دیکارینی گورور گورمز غضبه گلدی و قیام ایتدی.

یولداشلر! بو قیامگ سیلرینی و بوندن دوغان حکومتگ ماهیتی و دوغمامنگ تاریخچه‌سنی سزه ایضاح أیده‌جکم:

آنادولو قیامگ ایکی سببی واردر: بیری داخلی، دیگری خارجی.

خارجی سبب شودر: تورک رنجبری دورت یلدن زیاده اون بیردن آرتیق جیهده أك قوتلی بورژووازی دولتلریله دوکوشمشدی. نیمدی کندی آلچنگ تریله آغیر زحمتلرله قازاندیغی بیر پارچه أکمکنی راحتله یهبوب کوینده یاشامایی ثوزلیوردی. لکن بو ممکن اولمادی و أنده کی سلاحنی آلان غرب سرمایه‌پرستاری، صادق اوشاقلری وه‌نیزه‌لوس رومملرینی کون باطیدن و طاشناق ارمنلرینی دوغودن صاندیرنمایه قرار ویردیلر. تورک رنجبری ییلیوردی که استیلاجیلر و اونلرك قورناز اوشاقلری هر نرمیه گلیرلرسه آنه‌شله، قیلیجله و بومبا ایله ایش گوروبورلر. ییلیوردی که بونلرك ایچنده بیر یخین صویغونجیلر زورله الینه کسی مالگ و اوزاقگ جنی آلیور و بوندی یلدیکی حالده، تورک رنجبری «بلکه بو غدار قراری اجرا ایتمزلر» امیدیله، یوواسنده راحت دوروبوردی. فقط، ملتلرك حریتی ایچون صاواشدیغنی اعلان ایده‌ن فرانسه سه، زره‌بی آلماقله قالمیاراق یاغمنلر و باصوب کسه‌رله آدانایی، مه‌رآشی و بورکیه‌ی اشغال ایتدی. مدنیت نامنه ایش گوردوگنی سویله‌ین فرانسز باش وکیلی ایسته‌دیکلرینگ جنی آلدقدن صوکرا بوزنده کی پرده‌یی آچدی و بوربون سرایندن دنیانگ قولاغنه شویله باغیردی: «شرقده کی اقتصادی منفعتارینی أله أیتمك ایچون، موصوله قادار یرارده نه قادار معذور وار ایسه هپسنی فرانسه ایشله‌مه‌لیدر. بوگا گوره بیز عسکری ایله‌ری یوروشمه‌زی ماردینه قادار اوزاتمالیز. بوراده کی طبیعی ثروتلرك نه درجه مهم اولدیغنی بیز فرانسه‌نگ بویوك صنعتکارلیغی منفعته اولاراق نظره آلمالیز.»

یولداشلر! أك صوکدنه بیزم آق ده گیزه بیرجیك یولمز اولان ایزمیرده هجوم باشلادی. بك فجیع اولان بو وقعه‌نگ تیجه‌سی، شرقده و غربده ملی حقوقنی مدافعه ایده‌نلرك حایدودلر علیهنه بیرله‌شمه‌سی اولدی. ایزمیر اشغال ایدیلدکدن صوکرا، شرقده استیلاجیلرك دوشمانلرینگ، یعنی أرضروم و طرابزون اهالیسنگ تشبثله أرضرومسده ملی قونغره طوپلاندی و حقوقمزك مدافعه‌سنه قرار ویریلدی. صوکرالری سیواس و آنقره‌ده کی قونغرلرده بو قرار تکرار و تصدیق اولوندی.

داخلی سبب: مظلوم آنادولو رنجبری بوزلرجه یلدیر بورژوازینگ ایسته‌دیکی گیبی حرکتی و زورباز ولیغی آلتنده ضیرلایوردی. بیچاره رنجبری استانبولدن گلمه خاسته‌لیق، مأمور سوء استعمالی، دیکتاتورلیق ثولوم درجه‌سنه گتیرمشدی. دیکتاتورلنگ قاباغنی هم پادشاهك اقتداری، هم مأمورلر، وزیرلر و بونلرك ممثلرینگ نفوزی و فنا اداره‌لریدی. تورك رنجبرلرنده حقلی و مقدس بیر غیظ اویانمشدی، بو غیظ، کندیلریله بیرلیکده بیرگون بیله پاشامایان و تمامه گلمه‌یه تنزل أیتمه‌یان پاشالره و بویوك مأمورلره قارشیدی. رنجبر تاولاسنده بونون عمرینی هبا أیتدیکی و بوگا رغماً آجیندن تولدیکی حالده بو پاشالر و سرای روحلو بگلر، أفندیلر استانبولده محتشم کوشکلرده سرایلرده بول بول اسرافلرله ملتگ ثروتی هبا أیدیورلردی. § بو قیامله آنادولو اثبات أیتدی که بوندن بویله استانبوله و استانبولمك حاضر

بەيجى پاشا و بكلرينه بير پارچه أكمك بيله ويرميه‌جكدر. ايشته بوندن أز وقت اول آنادولوده وقوعه گلەن انقلابك جريانى و سيلرى بودر و بويله‌در.

آنادولو حركتى قطعياً بورژووازىيه دايانان بير حركت دگلدر. آوروپالىلرك بو بولده ويردىكلرى معلومات و مطالعه‌لر ياگليشدر، سرمايه‌پرستلگك شرفده باردىمجيلرى طاشناق اومنيلريله وەنيزەلوس رومارىيەز و بوگا علاوه اولاراق، پادشاهك سراى خادملريله يانيلريدر. بونلر پادشاهك نفوذينى انگليز سرمادارلغنگ منفعتنه قوللانيورلر، بونلرك هپسى آتاتاتيه صوقولەشلردر، روح، مال، ثروت و اعتبارلرينى و بول بول آلتنلرينى اوندن آليورلر. آنادولو انقلابجيلرى ايسه بوزلرينى، شرفده گونەش گيبى دوغان انقلابه چەويرميشلردر. آنادولو انقلابى زنگينلرك و حاضر بەيجيلرك منفعته ضد اولدوغندن عكس انقلابچيلر قوتلرينى بير يره طوپلادىلر. شيخ رجب سيواسده، شيخ شريف باليورددە، چوبان اوغلو عائله‌سى بوزغاددە، استانبول اپله آل اله ويروب آنادولو انقلابنه عكس انقلاب پايدىلر. استانبولدن بونلرى قوتلندىرەن پادشاه و سرايليلردر. بونلر انگليز پاره‌سيله، گندىلرينه پالانمدن اسلاميت مدافعه‌جيسى سوسينى ويروب مالى و اجتماعى اولان آنادولو رنجبر انقلابنى يەگمك وىتيه‌لەمك ايسته‌ديلر.

اطرافلرى خائنلر و حايدودلرله دولو اولدوغى حالده، آنادولو انقلابجيلرى و رنجبرلرى يكى انقلابلرينه صداقته و بونى جان و قانلريله گنيشلەنمەده دوام أيدىرلر. اونلر آرتيق شوق و حمسيتله اوجونجى بين‌الملله بوزلرينى دوتمشلر؛ طالعرى اوجونجى بين الملل طالعه چوزولەمز صورتده باغلى اولدىغنه ايمان أيدىيورلر. ملى انقلابجيلر، تورك پارلامنتوسى داغيدىلدقدن صوگرا، اوچونجى بين‌الملله صمىمى مربوطيتلرينى موسقوايه مخصوص وكيللر گوندەرمكله بەرگتديلر.

آنادولو انقلابچيلرى شوندن دولايى سەوينج دويمقدەدرلر كه موسقوا اوچونجى بين‌الملك اوزائديقارى يوره گدن دوستلوق و همفكرلك أليني موسقووادە عينى دوينو ايله قبول ايدوب عينى يورەك دوستلغيله جواب ويردىلر.

آنادولو انقلابى موسقوا انقلابنك گورديگى تجربه‌لردن ممنونيتله استفاده ايدەجكدر؛ آنادولو انقلابى موسقووا شورا جمهوريتنك اساسلى عقيده‌لرينى انسانلغك قورتولوشنى حاضرلاياجاق عاملردن صايىور.

يولداشلر! بو ايضاحلردن‌دە گورولبور كه آنادولو، گنيشلگه و ضيادارليغه چاليشدىغندن گندينك و صولك اوغلونك صولك نفسه قادار حريت و استقلالنى مدافعه ايتمه‌يه قرار ويرميشدر. گندينه شورا روسيه‌سنك اوزائديغى دوستلوق أليني آنادولو انقلابچيلرى ممنونلق و دوغرلغله قبول ايدەر.

ياشاسنلر بو بولده بيرليكده يوروين انقلابچى روسيه ايله انقلابچى آنادولسو و اونلرك دايانمديغى شرق انقلابى!

أرمنستان ایشجی کتله‌لری و کیالرینك

بیانناسه‌سی

أرمنستان ایشجی کتله‌لری عصرلرجه سلطانلرك وچارلرك مستبد حکمرانلقلری آلتنده یاشادیلر حددن زیاده تضییقات واسبرلکك زیرنی اولاراق سیزلادیلر. حکمران صنفلرك وحکمران ملتلرك دویماق بیلمز حرص واشتهالرینی دویورماق ایچون قان ترلره بوغولدیلر بوندن باشقا تاجر وصنعتکار ارمنی بورژووآزیسی ملتی اوقشار واویقودیربر بوش لافردیلرله مالارینی الرندن یاغما گرجی آلیوردی.

وحشی، مستبد حکمرانلر وبونلرك قانلی وکیلاری، هم حکمرانلق ایدرمش، هم محکوم اولان ملتلرك ثروتلی صنفلری، خلق یغنلرینك گنیش اذهانلرندن استفاده ایدرك، ایکی ملتك اجتماعی وضعیتجه قارداش اولان صنفلری. آراسنده کین ودوشمانلق نشر ایدیبوررلردی. بوندان مقصدلری کندی صنفی منفعتلرینی قولایلقله مدافعه ایتمك وبو منفعتلریله علاقه‌دار اولان ایشلری ایسته‌دیکلری گبی یولنه قویمافدی و بالنتیجه بو ملتلرك ایشجی صنفلری مشترك ظالملری و پیلانلری علیهنه بربریله برلیك وجوده گتیرمه‌لرینه مجال ویرمه‌مکدی. ایکی ملتك بو قاریشیقلقلی دوشمانلقنی دائما کوروکله‌یورلردی وبوندن اك زیاده غرب استیلاجیلری کندی یاغما سیاستلرینی اجرا ایچون استفاده ایتدیلر. بونلر تورکیه‌یه صاحب اولمانی ایسته‌یوردیلر. بونك ایچون، برطرفدن، بوجهان جانه‌ورلری بزیم ایچزده‌کی ملی دوشمانلقه قوت ویرییور، قانلی مصاده‌لر دوغرییورلر، مظلوم ملتلر ایچنده‌کی ملی جریانه آرقا چقیورلر: دیگرطرفدن شرق مستبدینك تختنی مدافعه ایدیبورلردی. تورکیایی کندی‌لری‌نه مستعمله یاپمایه چالیشان بو بیربرینه رقیب حایدودلردن بری سلطانك اراده‌سنی واقتداریتی یارا زورییله کندی منفعتنه قوللانمافی ایچون أله کتیرمه یه موفق اولدیسی، ثونه کیلری کوچوك محکوم ملتلره مراجعت أیدیبیورلر کندی نفوذلرینی گنیشلتمك ایچون بونلرك وارلغی بوقیتی حیله‌ایله الدرندن قایوب ملی جریانلرینه ساخته‌شوفلر گوسته‌ریبورلردی.

تورکیاده اهالینك آمانسیز دوشمانی اولان حاکم صنفلر آلمان رشوتنه قاپیلاراق تورکیایی استیلاجیلر محاربه‌سنه، او دهشتلی نقطه‌یه گتیرمه‌یه زورلادیلر. استیلاجی دولتلر بوندن استفاده ایده‌رك کوچوك ملتلری قورتارمافی ساخته‌سوزلری آلتنده تورکیایی تقسیم ایتدیلر.

تورکیا ارمنستانی انگلیز سرمایه‌سنك اجیری اولان ارمنی بورژووآزیسنه فعلا ویرییور؛ بوبورژووآزی روس ارمنستانده گندینه مخصوص بیر مملکت و خصوصی بیر امرالحرکه یاپمایه موفق اولمشدر. آنتانتا، انقلاب بولنه گیرمش اولان شرفك گوبگنده عکس انقلاب اوجاغی قورمشدر که انقلابك منبعی اولان باکو ایله چارپیشارق آذربایجان ایشجی کتله‌لرینی ثوز غلبه‌لریله اله گتیردیکی اجتماعی شورا تعمانلرندن محروم ایتمیش.

انقلاب شرفك آتماغیده قالمش صنفلری آراسنده گیتدیکجه گنیشله‌نیور ودره‌ینه‌شیور: انگلیزلر بونی گوره‌رك گتدکجه آرتان بیرسخاوتله بوش وعدلر ویرمه‌یه چالیشیورلر، اك زیاده ارمنی بورژووآزیسنی ومنورلرینی کندیلرینه تابع ایتمه‌یه موفق اولیورلر. معارفلی گروهی داهنناق فرقه‌سی نامیله آنتانتانك وارمنی بورژووآزیسنك ملتلرینی وجوده گتیرمه‌یه آلت اولیور. ارمنی سرمایه‌سنك قارتندن جیفه‌مش اولان واونی مدافعه ایدن قانلی داهناق فرقه‌سی بیرچوق سنه‌لر تورکیا ایله محاربه امدیبوردی، مستبد روسیه‌نك و غربی آوروپا سرمایه‌دارلرینك یاردیملرینی: تورکیا ارمنستاندن ارمنی تورکیاسی یاپماق وماورای قفقاسیده ایکی باشلی قارتال سایه‌سنده اولدیغی گبی سلطنت تورمك ایچون، ایسته‌یوردی. بومحاربه‌نك قربانلری تورك و ارمنی ایشجی و رنجبرلری اولدی.

ماوزه‌رلی حایدودلر قوزه‌سیله تورکیا أرمنستانك ایشجی ورنجبرلرینی داهناق فرقه‌سی دیری دیری مزاره گومدی. بویله بیر مزارستانی، همیدی‌ده، ماورای قفقاس ایشجی و رنجبر کتله‌لرینه ماورای قفقاس أرمنستانه یاپیور.

داهناق فرقه‌سی و اونك یاراتدیغی حکومت، نوله‌مش مساواتایله وبازیق که صاغ صحنده اولان گورجی منشه‌ویکلریله بیزی بزیم مظلوم وصنف قارداشلاریمز اولان آذربایجان وگورجستان ایشجی و رنجبرلرندن و خصوصیله شورا روسیه‌سنك انقلابچی پرولتاریاسندن زور یله آییردی. آکلادیلان باشلیجه مقصدی شودر: غربی آوروپا مالیه-جیلرینك حیله‌لی مال یمه‌سنه، اقتصادی صویونجیلغنه مدافع و أرمنی سرمایه پرستلرینك آرزولرینی استحصاله آلت اولمافدر. مقصدی بویله‌اولان بوفرقه عکس انقلاب سیاستنی

قویج وآنه‌شله، ده‌میر وقانله یورودیبور، زنگه‌زور، قاراباغ، اکیس، آغباباء زنگی‌باصار داغناقلارگ و اونك معنوی اقرباسی مساواتك استیلا سیاستلرینك جانلی شاهدلری‌در.

شیمدیکی حکومت - دوغدیغی گوندن بری، أرمنی بورژووازیسنك وآنتانتانك منفعتی بولنده وکندی‌حاگمیتنی صاقلاماق مقصدیله أرمنی ملّتنك چیچکلی حیاتنی هرگون صولدریبور، دما ایدیبور و بونی گاه أرمنستانك ایچنده، گاه طیشنده ملّتك توز آراسنده محاربه‌لرله اجرا ایدیبور. تورك استیلاجیلرینك آلینلریله یقیلمایه باشلامش بوزواللی مملکت داشناق استیلاجیلرینك اقتداری آلتنده بوس‌بوتون حراب اولمشدر.

أرمنستان تمامیله أللدن‌آیاغدن دوشمش‌در. هم اقتصاداً، هم ده معنویاتجه توللوم اوچورومنه دوغرو سرعتله‌قوشیور. ماوزه‌رلی حیله‌لرگ اداره‌سی آلتنده أرمنستان ایشچی و رنجبرلری بویوك بیر قورقو ودهشت ایچنده‌درلر. مستقل ومتحد أرمنستان نامنه، قان ایچن وحشیلردن متشکل داشناق حکومتنك حکمرانلغی آلتنده مسلمان کتله‌لری مرحمتسزجه آچیلوب کیلدیلر وآچیلوب کیلیورلر. تورك سلطانلرینك تورکیایی أرمنی‌لردن تمیزله‌مك سیاستنی، شیمدی، داشناقلر أرمنستان مسلمانلرینه تطبیق‌ایدیبورلر. فقط بوسنه‌نك مایس آینده‌کی انقلابك ایلك گوروانوسی رسمی‌جانلرحکومتنك قوتنی صارصدی، أرمنستانك بیکلرجه‌ایشچی‌فقراسی قیمیلدا‌ندی، بردهه بوکتله‌لر غفلتدن‌اویاندیلر. کندیلرینی شیمدیکی ظلم حکومتنك بوبوندوروغندن قورتارمایه قرار ویردیلر. بیتمه‌ز، توکه‌نمه‌ز ملّی‌محاربه‌لرده: آنتانتانك واونك‌اجرتلی اوشاقلری اولان داشناقلرگ قانلی سیاستلرینه وکندیلرینك حقوقی مظلومیتینه أرمنستان رنجبر وایشچیسی مایس‌آینده أرمنستانی شورا مملکتی اعلان‌ایتمکله جواب ویردیلر. اما، داشناق ماوزه‌رجیلرله دهنیگین ضابطلرینك عمومی قوتلری قارا أرمنستانی یگیدن جانلاندیرمدی، شیمدی أرمنستان، سوقاقلرده میدانلرده قورشونه دوزیلمش یوزلرجه بیکلرجه قیرمزی انقلابجیلرگ و قومونیست رئیسلرینك قیرمانی حالنه گلمشدر. داشناقلرایله مساواتجیلرگ علیهنه پاردیزلری قالللره أرمنستان‌انقلابجیلری آذربایجان قومونیست‌ایشچیلری اتفاق عهدنامه‌سینه کندی‌قانلریله مهرباصدیلر. شورا أرمنستانده دهشتلر بایان (آق‌دهشت) أرمنستانك أگ‌ناملی آداملرینی طاقیم طاقیم قبره گومدن وقان‌ایچمیی کندینه اداره‌واسطه‌سی قبول ایدهم حکومت بیزی زورلیور و انقلابجی شرفك رنجبروایشچیسی‌اولان سز قارداشلاریمزه، بودعونه مراجعت ایدهلم : أرمنستان بورژووازیسنك حرکتلرینه و اقداملرینه بر دها تکرار ایتمیه‌جك صورتده نهایت ویریلگز أرمنستان بین الملل حایه‌ودولرگ کبی ظلمدن و تحکیمندن آزاد اولمالیدر. بونلرگ اجرتلی اوشاقلری‌اولان ماوزه‌رجیلرگ بویوندوروغوندن قورتولمالیدر. اهالیسنك مأیتی‌دوشونولمه‌دن أرمنستان سه‌ویملی اجتماعی وطن حالنه گلمالیدر. أرمنستان ملّتلرینك شوگا اعتقادی‌وارکه بوگوزل نتیجه‌لر آنجاق آنتانتانك وأرمنی بورژووازیسنك وگیللری اولان داشناقلرگ قوتلری‌قیریلدقدان وبرلرینه چالیشانلرگ حکومتی ورنجبر وایشچی دهقانورلغی قونولدقدن صوگره، وجوده گلهبلر. بیز بوگون، یعنی‌ارمنستانده شورا حکومتی قورولما‌سنه چالیشیورز. کندی انقلابمزده، کندی جنگ جدالمزده بیزیم بوتون امیدیمز شورا مملکتلرینه و شرفك انقلابجی ملّتلرینه باغلانمشدر. بیز کندی‌طرفمزدن، تورکیانك‌وایرانك معذور وتوز حربتلری ایچون مجادله ایدهن انقلابجی کتله لرینگ امدادینه قوشمایه حاضرز. بیز، استیلاجی عربگ شورا آذربایجانله وانقلابجی شرقله هجوم‌ایچون أرمنستانگ حرکت مرکزی اولماسنه و بویله‌جه کندینی بوتون جهان نظرنده رسوای ایتمه‌سنه تحمل ایده‌میز. بیز، بزیم عمومی ومشترك دوشمانمز اولان آنتانتاجهانگیرلگنگ بیزیم واسطه‌مزله، شرفگ انقلابجی کتله‌لری اوزه‌رینه مظفرانه هجوم ایتمه‌سنه تحمل ایده‌میز. بیز عمومی دوشمانه قطعی غلبه چالماق و جهانشمول استیلاجلغگ قدرتنی قیرماق ایچون، قومونیست بین‌المللگنگ بایراغی آلتنده، اجتماعی انقلاب دنیانگ هربرنده مظفر اولونجه‌یه دار، کندی قونلریمزی دیگر قومشو ملّتلرك قونلریله بیرلشدیرجگز.

یاشاسین شرق ایشچی کتله‌لرینگ عرب ایشچیلریله بیرلیگی.

یاشاسین اوچنجی قومونست بین‌الملل !

—أرمنی وگیللرینگ امضالری —

شرق ملتلری قورولتایی ریاستنه

قارص و باطوم ولایتلری وکیلرینك معروضه‌سی

آتاغیدا امضا قویمش اولان یز و کیلر بوتون بروله‌تاریا حضورنده قورولتای ریاستنه‌عرض أیدییورز که(قارص) و (باطوم)ولایتلرنده،تفلیس ولایتنك (آخالتیخ)(آخلکه‌له‌ك قضالرینده و ایروانك (سورمه‌لی) و (شرور) قضالرینده آسایشبرور و سلاحسز اسلام‌اهالیسی ظلم‌جفا چکمکده‌در مسلمانلرك ظالملری یبر طرفدن أرمنی داشناقلری، دیگر طرفدن گورجستان منشه‌وبکلریدر. بو ولایتلرك و قضالرك اهالیسی کندی مقدراتلرینی کندی أللرینه آلمالق ایسته‌دیکلریندن، ۱۹۱۸ یبلك کانون‌اول آینده جمهوریت اداره‌سی اعلان ایده‌رك، جنوب غربی قافقاس جمهوریتی قوردیلر. ۱۹۱۹ مارت آینك ۲۷سنده قارصده طوپلانان پارلامنتو بو اعلانی تصدیق ایتدی بو جمهوریت ۱۹۲۰ یبلنك نیسانك اورتاسنه قادار یاشادی‌فقط انگلیز استیلاجیلغی بو جمهوریتی بوغدی. انگلیزلر جمهوریت حکومتنك عضولری و پارلمان اعضالرندن بعضینی حبس أیدوب مالطا آداسنه سوردیلر و داشناقلری قارص ولایته و اولتی قضالیه اردهان قضاسنك یر قسمه‌صوقدیلر. گورجی منشه‌وبکلری ایسه، بو جمهوریتك باشنه گلن بلادن آ لجاقجه استفاده أیدوب آخالسیخ و آخلکه‌له‌ك قضالرینه گیردیلر

شیمدی أسکی جنوب غربی قافقاس جمهوریتی آراسنده مسلمانلر ایله داشناق و منشه‌ویك اتفاقی آراسنده شدتلی محاربه دوام أیدییور. بوتون مسلمانلرله روس اهالیسی (بورالرده روسلرله مسلمانلر اهالینك أك چوق پارچاسنی تشکیل ایدییورلر) آنجاق ، عمومك سه‌ودیکی شورا حکومتی ایسته‌یورلر. أگر اك باقین بر زمانده شورا اعلان اولونمازسه مسلمانلرك و روسلرك هیچ صولك آدامه وارینجه‌یه قادار سلاحلانوب ظالملری اوزه‌رینه یوروییه‌جکلردر.

قورولتایك ریاستیندن‌جاندن و یورکدن رجا ایدییورز: بزم یاتانمزی تحقیق بویورسونلر؛ ایکی قارداش ملت آراسنده، مسلمانلرله‌ارمنی‌لر آراسنده‌یکی برمحاربه ثوگی آلینسین تحقیقات‌واجراآتکزك نتیجه‌سی‌داشناق حکومتنك میداندن قالقماسی اژلاجاغنه أمینز. چونکه بو حکومتی نه مسلمانلر ، نه‌ده ارمنی‌لر قبول ایده بیلرلر یاشاسین قافقاس اجتماعی شورا جمهوریتلرینك قوشماسی!

(۱۰۲ وکیل طرفدن امضالانمشدر)

دیلیجان وکیللرینك معروضه‌سی

مایس آینده أرمنستان ایشجی ورنجبرلری بورژوا حکومتنی دوشورمك وشه را حکمرانلغنی قورماق ایچون آیاقلاندیلر. بو قیامی آلت اوست ایتمك ایچون داشناقلر أسكی وحشی ندیرلرله گیریشدیلر. تورکیادن أرمنستانه بیوك بر چوقلقله کامش أرمنی مهاجرلرندن استفاده ایده‌رك، قیامه معناً قوت ویرمن بولشه‌ویك فکر وعقیده‌سنی یوق ایتمه‌یه حرص ایله، حدتله چالیشدیلر. مهاجرلر داشناق حکومتی واسطه‌سیله آمه‌ریقا اونی‌وارزاق والبسه آلدیقلرندن وبك چوق اهل آدملر اولدقلرندن (سرمایه) یه فعلا أجیر اولدیلر. بوندن باشقا، داشناقلر أرمنستانه صیغینان بر چوق ده‌نیگین ضابطلرندن استفاده ایتدیلر؛ بو ضابطلر عسگری قوه‌لری، أگ باشدن مسلمان و روس کویلری اوزه‌رینه، بیخائیلوفقا دیلیجان کویلرینه، قیام ایتمش أرمنی کویلری وخصوصیله شمس‌الدین قضاسی اوزه‌ر ینه سوق ایتدیلر. شورا حکومتنی قورمایه موفق اولان أرمنیارله داشناق طرفدارلری آراسنده محاربه باشلادی؛ شوراطرفدارلرنده سلاح قالمادی، محاربه لوازمی بیندی؛ طویلری و ماکنه‌لی تفنگلری یوقدی، داشناقلرگ ایسه مکملدی، ایشته بونگ ایچوندرکه موفقیت داشناق طرفدارلری لهنه گچدی.

شورا طرفدارلرندن یالکز بیخائیلوفسگی منطقه‌سنده اوتوز بیگ کشیدن زیاده بیر کتله عائله‌لریله برلکده بوردلرینی بیراقوب آذربایجانه قاچدیلر. اوچ آیدن بری بو بیچاره‌لر آچیقده مسکنسز یاشیورلر. بولشه‌ویکلرگ وئیزیل اوردوسنگ، قورتاریجیلرگ کلمه‌سنی بکلیورلر. أرمنستاده کی شورا حکومتنی مغلوب ایتدیکدن صوکرا بیخائیلوفقا کوینه آلتنجی أرمنی آلایی اوماندانی میرآلای (نیمجه‌تقو) عثمانلی أرمنیلرندن متشکل آلایله کلدی وارووانده روس ضابطلریله برابر کهن أرمنی پارلمنتوسنگ اعضاسی حضورنده بیخائلوفقاده قالمش اولان اهالی‌یی صوبه‌آیه باشلادی: اهالینگ بونوزلو حایوانارینگ هپسنی آلدی، قویونلرینی، بوغدایلرینی وسائر حبوباتلرینی هپ آلدی وایروامله دیلیجانه دوغرو گوندردی. بیخائیلوفقا ده‌کی ۶ نجی ۸ نجی آلایارینی اهالی اوچ آیدن بری کندی بیه‌جکلریله بسله‌یور. پارلمنتو اعضالری و میرآلایدان غیره قادار عسگرلر، اهالی‌یه هر تورلو اذیتلری یاپیورلر. بولشه‌ویزمه میل گوسته‌ره‌نلری باشی آچاغی آصدیقدن باشقا بر واسز بیر چوق اشکنجه‌لر ایدییورلر. قاربلری، قیزلری زورلادیقاری ده‌اولدی. صوبه‌آیه‌کتفایتمیه‌رك بیخائیلوفقایه اون ملیون مالی جزا یوکله‌دیلر. بوجریمه‌نگ بیرقسمنی پارا، بیر قسمنی ذخیره اولاراق آلدیلر. عین زمانده اون نفر میخائیلوفقالی‌یی بولشه‌ویکلره قیلی وار دیه حبسه قویدیلر. بونلردن بعضیسنی، هر بریسی‌ایچون یوز بیگ مانت ودها چوق پارا ویره‌رك قورتارمایه موفق اولدقدن قالانلری ایسه حبسخانه‌ده جوروبیورلر.

میخائیلوفقا اهالی‌یی قومیته‌سی اعضالرینگ عائله‌لری نه‌ولرندن چیقاریلدیلر. داشناق نظارتی آلتنده یاشامایه مجبور ایدیکلری گبی اشیا ومالاری تمامیله یاغما ایدوب نه‌ولری مهرلنمشدر.

میخائیلوفقاده قالان اهالی‌یه، کندی مزرعه‌لرنده أکین أکمگه وباشقا ایشلرله چالیشمایه اذن ویرمیورلر؛ مالارینی غصب ایدییورلر، کندیلرینی داشناقلرگ منفعتنه چالیشمایه مجبور ایدییورلر. تارلالرینی أکه‌ن یوقدر، أکین حیوانی‌ده یوقدر. قسمتلری کیلمش گبی‌در، أکیندن بیر آز محصول آلدرینه گچه‌رسه اوچدهبیرینی بادەوادا غنالره ویرمه‌یه مجبور درلر. عینی زمانده عسگری تضمینات‌ده ویرمه‌یه مجبوردرلر. بوصوك بهار موسمنده، پارلمنتویه ویا بیوردینی یره اون بیگ پوط بوغدای ویرمك ایچون، میخائیلوفقالیلردن تعهد نامه آلمشلردر.

شو حاله اثبات ایدییورکه أرمنستانده هرنی داشناقلر گدر. أرمنستانده شورا حکومتنی ایسه‌ین نه قادار آدام وارایسه هپسنگ گوزی شیمدی شرق قورولتایینه دیکیلمشدر ووقوع لتایگ کندیلرینه آزاراتی ویره‌جك قرارینی ده‌رین بیرحسرتله بکلیورلر.

جان دوشمانی، جسد دوشمانی داشناقلردن قورتولماق ایچون بیچاره أرمنستان ایچون، شیمدی، حسرت چکیلمین بیرشیمدر.

جالیشان کشه‌یی آزاد ایتمه‌یی کندینه وظیفه طانیان شورا حکومتی قورمالی ویر یوزنده قان‌ایچمن داشناق حکومتی یوق ایتمه‌لی و اینی سیله‌ایدر.

أرمنستانگ قدیم ویرلی اهالیسی أرمنی مملکتنگ هر گوشه‌سنده «قیام ایتمه‌لریله» عالمه اثبات ایتمشلردرکه دنیانگ قورتاریجیسی بیر شورا حکومتگ وارلغنی آگلایورلر. داشناقلرگ آمه‌ریقا اونی و البسه‌سی ویروب گندیلرینه قول ایتدیکاری نورکیادن کلمه أرمنیلر بولشه‌ویك أرمنیلرله حرب ایدوب أرمنستانده شورا حکومتنی دوشوردیلر. بزیم شرق ملتلری قورولتایینن رجامز أودرکه قیزیل اوردویی أرمنستانه گوندەروب برلی اهالی‌یی دیاریدن کهن وآمه‌ریقا اکمگینه وجدانی صاتمش تورك أرمنیلری آلدن قورتارسون! و أرمنستانده شورا حکومتنی یکیدن قورسون!

وکیلرگ امضالری

زراعت مسئله‌سنده (ته‌ل)لر

حالك وچاره‌لك دلبلرله تصويرى

١ ـ شرق مملكتلرينك رنجبرلرى بيربجك استحصالجى صنفدر؛ كندى امكاريله يالكز ملك صاحبلرينى دكل، بوتون بورژوازى و مأمور صنفنى بسلهمكده‌درلر. بويله ايكن درميانكت دورندن قالما حيله‌لى، معامله‌لر ومناوره‌لرله ملكدارلر مافعته حكومت وبرلكلرينك آغيرليغى آلتنده أزيلورلر اونارك حياتى بوقسولاشوقدن، آجلقدن، بينمهز توكونمهز بورجلولقدن، ملك صاحبلرينك. وبرگى طويلايانلرك استفا دهسى اوغورنده چاليشمقدن عبارتدر.

٢ ـ حكومتجيلردن، يابانجى سرمايه‌دارلردن وكندى ملك صاحبلرندن شرق رنجبرلرينك چكديكى ظلم و مال ياغماجيليغى اودرجه‌يه وارمشدر كه، بونلر ايچون، بوبوبوب گنيشله‌مك، ايلريله‌مك، انسانجه ياغماق امكانى قالمامشدر. بونلر دوگولمكدن ومحنت چكمكدن دماغاً سرسم اولمش وآج قالاراق بوك حيوانى‌درجه‌سنه ايتمشلردر.

رنجبرلرك گورديكى حيله وظلم شوسيلردن دوغيور:

(آ) شيمدى‌يه قادار دوام ايدن درميانك اصولجى رنجبرى شخصيله وبونون واريله بوغيله ملك صاحبنه مال ايديور.

(ب) اكينلك طوپراقلر ملك‌صاحبلرى النده‌در. بوش طوپراق يوقدر، بونك ايچون، ملك صاحبى، طوپراق يوقلغى مجبوريتيله رنجبرى كنديسنه؛ كندى تصرف واداره سنه باغلايور و قانون وشرعه گوره صراولان بوآدملرى وكلا كندينه صاتين آلنما قول ايديور.

(ب) طوپراغى حكومتجيلر بولونمسلرى(ه)بوبوكبوبوك پاره‌جالرى امتيازلى صنفلره وسرمايه‌دارلره كيرايه‌ويريورلر. بوصورتله كيراجيلر طوپراق امتيازينه مالك اولبورلر.

رنجبرلرايسه طوپراغى بو كيراجيلردن ايكنجى درجه‌ده كيرا ايله آلوب، بونلرك طلكسز و آج آجينه چاليشان ايشجيلرى وضعيتنه دوشوبورلر.

(ت) وبرگيلر تحمل ايديلهمز درجه‌ده آغيردر و مسئوليتسز حكومت مأمورلرى الله طويلانمقده و ياغما جيلق مهيتنى آلمقدەدر.

(ولمك ه‌دن (تولمك) دەكى (تو) ايله. ملك صاحبلرى، كوى زورباللرى، مراجعه‌جى صراللر، محتكر كراجيلردر.

(ث) شخصى امنيت يوقدر؛ آناموسى، ياريم وحشيلك واصولنه اويمين صويلونجيلقلر حكم سورمكده‌در. حكومتجلر رنجبرى زورلامقده بونلره يارديم ايديور.

(ج) بوسيلردن رنجبرلرك افلاسى دوغمشدر. بو اخلاص يوقسوللوغك سوكدرجه‌سيدر. يوقسوللوق رنجبرى بورجه بوغيور: بورجلولق‌ايسه كيراجيلرك پنجه‌سنه‌دوشور. يبور و افتضاحه تماميله اونلره اسير ايديور. بو شرطلر وقيدلر ايچنده رنجبرك حياتى، گيندىكجه آرتان بورجنى و بورجنك فائضنى تودەمك ايچون چاليشمقدن باشقا بير شى اولمبور. بورج وبرمقلرايسه مختلف زراعت‌باقالرى،

(چ) مقاسلكله بوتون استحصال واسعه‌لرى رنجبرلك النده جيقمشدر. رنجبرك نه‌پاراسى، نه‌زراعت آلتلرى، نه‌حيوانلرى و نه‌اكينلك تخمى وار. رنجبره ويريلن بيله‌جك بوش طوپراق و بونى وبرمك ممكن اولسا بيله، رنجبرك يرينه كندن طرپراحنده كندى زراعتنى اداره ايتمه‌سى امكانى بولونميور.

٣ ـ ظلم و تضييقدن، حيله ايله‌مال پايه‌بجيلرك النده مقاسلكدن قورونولماق و بوتون احتياجلرينى ايفايه قابيلنلى اقتصادى حياتنى اداره‌يه لازم اولان شرائطى حاضرلامق ايچون رنجبرلرك شو تدبيرلره مراجعت ايتمه‌لرى‌لازمدر:

آ) استيلاجى اجنبى سرمايه‌دارلرك وكندى مستبد آغالرينك، سلطالمرك، خانلرك، بكلرك و بونلرك چاناق يالايان مأمور سورولرينك اقتدار و اختيارينى يعنى ظلم وحيله ايله مال يمه‌نك قاپناغنى محو ايدوب بوتون قدرتى اقتصادى، حالى و ادارى وظيفه‌لرله برابر اله آلماق وبو انقلابى برلى و مركزى رنجبر شورالرى قوزارق غرب مملكتلرينك جمهوريت شورالريله قوشما شرق شورا جمهوريتلرى وجوده گتيرمك صورتيله اورته چيقارماق.

ب) رنجبره ملك صاحبلرينه قارشى درميانك دورندن قالما وظيفه‌لرى ايقادن يوزچه ويروب اونارك نفوذينى اوزه‌رلرندن قالديرماق. اونلره قارشى شخصى، اقتصادى بوتون رابطه‌لرى قوپارماق‌لازمدر. بوبوك اراضى‌صاحبلگى قانونا هائكى‌پرده‌لر آلتنده گيزله‌نيرسه گيزله‌نسين، اورته‌دن قالديرىلماق و بوتون طوپراقلر ملك صاحبلرندن آلينوب اكينجيلكله‌اوغراشان كيراجى وطوپراقسز اكين‌ايشجيلرينك

آراسنده تقسيم اولونمالیدر. بوندن باشقه ملکدارلرك اللرنده بولونان سوروله‌رده آلينوب ثوكجه هيچ بيرمالى وحيوانى اولميان بيرسز اكينجيلره دوكرا احتياجنى تامين ايده‌جه‌يين طوپراق صاحبى اكينجيلره توزيع ايديله‌ليدر.

مالك صاحب‌لرينك ملكارنده بولونان زراعت و اداره آلتلرينى ولوازمنى، اوملكى آرالرنده تقسيم ايتمش اولان كويلولرك عمومى مالى شكلنه قويمامق ! بوكورلو لوازم بوقسم رنجبرلرك كندى اللرنده كى لوازمى بيرله‌شديروب ملكدارلردن آلديقلرى پرارى داها فائده‌لى شرائطله اكوب ديكمك ايچون قوللانمامق لزومى واردر. آنجق بوحيورتده‌در كه رنجبرلرك اقتصادى غيرتلرندن داها سرعتله موفقيت پيدا اولور.

پ) دولته واونك روحانى ودنيوى موسسه‌لرينه ووقفلره عائد بوتون پرلر ضبط اولونوب كيراجى رنجبرلرك كيرا جبارين كيرا طوتان طوپراقسز رنجبرلر آراسنده تقسيم ايديلمه‌ليدر. حكومتله رنجبر آراسنده واسطه‌جيلق ايده‌ن بريوك اراضى صاحبى كيراجى زنگينلرك قدرت ومالكيتى محو ايديلمه‌لى و بوناره عائد زراعت آلتلرى وحيوانلرك هپسى رنجبرلر ايچون ضبط اولونمالیدر.

ت) طوپراغه عائدبوتون قانونلر، طوپراقدن استفاده‌يى تحديد ايدن بوتون قيدلر و شرطلر، ضميمه‌يكى مشكل و ماهيتنك دگيشمه‌سنه مانع اولان قاعده‌لر اورتادن قالديريلمالیدر. و «بوتون طوپراقلر، كيملك اللنده اولورسه اولسون دولته عائددر. واوندن اوز انگيله اكوب ديكمكله استفاده ايده بيلير. هر هانكى بر پارچه‌يى كندى زحمتيله ايشله‌ين اوكا و بوتون محصوللرينه مالك اولور. » بوكا علاوه اعلان ايتمه‌ليدر كه: «كندى امگيله ايشله‌ين و باشقاسنك امگندن استفاده ايتمين رنجبرلرك ملكدارلرينه دوكوولمامق: هيچ كيمسه‌نك هيچ بربهانه ايله الاورانمايه حقى يوقدر.»

ث) اورماندن، صولردن و صووارلاردن طوپراقلردن ايديلمه‌جك استفاده‌نك تنظيمنى مركزى و محلى رنجبر شورالرينك اختياريته ويرمه‌ليدر.

ج) كوچه خلقنك حقوقى، احتياجلرينه كافى اوتلاق ويرمكدن تامين اولونمالیدر. بوشكله برابر، بوكيبى انسانلرك دائمى و مدنى حياته گيرمه‌لرى نه ايله ممكنه چاره‌لرينى دوشونمه‌ليدر.

چ) اعشارى و بوتون ويرگيلرى قالديرمالیدر. بونلرك يرينه رنجبرك وجوده گتيردگى بوتون محصوللردن شهر ايشچيلرينى، دولت و اداره هيئتنى و آوردويى ياشاتمق ايچون كافى گلن و لزومنه گوره بر محصولدن آز، اوبرسندن چوق آلنماسى حائز اولان بر حصه آلماق لازمدر. بو حصه‌نك مقدارينى و هانگى محصولدن نه‌قدار ونه بوله آلينماجاغنى رنجبر شورالرى قرارلاشديراجاقدر.

بوله حصه اصوليله آلينان محصوللرك بدلى، شهرلرده كى صنعت معمولاتندن رنجبرلره لازم اولان اشيانك ـ عينى طرز ايله ـ بعضيسندن آز، بعضيسندن چوق آلنماق قاعده‌سيله رنجبرلره توديعه‌جكدر.

ح) دولته، دولتك مختلف تشكيلاته، بانقالره، ملك صاحبلرينه، هرگيمه و نرميه اولورسه اولسون، بورج، تعهد، سند گبى نه شكلده بولونورسه بولونسون؛ رنجبرك بوتون بورجلرى حكمدن دوشمش و قالديريلمش اعلان ايديلمه‌ليدر.

خ) شرقده رنجبر شورالرى و شورا جمهوريتلرى تشكل ايتمدن، دولت، بوتون زراعت آلتلرينى و ماكينه‌لرينى، اكين حيوانلرينى و كويلرك مالى ادارەسنى اجرا ايچون لازم اولان هر شيئى رنجبرلره ويرمه‌يه باشلا مالیدر. و شويله بر قاعده قويمالیدر:

بو لوازمدن عموم رنجبرلرك استفاده‌يه حقى واردر. درحال رنجبرلره زراعتجه ياردىمه و اكين جمعيتارى تشكيلنه گيريشمه‌ليدر. شو قدر كه رنجبرلردن آريجه ملك صاحبى اولانلرى بوايشه اشتراكه مجبور ايتمه‌ليدر. هم كوى زراعتيله، هم ده صنعت معمولاتيله مشغول اولان استحصالجى رنجبر قواوپراتيفلرى (ياردىم آرفاداشلقلرى) تشكيل ايتمه‌ليدر. بونلر دولت طرفندن گنيش صورتده معاونت گورمه‌لى واوش باواش دولت عضوى اولمالیدر.

رنجبرلر آراسنده استهلاك قواوپراتيفلرى وجوده گتيرمه‌لى و دولت طرفندن بويوك بويوك معاونتلر ايديلوب گيت گيده دولت عضوى اولاجاق بوتشكيلات واسطه‌سيله رنجبرلره شهر صنعتلرى معمولاتندن لازم اولان هرشيئك تداركى انتظام آلتنه آلنمالیدر.

كوى اداره‌لرى ايچون لازم اولان بوتون استحصال آلتلرى رنجبرلره ويرىلديگجه اكوله‌مه‌يى بوش طوپراقلره قوممونيست شورا اداره‌لرى تشكيل ايديلمك وبونلر دولتك نظارتى آلتنده استحصالجى شورالره شكلنه گيرمش كوى ايشچيلرينك ياردىمياه ايشله‌ديلمك لازمدر. بو قوممونيست شورا اداره‌لرينك تشكلندن مقصد شوالمالیدر: بو اداره‌لرك استحصال ايده‌جكى محصولرك فعلمنى صنعتجى آوروپا

ŞARK İLİ MECMUASININ TIPKIBASIMI

مملکتلرینك شرفه لازم اولان معمولاتیله ده گیشمك.

تورکیا، ایران، افغانستان و سائر مملکتلرك، هندستان مصر، الجزیره، عربستان کبی مستملکه‌لرك استقلاللرینی اعلان ایتمك شرق رنجبرلرینی تضییق و ظلمدن و حیله ایله مالدری به‌نیلمك‌وموقوفی قالماقدن قورتارماماز. آوروپاده و آمیده سرمایه‌دارلیق حیاتی دوام ایتدیگجه، بو تورلو سیاسی بویوندوروقدن و غرینك نفوذندن آزاد اولمش شرق مملکتلری صنعتچیلیقده گیریده بولونمالرندن دولایی بینه اولکی کبی صنعتجی آوروپا مملکتلرینك سرمایه‌لرینه فعالیت میدانی اولاجاق. بویله اولنجه‌ده، رنجبرلرك و ایشجیلرك اسیر و ذلیل حیاتی گیری گله‌جگدر.

شوحالده سرمایه‌دارلیق حیاتی موجود قالدیقجه، شرق دولتلری و مستعمله‌لری استقلال قازانمش بیله اولسالر ایشجی و رنجبرلر مطلق سرمایه‌نك تشکل دوره‌سندن گچه‌جکلر، بو دوره ایسه گندیلرینك، طوپراقلرندن قووولماسی، یرولەتاوپا اولماستی و بینه اجرتله ایشله‌دیلن فابریقا ایشجیلرینه دونمه‌سنی و گندیلرینی اداره ایتمگدن محروم قالوب بدن قوتلرینی صاتمایه مجبور (باتراق) طوپراقسز ایشجی حالنه گلمه‌لرینی حاضرلایاجاقدر.

دیمك که مملکتلرینك خلقچی بورژووازیسیله غربی آوروپانك ایمپه‌ریالیست (استیلاجی) دولتلرندن اوزمملکتلرینك استقلالنی آلمایه برلیگده گیدن شرق رنجبرلری خاطر لرنده طوتمالیدرلر که، الك بویوك بر وظیفه‌لری وار: سیاسی استقلالی الده ایتمگله قالماماق، جاریپشمایی، گندی ملکدارلرینك، گندی یرلی بورژووازیلرینك حکم ونفوذندن قورتولونجایه قادار دوام ایتدیرمك ثه‌ومت: بو اونلره وظیفه‌در: چونکه شرق بورژووازیسی استقلالی آلدقدن صوکرا، غربی آوروپا سرمایه‌دارلرینك حیله و زور ایله مال یمك (استثمار) اصولنی گندی الرینه آلاجاقلر وبوگی عادتا وارث اولاجاقلردر. بونك ایچون، شرق رنجبرلرینك حقیقی آزادلیغی برلی ثروتدارلرك، برلی بورژووازینك اوزه‌رلرنده‌کی قوت ونفوذینی قیرماق ومملکتارنده ایشجی و رنجبر شورالری قورماقله تمام اولور. آنجاق، هم‌شرقده هم‌غربده سرمایه‌دارلیغك یوقیلماسیله‌درکه شرق رنجبرلرینك محرومیتی ومحکومیتی یرینه مالکیت وحاکمیتلرینی وجوده گتیریر. و سرمایه‌نك جفاکار تشکل مرحله‌سنی آتلایوب اك مترقی مملکتارك ایشجی صنفنك یاردیمیله فکر وعرفان میدانده ایله‌ریله‌مك و گندی زحمتنك محصولارندن تمامیله فائده‌لنمك حقنی ویرمن قومونیست حیاتنه قاووشماق و بوتون معناسیله آزاد اولماق امکانی ویریر.

اجتماعی انقلابك مظفر اولماسی وجهانشامل قومونیست اداره‌سنك قورولماسیدر که شرق مملکتلرینك رنجبرلرینی احتیاجدن، یوقسوللوقدن، آجلقدن ظلم وتحکمدن، زوراق و قورتارلیقله مال پیچیلیگنك پنجه‌سندن قورتارا بیلیر. بوگا گوره شرق رنجبرینه آزادلیغه قاوشماق ایچون غربك تشکیلاتلی ایشچیلریله ال‌اله ویرمك و اونارك تشکل ایده‌جگلری انقلابجی شورا جمهوریتلریله اتفاق ایده‌رك هم‌اجنبی سرمایه‌دارلرله، هم‌یرلی مستبدملکدار وبورژووازی ایله برواسز چارپشماق و بو چارپشماده اجتماعی انقلابك تمامیله غلبه‌سنه وقومونیست حیات واداره‌سنك قورولماسنه قادار ثبات ایتمك الضروری وظیفه‌در. آنجاق قومونیست حیاتیدرکه هم غربك وهم شرقك ملتلرینی حقیقی آزادلیق عالمنه یوکسه‌لته بیلر و هر ملتی دیگر ملتلرك آیاقلری آلتنده قالماقدن، هر انسانی دیگر انسانلرك (استثمار) پنجه‌سندن قورتارا بیلیر.

أرمنستان احوالنه دائر.

شرق قورقلتايينه وبريلهن معروضه

ماورای قافقاسك اوج جمهوريتندن اقتصادجه أك چوق كيريده قالانی أرمنستاندر. اقتصادی گيريلیكی سياسته گيريده قالماسيله برابردر. «مستقل دولت» تشكيلی ياشلار ياشلاماز أرمنستانك سياسی واقتصادی حياتی آيريلوب يليكك دار جبرچيوسی ايچينه صوقولدی. ماوراى قافقاس شورا روسيه سندن آيريلوبده اوج كوچوك بورژووازی جمهوريتنه بولونمه سه بدی، أرمنسی بورژووازيسنك داشناق فرقه سی أرمنستان ايشجی ورنجبر كتله لری أوزه رينه تماميله حكمرانليق أيتمه يه موفق اولامازدی.

بو آيريلشله ايكی مقصد گوزمديلبيوردی: بير ياندن، شمالدن ايله ريله بن ايشجی انقلابيله مبارزه ايتمك. بير ياندن ده شمال انقلابنه قابلمايه حاضرلانان أرمنی رنجبر وايشجيسيله جارپشماق. ايكی ياندن ارمنستانه آقان انقلابله محاربه ايده بيلمك ايچون، مشكل وضعيتده بولونان داشناق فرقه سی، أسكيدن بەری مشكل آلرده قوللانيله گه لن چاره يه باپيشدی: ارمنی ومسلمان ايشجی صنفلری آراسنده ملیت محاربه سی آچدی. داشناقلرك قوردقلری ملی بورژووا دولتنك تشكيلاتی، هر برده ملیت محاربه لريله بيرليكده گيدييوردی. بو محاربه لر مسلمان وارمنی ايشجی كتله لريله مسكون برلری خرابه يه دونه ردی. زه نگه زور، قاراباغ اكيس. آغ بابا، زنگی باصاردا شناقلرك واونكله اقربالاولان مساوات فرقه سنك قاتلی استيلا سياسترينك جانلی شاهدلريدر.

أسكيدن بەری ارمنی بورژووازيسنك حسرت چكديگی ايده آل يعنی دگيزدن ده گيره أرمنستان، شيمدی. داشناقلرك الك بويوك دوشمان عنصری طانيديقلری مسلمان رنجبرلرندن أرمنستانی تميزلهمك واسطه سيله ومسلمان كوبارينی قانجه و آتشه حواله ايتمك تهيرارلريله وجوده گتيريليور. ملی محاربه لر ارمنی ملت ودولتنك رنجبر و ايشجی كتله لری اوزه رينه حاكميتنه واسطه اولدی، فقط عنی زمانده، قفرانك افلاسيله نتيجه لهنه وآچيقدن آچيغه استيلاجيلق املرينه خدمت أيده ن بو محاربه لر ضعيف ارمنی دولتنك اقتصادی تملرينی بالطبع بورختهلر داشناق فرقه سنك اقتصادی وضعيتنده ده تأثيرنی گوسته ردی.

أرمنی رنجبرلرينك اقتصادی حالی نسبتاً أيی ايدی. روس-تورك محاربه سنده بونلر قسما خراب اولديلردی فقط بونلرك اصل مقابلگی داشناق عكس العملندن وبو گا علاوه اولاراق ملتلر آزاسنده وقوعه گلهن محاربه لردن ايله ری گلدی. هر برده اولديغی گيبی بوراده ده، محاربه بوقسول ملتك ثروت داماراريني كسدی؛ مملكتك استحصال قوتلرينی محو ايتدی: يعنی برلرگ رنجبرلرينی ديله نجی محاجرلره دونه ردی. ارمنستان آذربايجان حكومتلرينك طوتوشدوقلری قاتلی ملی محاربه لر ارمنی رنجبرينگ حياته و رفاهنه رخنه لر آچمالرله برابر، بو رخنه لر ارمنی حكومتينگ رنجبرلری أزمن بوغان داخلی سياسيله بوس بوتون كيشله يوردی. حر ومستقل ارمنستان داشناقلرك الندە حيله ايله اقتصادی صوينونجيلق باپان، دهشت واسطه سيله آغالق أيده ن، كوبولورك مالنی زور ايله آلان وده نگن ضابطی اولان آدملره آچيق بير مملكت حالنه گلدی.

بين الملل استيلاجيلرك ارمنی اهالسنه قارشی استيزالری ارمنستان اوزه رينه وكالت قبول ايتمك مسئله سنده كنديني آچيقجه گوسته ردی. بو ارمنستان وكالتی پازارليغی حالادوام ايديير. بونگله برابر استيلاجيلر ارمنستانی الدن براقمق ايسته ميورلر. هر شيدن اول، ارمنستان، اونلره، بولشه ويكلك ايله محاربه ايتمك ايچون لازمدر. آمه ريقا، گله جكده ارمنستاندن جيقاراجاغی خام شيلره قاريشيلق اولاراق شيمدی ارمنستانه ذخيره ويريير. ظن اولونيوردی كه صنعتسز بوقسول بير مملكتده حكومتگ وظيفه سی اهالی يه يمك وبرمك. آمه ريقادن گلهن ذخيره بی ناموسلو بير هيئت أليله اهالی يه وبرمك در. حال بوكه آمه ريقادن ذخيره سيده حكومتگه الندە انقلابه قارشی مبارزه ايچون واسطه اولاجاقدر.

ثوگجه حكومت، ايشجی ورنجبر صنفنی، آذربايجانليلرك أرمنستانه زوراله گيرمه سيله قورقويوردی. فقط اله گه لديريلهن محاربه لردن مقصد استيلاجيلق اولديغنی رنجبر وايشجی كتله لری آگلادیقلری وقت، حكومت، بونلری اگر كنديلرينه يارديم ايتمزلرسه آچلقدن بولدورمكله قورقوتمايه باشلادی. بونگله برابر ذخيره تماميله حيله كار، محتكر جابو رنجبرلرك الينه دوشويور. دولتگ استادايتديگی اورته صنف، ذخيره سز قالديغی وپك آز طوبراغه مالك اولديغی ايچون كسوی إغماجيلرندن ذخيره بورج آلمايه والنده كی توبرا قدن

ŞARK İLİ MECMUASININ TIPKIBASIMI

استفاده حقنى اونلار دوبرمه يه مجبور اولوبور بوحال چوقدن بەرى، أرمنستان كوبلرنده يوقوالانمش، سايسى جوق بير رنجبر اوردوسى وجوده گتيردى. « كتله لر گيتديكجه ديلنجى اولور. »دن عبارت قالدون نه قدر دوغرودور؛ بونى ارمنستالكه حالى بك ايى انلات ايديور. ذخيره حيله ايله ياشامنگه مالنى بيه نلرك آلينه دوشديگنى ايچون، آمه ريقادن ذخيره گله جكدن غافل، لكنلره آجلر اوردوسى پيدا اولدى.

شو نقطه يه دقت ايتمليدركه چارلغتنى زمانلرده أرمنستاندە هيچ طوپراق مسئله سى يوقدى؛ استانشكيل ايدەن ماناستر طوپرافلريدى. أرمنى مانجيلريله روحانى صنفى بو طوپرافلرى ضبط ايتمك ايسته يەرك روس حكومتنه قارشى مدافعه ايتديكلرى ايچون، أرمنستان رنجبر و ايشجيلرى نفوذلرينى آرتيرمايه موفق اولمشلردى، داشناق حكومتى زمانلرده، بونگه عكسنه اولاراق، طوپراق مسئله سى مشكل برمسئله حالنه گلدى. وداشناق ياغماجيلرى، ذخيره واسطه سيله كوبلرله طوپراقدن ال چكدير مه يه موفق اولديلر. يالكز شيمدى، رنجبر صنفى آگلادى كى بوبوك بير گتله يى بسله يەن وبك چوق طوپراق صاحبى اولان روحانى صنفنگه چار زمانلرده كوبلولرى امداده چاغيرماسى كوبلولره عائد بر مادەى مدافعه ايچون دگل، يالكز كندى طوپرافلرينى وچفتلكلرينى وبوتلردن حاصل اولان گليرلرينى مدافعه أيتمك ايچوندى.

طوپراق مسئله سى أرمنستانده الك زياده شوندن دولايى اهميتلى ديور: حكومت مسلمان كوبلولرينگ طوپراغنى أرمنى حكومت پارلمنتو اعضالرينه ويزتوب صنعى ملكدارلر صنفى وجوده گتيريور. أرمنستان ايچينده كى مسلمانلرى گوزه بيتيرمك سياستى، دولت و پارلمنتو اعضالرينى زنگينلشديرمك گيبى اقتصادى مقصدلرى باشقا، سياسى، بر مقصده گوزه ديور: كسيلەن مسلمانلردن بوش قالان توپراقلرده دولت نوركيا أرمنيلرينى برلەشديريور وبوتلردن ارمنى قاچاقتانى وجوده گتيرمك ايستيور. حكومتنگ أماق شودر: بو مهاجرلره داياناراق كندينى برلى، ديلنجاشمش وبو يوزدن دولايى انقلاب دوبنوسى وهيجانلره دوشمش ارمنى رنجبر و ايشجيلرينه قارشى مدافعه ايچون يارلمكدر. أرپوان شهرينگ تجارتى ايله صوك زمانلرده تماميله تمور كيا مهاجرلرينگ الينه گچدى. حكومتده تماميله بوتلرك حكمى آلتنه گيردى دەمير يولارى اوزەرنده طوپلانمش أرمنى ايشجيلرى بوقارىده سويله ديگمز حالنده وبلكه داها فنا بير حالدەدر.

ايشجى حركتك مركزى آلكساندروپولدر. اونلرك باشچيارى دەمير يول دەپوسنگ ايشچيلريدر. ١٩١٨ ده باكوده شوراحكومتنى تارمار ايتديكدن صوكرا اوستا ايشچيلريمزين أرمنستانه گلوب مسئوليتلى موقعلر طوتديلر. أرمنى ايشچيلرينك أرمنستانده چكديكلرى مصيبتلرك اصل سببى، آرزو و ارادەلرينى داشناق حكومتنك ارادەسنه قارشى قويابيلەجك متنظم تشكيلاتلرى اولماماسيدر. داشناق فرقه سى ايشجى صنفنك سى أيشيدبلەدن أول اورتاقيز حكمرانليق أيدەبيلردى. رنجبرلرك كوچوك بورژوازى قسمى محاربه ايله أزگين وبوقسول دوشمەدن أول كندى مقدراتى بوبوك أرمنى بورژوازيسى سرمايه سنك ضمەدراتيله بيرلشديربيوردى، داشناقلر بوزمانه قادار حكمرانليق ايدەبيلبوردى. مستقل دولت تشكل أيدەبلمك برى قاقاسك بوتون برارندن گلەن دەمير يول اوزەرنده ايشجى مركزلرى تشكل أيتمكدەدر. حكومتنك بوتون غيرتى، ايشچيلردن دولت فرقه سى يابماق و بونى كندينه قلعه ديوارى گيبى قوللانماقدن عبارتدى. فقط رنجبرلرى كندينه دن بوزدونده دەمن مائوزەرچيلر حكومتى ايشچيلرى كندينه دن آيرىلماغه مجبور أيتدى. يالكز دەمير يول ادارەسنك منفعته خدمتى ايدەن حكومت ملك اتفاقلرى وجوده گتيرمك، وبو اتفاقلرك دەمير يوله عائد مركزى قوميته سنى ايشچيلرى نقيب ايچون جاسوس شعبه سى حالنه قويماق ونهايت ايشچيلره قارشى ايشچى اتفاقى نامنه مرحمتسز چه مبارزه أيتمكدەر ايشچيلرك ثوكنه بومسئله يى چيقاردى:

دولته قارشى صنف مبارزه سى يابماق ايچون ايشچيلر برليگى وجوده گتيرمك لازمدر. بويليك كانون ثانى آينده ملك اتفاقلرى عليهنه بايلان مبارزه و قوموميست ايشچيلرك حبسى أوزەرينه ايش تعطيللرى باظهلادى. بو حركتك باصديرىلدى وايشچيلر يەنه يەنه چيه و مرحمتسز چه قتله اوغراديلدى، دەمير يولچيلرك قورولتايندە بويليك بيان آينده قوموميست فرقه سى حكومت فرقه سى اولوب زوريله و تماميله غلبه چالدى. حكومت فرقه سى سلاح زوريله و قوموميست وتيللرى حبس أيتمك واسطه سيله، ايچلرندن بكى مركزى قوميته چيقاردى، بوقوميته نك هدفى قوموميزمه بى دەمير يول ايشچيلرى ايچندن سوكوب بتيرمكدى. بونون خط أوزەرنده ايشچيلر عمومى يەنه جاغه چاغريلمشدى، بوتلر آرالرنده دولته قارشى اعتراض قرارلرى وبردىلر؛ بوندن باشقا، ايشچيلر برليگى تشكيل ايدەبلوب صارى اتفاقلر

(بايقوت) يا به بى مخاب أيتديلر. برجوق ايشجى آلكسانديروپول جخانه لرنده، قيامه قادار دأوزك جمكده ايدى. أرمنستانك هر طرفندن الك أيى قوممونيست ايشجيلر، حايدود وخبرسيز نامله حبس أيديلدى. ايشجى حقوقك بويله چيكنه مه سنه كوزلريله ويرديكى ديله نجى اجرتنى ده علاوه أيدرسه ك ايشجينك حالى وصيقينى سنك درجه سى آكلاشيلير قوممونيست فرقه سنك كنيش بروپاغاندا سى سايه سنده، ارمنستانده ايشجى صنفى انقلابك اوجنى تشكيل أيدييوردى. بو آخير شرطلر، خصوصيله رنجبر وايشجيدن يغيلان اوردوايچون، تحمل ايديله مزدى. ايمو اوجاغه باقين، عائله سنك سفالته واقتصادى حالنه شاهد، قيشلده دكنك يمه محكوم، معاشر ملى محاربه لرك اورتاغى اولان جيپلاق ويالين آياق أرمنستان، عسكرى صنعتخانه لرده چاليشان آرقاداشلرندن وچيفت آرقاسنده بوروبان قوم و اقرباسندن أول داشناقلره كين باغلادى؛ بوحيات چار زمانده كى خيانتدن فالجه آشاغى دە گيلدى قيامدن جوق أول. بويلك نيسان-ابتدالرنده، صارى قاميش فرقه سى مجلوسنده كى قوممونيست عسكرلرى آزاد أيتمك ايچو ايكى دفعه آياغلاندى؛ فقط حكومتك محافظه عسكرلريله چاريشمايه جسارت أيده مه دى. بونكله برابر سارى قاميشلرك اطاعتسزلغى اوردويه جرأت روحى ويردى. اوردو جنرالرك باغلادينى زنجيرى قيردى و يردن يره حكومتله چاريشماق آنه شيله شعله لندى.

شخصلرك وفرقه لرك اداره سى خارجنده اولاراق، أرمنستانده كى انقلاب وضعيتى دوغوران فعلى سيلر شونلردر: بونه دن نوكه نه دن، ملى محاربه لر، رنجبر اقتصادينك افلاسى، جلهايله مال يمك، خبرسيزليق، منظم بيراصوله قونولمش رشوتجيلك، ايشجى صنفنك حقوقسز، حيانى، ايشجينك ديله نجى درجه سنده اجرتى، اوردونك تحمل ايديله مز اداره سى، بونون بونلر داشناق حكومتنك، جلهايله مال بيه نلرك ونارزه رجيلرك آغير ظلملرينك نتيجه سى ايدى؛ يعنى زمانده حكومتك دوشمه سنى تيزله شديرمه يه سبب اولدى.

أرمنيلرك هانكى فرقه سى قادر ايدى كه بوتون بو شرطلردن استفاده أيده رك و أرمنستان خارجنده كى وضعيتلرى ده گوزتوكه آلاراق رنجبر وايشجى فرقه سنك باشنه گيچين. أرمنى مينشويكلرى وماوزبرجيلرى اوردوسز جنرال حالنده درلر. اونلرك أرمنستانده بابا يه جكلرى شيلرك همسنى داشناقلر بايشماردوه داشناقلر ماهيتجه، وفعلا گورجستانك روسيه نك وياشقا مملكتلرلكمه نتيكار لندن فرقلى دگلدرلر. يالكز قوممونيست فرقه سى حكومتله بوزيوزه گلديه داشناق فرقه سنك توگينجيقيدى. شيمدى أرمنستانده مسئله شويله در: يا قوممونيستلر يداشناقلر.

قوممونيست فرقه سنك أرمنستانده كى فعاليتى انقلابك برنجى گوندن باشلاديشدر؛ اوزماندن بارى بوفرقه نك ايكى قونفرانسى اولدى. قوممونيست فرقه لرى صوك زمانه قادار انقلابى قوممونيست بايراغى آلتنده جالشيردرلر، آلتى آى گيبى آزبر زمانده فرقه نك تشكيلاته داخل أوچ بيك اعضاسى وارايدى. بو حسابه اوردو داخل دگلدر؛ اوردوده مهم انقلاب تشكيلاتى واردر. فرقه بوتون دفت وغيرتى ايشجى صنفى تشكيله ومملك اتفاقلرينى جالشديرمايه صرف أيديوردى بواتفاقلر گيندكجه قوممونيستانه گيدى واونلرك سياست وتاكتيكلرينى قبول تطبيق أيديورديلر. فرقه نك صوك اجتماعنده، أرمنستانك داخلى وخارجى ايشلرينه دائر بوتون مسئله لرى بتيرمجك بيرقرار قبول ايديلدى. قرارك خارجى ايشاره عائد بير مادده سى شودر:

روسيه انقلابى بوتون مظلوم شرق ملتلرينى جهان استيلاجيلغنك بوبوندوروغندن قورتارماق شعارينى قوردى شرق آياغه قالقدى. شرقك مجنى روس شورا جمهوريتى طرفندەدر. دوشمانلغى جهان استيلاجيليغنه قارشيدر. شيه يوقدر كه بو جريان، گيتكجه مه دورەسنك بيرنجى آدىمنده ملى آزادليق ماهيتى طاشياجاقدر. بو مسئله أرمنستانده بويوك بر اهميته دورييور؛ چونكه ارمنستانده حكمران اولان صنفلر و ارمنستان حكومتى مملكتك مقدراتى بين الملل استيلاجيلغين غلبه سنه جوزولمه ز بر صورتده باغلامشلر در. ارمنستانده ملى مسئله يوقدر. ارمنستانده اجتماعى مسئله واردر. ارمنستانده كى قوممونيست فرقه سى، شرقك عمومى قيامى وجوده گلنجه يه قادار داشناق فرقه سنك اقتدارينى يره دوشورمه يه حاضر لاناجاقدر. شرقك عمومى قيامى وجوده گلنجه يه قادار، مملكتدن خارج استيلاجلغه ارمنستان آراسنده كى اتفاق جبهه سنى يارماق وشرقك آياغه قالقمش ملتلريله الله شورا روسيه سيله متفق اولارق بين الملل استيلاجيليغه قارشى عمومى هجوم جبهه سى تشكيل ايتمك ايچون بر يول اوزرنده دوماقدادرلر.

وكيللرك امضالرى

قورولتایك قاپانیاسی مناسبتیله

رئیس یولداش زینویه‌فك نطقی

یولداشلر! قومونیست أنتەرناسیونالنك اجسرا قومیته‌سی طرفندن دعوت اولونان شرق ملتلری قورولتایی مسرتله آچیلدیغی گیبی ایشلرینی موفقیتله یتیردی و بو صالیتنك باشنه، شرق ملتلرینك انقلاب مجادله‌سنده دائمی بیر مرکز وجوده گتیرمك صورتیله، بر شرق ناجی قویدی.

یولداشلر! بیر چوق بیللردن بری دوام ایدن انقلابی فعالیتده بیر فاج بوبوك قورولتایه اشتراك ایتمكله شرفلەندم. فقط وجدانیم فارغیسنده سویله‌مەلی‌یم‌كه بوبله بر قورولتایی طوپلاماق و اونك فعالیتنه اشتراك أیتمك بزلردن کیمه قسمت اولامیشدی. بو پك ممتالی، بوبوك انقلابی نتیجه‌لری حائز، و پك قیمتلی قورولتایدر. چونکه بو بوبوك مجلس شدیدی‌یه قادار گورولمه‌مش یکی مسئله‌لری دانیشیور. برم شرق ملتلری قورولتایمز آچیلدیغی دقیقه‌دن‌بری انسانلیغك تاریخینه گیردی. شرفك کوله‌لیك بویوندوروغنه گیکیرمش ظلم آلتنده ازیلمش، حیله‌لی نفوز و قوتیله مالاری یه‌نیلمیش ملتلرینك بر ایره طوپلاندیغی دقیقه‌دن بری، بو خطابت کورسیسنده چینلیلر ریاست زیملینك ایلیك سسی، کورژووازی ایچون دفن چاغلرینك مانم صدامی اولدی.

یولداشلر! بیزکه وقوعاتك یولداشی‌ز و بو قورولتایك ایشلرینه گیرمك بختاً کندیمزی نسبتة اوفاق مجاربه‌لرده عیب ایدیوردق‌ده، نه قدر بوبوك وظیفه‌یه آل سوردوگمزك حسابنی کندیمزه ویرمیوردق، هیچ اولمازسه دائمی صورتده ویرمیوردق.

یولداشلر! بو صالونده نه‌لر اولور گچدیگنی دوغونگز. بوتون بورژوازیی عالمی شرق ملتلرینه ضیدی‌یه فیادار کندیلرینه صو طاشیمق ایچون یاردیملمش آلچاق بیگلر نظریه باقیلیوردی. شرق ملتلری قارغیسنده بورژووازی دائما سفریج ایدی. چونکه «تلاشه‌نه‌حاجت» بوردن یاقین چیقامازدی دیپوردی صوك سنه‌لرده یالکز غرب ایشچیلرینك قیامندن قورقویوردی. شرق مسئله‌سنده ایسه یوموشاق اوزورسه‌ده راحت اولولوردی. بوراحت دقیقه‌لرندن بری بورژووازی نکه‌نیله‌یه‌جن خیلره احتمال ویرمیوردی بلکه شیمدی، حتو آنده ظلمدن آزگین شرق ملتلری طوپلانیورلر، تشکیلاته گیریورلر: گورولمه‌مش حریتلره لایق وروحی یوکسلتمن بیر بیرلیکه اویانیش مبدانه آیاق باصیورلر. (فووطه‌لی آل چاریشلری) قورولتایمزك تحلی أیشته بودر.

دوغونگز! بیللردن بری بیر بیرینك بوغازنه خنجر صاپلامایه حاضرلانمش ملتلر، بیر بیرینی طانیمایان ملتلر، بیر بیرینه قارشی آیافلانان ملتلرك وکیللری داها ایلك دقیقه‌دن کندیلرینی بیر عائله گیبی حس ایدییورلر. بوده مختلف اوتوز ملتك وکیللری وار، بوراده بیر بیرینك دیللرینی آکلامییور؛ بوکا رغماً بیزم ایچمزده قارشان روحی وروحی بیرلیکی وجوده گلمشدر ویزم بیر عائله، قارداشی عائله‌سی اولدیغمز کندی کندینه آکلاشیلیر وگوزله گورولور بیر حقیقتدر. ایشته قورولتایمزك بویوکلگی بوندەدر. بو ساده وطبعی بیر وقعه‌در، ایشته بونك اصلی بویوکلگی‌ده بویله اولوشندەدر. بوندن دولایدیکه کی باکو‌ده ۱۹۲۰ الولنك ابتداسنده بونلك، بو دیوارلرك گوردوگی قورولتایی گیبی طنطنه‌لی و مشهور بیر طوپلانیش دنیده واقع اولمشدر دیمه‌یه حقمز واردر.

بو قورولتایك ظلمیله خلقی ازمن کهنه بورژووازی عالمنك صوك آیتده خاتمه‌یدر. بوقورولتایك معنای زحمتکش انسانلرك صوك احتیاط عسکرلرینك تعامیله یکی شیوه‌دیر. حیات قورماق، یر یوزینه گورولمه‌مش بیرنظام‌ویرمك ایچون قیامیدر.

یولداشلر! قورولتایمز شخصلر اعتباریله بیر جتمه‌دگلدر، تورلو تورلو، رنك رنكدر. بوراسه بولونان ملتلردن بیرقسمی شورا حکمرانلغنی قبول ایتمشلر، بیزم روس شوراجمهوریتنك فیز قارداشی اولییورلر؛ بیر قسمنك ایچیلرنده محاربه دوام ایدییور. مملکتلرنده حریك یکی آله‌ولەندیگی ملتلرك وکیللری ده بوراده بیزم وکیللریمز وارکه اجراآت تکمیلاتمزه دائر مذاکره‌لر اولدیغی زمان بو یولداشلردن بعضلری کندیلرینی شرق ملتلری شورالرینك قورولتایینده بولونییورمش گیبی حس ایدییورلر. بویله بیر قورولتای داها یوقدر. بوراده هندستانلی‌ده بیر آووج وکیللری وار، هندستان انگلیز سرمایه‌سیله أزیلمش بویوك بر مملکتدر. اوراده شورا جمهوریتی یوقدر. اوراده انقلاب محاربه‌سی آنه‌شله‌یه یکی باشلایور. قورولتایمزه تورکیا گیبی مملکتلرمزه وکیللری‌ده واردر. تورکیاده داخلی محاربه آچیقدن‌یوروبور. اوراده بیر فاج حکومت وارومحاربه آرنیق دورمیاجاقدر. بونك گیبی بیر لوحه‌مزده ایرانده بولونییور. اداره‌ده ایکی حکومت وار محاربه گیتدکجه تدنه‌نییور. دیگر طرفندن أرمنستان گیبی بورژوواوده‌سوقرات جمهوریتمزی گورویورز. چونکه ارمنستاندن بحث أیدیلییور. فقط واحد أرمنستان یوقدر بیر یانده رنجبر ایشچی ارمنستانی کی اوکا بیزقارداش

ألی اوز ایدیبورز. اوبری شانده خائن وجداد داشناق و بورژووا أرمنستانی که لعنتلره لایقدر. (فورطه‌لی آلفشار)

گورجستانده‌ده حال بویله‌در. موساعده‌گورجی‌رنجبرلری گورجی ایشجیلری هیچ بیر یرده گورولمه‌یه‌جک ظلملر آلتنده أزیلمکده‌درلر. اورادهحکمرانلیق سوسیال ده‌موقراتلر أیله اولدیغی ایچون گورجستانك حریت ایچون دوگوشه‌جك قدملی آدملری حبسخانه‌لرده ایکله‌یور و گورجستانك شیمدیکی باشجیلری و او جمله‌دن (ژوردانیا) او درجه حیاسیزلیله أبنه‌مکدرکه أسکی خصوصی معلمی (میخائیل تسخاکایا) گیبی تجربه‌لی بیر انقلابجی‌یی مجلده چورونتیور.

واحد گورجستان یوقدر. (چیخه‌یدزه)، (گه‌گه‌چقوری) قومیانباسینگ گورجستانی واردر که بونلر آ وروپاده بورژووازی ناظرلرینگ قبول صالونلرینه قوشیورلر. یرده نامووسلو رنجبر و ایشجیلرك گورجستانی وار که بزم قارداشلریمزدر. بیز اونلرله ال اله و گوگس گوگ یورویه‌جگز. (آلفیشلر)

بولداشلر! شو نقطه دقته لایقدر: شخصی هیئتی بو قادار داغینیق بیر قورولتای یونون أساسلی مسئله‌لرنده بیردر و هر مسئله‌ده بیرلیکده بورودك و شیمدی بیرلیکده صوگه واریورز.

بولداشلر! بو صوك نقطه‌ده، کافی درجه‌ده فکرلری بولاندیرمیش و خسافه مرارت ویرمش اولان بیر مسئله‌یه گله‌جگم. او مسئله بیرنجی درجه‌ده، تورکستان کیبی شورا شکلنه گیرمن جمهوریتلره دائردر. همشیره‌مز اولان بو جمهوریتلره آیلردن، یللردن بری پك شدتلی محاربه‌لر اولیور. شورا اداره طرازینی ایشجی و رنجبرلر پك گوچ الده ایتمیلر. شورا روسیه‌یله اتفاقلرینه صادق‌اولان رنجبر و ایشجی، توز حکمرانلقرینی صاغلاملاق ایچون فوق العاده بویوك زحمتلر چکییورلر. اوراده وضعیتی ده گوزدن‌یرمن، بویوك انقلابلر دوغوران اقتصادی تنظیمات یورودولیور؛ یونکله برابر بزم قطعیا آرزو أتمیه‌جگز جان صقیجی بیر وقعه گورولیور. بز بو تاریخی و طنطه‌لی بویوك مجادله اوندان قوتوشماق ایسته‌یورز.

نه‌وعث. بیز بیلیورز، روسیه شورا حکمرانلیقی بیلیور، روسیه‌ده کی خلق قومیسرلرینگ شورا سی‌ده بیلیور، قومونیست بین‌الملی‌ده بیلیور که تورکستانده و شرقده‌کی دیگر قارداش شورا جمهوریتلرنده کندیلرینی قومونیست فرقه‌سنه یاپیشدیرمش بعضی گروهلر «قومونیست» آدینی رسوای أیده‌جك حرکتلرده بولونیورلر. اعلاینگ بیر قسمی دیگر قسمی أوزه‌رینه گیشدیریورلر، برلی رنجبرلره ظلم أیدیبورلر. برلرینی آلیبورلر. أسکی روسیه‌ینگ بیر طاقیم یارداقجیلری انقلابگ صارصینتیسیله بووارلاراق بیزم صیرامزه صوولوله‌شارك، بورژووازینگ و چارلینگ لعنتلمه کرمه عنعنه‌لرینی یاشاتماق ایسته‌یورلر و برلی خلقه آلچاق جنس نظریله باقماقده دوام أیدیبورلر. بو حالار بك حقلی و مشروع اولاراق، أسکی شدتلی بیر کین و غضب اویاندیریبور.

بو قورولتایده بیز قومونیست روس بولداشلره مراجعت ایدیبورز: قیزیل اوردو منسوبلرینه و شورا حکمرانلیقی سیاست خطنی شرقده تطبیق ایده‌ن دوه‌ونجه‌لیلره مراجعت ایدیبورز و سویلیبورز که اوچ قات‌مؤلیتلی بیر موقعده بولوندوغنگزی هیچ بیر آن اونوتمایگز: بیزنگ اسکی کوچوك بیر خطاگز بیزه چوق پهالی و آغیر اونوراجاقدر.

تورکستانده و شرقگ باشقا جمهوریتلرنده ایش گورمه‌یه قونولان اداره‌جیلره بن شو اشارتله خطاب ایدیبورم که فرقه‌مز و قومونیست بین‌الملی سزلردن شونی ایستیور: «وظیفه‌گزگ سیزدن بکله‌دیگی گوزل حرکتلرگ و ایی خویلرك أسکی یوکسه‌ك درجه‌سنده بولونگز! برلی ایشجی اعلاینگ بیزم قارداشمز اولدیغنی آگلایگز! بورژووازینگ و چارلیغگ بیزه بیراقدیغی ملعون میراثدن اوگه بیر پولندن ال چکوگز! برلی ایشجی‌یه ظلم یاپمایه قالقیشمایگز!» و سویلیبور که حقسزلیق یاپمایه جسارت ایده‌ن أللریگزی کسدیره‌جکسگز! (فورطه‌لی آلقیشلر)

قارانلیق و جلنخراش زمانلر گچدی. او زمانلر چار روس طابطلرینی و ظابطلار قوماندا ایتدیکاری صاتین آلنما رنجبرلردن طوپلانان عسکرلری خلقگ قیامنی باصدیرمایه و او زمانکی لهستانگ أسگ ایی اعلاسینی حسو ایتمه‌یه گوندیریبوردی. او زمان بویوك روس محرراری‌ندن بریسی «آ. ای. گدره‌تمن» شویله دیبوردی «وطنداشلرم! روس اوردسنگ، روس ضابطلرینگ یاپدقلرینه باقیبورم‌ده روس اولوشمه‌دن اوتانیبورم! » . . .

بیز شیمدی باشقا بیر زمانده‌یز؛ شیمدی بیزدن هیچ بیریمز روس اولدیغمزدن اوتانمامالیدر. چونکه قیزیل بایراغی ایلك دفعه اولاراق روسیه قالدیردی. ایلك دفعه اولاراق، باشقا ملتلره أسیرلیکدن قورتولماق ایچون روسیه یاردیم أیتدی. او آدملر اوتانمالیدرلرکه بیزم صیرالریمزه گیردکدن صوگره، بیلمه‌مزلیگندن‌می، فنالیقندن‌می، هرنه‌دنسه، بیزم قیز قارداش جمهوریتلریمزه، یوزلری قیزارتاجاق و گه‌رمنه‌نگ آجی سوزلرینی خاطره گتیره‌جك معاملر یاپمیورلر.

ŞARK İLİ MECMUASININ TIPKIBASIMI

بولداشلر! فقا اوتری نرلادن قوپاروب آتمق ایچون فرقه‌مزگ و اوجونجی بین‌الملگ آلدن گلهن هر عیشی پایجغنی، بیز بوراده حضر اولانلری شاهد طوتارق، وعد ایدیبورز. (آلقیش طوفانی) بیزگندی صبرالریمزی تمیزلییه‌جگز. شورا سیاستی شرفده و اویانمایه باشلایان آسیاده تطبیق ایتمک وظیفه‌دار اولانلر، بو برگ مقدس اولدیغنی و بوایشه تعیز آل و سالم عقله یاقیلاشمق لازم اولدیغنی بیلمه‌لیدر.

صوگره سنلردن بری آسیا ملتلرینه کوک صالمش بیر اعتمادسزلق وار که کندیلرینی آلداتان، تحکم ایدن، صفالتلریله اگله‌ین آوروپالیلره قارشی‌در. بو حقلی اعتماد سزلیغی، بعضی دفعه، تورکستانلیلر یاری عقلنه شیمدیکی یکی ایتجی آوروپایه نقل ایدیبورلر و آنگ اشده بیزم شورا حکمرانلیغمز. شورا روسیه‌سنه گتیریبورلر. بیزگ ایش آربایی، جدی انقلابجیلریز، بو اعتمادسزلیگگ ایپ اوجنی بولمالی‌یز و بوگنا بیر تدبیر یولی آرامالی‌یز او یول بودر:

کندی کندیمزله و آل الیه ویرمه‌مك جالیشمه‌مزله. الگ قارا کونلرده بر بیرمزه قارداشجه آرقا ویرمکله آزامزده حقیقی قارداشلق عائله‌سنك روحی رابطه‌لرینی یاخلاشلی‌یز بو عائله فردلرینك هربیرسی عینی دهشت وعبرتله. مدون ماضی‌یه باقمالی و بزی خصوصنز اولاراق بز، بیزمزه‌دوشمان، ایدن ایکرمه‌بیچ گونلری یاده گتیرمه‌لی‌یزده آرامزه یرلیق صالانلردن توپ آلمالی‌یز، بو عائله‌نك هر فردی بیزی سزگله برابر دیرمن عائلمزك قوتله‌مه‌سی‌ایچون هرنه ممکنسه هیچی یاپمالی‌در.

بیزایمان ایدیبورز: بولغوروللتایی، وراده ایشیدیکاریگز بیزه سویله‌دیکاریگز و قورولتایمزك یاپدیغی هر شی بیزیم تك قارداش عائله‌مزك عضولرینی الحصیمی یاقمله بربرینه یاغلار و بوندن بویله، بیزدن آبری گروهلرك خلقین جفاپکاری بیزی سیزدن آییراماز.

بیز سیزلرله تویله‌قارداشلر عائله‌سی‌یزکه دوشمانلاریمز عینی دوشمانلر، دوستلریمز عینی دوستلر. طانیدیغیز و ایتاندیغمز ایده آللر عینی ایده آللر.

بولداشلر! خاطرگزده‌در، روسیه‌ده کی ۱۹۰۵ انقلابی، حقیقتاً، بیزم شیمدی گچیردیگمز بویوك انقلاب ایچون بیر تورنه گدی. جالیق بوشولدی؛ فقط اوانقلابك ولولەسی شرقه آتیلدی و تورگیاده، ایرانده و باشقه مملکتلرده عکس اویاندیردی. ۱۹۰۵ انقلابی ۱۹۱۷ تشرین اول انقلابیله تولجولونجه اویونجاق تلقیغی گبی بیزیم انقلابزك عکسلری ده ۱۹۰۵ انقلابنك عکسلرندن میلیون کره یوکسکدر. ثوت بولداشلر، بویوك مملکتده آتمشلرنه انقلاب بیلك ودرست مسافه‌یه و دیلرك فرقنه رغمسز باشقا مملکتلر ایشجیلرینك یوره کلرینی ایشغلاتدیرماق ممکن اولمیور. روس انقلابجیسی ایچ چوق شونگله افتخار ایتمه‌لی‌در: روس انقلابی یالکز غربه آنلامه‌مقله. یالکز غرب پرولەتاریاسنی آیاغه قالدیرماقله قالمادی. انقلابمزك متوبلجیلری عینی زمانده شرقده، عادتا باروت آنباریه دوشدی، شیمدی بیز پانلایش پتلایش اوسنه ایشیدیورز بیزم انقلابمزك محتشم معناسی بوندەدر: اونك ضیاسی غربی آیدینلاتدیغی گبی، ایشته گوزلریمزك توگندەشرقی‌ده نورلاندیریور. بیزم‌قورولتایمز سزگله بیز بورژووازی‌یه، صاتین آلمسا کوله صاحبلرینه، سرمایه‌دارلره قارشی شرفك الکبویوك، تشکیلاتی وعمومی مشلجیسی رولیله میدانه چیقدق (ال چاریمالر)

قورولتایمزده، آز فقط الگ اهمیتلی مسئله‌لری دائیشدیق زراعت مسئله‌سنی، طوپراق مسئله‌سنی مذاکره ایتدك. شرفده شرائطك آیری آیری اولماسنه رغما اساس نه ایسه اونی قرارلاشدیرمایه موفق اولدق وبونون قرفاره رغماقرارلریمزده تعامیله برفکرده فالدیق. الگ کوکلو مساله‌ده، طوپراق مسئله‌سنده شرفك بوزلرجه میلیون رنجبرلرینه گیده‌جك اولدیغنی گوسترمدك.

ملیت و مستعمکه‌لر مسئله‌لرینی تحقیق ایتدك. بومسئله‌ده ده تعامیله همکارلیك گوردك. دستماکه‌سوزینی بیله‌کوکندن سوکوب آتمق، مستعمکه فکرینی جوق ایتمك ایستیبورز. بوکیرلی سوزیوق اولسون، بوسوزدن قان‌قوقوسی گلیبور. بوسوزدن قانچی‌قوقوسی گلیبور. بوسوزدن تحکم زورلامق قوقوسی گلیبور، بیز بو سوزی بیوق ایتمك ایستمیبورز؛ شورا ایچون که مختلف دورلرده مختلف تاریخ گچیرمش، مظلوم‌ملتلر مختلف صفحه‌لرندن گچیردکدن صوکرا، عمومك برله‌شمه‌سی‌ایچون وبوتون جالیشیجی ملتلرك حقیقی اتفاقنی تشکیل ایتمك ایچون اویانمش قارداش ملتلری، یر یالکز بو ملتلری طانیبورز.

صوگرا. . . دولت تأسیسنده کی شکلره عائد مسئله‌یاپمده اوغراشدیق، فقط بویوك مجلسده دولت شکلی آرامایی لزومسز بولدق چونکه اوشکل المزده؛ وشورا حکومتی شکلندن عبارتدر. (ال چاریمالر) بولداشلر، بیز بوتون سوزلری مختلف دیللرده ترجمه ایتمه‌یه مجبور اولدق،

فقط« ساوت »کلمه‌سنی هیچ بردیله ترجمه اینمه‌یه حاجت یوقدر. ساووت‌کلمه‌سی جهانه، بوتون شرقه و بوتون غربه معاومدر. شرق ساوت شرقی اولاجقدر. (آل‌چاربیشاری)

یولداشلر: بیز بیر فعالیت شوراسی وجوده گتیردك. بو، داها گنج و حیاتلی باشلانغیجدر. بولونان بیر تشکیلاتدر. لکن بن بو شورایی آتشلاتماق ایچون« سزك عمومی و بیرلیك الگرله قورولمش اولان بو شورا اگنگسترده‌کی وکلاشورالسندن ویا آوروپا دولتلرینك عموم وکلاشورالر ندن قوتلیدر» دیبورم. بو مجلسی تشکیل ایده‌نلردن هیچ بیر کیمسه، بوسوزوه‌دن‌دولایی، بانا فضله نیکبیندر دیبه‌ه‌ز. (آل چاربمالری)

انگلتره ویا فرانسه‌ده‌کی وکلا شورامی هرآن آشاغی‌یه اینمز خط ایله گیده‌جك، هرگون اربیه‌جك و بوتون انسانلغك گوزی اوکنده تولدجکدر. اونلر قوجامش کوچك دورینی یاشاماقده‌در. شرق ملتلری ایسه هرآن یوکسه‌لن یندیرلر. سیزله بیز، یولداشلر، هرگون داها بویوك دولت، آك بویوك قوت وقدرت صاحبی دولت اولاجغز. مارقسك پرسوزینی ده گیشدیروب دیبه بیلرزکه بوندن صوکرا انگلیز و فرانسز ایمپه‌ریالیزمی «شرق ملتلری بوگا قارشی عجبا نه یاپاجاقلر؟ بیزه‌وایمپه‌ریالیزمه عجبا بیرشی یاپمازلرمی ؟» دیبه‌صورمادن آقیم آتمیاجاق‌در. فقط بیز بوراده «تورالر لازم‌بیدر، دکلمیدر» دیبه صورمادیق، چونکه بوایش بیزیم ایچون آچیقدر. «بیزه، بیرلشمك لازم‌می، دکلمی ؟» دیبه‌ده صورمادیق. چونکه بوایش‌ده بیزه معلومدر. لکن، یافکز. بورژووازیا ناصل سوز سویله‌یور، بوتون دیلرده (آتاتا) دیبورلر. بونگ معناسی نه‌در؟ اوبویله‌در، قلبارك بیر بریله اوبویله‌میدر. فقط بیز دیبورزکه بواوبویله‌ده رول‌اوینایان شی قلبدن زیاده کیمه‌در. پورته‌ن در. پارا چانطامیدر. (آل‌چاربیشاری)

آتاتانگ بیزیم گوزیمزك نوگنده، ناصل جوروبوب داهیلدیغنه یافکز ! هیچ بیر مسئله‌یی کسوب بیتیرمیورلر. بیربریله چه‌لمه آتیورلر. بیر بریله چنکه‌شیورلر. «روس مسئله‌سنی» مذاکره‌ایچون آوروپالیلرینی دولاشیورلر. فقط هر حالده هرگیشدن زیاده بوروس مسئله‌سی‌اطرافنده دولاشیورلر. بو، اونلر ایچون پك قاتی جه‌ویزدر، دیشلری بیر تورلو بونی قرامیور وهیچ‌بیروقت قرامیاجاقلدر. (آل‌چاربماطوفانی)

یولداشلر ! بیزیم بولورولتایزن صوکرا حایدود انگلیز و فرانسز ایمپه‌ریالیستلری هیچ بیر وقت بو مسئله‌یی اونلر ایچون لصلنی‌اولان روس مسئله‌سنی حل ایده‌میه‌جکلر! فقط بیز سزله واوجنجی بین‌الملل‌ایله بیرلکده، بالعکس بیرقاچ سنه‌ده آوروپا مسئله‌سنی حل ایده‌جکز (آل‌چاربماطوفانی)

یولداشلر ایلك ایکی گونده بیزیم اجلاسلریمز آتاتاتا وامپه‌ریالیزم‌ایله نه‌طورلو مناسبتلرده بولونماجاغمزی مذاکره ایتدیلك. بیرنجی بیاناتدن صوکره‌کی دقیقه‌ده، بوراده‌کی شرق ملتلری وکیلاری آند ایده‌رك جهاد اعلان ایتدیلر. بو دقیقه هیمنزك روحنده یاشایان مقدس بیر آن، معزز بیر خاطره اولاراق قالاجاقدر. بو ایتدالرکن ابتدامی ایدی. بیزیم هیمنزی برله‌شدیره‌ن بودر : ثروت، هپ صویقوتجیلر وسرمایه‌جیلرعلیهنه جهاد ! اجراآت دمارتی‌اولان سیزلر، هیمگز بوبمینی وقعه‌لرکن دیلنه نقل ایدیگز: ثورلریگز، دوندکدن صوکرا، بیزیم نه‌یه قرارویردیگمزی، ناصل‌یمین‌ایتدیگمزی وناصل بیرحرکت دوشوندوگمزی آغیزدن آغیزه بوتون رنجبرلره‌وایشجیلره سویله‌رسگز. بوندن‌بویله، بیرله‌شمه‌مزگ وبیرلگمزگ ساعتدن ساعته بویودیگنی، قوتلرمزگ صا. غلاملاشدیغنی، بیزیم گندیکجه یوکسه‌لوب‌قالقدیغمزی، صوك استحکامه یاقلاشدیغمزی وبونی‌ده ضبط ایتدیگمزی. داخلی محاربه‌یی بیتیردگمزی، غربه‌ر آوروپایه، آمه‌ریقایه قارداش آلی ویردیگمزی، هیمگز بیرقارداش‌عائله‌سی قورودیغمزی وبگی حیاتگ بناسنی یاپمایه باشلادیغمزی بیز هر ساعت حس ایده‌جگز. بیزیم عمومی معلمز قارل مارغس بوندن یدمش‌یل‌اول بودعوتله ندا ایتمشدی: «بوتون دنیا ایشجیلری بیرله‌شگز !» قارل مارقسگ تاگردلری واونگ فکرینی یاشادان بیزلرگ بو دستوری گنیشله‌تیوب سویله‌مه‌یه قدرتمز وار: «بوتون ملتلرگ‌ایشجیلری وبوتون دنیانگ بورجولان ملتلری بیرله‌شگز !»

(آل چاربما طوفانی آتته‌رناسیونال مارشی چالینیر)

یولداشلر ! قومونیست بین‌الملله و دنیانگ ایشجیلرینه «آمه‌ریقانگ و غربگ ایشجیوی بیرلشدیکدن صوکرا بوتون شرقگ ایشجیلری‌ده بیرلشدیلر» خبرندن داهاقیمتلی بیر مژده ویره‌مه‌یز. روحه‌زده یافکز، بیزی بیرلشدیرمن جاذبه‌یی صاقلامالی‌یز. بیزی‌آ بیرابیه جك‌شیلری بوره گمزدن قازیوب آتمالی‌یز. بیزیم دوشمانمز بیردر، تك‌در: فرانسه وانگلیز سرمایه‌دارلری ! بونی‌خاطردن‌چیقارمایگز. حیاتمزی، بوتون واریمزی و وارلغمزی، ممکن اولسایدی، اون دفعه حیاتمزی شرقگ‌وبوتون دنیا ملتلرینگ حریتی‌وقورتولوشی بولندقدا ایده‌لم! (طوفانلی آل‌چاربمالری وآته‌رناسیونال مارشی)

رئیس — قورولتایگ موقفینله بیتمه‌سندن دولایی، ریاست هیئتی سزلری تبریك ایدیبور و شرق ملتلرینگ برنجی‌قورولتایگ‌قاپاندیغنی اعلان ایدیبور. (آلقیش‌طوفانی آل چاربمالر، [اورا] باغیرتلری واته‌رناسیونال)

— ساعت اونی قیرق دقیقه گجه‌رك مجلس قپاندی —

KAYNAKÇA

Arşivler

Genel Kurmay Başkanlığı Askeri tarih ve Stratejik Etüd Dairesi Başkanlığı Arşivi (ATASE)

Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Arşivi (TİTE)

Cumhurbaşkanlığı Atatürk Arşivi (CA)

Azerbaycan Cumhuriyeti Merkezi Devlet Siyasi Partiyalar ve İçtimai Hareketler Arşivi (Azerb.Cum.SPİHA)

Azerbaycan Cumhuriyeti Merkezi Devlet En yeni Tarih Arşivi (Azerb.Cum. MDEYTA)

Gazete ve Dergiler

Açıksöz

Albayrak

Araç (Erivan)

Atatürk Dergisi

Azadlık (Bakü),

Azerbaycanskaya Bednota (Bakü)

Dertli

Elm ve Heyat (Bakü)

Ertoba (Tiflis)

Gruziya (Tiflis)

İstikbâl

İzvestiya (Bakü)

Jizn Nasyonalnosti(Moskova)

Kars İli Özel Sayı

Kommunist (Astrahan)

Kommunist (Bakü)

Kommunistiçeskii İnternatsional (Moskova)

Millet
Mitiliani Sahartvelo (Tiflis)
Natsionalisti (Bakü)
Nor-Aşhatavor (Tiflis)
Sebilü'r-reşâd
Seyyare-i Yeni Dünya
Slova (Tiflis)
Şark İli (Bakü)
Tanin
Tarih ve Toplum
Türk Kültürü
Türk Kültürü İncelemeleri
Yeni Dünya (Tiflis)
Yeni Dünya (Bakü)
Yeni İstanbul
Yeni Kafkasya

Kitaplar

Ahundzâde, S., Mart Hadiseleri ve Nuri Paşa'nın Bakû'yü İşgali, Bakû, 1919 .

Akal, Emel, Milli Mücadele Başlangıcında Mustafa Kemal İttihat Terakki ve Bolşevizm, İstanbul, 2002.

Akbulut, Dursun Ali , Albayrak Olayı, Erzurum, 1991.

Ankara İstiklâl Mahkemesi Zabıtları 1926, Hazırlayan: Ahmed Nedim, İstanbul, 1993.

Arif Cemil, İttihatçı Şeflerin Gurbet Maceraları, İstanbul, 1992.

Aslan, Betül, Türkiye- Azerbaycan ilşkileri ve İbrahim Ebilov 1920-1923, İstanbul, 2004.

Aslan, Yavuz, Mustafa Kemal- M. Frunze Görüşmeleri- Türk-Sovyet İlişkilerinde Zirve, İstanbul, 2002.

Aslan, Yavuz, Türkiye Komünist Fırkası'nın Kuruluşu ve Mustafa Suphi, Ankara, 1997.

Atatürk Özel Arşivinden Seçmeler, II, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı, Ankara, 1992.

Atatürk'ün Bütün Eserleri, VIII, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2002.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, I-III, Ankara, 1989.

Atatürk'ün Tamim Telgraf ve Beyannameleri, IV, Ankara, 1991.

Aydemir, Şevket Süreyya, Suyu Arayan Adam, İstanbul, 1993.

_____, Makedonya'dan Orta Asya'ya Enver Paşa ,III, İstanbul, 1972.

Aydın, Mesut, Milli Mücadele Döneminde TBMM Hükümeti Tarafından İstanbul'da Kurulan Gizli Gruplar ve Faaliyetleri, İstanbul, 1992.

Aydoğan, Erdal -İsmail Eyüpoğlu, Bahaeddin Şakir Bey'in Bıraktığı Vesikalara Göre İttihat ve Terakki, Ankara, 2004.

Azerbaycan'da Sovyet Hakimiyeti Uğrunda Faal Mübarizler, Bakü, 1958.

Bagirov, Y.A., İz İstroii Sovyetsko-Turetskih Otneşeniy (1920-1922), Bakû, 1965.

Balcıoğlu, Mustafa, Teşkilat-ı Mahsusa'dan Cumhuriyete, İstanbul, 2001.

Birinci Doğu Halkları Kurultayı, Bakû, 1920, Türkçesi: Ali Alev, İstanbul 1990

Cebesoy, Ali Fuat, Milli Mücadele Hatıraları, İstanbul, 1953.

_____, Moskova Hatıraları, Ankara, 1982.

Chaqueri(Hüsrev Çakeri), Cosroe, Bakû Kongresi, Çeviri: Yuluğ Tekin Kurat, Ankara, 1984.

Çiçek, Hikmet, Dr. Bahattin Şakir- İttihat ve Terakki'den Teşkilatı Mahsusa'ya Bir Türk Jakobeni, İstanbul, 2004.

Dayı, Esin, Elviye-i Selâse (Kars, Ardahan, Batum)'de Millî Teşkilâtlanma, (Basılmamış Doktora Tezi), Erzurum, 1991.

Dokumentı po İstorii Grajdanskoy Vaynı v SSSR, I, Moskova, 1941.

Ertürk, Hüsamettin, İki Devrin Perde Arkası, Yazan: Sami Nafiz Tansu, İstanbul, 1969.

Gizli celse Oturumlarında Atatürk'ün Konuşmaları, Haz: Sadi Borak, İstanbul, 1977.

Gökay, Bülent, Emperyalizm ile Bolşevizm Arasında Türkiye, Türkçesi:Sermet Yalçın, İstanbul, 2006.

Gün Doğumunu Görmek Birinci Doğu Halkları Kurultayı Bakû-1920, Türkçeye çeviren ve derleyen: Derviş Okan, İstanbul, 2006.

Halil Paşa(Kut), İttihat ve Terakki'den Cumhuriyet'e Bitmeyen Savaş, Hazırlayan: Taylan Sorgun, İstanbul, 1997.

Ilıkan, Selma - Faruk Ilıkan, Ankara İstiklâl Mahkemesi (Ankara İstiklâl Mahkemesi'nde Cereyan Eden Su-i kasd ve Taklib-i Hükümet Davası'na Ait Resmi Zabıtlar), İstanbul, 2005.

İstoriya Kommunistiçeskoy Parti Sovyetskogo Soyuza, Moskova, 1960. Jaeschke, Gotthard, Kurtuluş Savaşı Kronolojisi, Mondros'tan Mudanya'ya Kadar(30 Ekim1918-11 Ekim 1922), Ankara, 1989.

Kandemir, Feridun, Atatürk'ün Kurduğu Türkiye Komünist Partisi ve Sonrası, İstanbul, 1966.

Kâzım Karabekir, İstiklâl Harbimiz, İstanbul, 1988.

_____, İstiklal Harbimizde Enver Paşa ve İttihat Terakki Erkânı, İstanbul, 1990.

Kocaoğlu, Bünyamin, Mütarekede İttihatçılık(İttihat ve Terakki Fırkası'nın Dağılması 1918- 1920), İstanbul, 2006.

Lenin, V. İ., Lenin'in Eserleri, C.XXXI, Bakû,

L'Internationale Communiste et la Liberation de l'Orient, Le Premier Cangres Des Peuples De L'Orient Bakov 1920, Petrodrad, 1921.

Marxist Düşünce Sözlüğü, Türkçeye Çeviriyi Derleyen: Mete Tunçay, İstanbul, 1993.

Nerimanov, Neriman, İzbranniye Proizvedeniye, I, Bakü, 1988.

Özel, Sebahattin, **Milli Mücadelede Trabzon**, Ankara, 1991.

Paçkoriya, B.A., **Şalva Eliava**, Tibilisi, 1974.

Perviy Siyezd Narodov Vastoka, Bakû, 1-8 Sentiyabır (Eylül) 1920, (Stenoğrafiçeski otçetı), Petrograd, 1920.

Protokolı Kongresov Kommunistiçeskogo İnternatsionala, Perviy Kongress Kominterna(Mart 1919), Moskova, 1933.

Sayılgan, Aclan, **Türkiye'de Sol Hareketler(1871-1972)**, İstanbul, 1972.

Sorkin, G.Z., **Perviy Siyezd Narodov Vastoka**, Maskova, 1961.

Sovyetskaya Rossiya i Kapitaliçeskiy Mir v 1917-1923, Moskova, 1957.

Suny, Ronald Grigor, **Bakû Komünü**, Türkçesi: Kudret Emiroğlu, İstanbul, 1990.

Süleymanov, Manaf, **İşittiklerim, Okuduklarım, Gördüklerim**, Bakû, 1989, s.239

Swietochowski, Tadeusz, **Müslüman Cemaatten Ulusal Kimliğe Rus Azerbaycanı 1905-1920**, Türkçesi: Nuray Mert, İstanbul, 1988.

Şehitoğlu, Süreyya H., **Eylül 1920 Bakû Kurultayı ve Milli Mücadele'ye Sağdan ve Soldan El Koyma Çabaları**, 1975.

Tarakçıoğlu, Mustafa Reşit, **Trabzon'un Yakın Tarihi**, Trabzon, 1986.

Taylan Sorgun, **Mütareke Dönemi ve Bekirağa Bölüğü**, İstanbul, 1998.

Tekeli, İlhan - Selim İlkin, **Kurtuluş Savaşında Talat Paşa ile Mustafa Kemal'in Mektuplaşmaları**, Ankara, 1980.

Tevetoğlu, Fethi, **Atatürk'le Samsun'a Çıkanlar**, Ankara, 1987.

_____, **Milli Mücadele Yıllarındaki Kuruluşlar**, Ankara, 1988.

Tunçay, Mete, **Türkiye'de Sol Akımlar-I (1908-1925)**, İstanbul, 1991.

_____, **Türkiye'de Sol Akımlar-II**, İstanbul, 1991.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Gizli Celse Zabıtları, I, Türkiye İş Bankası yay, Ankara, 1999.

Türkiye Komünist Fırkası'nın Birinci Kongresi, Türkiye Komünist Fırkası Neşriyatından, Bakü, 1920.

Uçarol, Rifat, **Siyasi Tarih (1789-1999)**, İstanbul, 2000.

Ustav Sovyeta Propagandı i Deistviya Narodov Vastoka, Bakû, 1920.

Yalçın, Hüseyin Cahit, **İttihatçı Liderlerin Gizli Mektupları**, Hazırlayan: Osman Selim Kocahanoğlu, İstanbul, 2002.

Yamauchı, Masayuki, **Hoşnut Olmamış Adam-Enver Paşa (Türkiye'den Türkistan'a)**, İstanbul, 1995.

Yerasimos, Stefanos, **Türk Sovyet İlişkileri (Ekim Devriminden "Milli Mücadele"ye)**, İstanbul, 1979.

Makaleler

Ali Azeri, "Mart Faciası (17-21 Mart 1918)", **Yeni Kafkasya**, No.13, (31 Mart 1924).

Arif ORUÇ, "Bakû Beynelmileli ve Biz", **Seyyare-i Yeni Dünya**, 10 Eylül 336/1920.

Aslan, Betül, "Yeni Belgeler Işığında **Karakol Cemiyeti, Uşak Kongresi ve Karakol**

Cemiyeti'nin Bolşeviklerle Yaptığı Anlaşma, Atatürk Dergisi, IV/1, (Ocak 2004), s.29-64.

Aslan, Yavuz, "Bolşeviklerle İlişki Kurmak Amacıyla Oluşturulan Bir Siyasi Kuruluş: Türk Komünist Fırkası (Bakû-1920)",Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi, Sayı:6, (Bahar 2002),s.31-52.

Bünyadov, Ziya , "Şark Halklarının Birinci Kurultayında Enver Paşa'nın Çıkışı", Elm ve Heyat, No:11-12, Bakü, 1991, s.1.

Çoruhlu, Samih, " İstiklâl Savaşında Komünizm Faaliyeti", Yeni İstanbul, 10 Temmuz 1966.

Kırzıoğlu, Fahrettin, "Y.Mühendis Osman Server Atabek 1886-1962", Kars İli Özel Sayı: 1, Ankara, Sayı:5, (1965), s.54-58.

Menemencioğlu, Nermin, "Enver Paşa ve Doğu Halkları Kurultayı", Tarih ve Toplum, XV/88, (Nisan 1991), s.239-243.

Nesipzade, Nesip, "Mart Faciası", Azadlık (Bakü), 17 Ocak 1991.

Sonyel, Salahi R., "Kurtuluş Savaşı Günlerinde Doğu Siyasamız", Belleten, XLI/64, s.665-666.

Tevetoğlu, Fethi, "Milli Mücadele'nin Gizli Kuruluşlarından Karakol Cemiyeti II", Türk Kültürü, VIII/95, (1969-1970), s.757.

Yalçın, Hüseyin Cahit, "Tarihi Mektuplar", Tanin, 22 Şubat 1945, Tefrika:135.

EKLER

Ek-1: Doğu Halkları Kurultayı Teşkilat Bürosu I. Toplantısının Protokolünün ilk sayfası.

Протокол

I-го заседания Организационного Бюро

по созыву съезда народов Востока

июль ранее 19. ~~август~~ 1920 г.

Присутствуют т.т.Стасова, Орджоникидзе, Нариманов, Сафид Гаджиев, и Микоян

Заслушали доклад т.Стасовой о цели, задачах, порядке и времени созыва съезда и по обсуждении выдвинутых вопросов постановили:

I. По вопросу о времени созыва съезда.

Постановили:

Днем созыва съезда оставить 15-е августа с тем, чтобы информировать Исполнительный Комитет Коминтерна об условиях работы и о желательности перенести открытие съезда на 25-е августа.

2. О составе съезда.

Постановили:

К участию в съезде привлечь следующие страны и народы: Персию, Турцию, Армению, Грузию, Азербайджан, Советский Туркестан, Хиву, Бухару, Афганистан, Китайский Туркестан, горцев Северного Кавказа, казанских татар, башкир, калмыков, киргизов, крымских татар и индусов.

3. О норме представительства.

Постановили:

От 25 тысяч населения один делегат.

4. О количестве делегатов от каждой страны и народа.

Постановили:

Ek-2: "Kurultayın Türkiye, Ermenistan ve İran'ın Köleleştirilmiş Halk Kitlelerine Çağrısı"nın Komünistiçeski İnternatsional'da Yayınlanan Rusça Metni

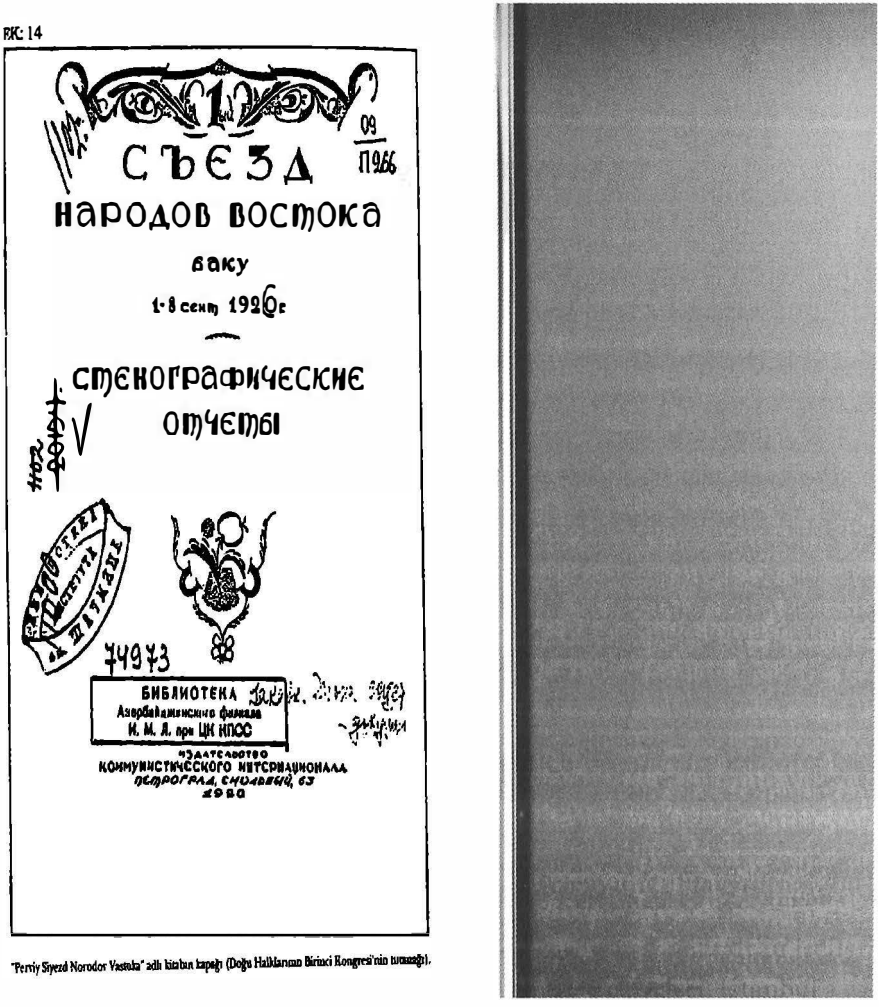
К ПОРАБОЩЕННЫМ НАРОДНЫМ МАССАМ ПЕРСИИ,
АРМЕНИИ И ТУРЦИИ

Исполнительный Комитет Коммунистического Интернационала созывает 15-го августа 1920г. в Баку конгресс рабочих и крестьянПерсии, Армении и Турции.

Что такое Коммунистический Интернационал? Это- организации революционных трудовых масс России, Польши, Германии, Франции, Англии и Америки, которые, пробудившись от грохота мировой войны и побуждаемые голодом, восстали для того, чтобы работать на не богатых, а на самих себя, и чтобы не поднимать больше оружия против своих же страждущих и обездоленных братьев для того, чтобы его употребить для своей собственной защиты против хищников. Эти трудовые массы поняли, что их сила -только в единении и организации, что лишь в этом залог их победы, и в прошлом году ими создана мощная организация -в лице III Интернационала. Последний ,несмотря на все преследования капиталистических правительств, сделался за I $^{1}/_{2}$ года своего существования душой всех рвущихся к освобождению революционных рабочих и крестьян всего мира.

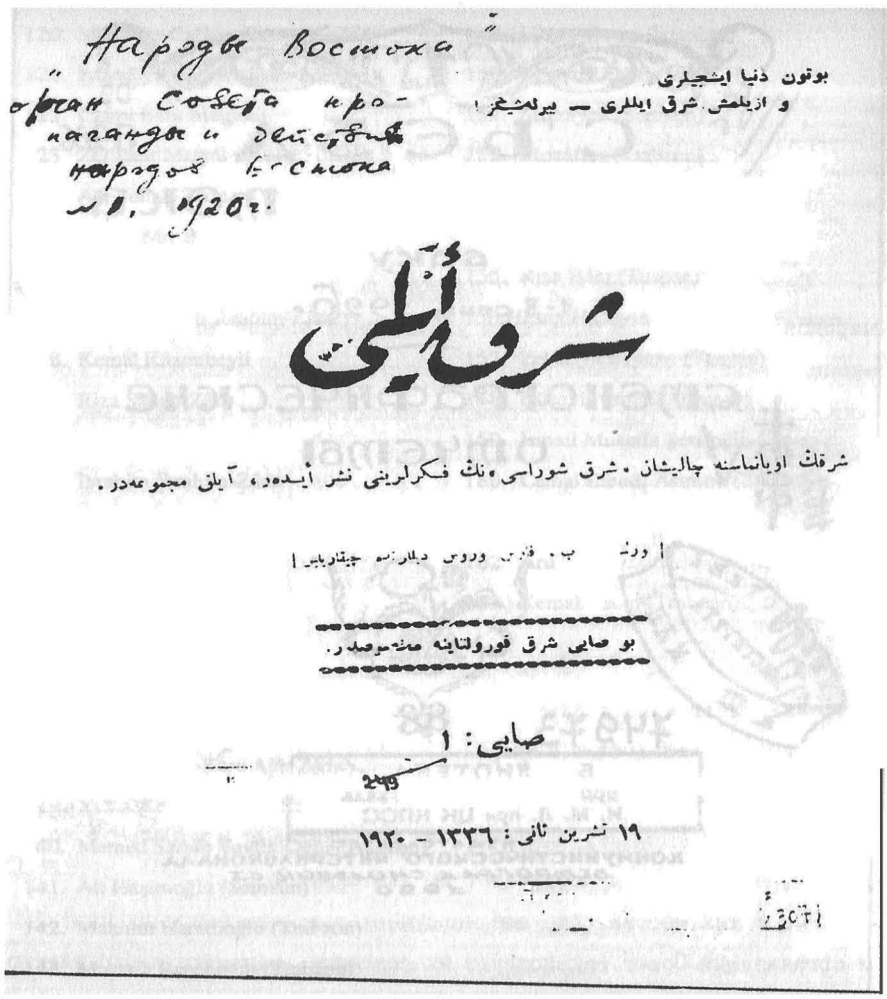
Почему же теперь Коммунистический Интернационал созывает конгресс персидских, армянских и турецких рабочих и крестьян, что предлагает он им, чего хочет он от них? Борющиеся с капиталом рабочие и крестьяне Европы и Америки, обращаются к вам, потому что вы, подобно им, страдаете под игом мирового капитализма , подобно им вынуждены сражаться с

Ek-3: Doğu Halkları Kurultayı'nın tutanağı mahiyetinde olan "Perviy Siyezd Narodov Vastoka" adlı kitabın kapağı

"Perviy Siyezd Narodov Vastoka" adlı kitabın kapağı (Doğu Halklarının Birinci Kongresi'nin tutanağı).

Ek-4: Doğu Halkları Kurultayı Propaganda ve Eylem Sovyeti tarafından yayınlanan ve Doğu Halkları Kurultayı'na özel çıkarılan "Şark İli" Dergisinin Kapağı

Народы Востока

орган Совета пропаганды и действия Народов Востока

№ 1, 1920 г.

بوتون دنیا ایشچیلری
و ازیلمش شرق ایللری — بیرلشیکز!

شرق ایلی

شرقك اویانماسنه چالیشان ، شرق شوراسی ، نك فکرلرینی نشر ایدن ، آیلق مجموعه در .

ا ورنه ب ، فارسی وروس دیللرنده چیقاریلیر ا

بو صایی شرق قورولتایینه مخصوصدر .

صایی : ۱

۱۹ تشرین ثانی : ۱۳۳۶ - ۱۹۲۰

Ek-5: Doğu Halkları Propaganda ve Eylem Sovyeti (Şark Şurası)'nin Tüzüğünün İlk Sayfası

У С Т А В

СОВЕТА ПРОПАГАНДЫ И ДЕЙСТВИЯ НАРОДОВ ВОСТОКА

Глава первая. Раздел первый

Совет пропаганды и действия и его задачи

§ I.

Совет пропаганды и действия есть постоянный орган объединения народов Востока, для борьбы за уничтожение всякой политической и экономической зависимости народов Востока от империалистических государств Запада и от собственных деспотических и буржуазных правительств.

§ 2.

Во исполнение постановлений первого съезда народов Востока Совет пропаганды и действия руководит всей революционной деятельностью на ближнем Востоке.

§ 3.

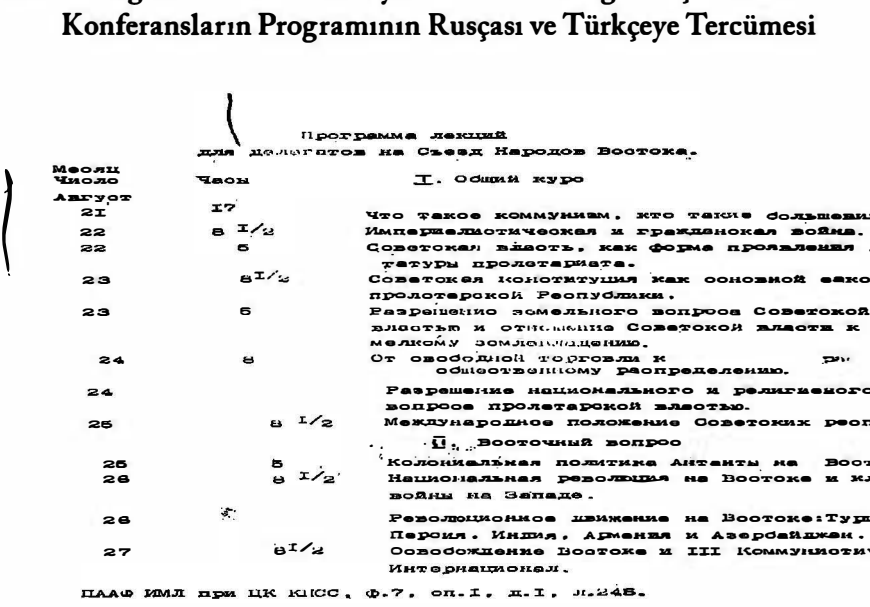
Для достижения указанной цели Совет пропаганды и действия предпринимает следующие меры:

I. Вступает в сношения со всеми революционными партиями и организациями Востока; оказывает им материальную и моральную поддержку, объединяет и направляет их деятельность.

2. В тех местах, где еще не существует революционных партий и организаций Совет содействует их созданию, развитию и укреплению

3. Организует революционную пропаганду и ведет революционную агитацию во всех странах Востока с целью вовлечения наиболее широких народных масс в революционную борьбу против иностранных империалистов-угнетателей и собственных деспотических буржуазных правительств.

Ek-6: Doğu Halkları Kurultayına Katılan Delegeler İçin Hazırlanan Konferansların Programının Rusçası ve Türkçeye Tercümesi

Программа лекций
для делегатов на Съезд Народов Востока.

Месяц Число	Часы	I. Общий курс
Август		
21	I7	
22	8 I/2	Что такое коммунизм, кто такие большевики. Империалистическая и гражданская война.
22	6	Советская власть, как форма проявления диктатуры пролетариата.
23	8 I/2	Советская конституция как основной закон пролетарской Республики.
23	6	Разрешение земельного вопроса Советской властью и отношение Советской власти к мелкому земледелию.
24	8	От свободной торговли к [illegible] общественному распределению.
24		Разрешение национального и религиозного вопроса пролетарской властью.
25	8 I/2	Международное положение Советских республик.
		II. Восточный вопрос
25	5	Колониальная политика Антанты на Востоке.
26	8 I/2	Национальная революция на Востоке и классовые войны на Западе.
26		Революционное движение на Востоке: Турция, Персия, Индия, Армения и Азербайджан.
27	8 I/2	Освобождение Востока и III Коммунистический Интернационал.

ПАФ ИМЛ при ЦК КПСС, Ф.7, оп.I, ж.I, л.245.

Doğu Halkları Kurultayı'na Katılan Delegeler İçin Hazırlanan Konferansların Programı		
I. GENEL KURS		
TARİH	**SAAT**	**KONUSU**
21.08.1920	17.00	Komünizm ne demektir? Bolşevikler kimdir?
22.08.1920	08.30	Emperyalist ve vatandaş savaşı.
22.08.1920	17.00	Sovyet İktidarı. Proleter diktatörlüğünün forması vs.
23.08.1920	08.30	Sovyet Anayasası, proleter cumhuriyetinin esas kanunu vs.
23.08.1920	17.00	Sovyet iktidarının toprak sorununu çözümü ve Sovyet iktidarının toprak mülkiyetine bakışı
24.08.1920	08.30	Bağımsız ticaretten toplumsal bölüşüme doğru.
24.08.1920	17.00	Proleter iktidarının dini ve milli sorunları çözümü.
25.08.1920	08.30	Sovyet Cumhuriyetlerinin Uluslar arası durumu.
		II. DOĞU SORUNU
25.08.1920	17.00	Antanta'nın Doğu'daki sömürge politikası
26.08.1920	08.30	Doğu'da milli inkılap, Batı'da sınıfsal savaş
26.08.1920	17.00	Doğu'da inkılâp hareketleri: Türkiye, İran, Hindistan, Ermenistan, Azerbaycan.
27.08.1920	08.30	Üçüncü Enternasyonal ve Doğu'nun kurtuluşu.

(Azerb.Cum. SPİHA, F.7, Op.1, D.1, L.246.)

Ek-7: Birinci Doğu Halkları Kurultayına Türkiye Adına Katılanların Listesi[1]

1. Mehmet İzzet(Trabzon)
2. Hacı Mahmut(Trabzon)
3. Efendiyev
4. Ali Atıf
5. Abid Alimov
6. Abdurrahimov
7. İlyas Miriç
8. Hüseyin Seyid
9. Mustafa Suphi
10. Fuad Sabit
11. Efim Boykin
12. Behçet
13. Feyzullah Sacid
14. Cevat Hasan
15. Şükrü(Erzurum)
16. Nadejda Çepurnaya
17. Şemsettin Şerefdinoviç
18. Mehmet Emin Abbasoğlu
19. Yusuf Kemal
20. İsmail Hakkı
21. Savin Latif
22. Lütfü Nejdet
23. Semen Loskutov
24. Lütfü Ömer
25. Mustafa Turudoğlu
26. Ömer Ahmet
27. Hamit Oğlu Mahmut
28. Ahmet Oğlu Mustafa
29. İnyazim Oğlu Ali
30. Mehmet Oğlu Seyfettin
31. Tevfik Oğlu Mehmet(Trabzon)
32. Mehmet Raşitoğlu(Trabzon)
33. Samih
34. Nazmi İbrahimov
35. Cevad
36. Nedim Agâh

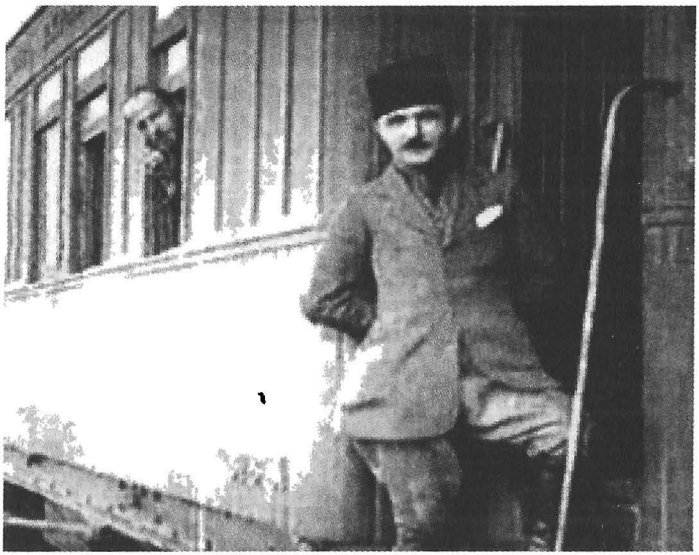
1 Azerbaycan Cumhuriyeti eski Komünist Partisi Arşivinde(Siyasi Partiyalar ve İçtimai Hareketler Arşivi) bulunan oldukça karışık ve birçok ayrı defterden oluşan kurultaya katılanların kayıtlarından tarafımızdan tespit edilen Türkiye adına kurultaya katılan 235 delegeden 163 delegenin listesidir.

37. Naim Nejat Caitoğlu
38. Memedov
39. Apti Haliloğlu
40. Sabri
41. İsmail Mahmutoğlu
42. Hasan Mustafa
43. Talat Mehmetoğlu(Trabzon)
44. Şakir Bahattin
45. Maksut
46. Süleyman Nuri
47. Mecid
48. Muhammed Aziz
49. Rumin Vlademir
50. Ahmet İbrahim
51. Nuri Serdar
52. Osman Demirci
53. Baha Ali
54. Ali Bahri(Bayburt)
55. Mesut Zeki(Samsun)
56. Tahir Hüseyin(Samsun)
57. Ahmet Tahir(Bayburt)
58. Bekir Ahmet
59. Ali Mustafa(Trabzon)
60. Ali Mehmet
61. Ahmet Abdullah
62. Osman Çalak(Tuapse)
63. Mustafa Ahmet(Trabzon)
64. Feyzi Mesut(Trabzon)
65. Osman Süleyman
66. Mustafa Vasıf
67. Mehmet Halil
68. Hüseyin Ahmet
69. Hacı Ali Ömer
70. Mustafa Memed
71. Ahmet Yusuf
72. Mehmet Ahmet
73. Ahmet İbrahim
74. Hüseyin Ahmet
75. Ahmet Şükrü
76. Mirza Yusufoğlu
77. Ömer Hasid(Trabzon)
78. Mustafa Kasapoğlu

79. Şaban Dursun(Trabzon)
80. Ahmet Servet(Trabzon)
81. Yusuf Ahmet(Trabzon)
82. Zekeriya Osman(Trabzon)
83. Süleyman Yusuf(Trabzon)
84. Halil Şakir(Trabzon)
85. Saffet Memet(Trabzon)
86. Halim Numan(Trabzon)
87. Tahsin Bahri(Trabzon)
88. Ahmet Kemal
89. Ahmet Hulusi
90. Nail
91. Asım(Erzurum)
92. Kemal
93. Muzaffer
94. Hakkı Mehmet Ali
95. Rabiye
96. Naciye
97. Fevziye
98. Ahmet Ali
99. Cevat(Erzurum)
100. Mesut(Erzurum)
101. Aziz(Trabzon)
102. Hüseyin
103. Celal(Samsun)
104. Arif(Erzurum)
105. Salim(Erzurum)
106. Asım(Erzurum)
107. Nejdet Asım
108. Niyazi(Trabzon)
109. İsmail(Erzurum)
110. Nejdet Hatem
111. Hakkı İsmail
112. Şevket
113. Ali Rıza
114. Bahri Feyzi
115. Hasan Hasânov
116. Abdurrahman Mesudi
117. Ömer Faziyat
118. Haşim Hamurli
119. Ağa Ahmetoğlu
120. Muzaffer Cabbar Cihangir-zade
121. İsfendiyar Sultan-zade

122. Cafan Baht Muganlı
123. Zülfükâr Mageli
124. Aşi Sultan-zade
125. Abbas Mir Bahir-zade
126. Hüseyin Meculbeğ Ali
127. Mehmet Sami İbrahim-zade
128. Kemal Kâzımbeyli
129. Rıza Şaban-zade
130. Paşa Bayram0ğlu
131. İbrahim İbrahim-zade
132. Ahmet Yahya-zade
133. Mir Cafer Seyid-zade
134. Adıgüzel Kâzım-zade
135. Methi Baba-zade
136. Biruz Alioğlu
137. İsmail Kâzım-zade
138. Ahmet Kaldı Kara Ağa-zade
139. Yusuf Keymama (Trabzon)
140. Memed Samih Tevfikoğlu (Trabzon)
141. Ali Haşimoğlu (Samsun)
142. Mahmut Hamdioğlu (Trabzon)
143. Mustafa Recepoğlu (Trabzon)
144. Efendiyev Nadir(Anadolu)
145. İsrafil Memedoğlu (Trabzon)
146. Hüseyin(Trabzon)
147. Şefik(İstanbul)
148. Ethem(İstanbul)
149. Hasan Cevat(İstanbul)
150. Mustafa Fahri(İstanbul)
151. Mirzayev(Samsun)
152. Muzaffer(Trabzon)
153. Ali atıf(Trabzon)
154. Maksut(Erzurum)
155. Rıza Bâki(Tuapse)
156. Hasan Hüseyin Haydaroğlu (Tuapse)
157. Zekeriya Beyazıt(Tuapse)
158. Hüseyin İsmail (Tuapse)
159. İsmail Mustafa Şerifoğlu(Tuapse)
160. Cemal Efendi Asımaov (Tuapse)
161. Bahaeddin Şakir
162. Arif
163. Kemal Asem(Trabzon)

Ek-8: Enver Paşa'nın Bakü Kurultayında okunan bildirisinin Türk Tarih Kurumu Arşivinde bulunan Türkçe metninin kopyası ve transliterasyonu. (Ağustos-Eylül 1920)

Enver Paşa Bakü'ye giden trende

"Nutkun aslıdır[2].

Arkadaşlar! Bugün Bakû şehrinde dünya emperyalizm ve kapitalizmine karşı harbeden Şarkın ihtilalci alemi vekilleri olan bizlerin burada toplanmasına vesile olan Üçüncü Enternasyonal'e ve bunun azimkar reislerine umûm arkadaşlarım namına teşekkür ederim.

Arkadaşlar!

Bugün bizi asırlardan beri ezen ve çırılçıplak soymakla kalmayarak, kanımızı emen, öldüren dünya emperyalist ve kapitalistlerine karşı mücadelemizde elini tutacak ve Avrupa politikacılarının yalancılığının büyüklüğü nispetinde hak yolunda doğru ve sözüne inanılır ve milletlerin hukuk ve hürriyetini tanımağı programına yazmış olan Üçüncü Enternasyonal gibi bir müttefikin yanında mevki almakla mübâhî olduğumuzdan birbirimizi tebrik edelim.

Arkadaşlar!

2 Bu notun sonradan eklendiği anlaşılmaktadır.

Türkiye Harb-i Umûmî'ye girdiği zaman dünya ikiye ayrılmış idi. Birisi emperyalist ve kapitalist olan eski Çar Rusya'sı ve müttefikleri, diğeri de yine emperyalist ve kapitalist olan Almanya ve müttefiki idi. Bu iki gruptan bizi doğrudan doğruya boğazlamak ve mahvetmek isteyen Çar Rusya'sı ve İngiltere dostlarına karşı; yalnız hayatımızı bağışlamaya razı olan Almanlarla yan yana harp ettik. Fakat biz her vakit emperyalizm aleyhinde bulunduk. Alman emperyalizmi de bizden kendi maksadına göre istifade etmek istemiş olabilir. Fakat biz istiklalimizi muhafazadan başka bir hedef takip etmedik.

Arkadaşlar!

Bizleri Berlin'in müreffeh hayatından Trablus'un kızgın çöllerine, fakir, Bedevi çadırlarına sevk eden ve onlarla hayatın en sıkışık ve ağır günlerini yaşattıran his, hiçbir zaman emperyalizm hissi değil idi. Biz nasıl Trablus'u ve Trabluslular için kurtarmaya çalıştık ve nihayet tam dokuz sene mücadeleden sonra İtalya emperyalistlerini tardettiklerini görmekle mübâhî olduk. Azerbaycan'da başka bir emel beslemedik. Biz Azerbaycan'ı Azerbaycanlıların biliriz. Yalnız ahvalin inkişafı esnasında zuhur eden zararlara pek müteessifiz.

Arkadaşlar!

Ben Harb-i Umumi'de en mühim bir mevkide bulundum. Fakat sizi temin ederim ki, bu harpte yan yana harp ettiğimiz Almanlar içerisinde emperyalist düşüncelerin bulunmuş olmasına müte'essifim. Ve Alman emperyalizm ve emperyalistlerine de aynı İngiliz emperyalizm ve emperyalistleri derecesinde hasımım. Bence bilâ-emel halkın kesesinden zengin olmayı düşünen her beyin parçalanmaya layıktır. İşte benim emperyalizm hakkındaki düşüncelerim.

Arkadaşlar!

Sizi te'min ederim ki, eğer bugünkü Rusya o zaman mevcut olarak şimdiki gaye ile harp etseydi, biz muhakkak bugün olduğu gibi Rusya'nın yanı başında bize has olduğunu emsaliyle gösterdiğimiz hulûs ile ahz-ı mevki' ederdik. Bu maksadımızı biraz daha izah için şunu söylemek isterim ki, Rus Şûrâlar Hükümeti ile beraber çalışmaya karar verip teşebbüs ettiğimiz zaman Yudeniç Ordusu Petersburg civarına kadar yaklaşmış, Koçak Uralları aşmış, Denikin Moskova cenubuna doğru takarrüb etmiş idi. Bu kuklaları oynatan Avrupa emperyalistleri de bu oyunu kazınılmış

sayarak yırtıcı dişlerini göstererek ellerini sevinçle oğuşturuyorlardı. Biz bu vaz'iyette Rusya ve hemhâl olmaya çalışmıştık. Eğer Karadeniz'in kasırgaları bindiğim geminin direklerini kırarak beni geri atmamış ve Kovno, Riga hapishanelerinin demir parmaklıkları ve bindiğim tayyarelerin düşüp parçalanması gibi mevâni yoldan alıkoymamış bulunsaydı, ben Rusya'nın en sıkışmış bir zamanında aranızda bulunarak bu lüzumsuz hikâyeleri size söyleyerek bazı arkadaşları tenvîre lüzûm görmeyecektim.

Arkadaşlar!

Bildiğiniz gibi Cihân Harbi'nin ilk emperyalistleri mücadelesinde mağlup olduk. Fakat ben mazlumlar mücadelesi nokta-i nazarından mağlup olduğumuzu kabul etmiyorum. Çünkü Türkiye Boğazları kapamakla ceberûti ve dünyayı yutmakla doymak bilmeyen Çarlık Rusya'sının yıkılmasındaki ve yerine bugün dünya ezilenleri için tabi'i bir müttefik haline geçen Rusya Şurâlar Hükümeti'nin gelmesindeki amillerden biri oldu. Ve böylece mazlumlar aleminin kurtuluş yolunun açılmasına yardım etti. Ben bunu dünya mazlumları için bir galibiyet addederim.

Arkadalar!

Bugün bütün emperyalist dünyasına karşı meydan okuyacak kadar cesaret gösteren ve kuvvetini Türkiye köylülerinden alan mücahitler ordusu dediğim gibi mağlup olmadı. Yalnız bir an için silahını bırakmıştı. İşte hele son onbeş seneden beri mütemadi harbettiği bu düşmanlara karşı, iki senedir, en büyük mahrumiyetler içinde yeniden uğraşıyor. Fakat bugünkü uğraşma bundan evvelkilere makîs değildir. Ba-husûs böyle Şark aleminin Üçüncü Enternasyonal ile birlikte yani dünyanın mazlum halkı ile mazlum sınıflarının kendi mühik davasına iştirakini görünce kat'i ümîd-i muzafferiyet ile çalışacaktır.

Arkadaşlar!

Transval Muharebesinden başlayan Cihan-ı Harbin büyük meydan muharebesi 1914'den 1918'e kadar devam ve emperyalistler arasında idi. Fakat şimdi harp asıl kat'i devresine girmiş bulunuyor. Ve herhalde bizim ya'ni mazlûmların galibiyetiyle emperyalizmin değil teslim-i silâh fakat mahvıyla neticelenecektir.

Bu kongrenin ictimâ'î mazlumlar müdafaasında elindeki bayrağı kanla boyayan Kızıl Ordu ile Türk muhariplerine yeni bir itimâd-ı nefs

bahşedecek ve herhalde bu mücadelenin bizim tarafın galibiyetiyle neticelenmesine yardım edecektir. Bizi Üçüncü Enternasyonal'e sevk eden sebep yalnız girdiğimiz mücadelede kendimize dayanacak bir yer bulmak değildir. Belki aynı zamanda prensiplerinde birbirine yakınlığıdır. Biz her vakit ihtilâl kuvvetimizi halktan, halkın ezilen kısmı olan köylüden aldık. Belki bizim fabrika amelimiz de kuvvetli olsaydı onları başta sayardım. Mamafih onlar da bizimle idi. Bunlar istedikleriyle ruhlarıyla beraber çalıştılar. Şimdi de öyledir. Bina'en-aleyh işte bu suretle halkın ezilmiş kısmına dayanarak onun dertlerini biliyoruz. Onunla yaşıyoruz. Onunla öleceğiz.

Arkadaşlar!

Biz halkın arzusunu dinlediğimize göre onu da kararını vermekte serbest bırakmak taraftarıyız. Biz bizi isteyenle birlikte yaşar, onunla birlikte ölürüz. İstemeyen halkın da kendi işini kendisinin düzmesi taraftarıyız. İşte bizim milletler hakkındaki nokta-i nazarımız bu.

Arkadaşlar!

Biz harp yani insanların tecebbür için birbirini boğazlaması aleyhindeyiz. Ve işte ebedi bir sulha varmak için de Üçüncü Enternasyonal ile birlikte gidiyoruz. Buna binaendir ki, biz bugün her türlü mevâni'e rağmen en kanlı mücadelelerde bulunuruz ve devam edeceğiz.

Arkadaşlar!

Biz çalışan halkın refahı taraftarıyız. Yani gerek Avrupalı ve gerek yerli murabahaci ve muhtekirlerin emeklerini gasbetmesi aleyhindeyiz. Memleketimizin büyük mikyasta ziraat ve sanayi'in inkişafında müşterek sâ'inin neticesinden istifade taraftarıyız. Vergilerin müterakki suretteki tevzi' ile çalışan fukaranın menâfiini muhafazayı hedef edinmişizdir. İşte bugünkü iktisadi düşüncelerimiz.

Arkadaşlar!

Biz çalışan halkın ancak benliğini tanımasıyla refah ve hürriyet bulacağı kanaatindeyiz. Bunun için de sâ'î ile birlikte giden ve halkın mukaddesatına hürmet ederek hürriyet-i hakikiyeyi te'min eden esaslı bir maarifin memleketi tenvir etmesi taraftarıyız. Bu yolda ve amelde erkek ve kadın farkı bilmeyiz. İşte ictimâ'i düşüncelerimiz.

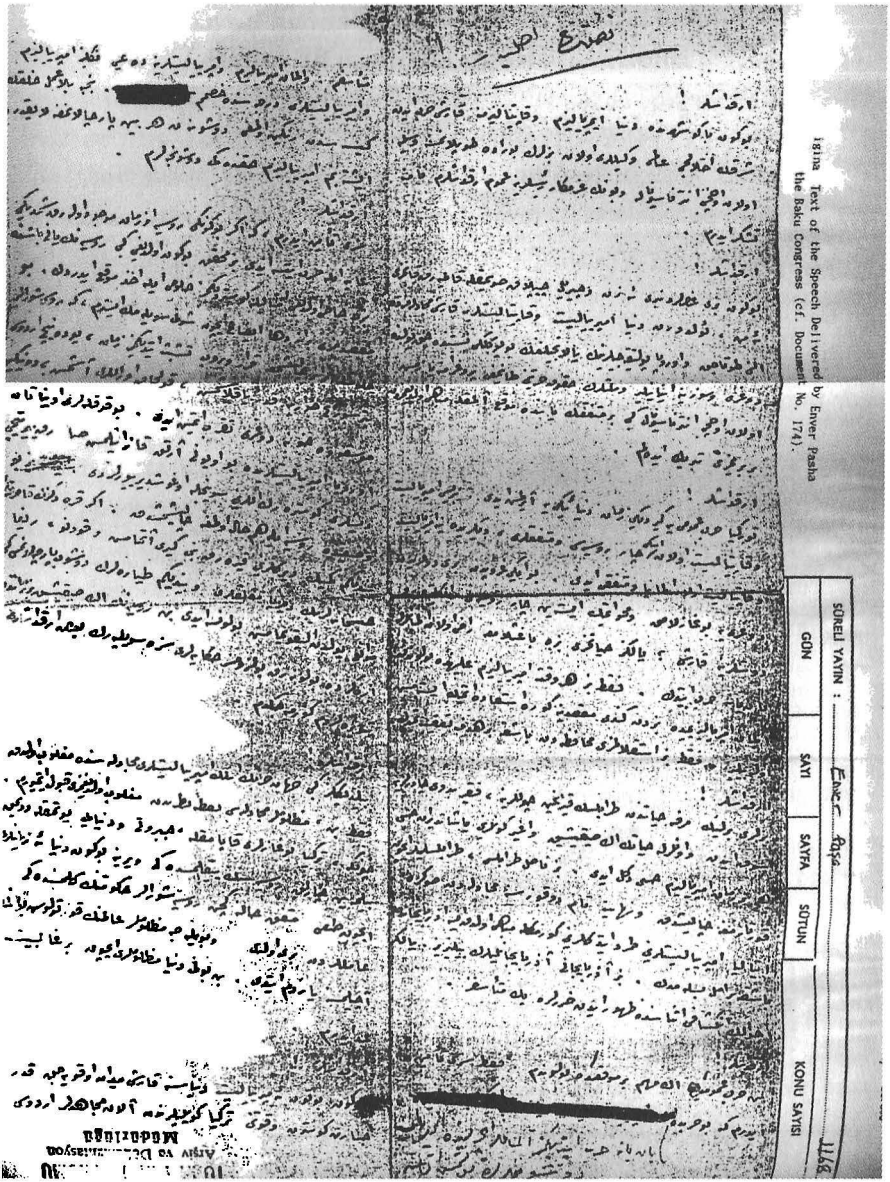
Arkadaşlar!

Size şunu tebşir ederim ki, bu mücadelemizde beni vekil olarak buraya göndermiş olan Cezâyir, Tunus, Trablusgarp, Mısır ve Arabistan'la Hindistan İhtilal Cem'iyetleri İttihadı bu maksadda tamamiyle bizimle müşterektirler. Ve o suretle azmetmişlerdir ki, kullanacağı her türlü vasıta-i ihtilaliye ile üzerlerine çöküp benliklerini kemiren vahşi hayvanların en nihayet dişlerini kırarak, onları önlerinde yere serilmiş göreceklerine imânları tamdır.

Arkadaşlar!

Bu maksat etrafında birleşen azimkâr ruhların tahrik ettiği eller burada birbirine uzatılmış bulunuyor. Ben arkadaşların namına bu uzun ve ancak galebemizle neticeleneceğine tamamiyle iman ettiğim mücadelede sonuna kadar beraber işleyecek olan elleri sıkar, hepimiz için Hak'tan muvaffakiyetler temenni ederim.

Yaşasın mazlumlar ittifakı,kahrolsun bu ittifak karşısında titreyen zâlimler.

(TTKA, Kl.32, F.1168'den naklen Yamauchi, Hoşnut Olamamış Adam-Enver Paşa, s.283-285.)

Ek-9: Doğu Halkları Kurultayında Okunan Enver Paşa'nın Bildirisinin Rusça metninin ilk sayfası

Заявление Энвер-Паши

Товарищи, я выражаю благодарность от себя и от имени товарищей III Интернационалу и его Президиуму, который дал возможность, вождям против всемирного империализма и капитализма, собрат с сегодня в Баку.

Товарищи! мы считаем себя счастливым, что в противоположно империализму и капитализму, которому не достаточно ограбить [illegible] и раздеть нас до нога, но который старается пить нашу кровь и уничтожить нас, и в противоположность лживым европейским политикам, мы сегодня стоим бок о бок с союзником, верным и прав вым, III Интернационалом.

Товарищи, когда Турция вступила в войну, мир был разделен на 2 лагеря. В одн была империалистическая и капиталистическа старая царская Россия и её союзник в другом также Германия и её союзники. Из этих 2-х группа- мы, с против стремящихся нас сей затронить и уничтожите. царской России, Англии и их друзей, вали на стороне Германии. согласитейся подарить нам по крайне ме жизнь.

Нас использовали германские империалисты для своих разбойнич целей. Но наше желание было только сохранить свою независимос

Товарищи, чувство, которое увело нас из спокойной оседло жизни в знойные пустыни Триполиса и под бедные шатры бедуинов, и заставила провести с ними самую тяжелую часть нашей жизни, не было чувством империализма. Мы старались спасти Триполис для триполитанцев и радуемся теперь тому, что после 9-ти летней борьбы им удалось прогнать итальянских империалистов. По отношению к Азербайджану нас также не было другого намерения. Мы считаем, что Азербайджан принадлежит азербайджанцам. Если мы попадали в ложное положение, то это была наша беда.

(Azerb.Cum.SPHİA, F.544, Op.2, D.17, L.3-6.)

Ek-10: Dr. İbrahim Tali'nin Doğu Halkları Kurultayında okunan bildirisinin Açıksöz Gazetesinde özet şeklinde yayınlanan metni

Emperyalizm Muharebesi Türkiye'yi dört sene yorgun ve bozgun bir hale getirdi. Fakat şimdi bunu Garp kapitalistlerine karşı kıyam eden Türkiye köylüsü düzeltmeye çalışıyor.

Yoldaşlar! Anadolu kıyamının avâmili, biri dahili diğeri harici olmak üzere ikiye ayrılır.

Harici avâmil; dört sene muhtelif cephelerde dünyanın en koyu burjuvazi hükümetlerine karşı çarpışan Türkiye köylüsü artık alnının teri ve kolunun kuvvetiyle kazandığı ekmeğini biçmek ve köyünde rahat yaşayabilmek için büyük ihtiyaç hissediyordu. Türk köylüsü emperyalistlerin ve pişdarların gittikleri yerde kan, ateş ve maya ile çalışan ve dünya nimetlerini istihsal eden sınıfın menafi' bir kısım.....feda eden caniler olduğunu bilmiyordu.

Nihayet Anadolu'nun Akdeniz'e açılmış nefes borusu olan İzmir'e karşı başlayan taarruz o zaman Garp'ta ve Şark'ta teşekkül eden Müdafaa-i Hukuk kuvvetlerinin derhal katillere karşı birleşmesini icap ettirdi. İzmir'in işgalini müteakip Şark'ta emperyalist pişdarlarının karşısında bulunan teklifiyle Erzurum ve Trabzon halklarının Erzurum'da bir halk kongresi akdedilerek, haklarının müdafaasına karar verdiler. Sonra Sivas ve Ankara halk kongreleriyle şekl-i müdafaa tamam etti.

Dahili amile gelince; zavallı Anadolu köylüsü asırlarca burjuvazi hükümetlerinin zülüm ve tahakkümlerine mahkûm kalmış ve İstanbul'dan gelen gâh bürokrat ve gâh diktatörlük ve onların gönderdikleri tıfıl memurların zincir-i tahakkümü altında ezilmiş idi.

İbrahim Tali Bey, Türkiye amele ve köylüsünün çektiği zahmet ve meşakkatleri tahlil ettikten sonra konuşmasını şu sözlerle bitirdi:

Arkadaşlar! İşte bu izaha şunu ilave ediyorum ki; terakki ve tenevvüre doğru giderken kendi hürriyet ve istiklâlini de son nefesine kadar müdafaaya azmetmiş ve bu yolda kendisine uzatılan dost şuralar elini kemal-i samimiyetle tutmuştur.

Yaşasın beraber yürüyen İnkılâpçı Rusya ve Anadolu ve bunlara zahir olan Şark İhtilâl Âlemi!

(Açıksöz, 5 Teşrin-i sani /Kasım 1336/ 1920.)

Ek-11: Doğu Halkları Kurultayı Türk Komünist Grubu Fraksiyonu Başkanlığına Mustafa Suphi'nin seçildiğini gösterir belge.

В Президиум Коммунистической фракции
Съезда народов Востока
29 августа 1920 года.

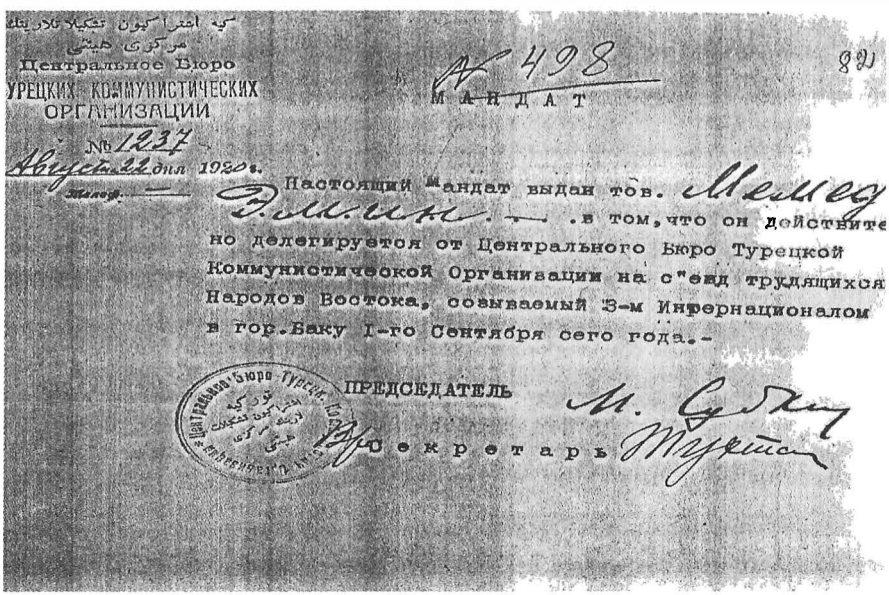
Турецкая группа Коммунистической фракции Съезда народов Востока на собрании 27 августа избрала в Президиум фракции от группы товарища Мустафа Субхи.

Председатель
Секретарь

ЦПА ИМЛ при ЦК КПСС, ф.544, оп.2, д_10. л.9.

(Azerb. Cu. SPİHA, F.544, Op.2, D.10, L.9.)

Ek-12: Türkiye Komünist Teşkilatı Merkezi Bürosunun I. Doğu Halkları Kurultayına Mehmet Emin'i Delege Olarak Atadığına Dair Belge

Центральное Бюро
УРЕЦКИХ КОММУНИСТИЧЕСКИХ
ОРГАНИЗАЦИЙ

№ 1237

Августа 22 дня 1920 г.

Мандат

№ 498

Настоящий мандат выдан тов. Мемед Эмин. в том, что он действите
но делегируется от Центрального Бюро Турецкой
Коммунистической Организации на с"езд трудящихся
Народов Востока, созываемый 3-м Интернационалом
в гор. Баку 1-го Сентября сего года.-

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ М. Субхи

Секретарь Тюркиш

(Rusya Toplumsal Siyasal Tarih Devlet Arşivi, F. 544, Op. 2, Kl. 33, L. 82. Bu belge Mehmet Perinçek vasıtasıyla temin edilmiştir.)

Ek-13: Cemal Paşa ve arkadaşlarının Moskova'ya gelmesi üzerine Mustafa Suphi'nin Yeni Dünya'da yazdığı "Misafir Paşalarımız" adlı makale

یکی دنیا

نور کیا اشترا کیون (قومونیست) تشکیلاتی مرکزی جسینك
و یا کوقومیونه سنك فکر لرینی نشر ایدن هر هفته دها یکی دفعه چیقار.

صایی: ۵۲-۴
۱۲ تموز ۱۹۲۰
بازار ایرتسی

تك نسخه سی ۵ منات

ادارہ خانہ: قراستاوتسکی سوقاقنده (۱۸۸) نومرولو تشکیلات بنانسه دیر.

تلفون نومروسی: ۴۸-۲۵

هر گون ساعت اوتدن ایکی یه قدر مراجعت ایدیلور.

مسلکدہ اختلافی یازیلر صحیفه لریمز اچیندہ.

آی تورکیانك عمله و رنجبرلری! شماده حکومتك بوتون قوت قایناقلرینی آله آلان بولدوشلرینگز امداد گوه گمیور لر. اوظری انقلاب تورکیه یه فارشولایکز و فوجاقلانیکز. آراسنده کی ظلم آغلرینی آل یه رکیله یارچالایکز و بو یرینگزه دایاناکز، ایچه یردن دیشاردن گمیریلمکده اولان بوتون شرفلی فاردشلرینگزه قوشکز و اوره ریکز!

مسافر پاشالرمز

آنادیلدن جنوب کندلرینی تعرفه لرك تاجیر ویریلمك جمله لقدانه یاه الدین ناکر وجدی یکار حقدده کی موثوقیه مزی تعین وتبشیر ایتك لازم کلیر. بوتون بو یروزی قالدیرمه قارشی کوتلهنگه قرار ویرمن اشترا کچیلر فکر لرینی آب آجق سویلرلر، اواخیرده بزده بو خصوصه موثر دیکلری اولدیغی قرالمقدر. بو لایق صوده بالی آولاغلی ایشه یتیشن براکلر، اوغلی طیفلی بیچی آمشلرك یاك تودولو اومیدوارلقلرینه تورکیا عمله و رنجبر و مکتبلری آرامنده برقاچ سنه دنبری یورگیمزده و دماغمزده یاشامقده اولدیغی قوه کوزه آلمیه رق هیچ بر فرقه یه بیر ویرمکسزین عمومی بر مصالحه جهتی طوتمنی توصیق ایتمشدك. و حتی فرقه سنده طاشمی ایچون فکر لرینی تکرار تکرار اعلان ایتمشدك. کورد وعرب فرقه لرینه اتحاد طلبی ایچون بیك محنت وعنایتله مخصوص آدملرینی و وکیل اولدقلری اشتراکی مجلسلره کوندرمش اولان بو یاقاریا مجاهدینی آه اونوتمیه رق وکیل اولدقلری اشتراکی مجلسلرده کندیلرینی بیلدیرمکدن خالی قالمامشلردی. فقط آه بو یاقاریا مجاهدینی آه اونوتمیه رق وکیل اولدقلری اشتراکی مجلسلرده کندیلرینی بیلدیرمکدن خالی قالمامشلردی. فقط آه بو یاقاریا مجاهدینی آه اونوتمیه رق وکیل اولدقلری اشتراکی مجلسلرده کندیلرینی بیلدیرمکدن خالی قالمامشلردی. فقط آه

تور کیایه دائر

— ۳ —

حکومت مطلقه ی حتمه عسکر لرینه دنبری تعیین وتبدیل یاپیلمق اوزره اوردولرده دور بولونمقده اولدیغی حالده بو دفعه کندی صلاحیتلرینی تجاوز ایدرك بعض قطعه لرك خصوصیله ارکان حربیه لرك تعیین وتبدیلاتنه مداخله ایتمکده اولدقلری کوریلمکده در. بو حال اوردونك انتظامی ایچون بیوك بر تهلکه تشکیل ایت

Ek-14: Birinci Doğu Halkları Kurultayı Amblemi

Ek-15: Stasova'nın Hatıralarından[3] IX

Doğu Halkları Kurultayı

Bakü'ye yolculuğum oldukça ilginç ve uzundu. Yakıt yetersizdi. Bu yüzden bir istasyona varıldığında yolcular vagonlardan çıkarak etraftaki tahta çitleri ya da lokomotif ocağında yakıt olarak yakılacak her şeyi topladıktan sonra benzer şeylerin yapılacağı gelecek istasyona kadar yolumuza devam ediyorduk. Mineralnıye Vodıy[4] istasyonunda bugün, yarın ve genel olarak önümüzdeki günlerde yolumuza devam etmemizin imkânsız olduğu bildirildi.

Sergo Ordjonikidze'nin gelmekte olduğu trenin beklendiğini bir tesadüf eseri duyduğumda; burada onu beklemeye, beni yanına almasını rica etmeye karar verdim. Karşılaşmamız sıcak ve samimi geçti. Sergo, beni vagonuna davet etti, Bakü'ye kadar götürmekle kalmayıp, evinde de misafir etti. Burada ilk kez Sergo'nun eşi Zinaida Gavrilovna ile tanıştım.

Kurultay hazırlıkları zorluydu. Çalışmalar hayli düzensizdi, daha iyisini beklemek de yanlış olurdu, çünkü Mussavat iktidarının devrilmesinin üzerinden yalnızca bir aydan biraz fazla zaman geçmişti. N. Narimanov, beni hemen Azerbaycan Komünist Partisi MK'ne dahil etttiği için, elbette tüm konularda yardımcı olmam gerekiyordu.

Narimanov ile 1920 yılı başında Moskova'da tanıştım. Moskova'ya S.M. Kirov'un tavsiyesi üzerine, Mussavatçıların Azerbaycan'da iktidarı ele geçirmesinden sonra gelmişti. Sergey Mironoviç, N.N. Narimanov'un değerli bir devrimci ve Müslüman nüfusun üzerinde büyük etkisi olduğu belirtilen özel bir not göndermişti. 1920 yılında Hindistanlı (Müslüman) Profesör Prasad Moskova'ya geldiğinde, Y.V. Stalin'in tavsiyesiyle Narimanov da müzakerelere katılmıştı.

Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında Doğu Halkları Kurultayı'na hazırlıklar hummalı bir şekilde sürüyordu. Kurultay hazırlıklarıyla ilgili son talimatları almak için Ş.Z. Eliava ile birlikte Moskova'ya gitmem gerekti. O günlerde Komintern'in II. Kongresi sürüyordu. Moskova'da sadece bir gün bulunmamıza rağmen kongreye de katılmıştık. Bu oturumda V.İ. Lenin harika bir konuşma yapmıştı: Almanca konuşmaya başladıktan sonra Fransızca devam etmiş, konuşmasının sonu hararet-

3 Stasova, *Vospominaniya* (Anılar), Moskova, 1969. s. 177-181.

4 Rusça, 'mineralli sular' anlamına gelen Kuzey Kafkasya şehri.

li alkışlarla karşılanmıştı. Aslında Vladimir İliç'in konuşması hepimiz için, neler yapmak gerektiği konusunda, gerçekleşecek olan Doğu Halkları Kurultayı'nın programı olmuştu. Sergo ile Lenin'in konuşmasını kılavuz olarak kullanmıştık.

Moskova'da Eliava, paratifo hastalığına yakalandı, fakat kesinlikle kalmak istemediği için Bakü yoluna koyulduk. Özel vagonda yanımızda bir hemşire ile gidiyorduk. Durum çok zordu ama sonunda her şey iyi bitti.

Kurultay 1 Eylül 1920'de açıldı. Tabii ki, komünist fraksiyonun oturumuyla başladı ve burada Sergo, benim T.R. Rıskulov'a karşı yanlış bir şeyler yaptığımı söyledi. Şimdi konunun ne olduğunu söyleyemem, ama beni epey payladığını iyi hatırlıyorum.

Kurultaya katılanların düşünceleri birbirinden farklıydı ve çeşitliydi. Bu durum kurultay boyunca zorlu bir atmosfer yarattı. M. Suphi[5] ve Hindistan temsilcisi Mukerci gibi tanınmış devrimcilerin yanı sıra, hazırlıksız, kurultaya tesadüfen katılan insanlar da vardı. Delegeler arasında hanlar ve beyler de yer alıyordu: Bakü'ye gelişlerini bir fırsata çevirerek burada ticari bağlantılar yapıp halı ve kundura satmayı amaçlıyorlardı. Ortam spekülasyona açıktı, bazılarını ise hemen oradan göndermek gerekirdi, fakat Kurultay delegesi oldukları için gönderilmediler, aksi taktirde Kurultaya zarar verilebilirdi. Bu tür insanların Bakü'den çıkmasına izin verilmesi kararı alınmıştı. Başka bir zorluk da Azerbaycan'ın kendi para biriminin olması ve Rusya paralarının Azerbaycan paralarıyla değiştirilme gereğiydi. Bu konuda, o dönem Azerbaycan Komünist Partisi Merkez Komitesi'nde muhasebeci olarak görevli bulunan Drago Markoviç Mesiç yardımcı oldu.

Fraksiyon toplantıları ciddi tartışmalarla geçiyordu, çünkü şimdiki Orta Asya cumhuriyetlerinin bazı temsilcileri, örneğin Rıskulov, karmaşık görüşler sergiliyordu. Onlara düşüncelerinin yanlışlığını anlatmak gerekiyordu. Komintern'in temsilcileri olan Zinovyev ve Radek de kolay insanlar değildi. Ayrıca, Azerbaycan komünistlerinin bazıları çok genç olduğu için konulara hakim değildi ve düşüncelerinde kararsızlık yaşıyorlardı. Çekistlerin, Kızıl Ordu askerleri için zenginlerin evlerine baskın yaparak ayakkabı toplamalarının ertesi günü yapılan Azerbaycan KP MK'nin hararetli toplantısını

5 Moskova'da I. Türk Sosyalist Konferansı'nın 17-18 Temmuz 1918 tarihinde yapılan oturumuna başkanlık yapan M.Suphi'nin önerisi üzerine, Sovyet yönetimini devrim karşıtlarının saldırısından korumak için Müslüman Kızıl Ordusu kurulması kararı alınmıştı (Lenin Adına Merkez Parti Arşivi, fon 17, bölüm 4, muhafaza kısmı No.17)

hatırlıyorum. Bazıları yapılana karşı çıkarak seslerini yükseltti, hatta MK üyelerinden bazılarını yapılanların doğru olduğu konusunda ikna etmemiz gerekti. Müslüman gençler (A.G. Karayev ve diğerleri) bizi destekledi. A.İ.Mikoyan'ın, Azerbaycan zenginlerinin Sovyet yönetimince bitirilmesi gerektiğini söylediği hararetli konuşmasını hatırlıyorum.

Kurultayda kadın hakları konusunun ne kadar önemle ele alındığını unutamıyorum. Konuşmacılar hangi konuda konuşursa konuşsun; ziraat reformu olsun, göçebe sorunu olsun, dönüp dolaşıp, ister istemez kadın sorununa dönüyorlardı. Doğu'da çokeşlilik ve örtünme hakimdi. Örtülerin çıkartılması o bölgenin devrim şartlarına uygun olduğu anlamına geliyordu. Örtülerini çıkarmayan yerli kadınların gösterilerde yürümeleri ve kurultay etkinliklerine katılmalarının delegelere büyük etkisi olduğunu çok iyi hatırlıyorum.

1. Doğu Halkları Kurultayı Manifestosu artık çağdaş bir mücadele ezgisi gibi algılanıyor ve bu kurultaya delegelerini gönderen halkları örnek alarak, sömürülen tüm halklara gidecekleri yolu gösteriyordu.

Kurultay sona erdi. Doğu Halkları Kurultayı'nın oluşturduğu Propaganda Komitesi Sekretaryası'nda çalışmak için Bakü'de kaldım. M. Suphi başkanlığındaki grubun Türkiye'ye gitmesinden önceki hazırlığını yaptım. Suphi'yi Moskova'dan, Milli Azınlıklar Komisyonu'nda Türklerin temsilciliğini yaptığı dönemden tanıyordum. Bu komisyon partimizin MK Sekretaryası nezdinde kurulmuştu, çalışmalarına Rusya'da yaşayan azınlıklarla birlikte, yabancılar da katılmıştı. Bizler imkanlarımızın el verdiği ölçüde, hatta bunun da üzerinde Suphi'nin grubunun Türkiye'ye ulaşması için elden geleni yaptık. Gruptan (15 kişilikti) birisinin ihanet ettiği, Mustafa Suphi'nin öldürüldüğü haberini[6] almamız bizleri çok üzdü.

Ekim sonunda Bakü'ye Y.V. Stalin gelmişti. Ona, bizim bütün faaliyetimizle ilgili etraflı bilgi verildi. Çalışmalarımızın yönü ve yöntemleri hakkında olumlu sözler etti. Benim için bu çok önemliydi. Daha illegal dönemden beri onun her milli sorun konusunda sahip olduğu otorite, benim için itiraz kabul edemezdi.

MK Bürosunda, Ermenistan'daki zor durumla ilgili işler çok yoğundu. Orada Daşnaklara karşı hareket başlamıştı. Her gün oradan insan takviyesi, para yardımı vs. talepler alıyorduk. Gürcistan ve

6 Suphi, arkadaşlarıyla vatana dönüşünde Trabzon kıyılarında hunharca öldürülerek denize atılmıştı. ("Komünist Enternasyonal" dergisi, 1921, Sayı 17).

Ermenistan konuları ile ilgili Gürcistan'daki resmi politik temsilcimiz olan S.M. Kirov'la yoğun yazışma gerçekleşiyordu. O dönemde yönetim Menşeviklerin eline geçmişti. Bakü'ye sık sık Gürcü Menşevikler gelerek Sergo Ordjonikidze ve bizim diğer yoldaşlarımızla hararetli tartışmalara girişiyor, Serğo ve yoldaşlarımız hiç çekinmeden Menşeviklere günlerinin sayılı olduğunu söylüyorlardı.

Bakü'de bulunduğum dönemde S.M. Kirov ile aramda yoğun mektup trafiği gerçekleşti. Ondan oradaki kitaplığımda bulunan kitapları Elçiliğe almasını rica ettiğimi hatırlıyorum. 1912 yılında hapse atıldığımda Tiflis'te kalan Öğretmenler Derneği'ndeki başkanı olduğum kitaplık söz konusuydu. Yönetime geldikten sonra Menşevikler okulu kapatmışlardı. Dernekteki çalışma arkadaşlarım kitapların Menşeviklerin eline geçmesini istemiyordu. Bu nedenle Sofiya Nikolayevna Karabinova'yı Kirov'a yönlendirdim. Böylece kitaplığım Sovyet temsilciliğine taşınmış oldu.

Dediğim gibi, iş çoktu ama canlı ve ilginçti. Fakat yaşam şartları çok zordu. Asgari şartların mevcut olmadığı bir apartmanda yaşıyorduk. Bir dönem o kadar soğuktu ki, (*kalın kar yağdığı ve kuzey rüzgarı esmeye başladığında*) kürkümü giyerek uyumaya mecburdum, çünkü odun da yoktu. Yalnız Azerbaycan Komünist partisi MK toplantılarında ısınabiliyordum.

* * *

Bir akşam toplantısına gitmeden önce MK'den şifreli bir yazı geldi. Yazıda Doğu Halkları ve Ermenistan Propaganda komitesindeki tüm görevlerimi M.P. Pavloviç-Veltman'a devrederek, MK Büro üyesi olarak, M.İ.Frumkin'ın çalıştığı Rostov Na-Donu kentine gitmem isteniyordu. N.N. Narimanov, benim Bakü'de Azerbaycan KP MK Sekretaryası'nda kalmamı istiyordu, ama ben kabul etmeyerek Moskova'ya döndüm. Benim Bakü'den gönderilmemin nedenini şimdiye dek bilmiyorum. Moskova'da, tabii ki, bunun izahatını talep ettim. Eğer tarafımdan bir yanlışlık yapıldıysa söylenmesi gerektiğini, bunun bir daha tekrar edilmemesi için önemli olduğunu belirttim. Zinovyev, bana bir güvensizlik olmadığını anlatmak üzere görevlendirilmişti. Petrograd'a gönderilmemi istedim ve ricam kabul edildi.

Orada Petrograd Parti Komitesi'nin Kadın Şubesini yönettim, 1921 yılının Mayıs'ında Komintern'in yönetim kadrosunda çalıştığım için farklı ülkelerden gelen ve Komintern İcra komitesinde görev alan komünistlerle tanıştım.

Ek-16: John Reed'in Kurultayda okunmayan, ancak Kurultay tutanaklarına eklenen konuşmasının metni

Ben, sömürge halklarına zulmedip onları sömüren büyük emperyalist güçlerden biri olan ABD'nin devrimci işçilerini temsilen burada bulunmaktayım.

Siz Doğulu, Asyalı halklar, Amerika'nın hakimiyetini henüz tecrübe etmediniz. Sizler İngiliz, Fransız ve İtalyan emperyalistlerini biliyor ve nefret ediyorsunuz ve muhtemelen "özgür Amerika"nın daha iyi yöneteceğini, sömürge halklarını özgürleştireceğini ve onlara ekmek verip, onları savunacağını düşünüyorsunuz.

Hayır. Filipinlerdeki işçi ve köylüler, Orta Amerika ve Karayip halkları "özgür Amerika"nın yönetimi altında yaşamanın ne demek olduğunu biliyorlar.

Örneğin, Filipinler halkını ele alalım. 1898'de Filipinliler zalim İspanyol Hükümeti'ne karşı ayaklandı ve Amerikalılar onlara yardım etti. Fakat İspanyollar kovulduktan sonra Amerikalılar ülkeyi terk etmedi.

Sonrasında Filipinliler Amerikalılara karşı isyan etti ve bu sefer "kurtarıcılar" onları, karılarını ve çocuklarını öldürmeye başladı: herkese işkence ettikten sonra ülkeyi zapt etti. Ülkeyi tümüyle ele geçirdikten sonra herkesi çalışmaya zorlayıp Amerikalı kapitalistlerin kârlarını arttırdı.

Amerikalılar Filipinlilere bağımsızlık vaat etmişlerdi. Kısa bir süre sonra bağımsız Filipinler Cumhuriyeti ilan edilecek. Fakat bu demek değildir ki, Amerikalı kapitalistler ülkeyi terk edecek ve Filipinliler kendileri için kazanacak. Amerikalı kapitalistler Filipinli liderlere hükümet işleri, toprak, para ve kârlarından pay verdiler; işçilerin ürettiği kârlarla yaşayan ve çıkarları ülke halkının köle olarak kalmasında olan Filipinli bir kapitalist sınıf yarattılar.

Aynı durum, Amerikalılar tarafından İspanyol hakimiyetinden kurtarılan Küba'da da yaşandı. Şimdi Küba bağımsız bir cumhuriyettir. Fakat tüm şeker plantasyonlarına zengin Amerikalı tröstler sahip ve geriye kalan küçük miktardaki arazi de Kübalı kapitalistlere kaldı: bu kapitalistler aynı zamanda ülkeyi de idare ediyor. Küba işçileri, Amerikalı

kapitalistlerin çıkarına olmayan bir hükümet seçmek istediklerinde ABD, halkı kendi zalimlerini seçmeye zorlamak için ülkeye asker gönderiyor.

Ya da başka bir örnek anlamında, yüzyıl önce hürriyetlerine kavuşmuş bulunan Haiti ve San Domingo cumhuriyetlerine bakalım. Adanın verimli oluşu ve orada yaşayan insanların Amerikalı kapitalistlerce kullanılma ihtimali yüzünden ABD, düzeni sağlama bahanesiyle buraya asker ve gemiciler gönderdi ve iki cumhuriyeti ezerek buralarda İngiliz tiranlığından daha kötü bir askerî diktatörlük kurdu.

Zengin bir ülke olan Meksika, ABD'ye çok yakındır. Meksika'da, ilkin İspanyollar ardından da yabancı kapitalistler tarafından köleleştirilerek geri bıraktırılmış olan bir halk yaşıyor. Bu ülkede, yıllarca süren bir iç savaşın ardından halk, Meksika'nın zenginliklerini Meksikalılar için korumak isteyen ve yabancı kapitalistleri vergilendiren, proleter nitelikte olmasa da, demokratik olan kendisine ait bir hükümet kurdu. Amerikalı kapitalistler aç Meksikalılara ekmek göndermeyi düşünmedi. Aksine onlar Meksika'da, ülkenin ilk devrimci başkanı olan Madero'nun katline sebep olan karşı-devrim sürecini başlattı. Üç yıllık mücadele sonrasında devrimci rejim yeniden tesis edildi ve Carranza başkan oldu. Amerikalı kapitalistler yeniden devrim karşıtı bir hareket başlattı, Carranza'yı öldürüp kendileriyle dostane ilişkiler içinde olan bir hükümet kurdu.

Kuzey Amerika'da, herkesin eşit vatandaş olduğunu söyleyen yasaya rağmen, hiçbir toplumsal ya da politik hakka sahip olmayan on milyon siyah insan yaşıyor. Amerikalı işçilerin kapitalistlere yönelik dikkatini başka tarafa çekmek için sömürücü sınıflar ırklar arasında bir savaş başlatıp işçilerin siyahlardan nefret etmeleri için uğraşıyor. Diri diri yakılan Siyahlar, tek umudun beyaz haydutlara karşı silahlı direniş olduğunu düşünmeye başlıyor.

Son günlerde Amerikalı kapitalistler Doğu halkları ile dostane ilişkiler kuruyor ve onlara yardım ve yiyecek vaadinde bulunuyor. Bu ilişkiler, özellikle Ermenistan'la kuruluyor. Amerikalı milyonerler tarafından açlık çeken Ermenilere ekmek göndermek için milyonlarca dolarlık yardımlar toplanıyor, birçok Ermeni Sam Amca'dan yardım bekliyor. Amerikalı kapitalistler ülkedeki işçi ve köylüleri birbirine karşı kışkırtıyor:

Küba ve Filipinlerdeki halkları sömürüp onları aç bırakıyor, Siyah Amerikalıları diri diri yakıp vahşi biçimde öldürüyor, ülkedeki işçileri berbat koşullarda uzun çalışma saatlerine ve düşük ücretlere mahkûm ediyor. İşçiler yorulduğunda sokağa atılıp orada ölüme terk ediliyor.

Şimdilerde açlık çeken Ermenilere yardım götürme işini üstlenmiş olan ve onları çöle süren Türkler hakkında duyarlı makaleler yazan Bay Cleveland Dodge, binlerce Amerikalı işçinin çalıştığı büyük bakır madenlerinin sahibidir ve işçiler cesaret edip greve gittiklerinde Bay Dodge'un madenlerini koruyan muhafızlar ellerindeki süngülü silahlarla, Ermenilere yapıldığı gibi, çöle sürülmüştür.[116]

Birçok Ermeni, savaş süresince Türklerin uyguladığı vahşetten dolayı acı çeken milletine yönelik tavrından dolayı Amerika'ya karşı minnettarlık duymaktadır. Fakat sözlü beyanatlar dışında Amerika Ermeniler için ne yapmıştır? Hiçbir şey.

1915'te, olayların yaşandığı esnada İstanbul'daydım ve bu nedenle misyonerlerin Türkiye'de çok miktarda mülkiyete sahip olduklarını, bu sebeple Türkiye'ye baskı uygulanmaması gerektiğini söyleyerek yaşanan iğrençliklere karşı ciddi bir tepki göstermediklerini biliyorum. Kendi Ülkesindeki teşebbüslerinde binlerce işçiyi sömüren Amerikan Büyükelçisi Bay Strauss, tüm Ermeni halkının gemilerle Amerika'ya götürülmesini, bu proje için de yüklü miktarda bir parayı bağışlamayı önermiştir; fakat esasında bu plan Ermenileri Amerikan fabrikalarında çalıştırmak, Bay Strauss ve dostlarının kârlarını artırmak amacını gütmektedir.

Amerikalı kapitalistler neden Ermenistan'a yiyecek dahil çeşitli konularda yardım vaatlerinde bulunup duruyor? Nedeni basit bir hayırseverlik mi? Eğer öyleyse, gitsinler, Orta Amerika halklarına yiyecek yollasınlar ya da Amerika'daki kendi siyah halkına yardım etsinler.

Hayır. Yapılan yardımların asıl nedeni, Ermenistan'daki maden zenginliği ve Amerikalı kapitalistlerin sömürmek için yanıp tutuştuğu muazzam ucuz emek rezervidir.

Ermenistan'ın sırtına tırnaklarını geçirmek ve Ermeni milletini köleleştirmek amacıyla Amerikalı kapitalistler onların güvenini kazanmak istiyor. İşte tam da bu amaçla Amerikalı misyonerler Yakın Doğu'da okullar kurmuştur.

Fakat bunun bir diğer önemli nedeni de şudur: diğer kapitalist milletlerle birlikte Milletler Cemiyeti çatısı altında buluşan Amerikalı kapitalistler, Ermenistan işçi ve köylülerinin Sovyet Rusya ve Sovyet Azerbaycanı örneklerini takip edip Dünya emperyalizmine karşı tüm Dünya işçi ve köylüleriyle yan yana birleşik bir cephe oluşturarak iktidarı alıp kendileri için çalışacağından korkuyor.

Açlık çeken halklara yiyecek vaat etmek ve bir yandan da Sovyet cumhuriyetlerini abluka altına almak Birleşik Devletlerin temel politikasıdır. Sovyet Rusya'ya yönelik abluka binlerce kadın ve çocuğun ölümüne yol açmıştır. Aynı yöntem, Macar halkının kurduğu Sovyet hükümetine karşı olmasını sağlamak amacıyla da uygulanıyor.

Aynı taktik, şimdilerde Beyaz Macaristan halkının Sovyet Rusya'yla savaşa girmesi için de kullanılıyor. Rusya-Finlandiya sınırında küçük birer ülke olan Estonya ve Letonya'da da bu yönteme başvuruluyor. Fakat tüm bu küçük ülkeler açlık çekip iflas ettikleri için Sovyet Rusya ile barış yapmaya mecbur kaldılar. Şimdilerde Amerikan Hükümeti onlara yiyecek teklif etmiyor. Artık bu ülkelere ihtiyaç duymadığından insanların açlıktan ölmelerine izin veriyor.

Amerikalı kapitalistler Ermenistan'a ekmek sözü verdi. Bu eski bir numaradır. Ekmek sözü verirsin ama asla ekmeği vermezsin. Sovyet Hükümeti'nin devrilişinden sonra Macaristan söz verilen ekmeği alabildi mi? Hayır. Macar halkı bugün hala aç. Peki Baltık ülkeleri alabildi mi? Hayır. Patatesten başka hiçbir şey bulamayan Estonyalılar açlıktan kıvranırken Amerikalı kapitalistler kâr getirmediği için satamadığı çürük patatesleri gemilere yükleyip onlara yolladı.

Hayır yoldaşlar, Sam Amca kimseye karşılıksız bir şey vermez. Bir elinde çuval dolusu saman diğer elinde kırbaç. O'nun vaatlerini duyan herkes bir süre sonra kendisine verilenleri kanı ve teri ile geri ödeyecektir. Amerikalı işçiler emek ürünlerinden daha büyük bir pay talep ediyor; kendi evinde devrimi önlemek amacıyla Amerikalı kapitalistler yeni sömürgeler arayıp buralardaki halklardan yeterli miktarda kâr elde ederek kendi işçisini itaatkâr kılmak ve onları Ermenilerin sömürülmesi sürecine ortak etmek istiyor.

Ben burada, tüm bu gerçeklerden haberdar olan, Ermeni işçi ve köylüleri ve tüm Dünya emekçi yığınlarıyla birlikte hareket etmek suretiyle

kapitalizmin yıkılacağını bilen Amerikalı binlerce devrimci işçiyi temsil ediyorum. Dünya kapitalizmi yok olacak ve tüm halklar özgürleşecektir.

Bizler tüm mazlum emekçi halklar arasında oluşacak dayanışmaya ve Komünist Enternasyonal çatısı altında, Rus Bolşeviklerinin liderliğinde Avrupa ve Amerika'nın tüm ülkelerindeki devrimci işçilerin gerçekleştireceği birliğe dönük ihtiyacın önemini biliyor, siz Doğu halklarına şunu söylüyoruz: Amerikalı kapitalistlerin vaatlerine kanmayın!

Özgürlüğe giden tek bir yol vardır. Kapitalistleri deviren ve Kızıl Ordu'suyla yabancı emperyalistleri mağlup eden Rus işçi ve köylüleri ile birleşin! Komünist Enternasyonal'in kızıl yıldızını takip edin!

(**Gündoğumunu Görmek Birinci Doğu Halkları Kurultayı Bakû 1920**, Türkçeye Çeviren ve Derleyen: Derviş Okan, İstanbul, 2006, s.96-100.)

DİZİN

A
Abaza, 24
Abbas Haci /Hoca (Buhara), 66, 77.
Abdulhamid Yumusov /Abdülhamid Yunus oğlu, 29, 95
Abdullayev /Abdullah oğlu (Hive-Özbekistan) 30, 66, 77, 95
Abdurraşidov /Abdürreşid oğlu (Fergana-Özbek), 30, 65, 78
Abhaziya, 147
Açariya (Hindistan), 65, 77, 95
Adana, 88, 178
Afgan, 112
Afganistan, 22, 30, 65, 66, 74, 77, 81, 83, 85, 89, 91, 93,95, 110, 137, 161, 190
Afganlılar, 94
Afrika, 9, 11, 12, 107, 109, 111-117, 119, 133,140, 141,145
Ağa Zâde/Ağazâde (Afganistan),30, 65, 77, 95
Ağbaba, 182, 192
Ahalsih, 195
Ahaltsik/Ahalsih, 147, 183
Ahılkelek, 183, 184
Ahmed Han/Hanoğlu, 29, 95
Akdeniz, 118, 134, 147, 178
Aleksandropol, 147, 194, 195
Aliyev/Alizâde, 30, 95
Alman, 82, 86, 120, 124, 133, 173, 180
Almanya, 11, 12, 34, 84, 86, 119, 120, 123, 125, 126, 130, 132, 143, 153, 172, 173
Amerika, 37, 48, 70, 82, 85, 86, 99, 101, 110, 111, 112, 114, 122, 125, 126, 133, 135, 142, 145, 155, 156, 184, 186, 193
Amman, 113
Amur Sanan/Sana, (Kalmık Cumhuriyeti), 30, 66, 78, 95
Anadolu, 12, 13, 30, 41, 47, 52, 54, 56-59, 61, 79, 87, 88, 93, 94, 113, 120, 129, 133, 134, 138, 140, 141, 160, 177-180.

A
Ankara, 37, 42, 59, 61, 63, 71, 104, 177, 178
Antanta, 24, 79, 119, 122, 123, 139, 173, 179, 180, 182, 183, 203
Arabistan, 12, 74, 85, 89, 91, 93, 108, 112, 119, 120, 132, 140, 175, 190
Arap, 10, 12, 24, 73, 89, 91
Araplar, 89, 94, 120-122, 140
Ardahan, 147, 184
Argentina, 85
Arkanjol, 82
Armizar/Amritsar, 112, 113
Askurobavski/Skoropadski, 136
Astarhan, 39
Asya, 9, 11, 17, 46, 60, 74, 80, 90, 98, 99, 107, 111-120, 131-133, 139-141, 150, 200
Asyalı, 80, 140
Asyalılar, 80
Aşkabad, 78
Atlas Denizi, 135
Avar, 24
Avis (Ermenistan), 65, 77
Avrupa, 11, 18, 37, 45, 48, 49, 60, 73-75, 80-82, 84-86, 90, 91, 96, 99-103, 107, 110-112, 114-118, 124, 126, 128, 130, 132, 133, 138-143, 145, 156, 158, 165, 169, 172, 173, 181, 190, 191, 202, 203
Avrupalı, 11, 25, 89
Avrupalılar, 18, 179, 201
Avusturya, 26, 31, 80, 92, 122, 146, 160
Avusturyalılar, 136
Azerbaycan, 22, 25, 30, 31, 39, 41, 43, 48, 49, 54, 61, 65, 66, 74, 75, 77, 81, 85, 90, 93, 95, 115, 147, 154, 170, 173, 181-183, 185, 192
Azerbaycanlı, 115
Azerbaycanlılar, 173, 193
Azim (Afganistan), 30, 95
Azmi Bey, 43

B
Bağdat, 133
Baha Ali, 41
Baha Sait, 42
Baha/Bahattin Şakir, 43, 66, 77
Bakü, 9, 13, 17, 19, 21, 22, 25, 26, 39-54, 56-62,

65, 70, 73-75, 77, 84, 85, 96, 115, 116, 147, 159, 172, 181, 194, 198
Balkan, 74, 80, 133, 146
Balkanlar, 138
Basra, 89
Başkır, 74, 78, 85, 135, 149, 171
Başkırt, 24, 154
Başkırtlar, 22, 23
Batum, 37, 53, 71, 147, 183
Bayburt, 179
Bekir Sami Bey, 41
Belakun, 76, 80, 178
Bela Kun, 27, 29, 33, 36, 41, 70, 74, 167
Belçika, 11, 80, 82, 85, 134, 135
Belucistan, 74, 85, 93
Berlin, 128, 133, 173
Beyaz Macaristan, 149
Beyaz Polşa, 128
Bibinur, 31
Birmanya, 11
Bitlis, 147
Bizans, 133
Boğdan Hmelnitski, 136
Bolşevik, 12-15, 39, 45, 46, 48, 51-53, 55-58, 105, 130, 140, 186, 193
Bolşevikler, 15, 17, 18, 26, 40-42, 46, 47, 49, 51-58, 140, 185
Bourbon Sarayı, 178
Brest/Brest-Litovsk, 130, 147, 153
Britanya, 118
Brüksel, 140
Buhara, 22, 29, 66, 77, 83, 85, 90, 93, 95, 110, 143, 148, 161
Bulaç/Bulak Tatu (Dağıstan), 31
Bulgaristan, 25, 29, 146
Bulgarlar, 139
Bulgarya, 85
Burma, 11
Bursa, 88

C

Cabar Zâde/Cabbarzâde (Buhara), 65, 77
Canuzakov (Kara Kırgızistan), 66, 78
Celal, 45
Cemşit, 24
Cengiz Han, 132
Cenubi Islavya, 85
Cenubi İran, 119, 133
Cezayir, 43, 112, 113, 135, 141, 142, 148, 175
Cosroe Chaqueri, 23, 24
Curaboyov/ Curabay oğlu (Semerkant Bölgesi-Tacik), 65,78

Ç

Çanakkale, 139, 149
Çapanoğlu, 179
Çarlık, 12, 36, 46, 51, 80, 118, 123, 167, 198, 200
Çeçen, 24
Çeçenistan, 65
Çeçenler,78
Çek, 24
Çekoslovak, 128
Çekoslovakya, 149
Çerkas/Çerkes (Kuban), 70, 78
Çheidze, 199
Çin, 9, 22, 30, 66, 85, 93, 102, 103, 106, 108-113, 131,135,143, 144
Çin Türkistanı, 22
Çinli, 24, 101, 146

D

d'Anslom/d'Anselmo, 136
Dada Latfaki-Zade, 49
Dağıstan, 30, 31, 65, 74, 77, 85, 90, 93, 95
Dağıstanlılar, 103
Dağlılar(Kuzey Kafkas Dağlıları), 22
Danimarka, 11
Danya, 85
Delican, 37, 71, 184, 185
Denikin, 46, 98, 128, 173, 182, 185, 193
Dicle, 89
Digurof/Digurov(Terek), 30, 95
Diyarbakır, 147
Dro, 147

E

Edirne, 138
El-Cezire, 83, 89, 91-93, 108, 112, 113, 120-122, 140
Elçibey/Elçiyef/Elçiyev/Elçi oğlu(Azerbaycan), 30, 66, 77, 95
Eliava (Kom. Entern.), 66, 67, 78
Elviye-i Selâse, 42
Emir Faysal, 121

Enver/Enver Paşa, 18, 35, 37, 43, 44, 50, 53-59, 61, 70,71, 81, 146, 147, 172, 176
Erivan, 48, 79, 183, 185, 194
Ermeni, 24, 26, 39, 42, 48, 53-55, 82, 94, 122, 147, 149, 151, 160, 170, 180-186, 192-194, 196
Ermeniler, 39, 55, 77, 122, 123, 141, 142, 177, 179, 182, 184-186, 194, 196
Ermenistan, 21,22, 26, 30, 37, 44, 47, 48, 52, 53, 65, 71, 74, 79, 81, 85, 90, 93, 95, 102, 103, 107, 122, 123, 139, 146,147, 149, 170, 180-186, 191-197, 199
Erzurum, 26, 41-43, 61,178
Erzurumlu,26
Esat (Oktay), 43
Estonya, 85
Eşref, 179

F

Fars, 24, 73, 86, 133
Fars Halici, 134
Fas, 43, 90, 112, 135, 141, 142, 148, 175
Fergana, 30, 65, 78,85, 93, 95
Fırat, 89
Filip Maharadze/Maharadze, 30, 65, 77, 95
Filipin, 135
Filistin, 12, 74, 83, 85, 89, 93, 108
Fin, 154
Finlandiya, 85, 112
Fransa,11, 25, 29, 35, 48, 74, 76, 79-81, 85, 86, 101, 104, 107, 109-112, 116, 121, 123, 125, 126, 133, 134, 138, 142, 144, 165, 178, 203, 204
Fransız, 80, 82, 86, 88, 90, 98, 104, 107, 113, 114, 119-126, 129, 131, 133, 136, 140-142, 144-146, 148, 176, 178, 203
Fransızlar, 80, 100, 109, 122, 124, 125

G

Gabiyev/Gabiyef/Sait Gabiyev(Dağıstan), 20, 22, 65, 77
Garbi Avrupa, 156, 181, 190, 191
Garbî İran, 108
Gegeçkori/Gecekhkori, 98, 199
Genikov /Yenikiyev/Yenikiyef/Yenikey oğlu (Tatar Cumhuriyeti), 30, 66, 78, 95
Gertsen (A. İ. Gertsen/Herzen), 200-202
Gogol, 137
Grasio Romen Merino (Gracia Ramon Merino), 25
Gruziya, 48
Gruşefski(Gruşevski/Gruçevski), 137
Gürcistan, 22, 24, 30, 44, 47, 48, 52, 65, 74, 77, 79, 81, 85, 90, 93, 95, 97, 98, 139, 147, 149, 170, 181, 183, 196, 199
Gürcü, 24, 82, 98, 140, 149, 151, 170, 181, 184, 199

H

Hafız Mehmet (Anadolu), 30, 55, 95
Hamzatov/Hamzayef (Çeçenistan), 65, 66, 78
Haydar Han (İran), 30, 65, 77, 95
Hazar Denizi, 70
Hazarlı, 24
Herve/Erve, 139
Hırvat, 24
Hindiçin, 11, 142
Hindiçini, 93
Hindistan, 11, 30, 59, 65, 66, 74, 77, 79-82, 84, 85, 90, 92, 95, 99, 102, 103, 106, 108, 109, 111, 112, 115, 118-120, 126, 127, 129, 133-135, 137, 139-143, 146-148, 161, 163, 165, 175, 190, 198
Hindu, 90
Hint, 79, 80, 83, 86, 87, 93, 108, 112, 113, 127, 135
Hintli, 12, 24, 86, 87, 102, 108, 127, 131, 146
Hintliler, 22, 86, 87, 89, 108, 109, 127
Hitay, 74, 77, 80-82, 89, 95
Hive, 22, 30, 66, 74, 77, 85, 90, 93, 95, 110, 161
Hocam Kuliyev/Hocam Kuli (Türkmen), 66, 77
Hollanda, 11, 25, 29, 85, 135
Hüseyinov/Hüseyinof (Azerbaycan), 20, 65, 77

I-İ

Irak, 12
İbrahim Tali, 27, 37, 41, 44, 53, 71, 177,178
İbrahimov/İbrahimof (Başkırdistan), 66, 78
İnduslar, 23
İngiliz, 12, 34, 39, 45, 46, 51, 79, 80-83, 88-94, 98, 100,101, 104-109, 112-115, 118-129, 131,133, 140-142, 145, 146, 148, 161, 172, 173, 176, 179, 181, 184, 198, 203, 204
İngilizler, 12, 13, 36, 45, 51, 52, 57, 83, 86-90, 92-94, 105, 108-111, 119-124, 127, 165, 181, 184

İngiltere, 11-14, 25, 29, 34, 35, 44-47, 50-52, 54, 74, 76, 79-81, 85, 86, 90-94, 101, 106, 110, 116, 118, 119, 121-123, 125-127, 133-136, 138, 140, 142, 145, 147, 165, 172, 203
İnguş, 24
İran, 12, 21, 22, 26, 30, 45, 49, 65, 74, 77, 80-83, 85, 88, 89, 91-95, 101-103, 105-110, 113, 118-120, 123, 129, 133, m137, 139-141, 143, 144, 146-148, 159, 160, 162, 163, 165, 170, 190, 199, 201,
İranlı, 24, 101, 115, 146
İranlılar, 109, 140
İrlanda, 74, 99, 126, 145, 155
İsa Hacinski/İsa-Beke Gadjinskogo, 70, 73
İsmail(Erzurum), 26
İsmail Hakkı, 61, 65, 67, 77
İspanya, 11, 25, 85, 135
İspanyol, 145
İstanbul, 12, 45, 79, 87, 88, 108, 120, 133, 140, 178, 179
İstanbul Boğazı, 79
İşveç, 85
İsviçre, 85
İştutgart(Stuttgart), 98
İtalya, 11, 85, 87, 100, 104, 110, 114, 116, 124, 125
İtalyalı, 48
İtalyan, 97, 108, 120, 124, 131, 140, 145
İzmir, 88, 120, 148, 178
İzmit, 88

J

Jana, 128
Japon, 82, 89, 111, 113
Japonya, 25, 29, 37, 70, 74, 85, 89, 93, 101, 110, 116, 133, 135
Jenev/Cenevre, 142
John Reed/Reed/Rid Con 25, 26, 27, 29, 37, 74
Jordaniya/Jordania/Cordanya, 98, 140, 147, 199

K

Kabartay, 24
Kaçar, 24
Kafkas, 12, 22, 43, 74, 82, 139, 147, 184, 194
Kafkasya, 12, 13, 24, 30, 39, 42, 44, 45, 53, 85, 90, 93, 95
Kahire, 133
Kaledin, 46
Kaleris, 128
Kalküta, 133
Kalmık, 224, 30, 66, 74, 78, 85, 95
Kalmıklar, 22, 23
Kap(Cape Town), 133
Kara Kırgızistan, 66
Kara Kırgızlar, 22, 23
Kara Taciyev/Kara Taci/Karî Taci, 30, 66, 77, 95
Karabağ, 147, 182, 192
Karadeniz, 42, 61, 79, 139, 149, 173
Karayev/Kara oğlu (Türkistan), 20, 30, 77, 78, 95
Karl Marks/Marks, 39, 40, 203, 204
Karl Radek/Radek, 18, 24, 25, 27, 29, 32-34, 44, 48, 54, 70, 74, 117
Karpov (Zakaspiskaya Bölgesi/Türkmen), 65
Kars, 37, 55, 61, 70, 147, 183, 184
Kastanyan (Ermenistan), 30, 95
Kaşgar, 74, 85, 93
Kautski/Kautsky, 98, 141
Kazakistan, 24
Kazan, 22, 137
Kazanlılar, 23
Kâzım Karabekir Paşa, 26, 41, 43, 56, 61
Kemal/Mustafa Kemal/Mustafa Kemal Paşa, 12, 13, 27, 33, 40, 41, 47-49, 55, 56, 59, 60, 81, 104, 105, 122
Kemalciler, 122
Kırgız, 24, 65, 66, 74, 95, 137, 171
Kırgızlar, 22, 23
Kırgızistan, 66, 93
Kırım, 22, 23, 66, 78, 138
Kızılkum Sahrası, 39
Kilis, 178
Kirov, 66, 78
Klemenso/G. Clemenceau, 126,133
Kolçak, 46, 128, 173
Kopenhag, 46
Kore/Koreya, 74, 82, 89, 93, 113
Koreli, 24
Korkmazov/Korkmaz oğlu(Dağıstan), 30, 65, 67, 77, 95
Kovno, 173
Krasnavolski, 39
Kremlin Sarayı, 15
Kuban, 65, 78
Kubayev/Kubay oğlu (Mangışlak Bölgesi), 30, 67, 78, 95

Kubse Osman/Osman Kubayef, 66, 78
Kumık, 24
Kurina, 85
Kuzey Asya, 11
Küba, 135
Küçük Han, 48
Kürt, 24, 122, 160
Kvelç/Kvelç Tom (Quelch Thomas) (İngiltere-Londra), 25, 27, 29, 74

L

Lagrozilyer(Lairosillere), 141
Latif Zeynel Abdul-Zâde, 49
Latviya, 85
Leh, 136
Lehistan, 85, 135, 136, 139, 146, 149, 200
Lehliler, 137
Lenin, 15, 16, 27, 29, 34, 46, 53, 70, 74, 83, 101, 134, 144, 152
Lermantov, 137
Letonyalı, 24
Lezgi, 24
Litva, 85
Liyakof, 118, 119
Londra, 25, 46, 99, 102, 108, 110, 118, 119, 124, 140
Lord Curzon, 49, 50
Lord Grey, 127, 128
Lord Curzon/Kürzon, 46, 47, 123
Loyd Corc(George), 121, 123, 125

M

Macar, 24
Macaristan, 29, 74, 85, 113, 136, 149, 154
Mahmud Han, 29, 95
Mahmudov/Mahmud oğlu (Fergana), 30, 66, 95
Malta, 88, 184
Mançur, 80
Mansurov (Dağıstan), 65, 77
Maraş, 122, 178
Mardin, 178
Mavera-yı Kafkas, 181, 191
Mavera-yı Kafkas Ermenistanı, 181
Mehmedov/Mehmet oğlu(Kırım), 66, 78
Melikov/Melikoğlu, 29, 95
Menşevik, 44, 47, 48, 52, 90, 97, 139, 140, 170, 184
Menşevikler, 44, 97, 98, 140, 151, 169, 181, 184, 196
Merejits Abram/Merejin A.N. (Moskova Yahudi Şubesi), 25
Mısır, 72, 82, 83, 85, 86, 89, 91-93, 99, 108-112, 115, 119, 120, 126, 127, 133, 134, 141, 148, 175, 190
Mısırlılar, 140
Mihail Teshakaya/Miha Tshakaya, 199
Mihailofka/Mihailovski 185, 186
Mollabekcan, 30, 95
Moskova, 14, 15, 17-19, 25, 27, 41-43, 46, 48, 52-54, 58, 61,73, 74, 85, 96, 100, 103, 138, 140, 173, 179
Musayev/Musayef/Musa oğlu (Azerbaycan), 30, 46, 77, 95
Mustafa Suphi, 20, 21, 29, 30, 42, 44, 50, 54-56, 59-61, 95
Musul, 89, 113, 121, 123, 178
Münevver Kari, 78
Myanmar, 11

N

Naciye, 31
Narbutabekov/Narbutabekof/Narbutabey oğlu, 30, 31, 66, 77, 95
Nazir Sediki/Sidika/Sadiki (Hindistan), 30, 66, 77
Neriman Nerimanov/Nerimanof/ Neriman oğlu Neriman 11,20-22, 28-32, 50, 75, 77, 95, 118, 131
New York, 122
Niyaz Kuli (Türkmenistan), 30, 95
Noe Ramishvili, 147
Normandiya, 112
Norveç, 85
Nuri Paşa, 39
Nüzhet Sabit, 42

O-Ö

Oltu, 184
Ordjonikidze, 20, 22, 66, 78
Ortadoğu, 9, 12
Oset, 24
Osetiya(Osetya), 147
Osman Server Atabek, 43
Osmanlı, 11, 12, 50, 121, 122, 125, 133, 146, 147, 159, 160, 185
Osmanlılar, 122, 147
Ostrovski/Astravski, 27, 29, 66, 78

Özbek, 24, 65
Özbekistan, 30

P

Paris, 25, 102, 110, 124, 140
Pasifik, 12
Pavloviç/M. Pavloviç, 25, 33, 35, 66, 67, 69, 70, 74, 78, 84, 132
Pers, 133
Petlura/Petlurof (Petlyura/Petliura), 136, 137
Petrograd, 15, 18, 119, 128, 133, 138, 173
Pişon, 121
Podolya, 137
Polak, 137
Polonyalı, 24
Polşa, 128, 137
Portekiz, 11
Puşkin, 137

R

Rahmanov/Rahman oğlu/Abdurrahman oğlu (Hive), 30, 65, 77, 95
Rasin, 74
Ren, 140
Renodvel/Renaudel, 141
Rıskulov/Turar Rıskulov/Turar Ars Kuli oğlu/ Ars oğlu, 29, 30, 65, 78, 95
Riga, 173
Romanof, 80
Romanya, 85
Rosmer/Rosmer Alfred (Fransa-Paris), 25, 27, 29, 74
Roy/Roya(M. N. Roy), 84
Rum, 112, 148
Rumlar, 138, 177, 179
Rus, 15, 20, 24, 25, 34, 36, 39, 48-51, 54, 55, 60, 79, 80, 82, 90, 93, 102, 105, 106, 113, 118, 119, 123, 125, 128-130, 133, 137, 140, 142-145, 150, 154, 167, 168, 170, 181,184, 185, 192, 193, 196, 198, 200, 202, 203
Ruslar,26, 119, 139
Rusya, 9, 11, 12, 14, 16-18, 20, 24, 34-36, 39, 41, 45-47, 49-55, 58-60, 74, 80, 82, 83, 85, 90, 97, 103, 104, 107, 112, 118, 122, 125, 128-130, 133-145, 137-140, 143-147, 149, 150, 153, 167, 169, 171-174, 180, 181, 191, 196, 197, 199-201
Rusyalı, 115
Rusyalılar,80, 184
Rüştü Bey, 43

S

Salih Zeki, 41
Salim Cimilli, 26
Samsun, 45
Sart, 24
Semerkant, 30, 65, 78, 95
Seraceddin Kardaş oğlu/Sidaceddin Kardaş oğlu(Dağıstan),30, 95
Settar Han, 81
Sibirya, 85, 171
Sirderya, 78
Sivas, 178, 179
Skaçko, 33, 36, 37, 66, 69, 70, 78, 158
Skot Çarl/Skot Çarl Yansen (Amerika-Şikago), 25, 74
Sovyet, 10, 13-18, 20, 22, 25, 33, 34, 36-39, 41, 44-47, 50-56, 58, 60, 61, 64-70, 73, 202
Sovyetler, 15, 17, 18, 33, 36, 40, 47, 56
Stalin, 29
Stasova, 19, 20, 22, 24, 66, 67, 78
Sultan Zâde (İran), 65
Suriye, 12, 74, 93, 120, 121, 133, 140, 148, 178
Süleyman Nuri (Türkiye), 65, 77
Süleyman Sami, 41
Sürmeli, 183

Ş

Şabanova/Şaban kızı (Müslüman Kadınlar), 31, 66, 78
Şablin/Şablin İvan Petroviç (Bulgaristan), 25-27, 29, 74
Şam, 113, 121
Şampanya(Champagne), 112
Şarl Duma(Charles Dumas), 141
Şaumyan, 39
Şemseddin kazası, 185
Şerur, 183
Şevçenko, 136, 137
Şeyh Recep, 179
Şileht Lehistan, 136
Şilehtzadeler, 137
Şimali Kafkas/Kafkasya, 74, 85, 93, 95
Şteyngart Karl/Steinhardt Karl (Avusturya-Viyana), 25, 74

T

Tahran, 118
Tahsin Bey/Tahsin Bahri, 30, 95
Tarakçıoğlu, 26
Taşkent, 30, 65, 77, 95
Taşnak, 44, 47, 52, 53, 55, 90, 139, 170, 177, 179, 181, 182, 184-186, 192-194, 196, 198
Taşnaklar, 39, 54, 151, 170, 182-186, 192-196
Tatar, 30, 66, 74, 78, 85, 95, 135, 137, 149
Tataristan, 93
Tatarlar, 22, 23
Tebriz, 118
Tekelili (Kazakistan), 24
Terek Vilayeti, 66, 95
Tiflis, 47-49, 79, 83
Timçenko, 185
Tolstoy, 137
Toro Yaşihara (Hodo Yu Şihro/Gentaro Yoşivara) (Japonya-Tokyo), 25, 27, 29, 74
Trablus, 113, 173, 175
Trablusgarp, 43
Trabluslular, 173
Trabzon, 26, 42, 43, 45, 57, 61, 79, 147, 178
Trakya, 138, 139
Transvaal, 174
Troçki, 27, 29, 74, 134
Tuapse, 42, 79
Tuhareli, 147
Tunus, 43, 141, 175
Türk, 13, 24, 39, 40-42, 47, 53, 55, 58-60, 71, 79-81, 86, 88, 90, 91, 105, 106, 119, 120, 124, 138, 139, 147, 149, 159, 174, 176-179, 181, 182, 186, 192
Türkistan, 22, 30, 54, 66, 74, 77, 85, 90, 93, 95, 171, 199-200
Türkistanlılar, 201
Türkiye, 12, 18, 21, 26, 27, 30, 31, 33, 35, 40-45, 47, 48, 50, 52-56, 58-61, 63, 65, 66, 74, 77, 80-85, 87, 88, 91-93, 95, 102, 103, 105-107, 109, 110, 112, 115, 118-120, 124, 129, 138-142, 144, 146-149, 159, 160, 163, 165, 170, 172, 174, 176, 177, 180-184, 186, 190, 194, 198, 199, 201
Türkiyeli, 115
Türkler, 74, 82, 88, 106, 113, 118, 120, 122, 139, 140, 176
Türkmen, 24, 65, 66, 77
Türkmenistan,30, 77, 78, 95

U

Ukrayna, 85, 136, 137, 149, 154
Ukraynalı, 24, 137
Ukraynalılar, 136
Ural, 173
Uzak Şark, 82, 85, 103, 133

V

Van, 147
Van/Van İn(Çin/Hitay/Doğu Türkistan), 30, 66, 77, 95
Vandervel, 141
Velderizi, 82
Venizelos, 139, 147, 149, 177, 179
Versay, 153
Vinniş(ç)enko, 137
Vrangel, 128, 138, 139

W

Wilhelm/II. Wilhelm, 35, 147
William M. Thomson, 12

Y

Yahudi, 24, 25
Yahudiler, 66, 78
Yakın Doğu, 21, 34, 46, 68
Yakın Şark, 117, 124, 129, 170
Yansen/Yansen Y. (Jan Proost – Jansen) (Hollanda), 25, 27, 29
Yefrim, 82
Yozgat, 179
Yudeniç, 46, 128, 173
Yunan, 82, 88, 120
Yunanistan, 87, 137, 139, 146, 149
Yunanlılar, 12, 13, 59
Yunker, 153

Z

Zaporej(ç) Seçi/Saçi, 136
Zeli,127
Zenci, 86
Zengezur, 147, 182, 192
Zengibasar, 182, 192
Zinovyev/Zinovyef, 19, 20, 25, 27, 29, 32-34, 38, 39, 44, 46, 50, 56, 64, 74-77, 79, 94, 96, 197

ŞARK ŞÛRASI VE ŞARK İLİ MECMUASI

Bundan 100 yıl önce 1920 Eylül ayında, Üçüncü Enternasyonalin teşvik ve desteği ile Bakü'de toplanan "Doğu Halklarının Birinci Kurultayı", Doğu halklarının yazgısını değiştirmek yolunda önemli bir adım atmış ve bütün Doğu halklarını emperyalist ve kapitalistlere karşı "***Kutsal Cihat***"a davet etmişti.

Bu kurultay Doğu halklarını emperyalistlere ve onların sömürü düzenine karşı teşkilatlandırmak ve bir araya getirerek ortak politikalar üretmelerini sağlamak amacıyla "Şark Şûrası(Doğu Halkları Propaganda ***ve Eylem Sovyeti)***" adıyla bir teşkilat kurdu. Bu teşkilat belirtilen amaçlar doğrultusunda Doğu halklarını bilinçlendirmek için Türkçe, Arapça, Farsça ve Rusça olmak üzere dört dilde "Şark İli" adıyla bir dergi çıkardı ve bu derginin ilk sayısı da Doğu Halklarının Birinci Kurultayına "özel" yayımlandı.

Bu eserde; Şark Şûrasının kuruluşu ve onun yayın organı "Şark İli" dergisi ve bu derginin "***Doğu Halkları Kurultayına Özel Birinci Sayısı***" konu edinilmiştir. Konunun daha iyi anlaşılması ve algılanması için çalışmada "***Birinci Doğu Halkları Kurultayı***" geniş olarak ele alınmıştır. Şark İli dergisinin "***Birinci Doğu Halkları Kurultayına Özel Sayısı***" Arap harfli yazıdan günümüz yazısına çevrilmiş ve tıpkıbasımı da eklenerek Şark İli'nin kalıcı olarak geleceğe taşınması amaç edinilmiştir.

Yavuz ASLAN

"Sizi birinci defa olarak hakiki cihada çağırıyoruz. Biz sizin öz menfaatiniz için, öz azatlığınız için ve öz dirliğiniz için çağırıyoruz. Sizi Avrupa'da kalmış son kuvvetli istilacı, yırtıcı İngilizlerden kurtulmaya çağırıyoruz. Biliyor musunuz, o İngiliz Şark milletlerini avlamış, kullara, dilencilere döndürmüş ve bütün Şark ve İslam âlemine kara kanatlar germiştir. Şark ilini dağıtmak ve onun naaşından gıda alarak yaşamak istiyor.

Ey Şark Milletleri! Kendinizi kurtarınız. Azatlık uğrunda bu canavarlarla çarpışınız. Hepiniz tek bir insan gibi ayağa kalkıp İngiliz haydutlarına nefret ve gazapla koşunuz! Hepiniz umumi ve tek düşmanınız olan İngiliz istilacılarına karşı çarpışmaya kalkınız; Cihadın al bayrağı yükseklerde dalgalanıyor."

(Birinci Doğu Halkları Kurultayının Doğu Halklarına Bildirisinden/Eylül 1920)

"Müstemleke sözünü bile kökünden söküp atmak, müstemleke fikrini yok etmek istiyoruz. Bu kirli söz yok olsun. Bu sözden kan kokusu geliyor. Bu sözden kamçı kokusu geliyor. Bu sözden tahakküm, zorlama kokusu geliyor. Biz bu sözü yok etmek istiyoruz."

(Zinovyev'in Birinci Doğu Halkları Kurultayı Kapanış Konuşmasından/Eylül 1920)

SOSYAL TARİH YAYINLARI

ISBN 978-605-4513-55-0